ALEKSANDR
DUGİN

RUS JEOPOLİTİĞİ

AVRASYACI YAKLAŞIM

KÜRE YAYINLARI

9. baskı

Rus Jeopolitiği
Avrasyacı Yaklaşım

Aleksandr Dugin

tercüme
Vügar İmanov

KÜRE YAYINLARI

KÜRE YAYINLARI / 11. Kitap
Uluslararası İlişkiler 24

Rus Jeopolitiği
Avrasyacı Yaklaşım

Aleksandr Dugin

Osnovy Geopolitiki:
Geopoliticheskoe Budushee Rossii,
Mysliit Prostranstvom
Moskova: Arktogeya, 1999

© Aleksandr Dugin, 1999

Türkce yayım hakları
© Küre Yayınlan, 2014

Tercüme **Vügar İmanov**

Redaksiyon **Akif Demirci**
Yayına Hazırlık **Mustafa Demiray**

Birinci Basım Temmuz 2003
Dokuzuncu Basım Ekim 2016

ISBN 978-975-6614-12-9

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika no: 15813

Tasarım/Kapak **Salih Pulcu**

Baskı/Cilt Senyıldız Matbaacılık
Sertifika No: 11964
Gümüssuyu Cad. Isık San. Sit.
C Blok No: 19/102
Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 483 47 91

KÜRE YAYINLARI

Vefa Cad. No: 48 Kat: 3
Fatih / İstanbul
Tel 0212 520 66 41-42
Faks 0212 520 74 00
www.kureyayinlari.com
kure@kureyayinlari.com
facebook.com/kureyayinlari
twitter.com/kureyayinlari

Aleksandr Dugin, 1962'de Moskova'da doğdu.

Farklı alanlarda makale, kitap ve çevirileri yayınlandı. Özellikle tradisyonel okulun önde gelen isimlerinden R. Guenon, J. Evola, G. Meyrink gibi düşünürlerin kitap ve makalelerini Rusçaya çevirerek yayınladı.

Strateji, jeopolitik gibi konulardaki yazıları ve yaptığı yayınlar ilgi gören Dugin 1998-2004 yılları arasında Duma başkanlığına strateji ve jeopolitik konularında danışmanlık yaptı.

2002-2003 yıllarında Avrasya Birliği Partisi'nin liderliğini yapan Dugin, 2003 yılında Uluslararası Avrasya Hareketi'ni kurdu. *Izvestiya, Literaturnaya Gazeta, Vremya Novostey* gibi ulusal yayın organlarında yazıları yayımlanan Profesör Dugin, 2008-2014 arasında Moskova Devlet Üniversitesi Sosyoloji Fakültesi'nde öğretim üyeliği yapmıştır.

Fransız *Actuel* dergisinin, Sovyet sonrası dönemde en etkin Rus düşünürü olarak tanımladığı Dugin, Avrasyacılığın en önemli sözcülerinden biri olarak tanınmaktadır.

Dokuz dil bilen yazar evli ve iki çocuk babasıdır.

SUNUŞ

Ruslar ve Türkler 'imparatorluk kurucu' iki millet olarak ortak jeostratejik alanlarda yüzlerce yıl boyunca rekabet ettiler. Bu rekabet ilişkisi çoğu kez iki farklı medeniyetin coğrafi ve kültürel alanda karşı karşıya gelmesi şeklinde olmuştur. Askeri çatışmalarla sınırlı olmayan bu ilişki biçimi, etkisini, iki imparatorluğun sınırlarını, hinterlandını aşan jeokültürel alanlara taşımıştır.

Tarihi Osmanlı-Rus veya Türk-Rus rekabetinin, bu iki imparatorluğun varisi siyasi yapılarca farklı yoğunluklarda da olsa sürdürüldüğü söylenebilir.

Osmanlı'nın kuzey ve batı istikametinde stratejik genişlemesi, imparatorluk haline gelen Rus gücüyle karşılaşmakta gecikmeyecekti. Bu karşılaşma kuzey ve batı istikametinde olduğu kadar doğu ve kuzey doğu yönünde de cepheleşmeye dönüşecekti. Osmanlı'nın aynı anda hem kuzey hem batı yönünde ilerleme stratejisi ile Rusların batı ve güney yönünde ilerleme stratejisinin bu iki gücün çatışmasına dönüşmemesi mümkün değildi.

Özellikle İstanbul'un Osmanlıların eline geçmesinden sonra Ruslar, Ortodoksluğun merkezi olmak iddiasıyla Üçüncü Roma misyonunu üstlenmekte gecikmediler. Rusların Osmanlı karşısında Ortodoksluğun evrensel merkezi olma iddiası ile İstanbul'un tarihi Ortodoks merkezi olma durumu iki güç arasındaki rekabetin askeri alanla sınırlanamayacağını gösterdi. Bu siyasal ideoloji arayışı Ruslarda emperyal iddialarına paralel olarak canlılığını korudu. Çarlık Rusya'sında olduğu gibi Sovyetler Birliği döneminde de farklı ideolojiler adına olsa da, Rus stratejik zihniyetinin temel yönelimleri süreklilik arzetmiştir.

Rus yayılması, sadece Osmanlılar aleyhine yönelik bir strateji değildi şüphesiz. Ancak Asya ve Avrupa'nın önemli kısmına hükmeden, dünyanın jeostratejik hakimiyet alanlarının kilit bölgelerini elinde tutan bu iki gücün birbiriyle rekabeti çok değişik düzlemlerde ortaya çıkacaktı. Bu tarihi süreç anlaşılmadan bugün Rus stratejisini anlamlandırmak mümkün değildir.

Bu kitap şüphesiz Osmanlı-Rus ilişkileri üzerine yapılmış bir çalışma değil. Ancak yüzlerce yıl iki büyük imparatorluk arasında varolan ilişkiye rağmen bugünkü Türklerin Rusları yeterince tanıdığı söylenemez. Rus stratejik zihniyetini çözümleyebilmek için bu ulusun tarihi serüvenini, stratejik yönelimini, jeopolitiğini ve tüm bunları şekillendiren temelleri anlamak zorundayız.

Ruslar, bir imparatorluk olarak tarih sahnesine çıktıkları andan itibaren doğu-batı ve güney ekseninde genişleyerek dünya kara hakimiyetinin önemli kısmını ellerinde tutmuşlardır. Rusların egemenlik kurdukları coğrafya ile Rus kimliği ve ulusal idealleri arasında doğrudan ve sürekliliği olan bir ilişki varolmuştur.

Rus kimliğinin en önemli yanını oluşturan imparatorluk düşüncesini besleyen, stratejik yönelimlerini belirleyen tarihi ve kültürel arka plan her zaman için değişik formlarda da olsa canlılığını korumuştur. Bu dinamizm anlaşılmadan geleceğin dünyasında Rusya'nın nasıl bir rol alacağını anlamak/anlamlandırmak mümkün olamaz.

Aleksandr Dugin yaşayan önemli Rus jeopolitikçilerinden biri olmasının yanı sıra Uluslararası Avrasya Hareketi'nin lideri sıfatıyla ülke politikasının içinde bir isim olarak da bilinir. Ancak onu herhangi bir siyasi eylemciden ayıran yanı teorik birikimi ve bu özelliği ile Rus yönetici elitleri arasında oynadığı etkin roldür.

Dugin bu eserinde teorik temellerini oluşturmaya çalıştığı Avrasyacılık düşüncesiyle farklı siyasi rejimler altında değişmeyen, tutarlı bir süreklilik gösteren Rus stratejik zihniyetinin ipuçlarını vermektedir.

Kitabın bugünkü Rusya ile tarihi Rusya ve Rus kimliği arasında kurduğu ilişkiye vurgu yapması dikkat çekici. Rus kimliğini oluşturan tarihi ve kültürel unsurlarla mekan ilişkisinin kodlarını veren analizleri yarınki Rusya'nın muhtemel yönelimlerini keşfetmek açısından son derece açıklayıcı...

Rusça aslından Türkçeye kazandırdığımız bu eser, Dugin'in ***Jeopolitiğin Temelleri: Rusya'nın Jeopolitik Geleceği*** başlıklı çalışmasının bir bölümünü oluşturuyor. Belli başlı jeopolitik kuramların bir tekrarına ayrıldığı için birinci bölümden sarfınazar edilerek kitabın asıl metnini oluşturan ve Dugin'in temel tezlerini açıkladığı diğer bölümler tercüme edildi.

Bu anlamda yazarın, Sibirya'dan Baltık Denizi'ne, Atlantik ekseninden Avrasya jeopolitiğine uzanan değişik konulara ilişkin jeopolitik çözümlemeleri, eseri herhangi bir uzman çalışmasından farklı kılıyor. Bu kadar geniş zaman ve farklı coğrafyayı içine alan analiz ve öneriler, Dugin'in birikimini yansıttığı gibi Rus ulusal kimliğinin dayanaklarını da ortaya koyuyor.

Birbiriyle tarihin önemli kısmında yakın temas içinde olmuş bu iki imparatorluğun varisleri olarak bu iki ulus birbirini tanımak zorundadır. Rus stratejik zihniyetinin anlaşılması yönünde bu kitabın ülkemizde önemli bir boşluğu dolduracağından kuşku yok.

Küre Yayınları

TÜRKÇE BASKIYA ÖNSÖZ

AVRASYACI ÇAĞRI VE TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİĞİ

1. Bir Yöntem Olarak Jeopolitik

Jeopolitik yöntem, mahiyeti itibariyle karşıt iki hakimiyet modelinin -deniz ve kara- temel düalizmine dayanmaktadır. Bu düalizmi dikkate almaksızın jeopolitik hakkında fikir beyan etmek, yerçekimi yasalarını bilmeksizin klasik fizikten bahsetmek gibi, tamamen anlamsızdır. Erbabı için bu bilinen bir şeydir. Ancak "jeopolitik" kelimesini televizyon yorumcularından duyan sıradan halk için bu bir yenilik olabilir. Bu çalışma, tüm meseleleri bu bağlamda netleştirmek amacından doğmuştur. Jeopolitik yöntemdeki kara-deniz karşıtlığı, bilgisayar teknolojisindeki 0-1 şeklindeki sayısal ikili kodla aynı şeydir.

Biz, bunu bir aksiyom olarak kabul ederek, jeopolitik analiz alanına adım atıyoruz. Fakat mevcut durumda her şey tedricen daha çetrefilli bir hal almaktadır.

Her şeyden önce, Kuantum mekaniğinde de olduğu gibi, çoğu şey "gözlemcinin duruşu"na bağlıdır. Beyazlar veya siyahlarla oynadığımıza bakmaksızın oyunun kurallarına prensipte evet dedikten sonra birtakım problemler çıkmaya başlar. Çünkü jeopolitik yöntem tek boyutlu ve tam-simetrik değildir. Siyahlar ve beyazlar (kara-deniz) burada farklı kurallara tabi olmakta, farklı şekilde hareket etmekte, farklı amaçların peşinden gitmektedirler. Bunlar, özerk mantık ve stratejilerle donatılmış nitel kutuplardır. Diğer nicel disiplinlerden farklı olarak Jeopolitik, nitel yaklaşımdan, ana kutupların temel nitel asimetrisinden hareket

etmektedir. Jeopolitik analiz mekanı, değişken (*anisotropic*) hallidir: Karadan denize, denizden karaya bakış farklı sonuçlar verir; bunlar, iki farklı mantığa tabi iki farklı mekandır.

Kara ve deniz yalnızca gözlemin görünen hali değil aynı zamanda gözlemcinin içsel mahiyetidir; sadece dışarıda değil, içeridedir de. Kara ve deniz medeniyetinin insanları dünyayı, diğer insanları, kültürleri ve inanç sistemlerini kendi jeopolitik gözlükleriyle görürler. Ve bir de karma (şartlı olarak "kıyısal") ara versiyonlar mevcut olduğundan, sözkonusu tablo inanılmaz derecede karmaşıklaşmaktadır.

Bununla beraber, jeopolitiğin amacı, her türlü sistemde (en karmaşığında bile) kara ve deniz temel düalizmini ortaya çıkarmaktır. Bu, daha sonra en karmaşık ve çok katmanlı kombinasyonlarda bu esaslardan her birinin gelişme diyalektiğini dikkatle takip etmek için gereklidir. Çinlilerin eril ve dişil (*yin ve yang*) menşe' teorileri veya Marksist emek-sermaye ilişkisi diyalektiği, bize jeopolitik yöntem hakkında bazı analojiler sunmaktadır; fakat jeopolitikte tabii ki, temel kutuplar farklıdır.

Jeopolitik, metafizik, gnostik veya etik teşhis yapmayı yani neyin aydınlık, hakikat ve hayır olduğunu; neyin ise karanlık, yalan ve şer olduğunu açıklamayı kendine amaç edinmez. Jeopolitik, her bir medeniyetin değer yapısının manasını anlamaya, idrak etmeye ve onun mantığını tasvir etmeye çalışır. Ancak objektif bir metodolojinin pekala belli bir medeniyetin ürünü olan somut kişileri veya bir grup insanı her zaman kullanıyor olması nedeniyle, objektif jeopolitik, teorik düzeyde dahi mevcut olamaz: Her bir milli ekolün niteliksel yaklaşımını yansıtan bir jeopolitik, bir Anglo-Sakson, Alman, Rus, Arap, Çin, Japon, Türk vs. jeopolitiği olacaktır. Ve tüm bu yaklaşımlar, ezeli jeopolitik ikilikten hareket ederek, kendi ülkesinin tarihini, dinini, kültürünü, ırkını kara-deniz temel yapı koduyla ilişkilendirerek genelleme yaptığı zaman gerçek bir jeopolitik nitelik kazanacaktır.

Bir halkın ve ülkenin tarihsel olayları ile jeopolitik kod arasındaki ilişkide, milli ekoller düzeyinde önemli eşitsizlikler belirmektedir. Sözkonusu kutuplardan herhangi biri ile azami derecede yakınlaşan medeniyet duruşları mevcuttur. Bu ülkelerin ve medeniyetlerin jeopolitik ekolleri, kural olarak, metodolojinin son

derece açık ve tutarlı oluşu ile seçilmektedir. Bu durum doğaldır; zira onlar jeopolitik kodu incelemekle, kendi medeniyetlerinin esas mahiyetini araştırmaktadırlar. İki medeniyet -Anglo-Sakson (deniz) ve Avrasyacı (kara)- böylesi imtiyazlı bir durumda bulunmaktadır. Diğer medeniyet nüvelerinin çoğunluğu melez bir karakterdedir: Bunların jeopolitik özelliklerini tahlil ettiğimizde zorunlu olarak kara ve deniz esaslarının dengesinden bahsederiz. Diğer bir deyişle, Avrasyacı ve Atlantikçi (Anglo-Sakson) medeniyet dışındaki medeniyetlerin tamamı muhtelif düzeylerde "kıyısal nitelik" taşımakta, iki temelin diyalektik uyumu üzerinde kurulmaktadır. Tabii ki, Avrasyacı ve Atlantikçi çevrenin kendisinde de gerek yekpare gerekse heterojen (jeopolitik açıdan) hatlar mevcuttur. Fakat burada tek bir temel istikametin mevcudiyetinden söz edilebilir. Bu istikametten sapmak mümkün olmakla beraber, doğrudan karşıt olanla değiştirmek imkansızdır. Kıyısal medeniyetler için ise durum böyle değildir: Burada Avrasyacı veya Atlantikçi prensiplerin zaferi, medeniyet yönünün radikal değişimine neden olabilir. Gerçi bu "kıyısal medeniyetler" açısından jeopolitik temayül değişiklikleri ile oynama, jeopolitik kimliğin temeline konulmuştur. Bu oyun, kendi ana vektörleri ile kırılmaz surette ilişkili olan jeopolitik kutuplardan farklı olarak, ne radikal bir etik anlamı, ne de mutlaklığı içermektedir.

2. Jeopolitiğin Tanımlanması

Jeopolitik araştırmalarına ilgi arttıkça, jeopolitiğin açıkça bir tanımını yapmak daha önemli bir hale gelmektedir. Bu, sözkonusu kavramın hem daraltılmaması hem de genişletilmemesi için gereklidir. İsveçli Rudolf Kjellén'in "***jeopolitik, devletin teritoriyle ilişkisini inceleyen bir disiplindir***" şeklindeki temel tanımı bugün için açıkçası yeterli değildir. Çünkü yüzyılı aşkın araştırmalar, jeopolitik yöntemin sadece devletler tarihinde değil, medeniyetsel, kültürel, dini ve iktisadi kurallara uygunlukların sistematize edilmesinde de pekala kullanılabileceğini göstermiştir. Bugün "Ortodoksluğun jeopolitiği", "İslamın jeopolitiği", "sosyalizmin jeopolitiği", "demokrasinin jeopolitiği", "beyaz ırk"ın ve "siyahiler"in jeopolitiğinden bahsetmemiz gayet mümkündür. Bu nedenle, "jeopolitik"in daha geniş tanımını vermenin tam sırasıdır.

Jeopolitik, insanlığı mekan faktörüyle karşılıklı ilişkisi içerisinde inceleyen bir disiplindir.

Son yüzyıllarda diakronizmin katı ve nitel algılanışı üzerine kurulan tarihsel (geçici) yöntem geçerli olmuştur: Halkların ve devletlerin tüm hayatı, bir gelişme süreci olarak değerlendirilmiş, tasvir edilmiş ve araştırılmıştır. Bu çerçevede tarihsel gelişmenin evrensel yasalara uygunlukları, hayatın zamana göre kurulması, ebedi şeyler olarak addedilmekteydi. Diakronik yaklaşıma olan yakın ilgi, ***nitel zaman***la yani tarihin kendisi ile büyülenme burada tezahür etmekteydi. Coğrafya (mekan) sırf tarihin (zaman) prizması vasıtasıyla idrak edilmekteydi. Bu yüzden, halklar ve ülkeler, dinler ve kültürler dolaylı ve açık şekilde "gelişmişler" ("öncüler", "ilerlemeciler") ve "gelişmemişler"e ("geri kalmışlar", "ilkeller") bölünmekteydi. Tarihselciliğin benzersiz olması gelişmemişlerin herhangi bir değer ve orijinaliteye sahip olma hakkını reddediyordu: gelişmemişler yalnızca "öncülere yetişmek"le değerli hale gelebilirlerdi.

Tarihselciliğin istismar edilmesi, pek çok ilginç öğreti üretti, fakat bir sürü haksızlıklara da yol açtı. Bunlardan en rezili, (köle ticaretinden Auschwitz toplama kampının dehşetlerine) Avrupa ırkçılığıdır. Nitel zaman kriterlerine bağlılık, tarihin daha yüksek bir aşamasına mensup olma, birilerine ötekiler üzerinde hakimiyet kurma hakkını sağlamaktaydı. Gerekçeleri de, ötekilerin "gelişmemiş", dahası "yetkinleşmemiş, eksik, zararlı" olmalarıydı. "İlerlemeci" milletler, çocukların, özürlülerin veya geri zekalıların himayeye alınmasına benzer şekilde "geri kalmışlar"ı idare etme hakkını kendilerinde görmüşlerdi.

Jeopolitik, mekansal kritere öncelik vermekle (özellikle Aydınlanma Çağından itibaren açıkça ifade edilen) tarihselciliğe karşı tek taraflı hayranlığı dengelemeyi hedeflemektedir. Bir bakıma, jeopolitik medeniyetler ve halkların senkronik tablosundan hareket etmektedir. Bir tarihçi için her şeyden önemlisi "ne zaman" sorusuna bir cevap bulmaksa, bir jeopolitikçi için bu "nerede" sorusudur. Olayların anlamı, zaman ekseninden ziyade mekan üzerindeki konumlarıyla da belirlenmektedir.

Tarihselcilik, mekan (coğrafi) faktörünün türdeş ve önemsiz olduğu, tarihi zamanın ve yapısının temelde bir olduğu koşulundan ileri gelmektedir. Jeopolitik ise kürenin her bir noktasında, mekanın içsel işleyişe uygunluklarını yansıtan kendine özgü zamanı olduğunu kabul etmektedir.

Bu şekilde anlaşılan jeopolitik, insan düşüncesinin, felsefesinin ve analizinin yeni biçimleri için muazzam ufuklar açmaktadır. Şimdi anlaşılmıştır ki, jeopolitik yaklaşımın uluslararası ilişkiler, askeri strateji veya makro-iktisat alanına tatbik edilmesi, bir güç uygulamasından ve oldukça somut olgulara yeni temel bir metodolojinin özel ve sınırlı –fiilen tecrübe ve tatbik edilebilir– bir uygulanmasından başka bir şey değildir. Yerel siyasi amaçların gerçekleştirilmesinden başlayan jeopolitik, fark edilmeden öyle bir raddeye geldi ki, buradan daha büyük bir ölçeğe geçmesi mukadderdir.

Tarihselcilik modernite çağının alameti idiyse, jeopolitik -veya daha geniş anlamda, mekan felsefesi- postmodern çağın öncelikli enstrümanı olma iddiasındadır.

3. Türkiye'nin Jeopolitiği

Türkiye jeopolitiğinin bütünsel bir tablosunu, tabii ki çağdaş Türklerin çizmesi gerekir. Bu, bütün bir milli ekol faaliyetinin ürünleri olmalıdır. Biz ise, bu temel konuya yaklaşımın sadece başlıca hususlarını kaydetmeye çalışalım.

Türkiye jeopolitiğinin temel saikinin Türk etnik menşeinin kadim katmanları olduğunu kabul etmek gerekir. Devasa bir dünya imparatorluğunu (ki onun hayati merkezini şu anki Türkiye muhafaza etmektedir) kuran Türklerin tarihi yükselişinin kökünde de bu faktör bulunmaktaydı.

Bozkır göçebeleri olan kadim Türkler, açıkça ifade edilen kıtasal, karasal kaynağın taşıyıcıları idiler. Onlar Avrasya'nın enginliklerinde bir halk olarak teşekkül etmiş ve yayılma, özgürlük ve iktidar enerjisini özümsemişlerdi. Moğol, İskit, Hun, Avar, Got, Alan vs. diğer Avrasya göçebeleri gibi Türkler de, gerek stepleri, gerekse daha barışçı olan yerleşik medeniyetleri kontrolü altında birleştiren göçebe imparatorluk prensibini kendi kültürlerinde barındırmaktaydılar. Göçebe imparatorluklar daima tüm

Avrasya tarihinin kaynaştırıcı unsuru sayılmıştır. Jeopolitiğin kurucusu Halford Mackinder'in ifadesiyle, bu imparatorluklar "kara eşkıyaları" dalgasının parlak ifadesi idi. Aslında kıtanın derinliklerinden gelen ve kıyısal hatlardan azami uzaklıkta veya taşımacılığa kapalı soğuk okyanus mekanları ile çevrelenen bu yayılmacı ve kaynaştırıcı saik, jeopolitikte ***Avrasyacılık*** olarak adlandırılmaktadır.

Bu anlamda, çağdaş Türkiye'nin ve hatta Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunun kökleri saf Avrasyacılık muhitine inmektedir.

Bu derin arkaik Avrasyacı menşei Türkiye jeopolitiğinin mayası addetmek icap eder. Jeopolitik köktencilik (Türkçe anlamındaki) bakış açısı savunulursa, o zaman asıl bu alt katman başlıca ve belirleyici etken olarak değerlendirilmelidir.

Mekan felsefesi olarak jeopolitik, "ilerleme" anlayışını tanımadığından, bu Avrasyacı katman, Türkiye devletçiliği tarihinde üstünlük teşkil etmesine ve şu anki aşamada bir hayli zayıflamasına rağmen hiç de küçülmemiştir.

Aslına bakılırsa Panturanizm ülküsü asıl bu derin katmana seslenmektedir. Gerçi sırf ırksal faktör ve tarihi Rusofobi (Rus aleyhtarlığı) vurgusu (aynı zamanda, bu ideolojinin üçüncü güclerce ara amaçlar için kullanılması ihtimali) bu ülküyü esaslı bir şekilde göreceli kılmaktadır. Eğer Panturanizmin Avrasyacı bağlamda tashih edilmesi mümkün olsa idi, Türkiye jeopolitiğinin tutarlı ve çelişkisiz bir modeline oldukça uygun olacaktı.

Türkiye jeopolitiğinde ikinci düzlem, esasen Osmanlı jeopolitiğidir. Burada başlangıçtaki Türk saikinin temelinden değişimi ortaya çıkmakta, İslam faktörü ve Türkler tarafından fethedilen toprakların girift etnik ve kültürel yapısı devreye girmektedir. Burada İslamın tarihi jeopolitiği ile Akdeniz ve Orta Doğu'nun asırlara dayanan mürekkep jeopolitik sisteminin ortak hayatı (*symbiosis*) sözkonusudur. Gerek İslamın, gerekse Orta Doğu-Akdeniz havzasının jeopolitiği, kara ve deniz vektörlerinin sıkı bir biçimde içiçe geçtikleri tamamen farklı konulardır.

İslam ümmetinin temelini atan Arap fütuhatı, kökü itibariyle şüphesiz ki, karasal ve kıtasal idi. Akdeniz ise, kara ve deniz prensiplerinin birbiriyle daima çatıştığı karşıt jeopolitik yönelim-

lerin yumağı idi. Her iki jeopolitik gerçekliğin neredeyse belirgin bir şekilde tebarüz ettiği karasal Roma-denizci Kartaca açık zıtlığının dışında, sözkonusu esaslar, bu havzanın Mısır, Suriye, Mezopotamya, Yunanistan, İran vs. gibi tüm medeniyetlerde daha örtülü ve hassas bir biçimde bir arada bulunmaktaydı.

Osmanlı İmparatorluğu, tüm bu mürekkep jeopolitik mecmuun tamamını Avrasyacı sert bozkırlıların denetimi altında toplamıştı. Bu bozkırlılar, imparatorluk kurucu enerjileri ve sade fakat sert askeri etikleri sayesinde bu çok çeşitli kitleyi tek bir jeopolitik sistemde eritip kaynaştırmayı başarmışlardı. Ancak Mağrip'ten Balkanlar ve Kafkaslara kadar büyük mekanlar üzerinde denetim kuran Türklerin kendileri de, fethettikleri medeniyetlere özgü jeopolitik eğilimleri tedricen benimsemekteydiler. Osmanlı İmparatorluğu'nun jeopolitik tarihinin tam bir tablosunu çizmek özenli ve ayrıntılı bir araştırmayı gerektirmektedir. Bu, genelde jeopolitik için de gerekli olacak önemli ve ilgi çekici birçok bilgi verebilir. Bildiğim kadarıyla, henüz böyle bir çalışma mevcut değil.

Türkiye'nin jeopolitik tarihindeki üçüncü temel aşama, milli veya post-emperyal aşama olarak adlandırılabilir. Akdeniz'in uçsuz bucaksız mekanlarına fevkalade yayılmadan sonra imparatorluğun idari nüvesinin jeopolitik saiki, dar bir milli devlet boyutuna kadar geriledi. Bu durum hemen birçok yeni probleme yol açtı: Türkler emperyal idarenin etnik çekirdeğini oluşturdukları zaman milli esas, jeopolitik, sosyal ve dini misyonla örtüşmekteydi. Fakat önder bir etnisitenin üstünlüğünde Kemalist ulus-devlet modeline geçişte özellikle Rum, Bulgar, Ermeni ve Kürt milli azınlıklar problemi yeni bir boyut kazandı. Modern Türkiye'nin, Genç Türklerin demir iradesi ile perçinlendiğini, laiklik ve milliyetçilik prensipleriyle kaynaşmış katı bir askeri özün üstünlüğünde kurulduğunu biliyoruz. Fakat askeri-siyasi yapıyla böylece perçinlenen ulus-devlet oluşumu artık büsbütün yeni bir jeopolitik çizgiyi dikte etmekteydi: O andan itibaren Türkiye, İslam aleminde liderlik iddiasında bulunamazdı. Zira diğer İslam ülkelerinin (Büyük Britanya tarafından desteklenen ve hatta tahrik edilen) çoğunluğu, Türkiye karşıtı milli politikalar neticesinde ortaya çıkmışlardı. Türkler emperyal fonksiyonlarını da kaybetmişlerdi; devletleri etrafında Arap ülkeleri, Rusya, Yunanistan, Bulgaristan,

Yugoslavya, İran gibi eski ve yeni düşmanlar bulunmaktaydı. Bu durum, dış desteği zorunlu kılıyordu. Ankara, 20. yüzyılın birinci yarısında angaje olmamış jeopolitik müttefik olarak Almanya'ya yönelmiş, II. Dünya Savaşından sonra ise, bu "harici akciğer" ABD olmuştur.

Jeopolitik açıdan bu, Türkiye'nin büyük jeopolitikten (kıtasal ve emperyal) küçük jeopolitiğe (durumsal ve pragmatik) geçişi anlamına gelmektedir. Biçim ve muhteva bakımından Atlantikçi blok olan NATO'ya girişin, aslında Türk tarihini oluşturan derin jeopolitik etkenlerin tezahür etmesiyle gerek kavramsal ve tarihsel, gerekse medeniyetsel olarak çatışacağını dikkate almak gerekir. Bu etkenler, şüphesiz ki, çoğunlukla karasal ve Avrasyacı idi. NATO ile ittifak taktik meseleleri çözmekteyse de, milli devletin biçimi ve askeri-demokratik laik rejim büyük çaplı jeopolitik geleceğin temeli olamaz. Diğer bir deyişle, Türkiye'nin (küçük değil) büyük oyunda ağırlığı olan bir oyuncu olması için kendi tarihinin manasını yeniden idrak etmesi, yeni perspektifleri tasarlaması, Ankara'nın mutabık olabileceği büyük ölçekli jeopolitik projelere sahip sağlam ve güvenilir partnerler bulması gerekir.

4. Türkiye için Yeni Avrasyacılık

Bir Rus jeopolitikçisi olarak hiç şüphesiz öne sürülen jeopolitik projelerin tavsiye edilmesinde ve değerlendirilmesinde tarafsız değilim. Bunların tümü artık Avrasyacı projeler sayılmaktadır; zira Rus medeniyetinin jeopolitik mahiyeti Avrasyacılıktır. Mekan felsefesi nokta-i nazarından Rusya, Avrasya'dır; Rusya ve Avrasya medeniyetsel ve jeopolitik açılardan müteradiftir. Anglo-Sakson dünyası (objektif olarak Dünya Adası) örneğinde olduğu gibi, Heartland topraklarını içine alan Rusya'nın derin kimliği çok açıktır: Rusya ya büyük Avrasyacı kıtasal imparatorluk olacak, ya da hiç varolmayacaktır. Rusya'nın jeopolitik kimliği, "kara eşkıyaları" dalgasına, Slav unsurunun Cengiz Han İmparatorluğu'nun Türk-Moğol kökeni ile ittifakına dayanmaktadır. Rus Avrasyacı düşünürler (N. S. Trubetskoy, P. N. Savitski, N. N. Alekseyev, P. S. Suvçinski, L. N. Gumilev) kendi çalışmalarında bu hususu tetkik ve sistematize etmişlerdi. Bu nedenledir ki, Türkiye'de en çok

ilgimi çeken şey Avrasyacı eğilimlerdir. Çünkü bu temel üzerine sadece günübirlik müşterek menfaatlere ulaşılmakla kalınmaz, Karadeniz çevresinde ve Kafkasya'da birkaç asırdır süren Rus-Türk çatışmasına da son verilebilir ve aynı zamanda stratejik yeniden yapılanma doğrultusunda tüm kıta için yeni çok kutuplu bir proje geliştirilebilir.

Bir ulus devlet ve NATO üyesi olarak Türkiye, Avrasya projesi için yeterince hasım bir oluşumdur: böylesi bir Türkiye ile Rusya'nın ortak hedeflerinden çok daha fazla jeopolitik çelişkileri bulunmaktadır. Realist olmak ve durumu aklıselimle değerlendirmek gerekir: Ankara'nın Çeçen ayrılıkçılarına belirli düzeyde yardımı, eski Türk-Ermeni sürtüşmeleri, Bakü'de Moskova karşıtı atmosferin desteklenmesi, Bakü-Ceyhan petrol boru hattı inşasıyla ilintili tüm konular, Atlantikçi ve Avrasya karşıtı stratejinin parametrelerine açıkça uygun düşmektedir. Bu durumda Rusya, İran'la ilişkilerin pekiştirilmesinden, Ermenileri öncelikli olarak desteklemeye, Kıbrıs konusunda Rumlar lehine lobicilikten, Kürt isyancılar ve İslamcı gelenekselciler ile samimi ilişkilere varıncaya kadar geleneksel bir karşı hareketler sistemine otomatik olarak itilmektedir. Fakat tüm bunlar taktik düzeyde olan şeylerdir. Yeni Avrasyacı proje, tamamen farklı bir şeyi öngörmektedir.

Yeni Avrasyacılık, günümüzdeki durumu küresel boyutta idrak etmeyi önermektedir: Biz, tek kutuplu bir dünyanın, yani doğrudan Amerikan kontrolünde ve Anglo-Sakson siyasi, iktisadi ve dini değerlerin hakimiyetindeki küresel Atlantikçi imparatorluğun kuruluşu eşiğinde bulunmaktayız. Jeopolitik açıdan sözkonusu olan, denizin küresel zaferi ve karanın mağlubiyetidir. Demek ki, ***yeni dünya düzeni***nin kurbanları sadece karasal devletlerin siyasi-stratejik menfaatleri değil, tekdünyacı (***mondialist***) ikameci-kültürün Procrustes[1] yatağına sığmayan tüm geleneksel değerler ve normlar sistemi olacaktır. Bugün kimse münferit mücadelede galebe çalmaya kabil değildir: halklar ve inançlar kendi aralarında hangisinin değerleri daha iyidir diye iddialarda bulundukları sürece, globalleşmenin küresel silindiri halkların, ırkların, dinlerin ve kültürlerin tüm farklılıklarını ve özelliklerini

● ● ● ●

1 Boylarını yatağına uydurmak için misafirlerinin kol ve bacaklarını çekip uzatan veya kırıp kısaltan efsanevî bir dev -Ç.n.

"tek bir insanlık" asfaltında ezecektir. Bu süreçte de, gerek ABD ile gönüllü işbirliğine gidenler, gerekse müstakbel küresel diktatörlüğe karşı çıkmaya cesaret edenler eşit düzeyde zarar görecek.

Kendi kimliğimizi savunmak için bizler, çok az bir süre önce rakiplerimiz ve hatta hasımlarımız olanlarla dahi ciddi jeopolitik bir ittifaka girmek zorundayız.

Dolayısıyla, gerçekte ve derinden bizi yakınlaştıran şeyi aramak gerekir. Türkiye'nin jeopolitik kökünün asıl Avrasyacılıkta aranması icap ettiğini yukarıda ifade ettim. Bu az bir şey değil. Bu, Rusya-Türkiye ilişkilerinde yeni bir sayfa açılması için ciddi bir temel sunmaktadır. Bununla beraber, hayaller kurmak gerekmez: Bu sayfayı yazmak hiç de kolay olmayacak; çünkü Ruslar ve Türklerin göreceli uyuşmazlığı diğer geri kalan şeyler gibi bizim tarihi kimliğimizin bir parçasıdır. Fakat, Amerikan merkezli *yeni dünya düzeni*nden gelen tehdidin ciddiyeti, bizleri bu aşamaya mümkün olduğunca hızlı geçmeye mecbur etmelidir.

Büyük Rus filozofu Konstantin Leontev, Rusya ile Türkiye'nin mukadderatının birleşmesi gerekeceğini henüz 19. asrın sonlarında söylemiş, o zamanın bu iki imparatorluğunda pek çok ortak nokta bulmuştu. Leontev'e has olan bu Turkofillik (Türk severlik), daha sonra Trubetskoy'dan Gumilev'e kadar Rus Avrasyacılarının Turkofilliği şeklinde yeniden canlandırıldı. Dost Türk halklarının imparatorluk kurucu saikinin değerini idrak eden biz Slavlar, dostluk elini uzatmaya hazırız. Avrasya çok büyüktür ve enginlikleri herkese yeter. Ancak 21. yüzyılın "Amerikan yüzyılı" olacağına ilişkin meşum kanaat gerçekleşirse, o zaman biz ortak Vatanımızı kaybedebiliriz. Eğer bu yüzyıla "Amerikancı" olma hükmü verilmişse, o zaman Avrasya'yı ölüm bekliyor. Çünkü jeopolitiğin başlıca yasasına göre, bir deniz medeniyeti olarak Atlantikçilik, bir kara medeniyeti olarak Avrasyacılığın doğrudan karşıtıdır.

Aleksandr Dugin

Moskova

17.01.2003

Евразийский завет и геополитика Турции

(предисловие к турецкому изданию «Основ Геополитики»)

1. Геополитика как метод

Геополитический метод в своем сущностном выражении сводится к основополагающему дуализму между двумя антагонистическими моделями могущества -- морской и сухопутной. Рассуждать о геополитике без учета этого дуализма совершенно бессмысленно, как если бы говорить о классической физике, не признавая законов гравитации. Для специалистов это очевидно, но для обычной публики, слышащей слово «геополитика» от телекомментаторов, это может оказаться открытием. Данный учебник «Основы геополитики» исходил из задачи поставить в этом вопросе все точки над i. Оппозиция суша-море является в геополитическом методе тем же, что дигитальное разложение на двоичный код 0-1 в компьютерных технологиях.

Приняв это как аксиому, мы входим в стихию геополитического анализа. Но в данном случае, все становится постепенно все более и более сложным.

Во-первых, как и в квантовой механики очень многое зависит от «позиции наблюдателя». Соглашаясь в принципе относительно законов игры, независимо от того, играем ли мы белыми или черными, далее начинаются определенные проблемы. Дело в том, что геополитическая методология не является одномерной и строго симметричной. Черные и белые здесь (суша и море) подчиняются разным правилам, по-разному ходят, преследуют различные цели. Это качественные полюса, наделенные автономной логикой и автономной стратегией. В отличие от иных квантитативных

дисциплин геополитика оперирует с квалитативным подходом, отталкивается от фундаментальной качественной асимметрии базовых полюсов. Пространство геополитического анализа анизотропно: взгляд с суши на море и с моря на сушу дает нам разные результаты; это два разных пространства, подчиненных респективно двум различным логикам.

Суша и море не только внешние позиции наблюдения, это еще и внутренняя сущность наблюдателя. Суша и море не только вовне, но и внутри. Люди цивилизации суши видят мир, других людей, культуры и системы верований в своей геополитической оптике, люди цивилизации моря – в своей. А так как существуют еще и промежуточные комбинированные варианты (условно называемые «береговыми»), то картина невероятно усложняется.

Однако задача геополитики в том, чтобы выявить в любой – даже самой сложной системе – базовый дуализм (сушу и море), чтобы потом тщательно проследить диалектику развития каждого из этих начал в самых разнообразных и многосложных комбинациях. Китайская теория мужского и женского начал – инь и ян, или марксистская диалектика взаимоотношений труда и капитала дают нам некоторые аналоги геополитической методологии; но базовые полюса в нашем случае, естественно, иные.

Геополитика не ставит своей целью вынесение метафизического, гносеологического или этического диагноза – что есть свет, истина и добро, а что тьма, ложь и зло. Геополитика старается вникнуть в ценностную структуру каждой цивилизации, понять и описать ее логику. Но так как объективная методология всегда используется конкретной личностью или группой людей, в свою очередь являющимися продуктами вполне определенной цивилизации, то объективной геополитики даже теоретически не может быть: она всегда будет геополитикой англосаксонской, германской, русской, арабской, китайской, японской, турецкой и т.д., отражая специфику качественного подхода каждой из национальных школ. И все же эти подходы становятся подлинно геополитическими, когда возвышаются до обобщения, оперирующего с изначальной геополитической парой, соотнося историю своей страны, религии, культуры, расы с основополагающей структурой кода суша-море.

В этом соотношении исторической конкретики народа и страны с геополитическим кодом проявляется значимое неравенство национальных школ. Есть цивилизационные позиции, которые максимально сближаются с одним из полюсов. Геополитические школы данных стран и цивилизаций как правило отличаются предельной ясностью и последовательностью методологий – это естественно, поскольку исследуя геополитический код они исследуют базовую сущность своей собственной цивилизации. В таком привилегированном положении оказываются две цивилизации – англосаксонская (море) и евразийская (суша). Большинство других цивилизационных ядер имеют смешанный характер: разбирая их геополитический характер мы с необходимостью говорим о балансе сухопутного и морского начал. Иными словами: все цивилизации кроме евразийский и атлантической (англосаксонской) имеют в разной степени «береговой характер», строятся на диалектическом сочетании двух начал. Конечно, и в самом евразийском и атлантистском контекстах также есть как автохтонные, так и гетерогенные (с геополитической точки зрения) черты, но здесь можно говорить о наличии единого фундаментального вектора, от которого можно отклониться, но который нельзя заменить на прямо противоположный. Для береговых цивилизаций это не так: здесь победа евразийского или атлантистского начал могут повлечь за собой радикальную смену цивилизационного курса. Хотя с позиции самих этих «береговых цивилизаций» игра со сменой геополитических ориентаций заложена в саму основу геополитической идентичности – и в отличие от геополитических полюсов, неразрывно связанных со своими фундаментальными векторами, эта игра не несет в самой себе ни радикального этического значения, ни абсолютности.

2. Определение геополитики

По мере повышения интереса к геополитическим исследованиям становится все более насущным дать четкое определение геополитики для того, чтобы это понятие не сужалось, и не расширялось. Базовое определение шведа Рудольфа Челлена «*геополитика есть дисциплина, изучающая отношение государства к территории*» явно не достаточно сегодня, так как

более, чем столетние исследования в этой области показали, что геополитический метод вполне применим не только к анализу истории государств, но и к систематизации цивилизационных, культурных, религиозных и экономических закономерностей. Сегодня мы вполне можем говорить о «геополитике православия» и «геополитике ислама», о «геополитике социализма» и «геополитике демократии», о геополитике «белой расы» и геополитике «негритюда». По этой причине мне представляется своевременным дать иное, более широкое определение «геополитики».

Геополитика есть дисциплина, изучающая человечество в его взаимосвязи с пространственным фактором.

В последние столетия само собой разумеющимся был исторический (временной) метод, основанный на строгом и качественно осознанном диахронизме: вся бытие народов и государств рассматривалось, описывалось и изучалось как процесс развития. При этом постоянными считались именно универсальные закономерности исторического развития, развертывание бытия во времени. В этом проявилось увлечение диахроническим подходом, фасцинация *качественным временем*, т.е. собственно историей. География (пространство) понималось исключительно через призму истории (времени). Поэтому народы и страны, религии и культуры имплицитно и эксплицитно делились на «развитые» («передовые», «прогрессивные») и «неразвитые» («отсталые», «примитивные»). При этом исключительность историцизма отказывало в праве неразвитым на какую бы то ни было ценность и оригинальность: они становились ценными только «догоняя передовых».

Сверхэксплуатация историцизма дала множество интереснейших учений, но и привела к массе несправедливостей – одной из которых – наиболее вопиющей – является европейских расизм (от работорговли до ужасов Освенцима). Приверженность к критериям качественного времени, принадлежность к более высоким этажам истории как бы наделяло одних правом на господство над другими только на основании, что другие являются «недоразвитыми», а значит не столько «другими», сколько «такими же, только несовершенными, недоделанными, ущербными». «Прогрессивные» нации вменили себе право на

распоряжение «отсталыми» также, как берут опеку над детьми, инвалидами или олигофренами.

Геополитика ставит своей целью сбалансировать одностороннее увлечение историцизмом (особенно ярко выраженное начиная с эпохи Просвещения) за счет приоритетного обращения к пространственному критерию. В каком-то смысле, геополитика оперирует с синхронической картой цивилизаций и народов. Если для историка важнее всего получить ответ на вопрос «когда» – и еще точнее, «до» или «после», то для геополитика важнее всего – «где». Смысл события определяется не столько его расположением на оси времени, сколько в пространстве.

Историцизм исходит из предпосылки, что пространственный (географический) фактор является однородным и несущественным, что историческое время и его структура в сущности едино. Геополитика утверждает, что у каждой точке планеты есть свое собственное время, выражающее внутренние закономерности пространства.

Понятая таким образом, геополитика открывает колоссальные горизонты новой манеры человеческого мышления, философии, анализа. Теперь понятно, что применение геополитического подхода к сфере международных отношений, к области военной стратегии или макроэкономики есть ничто иное как проба сил, частное и узкое – фактически опытное, пробное – применение новой фундаментальной методологии мысли к довольно конкретным явлениям. Начавшись с реализации приземленных политических задач, геополитика незаметно подошла к тому пределу, за которым она призвана перерасти в нечто намного более масштабное.

Если историцизм был характерной маркой эпохи модерна, то геополитика – или, шире, философия пространства – претендует на то, чтобы стать приоритетным инструментом мышления эпохи постмодерна.

3. Геополитика Турции

Полноценную картину турецкой геополитики предстоит сформировать, естественно, современным туркам. Это должно стать продуктом деятельности целой национальной школы. Мы же попытаемся

наметить лишь основные вектора подхода к этой фундаментальной проблеме.

Базовым импульсом турецкой геополитики следует признать древнейшие пласты тюркского этногенеза, которые и лежат в основе исторического возвышения турок, создавших гигантскую мировую империю (чьим сердцевинным фрагментом остается и современная Турция).

Степные кочевники древние тюрки были носителями ярко выраженного континентального, сухопутного начала. Они сложились в этнос в просторах Евразии и там же впитали энергию экспансии, воли и власти. Как и другие евразийские кочевники – монголы, скифы, гунны, авары, готы, аланы и т.д. – тюрки несли в своей культуре принцип кочевой империи, объединяющей под своим контролем как пустынные пастбища, так и оседлые – более миролюбивые – цивилизации. Кочевые империи являются постоянным интегрирующим элементом всей евразийской истории. По выражению Хэлфорда Макиндера, основателя геополитики, эти империи являются ярким выражением импульса «разбойников суши». Собственно этот экспансионистский интегрирующий имперский импульс, идущий их глубин континента, максимально далеких от береговых линий или граничащих с холодными несудоходными океаническими пространствами и называется в геополитике евразийством.

В этом смысле предыстория современной Турции и даже предыстория Османской империи уходит корнями в чистую стихию евразийства.

Это глубинное архаическое евразийское начало следует считать закваской турецкой геополитики. И если встать на точку зрения геополитического фундаментализма (понятого по-турецки), то именно этот донный пласт должен быть рассмотрен как основной и определяющий.

А поскольку геополитика как философия пространства не знает понятия «прогресс», то данный евразийский слой ничуть не умаляется тем, что он преобладает в истории турецкой государственности, и довольно сильно бледнеет на настоящем этапе.

В сущности, идея пантуранизма обращается именно к этому глубинному пласту, хотя акцент исключительно на расовом факторе и исторически предопределенная

русофобия (а также перспективы использования этой идеологии в инструментальных целях третьей силой) существенно релятивизируют ее. Если бы можно было бы надеяться на ректификацию пантуранизма в евразийском ключе, то это бы вполне вписывалось в последовательную и непротиворечивую модель полноценной турецкой геополитики.

Второй уровень – это собственно османская геополитика. Здесь происходит существенное изменение изначального тюркского импульса: вступают в действие исламский фактор и сложная этнически и культурно структура завоеванных турками территорий. Здесь мы имеем геополитический симбиоз между исторической геополитикой ислама и сложнейшей многовековой геополитической системой Средиземноморья и Ближнего Востока. И геополитика ислама и геополитика ближневосточно-средиземноморского ареала представляют собой совершенно отдельные темы, в которых тесно переплетаются сухопутные и морские вектора.

Арабские завоевания, положившие начало исламской эйкумене, в своем истоке являются, безусловно, сухопутными и континентальными. Само же Средиземноморье было клубком противоположных геополитических тенденций, где сухопутный принцип вечно сражался с морским. Причем помимо прямого противостояния сухопутного Рима морскому Карфагену, где обе геополитические реальности были представлены почти в чистом виде, эти же начала более завуалировано и тонко сходились и в каждой отдельно взятой цивилизации этого ареала – в Египте, Сирии, Месопотамии, Греции, Антиохе, Персии и т.д.

Оттоманская империя собрала весь этот сложный геополитический конгломерат под евразийским контролем жестких степняков, которые за счет своей имперостроительной энергетике, простой, но жестокой воинской этики смогли сплавить эту разнородную массу в единую геополитическую систему. Но установив свой контроль над огромными пространствами от Магриба до Балкан и Кавказа, турки сами постепенно впитывали геополитические тенденции, свойственные покоренным цивилизациям. Полноценная картина геополитической истории Османской империи требует тщательного и подробного исследования, которое могло бы дать множество важных и интересных сведений для

геополитики в целом. Пока, насколько мне известно, такого труда не существует.

Третий фундаментальный этап геополитической истории Турции можно назвать современным, национальным или постимперским. После чрезвычайного растяжения по бескрайним пространствам Средиземноморья, геополитический импульс управленческого ядра империи сжался до размеров компактного национального государства. Это породило сразу же множество новых проблем: когда турки были этническим ядром имперской администрации, национальное начало совпадало с геополитической, социальной и религиозной миссией. Но при перехорде к кемалистской модели Государства-нации с преобладанием одного титульного этноса, вопрос о национальных меньшинствах – в частности, греках, болгарах, армянах и курдах стал в новом свете. Мы знаем, что современная Турция была скреплена железной волей младотурков и основана на преобладании жесткого военного начала, сопряженного с принципами светскости и национализма. Но данное скрепленное военно-политической структурой национально-государственное единство диктовало уже совершенно новую геополитическую линию: отныне Турция не могла претендовать на лидерство в исламском мире, так как большинство других исламских стран возникли в результате антитурецкой национальной политики (поддерживаемой и даже активно провоцируемой Великобританией); имперские функции турок были также утрачены; вокруг государства располагались старые и новые враги – арабские страны, Россия, Греция, Болгария, Югославия, Иран. В такой ситуации требовалась внешняя опора. В качестве такого неангажированного геополитического союзника в первой половине XX века Анкара обращалась к Германии, но после Второй мировой войны, этим «внешним легким» стали США.

С геополитической точки зрения это означает, что Турция перешла от большой геополитики (континентальной и имперской) к малой геополитике (ситуативной и прагматичной). Но следует учитывать и то, что вхождение в НАТО как в атлантический по форме и содержанию блок и концептуально, и исторически, и цивилизационно не могло не сталкиваться с проявлением глубинных

геополитических факторов, которые, собственно, и составили историю турок, а эти факторы были, безусловно, преимущественно *сухопутными и евразийскими.* Решая тактические задачи, альянс с НАТО, форма национального государства и военно-демократический светский режим, не может быть основой масштабной геополитической перспективы. Иными словами, для того, чтобы Турция вновь стала весомым игроком в большой (а не в малой) геополитике она должна всерьез переосмыслить свою историю, наметить новые перспективы, найти надежных и верных партнеров, с чьими масштабными геополитическими проектами Анкара могла бы быть солидарна.

4. Неоевразийство для Турции

Будучи русским геополитиком, я являюсь, вне всяких сомнений, пристрастным в рекомендациях и оценках предлагаемых геополитических проектов. Все они являются евразийскими уже потому, что геополитическая сущность русской цивилизации – это и есть евразийство. С точки зрения философии пространства Россия есть Евразия, Россия и Евразия цивилизационные и геополитические синонимы. Как и в случае с англосаксонским миром (объективно являющимся Мировым Островом), глубинная идентичность России, занимающей земли heartland'a, не стоит под вопросом: Россия будет или великой евразийской континентальной империей, или ее не будет вообще. Геополитическая идентичность России основана на импульсе «разбойников суши», на альянсе славянского элемента с тюркско-монгольским началом империи Чингисхана. Это подробно разобрали и систематизировали в своих трудах русские ученые евразийцы (Н.С.Трубецкой, П.Н.Савицский, Н.Н.Алексеев, П.С.Сувчинский, Л.Н.Гумилев). Поэтому и в Турции для меня наибольший интерес представляют именно евразийские тенденции, так как на этой базе можно достичь не просто сиюминутной общности интересов, но и положить конец многовековому русско-турецкому конфликту в Причерноморье и на Кавказе, а также предложить для всего континента новый многополярный проект стратегической реорганизации.

Как Государство-нация и член НАТО Турция представляет собой довольно антагонистическое для евразийского проекта образование: с такой Турцией у

России гораздо больше геополитических противоречий, нежели общих задач. Надо быть реалистами, и трезво оценивать ситуацию – определенная поддержка Анкары чеченских сепаратистов, давние турецко-армянские трения, поддержка антимосковских настроений в Баку, вся тематика, сопровождающая строительство нефтепровода Баку-Джейхан, явно вписывается в параметры атлантистской и антиевразийской стратегии. В такой ситуации Россия автоматически подталкивается к системе традиционных ответных ходов: укрепление связей с Ираном, приоритетная поддержка армян, лоббирование позиции греков в отношении Кипра – вплоть до благожелательного отношения к курдским повстанцам и исламским традиционалистам. Но все это тактический уровень. Неоевразийский проект предполагает нечто совершенно другое.

Неоевразийство предлагает осмыслить современную ситуацию глобально: мы стоим на пороге однополярного мира, создания глобальной атлантистской империи под прямым американским контролем и с доминацией англосаксонской системы политических, экономических и религиозных ценностей. С геополитической точки зрения, речь идет о планетарной победе моря и о проигрыше суши. А значит в жертву «нового мирового порядка» будут принесены не просто политико-стратегические интересы сухопутных держав, но и вся система традиционных ценностей и нормативов, не укладывающихся в прокрустово ложе мондиалистской эрзац-культуры. Сегодня никто не способен победить в частном противостоянии: пока народы и конфессии оспаривают между собой, чьи ценности лучше, планетарный каток глобализации вминает в асфальт «единого человечества» все различия и особенности народов, рас, религий и культур. И в этом процессе в равной мере пострадают и те, кто добровольно пойдет на сотрудничество с США, и те, кто посмеют восстать против грядущей планетарной диктатуры.

Для того, чтобы отстоять свою собственную идентичность, мы просто обязаны пойти на серьезный геополитический союз даже с теми, кто был еще совсем недавно нашим соперником и даже противником.

Следовательно, необходимо искать то, что нас на самом деле и глубинно сближает. Выше я показал, что геополитический фундамент Турции следует искать

именно в евразийстве. Это уже не мало, это дает серьезную базу для открытия новой страницы российско-турецких отношений. Не следует, однако, строить иллюзий: написать эту страницу будет очень не просто, ведь относительный антагонизм русских и турок также как и все остальное является частью нашей исторической идентичности. Однако серьезность угрозы, исходящей из американоцентричного «нового мирового порядка», должна заставить нас пройти этот этап как можно быстрее.

Великий русский философ Константин Леонтьев еще в конце XIX века предрекал, что судьбы России и Турции должны будут сомкнуться, он находил в соответствующих империях того времени много общих черт. Эта туркофилия, свойственная Леонтьеву, позже возродилась как тюркофилия русских евразийцев от Трубецкого до Гумилева. Мы, славяне, осознавая ценность имперостроительного импульса братских тюркских народов, готовы протянуть руку дружбы. Евразия огромна, и ее просторов хватит для всех. Но мы можем потерять нашу общую Родину, если сбудутся зловещие изречения о XXI веке как об «американском веке». Если этому столетию суждено стать «американским», то Евразию ожидает гибель, ведь с точки зрения основного закона геополитики атлантизм как цивилизация моря является прямым антиподом евразийства как цивилизации суши.

Москва, 17.01.2003

İÇİNDEKİLER

RUSYA VE MEKAN 1

Heartland 3

Rimland Sorunu 5

İmparatorluğun Toparlanması 9

Sıcak ve Soğuk Denizler 13

RUSYA'NIN JEOPOLİTİK GELECEĞİ 15

Radikal Bir Alternatif Gerekliliği 17

"Rus Milli Menfaatleri" Nelerdir? 21
Bugün Rusların Bir Devleti Yoktur 21
"Post-Emperyal Miras" Konsepti 23
Rus Halkı: Jeopolitik Konseptin Merkezi 26

Rusya, İmparatorluksuz Düşünülemez 31
Ruslarda "Ulus-devlet"in Yokluğu 31
Ruslar Bir İmparatorluk Halkıdır 33
"Bölgesel Devlet" Tuzağı 36
Sovyet Devletçiliğinin Eleştirisi 38
Çarlık Devletçiliğinin Eleştirisi 43
Yeni Bir Avrasya İmparatorluğuna Doğru 47

Dünyanın Sınırı 51
Kara ve Deniz: Ortak Düşman 51
Batı Ekseni: Moskova-Berlin 56
Moskova-Tokyo Ekseni: Pan-Asya Projesi 64
Moskova-Tahran Ekseni: Orta Asya İmparatorluğu 73
İmparatorluklar İmparatorluğu 81

İmparatorluk Avrasya'sında Rusya'nın Kaderi 85
Milli Çıkarlar İçin Jeopolitik Büyü 85
Rus Milliyetçiliği: Etnik Demografi ve İmparatorluk 88
Müstakbel Zaferden Sonra Rus Meselesi 93

İmparatorluğun Askeri Yönleri 97
Nükleer ve Kıtalararası Potansiyelin Önceliği 97
Büyük Rusya'ya Hangi Silahlı Kuvvetler Lazımdır? 101

Teknolojiler ve Kaynaklar 107
Teknolojik Eksiklik 107
Rus Kaynakları 110

"Yeni İmparatorluk"un Ekonomik Yönleri 113
"Üçüncü Yol" Ekonomisi 113
Ekonomik Bölgesellik 120
Sonuç 124

RUSYA'NIN İÇ JEOPOLİTİĞİ 125

Konu ve Yöntem 127
Rusya'nın İç Jeopolitiği 127
İç Jeopolitik ve Askeri Doktrin 128
Merkez ve Çevre 130
İç Eksenler 132

Kuzeye Doğru 135
Analiz Modeli 135
Rus Arktiğinin Jeopolitik Karakteri 135
Kuzey + Kuzey 138
Kuzey + Merkez 141
Fin Meselesi 144
Kuzey ve Gayri-Kuzey 146
Sonuç 153

Doğunun Meydan Okuyuşu 155
"İç Doğu" 155
"Rus Sibiryası" Kuşağı 156
Lenaland İçin Meydan Muharebesi 163
Sibirya'nın Başkenti 166

Güneyin Yeni Jeopolitik Düzeni 169
Güneyin "Yeni Jeopolitik"i 169
Alanlar ve Sınır Dağlar 170
Balkanlar 173
Egemen Ukrayna Sorunu 175

Karadeniz'le Hazar Denizi Arasında 177
Orta Asya'da Yeni Jeopolitik Düzen 181
Çin'in Çöküşü 186
Balkanlardan Mançurya'ya 191

Batı Tehdidi 193
İki Batı 193
"Tampon Kordonu"nu Yıkmak 197
Baltık Federasyonu 199
Katolik-Slavlar Orta Avrupa'ya Mensuptur 201
Beyaz Rusya ve Velikorusya'nın Birleşmesi 203
Ukrayna'nın Jeopolitik Parçalanması 204
Romanya ve Moldova: Entegrasyon, Ne İçin? 210
Koşul: Kan Değil, Toprak 211

AVRASYACI ANALİZ 213

Ortodoksluğun Jeopolitiği 215
Hıristiyan Ekümeninin Batısı ve Doğusu 215
Bizans Sonrası Ortodoksluk 218
Petersburg Dönemi 221
Ortodoks Halkların Milli İstiklâli 223
Megale Idea 223
"Alın Yazısı" 226
Büyük Romanya 226
Büyük Bulgaristan 227
Ortodoks Arnavutluk 228
Ortodoks Ülkelerdeki Jeopolitik Lobiler 229
Rus Ortodoks Kilisesi ve Sovyetler 230
Sonuç 231

Devlet ve Teritori 235
Üç Önemli Jeopolitik Kategori 235
Sağcıların ve Solcuların Bölgeselciliği 236
Yeni Büyük Alan: Tekdünyacılık mı İmparatorluk mu? 239
Rusya'nın Jeopolitiği 240

Yakın Çevrenin Jeopolitik Problemleri 247
Büyük Alan Yasaları 247
Pax Americana ve Tekdünyacılığın Jeopolitiği 248
Rusya'nın Çelişkisi 250
Rusya, "Tarihin Ekseni" Rolünü Sürdürüyor 250
Mitteleuropa ve Avrupa İmparatorluğu 251
Almanya: Avrupa'nın Kalbi 252
"Avrupa'ya Yakınlaşma" 253

"Hürriyet"in Sınırları ve Kaybedilmiş Üstünlükler 254
Tampon Bölge 255
Eyaletten Koloniye Dönüşüm 256
Asya, Seçim Karşısında 258
"İslam Devrimi"nin Kıtasal Perspektifleri 258
"Pantürkizm" Tuzağı 260
Petro-dolarlar ve Tekdünyacılık 261
En Az İki Kutup, ya da ... Ölüm 263

İç Savaş Olasılığı 265
Milli Menfaatler ve Tekdünyacı Lobi 265
Güç Dağılımı Alternatifleri 268
Analiz Sonuçları 274

HAÇLI SEFERİ 277

Haçlı Seferi 279
Liberalizm: Totaliter Bir İdeoloji 279
ABD: Batının Mükemmel Bir Örneği 281
Bir İdeoloji Olarak Protestanlık 283
"Şer İmparatorluğu" 285
Kadercilik 286
Onlar Durmayacaklar... 289

Tekdünyacı Komplo 291
Efsunlanmış Akıl 291
Jeopolitik Terimlerle Açıklama 291
Karanın Yenilgisi 294
Dünya Topluluğu Yönetilebilir midir? 295
"Tek İnsanlık": Araçsal Mit 297
Kremlin Hizmetindeki Tekdünyacılık 298
Büyük Tasfiyenin Akabinde 302
Çöküşün Mimarları 303
Deniz Güçlerinin Doğuya Genişlemesi 305
Savaş Yasalarına Göre Muhakeme 307

Kartaca Yokedilmelidir 309
(Büyük) Katon'un Çılgın Nakaratı 309
Roma ve Kartaca 20. Yüzyılda 311
Rusya Ordusu: Dünya Tarihinin Sonuncu Öznesi 313
Gelecekteki Rus Katulî 316

Jeopolitik Kaderdir 319
Kara ve Denizin Mücadelesi 319
Neden Soğuk Savaş Bir Türlü Bitmiyor? 320
Ortodoksluk ve Nükleer Silah 321

Jeopolitik Yasalar Gözardı Edilemez 323
Avrasyacı Blok 324

HAZARLAR MESELESİ 325

Yahudiler ve Avrasya 327
Mevcut Şemaların Yetersizliği 327
Yeni Bir Yaklaşım 328
Yahudiler Safındaki Doğucular ve Batıcılar 329
İki Örnek 332
Yahudiler, Yahudilere Karşı 333
Kendi Elinin Emeği ile Yaşamak 335
Bir Kırılmadan Çöküşe 336
Avrasyacı Geleceğe 338

ÇAĞDAŞ RUSYA'NIN JEOPOLİTİK ÖNCELİKLERİ 339

Avrasya Herşeyden Üstündür 341
Gerçek Jeopolitik 341
Orta Düzlem 341
Bölgesel Jeopolitik 342
Görünürdeki Çelişkiler 342
Orta Düzlemde Büyük Oyun 344
Zaferin Teminatı 345

Ekonomi: Dördüncü Bölge 347
Ekonomi: Bir Dilden Daha Üstün Olmayan Şey 347
Jeoekonominin Tanımlanması 347
Üç Bölge ve Üçtaraflı Komisyon 348
Yıkıma Mahkum Edilen Vatan 349
Ekonomide Patriotik Düşünce 350
Nükleer Faktör 351

İzolasyon mu? 353
Liberallerin Can Çekişmesi Bizi Ana Hedeften Saptırmakta 353
Friedrich List'in Ekonomi Dehası 354
Doğrusal Tarihi Paralellik 356
Kurtuluş Yolu 357

Ukrayna mı, İmparatorluk mu? 359
Moskova ile "Büyük Antlaşma"nın Onaylanması 359
Kiev-Moskova: Rus Devletçiliğinin Formülü 361
Velikorus, Malorus: Bir Kültür Tipi Seçimi 363
Avrasyacı Zorunluluk: Ne Pahasına Olursa Olsun Birlik 364

Kafkasların Meydan Okuyuşu 365
Küresel Durum 365
Kafkasya Mücadelesinde Atlantikçiler Avrasyacılara Karşı 366
Çeçenistan 368
BDT'nin Üç Kafkas Ülkesi 369
Kafkas Jeopolitiğinde Üç Eğilim 370
Yeni Bir Model İhtiyacı 370
Dağıstan ve Çeçenistan 371
Petrol 372
Moskova-Tahran Ekseni 373

İslam'a Karşı İslam 377
"İslam Tehdidi" Miti 377
İslam'ın Kutupları 378
Jeopolitik İçerik 379
Çeçenistan'ın İdeolojik Haritası 380
Afgan Modeli 382
İttifakların Katı Mantığı 383

DİZİN 385

Rusya ve Mekan

Heartland

Stratejik açıdan Rusya, kendisini Avrasya ile özdeşleştiren muazzam bir kıtasal kütleden meydana gelmektedir. Sibirya'nın fethi ve entegrasyonundan sonra Rusya, jeopolitik kavram olan *Heartland*, yani kıtanın "Merkezi Kara"sı ile aynı anlama gelmiştir. Rus Büyük Alanını Mackinder, "Tarihin Coğrafi Ekseni" olarak nitelendirmişti. Coğrafya, doğa, dil, iklim, kültür ve din bakımından Rusya, Avrasyacı Doğu ve Avrasyacı Batı'nın sentetik birleşimidir ki jeopolitik fonksiyonu, Doğulu ve Batılı eğilimlerin toplamına veya ortalamasına indirgenemez. Rusya, ne Doğu, ne de Batı'dır, bağımsız ve özel bir Üçüncü yöndür. Rusya'nın "merkezi" durumunu kültürel olarak kavrayan Rus Avrasyacıları, coğrafi ve jeopolitik karşıtlıkların manevi ve dikey sentez içinde ortadan kalkacağı özel bir "Merkezi İmparatorluk" kültüründen bahsetmişlerdi. Salt bir stratejik yaklaşımla bakıldığında, Rusya, Avrasya ile özdeştir. Çünkü sadece onun toprakları, nüfusu ve endüstriyel-teknolojik gelişimi, kıtasal bağımsızlık üssü olmaya ve otarşiye elverişlidir. Bu nitelikler jeopolitik yasalar gereğince her bir "ada"da,[1] bu anlamda "Dünya Adası"nda (*World Island*) yani Avrasya'da oluşması kaçınılmaz olan tam kıtasal entegrasyona temel teşkil edecektir.

Rusya-Heartland'a kıyasla diğer tüm Avrasya devletleri ve alanları *Rimland* yani *kıyısal alan* sayılır. Rusya "Tarihin Ekseni"dir. Zira "medeniyet" en parlak, anlamlı ve yetkin biçimlerini, kendisinin hayat verici kıtasal kaynağında değil, Kara alanının deniz veya okyanus ile yani Su alanıyla sınırlandırıldığı kritik bir şeritte, "kıyı bölgesi"nde meydana getirerek onun *çevresinde* dön-

• • • •

1 Klasik jeopolitikte "ada" Avrasya ölçeğinde alanlara karşılık kullanılır -Ç.n.

mektedir. Stratejik açıdan baktığımızda, Rusya, bağımsızlığı ve egemenliği tüm kıtanınki ile özdeş olan bağımsız teritoryal bir yapıdır. Bu, diğer büyük Avrasya devletlerinin -Çin, Almanya, Fransa, Hindistan- hiçbiri hakkında söylenemez. Gerçi kıyısal komşularıyla ve ayrıca diğer "Adalar"ın veya kıtaların devletleri ile kıyaslandığında, Çin, Almanya, Fransa, Hindistan vs. kıtasal güç rolünü oynarlar, ancak Rusya ile karşılaştırıldığında, tüm stratejik, kültürel ve siyasi sonuçları ile her zaman "kıyısal şeritler", yani Rimland olarak kalacaklar. Tam bir jeopolitik temellendirme açısından yalnız Rusya Heartland'ı temsil edebilir.

Rimland Sorunu

Rusya'nın komşu kıtasal medeniyetlerle -Batıda Roma-Germen ve Doğuda geleneksel üç medeniyet (İslam, Hint ve Çin)- olan ilişkisinde en azından iki düzlemden bahsedilebilir. Birçok yanlış anlamaya neden olacağı için hiçbir surette bu iki düzlemi birbirileri ile karıştırmamak gerekir. Birincisi, Rusya'nın kültürel-tarihsel mahiyeti, maneviyatça kendi kaderini tayin etmesi ve "benzersiz oluş"u, şüphesiz ki, (Rus Avrasyacılarının ifadesi ile) "ne Doğu ne Batı" ya da "ne Avrupa ne Asya ancak ve ancak Avrasya" formülüyle belirlenmiştir. Manevi yönden Rusya, ne Doğu, ne de Batı terimleri ile ifade edilebilecek olan bir Üçüncü yöndür. Bu düzlemde, Rusya'nın yüksek menfaatleri, her ne pahasına olursa olsun kendi yegâneliğini *korumayı* ve Doğu ve Batı kültürlerinin meydan okumaları karşısında kendi özgünlüğünü savunmayı gerektirir. Bu tam izole edilme anlamına gelmese de, olası iktibasların önünü kapatmaktadır. Tarihi gerçekçilik bizden mertçe şunu itiraf etmemizi talep eder: "kendininkini" benimseme her zaman "ötekini" reddetme ile paralel yürümektedir. Hem benimseme, hem de reddetme, halkın ve devletin milli, kültürel, tarihi ve siyasi bağımsızlığının temel unsurlarıdır. Bu nedenle, hem Doğunun, hem de Batının *kültürel* planda reddi, Rusya'nın bağımsızlığı için tarihi bir zarurettir. Tabii ki, bu konuda çok çeşitli nüanslar ve tartışmalar olabilir –örneğin, bazıları özgünlüğü kabul ederek Batıdan ziyade Doğuya daha çok açılmayı üstün tutar ("Asyacı akım"), diğerleri tam tersini söyler ("Batıcılar"), kimileri de herhangi bir diyaloğu reddetmeyi tercih eder ("izolasyoncular"), sonuncular ise her yöne eşit şekilde açılmayı öngörürler ("Yeni Avrasyacılık"ın bazı biçimleri).

Stratejik ve salt jeopolitik düzlemde durum tamamen farklıdır. Günümüzde Rusya-Avrasya, küresel muhalifi olarak, "kıyısal medeniyetler" yani Rimland'dan ziyade karşısındaki bir "Ada"yı, Atlantikçi Amerika'yı bulmaktadır. *Bu nedenle, Atlantik ötesi Batı karşısında stratejik bir zorunluluk olarak, "kıyısal alanların" müttefikler hâline dönüşmesi, "sahil/kıyı" bölgelerine nüfuz edilmesi, Avrasya genelinde bir paktın imzalanması veya en azından Rimland'ın mümkün olduğu kadar büyük bir bölümünün tam ve katı bir tarafsızlığının temin edilmesi gerekiyor.* Rusya'nın buradaki stratejik formülü, "hem Doğu, hem de Batı" olmalıdır. Çünkü, ancak Avrasya'nın Rusya merkezli kıtasal entegrasyonu, onun tüm halklarına ve devletlerine gerçek egemenlik, azami siyasi ve ekonomik otokrasi sağlayabilir. Günümüzde stratejik düzeyde bir tek karşıtlık gündemdedir; ya tekdünyacılık/mondializm (küresel çapta Amerikancılık ve Atlantikçiliğin egemen olması) ya da kıtasalcılık (kürenin, siyasi, askeri, stratejik ve jeopolitik egemenlikten yararlanan iki veya daha fazla Büyük Alana bölünmesi). Gerçek egemen bir kıtasal jeopolitik güç olması için Rusya'ya Rimland'lar lazımdır. Şu anda, askeri, stratejik ve ekonomik teknolojilerin güncel gelişimi çerçevesinde başka bir kıtasal olmayan egemenlik açıkçası mümkün değildir: Stratejik alanda Rusya'nın devletçilik problemini çözmek için her türlü "etnokratik", salt "izolasyoncu" projeler, tekdünyacı/mondialist planlara tam uygun olarak, yerküreyi topyekün kontrol etmenin yanında Avrasya ve Rusya'nın tamamıyla stratejik, siyasi ve ekonomik açıdan işgali gibi sonuçlar doğurur.

Açıktır ki, Rusya'nın kültürel-tarihi problematiğini (yani "ne Doğu, ne Batı" formülünün salt stratejik anlamda teşvik edilmesi) stratejik veya jeopolitik düzeye aktarma, Rusya'nın dış politikasını yoldan çıkarmaya yönelik *siyasal saptırma* gayretinden başka bir şey değildir. Rus devletçiliğinin "dar-etnik", "ırkçı-nasyonalist", "şovenist" modelleri temelinde -cehalet, hamakat ve kendi halkına ve onun bağımsızlığına bilinçli karşı çıkış- ne bulunursa bulunsun, tekdünyacı amaçlarla özdeşlemenin neticeleri sayılır. Rusya'yı "etnik bir bölge"ye dönüştüremeden, ABD dünya üzerinde *tam* kontrolü elde edemez.

İki kutuplu dünyanın ve SSCB ile ABD arasındaki Soğuk Savaş'ın tüm stratejik tarihini arkada bıraktığımız şu günlerde Rimland

meselesi ancak bu şekliyle karşımızdadır. Rus Avrasyacılarının politik faaliyetlerinin zirvesinde bulunduğu dönemlerde stratejik durum tamamen farklı idi ve çok az insan geleceğe bakabiliyordu. Bu yüzden, Avrasyacıların bazı jeopolitik projelerine ihtiyatla yaklaşmak gerekir. Özellikle, Rimland konusu, onlar tarafından stratejik değil, her şeyden önce kültürel boyutlarıyla ele alınmıştır. Rusya'nın ciddi ve gerekçelendirilmiş, gerçekçi ve geniş açılı jeopolitik bir program hazırlayabilmesi için tüm bunları dikkate alması gerekir. Burada da başlıca jeopolitik zorunluluğu -Büyük Rusya'nın bağımsızlığı, egemenliği, otarşikliği ve hürriyeti- baş köşeye yerleştirmek lazımdır.

İmparatorluğun Toparlanması

Jeopolitiğin başlıca postulalarından birisi, bir devletin jeopolitik durumunun siyasal yapısından daha önemli olmasıdır. Jeopolitik gözlükle bakıldığında, politika, kültür, ideoloji, yönetici elitin karakteri ve hatta din *önemli*; fakat temel jeopolitik prensip *-devletin mekanla ilişkisi-* ile karşılaştırıldığında ise *tali faktörler* olarak görülmektedir. Bir bilim olarak jeopolitiğin böylesine spesifikliği, sık sık (özellikle Rusya'da) neredeyse "siniklik" veya hatta "anti-milli" yaklaşım sayılır. Bu, tabii ki, tamamıyla yanlıştır. Tek başına jeopolitik, bir milletin devletsel ve siyasi menfaatlerinin belirlenmesinde tek ve yüksek bir merci olmayı hiç de iddia etmemektedir. Jeopolitik diğer disiplinlerin yanında onlarla eşit düzeyde uluslararası ve askeri doktrinleri formüle eden birkaç temel disiplinden birisidir. Nasıl ki, dakik ilim olması için fiziğin kimyadan ve kimya yasalarından soyutlanması (bu asla fiziğin kimyayı inkar etmesi anlamına gelmez) gerekiyorsa, bu anlamda, kesin bir disiplin olması için jeopolitiğin de diğerlerini, yani devlet ve halkın kaderine ilişkin nihai değerlendirmelerde jeopolitik gibi dikkate alınan ve alınması gereken ancak jeopolitik olmayan yaklaşımları kenarda tutması gerekir.

Rusya'nın başlıca jeopolitik gereksinimlerinden birisi, "İmparatorluğun toparlanmasıdır". "Sosyalizm", SSCB, Doğu Bloku, Varşova Paktı ülkeleri vesaireye nasıl bakarsak bakalım, iki süper devletten birisinin siyasi ve kültürel gerçekliğini nasıl değerlendirirsek değerlendirelim, jeopolitik açıdan Doğu Blokunun varlığı aynı zamanda, muhtemel Avrasya birliği, Büyük Alanımızın kıtasal entegrasyonu ve egemenliği için mutlak olumlu bir faktör idi. İşte bu jeopolitik mantıkla, Belçikalı teorisyen Jean Thiriart,

"Vladivostok'tan Dublin'e Avro-Sovyet İmparatorluğu" meydana getirme gerekliliğinden bahsetmişti. Sadece Doğu Bloku, Avrasya'nın bir İmparatorluğun hakimiyeti altında birleşmesinin temelini oluşturabilirdi. Gerçi Avrupa'nın bölünmüşlüğü ve Asya'daki Sovyet politikalarının tutarsızlığı bu amacın gerçekleşmesi yolunda ciddi engeller oluşturmaktaydı. Çağdaş jeopolitikçilerin çoğuna göre, SSCB'nin çöküşü, büyük ölçüde batı ve doğu hatlarındaki stratejik zayıflıklarla açıklanabilirdi: ABD, Doğu ve Batı'nın Rimland'ını, başarabildiği kadar devamlı kontrol altında tutmuş ve sonuç itibariyle de kıtasal entegrasyona izin vermemişti. Böylece, Doğu Blokunun kendiliğinden çöküşüne yardımcı olmuştu. İki kutuplu dünyanın sonu, stratejik anlamda Avrasya'ya, kıtasallığa ve *tüm* Avrasya devletlerinin mümkün olabilecek egemenliğine vurulan bir darbeydi.

Rusya'nın jeopolitik ve stratejik egemenliği için gereken, sadece kaybedilen "yakın çevre"nin yeniden kazanılması ve Doğu Avrupa ülkeleri ile müttefiklik ilişkilerinin yeniden tesis edilmesi değil, aynı zamanda kıtasal Batı (öncelikle, Amerika güdümlü NATO'nun Atlantikçi himayeciliğinden kurtulmaya meyleden Fransız-Alman Bloku) ve kıtasal Doğu (İran, Hindistan ve Japonya) devletlerinin Avrasya stratejik blokuna dahil edilmesidir.

Jeopolitik anlamda, "İmparatorluğun toparlanması", Rusya için sadece mümkün gelişme yollarından birisi veya devletin mekanla muhtemel ilişkilerinden birisi değil, bağımsız devlet gibi var olmanın ve daha önemlisi, *bağımsız kıtada bağımsız devlet* olarak varolmanın teminatı ve vazgeçilmez şartıdır.

Rusya Büyük Alan'ı derhal kurmaya başlamazsa, diğer bir deyişle geçici olarak kaybedilen Avrasya enginliklerinde kendi stratejik, siyasi ve ekonomik nüfuzunu yeniden tesis edemezse, hem kendisini, hem de "Dünya Adası"nda yaşamakta olan tüm halkları felakete sürükleyecektir.

Olayların muhtemel gidişatını görmek kolaydır. Rusya, "İmparatorluğun toparlanması yolu"nun dışında bir yol seçerse, Heartland'ın kıtasal misyonunu yeni devletler veya devletler bloku üstlenmeye başlayacaktır. Bu durumda, Rusya enginlikleri, kendilerini yeni "Avrasya hakimi" ilan eden güçlerin başlıca stratejik hedefi olacaktır. Bu tamamen kaçınılmazdır. Çünkü "Tarihin coğrafi ekseni" üzerinde kontrol sağlanmadan kıtasal

kontrol hayal edilemez. Ya Çin Kuzeye doğru, Kazakistan ve Doğu Sibirya'ya doğru gözüpek bir atılım yapacak ya Merkezi Avrupa batı Rus topraklarına -Ukrayna, Beyaz Rusya, batı Büyük Rusya (Velikorusya)- doğru hareket edecek ya da İslam Bloku Orta Asya, Volga ve Ural boylarını, aynı zamanda Güney Rusya'dan bazı bölgeleri entegre etmeye çalışacaktır. Bu kıtasal entegrasyondan kaçmak mümkün değildir. Zira yerküresinin jeopolitik haritası da tek kutuplu, Atlantikçi eğilimine direnmektedir. Jeopolitikte "*kutsal yerler boş kalamaz*" temel yasası geçerlidir. Tam da burada, diğer Avrasya bloklarının Rus topraklarına yayılmasının "teritoryal egoizm" veya "Rusofobi" değil, mekanın acımasız mantığı ve Rusya'nın jeopolitik pasifliği tahrik eder. Kıtasal strateji alanında, diğer halkların Rus topraklarına yayılmayı sırf "Rus kültürünün özgünlüğü"ne saygıdan dolayı durduracaklarını beklemek ahmaklık olur. Bu alanda, sadece güce dayalı teritoryal saikler ve konumsal üstünlükler geçerlidir. Hatta, "İmparatorluğun toparlanması" konusunda gösterilen tereddüt, alternatif jeopolitik Büyük Alanların Rus hudutlarına doğru yönelmelerine davetiye çıkartmaktadır. Bu tabii ki, Rusların tepkisine neden olmakta ve korkunç ve perspektifi olmayan Avrasya içi bir çatışmayı beraberinde getirmektedir. Teorik planda olumlu çözüm içermediği içindir ki perspektifsizdir. Rus olmayan Avrasya'nın oluşumu için Rus halkını tamamen mahvetmek gerekir. Bunu yapmak ise sadece zor değil, aynı zamanda tarihin de gösterdiği gibi fiilen imkansızdır. Diğer taraftan bu tür bir çatışma, kıtasal ve anti-Atlantikçi eğilimi olan komşu devletler arasında bir cephe inşa edecek ve bu da sadece üçüncü güçlerin yani ABD ve tekdünyacı müttefiklerinin gücüne güç katacaktır. Hareketsizlik de bir tür hareket tarzıdır ve "İmparatorluğun toparlanması"nın tehir edilmesi (jeopolitik açıdan Rusya'nın yayılmacılıktan olası vazgeçişinden bahsetmezsek), kaçınılmaz olarak büyük ölçüde Avrasya kanının akmasını takip edecektir. Balkanlardaki olaylar, Rusya'da daha büyük ölçekte meydana gelebilecek olaylar hakkında korkunç bir örnek teşkil etmektedir.

Günümüzde Avrasya topraklarının, "Tarihin ekseni" olarak Rusya'nın himayesinde yeniden birleştirilmesinin belli zorlukları vardır. Ancak bunlar, "İmparatorluğun toparlanması"nın derhal başlamaması hâlinde, kaçınılmaz olarak maruz kalınacak felaketler yanında pek önemsizdir.

Sıcak ve Soğuk Denizler

"İmparatorluğun toparlanması" süreci, ilk olarak Rusya'nın sıcak denizlere çıkışını temin edecek olan uzak bir hedefe yönelmelidir. Güney, Güney-Batı ve Kuzey-Batı istikametlerindeki Rus yayılmacılığının dayanıklılığı nedeniyledir ki, Atlantikçi İngiltere, Avrasya'yı çevreleyen "kıyısal alanlar" üzerindeki kontrolünü muhafaza etmeyi başarabilmişti. Rusya jeopolitik açıdan Doğu ve Kuzeyde 'yetkin' bir devlet sayılırdı. Siyasal sınırları da Avrasya anakarasının doğal coğrafi sınırları ile örtüşüyordu. Ancak, sözkonusu kıyıların, *soğuk* denizlerin yanı başında bulunması bir çelişki idi. Bu durum, Batı Adasının (İngiltere, daha sonra Amerika) donanmaları ile denizlerde ciddi anlamda rekabet edecek düzeyde bir denizciliğin gelişmesine telafisi zor engeller oluşturmaktaydı. Diğer taraftan, Rusya'nın doğu ve kuzey toprakları hiçbir zaman doğa ve kültür özellikleriyle yeteri kadar donatılmamıştı. Rus Asyası'nın entegrasyonuyla ilgili tüm projeler -doktor Badbayev tarafından son İmparatora sunulan projeden Brejnev dönemindeki BAM'a[1] kadar– ilginç bir yasaya uygunluk nedeniyle spontane veya idare edilen tarihi kataklizmlerin etkisi ile boşa çıkmıştı.

Kuzey ve Doğunun soğuk denizlerine çıkış, her ne suretle olursa olsun Güney ve Batının sıcak denizlerine çıkışla tamamlanmalıdır. Rusya, ancak bu durumda jeopolitik bakımdan "yetkin" olabilir. Bunun için, özellikle çok sayıda Rus-Türk savaşları yapılmıştır ki, bunların meyvesini Türkler, ya da Ruslar değil, geleneksel üç

• • • •

1 Amur Demiryolu Projesi (Baykalo-Amurskaya Magistral'; BAM), Brejnev döneminde (1964-1983) yürürlüğe konulmuş ve Sibirya'dan geçerek Uzak Doğuya ulaşması planlanan muazzam bütçeli demiryolu inşaatıdır -Ç.n.

imparatorluktan ikisini (üçüncüsü Avusturya-Macaristan) zayıf düşüren İngilizler toplamışlardır. Rusya'nın Güneye doğru hayati önemdeki son atılımı, SSCB'nin Afganistan'a başarısızca yayılması idi. Jeopolitik mantık mutlak olarak göstermektedir ki, Rusya oraya yeniden dönmeye mecbur kalacaktır. Ancak zorba bir cellattan ziyade güvenilir bir müttefik, koruyucu ve dost olarak dönmek daha uygun olacaktır. Güney ve batı sınırları, kıyı hatları hâline geldiği zaman ancak, Rusya'nın kıtasal oluşumunun tamamlanmasından bahsedilebilecektir. Burada sözkonusu olan hiç de fetihler, yayılmalar veya ilhaklar değildir. Yukarıdaki amacın gerçekleşmesi için, Avrupa ve Asya devletleri ile eşitliğe dayalı anti-Atlantikçi sağlam bir stratejik ittifakın ortaya çıkması bile yeterlidir. Sıcak denizlere çıkış, sadece kanlı savaşlarla değil, tüm kıtasal devletlerin jeopolitik menfaatlerine yararlı olacak şekilde makul bir yolla da elde edilebilir. Çünkü Avrasya'nın stratejik entegrasyonu projesi, *tüm* bu devletlere, kendi içinde stratejik Monroe Doktrini ile birleşmiş olan Atlantikçi Ada alternatifi karşısında, gerçekten egemen ve bağımsız olabilme imkanı vermektedir. Tüm Avrupa ve Asya'nın çıkarlarını tehdit eden ABD ölçeğinde Atlantikçi bir faktörün henüz tezahür etmediği; anakaranın çeşitli devletlerinin gerek İngiltere'ye karşı durduğu gerekse teritoryal-stratejik birlik liderliği uğruna birbirleriyle kavga ettiği bir dönemde, boğazlar ve sıcak denizler Rusya için ulaşılmazdı. Amerika'da Monroe Doktrininin gerçekleşmesi, Rusya'nın tüm jeopolitik önemini gözler önüne serdi. Bu yüzden, anakaranın gerçekçi bütün jeopolitikçileri için Rusya ile ittifak yapmak, hangi politik biçime bürünürse bürünsün, açık bir gereklilik hâline geldi. Tekdünyacı ve Atlantikçi globalleşme, teorik olarak Rusya'ya, okyanus ötesi işgalcilere karşı Heartland ve Rimland'ın kendiliğinden meydana gelen ittifakı vasıtasıyla sıcak denizlere çıkış yolunu açmaktadır.

Rusya'nın Jeopolitik Geleceği

Radikal Bir Alternatif Gerekliliği

Bugün toplumumuzda, Rus istikbaline ilişkin esas itibariyle iki proje ortaya konulmuştur. Bu projeler çeşitli derecelerde milli hayatın tüm boyutlarına –ekonomi, jeopolitik, uluslararası ilişkiler, etnik çıkarlar, sanayi yapısı, ekonomik düzen, askeri yapı vs.– temas etmektedir.

İlk proje radikal-liberal "reformcular"a aittir ki, bunlar Batı toplumunu, çağdaş "ticari yapı"yı örnek olarak kabul eder ve Francis Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" adlı meşhur makalesiyle geliştirilen projenin altına tamamıyla imzalarını koyarlar. Bu proje, halk, millet, tarih, jeopolitik çıkarlar, sosyal adalet, dini faktör vs. gibi değerleri inkar etmektedir. Burada her şey azami ekonomik etkinlik, ferdiyetçiliğin üstünlüğü, tüketim ve "serbest piyasa" prensipleri üzerinde kurulmaktadır. Liberaller, Rusya yerine çağdaş Batının, özellikle ABD'nin yaşam sürdüğü kurallara ve kültürel hareket noktalarına dayalı yeni, tarihsel olarak daha önce mevcut olmamış bir toplum inşa etmek istemektedirler. Bu kamp, Batıda zaten var olan modellerden hareket ederek, Batı liberal terminolojisini ve hukuki normlarını kullanarak ve aynı zamanda liberal-kapitalizmin genellikle işlenmiş teorik yapılarına yaslanarak, Rus gerçekliğinin her türlü meselesine uygun cevapları kolaylıkla formüle edebilir. Sözkonusu tutum, bir süre öncesine kadar toplumumuzda ideolojik üstünlüğünü sürdürüyordu. Bundan dolayıdır ki şimdilerde liberal reformların temel mantığı ve genel gidişatıyla örtüştüğü için en yaygın olanıdır.

Rus istikbaline ilişkin ikinci bir proje ise, "milli-vatansever muhalefet" olarak bilinen, reformcularca dile getirilen liberal

söylemin inkar edilmesi ve liberal reformlardan doğan memnuniyetsizlik nedeniyle yek vücut olan, çeşitli ve çok yönlü siyasal gerçekliği temsil eden kimselere aittir. Bu muhalefet ne sadece milli, ne de sadece vatanseverdir. "Kırmızı-beyaz" niteliktedir: Yani devletçi Komünistlerin (çoğunlukla katı Marksist-Leninist dogmadan sapanlar) ve Ortodoks-monarşik Çarlık tipi devletçilik taraftarlarının temsilcileri baskın gelmektedir. "Birleşik muhalefet"in her iki unsurunun da görüşleri yeteri kadar farklılaşmaktadır, ancak aralarındaki benzeşme, sadece "ortak düşman"ın değil, onları farklı kılan birçok zihinsel kalıbın ve ideolojik klişelerin belirlenmesinde de mevcuttur. Üstelik, çoğunlukla perestroykaöncesi sistemin adamlarından oluşan vatansever "muhalefet", kendilerini Brejnev dönemindeki gibi hissederek perestroykanın başlangıcına kadar herhangi bir tarihi, ailevi veya siyasi ilişki ile bağlı değilken, "beyaz", "Çarcı projeler"e bile Sovyet zihniyetinden unsurlar katmaktadır. Her şeye rağmen bu muhalefet projesini, "Sovyet-Çarcı" olarak adlandırabiliriz. Çünkü Sovyet öncesi ve sonrası dönemlerinde (en azından, 20. yüzyıl çerçevesinde) birbirine yakınlaşan bazı ideolojik, jeopolitik, sosyo-politik ve idari arketipler üzerine kuruludur. Liberallerin mantıksal ve yetkin kurgularına rağmen vatanseverlerin ideolojisi daha fazla çelişkili ve karmakarışıktır. Hatta çoğunlukla yetersiz, parçalı, duygusal, tutarlı olmayan ve bölük pörçük bir kavrayış veya doktrin şeklinde tezahür etmektedir. Sovyet-Çarcı zihinsel kalıntılarının birbirine karışmış bu acayip yığını, yine de çoğu zaman rasyonelce kurgulanması kolay olmayan bir bütünselliğe sahiptir.

Her iki proje –liberal ve Sovyet-Çarcı– Rus halkı ve tarihi için mahiyet itibariyle birer *açmaz*dır. Liberal proje, genelde Rusların milli özelliklerinin, "tarihin sonu" ve "küresel piyasa" kozmopolit çağında tedricen silinmesini öngörürken, "Sovyet-Çarcı" görüş, aslında Rusları tedricen çöküşe götüren tarihi biçim ve yapılar üzerinde millet ve devleti ihya etmeye çabalamaktadır.

"Reformcular"ın liberal ve "birleşik muhalefet"in Sovyet-Çarcılık yönleri arasında özel ideolojik proje anlamında "üçüncü yol"a zaruri bir ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yol, ne uzlaşmacılık, ne de ikisi arasındaki "orta nokta" olmalıdır. Aksine, bugünkü Rus

toplum bilinci çıkışı olmayan bir labirentte gidip gelen, içinden çıkılmaz düal -"ya liberaller, ya muhalefet"- mantığı kıracak tamamıyla radikal yenilikçi fütürist bir plan olmalıdır.

Gordium [Frigya] kördüğümünü parçalamak ve her ikisine karşı çıkan gerçek alternatifi sağlama bağlamak gerekir. Masaya, büyük bir milletin çıkarları ve kaderi konulmuştur.

"Rus Milli Menfaatleri" Nelerdir?

Bugün Rusların Bir Devleti Yoktur

Günümüz siyasal ortamında "Rusya'nın stratejik perspektifleri" hakkında düşünüp taşınmak aslında mümkün değildir. Dahası, Rusya'nın dış ve iç politikasına ilişkin herhangi bir projeyi ileri sürmek imkansızdır. Çünkü "*Bugün Rusya ne anlama gelmektedir*?" temel sorusu sadece çözülmek bir yana ciddi olarak ortaya bile konulmamıştır.

Eski SSCB'de meydana gelen tüm siyasi, jeopolitik, ideolojik ve sosyal sistemin hızlı değişimi, mevcut tüm hukuki ve siyasi kriterleri ve normları tamamıyla alt üst etti. Yekpare sosyalist sistemin ve daha sonra Sovyet Devleti'nin çöküşü, eski Sovyet topraklarında öyle bir belirsizlik alanı ortaya çıkarmıştır ki, artık ne berrak eğilimler, ne katı hukuki çerçeve, ne de somut sosyal perspektifler kalmıştır. SSCB'nin yıkılışı sonrası "otomatikman" oluşan jeopolitik yapılar, geçici ve oldukça istikrarsızdırlar. Bu kanaat sadece Moskova'dan ayrılan cumhuriyetler için değil, öncelikle Rusya'nın kendisi için geçerlidir.

"Devlet menfaatleri"ne ilişkin planlar yapmak için, hangi devletten bahsedildiği açıkça bilinmelidir. Diğer bir ifade ile, net bir şekilde ortaya konulan bir siyasal özne mevcut olduğunda bu anlamlı olmaktadır. Şu anki durumda, Ruslar için böyle bir özne sözkonusu *değildir*.

Rusya'nın, Rusya Federasyonu (RF) olarak varlığı, "devlet" statüsünün belirlendiği hiçbir ciddi kriteri tatmin etmemektedir. RF statüsüyle ilgili uluslararası politika değerlendirmelerindeki

karışıklık, bu duruma belirgin bir şekilde şahitlik etmektedir. RF nedir? SSCB'nin mirasçısı ve yasal halefi mi? Bölgesel bir devlet mi? Tek uluslu bir devlet mi? Etnikler arası bir federasyon mu? Avrasya'nın jandarması mı? Yoksa Amerikan projelerinin bir piyonu mu? Veya ileri düzeyde parçalanması öngörülen topraklar mı? Bu tür nitelendirmelerin mutlak zıtlığına bakmaksızın RF somut şartlara bağlı olarak bu rollerden birisini oynamaktadır. Bazen dünya politikasında özel iddiaları olan bir devlet, bazen ikinci dereceli devlet, bazen de ayrılıkçı deneyler için alan oluveriyor. Böylece, bahsedilen her durumda teritoryal-siyasi oluşum, aynı zamanda tüm bu rolleri temsil etmektedir. O zaman açıktır ki, sözkonusu olan yetkin ve istikrarlı siyasal olgu, kelimenin tam anlamıyla bir devlet değil, koşullu bir kategori, değişken büyük bir yapıdır.

RF, ne Rusya, ne de tam anlamıyla bir Rus Devleti'dir. Bu, geniş ve dinamik küresel jeopolitik süreçte ara bir teşekküldür ve daha fazla bir şey değildir. Elbette ki, RF ileride bir Rus Devleti olabilir. Ancak bunun gerçekleşmesi tamamen müphem olup bunun için çabalamaya değip değmeyeceği de net değil.

RF gibi istikrarsız ve geçici bir oluşumun "stratejik menfaatleri"nden bahsetmek uzun dönem için mümkün değildir, dahası olayların günümüzdeki gidişatına dayanarak "RF'nin stratejik doktrini"ni formüle etmeye çalışmak abestir. "RF'nin stratejik çıkarları", bu çıkarların siyasi, sosyal, ekonomik ve ideolojik öznesinin ortaya çıkması, oluşması ve belirginleşmesinden sonra ancak, açıklığa kavuşabilir. Henüz böyle bir şey gerçekleşmediği için bu yöndeki tüm projeler günlük spekülasyonlardır.

RF'nin devlet tarihi yoktur, sınırları tesadüfi, kültürel eğilim noktaları bulanık, siyasal sistemi sallantılı ve müphem, etnik haritası çeşitli, ekonomik yapısı bölük pörçük ve kısmen çürümüştür. Şu anki manzara, daha büyük bir küresel oluşumun çöküşünden sonra ortaya çıkmış tablonun bir parçasıdır. İmparatorluğun bu iskeleti üzerinde istikrarlı bir şey tesis etmek için, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçasından günümüzün laik Türkiye'sini vücuda getiren Genç Türkler Devrimi'ne benzer gerçek bir devrim yapmak gerekecektir (ancak burada "*Bunu gerçekleştirmeye değer mi?*" sorusu yeniden belirmektedir).

RF, Rus Devleti değilse, aynı şey BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) için de geçerlidir. BDT ülkelerinin tüm topraklarının (nadir istisnalar dışında) pratikte Rusya İmparatorluğuna dahil olmasına rağmen, onlar Rus Devleti'nin bir parçası olmamışlardır. Günümüzde ise, BDT ülkeleri yeterli otonomi düzeyine sahiptirler ve *de jure* bağımsız siyasi oluşumlar sayılırlar. Bu ülkeler ve aynı zamanda (daha büyük gerekçelerle) RF hakkında şu ileri sürülebilir: Bu oluşumlar asıl devletçiliğin ciddi alametlerine sahip olmayıp fiili egemenliğin sembollerinden mahrumdurlar. İstikrarlı ve belirlenmiş jeopolitik birimler olmaktan ziyade "teritoryal süreç"in uzantısıdırlar. Hatta, BDT ülkelerinde çoğu zaman anti-Rus eğilim kazanan ve yükselen milliyetçiliği dikkate almasak bile, anormal, istikrarsız, ve çelişkili parçalardan ahenkli bir tablo çıkarmak mümkün değildir. Belçikalı jeopolitikçi Jean Thiriart bu konuda doğru bir kıyas yapmıştır: "*SSCB, sınırları cumhuriyet dilimleri ile belirtilmiş bir tablet çikolataya benzemekteydi. Dilimleri kırıp kopardıktan sonra, tüm tableti yeniden düzeltmek için onları bir yere toplamak artık yetmez. O andan itibaren bunu başarmak, ancak tüm tableti yeniden eritmek ve yeniden bir kalıpla preslemek yoluyla mümkündür*".

"RF'nin stratejik menfaatleri", "BDT ülkelerinin stratejik menfaatleri" gibi içi boş bir şeydir ve "Rusların stratejik menfaatleri' ile tamamen dolaylı ilişkisi vardır.

"Post-Emperyal Miras" Konsepti

Tam anlamıyla mevcut bir Rus Devleti olmamasına rağmen, Sovyet sonrası mekanda belli hukuki prensipler caridir. RF'nin hareketlerine karşı gerek Batı tepkisi ve gerekse Rusya liderliğinin günübirlik tasarrufları bunları temel almıştır. İlk bakışta, RF'yi ve dahası BDT'yi topyekun kaosa düşmekten alıkoyan da bu prensiplerdir. Sözkonusu olan "post-emperyal miras"tır. Günümüzde, Avrasya'daki jeopolitik süreçlerin mahiyetini anlamak için adı geçen düşüncenin ana hususlarını kısaca ifade etmek gerekir.

"Post-emperyal miras", "emperyal miras" (*legacy of empire*) gibi bölgenin bir önceki siyasal gelişimi ile doğrudan doğruya yakın ilişkisi olan hukuki normlar yığınıdır. İmparatorluk (en azından,

"laik"-liberal veya sosyalist olanı), kendi kolonilerinin teritoryal düzenlemesini yaparken etnik, dini ve milli faktörleri dikkate almaksızın salt idari ve ekonomik alametlere göre hareket eder. İmparatorluk içindeki idari sınırlar, yeteri kadar keyfidir. Zira bu sınırlar metropolün merkeziyetçi kontrolünün kolaylaştırılması için oluşturulan koşullu setlerdir. İmparatorluk, varolduğu müddetçe diğer devletleri kendi içindeki idari sistemin meşruluğunu tanımaya mecbur eder. Ancak İmparatorluğun çöküşünde kendi bileşenlerinin statüsünü hukuki olarak düzenleyen bu yapı son bulduğu için her zaman "hukuken belirsiz bölgeler" ortaya çıkar.

"Sömürge sonrası" değişimler sürecinde, imparatorluk sonrası teritoryal-siyasal oluşumların yetki veya yetkisizliğinin tasnifine dayanan bir uluslararası hukuk kavramı formüle edilmiştir. Bu, "post-emperyal miras" konseptidir. Bunun anlamı şudur: İmparatorluk bir bütün olarak var olmamasına rağmen, onun idari bileşenleri, tam anlamıyla bir devlet olma kriterine uyup uymadıklarına bakılmaksızın tam hukuki statü alırlar. Bu yaklaşımın temelinde, herhangi bir devlet oluşumunu tarihi bir rastlantı gibi keyfi gören laik-liberal görüş bulunur. Bu mantığa göre, etnik, dini, kültürel ve sosyal bileşenler ehemmiyetsiz ve yok sayılırlar. Çünkü burada nüfus basitçe ekonomik-istatistik birimlerin toplamı gibi algılanır. Genel çerçevede "sömürgeler"i ve "eyaletler"i tali ve yok mesabesinde görmeye alışkın olan "emperyal" ve "sömürgeci" yaklaşımın ataleti bununla izah edilebilir.

Kural olarak, "post-emperyal oluşumlar" hiçbir zaman (veya neredeyse hiçbir zaman) tam anlamıyla bir devlet olamamakta ve eski (ya da yeni) metropolün ekonomik-siyasal artığı gibi varlığını sürdürmektedirler. Hemen hemen tüm yönetici eliti, sömürge yönetiminin mirasçısıdır (çoğunlukla taşeronudur); ekonomisi tamamen dış etkenlere bağımlıdır; siyasal-sosyal düzeni ise eski merkezin modeline yama olarak kurulmaktadır. Böylesi bir "post-emperyal miras"ın muhafazası, bir etnisitenin çeşitli imparatorluk sonrası devletlerde bulunmasına ve herhangi bir devlet sınırları içinde ise birkaç etnik ve dini grubun yaşamasına neden olmaktadır. Bu durumda fiili olarak menfaatlerin göreceli dengelenmesi, dış faktörlere -çoğu zaman açık veya kapalı şekilde eski metropolün (veya bunun yerine geçen diğer gelişmiş bir

ülkenin) gücüne- yönelmek ile mümkün olmaktadır. Pan-Afrika Kongresi Afrika'nın "özgürleştirilmesi"nin son aşamalarında, yeni oluşmuş devletlerde bu "post-emperyal miras" prensibini kullanmayı kararlaştırmıştı. Gerçi özellikle Bantu, Zulu gibi birçok büyük Afrika halkı aynı anda iki veya üç devletin topraklarına yayılmış durumda idiler. Bu prensip, etnik, kabileci ve dini çatışmalardan kaçınma perdesi altında uygulanmıştı. Gerçekte ise, imparatorluk sonrası idare yönetimi, kalkınma sürecinde organik milli hiyerarşinin yeni temsilcilerinin oluşumuna izin vermeyerek kendi suni elitini iktidarda tutmaya çabalamakta idi. Afrika'nın stratejik ve sosyo-ekonomik geri kalmışlığı ve diri ve zaruri devlet geleneğinin eksikliği göz önünde bulundurulduğunda bu yaklaşım yeteri kadar başarılı olmuştur.

Günümüzde, "post-emperyal miras" prensibi, SSCB'nin enkazı üzerinde ortaya çıkan ülkeler için de uygulanmaktadır. Eski "birlik cumhuriyetleri"nin, hemen hemen her yerinde, tamamı Sovyet imparatorluk döneminde biçimlenen bir idari yapının parçalara ayrılmış bölümlerinde "sömürge idaresi"nin varisleri iktidarda bulunmaktadır. Buradaki elit, kendi halkının milli-kültürel geleneklerine yabancılaşmış olup metropole ekonomi-politik bağımlılığın sürdürülmesine doğal olarak eğilimlidir. Yegâne istisna Ermenistan'dır çünkü burada "post-emperyal miras" prensibi (Dağlık Karabağ örneğinde) ihlal edilmektedir. Bunun gereği olarak da, milli siyasal güçler tüm diğer BDT ülkelerine kıyasla daha fazla ağırlığa sahiptir. Ayrıca Ermenistan bu ülkeler arasında monoetnik yegâne cumhuriyettir.

İlk bakışta, "post-emperyal miras" prensibinin RF ve Moskova lehine olduğu gözlenebilir. Çünkü bu, RF'nin "yakın çevre"de nüfuzunu koruması ve coğrafi komşuları ile siyasal-ekonomik ilişkilerini kolaylaştırmasının önkoşulunu oluşturur. Oysa işler daha karmaşıktır. Üçüncü dünya ülkelerinin "dekolonizasyon" olayında olduğu gibi, imparatorlukların çöküşü, metropollerin jeopolitik gücünü zayıflatır. Sömürge ve dominyonların bir kısmı, "post-emperyal miras" sistemini kendi menfaatleri için kullanacak olan daha güçlü bir devletin dolaylı kontrolünc gcçcr. Bunun en çarpıcı örneği, "dekolonizasyon" sürecinde İngiltere, İspanya, Portekiz, Fransa ve Hollanda'nın eski sömürgelerinin çoğunluğunu

fiilen nüfuzu altına alan ABD'dir. Bu anlamda BDT ülkelerindeki Post-Sovyet "sömürge idareleri"nin yerine, artık varolan suni yapıları kendi amaçları doğrultusunda kullanacak olan başka bir "sömürge yönetimi" gelebilir (ve gelecektir).

Diğer taraftan, "post-emperyal miras" RF'yi de diğer BDT ülkeleri düzeyine indirmektedir. Mevcut durumda, "post-emperyal" soyut normlar ve salt idari hukuka indirgenen ve öteki sözde devletçik ve milli oluşumlara dağıtılmış *Rus halkının* milli-kültürel, dini ve etnik menfaatleri tamamen gözardı edilmektedir. İmparatorluk, milli ve kültürel değil, salt idari ve ekonomik prensipler üzerine kurulduğundan, RF dahilinde (parti-bürokrasi teşkilatı) imparatorluk idaresinden geriye kalanlar, Rusların milli atmosferine diğer cumhuriyetlerde olduğu gibi yabancılaşmıştır. "Cumhuriyetler"den kurtulan Ruslar, özgürlük ve bağımsızlık elde etmedikleri gibi milli bütünlüklerinin önemli bir kısmını kaybetmekte, eski yönetimin (*nomenklatura*) artıklarına bağımlılığı sürdürmekte ve üstelik daha kudretli yabancı devletlerin siyasal güçlerinin etkisi altına düşme tehdidine maruz kalmaktadırlar. Bu sonuncu tehdit, İmparatorluk döneminde pek yakın değilken basit bir "bölgesel devlet" niteliğindeki RF'de tam anlamıyla varittir.

Yukarıdaki tüm mülahazalar, mevcut koşullarda Rus milli menfaatlerine önemli ölçüde zıt olduğundan "post-emperyal miras" prensibinin yararlılığına gölge düşürmektedir.

Peki, o zaman "Rus milli menfaatleri"ni belirlemek için hangi kriterlere göre hareket etmek gerekir? Ana *özne* olarak ne seçilmelidir ki, neyin yararlı neyin de yararsız olduğu tespit edilebilsin? Bugün Rusya'yı hangi kategorilerle kavramak gerekir?

Rus Halkı: Jeopolitik Konseptin Merkezi

Sovyet İmparatorluğunun çöküşü, (RF dahil) onun toprakları üzerindeki yeni siyasal oluşumların kırılganlığı ve devlet açısından temelsiz olmaları, "Rus milli menfaatleri"ni anlamak için daha somut bir kategori arayışını gerekli kılmaktadır. Bu konuda organik, doğal, tarihen köklü olan yegâne gerçeklik ancak *Rus halkı* olabilir.

Rus halkı, istikrarlı ve yetkin bir siyasal öznenin tüm alametlerine sahip olan tarihi bir birliktir. Etnik, kültürel, psikolojik ve dini olarak birleşmiştir. Ancak, onu siyasal ve sosyal stratejinin bir öznesi olarak jeopolitik konseptin merkezine yerleştirmek için sadece bunlar temel dayanak olamazlar. Diğer birçok halktan farklı olarak, Rus halkı, *özel bir medeniyet* taşıyıcısı niteliğinde teşekkül etmiştir. Bu medeniyet de, özgün ve mükemmel bir küresel-tarihi fenomenin tüm ayırt edici vasıflarına sahiptir. Bir değil, birçok -Batı Slavları knezlikleri mozaiğinden Moskova Rusluğuna, Petro'nun İmparatorluğundan Sovyet Blokuna- devletin teşekkülünde eksen rolünü oynayan bir medeniyet sabitesidir. İşte, bu sabite siyasi, sosyal, teritoryal ve yapısal yönden bu kadar faklı olan oluşumlar arasında varisliği ve ilişkiyi belirlemekte idi. Rus halkı, bu devlet oluşumlarına sadece etnik temel teşkil etmekle kalmamış aynı zamanda diğer hiçbirine benzemeyen özel *medeniyet ülküsünü* (*idea*) ifade etmişti. Rus milletini devlet biçimlendirmemişti. Aksine Rus milleti ve Rus halkı tarihte çeşitli devlet biçimlerini tecrübe ederek kendi eşsiz misyonunun özgüllüğünü (şartlara bağlı olarak) muhtelif şekillerde göstermiştir.

Şüphesiz ki, Rus halkı kurtarıcı (*mesiyanik*) halklar safında bulunmaktadır. Herhangi bir kurtarıcı halk gibi, sadece diğer milli düşüncelerle değil, başka medeniyet temelli evrensellik biçimleri ile rekabet eden evrensel, tüm insanlığı kapsayacak anlama sahiptir. K. Leontyev ve diğer Rus Avrasyacıları bu düşünceyi oldukça genişletmişlerdir.

Fetret ve geçiş dönemleri, siyasal felaketlere (*kataklizm*) bakmaksızın Rus halkı her zaman kurtarıcı kimliğini korumuş, bu yüzden her zaman tarihte *siyasi* özne olarak kalabilmiştir. Müteakip devlet sarsıntısından sonra aynı kadim ve kudretli Rus gücü, manevi coşkunluğunu yeni jeopolitik biçimlerde ifade ederek yeni siyasal yapılar inşa etmiştir. Devlet yapıları, siyasal biçimlerle milli muhteva arasındaki bağın tamamen kaybedildiği kritik noktalarda kriz ve felaketlere girmektedir. Akabinde yeni bir jeopolitik ve sosyal inşa başlayarak Rus halkının medeniyet misyonu yeni tarz ve siyasi yapılara bürünmektedir.

Şu anki geçiş döneminde de, ana siyasi özne olarak Rus halkı ele alınmalıdır. Rusya'nın jeopolitik ve stratejik, ve aynı zamanda

sosyo-ekonomik menfaatlerinin buna dayanarak ortaya konulması gerekir. Rus halkı bugün de, bir *Rusya*'dır. Ancak hatları açıkça çizilmiş bir devlet olmayıp yeni devlet yapısını, ideolojisini, teritoryal sınırlarını, sosyo-ekonomik yapısını henüz belirlememiş gerçek ve somut bir jeopolitik potansiyeldir.

Bununla beraber, bugün "potansiyel Rusya", yapay RF ve BDT'den daha belirgin özelliklere sahiptir. Bu özellikler, temelinde Rus halkının var oluş hikmeti bulunan bir medeniyet misyonu ile doğrudan bağlantılıdır:

Birincisi, Rus halkı (=Rusya), şüphesiz ki, Avrasya'nın kuzeydoğu bölgelerinin kontrolünden sorumludur. Bu, Rus *Drang nach Osten und Norden*'i, son yüzyıllardaki Rus tarihindeki siyasi felaketlere rağmen değişmeyen tabii jeopolitik bir süreç sayılmaktadır. Mackinder, Rusya'yı "tarihin coğrafi ekseni" olarak isimlendirmiştir ki bu tamamen doğrudur. Çünkü gerçekten Rus halkı, kara kütlesinin tam ortasında bulunan tüm kıta içi Avrasya mekanlarının medeniyet bağlamında özümsenmesi eğilimini geleneksel olarak taşımıştır. Buradan, Rusların stratejik menfaatlerinin Kuzey-Doğu Avrasya enginliklerinden ayrılamaz olduğunu çıkarmak mümkündür. İşte, Rusya'nın (=Rus halkının) gerçek jeopolitik perspektifinin belirlenmesindeki temel prensip bundan ibarettir.

İkincisi, Rus halkı (=Rusya), Katolik-Protestan Batı'dan ve orada gelişen Hıristiyanlık sonrası medeniyetten farklı bir din ve kültüre sahiptir. Kültürel ve jeopolitik anlamda Rusya'nın anti-tezi olarak, "Batı"yı oluşturan herhangi bir ülkeyi değil, Batı'nın tamamını ele almak lazımdır. Çağdaş Batı medeniyeti, evrensel yönelimlidir: Onun her kümesinde temel felsefe ve dünya görüşünün spesifik çıkarımlarına dayanan özel kültürel bir birlik mevcuttur. Rus medeniyetinin temeli olan Rus evrenselliği tüm temel hususlarda Batı'dan radikal bir şekilde farklılaşmaktadır. Bir anlamda, bu iki rakip ve birbirini dışlayan modeller, karşıt kutuplardır. Dolayısıyla, Rus halkının stratejik menfaatleri *Batı karşıtı* (ki bu, Rus medeniyeti kimliğini korumanın bir gereğidir) bir yönelime sahip olmalıdır. Hatta ileride medeniyet yayılmacılığı bile mümkündür.

Üçüncüsü, Rus halkı (=Rusya) hiçbir zaman mono-etnik ve tek ırklı devlet kurmayı kendine bir hedef olarak seçmemiştir.

Rusların misyonu evrensel karakterde idi. Bu nedenledir ki, onlar planlı şekilde İmparatorluk kurma tarihine girdiler. Bunun sınırları, daha fazla bölgeyi, dini, kültürü, halk yığınlarını içine alarak devamlı genişlemiştir. Rusların bu planlı ve açıkça ifade edilmiş "yayılmacılığını", tarihin tesadüflerinden saymak abes olur. Bu "yayılmacılık", Rus halkının tarihi varoluşunun ayrılmaz parçasıdır ve onun medeniyet misyonu niteliği ile sıkı sıkıya irtibatlıdır. Sözkonusu misyon, Ruslara çeşitli kültürel gerçeklikleri kendi İmparatorlukları içinde entegre etmeye imkan veren bir tür "ortak payda" içerir. Fakat "ortak payda"nın kendine has özellikleri olup belirli tarihsel özelliğe ve kültürel muhtevaya sahip olan halklara uygulanmaktadır. Geri kalan halklar (esas olarak, Batının birçok milletleri) ise, Rus evrenselliğine bigâne kalmıştır (bu bigânelik tarihen Avrupa'da Rus siyasi etkisinin dayanaksızlığı ve hatta çelişkisinde tezahür etmiştir.).

Dördüncüsü, Rus halkı (=Rusya)nın var oluşu, ufkunda ortak küresel anlam bulunan daha büyük küresel, "soteriolojik"[1] perspektiften ileri gelmektedir. Sözkonusu olan Rusların "hayat alanları"nın sınırsızca genişlemesi değil, eskatolojik olarak belirginleşmiş ve dünya tarihinde *son* sözü söyleme iddiası olan özel Rus dünya görüşünün kanıtlanmasıdır. Bu, "İlahi halk" olarak milletin en yüksek görevidir.

Bu durumda, yeryüzünde kaderi ve yolu Rus bilincine ilgisiz olan bir halk, kültür ve bölge teorik olarak yoktur. Bu, Rusların, sadece Rus Devleti içinde değil, her tarafta Hakikat, Maneviyat ve Adalet'in nihai zaferine olan sarsılmaz inancında kendini belli etmektedir. Rusları bu eskatolojik inançtan mahrum etmek, onları manen iğdiş etmekle eş değerdir. Rusların her şey ve herkes ile irtibatları vardır. Bu yüzden, son değerlendirmede, Rus halkının menfaatlerini, ne Rus halkı, ne Rus İmparatorluğu ve ne de tüm Avrasya ile sınırlamak mümkündür. Gelecekteki jeopolitik stratejilerin hazırlanması aşamasında Rus milletinin bu "aşkın" yönünü dikkate almak gerekir.

Açıktır ki, günümüz şartlarında, hukukun genel kabul görmüş Batılı, laik ve niceliksel-liberal yaklaşımı çerçevesinde, Rus halkı-

• • • •

1 Hazreti İsa'ya itikat ederek kurtulma doktrini -Ç.n.

nın statüsünü bağımsız bir siyasal özne olarak hukuki anlamda pekiştirmenin hiçbir objektif imkanı yoktur. "Halk" teriminin hukuki ve diplomatik anlamda kullanıma sokulması da mümkün değildir. Çağdaş uluslararası hukuk (temelde Roma hukukunu taklit ederek), tam siyasal özne niteliğini sadece *devlet*ve *şahıslar*a tanımaktadır.

Buna göre "devletler hukuku" ve "insan hakları" varken, "halklar hukuku" anlayışı mevcut değildir. Bu şaşırtıcı değildir. Zira laik ve niceliksel yaklaşım, etnisite, halk vs. kültürel manevi kategorilerini hesaba katamaz. Benzeri niceliksel ilişkiler, Sovyet düzeni ve "demokratik" dünya için de karakteristiktir. Dahası, şu anda Rus halkı "post-emperyal" veya liberal-demokratik prensiplerin meşruluğunun geçerli olduğu topraklarda bulunmasından dolayı "halk"ın siyasal statüsünün otomatik olarak tanınması sözkonusu bile olamaz. Dolayısıyla "Rus halkının menfaatleri"nin açıklığa kavuşturulması ve savunulması, mevcut hukuki uygulamada ciddi değişimlerin yapılmasını ve dahası ulusal anlamda bu uygulamayı radikal şekilde gözden geçirmek gerekir.

Azgelişmiş ve teknolojik olarak donanımsız bir halk için böylesi bir dönüşümden bahsedilemez. Bereket versin ki, Ruslar örneğinde durum böyle değil. Günümüzde bizde hâlâ dünyanın geri kalanından yeteri kadar bağımsız olan siyasal değişimler olasılığı korunmaktadır. Çünkü Rusya'daki stratejik silahların mevcudiyeti, Batı baskısına karşı belli düzeyde direnme imkanı vermektedir. Burada, her şeyRusya'nın ve Rus halkının mukadderatı sorumluluğunu üzerine alan şahısların siyasal irade ve kararlılığına bağlıdır.

Her şeye rağmen "Rus halkının milli menfaatleri"nin ortaya konulmasındaki ilk adım, neyin yararlı olup neyin olmadığını kendisince belirleyen ve buna yönelik jeopolitik, sosyo-ekonomik ve stratejik adımlar atacak olan bu halkın *bağımsız siyasal* özne olarak tanınmasıdır.

Rusya, İmparatorluksuz Düşünülemez

Ruslarda "Ulus-devlet"in Yokluğu

Rusya hiçbir zaman modern dönemde Avrupa'ya özgü olan, sömürge ve sömürge sonrası çağda genellikle Asya ve Üçüncü dünyada uygulanan modele benzer bir "ulus-devlet" olarak var olmamıştır.

"Ulus-devlet", devlet tarafından oluşturulan ve onunla sıkı ilişkisi bulunan siyasal birliği şekillendiren idari yapı ve bürokratik merkeziyete dayanmaktadır. "Ulus-devlet"in ilk modeli, şüphesiz ki, mutlakiyet Fransa'sında ortaya çıkmış ve Jakoben devrim modelinde pekişmiştir. "Ulus-devlet" başlangıçta laik vurguyu öne çıkarmakta ve öncelikle siyasal birliğe işaret emekteydi. Bu kavram çerçevesinde, "ulus" terimi, organik, "holistik" anlamında "halk" veya "halklar" olarak değil, "vatandaşların toplamı" olarak anlaşılmaktadır. Bu tür bir devlet, halkı etnisite, mezhep ve tabakaları açısından eşitlemeyi; bölgesel, dini, ırki özellikleri dikkate almayan tüm toplumda aynı hukuki ve adli normları pekiştirmeyi temel almıştır. "Ulus-devlet" teorik olarak monarşik, demokratik veya sosyalist olabilir. Buradaki can alıcı unsur, siyasal yapının özelliği değil, tüm sosyo-ekonomik ve kültürel-dini farklılıkların üzerinde devletin bir idari-merkezi merci olarak algılanmasıdır. Bu durumda "ulus"un milliyetçilerin anladığından farklı bir siyasi anlamı olduğunu kaydetmek gerekir.

"Ulus-devlet" tarihi olarak Avrupa'da, feodal bölgesel yapılar şeklinde muhafaza edilen emperyal sistemden arta kalan parçaların yok edilmesi sonucunda emperyal yapının nihai çöküşü

sırasında teşekkül etmiştir. "Ulus-devlet" tabiatı gereği, nitel sosyal farkları basit niceliksel idari yapıya dönüştüren dünyevi burjuva değerlerinin baskın olması ile bağlantılıdır. "Ulus-devlet" kural olarak, "İlahi ülkü (*idea*)" (teokrasi veya Kutsal İmparatorluk gibi) ve "kahraman aristokrat şahsiyet" (feodal sistemde olduğu gibi) ile değil, hukukçulara ve yasal bürokrasiye büyük güç tanıyan "kanunların diktatörlüğü" ("nomokrasi") ile idare edilmektedir. Niceliksel ve "rasyonel olmayan" tüm faktörlerin asgariye indirgendiği "ulus-devlet" fiili olarak, idare etmeye en uygun ve çekip çevirmeye en açık siyasi gerçekliktir.

Rus tarihinde "ulus-devlet" meydana gelmemiştir. 18. yüzyıldan itibaren Avrupa'da bu model kök salmaya başlarken, Rusya vargücüyle direnmiştir. Çarlık rejimi, Avrupa örneğine bazı tavizler verse de, emperyal yapısını azami düzeyde muhafaza etmeye çalışmıştır. Avrupa yanlısı Petro reformlarına rağmen, Rusya İmparatorluğu teorkratik ve aristokratik prensiplerini korumuş; kilise adamlarının ve soyluların devlet bürokratlarına dönüşümü ise pratikte (Batı Avrupa ülkelerinden farklı olarak) hiçbir zaman tam anlamıyla mümkün olmamıştır. Milli saik, İmparatorluğun "ulus-devlet" olarak yeniden doğuşuna karşı çıkmıştır. Bu da düzenli olarak gerek halk, gerekse elit tarafından ortaya konulan spontane veya bilinçli reaksiyonlara yol açmıştır. Hatta çoğu zaman aynı hükümdarın döneminde reformist ve reaksiyoner hava birbirinin yerini almakta ve liberal reformlardan mistik restorasyon projelerine dönülmekteydi (bunun en parlak örneği, Kutsal İttifakı kuran I. Aleksandr dönemidir).

20. asrın başlarında Rusya, Avrupa benzeri "ulus-devlet"i gerçekleştirmeye yaklaşmıştı. Ancak bu süreç, halkın manevi misyonunu göstermeye imkan tanımayan böyle bir devlet yapısına karşı (bilinçli olmasa da) derin milli protesto içeren devrimci bir dalga ile sekteye uğramıştı. Bolşevizmin modern retoriği ile Ruslar Ülkü (*Idea*), Adalet ve Hakikatin zaferi gibi kendi eskatolojik ideallerinin az da olsa farkına varıyorlardı. Halk tarafından Sovyet Devleti, yönetimin daha rasyonelce yapılandırılması ve niceliksel birimlerle kurulması olarak değil, aksine "Yeni İmparatorluk"un, "Işığın hükümranlığı"nın ve "maneviyat binası"nın inşası olarak kavranılmaktaydı. Bolşevik fecaatlerin trajikliği ve fanatikliği,

insan kaynaklarının daha "insancıl" ve daha masrafsız organizasyonundaki kabiliyetsizliği ile değil, ancak bu görevin "idealliği" ile izah edilebilirdi.

SSCB bir "ulus-devlet" olmadı. Ölçüsüz dış şekillere bürünmüş ve normal burjuva toplumuna has "yasaların diktatörlüğü"ne saplanıp kalan geç Çarlık modellerine karşı koyan emperyal milli geleneğin devamcısı oldu. Sovyet İmparatorluğu, herhangi bir siyasal yapı gibi, üç aşamadan geçmiştir: Emsalsiz bir sistemin kurulduğu "devrimci aşama" (Lenin - gençlik çağı), devletin güçlenmesi ve genişlemesi aşaması (Stalin - olgunluk çağı) ve yıpranma ve çöküş (Brejnev - ihtiyarlık çağı). Böylece, geç Brejnev dönemi, her şeyden çok tipik bir "ulus-devlet"in bürokratik merkeziyetçiliğini hatırlatan siyasi-idari bir yapı meydana getirmişti. Perestroyka döneminde tüm Sovyet gelişim safhasının hayati çevrimi sona erdi. Böylece Rus halkının milli tarihinin bir sayfası kapandı.

Önemle kaydetmek gerekir ki, Rus tarihinde şöyle bir kural mevcuttur: Ne zaman işler Rusya'nın bir "ulus-devlet"e dönüşmesi yönünde gelişirse, felaketler peş peşe gelir. Bu aşamada millet kaçınılmaz gibi görünen bir dönüşümden sıyrılmanın yeni (zaman zaman ölçüsüz) bir yolunu bulur. Ruslar, gelişmelerin bu tür dönüşümünden ne pahasına olursa olsun kaçınmak için gayret ederler. Çünkü Rus siyasi iradesi, bürokratik verimlilik mekanizmasının rasyonel ve standartlaştırılmış niceliksel mevcudiyetinin dar kurallarıyla bağdaşmaz. Ruslar, büyük Rus arzusunun ve milli idealinin gerçekleşmesi ve gelişmesi amacıyla akıl almaz kurbanlar vermeye ve fedakarlıklar yapmaya hazırdır.

Bu arzunun sınırlarını ise millet en azından İmparatorlukta görmektedir.

Ruslar Bir İmparatorluk Halkıdır

Rusya ne mono-etnik bir devlet, ne de ulus-devlet idi. Potansiyel olarak baştan beri bir imparatorluk devletiydi. Ryurik idaresinde Slav ve Fin-Ugur boylarının birleşmesinden SSCB'nin devasa hacmine ve topraklarına kadar Rus halkı, siyasi ve mekansal entegrasyon, imparatorluk kuruculuğu ve medeniyetsel yayılma yolunda dosdoğru yürümüştür. Burada Rus yayılmacılığı koloniler peşinde

koşan çıkarcı bir hareket veya "yaşam alanı" için yapılan banal bir mücadele değildir. Sadece medeniyetsel anlamının altını çizmek gerekir. Rus halkını, Doğu, Güney, Kuzey ve Batı istikametinde sınırlarını genişletmeye sevk eden, "yaşam alanı"nın yetersizliği ve ekonomik gereksinimler değildi. Toprak gereksinimi hiçbir zaman Rus imparatorluk inşasının gerçek nedeni olmamıştır. Ruslar, özel misyon taşıyıcıları gibi yayılmaktaydılar. Bunun da temelinde Avrasya anakarasının devasa alanlarını birleştirme zaruretinin derin bilincine sahip jeopolitik bir proje yatmaktadır.

Avrasya'nın siyasal bütünlüğü, Rus tarihi açısından tamamen *bağımsız* bir anlam ifade etmektedir. Denebilir ki, Ruslar bu alan ve alanın hâli, bütünlüğü ve bağımsızlığı konusunda sorumluluk hissederler. Mackinder, haklı olarak Rusya'yı, Roma, Büyük İskender, Cengiz Han vs. imparatorluklarının jeopolitik misyonunu devam ettiren çağdaş dönemin başlıca kara devleti saymıştır. Bu "tarihin coğrafi ekseni", kendi jeopolitik yazgısını dış ve geçici faktörlerden bağımsız olarak gerçekleştiremez.

Rus halkı jeopolitik gerçeklikle o kadar irtibatlıdır ki, mekanın kendisi, heyecanı, idraki, manevi kavrayışı halkın psikolojisini şekillendirerek kimliğinin ve özünün başlıca belirleyicisi olmuştur.

Gerçek kara alanı, salt bir niceliksel kategori değildir. İklim, doğa, yörenin jeolojisi, su yolları ve dağ silsileleri bir etnisite ve geniş anlamda bir medeniyet türünün oluşumuna aktif şekilde katılmaktadır. Jeopolitik açıdan, medeniyet ve onun özellikleri, genelde coğrafya tarafından kati olarak belirlenmekte ve özel nitel yasalara zorunlu olarak tabi olmaktadır. Ruslar karasal, kıtasal ve kuzey Avrasya halkıdır. Milletin kültürel vasıfları, onun "yüreği"ni azami derecede "geniş tutmaya", "kaynaştırıcı" fonksiyonunu yerine getirmeye, özel kıtasal Avrasya birliğinin köklü ve hassas hazırlanma sürecine uygun olarak ayarlanmıştır.

Kültür faktörü, Rusya'nın jeopolitik kaderinin doğal tamamlayıcısıdır. Jeopolitik misyon, kültürel düzeyde idrak edilir. Kültür ise tam tersine, jeopolitik saikin anlamını kavrar, biçimlendirir ve onu harekete geçirir. Mekan ve kültür, imparatorluk kurucu halk olarak bilhassa Rusları oluşturan iki önemli bileşendir. Doğu Slavları içinden, diğer topluluklarla kıyaslanamayacak Rus halkını meydana çıkaran kan, ırk, idari denetim ve hatta din gibi faktörlerin

hiçbiri değildir. Onu meydana getiren Avrasya'nın uçsuz bucaksız enginlikleri ve azami kültürel, manevi enginliğiydi. "Mekan ve kültür" sloganı altında hem etnik, hem siyasi, hem de ahlâki ve dini hususların manası yeniden idrak edildi. Ruslar bir millet olarak İmparatorlukta, onun kuruluşunun kahramanlık tarihinde, savunmasının yiğitliğinde ve yayılması için yapılan akınlarda geliştiler ve olgunlaştılar. İmparatorluk kurucu fonksiyonunun reddedilmesi, Rus halkının bir tarihi gerçeklik, bir medeniyetsel olgu olarak varolmasının sonu anlamına gelmektedir. Böyle bir reddediş, milletin intiharı olacaktır.

Roma'dan (Birinci Roma) farklı olarak Moskova, kendi emperyal dürtüsünde derin teleolojik, eskatolojik anlama sahiptir. Hegel'in geliştirdiği ilgi çekici bir düşünceye göre, eskatolojik bağlamda Mutlak Ülkü, nihai olarak Prusya Devleti'nde "idrak edilmiş" biçimde tezahür edecektir. Ancak küresel ölçekte, bu düşünceyi jeopolitik açıdan ciddiye almak için Prusya ve hatta Almanya bile münferiden ele alındığında yeterli değildir. Rusya, yani Üçüncü Roma ise, tarihin mahiyeti hakkındaki böylesi bir teleolojik görüşe hem dini ve kültürel, hem de mekansal ve stratejik açıdan oldukça uygun düşmektedir. Açıkçası bu misyonu gerçekleştirmek için can atmaktadır. Rusya örneğinde Hegel'in Mutlak İdea'sı, Avrasya kıtasını medeniyet bağlamında benimsemeye götüren Rus imparatorluk kurucu ruhunun manevi temelidir. Bu kadar ciddi olan Hegelyan kriterleri "ulus-devlet"e uygulamak abestir. Çünkü ulus-devlet kendi özel amaçları, mitleri ve çıkarları yanında başka "ulus-devletler" de öngörür. Böyle göreceli bir yapıda mutlak anlamlılık vasfından bahsetmek oldukça gülünçtür. Ancak spesifik, ekseriya paradoksal ve bazen de tamamen açıklanamayan prensipler üzerine kurulu muazzam İmparatorluk sözkonusu olduğunda işler değişir. Kadim İmparatorluklara, "Kutsal İmparatorluklar" denmesi tesadüfi değildir: "Kutsallık" vasfı, "Ebedi İmparatorluk" prototipleri ve Mutlak Ülkü'nün kıtasal Hakimiyeti gibi özel manevi misyonların gerçekleştirilmesine işaret etmekteydi.

Rus halkı adım adım bu hedefe doğru yürümüştür. Ruslar, devletlerinin her genişleme aşamasında Mesiyanik evrenselliğin yeni bir düzeyine geçiyorlardı. Başlangıçta doğu Slavlarını birleştirmiş, sonra steplerin ve Sibirya'nın Türk akımlarını içine

alarak güneye çöl ve dağlara doğru yönelmiş, nihayetinde, Sovyet döneminde, kelimenin tam anlamıyla dünyanın yarısını kontrol eden devasa bir siyasal bloku vücuda getirmişti. Rus halkının varoluşunun imparatorluklaşma sürecinin, "Mutlak İdeal devlet" oluşumunun iradi jeopolitik vektörü olduğu idrak edilirse, Rus halkının varoluşunun doğrudan bu sürecin *devam etmesine*, onun gelişmesine ve yoğunlaşmasına bağlı olduğu görülür. Bu vektörü kesintiye uğratır veya bastırırsak, Rusları tam yüreğinden vurmuş, milli kimlikten mahrum etmiş, tarihi ilkelliğe maruz bırakmış ve küresel teleolojik ve eskatolojik süreci sekteye uğratmış oluruz.

"Bölgesel Devlet" Tuzağı

Medeniyet ve jeopolitik misyonu ile Rus halkı, Batı tarzı özel liberal modelin küre üzerinde her bucağa yayılmasına karşı geleneksel olarak ciddi bir engel sayılmaktaydı (ve sayılmaktadır). Hem Çarlık, hem de Sovyet rejimi, sarsılmaz milli mantığa uyarak, Batının, Doğuda ve özellikle Avrasya kıtasının derinliklerinde kültürel-siyasal yayılmasına engel olmuştur. Bu jeopolitik direncin sağlamlığı, Rusya'nın içindeki ve çevresindeki çeşitli ülke ve halkları güçlü stratejik bir blok hâlinde birleştirmesinde kendini göstermişti. Rusya dünya siyasetine kıtasal İmparatorluk vasfı ile katılmış ve kendi milli ve medeniyetsel çıkarlarını savunmuştur.

SSCB'nin çöküşünden sonra, Batı, Rusya'yı başka bir jeopolitik fonksiyona bağımlı kılarak dünya siyasetine doğrudan katılamayan ve geniş medeniyet misyonuna sahip olamayan bir siyasal yapıya dönüştürmeye çalışmaktadır. 1992 yılında Paul Wolfowitz'in Amerikan Kongresi'ne sunduğu raporda, "ABD'nin en önemli stratejik probleminin, eski Sovyetler Birliği topraklarında ABD'den bağımsız bir siyaset yürütme kabiliyetine sahip büyük ve bağımsız bir stratejik oluşuma izin verilmemesi" olduğu kaydedilmişti. İşte Batının bu hayati ihtiyacı yüzünden, Rusya'ya "bölgesel devlet" rolü teklif edilmişti.

"Bölgesel devlet" çağdaş bir jeopolitik kategoridir. Bu, büyük ve oldukça gelişmiş bir devlettir. Ancak siyasi çıkarları doğrudan ona komşu olan veya zaten kendi içinde barındırdığı topraklarla sınırlıdır. Bölgesel devlet olarak Hindistan, İran, Türkiye, Pakistan,

Çin vs. gösterilebilir. Bölgesel devlet, özelliği gereği, sıradan bir devletten daha fazla, süper devlet veya İmparatorluktan daha az bir siyasi ağırlığa sahiptir. Diğer bir deyişle, bölgesel devlet, güçlü İmparatorlukların güçler dengesinin temel stratejik hatlarına tabi kaldığı için küresel medeniyet ve jeopolitik süreçleri doğrudan etkileyememektedir. Bununla beraber, yanı başında bulunan (daha zayıf) komşularına nazaran belirli bir özgürlüğe sahiptir ve onlara siyasi ve ekonomik baskı da yapabilir (doğal olarak bu, süper devletlerin çıkarlarıyla zıt olmadığı durumlarda mümkündür).

Günümüzde Batı tarafından Rusya'ya teklif (empoze) edilen "bölgesel devlet" statüsü, Rus milletinin intiharına eşdeğerdir. Burada amaç, suni ve güçlü bir dış etki ile Rus milli tarihinin gidiş yönünü tersine çevirmek, Rusların bir İmparatorluk hâline gelmesi gibi jeopolitik bir süreci kökünden kurutmaktır. Bölgesel devlet olarak Rusya, milletin derin ve yüksek kimliğinde yatan köklü dürtüyü reddedecektir. İmparatorluk ölçeğinin kaybedilmesi, Ruslar için medeniyete katılmada bir bozgun, manevi ve kültürel değerler sisteminin hezimete uğraması, evrensel ve Mesiyanik/kurtarıcı arzulannın sönmesi ve Rus halkının çoğu nesillerini canlandıran; kahramanlıklar, atılımlar, mücadeleler ve meşakkatleri yenmede güç ve enerji sağlayan tüm milli ideolojinin değer ve itibarının yitirilmesi anlamına gelmektedir.

Ruslardaki milli emperyal tanımlamaların spesifikliği dikkate alındığında, "bölgesel devlet" statüsünün Rusya tarafından kabulünün son savunma hattı olamayacağı oldukça açıktır. Rusların milli bilinçlerine indirilen darbe, bu durumda o kadar güçlü olacak ki, bu sadece RF veya benzeri teritoryal mekanla sınırlı kalmayacaktır. Misyonlarını kaybeden Ruslar, "bölgesel devlet" olarak yeni "küçümsenmiş" kimliklerini yeterince pekiştirmeye kendilerinde güç bulamayacaklar. Çünkü bu kimliğin pekişmesi, imparatorluk ölçeğinin millet tarafından kaybedilmesiyle mantıken ortaya çıkan şiddetli sinir krizi durumunda mümkün değildir. Dolayısıyla, çözülme süreci, büyük ihtimalle "bölgesel devlet"de devam edecek ve yükselen bölgesel ve dini ayrılıkçılık dalgasında geçim sıkıntısı çeken Ruslar, artık hiçbir şeye direnç gösteremeyeceklerdir.

Hatta post-emperyal Rusya'nın "bölgesel statüsünün" tescil ettirilmesi için güçlü bir milliyetçilik dalgasının körüklenmesi

gerekir. Bu milliyetçiliğin geleneksel, yegâne gerçek ve meşru Rus emperyal yöneliminde hiçbir ortak temeli yoktur. Bu, "milli devrim" vasıtasıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı üzerinde bir "bölgesel devleti", çağdaş Türkiye'yi kuran Genç Türklerin küçük, "laik" milliyetçilikleri ile kıyaslanabilir. Ancak Genç Türklerin milliyetçiliğinin, Osmanlı İmparatorluğu'nun jeopolitik ve dini milliyetçiliği ile hiçbir ortak paydası yoktu. Fiilen günümüz Türkiye'si hem dini, hem de etnik ve kültürel açıdan asrın başlarındaki Türk İmparatorluğundan tamamen başka bir gerçekliktir.

Benzeri durum daha kötü bir şekilde olmasa da Rusya'yı da bekliyor. Büyük ihtimalle medeniyet misyonunu ve evrensel değerleri inkar eden bir "bölgesel devlet" olarak güçlenme girişimleri, (Genç Türklere benzer şekilde) "Genç Ruslar" türünden siyasetçilere davetiye çıkaracaktır. Bu siyasetçiler de büyük ihtimalle, Rus milli ülküsünün ana hattı ile hiçbir ortak temeli olmayan özel bir grup ideolojisine inanacaklar. Böyle bir "gayri emperyal", dünyevi ve suni Rus milliyetçiliği jeopolitik açıdan Batının işine gelecektir. Çünkü bu tür bir milliyetçilik Rusya'nın "bölgesel" statüsünü berkitip, hayali ve kısa dönemli bir iç istikrarı getirirken; diğer yandan da ileride Rusya dahilinde etnik ve dini çatışmaların temelini atar. Türkiye'de Genç Türkler'in merkeziyetçiliğine aktif şekilde karşı çıkma kabiliyeti olan iki veya üç büyük etnik topluluk bulunurken, Rusya Federasyonunda yüzlerce halk yaşamaktadır. Bunlar emperyal modelde mükemmel şekilde bir arada yaşayıp giderken, "küçük Rus milliyetçiliği" çerçevesine hiçbir surette sığamazlar. Sonuç açıktır: Rusya yavaş yavaş sonu gelmeyen iç çatışma ve savaşlar yumağına sürüklenecek ve en sonunda çökecektir.

Bu süreç, toprakların göreceli azaltılması ile sınırlanamaz. Mecburen mantıki hedefine -yani tarihi, jeopolitik ve medeniyet öznesi olarak Rus milletinin tamamıyla mahvına- varması gerekir. Bu da Rusların kendi imparatorluk misyonlarını kaybetmesinin zaruri bir sonucu olacaktır.

Sovyet Devletçiliğinin Eleştirisi

Rus halkının sonuncu emperyal organizasyonu, SSCB ve ona bağlı jeopolitik alan (Varşova Paktı ülkeleri) idi. Sovyet döneminde

Rusların nüfuz alanı, daha önce düşünülemeyecek coğrafi hudutlara genişlemişti. Toprakların benimsenmesi ve askeri savaşlar, Rusların jeopolitik bölgelerine devasa topraklar ekledi.

Mekansal anlamda böyle bir genişleme Rus devletçiliğinin en yüksek biçimi olarak görülüyordu. Şu inkar edilemez ki, Sovyet İmparatorluğunun belkemiğini, kendi özgün evrenselliğini Sovyet ideolojisi ve sosyo-ekonomik modelinde (en azından kısmen) gerçekleştiren Rus halkı teşkil etmekte idi.

İlk bakışta gerçek Rus milliyetçiliğinin bugünkü gelişimi, SSCB'nin restorasyonu, Sovyet modeli ve Sovyet Devletçiliğinin yeniden oluşturulması ile örtüşmeliydi. Bu kısmen doğru ve mantıklıdır. Sözkonusu durumda, "küçük", "sınırlandırılmış" "etnik" milliyetçiliğin "Genç Ruslar" ("Genç Türkler" gibi) modeline yönelen birtakım neo-milliyetçi çevrelere nazaran, SSCB'yi yeniden kurma taraftarı neo-komünist hareketler, Rus halkının jeopolitik menfaatleri anlayışına daha yakın durmakta ve onun strateji ve medeniyet arzularının mahiyetini kesin ve açık bir şekilde temsil etmektedirler. Şüphesiz vatanseverlerin Slavyanofil, Ortodoks-monarşik veya ırkçı kesimlerinin şekilce romantik ve sorumsuz olan sığ milliyetçilik projelerine nazaran, neo-komünistlerin jeopolitik ihyacılığı haklı çıkmıştır. Ki neo-komünistlerin milliyetçiliği daha canlı ve daha "milli"dir. SSCB'yi yeniden kurmakla mono-etnik veya hatta mono-kültürel Büyük Rus (Velikorus) Devleti arasında seçim yapmak gerekse idi, ilkini seçmek Rus halkının menfaatleri için daha mantıklı ve doğru olurdu.

Bununla beraber, SSCB'nin dağılması ve Sovyet İmparatorluğunun çöküşü objektif bir analize tabi tutulursa görülecektir ki bu son hiçbir surette dış (düşmanca) ve iç (yıkıcı) etkilere yani "komplo teorisi"ne indirgenemez. Liberal-demokrat Batının SSCB üzerindeki dış baskısı gerçekten büyük olmakla beraber ülke içindeki "yıkıcı unsurların" faaliyeti de son derece etkili ve düzenli idi. Her iki faktör, Sovyet İmparatorluğunun, kendi sistem ve düzeninden ileri gelen derin ve doğal nedenlerle bir iç krize girdiği dönemde belirleyici olmaya başladılar. Bu içsel nedenleri anlamadan, sözkonusu çöküş ve SSCB'nin (hem de Yeni İmparatorluğun) yeniden kurulmasıyla ilgili yapılan her analiz nafile ve perspektifsiz olacaktır. Bu konudaki her tür fıtri muhafazakarlık, durumu daha da kötüleştirir.

Sovyetler Birliğini jeopolitik ve sosyo-ekonomik iflasa götüren birkaç faktöre değinelim:

Birincisi, sosyalist rejim döneminde ideolojik düzeyde salt milli, geleneksel, manevi unsurlar komünist ideolojinin genel yapısı içine dahil edilmemişti. Nasyonal-komünist birçok anlamda *de facto* var iken, hiçbir zaman *de jure* olmamıştı. Bu ise Rus-Sovyet toplumunun organik gelişmesini engellemekte, çifte standart ve ideolojik zıtlıklara yol açmakta, jeopolitik ve sosyo-politik projelerin hayata geçirilmesindeki netlik ve idraki yok etmekteydi. Ateizm, materyalizm, ilerlemecilik, "aydınlanmacı ahlâk" vs. Rus Bolşevizmine ve Rus halkına çok yabancı idi. Pratikte, Marksizm'den iktibas edilen bu savlar, Rus komünistlerince Batı Avrupa kültürünün rasyonel ürünleri olarak değil, halkçı-mistik, bazen de heterodoks eskatolojik istekler olarak idrak edilmiştir. Fakat, yeni sosyo-politik düzen için daha uygun, daha fazla Rus olan terimler bulabilecek olan nasyonal Bolşevik ideoloji formüle edilmedi. Bu durumda, ideolojik olarak çelişkili yapının sınırlı ve yetersiz oluşu, er veya geç olumsuz şekillerde tezahür etmeli idi. Özellikle anlamsız dogmatizm ve komünist demagojinin toplumdaki tüm ideolojik hayatı amansızca ezdiği geç-Sovyet dönemde bu durumdan bahsedilebilir. İktidar ideolojisinin bu şekilde "donması" ve Rus halkı için organik, milli ve doğal olan unsurların benimsenmesine karşı gösterilen ısrarlı direniş, tüm Sovyet sisteminin iflasıyla sonuçlanıyordu. Tüm bunların sorumluluğu, sadece "dış mihrakların destekçileri", "Sovyet karşıtları" üzerine değil, birinci dereceden merkezdeki gerek "ilerlemeci" gerekse "muhafazakar" kanata mensup Sovyet ideologlarının boynuna düşmektedir. Sovyet İmparatorluğunu hem ideolojik, hem de fiili olarak *komünistler* çökerttiler. Onu aynı şekilde ve aynı ideoloji ile yeniden kurmak sadece imkansız değil, aynı zamanda anlamsızdır. Çünkü varsayımsal olarak devletin çöküşüne neden olan koşullar yine aynı şekilde üretilecektir.

İkincisi, jeopolitik ve stratejik düzeyde SSCB, Atlantikçi Batılı bloka karşı uzun dönem rekabet edemezdi. Stratejik açıdan kara sınırları, deniz sınırlarına kıyasla daha zayıf bir durumda bulunmaktadır. II. Dünya Savaşından sonra ise, tüm düzeylerde (sınır muhafızlarının miktarı, askeri teknolojinin maliyeti, stratejik silahların kullanımı ve yerleşimi vs.) ABD çevresinde kümelenmiş

Batının kapitalist bloku karşısında SSCB eşit olmayan bir durumda idi. ABD, tamamen kontrol edilebilen ve her taraftan deniz ve okyanuslarla çevrelenmiş devasa ada-üsse (Amerika kıtası) sahip idi ki, bunun savunması büyük bir çaba gerektirmiyordu. Ayrıca ABD, Avrasya'nın Güney ve Batısındaki hemen hemen tüm kıyı bölgelerini kontrol ederek SSCB için muazzam bir tehdit oluşturmuş ve fiilen Sovyetler Birliği'nin muhtemel istikrar bozucu hareketlerinin kapsama alanı dışında kalmıştı. Avrupa'nın Doğu (Sovyet) ve Batı (Amerikan) olarak ikiye bölünmesi, SSCB'nin kara sınırlarının enginliğini artırması ve stratejik potansiyel düşmanla burun buruna gelmesi suretiyle Batıdaki jeopolitik durumunu zorlaştırmakta idi. Jeopolitik düelloda rehine durumunda kalan Avrupa halklarının pasif düşmanlığı hâlinde sözkonusu bölünmenin anlamı aşikar değildi. Aynı şey, güney istikametinde, Asya ve Uzak Doğuda da geçerli idi. Burada da SSCB, doğrudan veya Batı tarafından kontrol edilen komşulara (Pakistan, Afganistan, Humeyni öncesi İran) veya *sovyet* olmayan-sosyalist eğilimli düşmanlara (Çin) sahipti. Bu durumda SSCB'nin göreceli istikrarı sadece iki şekilde mümkündü: ya Batıda (Atlantik'e doğru) ve Güneyde (Hint Okyanusu) okyanuslara hızlı bir şekilde yönelerek, ya da Avrupa ve Asya'da süper devletlerin hiçbirinin kontrolünde olmayan tarafsız siyasi bloklar oluşturarak. Bu son düşünceyi (tarafsız Almanya) önermeyi Stalin ve onun ölümünden sonra da Beriya denemişti. SSCB (Varşova Paktı ile birlikte) jeopolitik açıdan çok büyük ve aynı zamanda çok küçük idi. Statükonun devam ettirilmesi, ABD ve Atlantikçiliğin yararına idi. Çünkü bu durumda SSCB'nin askeri, endüstriyel ve stratejik potansiyeli gittikçe daha fazla hırpalanırken, korunmuş ada olan ABD'nin gücü büyümekteydi. Er veya geç Doğu Bloku kaçınılmaz olarak yıkılacaktı. Dolayısıyla, SSCB ve Varşova Paktı'nın yeniden teşekkülü imkansız olmak dışında, gerekli de değildir. Çünkü (pratikte imkansız olan) başarı hâlinde bile, daha başından mahvolmağa mahkum olan jeopolitik modelin canlanmasına neden olacaktır.

Üçüncüsü, SSCB'nin idari yapısı, devlet içi bölünmenin laik, fonksiyonel ve niceliksel anlamına dayanmakta idi. İktisadi ve bürokratik merkeziyetçilik, ne bölgesel özellikleri, ne de iç alanların etnik ve dini özgünlüklerini hesaba katmaktaydı. Eşitleme prensibi ve toplumun salt iktisadi yapılaşması öyle katı sistemlerin oluş-

masına yol açtı ki, (büyük ölçüde) Ruslar da dahil çeşitli halkların doğal milli hayatlarını bastırmakta, en iyi halde ise "dondurmakta" idi. Teritoryal prensip, milli ve özerk cumhuriyetler ve bölgeler teorik olarak sözkonusu olduğunda bile geçerli idi. Bu durumda, son dönemlerinde İmparatorluğa değil, her geçen gün daha fazla Sovyet türü "ulus-devlet"e doğru yönelen Sovyet siyasal sisteminin tümüyle "ihtiyarlaması" nedeniyle bölgesel-etnik eşitleme süreci daha da belirginleşmekteydi. Milliyetçilik, SSCB'nin oluşumuna ilk aşamalarda çoğunlukla yardımcı olsa da, aşırı merkeziyetçilik ve standartlaştırmanın doğal itirazlar ve memnuniyetsizliğe neden olması ile son dönemde bu tamamen olumsuz bir faktöre dönüştü. İmparatorluk kaynağının körelmesi, bürokratik merkeziyetçiliğin kemikleşmesi, maksimum rasyonellik ve salt ekonomik faydaya doğru can atması, SSCB'yi tedricen, hayatını kaybeden ve totaliter merkeziyetçiliği zorla kabul eden politik bir ucube hâline getirdi. Bunun sorumlusu çoğunlukla "Enternasyonalizm"i kitabi olarak algılayan bazı komünist tezlerdir. Dolayısıyla, somut bir etnisiteye, kültüre, dine değil, sadece soyut "nüfus"a ve "teritoriler"e yaslanan Sovyet modelinin bu boyutunu, hiçbir surette yeniden meydana getirmeğe gerek yoktur. Aksine, Çeçenistan, Kırım, Kazakistan, Karabağ, Abhazya, Pridnestryovye ve sair yerlerde trajik yankıları olan böylesi nicel bir yaklaşımın sonuçlarından bir an önce kurtulmak gerekir.

Dördüncüsü, SSCB'nin ekonomik sistemi o kadar "uzun" bir sosyalist çevrimi temel almaktaydı ki, toplumun belli bir insana kendini adaması tedricen ortadan kaybolmaya başladı. Azami kamulaştırma ve devletin tüm ekonomik süreçler üzerinde sıkı kontrolü ve aynı zamanda paylaşım yetkisinin sadece merkezileştirilmiş, salt tepedeki organlara devri, toplumda sosyal yabancılaşma, vurdumduymazlık, ilgisizlik iklimini doğuruyordu.

Devasa bürokratik devlet aygıtının yapısı karşısında sosyalizm ve onun bütün avantajları görülemez, fark edilemez oluyor ve arka plana itiliyordu. Fert ve grup "toplum"un soyutlanması karşısında kayboluyordu. Sosyalistçe paylaşım çevrimi, gerçeklikle bir ilişkisi olmayan anlaşılamaz, yabancılaşmış ve kalpsiz bir aygıta dönüşüyordu. İşlerin bu gidişatından sosyalizmin kendisi değil özellikle son dönemlerde SSCB'de oluşmuş olan versiyonu sorumlu idi.

Ancak bu yozlaşmanın kaynağını doktrinin ve teorinin kendisinde aramak gerekir. Totaliter devlet sosyalizmi, ekonomiyi esneklikten, insanları yapıcılık sürecine aşk ve şevk ile katılmaktan mahrum etmekte, topluma asalak bir yaklaşımı aşılamaya yardımcı olmakta idi. Bu da günümüzdeki mafyacı-liberal halet-i ruhiyede mutlaklaşmaktaydı. Bu post-Sovyet ifratçılığın sorumlusu, sosyalizmi milli fıtrata uygun olarak ıslah edemedikleri ve ona uygun yaşamı sağlayamadıklarından dolayı komünistlerdir.

Eski Sovyet modelinin yukarıdaki dört temel hususu, Sovyet devletçiliğinin başarısızlığının ve aynı zamanda Sovyet İmparatorluğunun çöküşünün nedenleridir. Doğal olarak SSCB'nin muhtemel ihyası konusunda radikal çıkarımlarda bulunmak ve bu büyük halkı devlet felaketine götüren nedenleri temelden yok etmek gerekir.

Eğer SSCB'nin yeniden kurulması, materyalizm, ateizm, totalitarizm, devlet sosyalizmi, Sovyet jeopolitik mekanı, idari yapısı, enternasyonalizmi, merkeziyetçiliği vs. inkar eden ideolojilerle gerçekleşecekse, "SSCB" veya "Sovyet Devleti", "Komünizm", "restorasyon" vs.den bahsedilebilir mi? Bu oluşum "Yeni İmparatorluk" şeklinde doğru olarak isimlendirilemez mi?

Çarlık Devletçiliğinin Eleştirisi

Günümüzde sık sık "Çarlık, monarşi modeline dönüş yapalım" çağrıları duymak mümkündür. Bu da doğal bir şeydir. Çünkü Sovyet modelinin itibardan düşmesi, Rusları Komünist dönemden önce Rus tarihinde mevcut olan devletçilik modellerine yönelmeğe zorlamaktadır. Sözkonusu model birtakım olumlu ve olumsuz özelliklere sahiptir. Komünist dönem öncesi devletçilik sistemini yeniden diriltmenin inanılmaz zorluklarına rağmen, bu proje gittikçe daha da ciddiyetle müzakere edilmektedir.

Rus milletinin jeopolitik gelişmesinin tarihsel mantığına bakarsak, Rusya'nın kendi emperyal kapasitesinin maksimum hudutlarına çıktığı Romanovlar idaresinin son dönemlerinden bahsetmek bir anlam ifade eder.

Sözkonusu projede en olumlu husus, Çarlık Rusya'sının ideolojik temelinin (nominal da olsa) milli ruh (Halkçılık), dini gerçek-

lik (Ortodoksluk) ve geleneksel kutsal siyasi yapıya (Mutlakiyet) bağlılığının beyan edilmesi idi. Ancak Rus Avrasyacılarının haklı vurgularına göre, Uvarov formülü (Ortodoksluk, Mutlakiyet, Halkçılık) Çarlık Rusya'nın son dönemlerinde siyasal hayatın ve sosyal yapının gerçek muhtevasından ziyade idealist bir slogan idi. Petro'nun dünyevi reformları ile sarsılan Rus Ortodoksluğu o dönemde "Kutsal Rusya (Rus'[1])" idealinden oldukça uzakta bulunuyordu. Fiilen devlet kontrolüne tabi olmuş ve çoğunlukla kendi kutsal otoritesini ve Ortodoks senfoninin harmonisini kaybetmiş bulunuyordu. Manevi bağımsızlığını kaybeden Rus Kilisesi, Çara bağlı olan Sinod timsalinde dünyevi iktidarla uzlaşmak zorunda kalmış ve böylece semavi Hakikat'e gerçek anlamda ibadet etme özgürlüğü de sınırlandırılmıştı.

Mutlakiyet ise, tamamen politik konuların çözümüne bulaşarak ve bazen kendisinin üstün misyonunu ve dini sorumluluklarını unutarak kutsi anlamını gittikçe yitirmekteydi. Gerçi Çar iktidarının kutsallıktan arındırılması Rusya'da hiçbir zaman Avrupa – öncelikle Fransız ve İngiliz- monarşilerinin düştüğü gülünç düzeye ulaşmasa da, bu meselede Avrupa'nın etkisi fazla idi.

Ve nihayet, meşhur formüldeki "Halkçılık" salt gösterişti. Halk ise siyasal hayata karşı derinden yabancılaşmış durumdaydı. Bunun örneği monarşi modelini radikal bir şekilde yıkan Şubat ve Ekim Devrimlerine karşı gösterilen topyekun umursamazlıktı.

Günümüz koşullarında bu üçlüyü yeniden ihya etmeye çalışmak, pratikte geç Romanov döneminde formüle edilen bu üç prensibin arkasına sığınan cılız ve hayli demogojik uzlaşmanın yeniden tesis edilmesine neden olacaktır. Üstelik, Rusya tahtına aday tek bir kişinin olmamasını, günümüzdeki Ortodoks Kilisesinin istikrarsız ve belirsiz olan durumunu ve "halkçılık" teriminin (sık sık sadece sathi, folklorik bir tarz veya hayalci aydınların halk üzerinde büsbütün sahtekârlığı olarak anlaşılmakta olan) soyut anlamını hesaba kattığımızda, Uvarov ideolojisine dönüşün, devrim öncesi Çarlık rejimine kıyasla daha gülünç bir duruma yol açacağını öngörmek zor değildir.

• • • •

1 *Rus'* kelimesiyle temyiz edilmiş Rusya ifadesiyle Rusların yaklaşık olarak 9.-16. yüzyıllarda yaşadığı kadim Rusya kastedilmektedir -Ç.n.

Ayrıca Çarlık modeli, Rusya İmparatorluğu'nun ve yetmiş yıl sonra da SSCB'nin çöküşüne sebep olan ciddi bir jeopolitik eksiklik barındırmakta idi.

Çarlık ve böylece büsbütün "Slavyanofil" jeopolitiğe dönüş, korkunç bir tehlikeyi bünyesinde saklamaktadır: Romanovlar hakimiyetinin son yarım yüzyıllık döneminde iktidarın dış politikasını, I. Aleksandr'ın Avrasyacı geleneği ve kıtasal Kutsal İttifak (Rusya ve Orta Avrupa devletlerinin ittifakına dayanan) perspektifleri değil, İngiliz ve Fransız yanlısı projeler belirlemiştir. Rusya bu projeler uğruna doğal düşmanlarının safında yer alarak doğal jeopolitik müttefikleri karşısında kendini mahvedecek çatışmaların içine sürüklenmiştir. Sırp iddialarını desteklemek, "İstanbul ve Çanakkale" boğazları hakkında sorumsuz iddialarda bulunmak, Avrupa'da Fransız masonlarının Almanya karşıtı projelerine iştirak etmek gibi girişimler Rusya'yı sadece kendine özgü olmayan değil, aynı zamanda kendini yok edecek olan siyasal bir rolü yerine getirmeye zorlamıştı. Doğu Avrupa'da Slavyanofil zeminde yerleşmeye çalışmak ve (Rusya'nın doğal müttefikleri olan) Orta Avrupa devletleri ile devamlı çatışmaya yönelmekle Çarlık rejimi, Rus devletçiliğinin temellerini planlı olarak oymuş ve Rusya'yı doğrudan jeopolitik intihara sürüklemiştir. Hem Japonlar, hem de Türklerle savaşlar bu çerçevede değerlendirilebilir. Tezat olarak görülse de, öyle anlaşılıyor ki, Rusya, kendi özel Avrasyacı misyonunu gerçekleştirmek ve (hem siyasal hem de manevi olarak) benzer muhafazakâr ve emperyal rejimlerden müttefikler arama yerine, ilerlemeci Fransa ve sömürgeci-kapitalist İngiltere'nin Atlantikçi çıkarlarına en iyi şekilde hizmet etmeye can atmıştır. Slavyanofil jeopolitik ütopya Rusya'yı Çar, Kilise ve İmparatorluktan mahrum etti. Ancak Avrasya eğilimli Bolşeviklerin gelişi ülkeyi ve halkı topyekun bozulmadan ve "bölgesel devlet"e dönüşten kurtarmıştı.

Geç Romanov dönemi "Slavyanofil" yönelişinin günümüz şartlarında, daha iyi bir sonuç verme imkanı yoktur. Hatta devrim öncesi Rusya'ya yeniden dönme, Rus halkı için Sovyet ihyacılığından daha tehlikeli siyasal unsurlar taşımaktadır.

Monarşi eğilimleri arasında son derece tehlikeli bir faktör daha bulunmaktadır. Burada sözkonusu olan 19. ve 20. yüzyılların kesişiminde Rusya'ya has olan kapitalist ekonomi düzenidir. Bu düzen,

"vahşi" serbest piyasa ile değil, kamusal, sosyal ve kültürel hudutlarla sınırlandırılmış milli kapitalizmin bir versiyonu olsa da, her türlü kapitalizm için karakteristik olan ekonomik yabancılaşmanın etkişi son derece güçlü idi. Rus burjuvazisi, bürokrat ve memurları sıkıştırarak kamu ve askeri bürokrasinin ve ruhani sınıfın yerini eksiksiz doldurmuştu. Bu tür bir Rus burjuvazisi (kapitalizm öncesi geleneksel feodal tüccar sınıfından yeterince ayrılan), Rus milli değerlerinin özü sayılan kültürel, sosyal ve ahlâki normlara fiilen karşı idi. İngiliz ekonomik liberalizminin metotlarını benimseyen, borsa ve mali spekülasyonları tadan, Rus aristokrasisinin henüz donuk olan ahlâk düsturlarının gayri ekonomikliğini etkili bir şekilde kullanan Rus burjuvazisi, Rus siyasal hayatında ön plana çıktı. Bu çıkışla tüm hayati, kutsi muhtevasını kaybeden kalıpsal monarşik pederşahiliğin genel tablosuna mükemmel bir şekilde oturdu. İşte bu Rus kapitalistleridir ki (hem de çoğu zaman milliyetçi, "gerici" eğilimi olanlar), İngiliz ve Fransız nüfuzunun Rusya'daki ilk işbirlikçileri, Anglo-Sakson ve Fransız toplumlarında meydana gelen ve gelişen Atlantikçi ticaret modelinin de doğal ajanları idiler.

Geç Romanov dönemi devlet yapısı, kutsallıktan arındırılmış monarşik yüz ile kendi kendini mahveden Slavcılık taraftarı jeopolitik ve Atlantikçi eğilimli piyasa kapitalizminin bir birleşimi idi. Herhalukârda milli retorik, arkasında Rus halkının gerçek menfaatlerine uzak ve hatta bunların doğrudan aleyhinde olan siyasi-sosyal eğilimlerin durduğu bir söylemin paravanı ve aracısıydı.

Bu modelin diğer unsuru -Rusya İmparatorluğunun idari olarak *guberniya*lara[2] bölünmesi- yeterince çift anlamlıdır. Pratikte bu, Rusya İmparatorluğunda bulunan halkların özgürce gelişmesine mani olmamış ve normal şartlarda Ruslar bu etnisitelere kendine özgü kültürlerini oluşturma ve geliştirmede yardımcı olmuşlardır. Ancak kültürel-etnik ve dini özerkliklerin hukuki yönden tanınmaması, sert devletçi eşitlemeci merkeziyetçilik, milletlerin oybirliğiyle özgür kıtasal imparatorluk kuruculuk sürecine katılmaları için hiç de iyi metotlar değildi. "Ulus-devlet"in unsurları, aynen Romanovların son dönemindekine benzer olarak SSCB'nin de son onyıllarında ortaya çıkmışlardı. Bunların etkenleri de –etnisitelerin Moskova'ya (Petersburg'a) ve Ruslara yabancılaşmaları, ayrılıkçı

• • • •

2 Vilayetlere -Ç.n.

ruh hâli, "küçük milliyetçilik" dalgası vs.- oldukça benzerdi. Ve buna gösterilen tepki ise, kurtarıcı ulu Rus iradesinin banal nasyonal-şovenlik içinde soysuzlaşması idi.

Kültürel-diniyön, kutsi geleneklere sözde de olsa bağlılık, Kutsal Rusya (Rus'), Mukaddes Çarlık, Moskova-Üçüncü Roma ideali hakkındaki hatıralar monarşi Rusya'sındaki olumlu noktalardı. Değişmez Hakikat'in kalesi olarak Ortodoks Kilisesi, Mutlakiyetin ahengi, inançlı Rus halkının tarihi misyonunun idrak edilmesi gibi geçici olmayan değerlere sahip gerçek Rus İmparatorluğunun manevi sembolleri olan bu muhtevayı şekilcilikten, demagojiden ve sofuca emarelerden temizlemek gerekir. Ancak gayri tabii jeopolitik, kapitalleşmeye peşkeş çekilme, İmparatorluk içindeki küçük halkların etnik ve dini etkenlerine değer vermeme, geç Romanov döneminde İmparatorluğun Almanya, Japonya, Osmanlı Devleti karşıtı eğilimi vs. tüm unsurların Rus halkının gerçek menfaatleri ile hiçbir ortak yönü olamayan çıkmaz bir siyasal yol olarak algılanması gerekir. Bu da sözkonusu modelin tarihi çöküşü ile ispatlanmıştır.

Yeni Bir Avrasya İmparatorluğuna Doğru

Yukarıdaki mülahazalar çerçevesinde, Rus halkının hak ettiği ve doğal varlığının yegâne biçimi, tarih ve medeniyet misyonunu sonuna kadar götürmenin yegâne mümkün yolu olan müstakbel İmparatorlukla ilgili bazı çıkarımlarda bulunmak mümkündür.

1. *Bu (müstakbel) İmparatorluk "bölgesel devlet" veya "ulus-devlet" olmamalıdır.* Bu çok açıktır. Ancak böylesi bir İmparatorluğun hiçbir zaman bölgesel bir devletin veya ulus-devletin bir devamı olamayacağının altını çizmek gerekir. Çünkü benzeri bir geçici aşama derin milli emperyal eğilime telafisi imkansız bir darbe vuracak, Rus halkını içinden çıkılamaz jeopolitik ve sosyal zıtlıklar labirentine sürükleyecektir. Bu da planlı, sürekli ve mantıklı bir imparatorluk kuruculuğunu imkansız hâle getirecektir.
2. *Yeni İmparatorluk, ancak bir İmparatorluk olarak hemen kurulmalıdır ve kuruluş projesinde daha şimdiden tam ve geliştirilmiş salt emperyal prensiplerin temeli atılmalıdır.*

İleride daha uygun koşullara güvenerek bunu uzak geleceğe ertelemek olmaz. Şimdiden halk ve onu temsil etmeye çalışan siyasi güçler, bilinçli ve net bir şekilde temel devletsel ve jeopolitik yönelimlerini ortaya koymazlarsa, büyük Rus İmparatorluğunun kuruluşu için hiçbir zaman uygun şartlar olmayacaktır. İmparatorluk sadece daha büyük devlet demek değildir. Farklı bir şeydir. Normal devletin parametrelerini aşan stratejik ve jeopolitik bir blok, bir Süper devlettir. Pratikte normal devletler hiçbir zaman İmparatorluğa kadar gelişmemişlerdir. İmparatorluklar özel medeniyet iradesinin ifadesi, yüksek bir amaç, muazzam dünya kuruculuğu dürtüsü olarak hemen teşekkül ederler. Bu yüzden bugün şunu açıkça söylemek gerekir: istikamet, ne Rus Devleti, ne Rus İmparatorluğu, ne sosyo-politik evrim değil, jeopolitik Devrim'dir.

3. *Rusların Yeni İmparatorluğunun jeopolitik ve ideolojik çizgileri, daha önceki imparatorluk biçimlerini çöküşe götüren nedenlerin giderilmesi temelinde kurulmalıdır*. Bu yüzden, Yeni İmparatorluk:
   - materyalist, ateist ve ekonomik merkezli olmamalıdır;
   - komşu kıtasal teritorilerde deniz sınırlarına ya da müttefik bloklara sahip olmalıdır.
   - ülke içi siyasi-idari düzen esnek ve farklılaştırılmış etnik-dini yapıya sahip olmalı, yani bölgelerin yerel, etnik, dini, kültürel, ahlâki vs. özelliklerini dikkate almalı, bu unsurlara hukuki statü vermelidir;
   - ekonomi yönetiminde ve ancak stratejik alanlarda devletin katılımını esnek kılmalı, sosyal dönüşüm keskin şekilde düşürülmeli, paylaşım konularında halkın doğal katılımını temin etmelidir;

(Bu dört madde, Sovyetler Birliği'nin çöküşünün analizinden ortaya çıkmaktadır.)

- Romanovlar hanedanına yapılan laik Batı baskısıyla kaybedilen dini-monarşi formülünü gerçek kutsi muhtevayla tamamlamalı, gerçek Hıristiyan dünya görüşü kaynaklarına dönmek için Ortodoks "muhafazakâr devrim"i gerçekleştirmelidir;

- Uvarov'un formülündeki "halkçılık" terimini, sosyo-politik yapının merkezi boyutuna dönüştürmeli, Halkı başlıca siyasi ve hukuki kategori yapmalı, liberal ve sosyalist hukuk ilminin halkı niceliksel normlarla gören organik görüşüne karşı koyarak "halklar hukuku" teorisi hazırlamalı;
- Slavyanofil jeopolitik yerine Batıda Almanya ve Doğuda Japonya karşıtı Rusya politikasını reddeden Avrasyacı projelere yönelmeli, "Rus milliyetçiliği" görüntüsü altında saklanan Atlantikçi çizgiye son vermeli;
- özelleştirme ve kapitalizasyon sürecine ve aynı zamanda İmparatorluktaki borsa oyunları ve mali spekülasyonlara engel olmalı, halkın ekonomik gerçeklik üzerinde korporatif, kolektif ve devletsel kontrolüne yönelmeli, "milli kapitalizm"in ikircikli hayallerinden kurtulmalı;
- guberniya prensibi yerine azami düzeyde kültürel, dilsel, ekonomik ve hukuki özerkliğe sahip olan etnik-dini vilayetler oluşturmalı, ancak onları siyasi, stratejik, jeopolitik ve ideolojik egemenlik hususlarında kısıtlamalı;

(Bu beş madde de Çarlık modelinin kritiğinden çıkmaktadır.)

Yeni İmparatorluk kurucuları, Rusya'ya "ulus-devlet" statüsü empoze etmeye çalışan Rus milliyetçiliğindeki "genç Ruslar" eğilimine aktif olarak karşı koymalıdır. Aynı zamanda İmparatorluğu bir kere çöküşe götüren unsurlara kendi jeopolitik projelerinde yer veren tüm nostaljik siyasi güçlere de karşı koymalıdır.

Rus halkının organik bir tarihi birlik gibi var olması, imparatorluk kuruculuk ve kıtasal kuruculuk olmadan anlamsızdır. Ruslar, sadece Yeni İmparatorluk çerçevesinde bir halk olarak kalabilecekler.

Bu İmparatorluk, jeopolitik mantık gereğince, bu defa stratejik ve mekansal bağlamda öncekinden (SSCB) üstün olmalıdır. Dolayısıyla, Yeni İmparatorluk, Avrasyacı, büyük kıtasal, ileride ise Cihanşümul olmalıdır.

Rusların dünya hakimiyeti için mücadelesi bitmemiştir.

Dünyanın Sınırı

Kara ve Deniz: Ortak Düşman

Rus halkının kurması gereken Yeni İmparatorluk, kürenin coğrafi mekanının doğal yapısına nakşedilmiş olan bir iç jeopolitik mantığa sahiptir.

Mackinder'in çok açık bir şekilde belirttiği temel jeopolitik kanuna göre, tarihteki devamlı ve başlıca jeopolitik süreç, (doğal ideokratik siyasi yapıya sahip) karasal, kıtasal güçlerin (ticari, piyasacı iktisadi düzenin) adavari, deniz devletlerine karşı mücadelesinden ibarettir. Bu, Roma'nın Kartaca'ya, Sparta'nın Atina'ya, İngiltere'nin Almanya'ya vs. ezeli muhalifliğidir. 20. asrın başlarından itibaren bu iki jeopolitik sabite arasındaki karşı duruş küresel bir karakter aldı. ABD, geri kalan tüm ülkeleri kendi yörüngesine çekerek denizci ve ticari kutup, Rusya ise karasal kutup oldu. II. Dünya Savaşından sonra bu iki süper devlet nihai olarak medeniyet rollerini belirlediler. ABD, stratejik açıdan Batıyı ve Avrasya'nın kıyı alanlarını benimsedi. SSCB ise kendi etrafında Avrasya'nın devasa kıtasal mekanlarını birleştirdi. Jeopolitik bilimine göre, Deniz-Kara, plütokrasi-ideokrasi, tüccarlar medeniyeti-kahramanlar medeniyetinin (aynı isimli kitabın müellifi Werner Sombart'ın tabiri ile "kahramanlar ve tüccarlar" düalizmi) kadim zıtlığı, Soğuk Savaş'ta ifadesini buldu.

Doğu Blokunun, daha sonra da SSCB'nin çöküşü, göreceli jeopolitik dengeyi Atlantikçilik, yani genellikle Batı Bloku ve piyasa medeniyeti lehine bozdu. Ancak jeopolitik eğilimler objektif faktörleri içeriyor ve bunları iradi "sübjektif" yollarla lağvetmek

mümkün gözükmüyor. Kara eğilimleri ya da kıtasal dürtüler tek taraflı şekilde feshedilemez, dolayısıyla, yeni karasal-doğu-kıtasal İmparatorluğun vücuda gelmesi, potansiyel jeopolitik kaçınılmazlıktır.

Medeniyetin Atlantikçi, denizci, ticari kutbu günümüzde şüphesiz ki, son derece güçlü ve kudretlidir. Ancak objektif faktörler Doğu'nun kıtasal tepkisini pratik olarak mukadder kılmaktadır. Karasal İmparatorluk potansiyel olarak her zaman mevcut olmuştur ve siyasal gerçekliğe dönüşmek için sadece uygun şartları aramaktadır.

Yeni İmparatorluk bu jeopolitik zaruretin açık idraki ile kurulmalıdır. Bu İmparatorluktaki doğal kilit fonksiyonunu Ruslar yerine getirecektir. Çünkü Avrasya kıtasında eksen olan toprakları *onlar* kontrol etmektedirler. Teritoryal, kültürel, medeniyetsel, sosyo-ekonomik, stratejik açılardan Ruslar doğal ve organik bir şekilde bu küresel misyona uygundurlar. Ve tüm millet ve devlet tarihleri boyunca bunu gerçekleştirdiklerinden dolayı Yeni İmparatorluğun Rus'tan başka herhangi bir kisvesi olamaz. Mackinder, Rus topraklarını "tarihin coğrafi ekseni", yani çevresinde deniz (dış) ve kara (iç) kültürel-siyasal dürtülerinin diyalektik zıtlığının baskısı altında Avrasya'nın (genellikle sık sık "medeniyetle" özdeşleşen) kıyı medeniyetinin meydana getirdiği mekan olarak nitelendirmişti. Başka herhangi bir halk veya ülke, Rus topraklarının tamamının kontrolünü ele geçirdiği takdirde Avrasya kıtasal İmparatorluğunun kutbu rolünü oynayabilir. Bunun için ise pratikte imkansız olan bir şartı yerine getirmesi gerekir: Rusya'yı yoketmek, Rus milletini yer yüzünden silmek. Bu düşük bir ihtimal olduğundan Ruslar Avrasya İmparatorluğunun zorlu merkezi rolünü kabul etmeli, bu rolün idrakine varmalı ve bir kere daha sorumluluğunu almalıdırlar.

Bu İmparatorluğun jeopolitik yapısının temeline, "*ortak düşman" prensibi* oturtulmalıdır. Atlantikçiliğin, ABD'nin stratejik kontrolünün ve ekonomik, piyasacı-liberal değerlerin üstünlüğünün reddedilmesi, sarsılmaz siyasal ve stratejik ittifakın yolunu açan, müstakbel İmparatorluğun mihver yapısını oluşturan ortak medeniyet esası ve dürtüsüdür. Avrasya devletleri ve halklarının büyük çoğunluğu milli tarihlerinde, devlet geleneklerinde, ekonomilerinde kıtasal, "karasal" özelliklere sahipler. Yine bu devlet

ve halkların büyük çoğunluğu, Amerikan siyasi ve stratejik nüfuzunu, milleti kendi tarihi kaderinden ayıran, son derece külfetli bir şey olarak kabul etmektedirler. Avrasya devletleri arasında bulunan medeniyet içi, dini ve sosyo-ekonomik farklılığa rağmen, onların sağlam ve sarsılmaz bir "ortak paydaları" vardır. Bu "ortak payda"nın ifadesi, Atlantikçi kontrolün totaliterliğine karşı duyulan bir nefret ve "deniz" medeniyetinin kalesi ABD tarafından biçimlendirilen okyanus ötesi Ticaret Düzeni'nin himayesinden kurtulma arzusudur.

Dini, etnik, ırki ve kültürel eğilimler hususunda Avrasya devletlerinin bölgesel çıkarlarındaki farklılıklar tabii ki hiç de önemsiz faktörler değildir. Hesaba katılmamaları da imkansızdır. Bununla beraber, "ortak düşma"nın herkes -Hıristiyanlar, sosyalistler, Müslümanlar, nasyonal-kapitalistler, Budistler, Komünistler, Hindular- için pratikte yabancı olan bir modelin empoze ettiği boğucu ekonomik ve stratejik etkisi ortadan kalktığı zaman bu çelişkilerden ciddiyetle ve tam anlamıyla bahsedilebilir. ABD üstünlüğü devam ettiği sürece, Avrasya içi tüm çatışmalar ve zıtlıklar *suni* karakterdedir. Çünkü ilişkilerin bu türden bir izahı, ancak daha büyük küresel bir faktör olmadığı durumda bir anlam ifade eder. Pratikte bu faktör (ABD) Avrasya'da parçalanmışlığı ve dağınıklığı körüklemek amacıyla sözkonusu çatışmaları organize ve kontrol etmektedir. Bu anlamda, Avrasya'daki tüm "bölgesel devletler", Atlantikçilere karşı geniş ölçekte direnemediklerinden (bu ancak imparatorluğun stratejik bağlamında mümkündür), tamamen tek Süper devlete bağımlı kalmakta ve okyanus ötesi iktidarda bulunanların baskıları ile enerjilerini komşularına yöneltmekte, böylece, mantıken Atlantikçilerin çıkarlarına hizmet etmektedirler.

"Ortak düşman" yani Atlantikçilik, yeni jeopolitik yapıda bağlayıcı unsur olmalıdır. Bu faktörün etkinliği şüphe götürmez, ancak bu düşünceye karşı olan tüm yargılar, ya Atlantikçi üstünlüğün objektif ciddiyetini ve topyekunluğunu dikkate almamakta, ya da bilinçli olarak jeopolitik ilgiyi, yegâne sorumlu ve gerçekçi perspektiften, küresel güçler dengesi hesaba katılmaksızın hiçbir çözümü bulunmayan ikinci dereceli bölgesel problemler lehine çekmektedirler.

Avrasya'da coğrafi ve stratejik birlik bir alınyazısıdır. Böyle bir birliğin merkezinde muhakkak Rusya bulunmalıdır. Birliğin hareket gücü, kaçınılmaz bir surette Rus halkı olmalıdır. Rusların medeniyet misyonu, evrensel idealleri, tarihi bir millet ve devlet oluşlarının mantığı da bu misyonla tamamıyla uyum göstermektedir. Yeni Avrasya İmparatorluğu, dünya tarihi ve jeopolitiğinin coğrafi ve siyasal kaderine yazılmış bir alınyazısıdır. Bu yazgıyı tartışmak anlamsızdır. Rus halkının menfaatleri bu tür kıtasal bir yapının kurulmasından ayrı düşünülemez.

Yeni İmparatorluğun Avrasyacı jeopolitiği, sadece coğrafi soyutlama veya sınırsız genişlemenin varsayımsal iradesinin ifadesi değildir. Onun prensipleri ve esas yönleri, hem jeopolitik sabiteleri, güncel siyasal durumu ve mevcut uluslararası eğilimleri, hem de güçlerin stratejik dengesini ve iktisadi kaynak ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaktadır. Bu yüzden, Avrasya imparatorluk projesi aynı anda birkaç ölçüyü (kültürel, stratejik, tarihi, ekonomik, siyasi vs.) içermektedir. Daha başlangıçtan şunun altını çizmek gerekir ki, İmparatorluğun oluşumundaki "mihver" jeopolitik ittifakta farklı entegrasyon dereceleri sözkonusudur. Kimi durumda kültürel veya etnik, diğerinde dini, bir başkasında ise ekonomik yakınlaşma olabilir. Bu meselelerin her somut örneğinde özel çözümler vardır. Müstakbel Avrasya İmparatorluğundaki yegâne evrensel entegre edici gerçeklik, böylesi bir ittifakın *stratejik birliğinin* kategorik zorunluluğu olacaktır. Bu da, Atlantikçi etkiye, Amerika'nın jeopolitik baskı ve ekonomi-politik hükümranlığına etkin şekilde karşı koymaya imkan verecektir.

Kıtanın sözü geçen stratejik birliği, tüm istikametlerde Avrasya'nın deniz sınırları üzerindeki kontrolünü, kıtasal ekonomik, endüstriyel ve kaynaksal otarşisini, Avrasya'nın silahlı kuvvetlerinin merkezi idaresini temin etmelidir. Avrasya içi entegrasyonun geri kalan meseleleri esnek, farklılaşan prensipler çerçevesinde her bir somut örneğe bağlı olarak çözülecektir. Eğer birileri stratejik birlik yerine yanlış olarak siyasi, etnik, kültürel, dini veya ekonomik birliği kast ederse ortaya çıkacak temelsiz şüphe ve itirazlardan kaçmak için bu esas görüşü her zaman göz önünde tutmak lazımdır. Bu arada, böyle bir yanlışlığı tüm halkların "küçük milliyetçilik" temsilcileri pekala bilinçli olarak yapabilir:

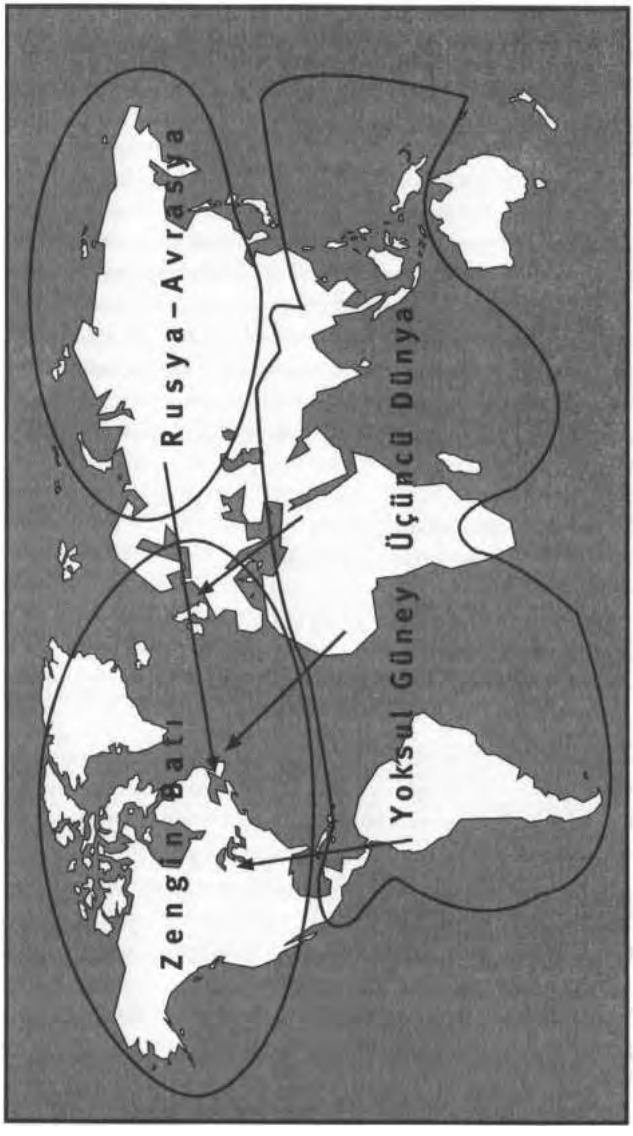
Rusya–Avrasya
Zengin Batı
Yoksul Güney Üçüncü Dünya

Avrasyacıların ve kıtasal imparatorluk kurucularının kendi etnisitelerini, dinlerini, kültürlerini vs. "enternasyonalizm ütopyası" içinde eritmek istediklerini ileri sürerek onları kınayabilirler. Avrasyacı proje herhangi bir surette milletlerin eşitleştirilmesine götürmez. Aksine bu proje halkların ve kültürlerin kimliklerinin korunması ve geliştirilmesinin gerekliliğinden ileri gelmektedir. Ancak burada "küçük milliyetçiler"in romantik hülyaları (ki, bunlar pratikte şovenizm ve ölümcül etnik çatışmalarla sonuçlanmakta) değil, aktüel durumun ciddi ve objektif olarak kavranması sözkonusudur. Bu amaca ulaşmanın yolu, dünya hakimiyeti iddiasında olan Atlantikçi Batının dünya nüfuzunu piyasacı, liberal ideolojileri ile birlikte radikal bir şekilde temelinden sarsmaktan geçer.

Şimdi geriye sadece, bu devasa medeniyet planının daha önceki dönemlerde gerçekleşmesini engelleyen olumsuz faktörleri hesaba katarak bu kıtasal projenin özgünlüğünü açıklığa kavuşturmak kalmaktadır.

Batı Ekseni: Moskova-Berlin Avrupa İmparatorluğu ve Avrasya

Yeni İmparatorluk, Batıda Orta Avrupa gibi sağlam bir jeopolitik köprübaşına sahiptir.

Orta Avrupa stratejik, kültürel ve kısmen siyasal açıdan doğal bir jeopolitik oluşumu temsil etmektedir. Etnik yönden bu mekana eski Avusturya-Macaristan İmparatorluğu halkları, aynı zamanda Almanya ve Prusya, Polonya'nın ve Batı Ukrayna'nın bazı toprakları dahildir. Bu jeopolitik kümeyi kontrolü altında tutan Almanya, Orta Avrupa'nın konsolide edici geleneksel gücüdür.

Tabii coğrafya ve tarih mülahazalarına göre, Orta Avrupa, "denizci", "Atlantikçi" Batı Avrupa mekanına karşı açık bir şekilde ifade edilmiş "karasal", kıtasal karaktere sahiptir. Prensipte, Orta Avrupa'nın siyasi nüfuzu güneye İtalya ve İspanya'ya doğru genişleyebilir. Bunun birçok tarihi örnekleri vardır. Orta Avrupa'nın jeopolitik başkenti olarak Almanya'nın sembolü Berlin'i saymak her şeyden daha mantıklıdır. Bu şehir aynı zamanda tüm bu oluşumun da sembolü ve merkezidir. Sadece Almanya ve Alman halkı bu jeopolitik bölgenin etkin entegrasyonu için gereken tüm

niteliklere –tarihi irade, mükemmel gelişmiş ekonomi, ayrıcalıklı coğrafi durum, etnik türdeşlik, kendi medeniyet misyonunu idrak etme- sahiptir. Karasal ve ideokratik Almanya, ticari-denizci İngiltere'ye geleneksel olarak karşı bulunmuş ve bu jeopolitik ve kültürel karşı koyuş, özellikle Almanların kendi devletlerini kurmalarından sonra gözle görülür bir şekilde Avrupa tarihine damgasını vurmuştu.

Stratejik çıkarları Orta Avrupa devletlerine ve geniş anlamda Avrupa'daki kıtasal eğilimlere geleneksel olarak karşı olan İngiltere, jeopolitik açıdan en az Avrupalı devlet sayılır. Bununla beraber, ABD'nin rolünün artması ve İngiliz kolonileri üzerinde tam kontrolü ele geçirmesi ile paralel olarak, İngiltere'nin stratejik ağırlığı önemli ölçüde azalmıştır Bugün Avrupa'da bu ülke bağımsız bir güç olmaktan ziyade ABD'nin ülke sınırları dışındaki yüzen üssü rolünü oynamaktadır. Ne olursa olsun, Avrupa hudutları içinde İngiltere, kıtasal çıkarlara en fazla düşman ülkedir ve Orta Avrupa'nın zıt kutbudur. Yeni Avrasya İmparatorluğu onun siyasi, ideolojik ve ekonomik hasmıdır. Ticaret, nicelik, kapitalizm, spekülasyon ve borsa oyunları üzerine temellenen tüm çağdaş Batı medeniyetinin ortaya çıkmasına bu kadar hizmet eden ve tarn "denizci" devasa bir ticari-sömürgeci imparatorluk kuran bu özgün ülkenin medeniyet yolunun iradi olarak yok edilebileceği zannedilmesin. Bu tamamen gerçek dışıdır ve bu nedenle Avrasyacı projede İngiltere kaçınılmaz olarak "günah keçisi" olacaktır. Çünkü Avrupa'nın kıtasal entegrasyon süreci, İngiliz çıkarlarını zorunlu olarak gözardı etmenin yanında doğrudan karşı olacaktır. Bu durumda, ayrılıkçı eğilimlerin yaygınlaşmasında ve Büyük Britanya'nın siyasi istikrarsızlığa uğramasında Avrupa ve geniş anlamda Avrasya destekli İrlanda, İskoçya ve Galler milliyetçilikleri azımsanamayacak roller oynamalıdır.

Diğer bir muhalif jeopolitik oluşum Fransa'dır. Fransız tarihi çoğunlukla Atlantikçi olup, kıtasal ve Orta Avrupa eğilimlerine karşı idi. Fransa, Avusturya-Macaristan'ın başlıca tarihi düşmanlarından biri olmuş, "ilerlemeci" ve "merkeziyetçi" gelenek karşıtı ve gayri tabii bir tipe meylederek her vasıtayla Alman devletçiklerinin parçalanmış hâlini desteklemiştir. Genellikle, Avrupa kıtasal geleneğinin darmadağın edilmesinde Fransa öncü olmuş ve çoğu durumda politikası en saldırgan Atlantikçilikle özdeşleşmiştir. En

azından ABD Atlantikçiliğin temel kutbunun küresel fonksiyonunu üzerine alıncaya kadar işler bu mecrada yürümüştür.

Fransa'da, (Goethe tarafından Avrupa'nın karasal entegrasyon lideri olarak kabul edilen) Napolyon'un kıtasal çizgisine kadar giden, Almanya ile müttefik ve ABD'den bağımsız Avrupa konfederasyonu oluşturmayı arayan de Gaulle'un Avrupa politikasında canlanan alternatif bir eğilim mevcuttur. Bu eğilim, kısmen de olsa Mitterand'ın Fransız-Alman projelerine de ilham kaynağı olmuştur. En azından Orta Avrupa'nın üstünlüğünün Fransa tarafından tanınması ve Amerikan karşıtı ve kıtasal eğilimli jeopolitik Avrupa Blokuna gönüllü surette katılması gibi olayların gelişmesini muhtemel görmek de gerekir. Fransa'nın toprakları, Avrasyacı Blokun Batıdaki tamamlayıcı bileşenlerindendir. Çünkü buna Atlantik kıyılarının kontrolü, dolayısıyla Yeni İmparatorluğun batı hudutlarının güvenliği doğrudan bağımlıdır. Fransız-Alman ittifakı, Orta Avrupa'nın menfaatleri, otarşi ve bağımsızlığının öncelikli olduğu tüm hallerde kıtasal Batıda Avrasya jeopolitiğinin başlıca halkası sayılmaktadır. Böyle bir proje "Avrupa İmparatorluğu" adıyla bilinmektedir. Avrupa İmparatorluğunun temeli olan Almanya himayesi altında Avrupa'nın entegrasyonu, Avrasya projesine ideal şekilde uygun düşmektedir ve daha küresel bir kıtasal entegrasyon sürecinde en fazla arzu edilendir.

Almanya (Orta Avrupa) etrafında Avrupa'nın birleşmesi hususundaki tüm eğilimler, temel bir şart -Moskova-Berlin sarsılmaz jeopolitik ve stratejik ekseninin oluşturulması- göz önünde bulundurulduğu taktirde faydalı olacaktır. ABD'nin Atlantikçi kontrolünden gerçek bağımsızlığını elde etmek için Orta Avrupa, kendi başına yeterli siyasi ve askeri potansiyele sahip değildir. Dahası, Rus faktörünün devrimci etkisi olmaksızın bugünkü şartlarda Avrupa'dan gerçek bir jeopolitik ve milli uyanışı beklemek çok zordur. Avrupa İmparatorluğu Moskovasız ve geniş anlamda Avrasyasız, kendi stratejik mekanını askeri güç, siyasi inisiyatif ve doğal kaynakların eksikliğinde tamamıyla organize edemeyeceği gibi, medeniyet bağlamında da açık idealler ve işaretlerden yoksundur. Çünkü Ticari Düzen ve piyasacı liberal değerler, Avrupa halklarının milli dünya görüşlerini derinden felce uğratmış, tarihi organik sistemlerini sarmıştır. Avrupa İmparatorluğu ancak kıta-

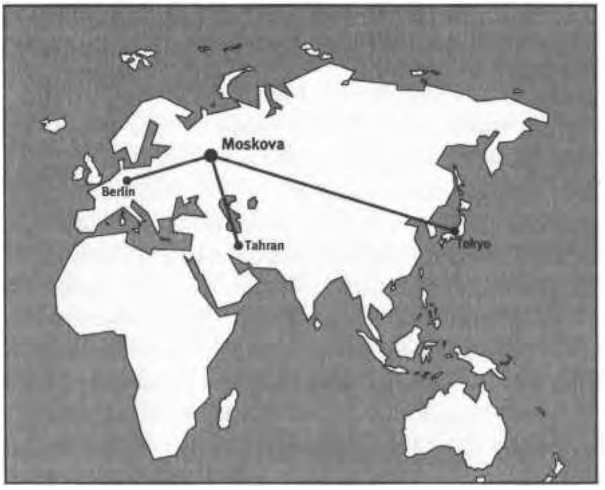

Avrasyacı Stratejik Blokun Temel Eksenleri

Avrupa Entegrasyonu Ekseni

nın derinliğinden yani Rusya'dan gelecek yeni ideolojik, siyasi ve manevi enerjinin etkisi ile tam bir jeopolitik ve medeniyet realitesi hâline gelebilir. Bundan başka, yalnız Rusya ve Ruslar, Avrupa'ya stratejik ve siyasi bağımsızlık ve kaynak otarşisi sağlayabilirler. Bu yüzden, Avrupa İmparatorluğu, Moskova ile doğrudan ve hayati eksen üzerinde buluşan Berlin etrafında oluşmalıdır.

Avrasya dürtüsü, Rusların medeniyet misyonunu (Avrupa özeline yapılmış uyarlamalarla) Berlin'e taşımak suretiyle Moskova'dan yükselmelidir. Berlin de derin jeopolitik kıtasal dürtülerle canlanmış prensip ve projeler çerçevesinde Avrupa entegrasyonuna girişmelidir. Avrupa İmparatorluğunun yeterli olmasının teminatı Almanya'da Rusofil eğilimlerin üstünlük teşkil etmesidir. Bunu Müller van den Bruke'dan Ernest Niekisch'e, Karl Haushofer'den Jordis von Lohausen'e kadar en iyi Alman zekaları idrak etmişlerdir. Ve böyle bir Rus dostluğu (Rusofillik) jeopolitiğinin devamı olarak Avrupa'nın geri kalan kısmının da (öncelikle Fransa) Alman dostluğu eğilimini takip etmeleri gerekmektedir. İşte ancak bu koşullarda Avrasya İmparatorluğu'nun batı vektörü yeterli ve sarsılmaz, stratejik yönden sağlam ve ideolojik yönden tutarlı olacaktır. Ancak şunu kabul etmek gerekir ki, Avrupa'nın başka bir şekilde birleşmesi, derin ihtilaflar ve dahili parçalanmalar yüzünden mümkün değildir. Örneğin, şu anki Avrupa'nın Amerika, NATO kontrolü altındaki birliği, çok yakın zamanda içindeki tüm jeopolitik ve ekonomik zıtlıkları hissettirecektir. Böylece ya kaçınılmaz bir şekilde dağılacak, ya durdurulacak, ya da Jean Thiriart'ın öngördüğü gibi aniden Amerika karşıtı (ve potansiyel olarak Avrasyacı) boyuta bürünecektir.

Önemle belirtilmelidir ki, Avrupa'nın Almanya çevresindeki birleşmesi, daha önceki büyük siyasi yanlışlıkları, öncelikle Hitler ve Üçüncü Reich destanlarının boş çıkmasını, dikkate almalıdır. Avrupa'nın, Orta Avrupa (Almanya) etrafında jeopolitik birleşmesi, hiçbir surette Almanların *etnik* üstünlüğü veya devasa Alman Devleti şeklinde Jakobence merkezileştirilmiş bir yapı anlamına gelmemelidir. Thiriart'ın ifadesi ile, "*Hitler'in temel hatası şu idi: Avrupa'yı Avrupalı yapmak için çabalamak yerine Almanlaştırmak istiyordu*". Bu görüş, tamamen güncelliğini korumaktadır. Bugünkü aşamada ve genellikle Rusya'nın da içinde

bulunduğu tüm yeni emperyal süreçler için geçerlidir. Almanya çevresinde örgütlenen Avrupa İmparatorluğu, herhangi bir halkın etnik ve lingüistik üstünlüğünden bağımsız olarak sadece *Avrupalı* olmalıdır. Avrupa'nın jeopolitik kalbi olmak için Almanya, çelişkili ve bir türlü gerçekleşmeyen ırki yönden türdeş "ulus-devlet" oluşturma girişimlerini reddederek millet-üstü, medeniyetsel ve emperyal bir nitelik kazanmalıdır. Avrupa İmparatorluğu, Avrupa milletlerini ezmemeli, Almanlar veya Ruslara tabi kılmamalı, aksine, onları nicel, tüketici, piyasacı medeniyetin tahakkümünden kurtarmalı, derin milli enerjilerini uyandırmalı, özgürlükleri tüm Avrasya'nın stratejik kudreti ile garanti altına alınacak bağımsız, canlı ve tam siyasi özneler olarak tarih sahnesine döndürmelidir.

Avrasya İmparatorluğunun Batıdaki taşıyıcı yapısı gibi Berlin-Moskova ekseninin meydana getirilmesi de Rusya ve Almanya *arasında* yer alan Doğu Avrupa ülkelerine ilişkin birkaç ciddi adım atılmasını gerektirmektedir. Bu bölgedeki geleneksel Atlantikçi politika, Mackinder'in tezine dayanmaktadır: Atlantikçi Blok için hayati derecede tehlikeli olan Rus-Alman ittifakının önünü kesecek çatışmacı ara bölge rolünü oynayacak bir tampon alan kurulması. Bu amaçla İngiltere ve Fransa, Doğu Avrupa halklarını her vesileyle istikrarsızlaştırmaya, Alman ve Rus etkisinden "bağımsızlık" ve özgürlüğün kaçınılmazlığı düşüncesini onlara telkin etmeye can atmıştır. Ayrıca Atlantikçilerin diplomatik güçleri her vasıtayla, bu iki devleti Polonya, Romanya, Sırbistan, Macaristan, Çekoslovakya, Baltık ülkeleri, Batı Ukrayna vs. tampon mekanlarda nüfuz paylaşımı uğruna verilecek yerel çatışmalara çekmek amacıyla Almanya'da Rus, Rusya'da ise Alman düşmanlığı duygularını pekiştirmeye çalışmıştır. NATO'nun günümüzdeki strateji uzmanları doğrudan Atlantikçilikle bağlı ve potansiyel olarak gerek Rusya, gerekse Almanya'ya hasım olan devletlerin "Karadeniz-Baltık federasyonu"nun kurulmasını ileri sürerek aynı politikayı takip etmektedirler.

Berlin-Moskova ekseninin oluşumu, ilk iş olarak Doğu Avrupa'da tampon bölge organize edilmesi girişimini boşa çıkarmayı ve Almanya'da Rus, Rusya'da Alman düşmanlığı yapanlarla aktif mücadeleyi öngörmektedir. Rusya ve Almanya, mütekabil nüfuz alanlarındaki bölgesel menfaatlere göre hareket etmek

ve bu bölgenin politik ve etnik olarak yakın halklarını tek taraflı desteklemek yerine, bölgede nüfuz coğrafyasının paylaşımının genel planını hazırlayarak *tüm* sorunlu konuları birlikte ve önceden çözmelidirler. Bundan sonra da Rus-Alman planlarını tekrar gözden geçirerek Doğu Avrupa milletlerinin tüm yerel inisiyatiflerini kati şekilde durdurmalıdırlar. Burada önemli olan, ara devletlerin jeopolitik olarak güçlü komşularından potansiyel bağımsızlıkları hakkındaki hülyalarının önceden bertaraf edilmesi, her türlü tampon bölgenin kati surette yok edilmesidir. Dost Rusya ve Orta Avrupa (Almanya) arasında dolaysız ve açık bir sınır oluşturmak ve hatta ileride Berlin-Moskova ekseni üzerinde tek stratejik blok oluşturmak gerekir. Buradaki sınır, uç bölgelerdeki etnik veya mezhebi genişlemeye önceden imkan vermemek için kendi jeopolitik anlamını, kültürel, etnik ve dini türdeşliğin limiti olarak muhafaza etmelidir. Rus-Ukrayna, Rus-Baltık ülkeleri, Rus-Romen, Rus-Leh vs. ilişkilerine başından itibaren iki taraflı değil, Almanya'yı da dahil ederek üç taraflı olarak bakmak gerekir. Aynı şey, Almanya ile Doğu Avrupa ülkeleri (halkları) arasındaki ilişkiler için de geçerlidir. Onlar da Rus tarafının mecburi katılımı (ve her tür durumda yabancı, Atlantikçi, Amerikan müdahalesinin istisna edilmesiyle) ile üçlü karakterde olmalıdır. Örneğin, Almanya-Ukrayna ilişkileri mutlaka Almanya-Rusya-Ukrayna; Almanya-Baltık ülkeleri, Almanya-Rusya-Baltık ülkeleri; Almanya-Polonya ise Almanya-Rusya-Polonya vs. olmalıdır.

Moskova-Berlin ekseni, bugün Rusya ve Almanya'nın karşılaştığı bir dizi önemli problemin çözümüne yardımcı olacaktır. Böyle bir ittifak, Rusya için ileri teknolojiye, sanayide güçlü yatırımlara doğrudan erişimi ve Rus topraklarının ekonomik kalkınmasında Avrupa katılımının garantisini sağlayacaktır. Bu durumda hiçbir şekilde Almanya'ya ekonomik bağımlılık oluşmayacaktır. Çünkü Almanya, Rusya'ya bir hayırsever olarak değil, eşit bir partner olarak katılımda bulunacaktır. Bunun karşılığında ise ABD hükümranlığı ve Atlantikçilik tarafından kontrol edilen Üçüncü Dünya'nın enerji rezervlerine bağımlılıktan (ki ABD'nin Avrupa'ya şantajı bu bağımlılık üzerine kurulmuştur) kurtulmak için Moskova'dan stratejik korunma temin edecektir. Almanya bugün ekonomik olarak dev ama politik olarak cücedir. Rusya tam aksine, politik olarak

Doğu Avrupa'da Rusya ve Almanya Arasındaki Nüfuz Alanlarının Jeopolitik Açıdan Yeniden Paylaşımı

dev ama ekonomik olarak kötürümdür. Moskova-Berlin ekseni, her iki partnerin dertlerine deva olacak, Büyük Rusya ve Büyük Almanya'nın gelişmesinin temelini atacaktır. Uzak gelecekte ise bu, tüm Avrasya İmparatorluğunu -Avrasya'nın batısında Avrupa, doğusunda ise Rusya- kurmak için sarsılmaz stratejik ve ekonomik yapıyı meydana getirecektir. Burada da, bu kıtasal yapının münferit kısımlarının refahı, bütünün gelişmesine hizmet edecektir.

Moskova-Berlin ekseninin oluşturulmasının ilk adımları olarak, Rus-Alman savaşları tarihinin karanlık taraflarının kültürel-tarihi ilişkiler perspektifini inceden inceye temizlemek gerekir. Bu savaşlar, kıtasal halklarımız tarafından ifade edilmiş bir siyasal irade olmayıp Almanya ve Rusya'daki Atlantikçi lobinin başarılı yıkıcı faaliyetinin sonuçlarıydı. Bu amaçla, korkunç kardeş katli savaşının son teritoryal sembolünden vazgeçmek için Kaliningrad vilayetini (Doğu Prusya) Almanya'ya geri vermek makuldür. Bu

hareketin Ruslarca jeopolitik bir taviz olarak algılanmaması için Avrupa'nın Rusya'ya diğer teritoryal ilhaklar veya stratejik nüfuz bölgeleri (özellikle "Karadeniz-Baltık federasyonu"na girmeye can atan devletler aleyhine) teklif etmesi gerekir. Doğu Prusya'nın iadesi konusu, Rusya teritoryal ve stratejik genişlemesi ile doğrudan ilişkili olmalı ve Almanya, Kaliningrad vilayetinde Rusya askeri üslerinin muhafazası ile birlikte, diplomatik ve siyasi yollarla Kuzeybatı ve Batıda Rusya'nın stratejik durumunun güçlenmesine yardım etmelidir. Baltık ülkeleri, Polonya, Moldova ve Ukrayna potansiyel tampon bölge olarak Prusya'nın iadesinden *sonra* değil, eşzamanlı olarak, dost Rusya ve Orta Avrupa arasındaki sınırların nihai tayini sürecinin unsurları sıfatıyla jeopolitik dönüşüme tabi tutulmalıdırlar.

Bismarck'ın "Doğuda Almanya'nın düşmanı yoktur" ifadesi yeniden Alman siyasi doktrininin belirleyicisi olmalı ve tersi bir düstur da -"Batı hudutlarında, Orta Avrupa'da Rusya'nın sadece dostları vardır"- Rus yöneticilerince kabul edilmelidir. Ancak bunun sadece bir iyi niyet değil, hakikat olması için hem Almanya'da hem de Rusya'da tüm hayati dış politika kararlarının kabulünde jeopolitik yasaların temel alınması gerekir. Çünkü sıkı bir Rus-Alman ittifakının kaçınılmazlığı ve zarureti ancak bu açıdan bakıldığında, idrak edilebilir, anlaşılabilir ve sonuna kadar ve topyekun kabul edilebilir. Aksi halde, tarihi çatışmalara, yanlış anlamalara ve münakaşalara başvurmak, hayati önemdeki Moskova-Berlin ekseninin sarsılmaz ve güvenilir temelini oluşturma girişimlerinin tümünü mahveder.

Moskova-Tokyo Ekseni: Pan-Asya Projesi Avrasya Üçlü Komisyonuna Doğru

Yeni İmparatorluk, doğu bileşenlerine ilişkin net strateji sahibi olmalıdır. Bu nedenle, İmparatorluk için doğu hudutları Batıdaki problemler kadar stratejik önem arz etmektedir.

"Ortak düşman" temel prensibinden hareketle Rusya öyle ülkelerle stratejik ittifak kurmalıdır ki, diğerlerine göre Atlantikçi süper devletlerin siyasi ve ekonomik baskısına daha fazla maruz kalan, Atlantikçiliğe karşı jeopolitik projeler geleneğine sahip ve

yeni blokun kilit jeopolitik gerçekliği olmak için yeterli teknolojik ve ekonomik gücü haiz olsunlar.

Şüphesiz ki, bu perspektifte ırki, siyasi ve stratejik parametreler yönünden Asya'daki doğal müttefikimiz sayılan Hindistan'la maksimum yakınlık kurmak bir zarurettir. Sömürge durumundan kurtulduktan sonra Hindistan, tüm gücüyle kapitalist bloka girmekten kaçınmış ve dar "sahipsiz" mekanda SSCB'ye karşı örtük olmayan bir sempati ile "Üçüncü Yol" siyasetini takip etme imkanlarını arayarak "bağlantısızlar" hareketine liderlik etmiştir. Bugün Rusya'da katı komünist dogmatizm kaldırıldığına göre Hindistan'la daha sıkı bir yakınlaşma için hiçbir engel kalmamıştır.

Hindistan kendi başına bir kıtadır. Bununla beraber, onun jeopolitik nüfuz alanı, Hindistan ve yarımadanın güneyinde bulunan Hint Okyanusu'nda, küçük bir bölge ile sınırlıdır. Hindistan, kaçınılmaz olarak Yeni İmparatorluğun stratejik müttefiki, onun güney-doğudaki ileri karakolu olacaktır. Ancak burada şunu dikkate almak lazımdır ki, Hint medeniyeti jeopolitik hareketliliğe ve teritoryal yayılmaya eğilimli değildir. Bundan başka, Hint geleneği, evrensel dini boyutlara sahip değildir. Dolayısıyla bu ülke Asya'nın mahdut bir bölgesinde rol oynayabilir. Aynı zamanda, bu ülkenin oldukça zayıf olan ekonomik ve teknolojik gelişim düzeyi tam olarak ona istinat etmeye izin vermez. Bu yüzden bu aşamada onunla ittifak herhangi bir problemi çözmeyecektir. Hindistan, Avrasya'nın ileri karakolu olarak hizmet edebilir ki, fiilen onun misyonu burada yatmaktadır (tabii ki, onun manevi kültürüyle tanışmanın, İmparatorluğun önemli metafizik eğilimlerinin açıklığa kavuşturulmasında yardımcı olabileceği dikkate alınmadığında).

Hindistan Avrasya'nın önemli müttefiklerindendir, ama başlıca müttefiki değildir. Bugünkü dünyada iki jeopolitik gerçeklik -Çin ve Japonya, Avrasya'nın gerçek doğu kutbu olmak için iddialıdır. Ancak adı geçen ülkeler arasında, uzun tarihi jeopolitik husumet ve iki medeniyet tipolojisi mevcuttur. Şu halde, Rusya birisini seçmelidir. Problem, hem Çin, hem de Japonya olarak ortaya konulamaz. Burada bir seçim zorunludur.

İlk bakışta, sözkonusu seçimde Çin'in kıtasal kitle olması, medeniyetinin geleneksel otoriter (ticari olmayan) karakter taşıması ve günümüzde liberal reformlar yapmanın yanında komünist

ideolojisini de muhafaza etmesi, kapitalist, ada Japonya'sı karşısında ona nihai üstünlük sağladığı zannına kapılmak mümkündür. Lakin, tarih göstermektedir ki, jeopolitik olarak, Japonya değil, Çin Avrasya'da Anglo-Sakson güçlere önemli bir üs olmuştur. O zaman Japonya, tam aksine Merkezi Avrupa devletleri ile ittifakı desteklemiştir.

Bu çelişkiyi anlamak için haritaya dikkatle bakmak ve üzerinde son iki dünya savaşının coğrafyasını kaydetmek gerekir. Kuzey yarım kürede, dünya çatışmalarının başlıca katılımcılarıyla (ülkeler veya devletlerin ittifakı) ilgili dört jeopolitik bölge çıkarılabilir. Uçtaki Batı, Atlantikçilik, ABD'yi, İngiltere'yi, Fransa'yı ve birtakım diğer Avrupa devletlerini birleştirmektedir. Bu bölge, dünya tarihinin "deniz"/"Kartaca" damarıyla özdeşleşen belirgin jeopolitik çizgisini haizdir. Sözkonusu mekan, medeniyet açısından maksimum hareketlidir ve tüm geleneksel-karşıtı, "ilerlemeci" oluşumların kaynağıdır.

İkinci bölge Orta Avrupa, Almanya, Avusturya-Macaristan'dan ibarettir. Bu bölge, Atlantikçi Blokun doğusunda bulunuyor, jeopolitik açıdan Atlantikçilik karşıtı, kıtasal, karasal eğilimlerin tüm göstergelerine sahiptir ve coğrafi olarak Doğu'ya meyillidir.

Üçüncü bölge kıtanın ağırlık merkezinde bulunan ve Avrasya'nın kaderinden sorumlu olan Rusya'nın ta kendisidir. Rusya'nın karasal, liberal olmayan ve "muhafazakâr" özü açıktır.

Ve nihayet, dördüncü bölge, Pasifik hafızasıdır. Burada da merkezi rol, hızla ve dinamik şekilde gelişen ve geleneksel değerlerin katı sistemine sahip ve jeopolitik rolünü açıkça idrak eden Japonya'ya verilmiştir. Bu çerçevede, ülkenin değerler sistemi Atlantikçi insanlığın "ilerlemeci" ideallerine doğrudan karşı olduğundan Japonya mahiyetçe anti-Batı ve anti-liberalliğe meyillidir.

Batı dünyası (Atlantikçilik) en derin ideologları (Mackinder, Mahan vs.) şahsında küresel Atlantikçilik için en büyük tehdidin, Anglo-Sakson ve Fransız "ilerlemeciliği"ne karşı Avrasya'nın üç bölgesinin –Orta Avrupa'dan Pasifik'e ve Rusya'nın merkezi rolü ile– tamamının birleşmesi olacağını mükemmelen anlamaktaydı. Bu nedenle, Atlantikçi strateji uzmanlarının başlıca görevi, sözkonusu üç bölgeyi kendi komşuları ve potansiyel müttefikleri ile karşı karşıya getirmek idi. Rus-Alman, Rus-Japon çatışmaları

işte bu Atlantikçiler tarafından, hem Avrasya hükümetlerinin içinden, hem de dışarıdan diplomasi ve güç odakları kullanılarak kışkırtılmakta idi. Atlantikçilik karşıtları Haushofer'den itibaren şu sonuca vardılar: Atlantikçiliğe etkili bir şekilde karşı koymak, sadece üç Avrasya bölgesine empoze edilen mantığın küçük görülmesiyle (yani Rusların Alman ve Japon düşmanlığını, Japonların ve Almanların ise Rus düşmanlığını reddetmeleri ile) mümkündür.

Bu konuda tabii ki, Pasifik mekanının sembolü gibi Japonya birinci derecede önemlidir. Çünkü Japonya'nın stratejik pozisyonu, gelişme dinamiği, değerler sisteminin özellikleri, Batı medeniyetine karşı küresel mücadelede onu ideal bir partner yapmaktadır. Çin ise, bu jeopolitik haritada başlangıçta siyasal bağımsızlığından (İngilizlerin sömürgeleştirmesi), sonra da jeopolitik hareketliliğinden mahrum olduğu için önemli bir yer tutmamıştır. Sadece aktif Maoculuk döneminde, "köylü sosyalizmi" projeleri, Çin milliyetçiliği ve net ifade edilen Sovyet dostluğu gözde iken Çin'de özgün Avrasyacı eğilimler ortaya çıkmıştı. Ancak bu hâl uzun müddet devam etmedi ve Çin, Sovyet gelişim modeline uyuşmazlık bahanesiyle yeniden şüpheli jeopolitik fonksiyonu (Avrasya'nın Uzak Doğu çıkarlarına çomak sokmak ve Rusya'yı çatışmalar ile sıkıştırmak) gerçekleştirmeye döndü. Hiçbir şüphe yok ki, 80'lerden başlayan Çin perestroykası, Maocu dönemden Atlantikçi modele kesin dönüş idi. Bu da Çin'le SSCB arasındaki uçurumu ve Batı eğilimini nihai olarak pekiştirecekti. Bu süreçte, Rusya'nın değil, çağdaş Çin'in "Atlantikçileşme"si çok başarılı geçti. Çünkü siyasal demokratikleşme *olmaksızın* ekonomik liberalizm, totaliter sistemi ve siyasal bağımsızlığı muhafaza görüntüsü altında, çatışmaya yol açmadan Çin'i Batılı finans gruplarına bağımlılaştırmayı mümkün kılıyordu. Liberalizm, totaliter metotlar ile Çin'de benimsetildi ve reformlar tam anlamıyla bu yolla başarıldı. Halk sanayisini ve milli kaynakları başarıyla özelleştiren ve Ticaret Düzeni'nin kozmopolit enternasyonal eliti ile eriyip kaynaşan oligarşinin ekonomik iktidarı, parti oligarşisinin siyasi iktidarına eklendi. Çin'in ekonomik başarıları, Batı ile derin uzlaşma pahasına elde edildiğinden ve siyasal özgürlük ve bağımsızlığın teminatı olacak herhangi bir belirgin jeopolitik görüşe uymadığından iki

anlamlı bir gerçekliğe sahiptir. Büyük ihtimalle, yeni liberal Çin yanı başında iki ciddi rakibi -ekonomik olarak güçlü Japonya ve stratejik olarak kudretli Rusya- varken, tarihte birkaç kez olduğu gibi; siyasal diktatörlüğünü ve kapitalist gelişme yeteneğini birleştirerek Uzak Doğu'da salt Atlantikçi bir fonksiyona geri dönecektir. Bunun ötesinde, salt pragmatik açıdan tek bir blok oluşturmak için Rusya'nın Çin'le stratejik ittifak kurması, Japonya'yı Ruslardan hemen uzaklaştıracaktır. Böylece, Kara ve Deniz çatışmasının nihai jeopolitik zaferine bağlı olan genel Avrasya projesindeki kilit Pasifik bölgesinin katılımını yeniden düşman hâline getirecektir.

Yeni İmparatorluktaki doğu ekseni, *Moskova-Tokyo* ekseni olmalıdır. Bu, Avrasyacılığın doğu, Asya bileşeninin kati gerekliliğidir. Avrasya'nın Asya politikasının başlıca prensipleri asıl bu eksen üzerinde teşekkül etmelidir. Japonya Pasifik Okyanusu adaları arasında en kuzey nokta olduğundan Güneye doğru stratejik, siyasi ve ekonomik yayılmayı gerçekleştirmek için coğrafi olarak çok elverişli mevkide bulunmaktadır. Japonya etrafında Pasifik Okyanusu federasyonu mekanı, 1930-40'larda gerçekleştirilmeye başlanan ve Mihver devletlerinin savaşta yenilgisi ile kesintiye uğrayan "Pan-Asya projesi"nin ana ülküsü idi. Amerikan nüfuzunun bu bölgede yayılmasını baltalamak ve genelde Atlantikçileri önemli stratejik ve ekonomik üslerinden alıkoymak için bu Pan-Asya projesine bugün geri dönmek gerekir. Bazı fütüroloji tahminlerine göre, ileride Pasifik Okyanusu alanı genellikle medeniyetin önemli merkezlerinden biri olacaktır. Bu yüzden de bu bölgedeki nüfuz mücadelesi bugün için olmaktan ziyade geleceğe yöneliktir.

Pan-Asya projesi, Yeni İmparatorluğun doğu eğiliminin can damarıdır. Japonya ile ittifak hayati derecede gereklidir. Moskova-Tokyo ekseni, Moskova-Pekin eksenine rağmen öncelikli ve gelecek vadeden, nihayet Avrasya'yı jeopolitik açıdan *yetkin* kılan, Batının Atlantikçi imparatorluğunu ise azami derecede zayıf düşüren ve nihai olarak yok eden kıtasal imparatorluk kuruculuğuna ufuklar açmaktadır.

Nükleer *genosid*i gayet iyi hatırlayan ve birkaç on yıldır sürmekte olan siyasi işgal rezaletini açıkça idrak eden Japonların Amerika karşıtlığı şüphe götürmezdir. "Ortak düşman" prensibi burada

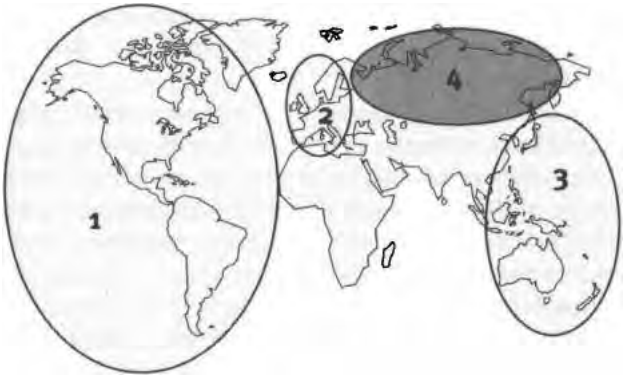

Trilateral: Üç Büyük Alanın şu anki stratejik ittifakı (1+2+3). Rusya-Avrasya'ya karşıt olan Amerika merkezi konumdadır. Bu ittifakın pekiştirilmesi ve genişletilmesi, tekdünyacı jeopolitiğin esasıdır.

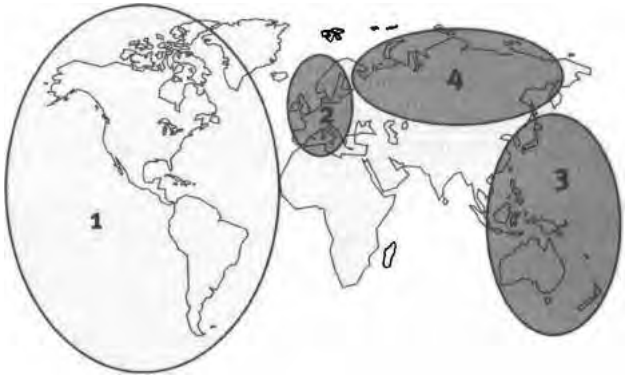

Anti-Trilateral: Üç Büyük Alanın muhtemel stratejik ittifakı (2+3+4). Amerika karşıtı eğilimli Rusya merkezi konumdadır. Bu ittifakın kurulması, Avrasyacı jeopolitiğin temelidir.

meydandadır. Amerikalı Serdje Friedman'ın kitabının (*Coming War with Japan*) başlığında geçtiği gibi "kapıdaki Japonya savaşı" kaçınılmaz gözüküyor. Japonya'nın ABD ile ekonomiksavaşı zaten sürmektedir. Avrasya İmparatorluğunu kuran Rusya için ondan daha iyi müttefik olamaz.

Moskova-Tokyo ekseni her iki ülkedeki birtakım önemli sorunları da çözecektir. Birincisi, Rusya ileri teknoloji ile donanmış ve büyük mali potansiyele sahip ekonomik bir devi müttefik olarak kazanmaktadır. Ancak Japonya siyasal bağımsızlıktan, askeri-stratejik sistemden, kaynaklara doğrudan ulaşımdan yoksundur. Japonlara eksik olan tüm ne varsa Rusya'da bol miktarda bulunmaktadır. Ruslarda eksik olan tüm şeyler de Japonlarda fazlasıyla vardır. Japonlar ve Ruslar, kıtasal İmparatorluk kurma işinde çabalarını birleştirerek kısa bir sürede Sibirya, Moğolistan ve Japonya'yı ve ileride tüm Pasifik bölgesini kapsayan eşi benzeri görülmemiş jeopolitik bir merkez hâline getirebilirler. Stratejik koruma ve Avrasya kaynaklarına doğrudan erişimin karşılığı olarak da Japonya, Ruslara teknolojik gelişmede ve Sibirya'nın benimsenmesinde serbest bölgelerin temelini atarakhızlı ve etkili bir şekilde yardım edebilirler. Japon teknolojik ve mali yardımı Rusya'nın birçok problemini çözebilir.

Bundan başka, Rusya Japonya ile birlikte kıtasal Avrasya'nın Uzak Doğu kısmını yeniden yapılandırabilir. Menşe birliği, ırki yakınlık ve manevi-dini akrabalık temeline dayanan Moğol-Japon ilişkilerinin artan yoğunluğu bu bağlamda bir gösterge niteliğindedir. Moğolistan (günümüzde Çin işgali altında bulunan İç Moğolistan ve Tibet bile), Kalmıkya, Tuva, Buryatya, Rusya ve Japonya arasında sağlam birleştirici unsur, hatta Moskova-Tokyo ekseninin ara halkası olarak hizmet edecek Avrasya Budist yerleşim bölgesini oluşturmaktadır. Bu bölgeler sıkı ve kopmaz şekilde Rusya'ya bağlı iken kültürel ve ırki olarak Japonya'ya yakındır. Budist Bloku, Pasifik Okyanusu Pan-Asya ittifakının kıtasal halkası olacak Uzak Doğu'daki sarsılmaz jeopolitik yapının meydana getirilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Moskova-Tokyo ekseninin gerçekleştiği andan itibaren kaçınılmaz olarak Çin'le ilişkilerin gerginleşmesi sözkonusu olursa, Budist faktörü kıtasal mekanın genişlemesi için Atlantikçilik taraftarı Çin'e karşı Avrasyacı, Tibet

ve İç Moğolistan halklarının milli kurtuluş mücadelelerinin bayrağı olacaktır.

Pan-Asya projesinin gerçekleşmesinde jeopolitik bir "günah keçisi" olan Çin tüm vasıfları haizdir. Çin'in bu hâle gelmesi, ülke dahilindeki ayrılıkçılığın (Tibetliler, Moğollar, Doğu Türkistan'daki Müslüman nüfusu), bölgesel uyuşmazlıkların kışkırtılması ve potansiyel Budist lobisinin Atlantikçilik karşıtı, özel kıtasal güçlere aktif siyasal destek vermesiyle mümkündür. Bu da ileride Avrasya İmparatorluğuna sadık olan siyasal rejimin iyice yerleşmesine yol açacaktır. Bundan başka Çin'e Güneye -Tayvan ve Hongkong- yönelen özel bir bölgesel jeopolitik alternatif teklif etmek gerekir. Güney istikametindeki yayılma, Çin'in Kuzeyde ve Doğudaki siyasi nüfuz kaybını kısmen telafi edecektir.

Yeni İmparatorluğun doğu bölgelerinde Çin'i Batıdaki İngiltere'ye değil Fransa'ya benzetmek gerekir. Çünkü, onunla ilgili Avrasya İmparatorluğu iki kriteri takip eder. Çin tarafından Avrasya projelerine güçlü bir karşı koyuş olursa, tüm sonuçlarıyla birlikte ona jeopolitik düşman muamelesi yapılacaktır. Eğer ülke içinde aynı zamanda Rus ve Japon taraftarı güçlü bir siyasal lobi oluşturma imkanı olursa, ileride Çin de kıtasal projenin eşit haklara sahip ve tam bir katılımcısı olabilir.

Moskova-Tokyo ekseni, Moskova-Berlin batı ekseni ile birlikte, günümüzde en yüksek mercileri "Üçtaraflı (Trilateral) komisyon" olan Atlantikçi ideologların başlıca modellerine doğrudan muhalif bir jeopolitik mekan meydana getirecektir. Amerikalı üst düzey siyasal kurumlarca oluşturulan "Üçtaraflı komisyon", dünyanın yeni düzeni olarak yukarıda bahsedilen 4 jeopolitik alanın üçüne tamamıyla uygun olan jeopolitik unsurların stratejik birliğini öngörmektedir. "Dünya Hükümeti" işlevini yerine getirmeye can atan bu komisyonun üç tarafı şu şekildedir:

1. Amerikan alanı (ABD, uçtaki Batı, Atlantikçilik)
2. Avrupa alanı (Almanya'nın değil, Fransa ve İngiltere himayesindeki kıta Avrupası, Orta Avrupa)
3. Pasifik alanı (Japonya etrafında birleşmiş)

Böylece, "Üçtaraflı Komisyon", ABD'nin güvenilir jeopolitik partnerlerince Avrasya'nın (=Rusya) iki taraftan kuşatılma-

sını öngören jeopolitik modeli projelendirmeye çalışmakta ve böylece yerkürenin kuzey bölgelerini kapsayan bu dört jeopolitik alandan üçü doğrudan ABD'nin kontrolüne geçmektedir. Burada Atlantikçilerin potansiyel Avrasyacı düşmanı (Avrasya) ile Atlantikçiliğin merkezi (ABD) arasında iki yardımcı jeopolitik alan (Avrupa ve Japonya) bulunmaktadır. Önemle kaydedilmelidir ki, 1980'lerdeki Çin perestroykası, Çin'i Atlantikçi politikaya nihai şeklide geri döndürmeye çalışan bu "Üçtaraflı Komisyon" temsilcilerinin yardımları ile başlatılmıştır.

Avrasyacı proje, "Üçtaraflı Komisyon"un planlarına doğrudan karşı olan şeyler teklif etmektedir. Yeni İmparatorluk, "Üçtaraflı Komisyon" karşıtı, onun ters döndürülmüş modelidir. Bu, üç jeopolitik alanın Rusya merkezli ve Amerika'ya karşı yönelmiş birliğidir. ABD'nin, Avrupa ve Japonya'yı jeopolitik olarak kendi kontrolünde tutmaya can atmasına benzer bir mantıkla, Rusya da bu güç dengesinde Amerika'nın hükümranlığı için gereken tüm stratejik menfaatleri gözeterek, Yeni İmparatorluğun kuruluşunda, jeopolitik istikrar ve güce kavuşmak ve tüm Avrasya halklarına siyasal özgürlüğü garantilemek için her ne pahasına olursa olsun Avrupa ve Japonya ile sağlam bir stratejik ittifak oluşturmalıdır. Prensipte, Rus, Avrupalı ve Japon şubelerine sahip Avrasyacı "Üçtaraflı Komisyon"dan bahsedilebilir. Burada da Atlantikçi ve Amerikacı politikacılar değil, dünyadaki güncel durumun jeopolitik mantığını kavrayan milliyetçi eğilimli entelektüel ve siyasi liderler katılımcı olacaktır. Tabii ki, burada Atlantikçi "Trilateral"den farklı olarak Avrasyacı "Üçtaraflı Komisyon"da, Avrupa'nın esas temsilcisi sıfatıyla bir Fransız değil, Alman bulunmalıdır.

Avrasya projesinde Japon faktörünün stratejik gerekliliğinin dikkate alınması nedeniyle, Kuril adalarının iadesi konusunun, Rus-Japon ittifakına herhangi bir engel olmayacağı tamamen açıktır. Hem Kuril adaları, hem de Kaliningrad vilayeti örneklerinde biz II. Dünya Savaşının teritoryal sembolleri ile karşı karşıyayız gelmekteyiz. Buradaki ittifaklar ve tüm gelişmeler aynı anda -SSCB'yi (ona ileride perestroyka çöküşünden kaçması mümkün olamayacak bir jeopolitik mevki empoze edilmek suretiyle) son derece zayıf düşürmek ve Avrupa ve Japonya'yı doğrudan işgal etmekle- bütün düşmanlarının hakkından gelen Atlantikçiliğin

eksiksiz zaferi idi. Kuril adaları Rus ve Japonların saçma ve gayri tabii kardeş katliamının hatırasıdır ki, hızla unutulması bizim karşılıklı gelişmemiz için şarttır. Kurilleri Japonya'ya iade etmek gerekir. Ancak bu, Avrasyacı Uzak Doğu'nun yeniden örgütlenmesinin genel süreci çerçevesinde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca Kuril adalarının iadesi hem Rusya, hem de Japonya'daki mevcut siyasal güç dağılımının muhafazası hâlinde mümkün olamaz. Bu kendi halklarının gerçek milli menfaatlerini tam olarak karşılayan Avrasyacı, imparatorluk kurucu siyasetçilerin işidir. Ancak Kurillerin geri verilmesinin jeopolitik gerekliliği anlayışı şimdiden Avrasyacı elitte mevcut olmalıdır.

Moskova-Tahran Ekseni: Orta Asya İmparatorluğu Pan-Arap Projesi

Avrasya İmparatorluğunun güney istikametindeki politikası da, stratejik, ideolojik ve kültürel açılardan anti-Amerikancı genel Avrasya eğilimine cevap veren bir güç ile sağlam bir kıtasal ittifaka mütemayil olmalıdır. "Ortak düşman" prensibinin burada da başlıca faktör olması gerekir.

Avrasya'nın güneyinde teorik olarak Yeni İmparatorluğun güney kutbu rolünü oynayacak birkaç jeopolitik oluşum mevcuttur: Hindistan ve Çin, Doğu bölgesinden sayılır ve Pan-Asya entegrasyonu perspektifi ile bakılırsa geriye Filipinler ve Pakistan'dan "Mağrib" ülkelerine kadar uzanan İslam dünyası kalmaktadır. Genelde tüm İslam bölgesi doğal olarakAvrasya İmparatorluğuna dost olan jeopolitik bir gerçekliktir. Çünkü diğer Avrasya inançlarından daha ziyade siyasileşen ve modernleşen İslam geleneği, Amerikancılığın ve dinin manevi birlikteliğinin imkansızlığını iyice anlamıştır. Atlantikçiler İslam dünyasına genelde kendi potansiyel düşmanları gibi bakarlar. Dolayısıyla Avrasya İmparatorluğu, İslam dünyasının şahsında tek bir hedef -yerküre üzerinde Amerikan ve Batı hükümranlığını kırma ve ileride tam olarak durdurma- doğrultusunda çalışan muteber potansiyel müttefiklere sahiptir. Tüm Avrasya İmparatorluğunun güney bileşenini oluşturan, Orta Asya'dan Batı Afrika'ya yayılan, dinen bir ve siyaseten istikrarlı, kendi politikasını geleneğe ve maneviyata bağlılık prensibine

dayandırmış entegre bir İslam dünyasının bulunması ideal olurdu. Bu yüzden uzak gelecekte Güneydeki İslam İmparatorluğu ("yeni hilafet"), Batıdaki Avrupa, Doğudaki Pasifik ve Merkezdeki Rus İmparatorlukları ile yan yana Yeni İmparatorluğun önemli bileşeni olabilir.

Bununla beraber, İslam dünyası şu anda son derece dağınıktır. İçerisinde çeşitli ideolojik ve siyasi eğilimler mevcuttur. Aynı zamanda bir birine karşı jeopolitik projeler vardır. Bunlar arasında en küresel olanları aşağıdakilerdir:

1. İran köktenciliği (kıtasal türde, Amerika ve Atlantikçi karşıtı, jeopolitik olarak faal);
2. Türkiye'nin laik rejimi (Atlantikçi, Pan-Türkçü çizgiye vurgu yapmakta);
3. Pan-Arabizm: Suriye, Irak, Libya, Sudan, kısmen Mısır ve Suudi Arabistan tarafından propagandası yapılmaktadır (her somut örnekte oldukça farklı planlar ve çelişkili projeler mevcut);
4. Suudi-Vahhabi köktenciliği (jeopolitik olarakAtlantikçilikle hemfikir);
5. "İslam Sosyalizmi"nin çeşitli versiyonları (Libya, Irak, Suriye, Pan-Arabizme yakın "sol" kesimin modelleri).

Hemen belli olmaktadır ki, İslam dünyasında "laik" (Türkiye örneği) veya İslamcı (Suudi Arabistan örneği) salt Atlantikçi kutuplar, kıtasal İmparatorluğun küresel projesinde Avrasya'nın güney kutbu fonksiyonunu yerine getiremezler. Geriye "İran köktenciliği" ve (sol) "Pan-Arabizm" kalmaktadır.

Jeopolitik sabiteler açısından bakıldığında bu konudaki önceliği şüphesiz İran almaktadır. Zira tüm Avrasya parametrelerini karşılamaktadır. Bu muazzam kıtasal devlet, Orta Asya ile sıkı ilişkili, radikal şekilde Amerikan karşıtı ve gelenekselcidir; ve aynı zamanda "sosyal" politika istikametini ("mustazaflar"ı, "mazlumlar"ı koruma) de vurgulamaktadır. Bundan başka, İran anakara haritası üzerinde öyle bir mevkii işgal etmektedir ki, *Moskova-Tahran* ekseninin vücuda getirilmesi, Yeni İmparatorluk'un birçok problemini çözecektir. İmparatorluğun güney kutbu niteliği ile İran'ın katılımını sağlayan Rusya, birkaç yüzyıldır uğrunda (yanlış vasıtalarla) çabaladığı stratejik hedefe -*sıcak denizlere çıkışa*- bir anda

ulaşabilecektir. Bu stratejik boyut, yani Rusya'nın böylesi bir çıkıştan yoksun oluşu, Rusya'nın kıtanın güney kıyılarına doğrudan çıkışının olmaması yüzünden Asya'yı ve Doğuyu tamamen elinde tutan sömürgeci İngiltere zamanından beri daha Atlantikçi jeopolitiğin başlıca coğrafi kozuidi. Rusların İstanbul ve Çanakkale boğazları vasıtasıyla Akdeniz'e inme girişimleri, Avrasya'nın kıyı bölgelerinin siyasi örgütlenmesine katılma gayretleri idi. Buralarda sözkonusu sınır alanını kontrol etmekle her türlü Rus yayılımını kolayca önleyen İngilizler mutlak surette hüküm sürmekteydiler. Bununla beraber, Rusya'ya amacını gerçekleştirmek nasip olsaydı bile, Cebelitarık üzerindeki Atlantikçi hakimiyet gerçekten büyük deniz operasyonlarına daima engel olacak ve Rusya'nın İngiliz hükümranlığını yok etme imkanını vermeyecekti. Rusya'ya kıtasal yönden yakın ve Hint Okyanusuna doğrudan açılan İran ancak, bu çok önemli jeopolitik problemin radikal çözümü olabilirdi -ve hâlâ olabilir. İran kıyılarına -öncelikle deniz üslerine- stratejik erişime ulaşan Avrasya, "anakonda halkası" stratejisinden (Avrasya'nın tüm sahilleri boyunca, özellikle Güney ve Batıda kıyı topraklarının ele geçirilmesi vasıtasıyla anakaranın karasal enginliklerini "boğacak" geleneksel Atlantikçi planın gerçekleşmesinden) tam güvenlikte olacaktır.

Moskova-Tahran ekseninin oluşturulması, "anakonda"yı en zayıf yerinden kesmekte, ve Avrasya'nın içinde ve dışında yeni yeni köprübaşları ele geçirmede Rusya'ya sınırsız ufuklar açmaktadır. Bu en önemli aşamadır.

Diğer taraftan günümüzde üç jeopolitik eğilimin -"Pantürkizm" (Türkiye, Atlantikçilik), "Vahhabilik" (Suudi Arabistan, Atlantikçilik) ve "köktencilik" (İran, Atlantikçilik karşıtı)- rekabet ettiği eski Sovyet Orta Asya'sı problemi süregelmektedir. Anlaşılan nedenlerle Panarabizmin, Orta Asya'nın çoğunlukta bulunan Türk dilli halkları arasında bulunması mümkün değildir. Buna paralel olarak güçlü Rus yanlısı eğilimlerin varlığını da hesaba katmak gerekir. Ancak milli bilinçle uyanan bu İslam memleketlerinin yeniden Rusya'ya kansız şekilde katılmalarını tasavvur etmek zordur ve gereği de yoktur. Yeni İmparatorluk'un "Moskova yanlısı olmayan" eğilimler arasında bu bölgeyi Atlantikçilerin dolaylı ve dolaysız kontrolünden çıkaracak sadece İran yanlısı bir yönelime güve-

nebileceği oldukça açıktır. Sarsılmaz Moskova-Tahran ekseni, Rus taraftarlığı ve İslamcılık arasındaki tüm çelişkileri ortadan kaldıracak ve onları aynı anda hem Moskova'ya hem de Tahran'a yönelen tek bir jeopolitik eğilime dönüştürecektir. Böyle bir eksen, bunlara paralel olarak, İslam-İran köktenci istikameti ve Rusya'ya meyletme arasında bölünen oluşumların jeopolitik belirsizliğinden kaynaklanan Tacikistan ve Afganistan'daki iç çatışmanın da otomatik olarak durdurulması anlamına gelmektedir. Tabii ki, bu tür zıtlaşma ortamında küçük etnik geçimsizlikler şiddetlenmekte ve Asya içi mekanın kilit mevkilerinde istikrarı dolaylı veya dolaysız olarak bozmaya can atan Atlantikçi "nüfuz ajanlarının" (Türkiye ve SuudiArabistan aracılığıyla) faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır.

Jeopolitik olarak Almanya'nın Orta Avrupa olması gibi İran da aslında Orta Asya'nın ta kendisidir. Avrasya'nın merkezi ve kutbu vasfı ile Moskova, Yeni İmparatorluk çerçevesinde Tahran'a bu mekanda "İran dünyası"nı (*Pax Persica*) kurma, tüm bölgede Atlantikçi etkiye mukavemet edebilecek sağlam Orta Asya jeopolitik blokunu organize etme misyonunu devretmelidir. Bu da Pantürkçü yayılmanın ve Suudilerin mali-siyasi müdahalelerinin keskin surette sona ermesi demektir. Türkiye ve Suudi Arabistan'a geleneksel olarak düşman olan İran, böyle çetrefilli bir merkezde jeopolitik problemlerini sadece İran'ın desteği ile çözebilen Ruslardan daha iyi bir şekilde bu fonksiyonu yerine getirebilir. AncakAlmanya örneğinde olduğu gibi burada da İran İmparatorluğu'nun inşası veya Orta Asya'nın İranlılaştırılması bahis mevzusu değildir. Sözkonusu olan, federal esaslarda muhtelif halkları, kültürleri ve etnikleri bir güney jeopolitik blokunda kaynaştıran ve bununla da tüm Avrasya İmparatorluğunun çıkarları ile koparılmayacak biçimde bağlantılı olan, stratejik açıdan türdeş, ancak etnik ve kültürel açılardan çeşitlilik gösteren İslam oluşumunu meydana getirecek bir "Orta Asya İmparatorluğu"nu kurmaktır.

Moskova-Tahran ekseninde Ermeni meselesi önemli bir yer tutmaktadır. Vurgulamak gerekir ki, Ermeniler Ari ırktandır. Kendi tabiatlarını ve Hint-Avrupalı halklarla, özellikle Asyalılar, yani İranlılar ve Kürtler ile akrabalıklarını iyi idrak eden bir halktır. Diğer bir taraftan, Ermeniler, tek tipli gelenekleriyle Doğu Kilisesinin

Bölgesel çatışmalarda Avrasyacı jeopolitiği desteklemeleri gereken Asya ülkeleri oklarla gösterilmiştir.

genel düzenine uyan (gerçi Ortodoksluk tarafından heretik bir mezhep gibi tanınmıştır) ve Rusya ile jeopolitik bağlantılarını çok canlı idrak eden Hıristiyan bir halktır. Türkiye'den Azerbaycan'a ve Orta Asya'ya giden yolun Ermenistan ve Karabağ'dan geçmesi nedeniyle Ermeniler son derece stratejik önemdeki topraklarda bulunmaktadırlar. Erivan, otomatik olarak Moskova-Tahran ekseninde bu iki ülkeyi birbirine eklemleyen ve Türkiye'yi kıta içi mekanlardan koparan önemli stratejik bir halka hâline gelmektedir. Bakü ile Ankara'nın Tahran'a muhtemel yönelişleri hâlinde, Moskova-Tahran ortak projesinde Karabağ sorunu da hızla çözülecektir. Çünkü dört tarafın dördü de stratejik yönden böylesi mühim bir bölgede istikrarın derhal temini için son derece ilgili bulunacaklardır -aksi halde, yani Azerbaycan Türk yanlısı eğilimini sürdürdüğü takdirde, bu "ülke" İran, Rusya ve Ermenistan tarafından parçalanabilir-. Aynı durum, Atlantikçi Türkiye ve Avrasyacı Rusya'nın jeopolitik çıkarlarının çatışmasıyla istikrarsız ve çatışma bölgeleri olarak kalacak olan Kafkasya'nın diğer bölgeleri -Çeçenistan, Abhazya, Dağıstan vs.- için de geçerlidir. Buraya İran jeopolitik hattının dahil edilmesi, Atlantikçiliğin Türkiye ve Rusya'daki "nüfuz ajanları"nca Kafkaslardaki çatışmalara "İslam ve Ortodoksluk" arasındaki çarpışma görünümü verme çabasının anlamını derhal kaybettirecek ve barış ve huzuru yeniden tesis edecektir.

Orta Asya'nın yeniden yapılandırılması projesinde Rusların etnik çıkarlarının en iyi şekilde korunacağını kaydetmek gerekir. Çünkü Orta Asya İmparatorluğu suni siyasi yapılar, hayali "post-emperyal miras" esasına göre değil, Orta Asya'da Rusların topluca meskun olduğu tüm toprakların (özellikle Kazakistan'ın) barışçı yolla Moskova'nın yargı alanına doğrudan girişini öngören milli türdeşlik temeline göre kurulacaktır. Etnik muhtevası sorunlu olan yerler ise, Rus-İran projeleri çerçevesinde şu veya bu İmparatorluk hudutları içinde özel haklar elde edeceklerdir. Dolayısıyla, Ruslar "küçük (etnik) milliyetçilik"in karşısına koyduğu ancak hiçbir zaman gerçekleştiremeyecekleri amaçlarına da Avrasyacı jeopolitik proje aracılığıyla kavuşmuş olacaktır.

Bu projede Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Asya'daki çıkarları hiç dikkate alınmayacağından bu ülkeye "günah keçisi" rolünü

biçmek gerektiği önemle dikkate alınmalıdır. Dahası, muhtemelen Türkiye'deki Kürt ayrılıkçılığını desteklemek ve aynı zamanda İran'a etnik olarak yakın olan halkları laik-Atlantikçilik kontrolünden çıkarmak niyetiyle ön plana sürmek gerekir. Bunun telafisi için Türkiye'ye Bağdat, Şam ve Riyad yoluyla güney istikametinde gelişimi teklif etmek veya Türkiye'de jeopolitik gidişatın temelden değişimi maksadıyla İran yanlısı köktencileri ve uzak gelecekte Atlantik karşıtı ve Avrasyacı vasıfla Orta Asya Blokuna girişi tahrik etmek lazımdır.

Moskova-Tahran ekseni Avrasya jeopolitik projesinin esasını oluşturmaktadır. İran İslamı, kıtasal bloka giriş için İslam'ın en iyi versiyonudur ve işte bu versiyon Moskova tarafından öncelikle desteklenmelidir.

Avrasyacı ittifakın Güneyle ilgili ikinci hattı, Ön Asya'nın bir kısmını ve Kuzey Afrika'yı içeren Pan-Arap projesidir. Bu bölge Avrupa'nın güney-batı kıyılarını kontrol etmede stratejik öneme sahip olduğundan sözkonusu blok kıtasal jeopolitik için hayatidir. Buna göre de, bu bölgede önce İngiliz, daha sonra Amerikan varlığı tarihi-stratejik bir değişmezdir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika'yı denetimleri altında bulunduran Atlantikçiler geleneksel olarak kıtasal Avrupa'yı siyasi ve ekonomik baskı altında tutmuşlardır (ve tutmaktadırlar).

Bununla beraber, Pan-Arap projesinin Avrasya İmparatorluğu ile kaynaşmasında, Avroafrika projelerine geri dönen ve Avroafrika'yı jeopolitik açıdan iki değil *bir* kıta olarak gören Avrupa güçlerine güvenmek gerekir. Afrika kıtasının güneyine azami derinlikle nüfuz etmeye hayati derecede ehemmiyet veren Avrupa İmparatorluğu, Pan-Arap Blokuna dayanarak ileride Sahara'ya (Orta Afrika) kadar olan bölgeyi kontrol etmeye ve uzak gelecekte ise stratejik olarak tüm Afrika kıtasında kök salıp yerleşmeye çalışmalıdır. Avroafrika bakış açısından Akdeniz gerçek bir "deniz" değil, Atlantikçi etkiye karşı savunması ve korunması olmayan dahili bir "göl"dür. Arap Afrikası dışında, günümüz Afrika devletlerindeki sömürgecilik sonrası çelişkili yapının yerine siyah kıtayı milli-etnik ve kültürel farklara göre yeniden yapılandıracak çok etnili bir proje hazırlamak gerekir. Farklılaştırılmış milli (Arap olmayan) Pan-Afrika projesi, Pan-Arap entegrasyonu planının jeopolitik tamamlayıcısı olabilir.

Saf İran köktenciliğinin Arap dünyasında (çoğunlukla İran İslamının Şii, Ari özelliği nedeniyle) evrensel anlamda kabul edilemez olduğunu düşünürsek, Pan-Arap projesi, Batı tarafından empoze edilen piyasacı-kapitalist modeli diğerlerine nazaran radikal şekilde reddeden ve Amerikan tehlikesini diğerlerine kıyasla daha iyi anlayan Irak, Libya ve özgür Filistin (ve belirli koşullarla Suriye) gibi Arap ülkelerinin öncelikli kutuplar olacağı bağımsız Atlantikçilik karşıtı bloku organize etmek gerekir. Pan-Arap projesinde, Atlantikçi jeopolitikte hayli kök salmış olan Suudi Arabistan öncelikle "günah keçisi" olacaktır ki, Pan-Arap Blokuna ve dost Avrasya'ya gönüllü olarak girebilsin. Mısır, Cezayir ve Fas hususunda ise işler biraz farklıdır. Çünkü bu ülkelerdeki Atlantikçilik yanlısı iktidarlar milli eğilimleri ifade etmemekte, olayları sonuna kadar denetimleri altına alamamakta ve sadece Amerikan süngüsü ve parası ile durumu idare etmektedirler. Pan-Arap kurtuluş savaşının başlaması hâlinde tüm bu rejimler anında düşecekler.

Ancak kesin olarak şunu anlamak lazımdır ki, Pan-Arap mekanında olacak en uyumlu yapı, sadece Rusya'nın değil, Avrupa, Orta Avrupa, Almanya, daha kesin ifade edersek Avrupa İmparatorluğunun da işidir. Rusya (daha kesin olarak SSCB) ancak Amerikancılık önünde Avrasya Devleti'ni temsil konusunda tek kaldığı durumlarda Arap problemlerine müdahale etmekte idi. Avrasya eğilimli güçlü Avrupa üssünün mevcudiyeti durumunda, yani Moskova-Berlin ekseninin oluşmasından sonra bu fonksiyonu Berlin'e ve genelde Avrupa'ya devretmek vaciptir. Rusya'nın İslam dünyasındaki doğrudan kaygısı İran olmalıdır ki, Rusların hayati önemdeki stratejik ve hatta dar etnik çıkarları da onunla ittifaka bağlıdır.

Orta Asya'yı (Pakistan, Afganistan, Türkiye'den geri kalanlar veya "İran yanlısı değişim sonrası Türkiye" dahil) Rusya ile birlikte denetimi altında tutan İran, Moskova'nın öncelikli çıkarlarının merkezindedir. Bu durumda, Arap ülkelerinin İran'la yakınlaşması ve Atlantikçiler tarafından suni şekilde ortaya atılan ve teşvik edilen İran-Irak çatışmasının hızla unutulması için Pan-Arap eğilimli "sol" rejimler arasında (ilk olarak Irak ve Libya'da) Rusya'nın geleneksel nüfuzunu devreye sokmak gerekir.

İmparatorluklar İmparatorluğu

Kurulması hâlinde Rus halkının, küresel medeniyet misyonuna cevap verecek Yeni İmparatorluk, birçok alt düzeyi olan büyük bir projedir. Bu Yeni İmparatorluk, Avrasya İmparatorluğu, içinde karşılıklı bağımlılığın çeşitli düzeylerinin ve farklı kısımların kaynaştığı karmaşık bir yapıya sahip olacaktır. Tamamen açıktır ki, bu Yeni İmparatorluk, ne Rus, ne de Sovyet İmparatorluğu olacaktır...

Bu Yeni İmparatorluğun kaynaştırıcı ânı, Atlantikçilikle mücadeledir: Atlantikçiliğe hizmet eden siyasi, ekonomik ve askeri yapıları ve ABD'yi temsil eden liberal-piyasacı, "deniz", "Kartaca" medeniyetini kati şekilde geri püskürtmedir. Bu mücadelede başarı kazanmak için *stratejik* açıdan bir bütün olan devasa jeopolitik kıtasal bloku kurma zarureti vardır. Stratejik kıtasal sınırların birliği, Yeni İmparatorluğun esas kaynaştırıcı faktörü olacaktır. *Askeri-stratejik* anlamda bu İmparatorluk yekpare ve ayrılmaz bir organizma olacak ve bu çerçevedeki tüm alt-emperyal oluşumlara siyasi sınırlamalar koyacaktır. Yeni İmparatorluğa dahil olan tüm bloklar, siyasi olarak belli konularda -Atlantikçi jeopolitik çıkarlara hizmet, stratejik ittifaktan çıkış, kıtasal güvenliğe zarar verme- sınırlanacaklardır. Bu durumda ve *sadece* bu düzeyde Yeni İmparatorluk bütüncül jeopolitik bir oluşum olacaktır.

Bir sonraki ve daha alt düzeyde Yeni İmparatorluk, "Büyük alanların konfederasyonu"nu veya ikincil İmparatorlukları temsil edecektir. Bunlar arasında önemli dört -Batıda Avrupa (Almanya ve Orta Avrupa merkezli), Doğuda Pasifik (Japonya merkezli), Güneyde Orta Asya (İran merkezli) ve Merkezde Rus (Rusya merkezli)- İmparatorluğu ayırt etmek mümkündür. Bu projedeki merkezi pozisyonun da, en önemlisi olacağı oldukça aşikardır. Çünkü devasa kıtasal bloku oluşturan diğer kısımların türdeşliği ve teritoryal irtibatı ona bağlıdır. Bundan başka, belirtilen bloklar dışında ayrıca bağımsız Büyük Alanlar -Hindistan, Pan-Arap dünyası, Pan-Afrika ittifakı, aynı zamanda statüsünü henüz yaklaşık olarak bile belirlemek zor olan Çin özel bölgesi- mevcut olacaktır. İkincil İmparatorlukların her biri özel ırksal, kültürel, dini, siyasi veya jeopolitik kaynaştırıcı faktörü temel alacak ve her bir örnekte bu farklı olabilecektir. İmparatorlukların kendilerinin entegrasyon

düzeyi, şu ya da bu İmparatorluğun üzerinde kurulacağı somut ideolojik temele bağlı olan değişken boyutta olacaktır.

Bu ikincil İmparatorlukların dahilinde, üç aşağı beş yukarı "ülke" veya "devlet" diye adlandırılan daha küçük etnik, milli ve bölgesel birimlere uygulanabilen konfederatif prensip mevcut olacaktır. Tabii ki, bu "ülkelerin" egemenliği üzerinde öncelikle stratejik (tüm kıtasal Yeni İmparatorluğun prensiplerinden ileri gelen), sonra ise dahil oldukları Büyük Alanların özelliğine bağlı olarak mühim kısıtlamalar konulacaktır. Bu konuda da, her bölgenin tarihi, manevi, coğrafi, ırki vasıflarını dikkate alan son derece esnek farklılaşma prensibi uygulanacaktır.

Rus İmparatorluğu çerçevesinde örneğin Velikoruslara, Ukraynalılar, Beyaz Ruslar, Sırplar vs. ile beraber ayrı bir halk veya "ülke" olarak bakılabilir. Ancak bu durumda bunların tümü özel devlet sistemini temsil eden Slav-Ortodoks hukuk tipi ile sıkı sıkıya bağlı olacaklar. Aynı zamanda Rus İmparatorluğu, Avrasya İmparatorluğuna, Yeni İmparatorluğa bağımlı olacak ve stratejik çıkarları Doğu Ortodoks Slavların milli-ırki ve mezhebi çıkarlarından üstün olacaktır.

Benzeri mülahazalar örneğin, Almanlar ve İtalyanlarla beraber ve onlarla ortak Avrupa İmparatorluğu geleneği, Hıristiyan dini ve Hint-Avrupa ırkına mensup olma yönüyle ilişkili olan ve Avrupa İmparatorluğu çerçevesinde bir halk, "ülke" olarak kalacak olan Fransızlar için de söylenebilir. Ancak Avrupa İmparatorluğunun kendisi de büyük kıtasal Yeni İmparatorluğun stratejik emirlerine tabi olacaktır.

Benzeri hususlar, Orta Asya, Pasifik mekanı, Arap dünyası, siyah Afrika, Hindistan vs. yerlerde de uygulanacaktır.

Global düzeyde Yeni İmparatorluğun kurulmasında, başlıca "günah keçisi" ABD olacaktır ki, onun kudretini temelinden sarsma vazifesi (bu jeopolitik yapının tam mahvedilmesine kadar) Yeni İmparatorluğun tüm katılımcıları tarafından planlı ve uzlaşmasız bir tarzda yerine getirilecektir. Bununla ilgili olarak, Avrasyacı projede, Kuzey Amerika'nın kontrolünden çıkarmak amacıyla Güney ve Orta Amerika'ya doğru Avrasyacı yayılmayı (burada Anglo-Saksonculuğa geleneksel alternatif olarak İspanya faktörü kullanılabilir) ve ABD hudutlarında istikrarsızlığın ve ayrılıkçılığın

tüm türlerini (burada Afro-Amerika ırkçılarının siyasi güçlerine güvenilebilir) teşvik etmeyi öngörmektedir. Kadim Roma formülü -"Kartaca yok edilmelidir"- Avrasya İmparatorluğunun mutlak sloganı olmalıdır.

Çeşitli halkların, "ülkelerin", "Büyük Alanlar"ın ortak kıtasal blokta statülerinin belirlenmesindeki somutluk, jeopolitik birleşmeden ve gereken eksenlerin oluşturulmasından *sonra* güncel hâle gelecektir. Ve ancak o zaman Avrasya halkları ve devletleri, Avrasya'da barışı, uyumu, gelişmeyi, bağımsızlığı, onuru ve Geleneğin yükselişini engelleyen Atlantikçi güçlerin baskısı olmadan dahili problemlerini *özgür* bir şekilde çözebileceklerdir.

İmparatorluk Avrasya'sında Rusya'nın Kaderi

Milli Çıkarlar İçin Jeopolitik Büyü

Rus milli çıkarları küresel, jeopolitik, medeniyetsel (daha önceki bölümlerde bundan bahsedilmişti), dar milliyetçilik, sosyo-politik ve kültürel (bu bölümde bahsedilecek) düzeylerde ele alınabilir. Kıtasal imparatorluk kuruculuğunun makro projeleri ile Rus halkının etnik yönü nasıl bir ilişkide bulunmaktadır? Bu konuda daha önce bazı şeyler söylense de buna daha ayrıntılı bakmak gerekir.

"İmparatorluk kuruculuğu eğilimi", "kıtasalcılık", "Avrasyacılık" –tüm bu terimler ve projeler, Rus tarihindeki sembolizmle çok az tanışık olan Rusları çoğu zaman ürkütmekte ve bu kişiler milletin tarihi eğilimlerini anlamamaktadır. Gerek halkın gerekse halkın çıkarlarının ne olduğu konusunda düşünürken sıradan yaşam klişelerine göre hareket etmeye alışkındırlar. Bu durum, milliyetçiler içinde birçok yanlış anlamaya neden olmakta, faydasız tartışmaları ve anlamsız polemikleri teşvik etmektedir. Aslında Rus halkının milliyetçiliği onun *küresel* karakterinde yatmaktadır. Yani kandan ziyade mekanla, bünye ve toprakla ilişkilidir. İmparatorluk olmadan Ruslar kendi kimliklerini kaybeder ve bir millet olarak tarih sahnesinden silinir.

Ancak Avrasyacı planın gerçekleştirilmesi, İmparatorluğun "eksen" etnisi olarak Rusların hiçbir surette etnik aşınmaya uğramasına neden olmamalıdır. Velikoruslar kendi etnik kimliklerinin de desteklenmesi ihtiyacını duymaktadırlar. Bu olmaksızın kıtanın merkezi, medeniyetsel ve kültürel belirleyiciliğini kaybeder.

Diğer bir değişle, ulusüstü jeopolitik İmparatorluk çerçevesinde, Rusların etnik kimliklerinin korunmasını sağlayacak özel (bu anlamda, hukuki) normlar mevcut olmalıdır. Yeni İmparatorluğa özgü vasıflar öyle bir şekilde olmalıdır ki, Rusların bu jeopolitik entegrasyon çalışmasındaki merkezi rolleri, Rus olmayan toprakların "Ruslaştırma"sını beraberinde getirmemelidir. Çünkü bu tür "Ruslaştırma", bir taraftan İmparatorluk düşüncesini tahrif ederek onu devasa "ulus-devlet" düzeyine götürebilir, diğer taraftan ise, Rus birliğini farklı bir milli ortamda eritebilir.

Kıtasal blok çerçevesinde Rus halkına ilişkin şu söylenebilir: onun rolü ne "izolasyonculuk" ("dar milliyetçilik" projelerinin aksine), ne de etnik yayılmacılık ("etnik emperyalistler"in ve kısmen de Slavcılık yanlılarının aksine) olacaktır. Bu iki projenin bazı yönlerini alıp geri kalanı atmak lazımdır. Stratejik düzeyde elbette etnik değil, Rus ve Slav ırkçılığının her türünü önceden dışarıda tutan jeopolitik "yayılmacılık" sözkonusu olacaktır. Etnik düzeyde ise, bilakis politik ve devlet izolasyonculuğunun atılması koşuluyla "izolasyonculuk" farklı düzeylerde gerçekleşmelidir. Ruslar, *ulus üstü* imparatorluk karması mekanında yekpare bir *milli* birlik olarak mevcut olacaklar. Etnik gerçeklik halkın hudutları içinde konsolide olacak, etnik üstü misyon ise İmparatorluk hudutları dahilinde ifade edilecektir. Ancak böyle bir uyum hâlinde aynı anda hem sağlıklı milli özün muhafaza edilmesine ve hem de jeopolitik etkinin azami derecede genişlemesine ulaşılabilir. Diğer bir ifade ile, milli faktör, Rusların milli devlet tarihlerinin daha önceki aşamalarının hiçbirinde mevcut olmayan etnik ve politik faktörlerin tamamen yeni bir uyumuna göre belirlenecektir. Rusya'da (Rus') etnik türdeşlik, devletçiliğin ilk merhalelerinde oldukça sınırlı topraklarda mevcuttu. Çarlık modeli, belirli bir "Ruslaştırma" prensibine dayanırken, bunun aksine Sovyetler, Rusya'nın jeopolitik hudutlarını genişletirken Rus halkının etnik vasfını ihmal etmişlerdi. Yeni İmparatorlukta bu faktörler, çağdaş jeopolitik ve etnografik şartlar uyarınca ve Rus halkının etnik-politik dengesindeki istikrarın sağlanması gereğince yeni bir orantıyı temsil etmelidirler.

Yeni İmparatorlukta Ruslar aynı anda iki rol oynuyorlar:

1. Milletlerin Federatif İmparatorluğunun siyasi unsuru olan büyük halklardan biri.

2. Milletlerin Federatif İmparatorluğu çevresinde kıtasal entegrasyonun girişimcisi.

Böylece, etnik açıdan İmparatorluğun aşağı yukarı eşit birkaç etnik bileşenlerinden biri olan Ruslar, jeopolitik olarak tüm siyasal süreçlerin merkezinde bulunacakları için imtiyazlı bir yere sahip olacaklar. Böylesi bir ikili fonksiyon, imparatorluk kuruculuğu hareketlerinde aynı anda hem kendi etniği dışındaki etkisini artırmaya hem de etnik-içi güçleri de konsolide etmeye imkan vermektedir. Milletlerarası çatışmalara, savaşlara, sınırların siyaseten yeniden gözden geçirilmesine başvurmaksızın Rus etnisitesini muhafaza etmek, güçlendirmek ve birleştirmek için imparatorluk kuruculuğu yegâne yoldur. Avrasya'nın *tüm* siyasi sınırları, Yeni İmparatorluğun kuruluşu sürecinde tedricen *siyasi* hudutlar olarak kaldırılacak ve bunun yerine devlet sınırları örneğinde olduğu gibi katı ayırımcı anlamı olmayan doğal, organik *etnik* sınırlar ortaya çıkacaktır. Bu etnik sınırların, çağdaş örneklerdeki "sınır" adı altındaki anlamla herhangi bir ortak yönü bulunmayacaktır. Çünkü bunlar, azınlıklar üzerinde siyasi üstünlüğü öngörmeyen etnik-kültürel, mezhebi işaretlere göre belirlenecektir. Sınırları içinde barış ve uyumun sağlanmasında hayati derecede ilgili olan İmparatorluğun tüm stratejik çıkarları ile sınırlandırılan bu etnik oluşumlar tam manasıyla siyasi egemenliğe sahip olmayacaktır. Diğer bir deyişle, Ruslar böyle bir İmparatorlukta etnik birliğin siyasal ifadesi olarak kendi milli devletlerini değil, milli birliklerini ve yönetiminde merkezi rol alacakları devasa kıtasal devleti elde edecekler.

Bu projenin ileri sürülmesi bile, BDT çerçevesinde Rusların yeni ortaya çıkmış muhtelif "devletler"e dağılmışlığından doğan potansiyel çatışma tehditlerini hemen ortadan kaldırmaktadır. İmparatorluk kurma vektörü, Ruslar ve Kazakların Kazakistan'daki veya Ruslar ve Ukraynalıların Ukrayna'daki veya Ruslar ve Tatarların Tataristan'daki problemlerini bir anda etnik zeminden tamamen başka bir zemine aktarmaktadır. Bu ilişkiler, şu ya da bu tarafa belirli siyasi-teritoryal zarar verilmesi ile (örneğin, Kazakistan'ın bölünmesi, Rusya Federasyonundaki ayrımcılık, Çeçenistan'ın askeri yönden bastırılması, mezhebi ve milli açıdan Ukrayna'nın parçalanması, Kırım problemi vs.) çözülebilecek

siyasi-devlet problemi olmaktan çıkıp tek bir siyasal mekan çatısı altında çeşitli etnisitelerin yaşaması problemi hâline gelmektedir. Bu durumda, örneğin, Kazakistan'daki Ruslar ile RF içindeki Ruslar arasındaki etnik konsolidasyona, "Kazak milli devleti"nin siyasal egemenliğini "Rus milli devleti" lehine itibardan düşürme olarak bakılmayacaktır. Bu, hiçbir tarafın aşağılanmadığı ve "Kazak milli devleti" veya "Rus milli devleti"nin mevcut olmayacağı düşüncesi ile herhangi bir tarafın yüceltilmediği organik kültürel-etnik süreç olacaktır. Sovyet modeli, önemli bir şartın dışında -"etnisite" kavramının iç siyasal unsur statüsünden mahrum edilen tarihi atavizm misali bir bakiye olarak görülmesi- bir dereceye kadar bu projeye uygun idi. Bunun aksine etnisite, Yeni İmparatorluk çerçevesinde, devletle doğrudan tanımlanmaksızın tüm iç emperyal konularda temel siyasal değer ve yüksek hukuki özne olarak tanınacaktır.

Bu konuyu özetlersek, küresel jeopolitik projeleri uygulamaya koymak, ilk bakışta Rusların dar etnik hedeflerine ulaşmakla herhangi bir ilgisi olmasa da aslında bahsedilen milli hedeflerin de en iyi şekilde temin edilmesine yol açacaktır. Ruslar yetersiz ve oldukça küçük olan alternatifi ("RF çerçevesinde Rus devleti"ni) reddederek, bu küçük alanı kanlı kardeş katlinin yapıldığı savaşlarla, işgaller ve ilhaklar yoluyla genişletmekten vazgeçerek ve Avrasya halklarına kıtasal blokun kuruluşuna eşit şartlarda katılım teklifinde bulunarak büyük ve kendilerine layık olanı elde edebilirler. Aksi halde bu ebediyen ulaşılmaz bir arzu olarak kalacaktır.

Etnik devleti reddetmekle, halkın birliğini ve Büyük İmparatorluğu elde ediyoruz. Günümüz şartlarında başkası değil yalnız bu yol Rus halkını siyasal güçsüzlükten ve etnik soysuzlaşmadan kurtaracak, aynı zamanda onun o devasa cesametini her yönüyle küresel kamilleşmeye uyandıracak ve nihayet ona gerçekte haketiğini verecektir.

Rus Milliyetçiliği: Etnik Demografi ve İmparatorluk

Rus halkı dar etnik anlamda ağır bir demografik durumda bulunmaktadır. Uzun dönemde bu hem millet, hem de gelecekteki İmparatorluk için çok korkunç sonuçlara neden olabilir. Çünkü kıtasal birliğin temel taşıyıcısı olarak Rusların yerine başka

bir milletin ikame edilmesi, kaçınılmaz surette kıtasal blokun kendi tabii medeniyet misyonundan sapmasına neden olacak, Avrasya'da kaos ve çatışmalar doğuracak, jeopolitik yapıyı önemli kültürel-siyasi bileşeninden mahrum edecektir.

Rusların böylesine zayıf demografik durumları, onların aksine niceliksel anlamda çılgınca gelişen Avrasya'nın güneyindeki demografik artışla kıyaslandığında özellikle endişe vericidir. Eğer bu eğilimler mevcut oranlarda muhafaza edilirse, mutlak bir şekilde Rusların İmparatorluktaki merkezi mevkilerinden edilmesi, milletin türdeşliğinin aşındırılması veya etnisitenin güney halkları "denizi"nde yutulması, ya da onun yalnız arkaplanda varolmaya layık olan bir hatıra eserine dönüşmesi sözkonusu olabilir. Buraya Rusların yalnız siyasi ve idari açıdan kontrol ettikleri Avrasya'nın hatırı sayılır bir alanında toplu halde bulunmamaları faktörünü de eklemek gerekir. Bu sonuncu faktör, Avrasya İmparatorluğunda etnik dengenin bozulmasına sebebiyet verebilir ve demografik anlamda çılgınca gelişen Güney halklarını Rus topraklarına (özellikle, Sibirya ve Uzak Doğu'ya) yayılmaya itebilir.

Bu problemi hemen çözmek gerekir, ancak burada problemin çözümünün İmparatorluk oluşumu öncesinde ve bunun akabinde gerçekleşmemesi gerektiğinin altını çizmek lazımdır. Jeopolitik planların gerçekleşmesi, Rusların demografik artışına ve milletin "hayat alanı"nın bütünlüğünü sıkı bir şekilde özümsemek amacıyla onların yeniden etnik açıdan gruplaştırılmalarına dönük hareketlerle başından itibaren eşzamanlı olarak izlenmelidir. Bu amaca ulaşmak, doğrudan aranan sonuca götürmesi gereken ve bu alanda ekonomik tedbirleri öngören salt *siyasi* metotlar aracılığıyla mümkündür.

Burada sadece bir siyasi çözüm -*Rus milliyetçiliğinin* ön plana çıkarılması- mümkündür. Bununla beraber, bu milliyetçilik, devletçilik değil, "halkçılık" ve "Rus Ortodoksluğu" gibi kategorilere özel vurgunun yapılacağı etnik-kültürel terminolojiyi kullanmalıdır. Bu Rus milliyetçiliği tamamen yeni anlama sahip olmalı ve tarihen kendilerini tüketmiş türlerin doğrudan ihyasına yönelmiş tüm girişimlerden kaçınmalıdır. Şu anki durumda üstünlük verilmesi gerekenler "devletçilik" ve "monarşi taraftarlığı" değil, halkçı, etnik, dini-ahlâki türde milliyetçilik olmalıdır. Tüm Ruslara, her

bir insanın ferdi olarak kendini tanımlamasının, milli benliğini tanımlamadan türemiş ikinci dereceli bir şey olduğunu temel bir ideal olarak vermek gerekir. Ruslar, ilk olarak Ortodoks, ikinci olarak Rus, üçüncü olarak da insan olduklarını idrak etmelidirler. Her şeyni fevkinde olan, bir Kilise olarak milletin Ortodoks kimliğidir. Bundan sonra sadece yaşayanlardan değil, önceki ve sonraki nesillerden meydana gelen Rus etnik organizmasının bölünmezliği, bütünlüğü ve birliğinin açıkça anlaşılması ve sonunda bağımsız en küçük birim olarak somut şahsiyetin varlığı gelir.

Bu milliyetçiliğin politikada pratik olarak uygulanması, Rusların tümden dindarlaştırılması ve bütün kültürel kurumların, örgütsel-idari anlamda değil, entelektüel-ahlâki planda Bir Kilisenin devamına dönüşmesi anlamına gelmelidir. Böyle bir dinileştirme, kültür ve bilim ile hayatın temelleri arasındaki profan kopukluğu gidermeli, onların manevi yapı inşasına katılımını sağlamalı; pragmatik ve adem-i merkeziyetçi teknik gelişmeyi, Kilisenin madde-üstü planın araçlarına tabi olan temel çağrısının gerçekleşmesine dönüştürmelidir. Yalnız bu radikal yolla Ruslar, onların milli tarihlerinin temelinde yatan ve ana hatları ile en yüksek anlamda Rus diye adlanan nesneyi formüle eden Kilisenin alanına gerçekten dönebilirler. Ortodoks dünya görüşünün kendisinden kaynaklanan tüm sonuçları ile yeniden ihya edilmesi hâlinde halkı kendi manevi kaynağına geri döndürmek mümkündür. Kilisenin, dar inançlı, dini bir yapı olarak göreceli ihyası, kültler ve zahiri görünüşle kısıtlanan her türlü restorasyon girişimi geçersiz olacaktır. Rus milliyetçiliği çerçevesinde dinileşmeye fertler değil, *bütün* Rus kültürü, bilimi ve düşüncesi topluca tabidir. Ancak bu şekilde milletin kolektif ben-idrakine manevi bir sütun eklenecektir ki, bu da demografik artım problemini, Ortodoks ahlâk temelinde bir manevi sorumluluğa, örneğin gebeliği önleme ve kürtajı yasaklamaya çevirecektir.

Bir sonraki aşama, halkın bir vücut ve bir yürek olarak düşünüldüğü özel etnik ben idrakidir. Bu tek vücut olan organizmanın varlığı, zaman üstü, mekan ve zaman kategorileri ile sınırlandırılmayan bir şey gibi anlaşılmalıdır. Rus milliyetçiliği sadece günümüzdeki değil, aynı zamanda manevi varlığın bir özü olarak değerlendirilen geçmiş ve gelecekteki millete de istinat etmelidir.

Bu "varlık", yani tarih üstü bütünlüğü ile büyük Rus halkı, her bir Rus tarafından idrak edilmeli ve bilinmelidir. Rus halkına mensup olma olgusu, bir seçilmişlik, inanılmaz bir yaşam lüksü, yüksek bir antropolojik meziyet olarak yaşanmalıdır. Bu milli ayrıcalık durumu, (azıcık da olsa yabancı düşmanlığı ve şovenliğe yönelme olmaksızın) halkın siyasi eğitiminin ekseni olmalıdır. Demografik kıvılcım öncelikle ideolojik, kültürel ve ahlâki yönden sağlanmalıdır. Bir Rus çocuğu dünyaya getirmekle her ailenin, tüm halkın manevi ve ruhi zenginliğini tamamlamak yoluyla milli sırra katıldığı düşüncesini halk arasında yaymak gerekir. Çocuklar ortak milli değer ve büyük halkın iç enerjisinin fiziksel ifadesi olarak anlaşılmalıdır. Her Rus çocuğu, başlangıçta bir *Rus*, sonra ise bir çocuk olarak idrak edilmelidir.

Günümüzdeki demografik durumu dikkate alarak, milli propagandayı mümkün olduğu kadar hızlı başlatmak ve burada her türlü siyasi ve ideolojik metotları kullanmak lazımdır. Burada büyük ve kudretli etnisitenin kesin ve hızlı uyanışını tahrik ederek milli eğilimleri son kerteye kadar körüklemek gerekir.

İlgili dini-ahlâki ve ideolojik donanım olmaksızın hiçbir ekonomik tedbirin olumlu demografik sonuç vermeyeceği vurgulanmalıdır. Demografik düşüşü, sıfır noktasında durdurmak mümkündür. Sonra ise esas dikkati halkın *bilincini* değiştirme, onun düşüncesini yenileme, açık veya kapalı şekilde insanları milli menfaatlere yönelten yüzlerce ve binlerce sembolü günlük hayata nüfuz ettirme noktasında toplayan ideoloji aracılığı ile aksine bir süreci teşvik etmek mümkündür. Rus etnisitesi çerçevesinde Rus milliyetçiliği, birçok farklı versiyonu ve düzeyi olan fakat her zaman "millet kategorisinin ferdiyetçilik" üzerinde tanımlandığı durumlarda değişmez kalan tek ve bütünsel bir ideoloji olmalıdır. Son kertede şu radikal sloganı -"millet her şeydir, fert hiçbir şeydir"- öne çıkarmak lazımdır.

Milliyetçilikteki bu siyasi eğilim, salt ekonomik nitelikli önlemlerle de pekiştirilmelidir. Çünkü milli amaçların gerçekleştirilmesi için maddi araçlar da gereklidir. Annelere, çok çocuklu ailelere yardım yapılacak, büyük aileleri geçindirmek için çalışan erkeklere sosyal olanaklar sağlanacaktır. Ancak bu ekonomik bileşen, Rusların demografik artımını sadece ekonomik olarak destekle-

meyen, genellikle ekonomiyi salt milli amaca yönlendiren, milletin maddi çıkarlarını fertlerin şahsi çıkarlarından üstün tutan bir milli ideolojinin baskın olduğu şartlarda etkili olacaktır. Diğer bir ifade ile, doğum oranına ekonomik destek vermek ekonomideki genel eğilimlerin özel bir vakasıdır. Bu genel eğilim, ferdi bencil motivasyonlar veya hayali soyutlamalardan değil, bütünüyle milli menfaatlerden ileri gelmelidir.

Milli bir ideolojiye başvurmanın, ilk bakışta, etnik çatışmaları tahrik edeceği, Rusların komşu milletlerle ilişkilerinin kötüleşeceği, çözülemeyen muhtelif çelişkiler doğuracağı zannedilebilir. Eğer Rus milliyetçiliği, iddialarını *devletçiliğe* (kelimenin klasik anlamında) yayarsa, böyle bir şey gerçekleşebilir. Rus milli Ortodoks devletinde diğer etnisitelerin ve mezheplerin temsilcilerinin yaşamak isteyecekleri sanılmasın. Ancak jeopolitik ve stratejik açıdan yek vücut olan, ama iç yapısında esnek ve farklılaşan bir kıtasal İmparatorluk çerçevesinde milli ideolojiye inanan Rus Ortodoks halkı ile *yan yana* yaşamak, hiçbir zorluk oluşturmayacaktır. Çünkü emperyal ahenk ve adalet gibi tarafsız prensiplere göre hareket eden yüksek bir merci ve bunun önünde etnik-dini toplulukların eşit statüleri mevcut olacaktır. Etnik düzlemde Yeni İmparatorluk projesi, sadece Rusların değil, İmparatorluğa dahil olan diğer tüm halkların da açıkça ifade edilmiş milli-dini ideolojilerinin kendi yerlerini bulması ve kabulünden ibarettir. Böylece, genel bir payda, yani emperyal eğilimi ile "olumlu milliyetçilikler"in yekunu ortaya çıkacaktır.

Yalnız bu yolla en radikal Rus milliyetçiliği tam manasıyla gerçekleşebilir. Zira onun gelişmesindeki temel engeller bu durumda ortadan kaldırılacaktır: İmparatorluk halkları arasındaki kültürel-etnik ve inançsal sınırların herhangi bir *siyasi* anlamı olmayacağından komşu halklardan hiçbirisi kendisini Rus milleti tarafından aşağılanmış veya bastırılmış olarak görmeyecektir. Ruslar, Tatarlar, Çeçenler, Ermeniler vs. hepsi farklı bir halkın arasında etnik bölgeler veya milli azınlıklar hâlinde bulunduklarında bile kendi milli gerçekliklerinde yaşayacaklar. Devletçilik ve sınır problemlerinden bağımsız olan bir milliyetçilik, milletlerin karşılıklı anlayışlarını yalnızca pekiştirecek, bunun yanında hem birbirleri arasındaki ilişkilere, hem de etnik izolyasona serbestlik getirecektir.

Günümüzün zor koşullarında Rus halkının hayatta kalması, Rus milletinin demografik hamle yapması, etnik, biyolojik ve manevi anlamdaki zor durumunun iyileştirilmesi için Rus milliyetçiliğinin en radikal türlerine başvurulması gerekir. Bunlar olmadan tüm teknik ve ekonomik tedbirler etkisiz kalacaktır. Ancak bu milliyetçilik, jeopolitik kıtasal İmparatorluk prensibi ile organik birlik hâlinde mümkün olacaktır.

Müstakbel Zaferden Sonra Rus Meselesi

Avrasya İmparatorluğunun Atlantikçilik karşısındaki muhtemel zaferinden sonra Rusların durumuna teorik açıdan göz atmak gerekir. Doğrusu bu o kadar uzak bir gelecektir ki, o zaman meydana gelecek problemleri şimdiden ciddi olarak incelemek hemen hemen anlamsızdır. Bununla beraber, Batının jeopolitik sarsılmazlığı endüstriyel, ekonomik veya askeri fiili güce değil, jeopolitik kategorilerin gerektirdiği doğru ve maharetli hareketlere dayandığı için Atlantikçiliğin çöküşü, Avrasyacı imparatorluk kuruculuğunun herhangi bir aşamasında aniden de gerçekleşebilecektir. Gerçekte Atlantikçi yapı son derece kırılgandır ve ondan herhangi bir stratejik eksen, örneğin Orta Avrupa, Pasifik havzası veya Avrasya'nın kıtasal Güneyi çıkarıldığı anda ilk bakışta bu kadar kudretli ve sağlam gözüken Atlantikçiliğin devasa binası çökecektir. "Üçtaraflı Komisyon"un jeopolitik stratejisi belirli bir düzeyde dahi alternatif Avrasyacı proje ile ablukaya alındığı anda tüm Atlantikçi yapının işlev görmesinde ciddi engellerin meydana çıkması beklenilebilir. Daha sonra olaylar Sovyetler Birliği'nin ve uydularının çöküşünde olduğu gibi hızlı ve yıkıcı bir şekilde gelişebilir. Bu nedenle, Atlantikçilik üzerinde zafer kazanılması, uzak bir gelecek için sözkonusu olsa da, muhtemel Atlantikçilik sonrası dünyada Rusların durumuyla ilgili birkaç görüşün formüle edilmesi gerekir.

Öncelikle, ABD'nin jeopolitik mağlubiyeti Avrasya İmparatorluğunu bir düzine problemle yüz yüze bırakacaktır. O zaman milletlerin ve halkların jeopolitik birliği projesinin temelinde yatan ana faktör -"ortak düşman" prensibi- ortadan kalkacaktır. Bu konsolide edici enerji kendi anlamını kaybedecek ve

hatta Avrasya İmparatorluğunun bundan sonraki mevcudiyeti şüphe altına düşecektir. Bu durumda, Avrasya'nın Atlantik'e karşı olduğu yeni iki kutuplu dünya yapısından çok kutuplu modele geçiş başlayabilir. Burada çok kutuplu modelin, Atlantikçilik üzerindeki galebeden önce değil, *yalnız sonra* mümkün olabileceğini vurgulamak gerekir. Evrensellik iddiası olan Atlantikçilik bir güç olarak mevcut olduğu sürece herhangi birçok kutuplu dünyadan bahsedilemez. Sadece Yeni İmparatorluk, küresel Avrasyacı proje ve stratejik olarak Atlantikçiliğe karşı koyma süreci çerçevesinde az çok dengelenmiş çok kutupluluğun doğuşu için objektif ön şartlar oluşabilir. Çok kutupluluğun ilk basamakları, ancak farklılaştırılmış bir emperyal modelin gerçekleşmesi hâlinde biçimlenecektir. Yalnızca devletlerin ve şahısların ("insan hakları") yasal statüsünün sözkonusu olduğu şimdiki baskın sistemin aksine bu model, siyasi unsurların statüsünü birkaç organik, kültürel-manevi kategori, yani halk, etnisite, din ve millet ile belirleyecektir. Çok kutuplu dünyada "medeniyetler çatışması"nın (Huntigton'un ifadesi ile) gerçekleşmesi, ancak bu medeniyetlerin Atlantikçilik karşıtı stratejik ittifak düzleminde varolmaya hak kazandıkları bağlamda mümkündür. Günümüzde ise, yalnız tek bir "medeniyet" vardır: diğer *tüm* tarihsel organik kültürel modellere karşı olan Atlantikçi, Batılı, liberal-piyasacı medeniyet.

Atlantikçiliğin iflası, Yeni İmparatorluğun halklarını ve çeşitli kısımlarını ciddi bir problem karşısında bırakacaktır: jeopolitik birliği muhafaza ettirmek mi, yoksa İmparatorluk içindeki büyük medeniyet bloklarını bağımsız jeopolitik gerçeklik olarak pekiştirmek mi? Ancak herhalukârda halkların ve mezheplerin milli farklılıkları ön plana çıkacaktır.

O halde, imparatorluk yapısının, tüm dahili çelişkilerin uyumlu çözüm sistemi olarak muhafazası en iyi seçenek olabilir. Avrupa'da bir zamanlar gerçekleştirilmiş olan *Jus Publicum Europeum*, yani Avrupa'nın tüm halkları için ortak "Avrupa Sivil Yasası"ndan yola çıkarak Atlantikçilik sonrası dönemdeki Avrasya İmparatorluğu daha da genişletilmiş bir doktrin -*Jus Publicum Euroasiaticum*- üzerine kurulmalıdır. Askeri-stratejik anlamını kaybedecek emperyal kıtasal yapı, yüksek *yasal* merci rolünü oynayabilir. Bu da, "ortak düşman" üzerindeki zaferden sonra Avrasya halkları arasın-

da ilişkilerin zayıflamasıyla kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak olan gerginliği ortadan kaldırabilir. Böyle bir çıkış yolu ideal olacaktır.

Ancak kıtasal birliğin çöküşü ve Avrasya mekanında birçok medeniyet bloklarının -Rus-Slav (daha geniş anlamda Ortodoks), Avrupa, Uzak Doğu, Orta Asya, İslam vs.- oluşumu öngörülebilir. Onların her birinin diğerleri ile münasebetlerini, hatta sınırlarını ve yapılarını tabii ki şimdiden tahmin etmek mümkün değildir. Fakat bu tür varsayımsal bir perspektifte, uzak gelecekte (ve yalnız Atlantikçiliğin iflasından *sonra*) Rusların dünya tarihine bağımsız şekilde katılımını, uzun süren Atlantikçi düzensizlikten (anomaliden) sonra kendi organik ve doğal akışına geri dönüşünü dikkate alan bir model şimdiden Rus milletinin oluşumu projesine yerleştirilmelidir. Bu durumda, Rus milleti, kendi devletçiliğini oluşturmaya veya tek bir gelenek, kültür, din, kader ile perçinlenmiş daha geniş doğal etnik-devletsel oluşumunu biçimlendirmeye hazır olmalıdır. Rus devletçiliği meselesi tüm yönleri ile gündeme getirilebilir. Lakin bu, kendi içinde problemli ve farazi olan Avrasya sonrası dönemde olabilir.

Ancak şu anki durumda Ruslar, tüm güçlerini milli konsolidasyon, halkın manevi, kültürel ve dini canlanışı, nihai teşekkülü ve tam olarak uyanışı için sarf etmelidir. Bunu, ileride (gerektiğinde tabii ki) kendi *milli Hakikatini* sadece düşmanlara karşı değil, tarihen kendine özgü milli dünya görüşüne sahip imparatorluklar oluşturan müttefiklerine karşı da savunabilmesi için yapmalıdır. Emperyal bağlamda Ruslar sadece kendi kimliklerini muhafaza etmemeli, onu kökleştirmeli, pekiştirmeli ve azami derecede derinleştirmelidirler. Ve uzak gelecekte Atlantikçiliğin çöküşünden sonra Ruslar kendi milli misyonlarını, evrensel milli yollarını savunmaya hazır olmalıdırlar.

Her şeye rağmen, Ruslar, Avrasya emperyal mekanında stratejik olarak merkezi bir yeri tutacaktır. Böylece, Atlantikçilik sonrası dönemde (eğer İmparatorluk muhafaza edilirse) İmparatorluğun medeniyetsel öncelikleri konusunda imtiyazlı bir durumda bulunacaklar. Böylelikle, belli bir düzeyde bu İmparatorluk, eskatolojik ve evrensel belirlenmeye göre geçerli olan, ve büyük mekanlar ve kozmik hissiyatla kaynaşan Rus Ülküsü ile ilintili olacaktır. Kıtasal blok bileşenlerine parçalandığı takdirde, milli dönem ve

imparatorluk oluşumundaki enerjik süreçler sayesinde yeniden güçlenen Ruslar, bağımsızlığa kavuşmuş kıta halkları ve devletleri arasında *merkezi* konumu işgal edeceklerinden jeopolitik anlamda yeniden üstün bir duruma gelecekler. Bu da, Rus Devleti'ni, Rus İmparatorluğunu, sağlam milli bünyeye dayanan sarsılmaz ve istikrarlı bir jeopolitik gerçekliğe dönüştürecektir.

Tüm bu fırsatları artık bugün, yani Yeni İmparatorluğun temelleri atıldığı ve siyasi, ideolojik ve idari olarak tüm milli Rus gerçekliğinin yeniden örgütlendiği anda hesaba katmak gerekir.

İmparatorluğun Askeri Yönleri

Nükleer ve Kıtalararası Potansiyelin Önceliği

Askeri-stratejik anlamda Yeni İmparatorluk, eski SSCB'nin nükleer gücü ve aynı zamanda Avrasya Blokunun elindeki stratejik ve uzay silahlarının tüm türlerinin muhafazası hâlinde ancak gerçek şekilde kurulabilir. Bu temel şart, sadece müstakbel kıtasal oluşumun çalışma kabiliyeti için değil, onun kurulması için de gereklidir. Çünkü devletlerin ve "büyük alanlar"ın Rusya etrafındaki entegrasyonu ve Avrasya'nın esas eksenlerinin iyice sağlama bağlanması, tüm Avrasya projesinin ciddiliğinin başlıca garantörü olarak Moskova'nın *stratejik* potansiyele sahip olması durumunda gerçekleşecektir. Atlantikçilik (NATO) ve Rusya (SSCB'nin askeri-stratejik varisi ve yeni Avrasya Blokunun kutbu) arasındaki stratejik dengenin korunması, Yeni İmparatorluğun siyasi planlarını ciddi ve pratik açıdan ulaşılabilir kılmaktadır.

Şu anda eski SSCB'nin stratejik potansiyeli NATO ile nükleer silahlar, nükleer denizaltılar, bazı askeri uzay programları, stratejik hava gücü alanlarında göreceli karşılaştırılabilirliğini korumaktadır. Bu denge, Atlantikçilik lehine değişir değişmez, Avrasya İmparatorluğu'nun gerçekleşmesi imkansız olacak, Rusya nihai olarak sıradan bir "bölgesel devlete" dönüşecektir. Böylece, Rusya'nın toprakları ve etkileme kapasitesi keskin bir şekilde kısıtlanacaktır. Bundan sonra herhangi bir jeopolitik eksen ve siyasi proje, hiçbir şeyi değiştiremeyecektir. Yalnız "Soğuk Savaş"ın stratejik alandaki güçler dengesinin henüz geri döndürülemez şekilde değişmediği günümüzde, Rusya'nın jeopolitiği ve politi-

kası gerçekten belirleyici bir role ve kıtasal ağırlığa sahiptir. Fiilen, özgür ve bağımsız jeopolitik projelendirme, Rus ve Atlantikçilik potansiyellerinin stratejik karşılaştırılabilirliğinin korunmasına doğrudan bağımlıdır. Bu nispet değiştiği anda Rusya, jeopolitiğin *öznesinden nesnesine* dönüşecektir. Sonuçta, dışarıya bağımlı olacak olan Ruslar, aslında "başkasının" oyununda rolleri ve öncelikleri seçerek sadece manevra yapmak durumunda bulunacaklardır.

Böyle bir durum, Avrasya projesini Rus (eski Sovyet) ordusunun kalite ve potansiyeli ile doğrudan ilgili kılmaktadır. Ve bundan otomatik olarak bir sonuç çıkarılabilir: ordunun bu koşullarda hiçbir surette Moskova'daki günlük siyasal duruma bağımlı olmaması gerekir. Aksine, ordunun kalitesi (tabii ki, öncelikle stratejik silahlar alanında) tüm Rus siyasetinin temeli, belkemiğidir. Dolayısıyla, ordu yapısı bu politikanın genel çizgilerini belirlemeli, salt *siyasi* noktaları sağlama bağlamalıdır. Ülkenin siyasi statüsü, ağırlığı, imkanları ve geleceği doğrudan Silahlı Kuvvetlere bağlı olduğundan stratejik dengenin belli bir düzeyde henüz korunduğu durumda ordu, Rus siyasetinin önemli faktörlerinden biri olarak kalacaktır.

Şu anda Atlantikçiliğin baskısı ile Rus ordusunda tüm askeri doktrinin hareket yönünü kıtasal-Sovyet yapısından bölgesel-yerel yapıya değiştirme gibi tehlikeli bir süreç gelişmektedir. Bu değişim, artık Rusya'nın "potansiyel düşmanı" olarak ABD ve NATO ülkelerinin değil, sınırdaş ülkelerin ve Rusya Federasyonu'nun ayrılıkçılığa başvurabilecek iç bölgelerinin nitelendirildiği anlamına gelmektedir. Yeni askeri doktrinin bu dönüşümü Silahlı Kuvvetlerin jeopolitik açıdan yegâne makul olan konumuna gerçekte tamamen zıttır. Çünkü mevcut durumda "potansiyel düşmanlar", mantıken Rusların doğal "müttefikleri" olması gereken ülkeler olmaktadır. Diğer bir ifade ile, "potansiyel müttefikler"e "potansiyel düşmanlar" olarak bakılmakta, Rusya'nın başlıca jeopolitik "potansiyel düşmanı" olan Atlantikçi Blok ise, hiç hesaba katılmamaktadır.

Askeri mesele, jeopolitik tercihe doğrudan bağlıdır. Rusya kendi geleceğini bir İmparatorluk, yeni kıtasal blokun entegre edicisi ve kutbu olarak düşünüyorsa, kendi Silahlı Kuvvetleri daha ziyade yerel olan silahlanmanın aleyhine, nükleer ve stratejik silahlanmaya zaruri ve öncelikli şekilde meyletmelidir. Emperyal

plandaki temel askeri harekatlar, gelecekte "kıtalararası savaş" koşullarında gelişecektir. Dolayısıyla, kıtalararası füzeler (öncelikle nükleer başlıklı), stratejik hava kuvvetleri, uçak gemileri ve nükleer denizaltılar, aynı zamanda SDI'ye (Stratejik Savunma İnisiyatifi) alternatif olarak geliştirilen askeri uzay programları özel önem kazanmaktadır. Bu tür silahlar kıtasal entegrasyona en iyi şekilde yardımcı olabilir ve diğer Avrasya blokları ve ülkelerinin Rusya ile ittifak kurmasını çekici kılabilir. Yalnız bu türden silahlar Rusya'ya kıtasal düzeyde jeopolitik konum kazandırabilir ve ardından daha somut olarak Orta Avrupa'nın gelişmiş bölgeleri ve Japonya ile işbirliği temelinde ekonomik problemleri de çözebilir. ABD tarafından "Batının ve demokrasinin Sovyet totaliterliğinden korunma garantörü" olarak telkin edilen nükleer faktörün II. Dünya Savaşı sonrası dönemde Amerikan ekonomisinin esas itici motoru olduğunu unutmamak gerekir. O dönemde ekonomik yönden güçlü, ama askeri-siyasal açıdan zayıf olan Batı ülkeleri (ve Japonya), Amerikan ekonomisini ve sanayisini, *Pax Americana*'nın stratejik himayesi karşılığında desteklemişlerdi. Birçok yönden, Rusya şu anda bile buna benzer bir şeyi hem Avrupa'ya hem de Japonya'ya bir şartla teklif edebilir. Bu da, Amerikan, yani Atlantikçi hükümranlıkta olduğu gibi bu iki "potansiyel İmparatorluğu" zayıflatma ve katı bir şekilde kontrol altında tutmanın değil, onların siyasal olgunlaşmasına destek çıkmanın Rusya'nın menfaatine olması demektir. Hatta salt pragmatik düzeyde, Rusya'daki ekonomik krizin üstesinden gelmek, yalnız stratejik faktörün ve ilgili çeşitli silahların jeopolitik kullanılışı hâlinde mümkündür. "Daha fazla iyi ürün" elde etmek amacıyla artık askeri sanayii tencere üretimi için yeniden şekillendirmek yerine, uçak gemilerinin ve nükleer denizaltıların üretimini devam ettirmek ve buna yoğunlaştırmak gerekir. Gerekli siyasi destek hâlinde birkaç denizaltı, gelişmiş ekonomileri ile birlikte gelişmiş ülkeleri (hem de) barışçı yolla Rusya'ya kazandırabilir. Bu durumda askeri fabrikaları çamaşır makinesi üretmek maksadıyla yenileştirmesi, Rusya'nın kendisine telafi edilemez bir *iktisadi* zarar vermesi anlamına gelecektir.

Ordunun tümüyle "bölgesel" usulde yeniden şekillendirilmesi, tüm stratejik olmayan basit silah çeşitlerinin geliştirilmesi demektir. Böyle bir askeri reform akıllıca ve mantığa uygun bir

şekilde gerçekleştirilirse (bulunduğumuz koşullarda buna inanmak zordur), Ruslar, kıtasal koşullarda askeri harekatlara hazır ve Afganistan, Tacikistan ve Çeçenistan ölçekli askeri çatışmaları başarılı ve sorunsuz çözmeye kabil etkin hareket kabiliyeti yüksek bir ordu elde edecekler. Sovyet ordusunun yerel düzeydeki, örneğin Afganistan ve perestroyka dönemi çatışmalarında gözlemlenen etkisizliği, SSCB Silahlı Kuvvetlerinin yapısındaki stratejik önceliğin, düşük ve orta yoğunluklu yerel savaşlara değil, küresel nükleer çatışmaya verilmesinin bir sonucu idi. Bu bir tür zaruret idi. Ordudaki perestroykanın "bölgesel eğilim" önceliği (yani ana hedef olarak, "düşük ve orta yoğunluklu savaşlar" çerçevesinde ancak başarılı askeri harekatların seçilmesi) ile gerçekleştirilmesi, stratejik silahların anında yok edilmesine yol açacaktır. Çünkü dünyada hiçbir ordu -hatta en zengin ve ekonomisi en gelişmiş bir ülke olan ABD'de dahi- hemen aynı anda iki yönde, yani stratejik ve yerel yönde yapılanmayı etkin olarak gerçekleştirmeye kadir değildir. Bu yüzden, ilk bakışta, sanki devrin ruhuna uygun şekilde ordunun "olumlu" yeniden yapılanması, uzak gelecekte Rusların stratejik güvenliklerinin sonu, Rusya Federasyonu'nun teritoryal bütünlüğüne karşı her türlü ciddi garantinin yitirilmesi ve jeopolitik durumunu gelecekte herhangi bir yolla iyileştirmenin tam olması imkansız olacağı anlamına gelmektedir.

Bugün Rusların milli menfaatleri, *ne pahasına olursa olsun* kıtalararası düzeyde stratejik silah potansiyelini muhafaza etmeyi, yani kısıtlanmış ve indirgenmiş halde de olsa "süper güç" olarak kalmayı gerektirmektedir. Bu koşulun sağlanması için her şey kurban edilebilir; her türlü siyasi, jeopolitik, ekonomik ve teritoryal uzlaşmalara gidilebilir. Stratejik potansiyelin korunması hâlinde, bugünkü herhangi bir uzlaşma, yarın Rusların lehine yeniden gözden geçirilecektir. Her şey eskisi gibi kaldığı sürece, Rusya önderlerinin Batı lehine attığı tüm siyasi adımlar, teorik olarak tersine dönebilecektir.

Rusların kaderi ve onların muhteşem istikballeri, ne Rusya Federasyonu dışında ne kadar Rus'un bulunduğu, ne de şu an bulunduğumuz siyasal veya ekonomik durumla ilgilidir. Aksine, bu konu, kendi bağımsızlığını tek ve tabii "potansiyel düşmanı" olan ABD ve Kuzey Atlantikçi Bloka karşı *askeri* olarak savunmak için

Rusya'nın gerekli düzeyde silahlanmaya sahip olup olmamasına bağımlıdır. Tüm diğer meseleler buradan doğmaktadır. İşte, küresel Avrasyacı emperyal projenin gerçekleşmesinin *hâlâ* mümkün, *hatta* bu fırsatın geçmekte olduğu bunun üzerine temellenmekte ve mutlak şekilde belirlenmektedir.

Büyük Rusya'ya Hangi Silahlı Kuvvetler Lazımdır?

Avrasya İmparatorluğunun oluşması perspektifinde askeri yapının gelişme hiyerarşisi başlıca jeopolitik konumlardan ileri gelmektedir.

1. Öncelik, *uzay* silahlarına verilmelidir. Bunlar öyle bir teritoryal etkileme potansiyeline sahiptir ki, bir devletin veya devletler blokunun askeri güvenliğini sağlayan geleneksel formlar, bunlar karşısında tamamen etkinliğini ve anlamını kaybederek geri kalmaktadır. Burada SDI'nin Rus versiyonunu hazırlamanın merkezi önemi vardır. Bununla birlikte, "atmosfer" silahlarının hazırlanması ve insana psikolojik etkisi olan, konvansiyonel silahların dışındaki silahlarla denemeler yapılması son derece ehemmiyetlidir. Pratik olarak yerel çatışmalarda kullanılmayan silahların masraflı ve kapsamlı bilim gerektiren bu alanı, aslında devlet ve millet güvenliğinin temel eksenidir. Bu tür denemeler ve gereken sonuçlar olmazsa halk, "potansiyel düşman" önünde pratikte savunmasız kalacak ve "bağımsızlık", "egemenlik" ve "jeopolitik projeler"le ilgili tüm konular kendiliğinden kaybolacaktır.
2. Bundan sonra, nükleer silahların havadan taşıyıcıları, yani füze potansiyeli ve stratejik havacılık gelmektedir. Atlantikçilik kutbuyla muhtemel çatışmayı amaçlayan bu kıtalararası silahlar alanı, diğer askeri müdahale türlerinden deniz sınırları vasıtasıyla iyice korunmuş olan bölgelere sürekli tehdit oluşturmaktadır. Tesadüf değildir ki, Sovyet füze sanayiinin gelişmesi, zamanında ABD'de aşırı telaşa neden olmuştu. Karasal sınırların son derece elverişsiz durumuna rağmen SSCB ve Varşova Paktı, sözkonusu alandaki başarılar sayesinde II. Dünya Savaşının ardından uzun bir

süre tutunabilmiştir. Yalnız kıtalararası silahlar SSCB'yi, aşağı yukarı bir "kıta" yapmaktaydı. Bu durum ona, gerçek bir kıta olan ABD'nin stratejik eşdeğeri olması için belli esasları temin etmekteydi.

3. Daha sonraki mühim bir düzey, Deniz Kuvvetleridir. Bu silahlanma türü de, kıtalararası füzeler ve stratejik havacılıkta olduğu gibi, bir numaralı "potansiyel düşman" olan ABD ile çatışma hâlinde küresel askeri ödevleri yerine getirmek için gereklidir. İleride Rusya'nın askeri deniz filolarının kıtasal blokunun oluşması, gerek Güneyde, gerekse Batıda stratejik limanların devasa sisteminin (geleneksel olarak Rusya ve SSCB'nin mahrum olduğu) kurulması için çıkış noktası olmalıdır. Burada uçak gemileri ve denizaltılar öncelikli öneme sahiptir. Deniz Kuvvetleri denizlerde ve kıyısal bölgelerde ve karasal üslerden azami derecede uzak mekanlarda askeri harekatlar gerçekleştirmeye yapısal açıdan yönelmelidir. Bu, muhtemel askeri çatışmalarda öncelikli askeri harekat türü olmalıdır. Çünkü başarılı bir stratejinin temel koşulu, bilindiği gibi, askeri operasyonların hem potansiyel düşmanın hem de tarafsızların alanlarında gerçekleştirilmesidir. Burada Deniz Kuvvetlerinin mevcut modelinin güney denizleri ve okyanuslarının yanı sıra Atlantik Okyanusunun batısındaki şartlara uyumunun jeopolitik ve stratejik özelliklerini önceden göz önünde bulundurmak lazımdır. Karadeniz ve Baltık Denizi filoları, İmparatorluk niteliğindeki Rusya için er veya geç önemlerini kaybedecekler. Zira onlar, yalnız bir "bölgesel devlet" için önemli stratejik noktalar olabilirler. Sırf böyle bir şeyin olması bile Rusya için stratejik intihara eşdeğerdir.

   Buna göre de, kıtasal blok için Hint ve Atlantik okyanuslarını kontrol altında tutmak, körfezler veya Baltık ve Kuzey denizleri arasındaki dar geçitler vasıtasıyla kolayca kapanan ikinci dereceli limanlardan daha fazla öneme sahiptir. Deniz Kuvvetleri genelde, daha ziyade Uzak Doğu ve Kuzey Deniz filoları örneklerine doğru meyletmelidir. Zamanı gelince, Rusya bunların benzerlerini, emperyal (bölgesel değil!) Rusya'nın asıl jeopolitik sınırları olan Hindistan, İran ve Batı Avrupa'da yeniden kurmaya hazır olmalıdır.

4. Kara kuvvetleri emperyal bir perspektifte daha az öneme sahiptir ve gerçekten önemli stratejik boyutta olmaktan ziyade "dahili kuvvetler" rolünü oynamaları mukaddердir. Gerçek kıtalararası çatışmada kara kuvvetleri sadece yardımcı bir rolü yerine getirecektir. Buna göre de, onların askeri hiyerarşi yapısındaki yeri belirlenecektir. Bu konuda tek bir istisna, hava-komando ve özel kuvvetlerdir. Onlar hareket kabiliyetleri ve karasal kıta üslerinden bağımsız olmaları ile ciddi kıtalararası operasyonlarda aktif katılım gösterme gücüne sahiptir. Buna uygun olarak, hava-komando kuvvetlerine, ordunun diğer kara kuvvetleri birliklerine nazaran öncelik verilmelidir.

Rusya'nın ve gelecekteki Yeni İmparatorluğun Silahlı Kuvvetlerinin bu yapısı, genel hatları ile II. Dünya Savaşı sonrasındaki ordunun *Sovyet* modelini yeniden tesis edecektir. Bu model, jeopolitik sürecin tabii bir sonucu idi. Bu süreç ise, sadece tarihin jeopolitik mantığına uygun cevaplar veren ordu üst yönetimi tarafından tamamen idrak edilmekteydi. O sırada siyasal ve ideolojik klişeler, SSCB'nin parti yönetimine, Sovyet Devleti'nin devletsel ve jeopolitik gelişim mantığıyla kendiliğinden meydana çıkan yegâne uzlaşmaya varma imkanı tanımaktaydı. Jeopolitik ve stratejik genişleme perspektifi, Rusya'nın coğrafi konumunun başlıca yapısına uygun düşmekteydi. Ve yalnız ordu bunu diğerlerine göre daha eksiksiz ve net olarak anlıyordu. Bu yüzden, SSCB Silahlı Kuvvetleri "potansiyel düşmanın" belirlenmesi, farklı silah türlerinin gelişme öncelikleri, yeni teknolojilerle ordunun teknik olarak donatılması gibi konularda genel anlamda tamamen doğru bir yönde gelişmekteydiler. Ne var ki, aşırı ideolojik baskı ve geç Sovyet dönemi toplumundaki genel aşınma Silahlı Kuvvetlerde de görülmekteydi. Onlar kendi özel mantıklarını ve (milletin özgürlüğü ve güvenliği konularında tüm Rusların milli menfaatleri ile örtüşen) özel menfaatlerini aniden unutuvermişlerdi. Şahsi yanlışlıklar dikkatleri, temel stratejik meselelerden başka yerlere çekmişti.

"Bölgesel devlet Rusya" düşüncesinden doğan ordunun günümüzdeki yeniden yapılandırılması, SSCB Silahlı kuvvetlerinde

genel hatlarıyla mevcut olan ve Yeni İmparatorlukta ise mevcut olması gereken hiyerarşiyi fiilen alt üst etmektedir.

Rusya Federasyonu'nun "bölgesel" ordusunda öncelik kara kuvvetlerine verilmektedir. Gerçi burada hava-komando kuvvetleri diğer ordu birliklerine kıyasla biraz daha ön plandadır.

Bundan sonra Deniz Kuvvetleri gelmektedir. Buradaki (yapısal) dönüşüm ve mevcudun azaltılması, uçak gemileri ve nükleer denizaltılar aleyhine gerçekleştirilmekte, ve stratejik anlamını pratikte kaybeden Karadeniz filosu çevresinde ise, Moskova ve Kiev arasında, başlangıçtaki terimlerin ve hedeflerin temelde gerçek dışı olması yüzünden genelde herhangi bir çözümü olmayan bir skandal çıkarılmaktadır.

Havacılık ve füze sanayiine daha az dikkat edilmekte, stratejik havacılık ve kıtalararası füzeler ise genelde yok edilmektedir. Buna paralel olarak da, nükleer silahtan vazgeçilmektedir.

Bölgesel çatışmalarda tamamen lüzumsuz olan uzay silahlarının geliştirilmesi dondurulmakta ve azaltılmaktadır. Çünkü bunlar devlet bütçesinde herhangi bir mazereti olmayan ama devasa ve anlamsız yekun tutan giderler hesabını oluşturmaktadır.

Ordu yapılandırılmasının iki modeli kıyaslanırsa, bunların birbiri ile çelişen iki hâli temsil ettiklerini görürüz.

Bunlardan birisi ("kıtasal" versiyon), asıl jeopolitik ölçütlerinde kıtasal bloku, Avrasya'yı, Rusya'yı "potansiyel düşman" olmaya devam eden ABD ve Atlantikçi Bloka karşı savunmayı öngörmektedir. Böyle bir ordu, Rusların gerçek menfaatlerini temin etme eğilimi göstermekte, milli bağımsızlık ve özgürlüğün garantörü sayılmaktadır. Bundan başka, bu ordu, Rusya'nın dünyadaki jeopolitik konumunu istikrarlı ve güvenli kılacak ve önemli ekonomik problemleri de çözecek olan küresel Avrasya projesini etkili şekilde gerçekleştirmeye imkan vermektedir.

İkinci ordu türü ("bölgesel" versiyon), Rusya Federasyonu olarak anlaşılan ve yalnız yerel ve dahili siyasi problemleri çözmeye ilgi gösteren bir Rusya'ya lazımdır. Böyle bir ordu, milli güvenliğin gerçek garantörü olamaz. Bu ordunun komşu ülkeler ve halklarla çatışmaya yönelmiş olan ezeli yapısı, Rusları her zaman "düşman

komşu" ("eski dost halk") tarafından bir hücum beklentisi içinde bulunmaya mecbur etmektedir. Bu yapı, ileride Orta Avrupa ve Japonya'yı muhtemel ABD işgalinden korumada da açıkça yeterli olmayacağı için Rusları, bu jeopolitik oluşumlar ile elverişli jeopolitik ilişkiye girmekten mahrum etmektedir. Dahası, bu tür bir yapı, Rusları, Avrasya'nın müstakbel jeopolitik eksenleri olacak Berlin, Tahran ve Tokyo'yu "potansiyel düşman" niteliğinde görmeye itmektedir. Böylece, bu ülkelerin Rusya ile ilişkilerini bozmaktadır. Ordunun yeniden yapılanmasından sonra barışçı yeminler edilmesi tamamen önemsizdir. En çok sorumluluk gerektiren kararların alınmasında salt siyasi mülahazalardan daha üstün olan jeopolitikte, diplomatların ve siyasi liderlerin resmi ve gayri resmi açıklamalarından ziyade ülkelerin silahlanma nitelikleri bir anlam ifade etmektedir.

Teknolojiler ve Kaynaklar

Teknolojik Eksiklik

SSCB'nin Soğuk Savaşta mağlup olmasının nedenlerinden biri de, rakip jeopolitik kampın ülkelerine kıyasla ciddi teknolojik geri kalmışlığı idi. Atlantikçilerin teknolojik atılımı, NATO üyeleri olan ülkeler arasındaki rollerin etkin paylaşımıyla temin edilmişti. Bir taraftan, ABD, salt askeri, stratejik kutbu kendisinde toplarken, askeri sanayiine dolaysız "yeni ileri teknoloji" yatırımları yapmayı dert etmeden diğer kapitalist ülkelere ticari, mali ve teknolojik yönlerini geliştirme imkanı sağlamıştı. Amerika Birleşik Devletleri, çoğu zaman Avrupa, Japonya ve diğer ülkelerde tasarlanan ve üretilen hazır ileri teknolojiyi sadece, kendi askeri sanayiinde uygulamıştır. ABD'nin "himayesi"ndeki ülkeler, bu jeopolitik korunma bedelini "teknolojik haraç" ile ödemekteydiler. SSCB ise, tüm teknolojik tasarıları sadece kendi askeri sanayisi hudutlarında radikal şekilde merkezleştirmişti. Bu da, araştırmaları ve yeni projeleri daha girift bir iş hâline getirmekte idi; baştan beri merkezi bir organizmada hazırlanır ve bir plan çerçevesindeki amaçlara göre belirlenirdi. Bu, teknolojik yenilik alanını keskin şekilde daraltıyordu. Diğer bir deyişle, aynı merkezleştirilmiş yapıya aynı anda iki taraflı sorumluluk yüklenmekteydi: küresel askeri stratejik yapının oluşturulması ve paralel alanlarda bilim gerektiren üretimin gelişmesi ile birlikte bu sanayii teknolojik donanımının sağlanması. Tüm ileri teknoloji, enformasyon programları, bilişim teknolojisi vs. alanları askeri sanayie sıkı şekilde bağımlı halde idi. Sözkonusu durum onu bazen gereken esneklik ve bağımsızlıktan mahrum etmekteydi. Fransa, İngiltere, Almanya,

Japonya, Tayvan, Güney Kore vs. gibi jeopolitik "uydular" olmaksızın ABD'nin teknoloji düzeyinin mevcut durumdan daha aşağıda olacağı tahmin edilebilir.

SSCB'nin teknolojik geriliği kaçınılmaz idi. Gün geçtikçe Rus sanayisi ve ekonomisinin Batılı partnerlere, *know-how* vs. olan bağımlılığı derinleştiğinden bugün Ruslar, SSCB'nin bu alandaki başarısızlığını tam anlamıyla hissetmektedirler. Oysa ki, belirli bir teknolojik gelişmişlik düzeyi, uluslararası siyasette ağırlığa ve etkili, rekabete dayanıklı dahili ekonomik yapıya sahip olmaya can atan her bir devlet için tamamıyla zaruridir. Rus milletinin emperyal perspektifinden bahsedilirse, o zaman ileri teknoloji düzeyi, her türlü jeopolitik ve ekonomik yayılmanın istinat ettiği tüm stratejik ve jeopolitik faktörleri sağlamak için gereklidir. Böylece, önümüze şöyle bir soru çıkmakta: elden kaçırılanı yeniden elde edebilmek ve SSCB'den miras kalan, günümüzde azalmak yerine aksine derinleşen (beyin göçü, bilimsel çalışmalara verilen devlet desteğinin azaltılması, askeri sanayiin sivil hâle dönüştürülmesi, bu sanayideki düşüş ve yeniden yapılandırma vs.) teknolojik geriliği telafi edebilmek için Ruslar hangi tarafa yönelmelidir?

Burada üç muhtemel yol vardı: Birincisi, Rusya'nın bağımsızlığı için sahip olduğu tüm jeopolitik iddialarından vazgeçmesi, Atlantikçilik önünde topyekun teslim olması, gösterilen itaat için "ödül" olarak da biraz eskimiş ve stratejik sırrı kalmamış bazı "ileri teknolojiler"e *Amerikalılar* eliyle azar azar ulaşma imkanı verilmesidir. Bu yol bazı Üçüncü Dünya ülkeleri (Asya veya Pasifik aslanları) örneğinde onların gerçekten ekonomik, mali ve sanayi atılımlarını hayata geçirmek için fiilen denenmiştir. Rusya örneğinde ise, ABD, Avrupa ve Üçüncü Dünya ülkelerine kıyasla, daha fazla ihtiyatlı olacaktır. Çünkü Rusya'nın jeopolitik ve tarihi kapasitesi o kadar büyüktür ki, ekonomik gelişmesi ve teknolojik hamlesi ileride onu yeniden ABD'nin güçlü "potansiyel düşman"ı yapabilir. Rusların "ileri teknoloji"ye erişmesinin, tam teslimiyet ve askeri sanayiinin stratejik kısımlarının toptan dönüştürülmesi hâlinde bile, tamamen frenleneceği ve sabote edileceği doğal olarak beklenebilir. Bu yol bir çıkmazdır.

"Dar milliyetçilik" taraftarlarının savunduğu ikinci yol, dış yardım olmadan dahili kaynakların azami gayretiyle teknolojik atı-

lımı gerçekleştirmeyi içermektedir. Buna göre, tüm halkın azami, neredeyse topyekun seferberliği ve Batı ile ilişkilerin keskin şekilde kötüleşmesi öngörülmektedir. Eğer burada her şey "bölgesel devlet" olarak algılanan RF ve Rusya'nın kapasitesi ile sınırlanacaksa, bu tür girişimler, SSCB örneğindeki benzeri problemleri doğuracağından başarısızlığa mahkumdur. Yani Ruslar aynı anda kendilerini "potansiyel düşman" niteliğindeki süper güçlerden korumalı ve ileri teknoloji gibi hassas alanları geliştirmelidirler. Bu durumla, istikrarlı ve katı örgütlenmiş SSCB başedemediğine göre, kriz yaşayan ve istikrarsız olan Rusya Federasyonu hiç başedemez. Bu yola, "totaliterlik" unsurlarını da eklemek gerekecektir ki, bu da kaçınılmaz olarak derin iç itiraza neden olacaktır. Dolayısıyla, bu yolu da saf dışı etmek lazımdır.

Sonuncu yol ise, stratejik ittifaka ve Rus kaynaklarına erişme karşılığında gelişmiş Avrupa ve Asya ülkelerinden (ABD'den değil) ileri teknolojileri aktarmaktır. Burada tüm şanslar başarıdan yanadır. Bu yolla Ruslar ABD'den bağımsızlıklarını belirli bir oranda koruyacak ve milletin haddinden fazla gerilmesi, diktatörlük ve sert tedbirler alınması gibi durumlardan kaçınacaktır. Sözkonusu süreç, derhal ABD tarafından Rusya'ya ve en önemlisi "sadık olmayan uydularına" karşı öfkeye yol açacaktır. Rusya'nın stratejik gücünün ABD'ninki ile karşılaştırılabilir olduğu ve Rus ideolojisi de açıktan açığa emperyalist (veya Komünist) olmadığı takdirde bazı ülkeler bu yola katılabilirler. Bundan başka, bu durumda ileri teknolojiler, Almanya, Japonya ve diğer gelişmiş ülkeler için önemli olan ve erişimi ABD tarafından tüm dünyada katı biçimde denetlenen kaynaklar ile takas edilecektir. ABD, kaynaklar konusunda yeterince bağımsız olduğundan bu ülkeler için Rus kaynakları, Orta Asya, Sibirya vs. hayati önemi haizdir. Yeraltı servetleri, hammaddeler, enerji kaynaklarının yanı sıra güçlü stratejik askeri himaye gibi nedenler, tam anlamıyla bazı gelişmiş ülkeleri ileri teknoloji alanında işbirliği yapmaya ve bu alanda elde edilmiş en yüksek kazanımları (üretimin oluşturulması ve organizasyonu ile birlikte) Rusların kullanımına sunmaya yöneltebilir. İleride tedricen bu konularda milli eğilimler vücuda getirilse de, her halükârda burada ilk atılım kaçınılmazdır.

Bu üçüncü yol, Avrasya projesinin daha pratik düzeyde somutlaştırılması olarak genellikle bu projeye uymaktadır. Bu, Berlin-Moskova-Tokyo jeopolitik ekseninin kurulmasının basit siyasi-coğrafi bir plan olduğu değil fiilen Rusların teknolojik geri kalmışlığı probleminin en iyi çözümü anlamına gelmektedir.

Rus Kaynakları

Rusya, diğer ülkeler için doğal kaynak tedarikçisidir. Bu durumun, yeterince uzun bir geçmişi vardır ve büyük ölçüde Rusya'nın jeopolitik statüsünde belirleyici bir faktör olmuştur. Şimdi de kaynak ihracının ve genelde kaynak temininin jeopolitik anlamına daha yakından göz atalım.

Dünyadaki kaynakların küresel dağılımda bazı eşitsizlikler mevcuttur. Kuzeyin dört gelişmiş bölgesinden ikisi (ABD ve Rusya) kaynaklara erişim imkanına sahip olup zaruret hâlinde kaynak otarşisine muktedirdir. Ancak diğer iki bölge (Avrupa ve Japonya), ciddi kaynak eksikliği hissetmektedir. Böylece, kaynaklar açısından zengin olmayan iki bölge üzerindeki denetim, geniş ölçüde diğer iki bölgeyle karşılıklı ilişkilere göre belirlenmektedir. Burada bir nokta daha önem arz etmektedir: ABD sömürge veya yarı-sömürge olan bölgelerin kaynaklarını denetim altına almaya ve bunların yardımıyla gelişmiş ülkeleri etkilemeye can atmaktadır. İhtiyaç anında sömürgeci strateji *olmaksızın* büyük problemlerle karşılaşmayarak kaynak otarşisi oluşturabilecek olan ABD, öz kaynaklarını kendisi için korumaya çalışmakta ve onları çok ihtiyatla tüketmektedir. Rusya ise, geleneksel olarak kaynaklarının ihracını manipüle etmektedir. Bu iki devletin konumlarındaki farklılığın her iki taraf için artı ve eksileri vardır. ABD her zaman dokunulmamış stratejik stoka sahip olmakla beraber, sömürge kaynak üslerinin daima teorik olarak denetimden çıkma ihtimalleri mevcuttur. Rusya ise, kaynaklarını ihraç ederek daima kendi stratejik stokunu harcamakla birlikte bunların kendi bölgesinde bulunuyor olması dolayısıyla kaynak temininde kendini güvende hissedecektir.

Böyle bir nesnel durum, ileride kıtasal blok oluşumunda Ruslar lehine şu şekilde kullanılabilir: Başlangıç aşamasında Rusya, Doğu ve Batıdaki potansiyel partnerlerine kendi kaynaklarını

teklif edebilir. Bu, onların Avrasya projesinin ilk devrelerinde ABD ile kaçınılmaz biçimde gerginleşen ilişkilerini telafi etmeleri için yapılmalıdır. Avrupa ve Japonya arasında doğrudan bir *kara* bağlantısı kurulabileceğinden bu daha da mümkün hâle gelecektir. Bu bağlantı, Atlantikçiliğin jeopolitik stratejisinde başlıca koz olan deniz ve kıyı denetiminden bağımsız olacaktır. Tabii ki, sözkonusu ihracat tek taraflı yardım niteliğinde olmayacaktır. Çünkü bu süreç, Rusya'nın stratejik gelişimine, ve ayrıca Doğu ve Batıdaki siyasi ve savunma hatlarına esaslı bir şekilde yayılmasına Avrupa ve Japonya'nın aktif mali ve teknolojik katılımını öngören ortak jeopolitik bir plana uygun olmalıdır.

İleride ise, kaynaklarla zengin bölgelerin Avrasyacı partnerler ve Rusya lehine yeniden bölüştürülmesi yoluyla ABD'nin Afrika'dan, Orta Doğu'dan ve Pasifik bölgesinden çıkarılmasına yönelmek lazımdır. Bu, Atlantikçililerin "anakonda planı"na doğrudan karşıt bir plandır. "Anakonda planı", jeopolitik rakiplerine otarşik ekonomik bölgeler oluşturma imkanı vermemek amacıyla ABD'nin Güney Avrasya, Afrika ve Pasifik mekanında katı denetimini öngörmektedir. Atlantikçiliğin "anakonda"sı Amerika kıtasına kıstırıldığı zaman Avrasya'nın bütün "yoksul Güney"i, daha gelişkin olan Avrasya Kuzeyinin doğal tamamlayıcısı olacaktır. Arap petrolü, Afrika'daki yeraltı servetleri ve Pasifik mekanının kaynakları, Avrasya Bloku ülkelerine ABD'yi *bypass ederek* doğrudan ulaşabilir. Bu durumda, Rusya kendisi için sadece kaynak biriktirmeye başlamaz, aynı zamanda güney yönünde yeni alanlar da elde edebilir. Avrasyacı Avrupa, Avroafrika olmak için Güneye hareket eder. Japonya da, '30'lu yıllarda gerçekleştirmeyi planladığı "yeni düzen"i Pasifik'te inşa eder. Rusya ise, artık sahip olduğu veya (kıtasal inşaatın ilk aşamasında) blok içinde teknolojik yönden ilerlemiş partnerlerine kaynak temini karşılığında elde ettiği teknolojik birikimini kullanarak Orta ve Doğu Asya'daki yeni maden yataklarının işletilmesine aktif olarak katılabilir ve kendi stratejik geleceğini temin için hayati derecede önemli olan maden yataklarını ise tedricen dondurabilir.

Kaynaklar konusunda, "Üçtaraflı Komisyon'un muhalifi Anti-Trilateral"nin (Berlin-Moskova-Tokyo Bloku) kurulması, yakın ve uzak gelecekte yüksek düzeyde gerçekçi bir adımdır. Çünkü

ABD tarafından katı şiddetli baskıya maruz kalan Batı ve Doğu eksenleri (Berlin ve Tokyo) için geçiş dönemi, Rusya'nın kaynak imkanları ile hafifletilmiş olacaktır. Rusya, bu dönemde kendi yeraltı servetlerinin ihracı vasıtasıyla, Avrupa ve Japonya'nın tam anlamıyla siyasi ve stratejik kalkınması için gereken her koşulu oluşturabilir. Bundan sonra, bu "büyük alanlar", Kuzey-Güney istikametinde ekonomik ve siyasi genişlemelerini pekiştirebilirler. Sözkonusu geçiş döneminde yeraltı servetlerini işletmesi için etkili teknolojik donanımı elde etmesi, ve Avrupalı Batıdan ve Japon Uzak Doğusundan getirilmiş ileri metodoloji ve teknik modelleri (en kolay yolla) denemesi Rusya için bir hayli önemlidir. Bu faktör, ileride olayların nasıl gelişeceğine bakılmaksızın Rusya'nın stratejik otarşisini kuvvetlendirecektir.

Şu anda Rus kaynakları meselesi doğal olarak Rusya'ya yararlı bir şekilde değil rastgele halledilmektedir. Bugün Ruslar kaynaklarını, ya doğrudan ABD'ye, ya da onun aracılığı (Amerikan tekel şirketleri veya Atlantikçiler tarafından üstü örtülü kontrol edilen ulusaşırı şirketler) ile Batı Avrupa ülkelerine indirimli fiyattan sahte paralar ve yabancı mallar karşılığında satmaktadırlar. Buna alternatif olarak, "milliyetçiler" hiçten olmayacak bir talebi, yani kaynakların ihracını tümüyle durdurmayı ve hepsinin işlenmesi ve tüketimini Rusya'ya bırakmayı ileri sürüyorlar. Sözkonusu proje, tüm milli güçlerin siyasi diktatörlük şartlarında gerçekleşebilecek bir gerilim düzeyini gerektirmektedir. Bu da, şu an hemen hemen imkansızdır. Buradaki çözüm, ileri teknoloji örneğinde olduğu gibidir. Yalnız "üçüncü yol" -ne ABD lehine kaynak ihracatı, ne de herhangi bir ihracatın tamamen reddedilmesi- şu anki durumun gerçek çözümü olabilir.

Ve yine her şey, kıtasal Avrasya Blokunun acilen oluşturulmasının siyaseten gerekli oluşuna dayanmaktadır.

"Yeni İmparatorluk"un Ekonomik Yönleri

"Üçüncü Yol" Ekonomisi

Rusya'da sanayi perestroykası kaçınılmazdır. Rusya'da ekonomik değişimlerin kaçınılmazlığıyla ilgili "reformcular"ın söylediklerinde önemli gerçeklik payı vardır. Sovyet sistemi, gerçi belli düzeyde etkin ve rekabete dayanıklı olsa da, gittikçe öyle hantal ve donmuş hâle geldi ki, yalnız çökmekle kalmadı, ne yazık ki enkazı altında bu türden bir sosyalizmin birçok yararlı ve olumlu yönleri de gömüldü.

Perestroyka döneminde Rusya'da başlatılan ekonomik değişimlerin mantığı, ekonomiye çifte yaklaşımdan kaynaklanıyordu. Bir taraftan, tüm piyasa unsurlarını saf dışı eden ve her türlü özel girişimi bastıran, üretimdeki küçük farklılıklara ve paylaşıma müdahalede bulunan katı merkeziyetçi devlet sosyalizmi, "topyekun yönetim" modeli mevcut idi. Böylesi bir yapısal sertlik, tüm ekonomik sistemi sadece ağır ve hantal (kapitalizmle rekabetteki tedrici yenilgi buradan kaynaklanmakta idi) yapmadı, toplumun ekonomik sürece etkin katılımını öngören sosyalizmin esas prensibini de tahrif etti. Marks'ın felsefi-ekonomik el yazmalarında sosyalist sistemin benzeri yozlaşmasına ilişkin ikazlar vardı. Bu, "sosyalizmde yabancılaşma" olarak nitelenebilir.

Bununla beraber, merkezileştirilmiş ekonominin kritik edilmesi, çok çabuk bir şekilde rakip bir uca, yani "piyasa yasaları", "görünmeyen el", "serbest ticaret" vs. unsurları ile birlikte liberal-kapitalist sistemin savunusuna dönüştü. Liberal reformcular aşırı merkezileştirmeden (teoride de olsa) aşırı liberalleşmeye geçmeye

karar verdiler. Sovyet sosyalizmi son dönemlerinde rakip jeopolitik blok önünde devletin otarşisini zayıflatmış ise, piyasa reformları da bu otarşiyi mutlak bir sona götürmüştür. Bunu da "milli menfaatlere hıyanet"ten başka bir şeyle nitelendirmek imkansızdır. Reformlar gerekli idi; ancak ikili mantık -ya Sovyet sosyalizmi, ya da kapitalist liberalizm- başından beri meseleyi hiç de doğru olmayan bir zemine koydu. Çünkü buradaki tartışma salt teorik karaktere bürünmüş ve böylece Rusya'nın jeopolitik otarşi anlayışı geri plana itilmişti. "Chikago boys" tarzındaki programlar ve von Hayek'in teorileri çerçevesinde sunulan liberal değişiklikler ekonomiye yıkıcı darbeler vurdu. Lakin "muhafazakâr" muhalefetin de belli ölçüde savunduğu ekonomik restorasyon programları da bundan ancak bir nebze iyi idi. Her iki durumda da, iki ütopik soyut model arasındaki polemik sözkonusuydu. "Rusların milli menfaatleri" burada ikinci ve hatta üçüncü planda idi.

Bu şundan dolayı tam anlamıyla mantıklı idi: Sovyet ekonomistleri aldıkları eğitimin özellikleri nispetinde sadece *iki* ekonomik modelle, yani dogmatik Sovyet sosyalizmi (bunu belli zamana kadar savunmuşlardı) ve liberal kapitalizmle (bunu ise belli bir zamana kadar eleştiriyorlardı) iştigal etmeye alışmışlardı. Her iki model, öğrenilme ve incelenme tarzlarıyla hiçbir zaman "ülkenin jeopolitik çıkarları" gibi kriterlerle ilişkili bulunmamıştı. Çünkü bu konu (başka bir biçimde olsa da) ordu ve ideolojik organların (özellikle, GRU[1] ve KGB) sorumluluğunda idi. Perestroykanın liderleri, temel vurguyu *ekonomi* üzerine yaparak "devleti ve ulusal güvenliği" göz ardı ettiler. Ve bu gerçekleşince, ülke, doğru tanımlanmayan bir problemin tuzağına düştü. Böylece, verilen terimlerle yapılan tüm çözümler önceden akim kaldı.

Aslına bakılırsa, halk seçimini, liberal-kapitalizm ve Sovyet sosyalizmi arasından değil, liberal-kapitalizm, Sovyet sosyalizmi ve piyasa ve planlama unsurlarını birbirine uyumlaştıran, milli gelişmeyi ve devlet güvenliği gibi temel bir unsura tabi olan özel ekonomik doktrin ("üçüncü yol") arasından yapmalı idi. Ekonomideki bu "üçüncü yol", ne uzlaşma, ne de iki diğer modelin çeşitli bileşenlerinin eşzamanlı uyumudur; bilakis uzun bir tarihi

• • • •

1 GRU, Sovyet ordusunun istihbarat kuruluşu idi -Ç.n.

geçmişe sahip ve pratikte gerçekleşmiş pek çok örneği olan yetkin ve bağımsız bir doktrindir. Maamafih, toplumsal tartışmalar çerçevesinde pratik olarak bu "üçüncü yol" hiç hatırlanmamıştı. Bu yola ciddi olarak bakmayı ısrarla reddetmenin sonucu ortadadır: tahrip edilmiş ve zayıf düşürülmüş bir ülke, dağılmış ekonomi, Rusya'nın IMF ve Dünya Bankası'na karşı yükselen parazit bağımlılığı, ekonomik ve sanayi ilişkilerinin çöküşü vs. Bugün ne sosyalizm, ne piyasa mevcuttur. Ve önemli ekonomik sorunların çözümünde baskın olmaya başlamış bir mantık çerçevesinde kalarak herhangi bir şeyin düzeltilebileceği de zannedilmesin.

Ekonomideki "üçüncü yol", gelinen noktanın çıkmazlığı karşısında durumu anlamaya başlayan bazı politikacıların düşündüğü gibi ne İsveç, ne de İsviçre modelleri ile özdeşleşmiştir. Ne İsveç, ne de İsviçre tam anlamıyla jeopolitik oluşumlar sayılırlar ve ciddi bir stratejik egemenliğe de sahip değiller. Demek ki, gerçek otarşiyi sağlamak için gereken kamusal, endüstriyel ve askeri sektörlerin muazzam payları bu devletlerde genellikle bulunmamaktadır. Bu ülkelerde sosyal eğilimli toplum yapısı ve piyasa ekonomisi arasında belli bir uzlaşmaya gerçekten varılmıştır. Ama burada bu ülkelerin tam depolitizasyonu ve Avrupa'daki jeopolitik güç dağılımında aktif rol oynamaktan bilinçli olarak feragat etme karşılığında elde edilen tamamen suni bir model sözkonusudur. Jeopolitik durumu Rusya'yı aktif bir role mahkum ettiğinden, Rusya hiçbir zaman kendi ölçütlerine göre "ikinci bir İsveç" veya "ikinci bir İsviçre" olamaz. Bu durumda tarafsızlık mümkün değildir. Dolayısıyla, bu yollara başvurmak anlamsızdır.

İkinci hayal, Rusya için "üçüncü yol" modellerini sezgisel olarak arayanlara özgü olandır ki, bu da Çin ve reformlarından ibarettir. Ancak bu durumda da, Çin reformlarının mahiyeti ve gidişatı hakkında objektif bilgi eksikliği ile izah edilebilen "göz yanılması" mevzubahistir. Çin'deki ekonomik değişimler yalnız zahiren "üçüncü yol" modeline uymaktadır. Gerçekte ise, genelde Sovyet toplumuna benzeyen bir toplumun, salt liberal düzene dönüştürülmesinden bahsedilebilir. O da siyasi hayatta demokratik değişikliklerin olmaması, yani politik durum üzerinde iktidar elitinin totaliter kontrolünün korunması şartıyla. Komünist *nomenklatura*nın siyasi totalitarizmi, ta başından beri aşağıdan

gelebilecek her türlü ekonomik rekabet imkanını yok etmeye çalışan yine aynı yönetimin ekonomik, tekelci totalitarizmine pürüzsüz geçiş yapmaktadır. Böylece "yabancılaşan toplum" modelinin birisi rahat bir şekilde diğerinin yerine geçmektedir. Siyasi sömürü ise *aynı* sosyal grubun ekonomik sömürüsüne fark edilmeden dönüşmektedir.

Bu tür reformların "Üçtaraflı Komisyon" tarafından hazırlanması tipik bir şeydir. Bu komisyonun temsilcileri daha '80'li yılların başlannda Çin yönetimi ile ülkenin "bölgesel devlet" olarak tekdünyacı nüfuz alanına dahil edilmesi konusunda anlaşmışlardı. Birçok anlamda Atlantikçilerin bu hareketi, sadece SSCB'ye karşı yürütülen "Soğuk Savaş" stratejisinden değil, aynı zamanda Uzak Doğudaki geleneksel rakip Japonya'yı bir yandan destekleme ve diğer yandan onun ekonomik genişlemesini sınırlandırma girişimlerinden de kaynaklanmaktaydı.

Ekonomide gerçek "üçüncü yol", klasik şeklini "büyük alanların ekonomik otarşisi" prensibini formüle eden Friedrich List'in eserlerinde bulmuştur. Bu teori, kapitalist toplumların ekonomik gelişimlerinin eşitsizliği olgusuna ve daha "zengin" ülkelerin daha fakir ülkeleri ekonomik olarak sömürgeleştirmesinin mantıki sonuçlarına dayanmaktaydı. Dahası bu koşullarda "zenginler" için "serbest ticaret" kârlı iken "fakirler" için durum tam tersine idi. List buradan şu çıkarımda bulunuyordu: Milli ve devletsel bağımsızlık ve stratejik güç düzeyine ulaşma maksadıyla toplumun ekonomik gelişmesinin belli aşamalarında korumacılık, toptan yönetim ve gümrük sınırlamalarına yani, "serbest ticaret"e uluslararası düzeyde kısıtlamalara başvurulması gerekir. Diğer bir deyişle, ekonominin milli menfaatlere tabi olması gerektiği, ve "piyasanın otonom mantığı"na yapılan her türlü başvurunun, sadece zengin ülkelerin daha fakir ülkeler aleyhine ekonomik (sonuçta ise siyasi) yayılışı ve akabinde sonuncuların esaret altına alınmasının örtbas edilmesi demek olduğu List için açık idi. Böyle bir yaklaşım, nerede "piyasacı", nerede "sosyalist" prensiplerin faaliyet göstermesi gerektiği konusunda kesin sınırlar koymaktadır. İlginçtir ki, Ratenau (Almanya'nın "ekonomik mucizesi"nin mimarı), Vitte, Lenin ve hatta Keynes de kendi ekonomik prensiplerini formüle ederken ya salt kapitalist, ya da komünist terminolojiye yakın bir

dil kullanmalarına rağmen Fredrich List'in doktrininden hareket etmekteydiler.

List tarafından öne sürülen ekonomik hiyerarşi şu basit formülle ifade edilebilir: Ölçüleri açısından özel şahısların, fertlerin çıkarlarını ilgilendiren iktisadi hayatın alanları piyasa prensiplerine göre idare edilmeli ve "özel mülkiyete" dayanmalıdır. Burada evler, büyük olmayan üretim, küçük toprak mülkleri vs. sözkonusudur. İktisadi faaliyetin şu ya da bu türünün önemi arttıkça, "özel mülkiyet" ve özel faktör kolektif çıkarlarla çelişkiye düşebileceğinden üretim şekli kolektif mülkiyetin niteliklerini kazanmalıdır. Bu durumda "kooperatif" veya "korporatif" kriterler uygulanmalıdır. Neticede, devlet ve devletin stratejik statüsü ile doğrudan ilişkili olan ekonomik alanlar denetlenmeli, sübvanse edilmeli ve devlet mercilerince yönetilmelidir. Çünkü burada "özel mülkiyet" veya "kolektif çıkarlar" değil, daha yüksek düzeydeki çıkarlar mevzubahistir. Böylece, bu ekonomik düzende toplumun iktisadi, sanayi ve mali görüntüsünü ne elitler, ne piyasa ve ne de çalışanlar topluluğu belirlemektedir. Bu, belli devletin somut çıkarları temelinde somut tarihi şartlarda oluşmaktadır ve buna uygun olarak da, bahsedilen modelde herhangi bir dogmatiklik prensip olarak mevcut değildir. Devletin jeopolitik statüsünün, tarihi ve milli şartların değişmesi doğrultusunda iktisadi hiyerarşinin bu üç düzeyi arasındaki orantı önemli miktarda değişebilir. Örneğin, barış ve gelişme dönemlerinde kolektif ve özel sektör birlikte yükselebilir, devlet sektörü ise kısıtlamaya uğrayabilir. Tüm halkın bağımsızlığının tehlikede olduğu milli tarihin zor dönemlerinde ise, aksine, devlet sektörünün yetkileri bazı kolektif iktisadi teşekküller lehine genişleyebilir ve bu da özel girişimciliği daraltabilir.

Çok ilginçtir ki, tarihen gelişmiş kapitalist ülkelerce de kriz dönemlerinde Fredrich List'in modelinden istifade edilmiştir. Hatta "serbest ticaret prensibi"nin radikal savunucusu olan ABD bile "ekonomik gerileme" dönemleri başladığında sanayi sektöründe korumacılık ve devletin mali yardım yapması gibi önlemlere dönemsel olarak başvurmuştur. İşte, 1929 Büyük Buhranı sırasında da böyle olmuştu; Amerikalılar List'in prensiplerini neredeyse harfi harfine uygulamışlardı. Gerçi bunları "ekonomik adalar" teorisinin

müellifi Keynes'in hafifletilmiş versiyonu çerçevesinde tutsalar da, genelde bu yaklaşım, "büyük alanların ekonomik otarşisi" teorisinin yeni bir isminden başka bir şey değildi. Bu arada, List de uzun zaman ABD'de yaşamış ve kapitalist yapılanmayı erken safhasında gözlemlemişti. Bu gözlemlere dayanarak teorisinin Almanya'ya uygulanabilecek ana prensiplerini formüle etmişti. Ancak tabii ki, List'in doktrininin hayata geçirilmesinden doğan devasa sonuçlar, onun düşüncelerinin toptan ve herhangi liberal veya Marksist yamalara gerek kalmadan uygulandığı nasyonal-sosyalist Almanya'da elde edilmiştir.

Ekonomideki "üçüncü yol" doktrini, finans ve üretim faktörlerinin ilişkisi gibi daha önemli bir boyuta sahiptir. Açıktır ki, erken kapitalizm ve Sovyet tipi sosyalizm, esas vurguyu üretim üzerine yaparken finans sistemine tali, alt derecede bir rol vermekteydi. Gelişmiş kapitalizm ise, aksine finansal sermayenin üretim sermayesi üzerindeki üstünlüğüne yoğunlaşmakta ve sonuncusu tali kalmaktadır. "Emek"in üstünlüğü prensibi er veya geç siyasi, "sermaye"nin üstünlüğü ise ekonomik tahakküme yol açmaktadır. Birincide, emek otonomlaşmakta ve somut değerlerden kopmakta, ikincide ise, para, değerlerle ilişkisini kaybederek otonomlaşmakta ve kredi-faiz kurgusuna dönüşmektedir. "Üçüncü yol", ürünlerin tüketimi ve dolaşımı alanlarına bir alt, tali, salt araçsal rol biçerek emek ve değerlerin (örneğin, altın rezervleri ve geniş anlamda kaynaklar) katı bağımlılığını savunmaktadır. Emeğin ve değerlerin böyle bir bileşimi, mevcut durumda "milli gücü" ve devlet egemenliğini sağlama düşüncesi tarafından dikte edilmektedir. Bu düşünce "ne bolluk, ne yoksulluk", "makul bir miktarla yetinmek" formülü ile basitçe ifade edilebilir. Bu, emeğe Sovyet sosyalizminde olduğundan daha fazla esneklik ve özgürlük getiren, ferdi zenginleşme imkanlarına kapitalizmdekinden daha büyük sınırlamalar koyan bir yaklaşımdır. Böyle bir model, millete stratejik alanlarda diğer devletlere ve ekonomik sistemlere bağımlı kalmama imkanı vermekte ve aynı zamanda emek sürecini cebri nitelikten kurtararak onu maddi değeri ile ilişkilendirmektedir.

Ekonomideki "üçüncü yol"un yalnız bu versiyonu günümüzdeki Rusya'nın, zaptedilemeyen liberalizm ile eskiyen ve etkisiz bulunan dogmaları ciddiyetle tashih etmeyi arzu etmeyen neo-komünistlerin restorasyoncu projelerine aynı anda karşı koyan

yegâne alternatifidir. Mevcut proje Hitler rejimi ile anlık çağrışımları olmasaydı, "milli bir sosyalizm" olarak adlandırılabilirdi. Rusya'nın şu anki ekonomik koşullarında List'in teorisinin (bu, Sismondi, Schumpeter, Dumon gibi ünlü iktisatçılarca da geliştirilmiş) ortaya atılması olgusu bile Rusya için büyük bir kazanım olacaktır. Çünkü burada en hayati meselelere çözümler bulunabilir ve "reformcular-reform karşıtları" gibi çözümsüz ikiliğe de nihai olarak son verilebilir. Dahası, liberal değişikliklerin ve sosyalizmin muhafaza edilen yapılarının olumlu tarafları, bu ekonomik projede gayet iyi bir şekilde çalışabilir. Ancak bütün bunlar, bir olaydan diğerine değişen pragmatik girişimlerle değil, *bilinçli* ve teorik olarak hazırlanmış doktrinel bir yapı çerçevesinde olumlu neticeyi verecektir. "Üçüncü yol" ekonomisinin "liberaller" veya "komünistler"in partileri ile kıyaslanabilir mutlak siyasi bir ifadesi olmalıdır. Her türlü mekanik merkeziyetçilik, pragmatizm ve uzlaşma önceden mağlubiyete mahkumdur. Friedrich List ve düşünceleri, Adam Smith ve Karl Marks mesabesinde telakki edilmelidir. "Üçüncü yol", donanım, inanma ve bilgililik yönünden liberaller ve komünistlerle kıyas edilebilir düzeyde olan müritlere ihtiyaç duymaktadır. "Üçüncü yol" ekonominin prensipleri, diğer iki ideolojininki kadar katı ve mutlaktır. Bunlardan tabii ve organik şekilde tüm gerekli tali sonuçlar ve ekler çıkarılabilir.

"Üçüncü yol" ekonomik eğilimi, "büyük alanların otarşisi" prensibi, uygulandığı yerde milli-devlet teşekkülünün azami kapasitesini talep etmektedir. List, bu teorileri yetersiz demografi, kaynak ve sanayi kapasitesine sahip ülkelerde gerçekleştirmenin imkansız olduğunda ısrar etmekteydi. Çünkü bu durumda otarşi, sadece bir kurgu olacaktır. Bunun için de, kendi döneminde Almanya, Prusya ve Avusturya'yı bir endüstriyel-mali blokta birleştirecek olan "*Zollverein*", "gümrük entegrasyonu" şartını öne sürmekteydi. Ancak böyle bir mekanda o zamanın gelişmiş sömürgeci güçleri olan İngiltere ve Fransa'ya karşı etkin rekabetten bahsedilebilirdi.

Çağdaş dönemde egemen devletin en iyi örneği, ABD ve Monroe Doktrinine dahil olan siyasi-ekonomik mekan, yani ABD tarafından kontrol edilen Kuzey ve Güney Amerika'nın kıtasal birliğidir. Açıktır ki, bu Atlantik ötesi "büyük alan"la, onun Avrasya'daki kıtasal benzeri tam anlamıyla rekabet edebilir.

Dolayısıyla, "üçüncü yol" ekonomi kendi teorisinde şimdiden, özne olarak "ulus-devlet"i değil, İmparatorluğun çağdaş örneği olan jeopolitik entegrasyonu öngörmektedir. Aksi halde, ya milli güçlerin haddinden fazla yüklenmesi (SSCB'nin çöküş nedeni), ya da daha güçlü ve bağımsız bir komşuya (Avrupa, Japonya vs.) bağımlı olma durumu ortaya çıkacaktır. Bu düşünce gösteriyor ki, sözkonusu teorinin tamamen mantıklı olması ve kendine yeterliliği hâlinde, onun gerçekleştirilmesi başarısı, doğrudan daha büyük bir projeye, yani Yeni İmparatorluk kurmaya bağlıdır. Yalnız bu düzey ve kapasitedeki "üçüncü yol", ekonomide maksimum sonuçlar verir. Bundan başka, bu ekonomik modelin ileri sürülmesi, kıtasal blokun tüm potansiyel katılımcıları için en iyi teorik payda olacaktır. Zira liberal yazarlar bile (örneğin, Michael Albert "Kapitalizm Kapitalizme Karşı" isimli kitapta) "Rein-Nippon" modelinin ("üçüncü yol" ekonomisinin birçok çizgisine sahiptir) Anglo-Sakson modelinden temel farklılıklarının altını çizmektedir. Eğer Rusya da bu yola girerse, Avrasya halkası en tabii şekilde tamamlanmış olacaktır. Bu durumda, günümüzdeki jeopolitik koşullara uygun olan *Zollverein*'ın yeni versiyonu, "Avrasya gümrük entegrasyonu" projesi ortaya konulabilir. Bu da şu an bile Atlantikçi Bloka ciddi rekabet oluşturabilir ve Avrasya halklarının gelişmesine yol açabilir.

Ekonomik Bölgesellik

Sovyet ekonomisinin temeline merkeziyetçilik prensibi koyulmuştu. Bütün önemli ve önemsiz kararların alınma mercileri Moskova'da bulunuyordu; buradan tüzük ve direktifler gönderilmekteydi. Böylesi bir merkeziyetçilik, ekonomiyi hantallaştırmakta, bölgesel teşebbüsün gelişmesine köstek olmakta, vilayetlerin ekonomik potansiyellerinin tabii büyümesini frenlemekteydi. Bundan başka, Sovyet ekonomisi, farklı vilayet veya bölgelerin gerek etnik ve bölgesel, gerekse de kültürel özelliklerini dikkate almadan her tarafta endüstriyel-mali ilişkiler düzeninin standart örneğini oluşturmaktaydı. Bu katı sistem, Sovyetizmin geri kalması ve ekonomik çöküşünün nedenlerinden biri idi.

Komünistlerin yerine gelen liberaller, kendi teorik projelerine bakmaksızın işlerin gidişatını özde korudular. Ancak artık mer-

keziyetçilik planlı değil, piyasacı oldu. Bununla beraber, eskiden olduğu gibi, başlıca ekonomik çözümler merkeziyetçi bir tarzda gerçekleştirilmektedir. Temel ekonomik yollar, bölgelerdeki reformların genel gidişatının liberal hükümetçe katı olarak kontrol edildiği Moskova'dan geçmektedir. Her tarafta soyut olarak oluşturulan tespit olunmuş şemanın biri diğerinin yerini almakta, ama ekonomik yapıdaki merkeziyetçilik prensibi eskisi gibi devam etmektedir. Bu arada, Moskova hükümeti memurları bölgelerin ekonomik gelişmesini şiddetle kontrol etmeye can atarken, piyasa değişimlerinin başarısızlığı çoğunlukla böylesi bir mekanik merkeziyetçilikle izah edilmektedir.

Bu gidişatın soğukkanlı bir analizi ve Rusya'nın durumunun en fazla gelişmiş ekonomik sistemlerle (öncelikle, Rein-Nippon türü) kıyaslanması, bu ekonomik yaklaşımdan radikal şekilde ayrılmayı ve salt bölge, vilayet, yerel temele dayanan iktisadi modele yönelmeye neden olacaktır. SSCB'nin tüm bölgeleri arasındaki karşılıklı ilişkiler suni olarak oluşturulmuş bir yapı idi. Azami etkinlikten ziyade planlamacı-iradi metotlara dayanan bu karşılıklı ilişki, bölgesel ekonomilerin otonom gelişmelerini çoğu zaman engellemekteydi. Burada mutlak düzeye yükseltilmiş planlama da kendi rolünü oynamaktaydı. Bu genel halkanın kopması ve liberallerin iktidara gelişi ile beraber birçok sanayi dalı genelde kendi başlarına bırakıldılar; gerilemeye ve yok olmaya mahkum edildiler. Ve tüm ilgi, ürünleri yurtdışına derhal satılabilen yeraltı kaynakları çıkaran sanayi dallarının öncelikli gelişmesine yöneltildi. Moskova liberallerinin yarı-piyasacı tekellerince elde edilen Batılı ürünler ise yeniden merkezi biçimde bölgelere paylaştırılmaktaydı. Böylece, bölgesel ekonomi daha fazla zarar görmekte, merkeze karşı bağımlılık ise Komünistlerin gidişi ile tezat oluşturacak bir şekilde artmakta idi.

"Üçüncü yol ekonomi" planlarının hayata geçirilmesi tamamen farklı yöntemlere istinat etmelidir. Burada merkeziyetçilik öncelikle *stratejik ve siyasi olmalıdır.* Hiçbir surette *ekonomik olmamalıdır.* Çünkü İmparatorluk azami ekonomik etkinliğe, yalnız tüm bileşenlerinin ekonomik özerkliğe sahip oldukları ve en fazla özgür ve tabii çevrede geliştikleri durumda ulaşabilir. Tüm kıtasal proje bağlamında genellikle her bir kısım kendi çapında

azami derecede bağımsız ve kendine yetebilir durumda olmaya çalışmalıdır. Rusya örneğinde ise, merkezin çıkarlarının veya planlama taleplerinin değil, daha ziyade sözkonusu bölgeye uygun olan ekonomik potansiyellerin azami organik gelişmesinin hesaba alınması üzerine inşa edilecek son derece esnek bir bölgesel ekonomi kurulmalıdır. Şüphesiz ki, ekonominin stratejik yönleri, yani kaynaklar, stratejik hammaddeler ve askeri sanayi merkezi bir yönetime sahip olmalıdır. Fakat sanayiinin diğer dallarında ve aynı zamanda mali konularda vilayetlere azami özgürlük verilmelidir.

Belli bir bölgenin kültürel, etnik, dini, coğrafi, iklimsel vs. şartlarından hareket ederek sadece ekonomik veya sanayi eğilimini değil, *ekonomik sistemini* de azami farklılaştırmak lazımdır; hatta bunu öyle bir dereceye kadar götürmek gerekir ki, İmparatorluk topraklarında *farklı* -müfrit piyasacıdan hemen hemen komünist olan ekonomik düzene kadar- vilayetler ortaya çıkabilsin. Banka sistemini reddeden halklar (Müslümanlar), sanayiinin faizle finanse edilmesini dışlayan kendi mali modellerini kurabileceği gibi diğer bölgelerde, aksine, bankalar gelişebilir ve ilerleyebilir. Bu projede en önemlisi, her bir bölge veya vilayetin kendi sakinlerinin en zaruri ihtiyaçlarının, öncelikle barınak, beslenme, giyim ve sağlık konularında kendine yeter düzeye varmasıdır. Bu meselede başlangıçta en zaruri şeylerin temin edilmesinde bölgesel otonomiye ulaşmak ve yalnız bundan sonra yaşam düzeyinin yükseltilmesi, teknolojinin mükemmelleştirilmesi, teknik ve sanayi gelişimiyle ilgili projeler yapmak gerekir. Her bir bölge, her an ve her türlü şartlarda ve muhtemel krizlerde bölgelerarası ilişkilerden veya merkezdeki ekonomik durumdan bağımsız olarak tüm sakinleri için yeterli asgari garantinin bulunması için kendine yeterli esnek ve çevik bir sisteme sahip olmalıdır.

Ekonominin stratejik küresel boyutu, nüfusun kendine yeterliliği üzerine işleyen bölgesel yapılardan tamamen ayrı bir biçimde değerlendirilmelidir. Bu nüfusun durumu, hiçbir halde mevcut bölgedeki şu ya da bu stratejik dalın öncelikli gelişimiyle bağımlı olmamalıdır. Diğer bir ifade ile, "gerekli asgari yaşam düzeyi hiçbir şeye bağımlı olmaksızın her zaman mevcuttur" prensibi takip edilmelidir. Bölgesel çabaların şu veya bu stratejik küresel branş üzerinde yoğunlaşması ise, ancak bu alanla hiçbir ilgisi olmayan

bağımsız iktisadi yapıların muhafazasının kontrol edilmesi yoluyla olabilir. Bu durumda, şu ya da bu üretim türünün yeniden şekillenmesi, eskimiş veya verimsiz üretimi terk etme, işletmelerin bölgesel yer değişimi veya tüm ilişkilerde kârlı ithalata doğru yönelme, asla bölgenin baştan beri ve esas itibariyle garanti altına alınmış genel yaşam düzeyine etki etmeyecektir.

Merkezin yetkisinde yalnızca stratejik üretim ve planlama kalacaktır. Bu da, ekonominin ekseni olarak değil, zaten mevcut otonom bölgesel ağ üzerine koyulan bir küresel süper yapı olarak gerçekleştirilecektir. Bu durumda her iki alan, birbirine etki etmemelidirler. Ev edinilmesi, sosyal güvenlik veya gıda maddeleri ile teçhiz edilme, hiçbir surette o bölgede bulunan sanayi veya stratejik işletmenin ekonomik verimliliğine (bugün olduğu gibi) bağımlı kalamaz. En küçüğüne varıncaya dek muhtelif bölgelerin öyle bir iktisadi bağımsızlığına ulaşmak gerekir ki, bütün hayati ekonomik problemler, nüfusun stratejik üretime katılımından ayrı olarak çözülebilsin. Bahsedilen prensip, kaçınılmaz şekilde devlet düzeyinde, hatta en geniş ekonomik özgürlük şartlarında mevcut olacak stratejik konuların planlanmasında baskın olmalıdır.

Bölgesellik, mali sistemde de, Almanya'nın bölgesel ve ziraat bankalarının tecrübesi örnek alınarak uygulanmalıdır. Burada çoğu zaman bir veya birkaç köyle sınırlı olan küçük mali kurumlar ekonominin gelişmesinde mucizevi bir etki göstermektedirler. Bunun nedeni ise şudur: Bu düzeyde bono ve kredilerin hacmini kontrol etmek son derece kolaylaşmakta (ayrıca, hazine servisini gereksiz kılmakta), faizler ve geri ödeme süreleri, topluluğun organik somut koşullarından hareket edilerek belirlenmekte ve bu sistem ekonominin niceliksel, soyut-mekanik değil, hayati, ahlâki unsurunu temsil etmektedir. Genelde ise, bölgesel mali sistem, etnik-kültürel ve coğrafi manzaranın mantığına uyum sağlayarak en orijinal biçime sahip olabilir. Burada en önemli nokta, sermayenin temerküzünden kaçınmak, onu azami olarak otonom bölgesel mali kurumlara dağıtmak, ekonomiyi sermayeye değil, sermayeyi ekonomiye hizmet etmeye mecbur etmektir.

Hatta iki paralel ve birbiriyle kesişmeyen mali sistem, iki "para" ihdas edilebilir: birisi stratejik genel imparatorluk alanları, diğeri ise bölgesel ihtiyaçlar için. Birincisinde finans sağlama ve planlamanın spesifik prensiplerine dayanan katı devlet planlaması,

ikincisinde ise bölgesel piyasa ve bölgesel finans fonu, yani devlet sermayesi ve vilayet sermayesi mevcut olacaktır. Özel mülkiyetin vilayet, bölge sermayesinin çekirdek bileşenini oluşturması gerekirken, *devlet sermayesinin prensipte vilayet mülkiyeti ile herhangi bir ortak paydası olmamalıdır.* Sadece bu durumda devlet, toplum ve fert arasında katı bir sınır konulacaktır. Bu yüzden, dahili yapının sağlamlığı, esnekliği ve İmparatorluğun otarşisi azami düzeyde olacaktır.

Genellikle ekonomi temel prensibe, yani azami stratejik merkeziyetçiliğin yanı sıra azami bölgesel çoğulculuk ve "liberalizm" prensibine göre yönetilmelidir.

Sonuç

Rusya ve Rus halkı için kıtasal projenin en genel hatları ile taslağını çizmek ve Avrasyacı jeopolitiğin en küresel ve eksen noktalarını ortaya koymak için girişimde bulunma, şüphesiz ki, bu konunun çeşitli nokta ve boyutlarının tasvir edilmesi, argümanların gösterilmesi ve kesinleştirmeler yapılması yönünde muazzam bir çalışmayı gerektirmektedir. Bununla beraber, bizim için Rus halkının jeopolitik geleceğinin yegâne modeline en yakın olan -çıkmaz yollardan halkı kendi misyonu, milli, manevi ve dini iddialarına uygun olarak küresel ve medeniyetsel düzeyine çıkarabilen- bir alternatif sunmak son derece önemli idi. Bu projedeki çoğu şey, yeni, olağandışı, alışılmadık, hatta şok edici görülebilir. Ancak gelecekteki milletin tüm önemli boyutlarından bahsetme zarureti, bizi muhtemel eleştirilere karşı izahlar ve açıklamalardan, uzun alıntılardan, rakamlı sütunların ve isimlerin sayıp dökülmesinden kaçınmaya mecbur etti. Gerektiğinde tüm bunlar yapılacaktır. Şimdilik her şeyden önemlisi, büyük halkımızı ve büyük devletimizi kaos ve çöküş uçurumundan parlayan Rus Semalarına çıkarabilecek yegâne yolun -*üçüncü yol*'un- genel hatlarını çizmektir.

RUSYA'NIN İÇ JEOPOLİTİĞİ

Konu ve Yöntem

Rusya'nın İç Jeopolitiği Ülkenin Küresel Fonksiyonuna Bağımlıdır

Rusya-içi jeopolitik problemlerin jeopolitik analizi, Rusya'nın daha genel ve küresel resimdeki jeopolitik ahenk içindeki yeri hesaba katılmadan yapılamaz. Rusya'nın küresel rolü ve ehemmiyeti daima göz önünde bulundurulduğu takdirde iç jeopolitik yapısı etkin ve tabii şekilde anlaşılabilir ve tarif edilebilir. Küresel çapta güç düzeneğini dikkate almadan yerel ve bölgesel problemleri ayırmaya meyleden "iç jeopolitik"in Avrupa okulundan (Yves Lacoste ve diğerleri) farklı olarak, Rusya örneğinde ülke, dünya için ifade ettiği anlamdan soyutlanamaz. Dolayısıyla, tüm özel, dahili problemler (ve onların çözümleri dahi) yalnız daha genel ve entegre bir jeopolitik mekan çerçevesinde uygun biçimde formüle edilir.

Rusya, kıta ülkelerinden sadece birisi değildir. O, jeopolitiğin tüm temel prensiplerine sahip olan bir kategoridir. Rusya, heartland, "tarihin coğrafi ekseni", Anakara ve Avrasya'dır. Bu mahiyeti, bloklara, ideolojilere, siyasal eğilimlere, rejimin özelliklerine bağımlı değildir. Kıtasallık, Rusya'nın tarihi, coğrafi ve jeopolitik kaderidir. Rusya örneğinde mesele, "Atlantikçilik" ve "Avrasyacılık" arasında bir seçim şeklinde ortaya konulamaz. O, bir Avrasya gücüdür ve başka türlü de olamaz. Küresel ahenk içinde Rusya'nın kendi rolünü oynamaktan vazgeçmesi, yalnız büsbütün *coğrafi* olarak yok edilmesi neticesinde olabilir. Çünkü Rus Devleti'nin Avrasya kıtasal kitlesinin muhafaza edilmesindeki misyonunu yerine getirmekten feragat etmesi hâlinde, er veya geç

aynı sınırlarda "tarihin coğrafi ekseni" fonksiyonunu yüklenecek yeni bir siyasal oluşum kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır. Rusya mevcut olduğu sürece küresel düzeyde Avrasya vektörünün ekseni olarak kalacaktır.

Rusya'nın bu karakteri, iç jeopolitik problemlerine bakışı belirlemektedir. Bu problemler şu çerçevededir: *Küresel jeopolitik yayılma imkanını en iyi şekilde sağlamak için Rusya'nın azami jeopolitik kapasitesini hangi yollarla ve hangi doğal (veya yapay) şartlarda korumak (mümkünse artırmak), tüm iç jeopolitik faktörlerin nasıl bir dağılımını yapmak gerekir?*

Problemlere böyle yaklaşılması, analiz şartlarını kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda, aşağıdakileri vurgulamak ve öncelikle araştırmak gerekmektedir:

1. Bölgelerin merkezcil eğilim imkanları;
2. Merkezin çevre ve ötesine mekansal etkisinin genişleme imkanları.

Bunun için iki temel kriterin -jeopolitik merkez ve jeopolitik çevre kavramının- kesin ayrımının yapılması şarttır. Bu ikisi arasındaki ilişki, Rusya'nın iç jeopolitiğini araştırmanın özünü oluşturmaktadır.

İç Jeopolitik ve Askeri Doktrin

Çoğu (özellikle nüfusun düşük yoğunlukta meskun olduğu) yerlerde sivil yerleşimler, askeri uydu şehirlere ve üslere bağımlı olduklarından Rusya mekanının jeopolitik örgütlenmesinde askeri sanayi büyük bir rol oynamaktadır. "Savunma sanayi"nin ihtiyaçlarıyla da iç içe olan sanayinin önemli merkezlerinin konumlandırılması da bununla ilgilidir. Rusya'nın tüm jeopolitik konfigürasyonu, askeri doktrininin modeline bağımlıdır.

Bu askeri doktrin ise, iki bileşenden ibarettir: yönetimin siyasal eğilimi (iç ve dış faktörlere göre değişebilir) ve siyasal yön varyasyonlarının çerçevesini tesis eden jeopolitik sabiteler. İkinci bileşen (Rusya'nın jeopolitik durumu), Rusya Silahlı Kuvvetlerinin kıtasal mahiyetini, Rusya'nın başlıca "potansiyel düşman"ının asıl Atlantikçi Blok olduğu eğilimini mutlak şekilde kanıtlamaktadır. Bu ise, otomatik olarak tüm askeri doktrinin kıtasal eğilimini, stratejik silahların koşulsuz önceliğini, küresel çapta bir çatışma-

ya meyletmeyi beraberinde getirecektir. Burada rejimin siyasal biçiminin nasıl olacağı tamamen önemsizdir. Jeopolitik çatışmanın ideolojik çatışmayla tekrar edilmesi hiç de şart değildir. Bu, somut duruma bağlıdır ve jeopolitik çatışmayı tüm şartlarda muhafaza etmek kaydıyla yumuşatarak veya aksine pekiştirerek siyasi söylemin sözlü formüle edilmesini etkileyebilir. Jeopolitik, askeri doktrinin nihai formülü olma iddiasında bulunmayarak genel çerçeveyi vermektedir. Bu çerçevenin bozulması, hemen topyekun sosyo-politik bir krize ve devletin teritoryel çöküşüne yol açacaktır.

Atlantikçilikle tam bir ideolojik anlaşma olduğunda bile Rusya'nın askeri doktrini, her halde bir numaralı potansiyel düşman olarak ABD ve Batı kampını belirlemeli ve Silahlı Kuvvetlerin tüm yapısını yalnız bu prensipten hareketle oluşturmalıdır. Bu ise, daha geniş anlamda Rusya'nın genel iç jeopolitik yapısını etkileyecektir.

Rusya'nın askeri doktrini mutlaka Avrasyacı olmalıdır. Yalnız bu durumda ve bu bakış açısı ile Rusya'nın iç jeopolitiğini sorumlulukla analiz etmek ve öncelikli gelişme vektörlerini belirtmek mümkündür. Bu şekilde yapılmayan her türlü analiz, sadece Rusya bölgelerinin görülmemiş gerilemesi, teritoryel parçalanma, zincirleme yıkım ve jeopolitik tasfiye yönünde kehanette bulunacaktır. Teorik olarak olayların bu yönde gelişimini ihtimal dışı görmemek gerekir. Rusya Federasyonu'nun şu anki "askeri doktrini" de böyle bir duruma çokça imkan tanımaktadır. ABD ve NATO Bloku "potansiyel düşmanlar" arasında zikredilmeyerek Avrasya Blokunda Rusya'nın potansiyel jeopolitik müttefikleri arasına dahil edilmişlerdir. Fakat daha genel bir tarihi ve coğrafi perspektiften bakılırsa, bu durum "geçici anomali" olarak görülebilir. Bu, herhangi bir siyasi rejimin çetin geçiş döneminin ifrat hâli olarak kısa zaman sonra ortadan kaldırılacaktır. "Tarihin coğrafi ekseni"nin çöküş aşamasını ayırt eden bir "felaketler jeopolitiği" senaryosu da tasarlanabilir. Ancak böylesi bir pozisyon, Atlantikçi kampı daha ziyade ilgilendirmelidir. Dolayısıyla, şayet benzeri modeller denizlere egemen güçlerin jeopolitikçileri tarafından inceleniyorsa, bu tamamen doğaldır. Avrasyacı olmak dışında bir seçeneği bulunmayan Rus jeopolitiği, güncel ve gelecek durumu analiz ederek kıtasal ve medeniyetsel ikiliğin normal tarihi ve jeopolitik gelişimi kanunlarından hareketle pozitif perspektiflere meyletme-

lidir. Fakat bu durumda ise, Rusya'nın "askeri doktrini"nin genel kıtasal mantığa uygun olduğu ve katı jeopolitik sabiteleri temel aldığı (şu anda böyle olmasa bile) farz edilmelidir.

İlerideki açıklamalar sırasında bu durumu göz önünde bulundurmak gerekir.

Merkez ve Çevre

Heartland'ın tarihi merkezi, daima coğrafi bir ölçü sayılmaz. Rusya'nın şimdiki başkenti Moskova, aynı zamanda Slav başkentlerini (Kiev, Vladimir) ve Cengiz Han'ın bozkır "karargâh" hatlarını tevarüs etmiştir. Ormanın ve Bozkırın jeopolitik sentezi olan Rusya, aynı anda iki tarihi-jeopolitik geleneği haizdir. Bunların müşterekliği, Rus tarzının özgüllüğünün temelinde yatmaktadır.

Petersburg dönemi de teritoryel genişlemeyle içe içedir. Gerçi St. Petersburg'un Baltık istikametinde bulunması, devletin Avrupa eğiliminin yani "jeopolitik batıcılık"ın göstergesi idi. Bu dönemde Rusların teritoryel yayılımı, öncekilerden daha az organik ve daha çok yapay olmuştu. Sentezin karakteri o kadar da açık değildi. Yine de Asya ve Sibirya'nın Avrasya halkları kadim kıtasal gelenekten hareket ederek "Ak Padişah"ın (Çar) tebaalığını kabul etmekteydiler.

Coğrafi açıdan Rusya'nın Avrasyacı misyonuna en fazla cevap veren şehir Moskova'dır. Rus panoramasının özgünlüğünü oluşturan tüm temel coğrafi bölgelere eşit uzaklıktadır. Kuzey kutbuna, Doğu-Avrupa'nın batısına, bozkır ve subtropikal güneye ve tayga ormanlarıyla kaplı doğuya kadar olan mesafe aralığı aynıdır. Bu nedenle, Avrasya'nın (jeopolitik açıdan) "tabii" başkenti, yani kıtasal merkezi olarak yalnız bu şehri addetmek gerekir. Bu konuda günümüzdeki olayların gidişatı genelde jeopolitik sabitelerle örtüşmektedir. Moskova *Heartland*'ın doğal başkentidir.

Rusya'nın üstünkörü kartografik analizi, bununla birlikte, birkaç asimetriyi hemen tespit etmektedir. Mesele şundan ibarettir: Ural ötesinde oldukça homojen olan tayga ormanları bölgesi Sibirya'nın derinliğine doğru binlerce kilometre yayılarak Moskova'yı sadece "Avrupa Rusyası"nın merkezine çevirmektedir.

Ancak böylesi salt nicel bir bakış, diğer jeopolitik düşüncelerle dengelenmektedir.

Birincisi, Sibirya Ural'a kadar olan yerlerde Rusya'yı karakterize eden iklim ve topoğrafya yapısının çeşitliliğine sahip değildir. Bu bakışa göre, tüm bu devasa mekan, cesameti Rusya'nın alan tablosunu kat kat aşan doğunun orantısız bir uzantısıdır. Fiziki açıdan bu devasa mekan dar iklim özelliği göstermektedir.

İkincisi, aynen bu orantısızlık demografik düzlemde de mevcuttur. Ural dağları ötesinde, Avrupa Rusya'sının tabiatıyla kendini farkettiren yörelerinde karakteristik miktarda nüfus yaşamaktadır.

Üçüncüsü, bu bölgenin ulaşım, yerleşim, iletişim vs. açılardan benimsenmesi de mekansal çapı ile karşılaştırılamaz.

Bunlardan dolayı, güncel durumda Sibirya'nın jeopolitik rolü, mekanına kıyasla değerlendirilemez. Bu, Avrasya kıtasının "benimsenmeyen" kısmından ibaret olan son özel bir "rezerv mekan"dır.

Böylece, Sibirya'nın özel niteliğinin dikkate alınması ile birlikte Moskova, "tarihin coğrafi ekseni"nin jeopolitik merkezi ile gerçekten özdeşleşmektedir. Kaydedelim ki, Sibirya'nın (özellikle Doğu Sibirya) benimsenmiş olmaması, Mackinder'i son çalışmalarında burayı "Lenaland"a, yani Lena nehrinden doğuda bulunan, aslına bakılırsa Heartland'a ait olmayan özel bir jeopolitik oluşuma dahil etmeye zorlamıştır.

Ancak o zaman Spengler Sibirya'nın rolünün tedricen anlaşılacak ve tarihi süreçte belirgin olacak coğrafi bir mekanı temsil ettiğini kaydetmekteydi. "Batı'nın Çöküşü"ne ve "Faustyen" medeniyete son verecek, kendine münhasır emsalsiz bir kültürün ancak Sibirya'dan yükselebileceğini öngörmekteydi. Sözkonusu düşünceyi, Avrasyacıların aşırı bir kolu olan Rus "Asyacılar"ı (V. İvanov ve bazı "Pasifikçiler" -Pazifiker-, Haushofer ekolü, Kurt von Beckman ve diğerleri) desteklemekteydiler. Bunlar Doğunun (Asya) sadece Batıdan değil, Avrasya'dan da önemli olduğunu savunmaktaydılar. Böylece, Sibirya'nın uzak gelecekte öngörülen demografi ve haberleşme durumunun değişmesi ve diğer Rus (veya Avrupa) bölgeleriyle eşit hâle gelmesi durumunda, Moskova'nın coğrafi konumundaki merkezi niteliğini kaybedeceğini ve Avrasya'nın jeopolitik merkezinin doğuya kayacağını tahmin etmek mümkündür.

Ancak şu anda bunu fütürolojik bir perspektif olarak görmek gerekir (Bu konudaki ayrıntılar "Rus Doğusu" bölümündedir).

Merkezden (Moskova) Rusya'nın çevre topraklarındaki çeşitli bölgelere hatlar çizilebilir. Bunlar kesik parçalar değildir. Zira uzunlukları tespit edilmemiştir. Merkezkaç ve merkezcil güçler, birçok tarihi faktöre bağlı olarak bölgelere değişen ölçülerde etkide bulunmaktadırlar. Bundan başka, jeopolitik merkezden (Moskova) fiziki uzaklık, her zaman "jeopolitik uzaklık"la örtüşmektedir. Bu uzaklık, ilişkinin sadece niceliksel değil, niteliksel yönlerine; bölgesel oluşumların serbestliğine, bunlann biçimlerine, kültürel-etnik özelliklerine bağlıdır.

Merkezde kesişen tüm bu hatlar, dört temel kategori veya "iç eksenler" altında toplanabilir:

1. Moskova - Doğu;
2. Moskova - Batı;
3. Moskova - Kuzey;
4. Moskova - Güney.

Diğer taraftan ilgili çevre mekanlar, herbiri spesifik özelliklere ve kendine has yapılara sahip olan "yöreler" veya "sahalar"dan oluşmaktadır. Bu sahalar, "Rus Doğusu", "Rus Batısı", "Rus Kuzeyi" ve "Rus Güneyi" olarak adlandırılabilir. Bu durumdaki "Rus"un belirlenmesi etnik değil, bölgenin merkezi "kıtasal eksen" ile, yani Moskova ile ilişkisini vurgulayan jeopolitik bir anlamı haizdir.

Rusya'nın "iç jeopolitiği" konusunun temel muhtevası, bu dört "çevre bölgesi"nin jeopolitik yapılarının ve bunları merkeze bağlayan "hatlar"ın karakter ve niteliklerinin açıklanmasından ibaret olacaktır. Bölgelerin yapısı ayrıntılarıyla ilerideki bölümlerde ele alınacaktır. Şimdi ise genel çizgileri ile bu hatların özelliklerine bakılacaktır.

İç Eksenler

Moskova ile "Rus mekanı"nın periferisini dört jeopolitik hat birleştirmektedir. Bu hatlar farklı nitelikleri haizdir. Bunları bir tarafta Moskova-Batı ve Moskova-Güney, öbür tarafta ise, Moskova-Doğu ve Moskova-Kuzey olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

İlk iki hat jeopolitik açıdan "tamamlanmamıştır", "ucu açıktır". Bunlar Rusya'nın kıtasal kitlesini ideal sınırlardan, yani kıyı şeridinden ayıran kayda değer bir teritoryel hacmin karmaşık jeopolitik sistemine dayanmaktadırlar. Buna göre de, bu iki hat Rusya için en zayıf istikamettir. Bu eksenler üzerindeki tüm jeopolitik hareketlenmeler, pek çok düzeye ve boyuta sahip olup son derece gergin ve karmaşıktır.

Moskova-Batı ve Moskova-Güney eksenleri, hem iç, hem de dış siyasi boyutları kendilerinde toplamıştır. Çünkü burada Rusya-Avrasya'nın bölgeleri aslında ahenkli bir biçimde diğer devletlerin kontrolü altındaki alanlardan geçmektedirler. Bu devletlerden bazıları da karşıt küresel bloka, denizlere egemen kampa mensuptur.

İkincisi: Moskova-Kuzey ve Moskova-Doğu eksenleri ise yukarıdaki birinci çiftten katı surette farklılık arz etmektedir. Burada Rusya'nın sınırları kıyı hatlarıyla örtüşmekte ve arada "yapmacık devletler" bulunmamaktadır. Bu yüzden, sözkonusu istikametlerde siyasal hareketlilik, iç politik konuların tekelindedir. Kuzeyde ve Doğuda Rusya tamamlanmış jeopolitik sınırlara sahiptir. O halde, temel mesele statükonun korunmasıdır.

Bundan başka, Kuzey ve Doğu, okyanus sınırları sayesinde "tarihin coğrafi ekseni"nin gayet iyi savunulan yedek cephe-arkasıdır. Kritik anlarda jeopolitik ve stratejik yeniden yapılanma amacıyla buralarda ek mekansal platformları tesis etmek her zaman mümkündür.

"Batı" ve "Güney" eksenleri ile "Kuzey" ve "Doğu" eksenleri arasındaki farklılık hiç de tarihi bir tesadüfün sonucu değildir. İlgili bölgelerin coğrafi manzarası ve etnik ve kültürel tablosu bir matrisi andırmaktadır. Siyasi tarihin akışıyla beraber bu matrisin içi somut devlet muhtevası ile doldurulmaktaydı. Rusya'nın batı ve güney kenar uçlarında ve komşu ülkelere bitişik bölgelerde kendi devletçiliği, siyasi, manevi vs. gelenekleri olan kültürlerin, devletlerin ve etnisitelerin gelişmiş karışımları ortaya çıkmıştı. Bahsi geçen bölge, bir yönü itibariyle Rimland'e dahil olmaktadır. Burada "ayrılıkçılık" için objektif ve yapay koşullar faal şekilde gelişmiştir. Bunlar da, deniz stratejisi ile küresel çapta özdeşleşmektedir.

Bunun aksine, Rusya'nın Kuzeyi ve Doğusu ise doğa açısından son derece homojen olup gelişmiş siyasi ve devlet geleneklerinden

yoksun veya imparatorluk kurma inisiyatiflerini çoktan beri kaybetmiş (örneğin, Altay Türkleri, Buryatlar vs.) halklar tarafından düşük yoğunlukta mesken tutulmuştur. Burada denizlere çıkış Moskova için serbesttir; denizlerin niteliği de uygundur. Denizler gemi ulaşımına müsait, soğuk, yılın önemli kısmında buzlarla kaplı, kötü ulaşım yüzünden merkezden ayrı düşmüş, limanları azgelişmiştir. Belli stratejik üstünlükler mevcut eksikliklerle telafi edilmektedir.

Eksenlerin iki çifti, tam bir jeopolitik simetriyi göstermektedir. Rusya'nın kuzey ve doğu kıyılarının uzunluğu, demografik seyreklikle ve ulaşımın gelişmemişliği ile bağlıdır. Batı ve güney sınırları ise karasaldır, yerleşim yoğundur, doğasal özellikleri çeşitli olup büyük sahanın önemli bir kısmını oluşturur.

Böylece, Rusya'da merkezle periferi arasında iki türlü jeopolitik ilişki ayırt edilmektedir: okyanusla sınırlı salt iç eksenler (Kuzey, Doğu) ve "saha" ("yöre") nitelikli karasal sınırlı yarı iç eksenler (Batı, Güney). "Güney ve Batı"nın dinamizmi, uluslararası ilişkiler, diplomasi vs. alanlara giriş anlamına gelmektedir. Halbuki "Kuzey ve Doğu" dinamizmi iç politik problemlerle sınırlanmaktadır. Ancak salt jeopolitik yaklaşım bu tabloyu, belli bir düzeyde, göreceli yapmaktadır. Jeopolitikçi, şu anda "bağımsız" devletin bulunduğu yerlerde orada "gelecek eyaleti" görüyor. Fakat bunun aksine, bir devletin teritorisinin kıyı kısmı belli bir süre alternatif jeopolitik gücün (yani yeni "egemen" devletin) kıyı üssüne dönüşebilir.

Merkezden periferiye giden hatlar, yani "kıtasal genişleme saikleri" daima karşıt güçlerin baskısı ile çatışmaktadır. Atlantikçi Blok, çevre halklarının veya komşu devletlerin "ayrılıkçı" eğilimlerini kullanarak Moskova'nın merkezkaç enerjisini kısıtlamaya çalışmaktadır. Bunu, artık deniz gücünün (*talasokratya*) güvenli kontrolü altındaki kıyı alanlarında üslenerek yapmaktadır. Güney ve Batıda bu karşı hareket, somut siyasal gerçeklikte tam olarak fark edilebilir. Kuzey ve Doğuda ise bu, daha az belirgindir. Ancak ne de olsa bu karşıkoyma, Atlantikçilerin okyanusun kıyı bölgesinde stratejik askeri mevcudiyetleri (özellikle nükleer denizaltılar) şeklinde varlığını sürdürdüğü gibi belirli kritik dönemlerde Rusya'nın içişlerine doğrudan siyasal müdahale, etnik ve kültürel azınlıkların ayrılıkçı ruh hallerine destek (veya provokasyon) sağlama biçimine dönüşebilir.

Kuzeye Doğru

Analiz Modeli

Moskova-Kuzey jeopolitik hattı büyük oranda, tek bir merkezden Kuzey Okyanusu kıyısı boyunca dağılan bir dizi hatlara ayrılmaktadır. Böylece, üç problemin ortaya çıktığı çatallanmış bir modelle karşılaşmaktayız:

1. Kuzey kısımlarının kendi aralarındaki ilişkileri;
2. Bunların Merkezle (Moskova) ilişkisi;
3. Rus mekanının diğer alanları (Güney, Doğu, Batı) ile ilişkileri.

Jeopolitik analiz, derhal birkaç kısma ve probleme ayrılmaktadır. Buradaki başlıca mesele, bölgesel özellikleri ve detayları mümkün mertebe hesaba katarken "Rusya'nın iç jeopolitiği"nin genelini ve daha geniş küresel şartları göz önünden kaçırmamaktır.

Merkezin Kuzeyle ilgili jeopolitik zorunluluğu, bu bölgeler üzerinde stratejik kontrolün mümkün olduğunca çok güçlenmesinden ibarettir. Kuzey Kutbu çevresindeki yerlerin iskanı düşük olan yerleri ve burada yaşayan etnisitelerin gelişmiş siyasi ve devlet geleneklerinden yoksun bulunuşu dikkate alındığında kültürel-siyasi noktalar geri plana çekilmektedir. Bundan dolayı, en mühim nokta, kıyılar üzerinde askeri denetim (kara, hava, deniz üsleri) olması, iletişim, enerji sağlanması, gıda ve barınma teminidir.

Rus Arktiğinin Jeopolitik Karakteri

Kuzey teritorilerinin iklim özelliği, "şeritsel" değil, noktasal iskanı gerektirmektedir. Bundan dolayı daha da önem kazanan ve

bir dereceye kadar diğer semtlerde "yerleşim mıntıkası" diye nitelenen şeyin eşdeğeri hâline gelen merkezlerin rolü yükselmektedir. Kuzeyde "merkez"le "yerleşim mıntıkası"nın özdeşleşmesi azami düzeydedir. Çünkü ara alanlar sadece barınma için elverişsiz değil, aynı zamanda soğuk iklimin ve tundranın hakim olması, köylerin ve yolların ise bulunmaması sebebiyle son derece tehlikelidir.

Böylelikle, jeopolitik açıdan Kuzey, Arktik alanda yerleşmiş bir noktalar sistemi, iklim ve topoğrafya yönünden oldukça türdeş bir mekana yayılan dağınık yerleşimler topululuğudur. Kuzey topraklarının büyük çoğunluğu tundradan, yani seyrek bitki örtüsüne sahip kuzey çölünden ibarettir. Burası ebediyen donmuş bir bölgedir.

Kuzey mekanının niteliği, bir yerde "su hâli"ne yakındır. Şu veya bu toprak üzerinde kontrolün herhangi bir kayda değer üstünlük sağlamaması nedeniyle burada alanlar arasındaki sınırların pratik olarak hiçbir ciddi anlamı yoktur. Yerleşimin seyrekliği de dikkate alınırsa, kuzeyin ren yetiştiren halkları için "göçebe konakları uğruna rekabette bulunma" sorunu da otomatik şekilde ortadan kalkmaktadır.

Kuzey nüfusu, binlerce yıl boyunca bu topraklarda ayrı bir kültür, göç veya etnik dinamiklik göstermeden yerleşen Avrasya'nın kadim etnisitelerinin çeşitliliğinden meydana gelmiştir. İlgi çekicidir ki, etnik farklılığa göre ayrılma hattı, Rusya'nın kuzey batı sınırından geçmektedir: Avrupa'nın kuzeyine -İskandinavya, Almanya, Danimarka, İrlanda (İngiltere'ye kadar) ve İzlanda– Hint-Avrupa kökenli "gelişmiş" halklar (genç etnisiteler) yerleşmiştir. Finlandiya ve Karelya'dan Rus Kuzeyinin Çukotka'sına kadar ise, Avrupa Kuzeyine kıyasla daha kadim ve arkaik etnisiteler (Ugurlar, arkaik Türkler ve Çukçalar, Eskimolar vs. eski Asyalılar) yurt edinmiştir. Bu arada, Kuzey Okyanus kıyılarına doğru hareket ettikçe etnisitelerin arkaikliği derinleşmektedir. Daha genç Hint-Avrupalılar (veya Türkler) Avrasya'nın iskan için en uygun kısımlarına dalgalar hâlinde yönelirken buranın yerlilerini kuzeye doğru "itmişlerdir".

Batıdan Doğuya, Kareller ve Finlerin (bunlar, ikinci planda da olsa, çağdaş dünya tarihine oldukça faal katılmışlardır) ardından daha arkaik olan Nentsler ve Komiler; sonra Hantı ve Mansiler, Dolganlar, Evenkler; daha sonra da Çukçalar ve Eskimolar yerleş-

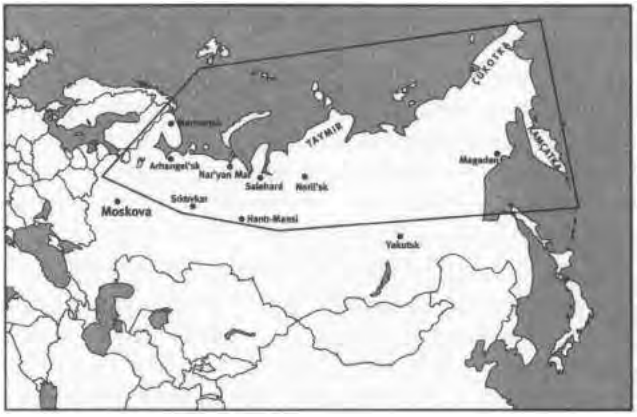

"Arktik Trapez"

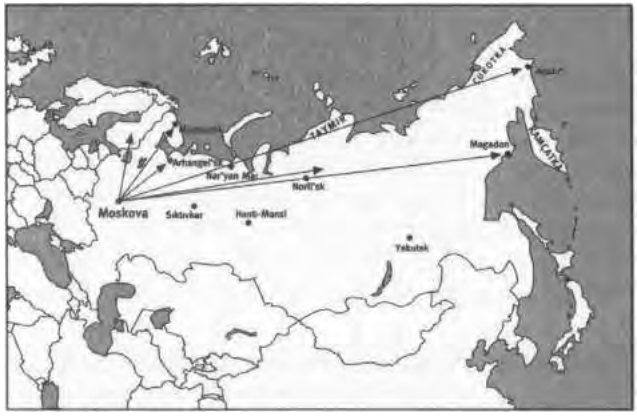

"Arktik Trapez"in Jeopolitik Merkezleri Üzerindeki Stratejik Denetim Eksenleri.

miştir. Doğu Sibirya'nın büyük kısmını Yakutistan (Saha) oluşturmaktadır. Ancak aslında Yakutlar (Türklerin bir boyu) Kuzey kutbu çevresinden bir hayli güneyde yaşamaktalar. Kuzey vilayetleri ise hemen hemen iskan edilmemiştir.

Ugurlardan Eskimolara kadar olan Rus Kuzeyi mekanı, medeniyetlerin geçici tarihsel kesitlerini göstermektedir.

"Rus Kuzeyi" anlayışı, genelde Avrasya'nın görünüşünü tekrar eden bir geometrik-trapezden ibarettir; batıya doğru daral-

makta, doğu yönünde ise genişlemektedir. Rus-Fin sınırında bu alan yaklaşık 10 derecelik bir boylamı işgal etmekte, Çukotka'dan Kamçatka'ya kadar ise 20 dereceyi kaplamaktadır. Ancak bu mekansal genişleme, bu alanın jeopolitik karakterini az etkilemektedir. Hem demografik gösterge ve benimsenme düzeyine, hem de ulaşım niteliği ve yerleşim yoğunluğuna göre coğrafi olarak doğuya genişleyen bu geometrik-trapezden şeffaf bir tabloyu yansıtmaktadır. Çünkü Kuzey kısmının "dar" Batı kanadı, karşıt Doğu kanadına kıyasla daha fazla benimsenmiş ve iskan edilmiştir.

Sibirya Rusya'nın jeopolitik "rezerv"i sayılırsa, Kuzey ve bilhassa Sibirya Kuzeyi, Avrasya medeniyetinden en uzakta olan Sibirya'nın "rezerv"idir. Burası, haritalarda formalite icabı çizilen ve hiçbir tarihi alameti olmayan, her türlü küresel kültürel boyuttan yoksun (en azından, gözle görünür tarihi hudutlar çerçevesinde geçmişin erişilebilir düzeyde öğrenilmesi anlamında), buzla kaplı bilinmedik bir yerdir. Bu durum, birçok halkın mitolojisinde "kuzey"in oynadığı role ilginç biçimde zıt düşmektedir. Bu mitolojilerde Kuzey, "büyük anavatan", "Arz-ı mev'ud", "kadim cennet" olarak nitelendirilmektedir. Şu anki tarihi devirde ise, burası daha ziyade karşıt anlamlı -insanlara soğuk, küskün, düşman olan, yabancılaşmış ve yapay medeniyet merkezlerinin seyrek olarak serpildiği- bir mekandır.

Kuzey + Kuzey

İdari yönden kuzey topraklarının çoğunluğu, daha fazla bağımsız siyasal statüye (cumhuriyet) sahip olan Karelya, Komi ve Yakutistan dışında özerk bölgelerdir. Siyasi olarak bölgeler (batıdan doğuya) şu şekilde dizilmişler: Karelya, Murmansk vilayeti, Arhangelsk vilayeti, Komi Cumhuriyeti ve Nenets Özerk *Okrug*u,[1] Yamal-Nenets Özerk Okrugu, Tayrnır (Dolgan-Nenets Özerk Okrugu), Yakutistan'nın kuzey kısımları, Çukotka Özerk Okrugu, Magadan ili (*kray*), Koryak Özerk Okrugu ve Kamçatka.

Tüm bu bölgelerin jeopolitik niteliklerinin benzeşmesi, bunların belirli entegrasyon yapılarına isnat ederek teritoryel-stratejik

• • • •

1 Bölge, daire -Ç.n.

bir blok oluşturmasına yeterli dayanak teşkil eder. Tüm bu bölgeler tipolojik açıdan yakın problemlerle yüzleşmekte, benzer gelişme yörüngelerinden geçmektedirler. En sathi bir jeopolitik analizde dahi bu kadar açık bir şekilde meydana çıkan bu doğal benzerlik, belirli bir konsolidasyon gerekliliğini göstermektedir. Bir bakıma "Arktik topraklar"ın paktı olacak bu birlik, manevi-kültürelden pratik ve ekonomiye kadar birkaç düzeyden oluşabilir.

Bu tür bir blokun genel hatlarından şimdiden bahsedilebilir.

Sosyal yapının pozitif modeli olarak geleneksel medeniyeti yeniden anlamlandıran ve kozmik orantılarla ilgili hafızayı koruyan özel Avrasya teorisi, adı geçen blokun kültürel temeli olabilir. Bu, Kuzey halklarının arkaikliği (gelişmemişliği, geri kalmışlığı, ilkelliği vs.) manevi anlamda eksi değil, artıdır. Kadim etnisiteler "yeniden eğitime" tabi tutulmaya ve "çağdaş medeniyet"e dahil edilmeye değil, aksine, mevcudiyet koşullarının kendi gelenekleri ile azami uygunluk göstermesine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu geleneklere ihtimam göstermek borcu ise, bu topraklar üzerinde stratejik kontrolü sağlamaya çalışan bir devletin uhdesindedir.

Buna paralel olarak, insanlığın kadim vatanı olarak Kuzeyin "mitolojik" boyutunu pekiştirmek gerekir. Bu durumda "Kuzeyin manevi canlanışı" projesi layık olduğu tarihi büyüklüğü kazanabilir. Burada, Hindular ve eski İranlılarca "Tanrıların günleri" olarak görülen Arktik yılın mevsimsel özelliğine -kutup gece ve gündüzüne- vurgu yapmak lazımdır. Tüm Kuzey Avrasya'ya has olan Arktik koşullarda varolmak, insanı özel kozmik ritim koşullarına geri döndürmektedir. Arktik alanların manevi-sağaltıcı anlamı buradan kaynaklanmaktadır.

Maddi düzeyde ve bilhassa Güneyden gelen çoğunluğu Rus olan göçmenler için iklim şartlarını dikkate alarak şehir ve köylerin en uygun modellerini hazırlama amacıyla kuzeyin tüm merkezlerinin çabaları birleştirilmelidir. Bu bağlamda, yeni teknolojilerin - geleneksel olmayan enerji kaynakları (güneş enerjisi, rüzgarla çalışan elektrik santralleri vs.), daimi donmuşluk şartları için yeni inşaat, iletişim ve ulaşım sistemleri, bölgelerarası hava taşımacılığının geliştirilmesi vs. kullanılmalıdır. İlk olarak Arktik gelişme projesi ve en etkin formüller hazırlanmalıdır. Bunlar kısa bir zamanda

yerleşim yerlerinin modernleştirilmesine ve mevcudiyetlerinin daha dinamik ve bütünleşik kılınmasına imkan verecektir.

· Bu problemin ehemmiyetini göz önünde bulundurarak ve tüm projeye genellikle merkezden devlet desteğini sağlamak koşuluyla çözümleri Arktik vilayetlerine bırakmak mantıklı olur. "Arktik formüller"in düzenlenmesi, Kuzeylilerin kendi işidir.

Rusya'nın jeopolitik "rezervlerinin rezervi" olması nedeniyle Kuzey bölgelerini, Güney ahalisinin olası aktif göçüne hazırlamak gerekir. Bu, konunun diğer bir tarafı, yani Kuzeyin yeni iskanıdır. Er veya geç, demografik süreçler dikkate alınırsa, bu kaçınılmaz olacak ve en iyisi, şimdiden yapısal koşulları oluşturmaya başlamaktır.

Askeri boyutu özellikle belirtmek gerekir. Kuzey, Rusya'nın güvenliği için önemli bir kuşak ve devasa askeri stratejik bir bölgedir. Burada birçok füze ve stratejik havacılık üsleri toplanmıştır; Murmansk ve Arhangelsk, Rusya'nın en büyük deniz üslerinden sayılır. Bu durum, hiç de Soğuk Savaş döneminde iki kampın ideolojik karşıtlığı sonucu meydana çıkmamıştı. Rusya'nın Kuzeydeki askeri varlığının anlamı, Rusya Silahlı Kuvvetleri yapısının kıtasal karakterinden ve kendisini "deniz güçleri" karşısında kıtasal kamp olarak gören doğal algılayışından ileri gelmektedir. Bu askeri hedeflerin temel amaçları, kıyı alanını muhtemel deniz ve hava hücumundan korumak ve ihtiyaç anında Kuzey kutbundan Amerika kıtasına nükleer saldırı yapmayı temin etmektir. Burası ABD ile Rusya arasıdaki en kısa mesafedir. Buna göre de, sözkonusu bölge, füzesavar savunmasının geliştirilmesi gereken öncelikli alanlardandır.

Şu anda Kuzey, Rusya'nın genel sanayii ürünlerinin büyük bir bölümünü sağlamaktadır. Bu durumda savunma sanayindeki merkezi önemi hesaba katılmamaktadır. Çoğu yeraltı servetleri -bu bağlamda tuz, nikel vs.- çoğunlukla Artktik vilayetlerde çıkarılmaktadır. Kuzeydeki sanayiinin bu ileri durumu ile diğer alanlarındaki gerilik arasında büyük bir uçurum bulunmaktadır. Jeopolitik mantık, durumun aktif eşitlenmesini talep etmektedir. Her şeyden uygun olanı, bunu "Arktik pakt" çerçevesinde gerçekleştirmektir. O halde, Kuzeyin entelektüel-teknoloji potansiyelini ve başlıca ekonomik, mali ve mühendislik araçlarını kendinde

toplayan bir (veya birkaç) başkentini belirlemek icap eder. Bunun yapılması, Kuzeye merkezden önemli ölçüde bağımsızlık, ayrıntılarda özgürlük, bölgesel gelişme için rezervler ve hızlı endüstriyel-ekonomik güç kazandırır.

Bahsedilen tüm düzeyler, Kuzeyin entegrasyonunun kaçınılmazlığını savunmaktadır. Bu entegrasyon, manevi, etnik, kültürel, sosyal, askeri-stratejik, endüstriyel, mali planda elzemdir. Bu tür çok düzeyli entegrasyonun (şimdilik sadece potansiyel olsa da) sonucu, özerklik ve bölgesel serbestliğin büyük oranda artırılmasının merkezle stratejik ilişkiyi zayıflatmayacak yeni bir jeopolitik gerçekliğin meydana gelmesi olabilir. Kuzeyin benimsenmesi, uzun dönemli perspektifte tamamen yeni (jeopolitiğe isnat eden) mekan anlayışının dayanak noktası olabilir.

İşe yaramaz bir çöl olan Kuzey Toprağı, kıtanın küresel ağırlığını pekiştirmek ve gelenek ve ilerleme, köklere bağlılık ve teknolojik modernleşmeyi temel alan "Avrasyacı gelecek" toplum modelini kurarak yeniden kutup cennetine dönüşebilir.

Kuzey + Merkez

Kuzeyin jeopolitik analizindeki birinci yaklaşım (Kuzey + Kuzey), bağımsız mekansal figür olarak değerlendirilebilecek iç tutarlılığı olan bir "kutup trapezi"nin ayırt edilmesi üzerine kurulmuştur. Kuzeye bu şekilde yaklaşılması, ilerlemenin en esnek modelini uygulamaya imkan vermektedir. Çünkü en sağlam jeopolitik yapı, kendine yeter (dar anlamda) otarşik-otonom unsurlardan oluşur. Ancak buna benzer göreceli otarşi dahi belirli teritoryel büyüklüğü gerektirmektedir. Rus Kuzeyinin "trapez"i, Rusya-içi bağımsız bir "büyük alan" olmanın tüm gerekli koşullarına cevap vermektedir. Bundan başka, böyle bir entegre otonomi, devlet için zaruri olan stratejik merkeziyetçiliği büyük ölçüde telafi edebilir.

Kuzeyle ilgili ikinci jeopolitik yaklaşım, Merkez-Kuzey ekseninin sistemli çalışmasının analizinden ibarettir. Sözkonusu eksen, Kuzeyin idari organizasyonunda tek ve başlıca etken olmuş ve şimdiye kadar da çoğunlukla durumunu korumuştur. Kuzeyin merkezi ve diğer bazı bölgeleri doğrudan Moskova'ya bağlanmıştı. Böylece

bu yerlerin tüm temel gelişme vektörleri kontrol edilmekteydi. Bu tür katı merkeziyetçilik, Kuzeyin iç jeopolitik potansiyelini azami etkinlikte geliştirmeye imkan tanımamakta, önceden bölgelerin ihtisaslaşmasını tekyönlü ve tüm ülke ölçeği doğrultusunda yapmaktaydı. Bu yapı, katı merkeziyetçilik rejimine kolaylık sağlarken dahili imkanların açığa çıkarılmasını önlemekteydi.

Jeopolitik mantık gereğince, Merkezin Çevre ile ilişkisi (bizim örneğimizde Moskova- Kuzey ilişkisi) öncelikle iki bileşene ayrılmalıdır:

1. Makro politika ve stratejik bağlılık alanında katı merkeziyetçilik;

2. Azami kültürel ve iktisadi özerklik sayesinde dahili imkanların serbestliği.

Diğer terimlerle bu, stratejik merkeziyetçilik artı kültürel-ekonomik bölgesellik demektir.

Rollerin jeopolitik dağılımının bu en etkin modelinin hazırlanması işinde, Merkezle vilayetler arasında bir ara mercii rolünü oynayacak "Kuzeyin başkenti" meselesi yeniden önümüze çıkmaktadır. Tüm üsler, birlikler, limanlar ve sairden gelen askeri bağlantılar bu noktada bir araya gelebilirler. Bunun ötesinde, burada "kutup trapezi"nin tüm kısımlarının siyasi koordinasyonunu sağlayacak, doğrudan Moskova'ya tabi olan, ancak tüm Kuzey adına hareket eden esnek bir merci, "Kuzey hükümeti" bulunabilir. Bu, "Kuzey halklarının parlamentosu" ve ilgili yürütme kurumları olabilir. Her şeyden önemlisi, burada askeri yönetimle bölgesel temsilcilerin uyumlu karışımı elde edilmelidir. Çünkü bu durumda stratejik kontrolün merkeziyetçi karakteri, Kuzey topraklarının bölgesel iradeleriyle birleşebilir. Moskova'nın askeri temsilcisi ile "Kuzey halklarının" sivil temsilcisinin bu jeopolitik başkentteki uyumu, tüm Avrasya mekanı için en etkin, çabuk ve esnek, ancak merkezle sıkı sıkıya bağlı olan ideal bir örneklik teşkil edebilir. Böylesine kaynaştırıcı bir süreçte, yerleşimlerin dağınık oluşu ve mozaik yapısı, etnisitelerin nüfusunun az olması gibi tarihi ve coğrafi nedenlerden dolayı, Kuzey halkları arasındaki etnik ve kültürel geçimsizlikler asgari düzeyde kalacaktır.

Mekanın yeniden örgütlenmesinin salt jeopolitik koşullar üzerine dayandırıldığı bu modeli asıl Kuzeyde denemek icap eder.

Bu örnekte sözkonusu proje için tüm koşullar hazırdır: Kuzeyin tüm bölgelerinin Rusya'ya ait olması, bir kısmını milli "emeğin bölüştürülmesi" genel sisteminin oluşturduğu sınai-iktisadi sistemlerin yeniden yapılandırılması ihtiyacının ivedilikle giderilmesi, demografik kriz, Kuzey halklarının ile kritik durumu, enerji sağlayan sistemlerde ve ulaşımda çözülme, kaçınılmaz Silahlı Kuvvetler reformu vs.

Moskova-Kuzey ilişkilerinin, Kuzey bölgelerinin tek bir blok içinde genel entegrasyonuna doğrudan bağımlı olmasının bir nedeni daha vardır. Rusya enlemsel bir coğrafi yapıya sahiptir, yani enlemler boyunca uzanmıştır. Temel gelişme eğilimleri aslında enlemsel dinamiğe sahip olmuştur. Enlemler boyunca alanların entegrasyonu neticesinde Rus Devleti kurulmuştur. Bu nedenle, Rusya içindeki ana ulaşım ve iletişim sistemleri de sözkonusu model doğrultusunda oluşturulmuştur. Enlemsel süreç, özellikle Sibirya'nın benimsenmesinde ve "Okyanusa atılım"da kendisini göstermektedir. Bu yüzden, Rusya'nın iç yapısının sağlamlığı, doğrudan enlemsel entegrasyonun bütünlüğü ve dinamikliğine bağımlıdır. Rusya'yı genel olarak ele alırsak, kıtasal stratejik bütünlüğü için Kuzey-Güney ekseni yönünde gelişme zaruridir. Bu, ilk olarak, hudutlar dışındaki genişleme için geçerlidir. Çünkü mekanın dikey olarak her türlü jeopolitik örgütlenmesi, stratejik otarşinin azami düzeyini beraberinde getirmektedir. Ancak Rusya hudutları içinde bu makul değildir. Burada, aksine, Merkezin bölgesel mekanları ile karşılıklı ilişkilerini korumakla azami stratejik merkeziyetçiliği savunmak gerekir. Bu yüzden, jeopolitik yasayı şöyle formüle edebiliriz: *Rusya içinde Batı-Doğu, dışında ise Kuzey-Güney ekseni önceliklidir.* (*Daha farklı olarak da şöyle ifade edilebilir: Rusya ve Ruslarca etnik ve politik yönden katı bir şekilde kontrol edilen mekanlarda enlemsel entegrasyon gerekirken; siyasal ayrılıkçılık gelenekleri ile tescillenmiş olan diğer etnisitelerce toplu iskan edilen Rusya-içi topraklar ise, aksine, boylam kıstasına göre entegre edilmeye ihtiyaç duymaktadır*). Boylamlar boyunca hareketlilik, siyasi oluşumu sağdaki ve soldaki komşulardan bağımsız kılmaktadır. Ülke için bu genelde lazımdır. Ancak ülkenin ayrı ayrı kısımları için gereksizdir. Enlemler boyunca hareketlilik ise, aksine, Merkez ile çevreyi birbirine sıkı

biçimde bağlamaktadır; bu, devletin iç politik örgütlenmesi için faydalı olsa da, devletlerarası düzeyde çatışma ve dengesizlikleri de beraberinde getirmektedir.

Yukarıdaki yasa gereğince, Kuzey bölgelerinin diğer vilayetlere (güney, doğu veya batı) salt coğrafi (ve hatta bazı durumlarda etnik) yakınlığına değil, tek bir iklim ve topoğrafya alanına ait olmalarını dikkate alarak asıl enlemsel entegrasyonda ısrar edip muvaffak olmak gerekir. Kuzeyin enlemsel birliği, kültürel-iktisadi gelişmesine yardım edecektir. Bunun yanında, potansiyel siyasal ve stratejik egemenliğin önkoşullarını oluşturmayı engelleyecektir. Yalnız böyle bir yapı, Merkez-Çevre meselesini jeopolitik açıdan azami derecede olumlu birçerçevede çözüme kavuşturacaktır.

Fin Meselesi

Rus Kuzeyi ile ilgili yegâne uluslararası problem, Karelya (ve Finlandiya) meselesidir. Karel etnisitesi, Finlere yakındır ve kültürel-tarihi birlik açısından onlarla bağlantılıdır. Enlemsel entegrasyon mantığından hareket edersek, Karelya sorunu ilk bakışta bir kural dışılık (anomali) gibi görülebilir. Burada iki yaklaşımdan bahsetmek mümkündür.

Birinci yaklaşım, jeopolitik olarak Karel-Fin sınırını mutlaklaştırmak ve Karelya Cumhuriyetine Kuzey-Güney ekseni doğrultusunda Onega ve Ladoga gölleri çevresindeki kadim Rus bölgeleri ile entegre edilmeyi önermekten ibarettir. Bu tür bir gelişme vektörü gayri tabiidir ve buna en kötü halde başvurmak lazımdır. Zira etnik birliğin, idari taksimata göre salt siyasi sınırlarla yapay bölünmesi, hiçbir zaman bölgenin sarsılmazlığına yol açmayacaktır. Karel-Fin sınırının kolay geçilebilir orman ve bataklık zeminden oluşması ve ayrıca büyük uzunluğa sahip olması, meseleyi daha da güçleştirmektedir: çünkü bu tür sınırı güvenlice savunmak son derece zor, ağır ve masraflıdır.

İkinci yaklaşım ise, kültürel ve kısmen de iktisadi yönden yekpare, ve tabiî ki Avrasyacı Merkezin stratejik istinatgâhı Karel-Fin jeopolitik bölgesinin kurulmasını öngörmektedir. Avrupa dillerinde Soğuk Savaş sürecinde ortaya çıkan "Finlandiyalaşma" (*Finlandization*) terimi mevcuttur. Bu terimle, kapitalist ekonomi-

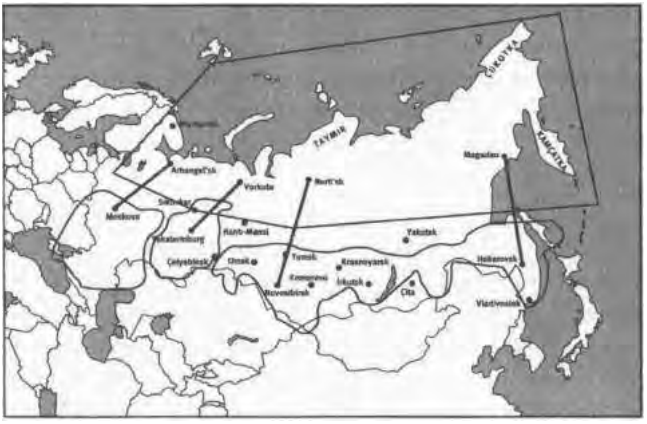

Arktik trapezini, "Rus Sibiryası", Urallar ve Merkezî Rusya'yla bağlayan eksenler.

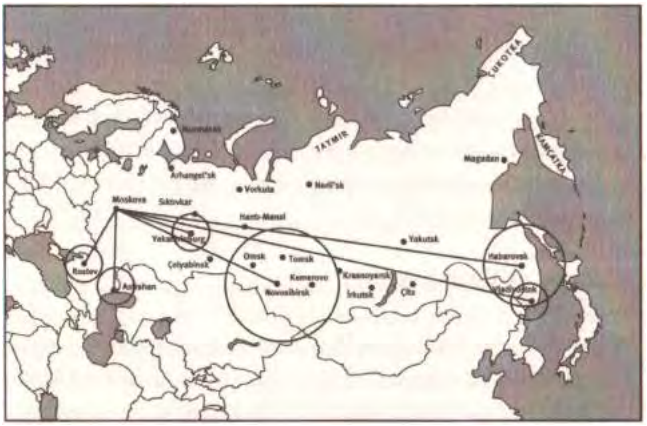

"Rus Doğusu"nun başlıca jeopolitik vektörleri.

ye sahip, fakat stratejik olarak SSCB'ye, yani Heartland'a meyleden tarafsız bir devlet anlaşılmaktaydı. Bir devlet olarak Finlandiya, üst düzeyde dayanıksız ve otarşiden uzak, tabii ve tarihi bağlamda Rusya'nın jeopolitik mekanına giren bir oluşumdur. Tarihin çeşitli aşamalarında bu durum kendini göstermiştir. Merkez, Karel-Fin birliğinin geniş özerkliğine bir şartla –Botni Körfezinin stratejik

denetimi ve Avrasya sınır birliklerinin Fin-İsveç ve Fin-Norveç hudutlarında konuşlandırılması ile- müsaade edebilir. Bu durumda, sınırların uzunluğu iki kat azalabilir ki, Fin-İsveç ve Fin-Norveç sınırı, Karel-Fin sınırına topoğrafik açıdan daha az türdeş ve kolay geçilebilirdir. Bundan başka, Rusya Kuzeyden de Baltık Denizinin denetimini elde edebilir.

İkinci yaklaşım, tüm düzeylerde kabul edilebilir bir yaklaşımdır. Devlet sınırlardaki etnik ve kültürel yönden karışmış alanlarda kıtasal Merkez tarafından asıl bu taktik kullanılmalıdır. Hudut yörelerinde parçalanmış etnik birlik, sınırların otomatik olarak dayanıksızlığı anlamına gelmektedir. Atlantikçi rakip, etnik entegrasyonu kendi amaçları doğrultusunda gerçekleştirmek, yani rimland üzerinde denetimi pekiştirmek ve Heartland'ı zayıflatmak için er veya geç bu konumla donanmaya çalışacaktır. Buna göre de, kıtasal güçler benzeri taktiği faal ve atak bir şekilde kullanmalı, stratejik konuşlanma ve siyasal bağlılık karşılığında sınır halklarına kültürel ve hatta ekonomik egemenlik vermekten korkmamalıdırlar.

Sarsılmaz sınırlara, doğrudan askeri veya siyasal yayılma yoluyla ulaşmak mümkün olmadığı takdirde, Atlantikçiliğin Avrasya karşıtı anlamda daima ve başarıyla kullandığı esnek bir ara yolun denenmesi gerekecektir.

Kuzey ve Gayri-Kuzey

Rus Avrasyası'nın Arktik kıyılarının coğrafi spesifikliği, Kuzey bölgelerinin diğer bölgelerle ilişkileri konusunu, daha basit Kuzey-Güney formülüne götürmektedir. Çünkü (Batı ile) enlemsel problemler sadece Karelya örneğinde meydana çıkmaktadır. Yegâne istisnayı burada bir şato gibi duran, son derece suni de olsa, tarihen tescillenmiş siyasal ayrılıkçık geleneği bulunan Yakutistan teşkil etmektedir. Bu nokta, Mackinder'in Avrasya'yı tasnifinindeki son değerlendirmelere de yansımıştır. O, "Lenaland"ı, "Lena nehri topraklarını" ayrı telakki etmişti. Laptev Denizinden Amur vilayeti ve güneyde Altaylara kadar uzanan bu bölgenin ekseni Yakutistan (Saha)'dır. Yakutistan olayına özel olarak bakılmalıdır.

"Kuzey trapezi"nin batı kısmından başlayalım. Burada Kola yarımadası, Murmansk ve Karelya Cumhuriyeti ayırt edilmektedir. Finlandiya ile birlikte tüm bu bölgeler, tek bir coğrafi ve jeopolitik sektörü oluşturmaktadır. Daha etkin olması için bunlar, stratejik önceliğin ve askeri merkez niteliğinin Murmansk vilayeti ve Murmansk şehrine verildiği bağımsız ve yetkin bir sistemde entegre edilmelidir. Karel-Fin mekanına ise geniş kültürel-iktisadi egemenlik tahsis edilebilir. Bu durumda, Finlandiya'nın kuzey vilayetleri, yani Fin Laplandiyası sayesinde Murmansk vilayeti büyütülebilir. Murmansk (Moskova'nın stratejik projeksiyonu) ve Karel-Fin bölgesi arasındaki denge, kıtanın Avrasyacı düzenlemesinin somut ifadesi, "Soğuk Savaş" sonrası oluşan şartlarda "yeni Finlandiyalaşma"nın bir örneği olabilir.

Bu blokun güneye doğru ileri hareketlerini, Rus Batısıyla ilgili bölümde ele alalım. Kaydetmek gerekir ki, tüm hallerde sözkonusu yöndeki temel stratejik eksen, Murmansk-Moskova olacaktır.

Bundan sonra Arhangelsk ili gelmektedir. Burada genel kural dışına çıkmak ve entegrasyonun sadece Kuzey-Kuzey enlemi ile değil, boylamlara göre de önemini belirtmek lazımdır. Arhangelsk ili, tamamen Rusya'nın merkezi Avrupa kısmı üzerinde yerleştiğinden bu dikey vektörün -Beyaz Deniz'den Karadeniz'e kadar– Rusya'dan olası bağımsızlığı düşüncesi genellikle saf dışı bırakılmaktadır. Çünkü zaten bu bölge Rusya'nın kendisi demektir. Bu yüzden, Arhangelsk ve Arhangelsk ili, Merkezin menfaatleri doğrultusunda Kuzeyin stratejik entegrasyonu prensibine her şeyden daha uygun olan stratejik bir pozisyonda bulunmaktadır. Moskova-Arhangelsk ekseni, iç "jeopolitik hatlar" içerisinde sadece askeri-stratejik yapıyı ihtiva etmiyor. Burada Güneyle Moskova'ya kadar en yüksek ve çok planlı entegrasyona muvaffak olmak, Bologod vilayetinin (nispeten) yoğun nüfuslu ilçelerinden Pomorye'nin[2] noktasal yerleşimlerine tedrici geçişi sağlamaya çalışmak elzemdir. Rus nüfusunun Kuzeye göçü, oraların benimsenmesi, gelişmesi ve reformu, asıl Arhangelsk'ten başlamalıdır. Kuzeyin tüm diğer yerleşim yerleri ile kıyaslandığında bu büyük liman, en elverişli pozisyonda bulunmaktadır. Buna göre

• • • •

2 Kuzeyde deniz kıyısındaki bölge -Ç.n.

de, "Arktik Paktın başkenti" olarak ancak ve ancak Arhangelsk'i tercih etmek gerekir. Moskova-Arhangelsk ekseninin gelişmesi, çok yönlü ve öncelikli olmalıdır. "Arktik Pakt"ın refahı ve etkililiği, bu yegâne (tüm Kuzeyde) boylamsal entegrasyonun niteliğine ve dinamiğine bağımlıdır.

Daha da doğuda Kuzey alanına iki idari oluşum -Nenets Özerk Okrugu ve Komi Cumhuriyeti- dahildir. Özellikle Nenets Özerk Okrugunun pek önemli olmayan nüfus yoğunluğu dikkate alındığında adı geçen iki alanın entegre edilmesinde herhangi bir beis yoktur. Arhangelsk'e yakınlık, genel proje çerçevesinde bu bölgeyi aktif ve öncelikli olarak geliştirmeye imkan vermektedir. Novaya Zemlya ve Franz Josef adalarının donatılması özel önem kazanmaktadır. Kıtalararası çatışma bağlamında bu yerler çok büyük stratejik önemi haizdir. Bunlar Kuzey Kutbuna, dolayısıyla ABD'ye en yakın olan ve askeri-stratejik üsler olarak kullanılan Rus topraklarıdır. Karelya ve Murmansk örneğinde olduğu gibi, en kuzey mekanlar bilhassa askerlerce denetlenirken, güneyde daha ziyade sivil bir idare gelişmiştir. Genelde tüm bölgenin merkezi, başlıca ulaşım ve iletişim hatlarının birleştiği yer Vorkuta'dır.

Yamal-Nenets Okrugunun çok da uzağında olmayan Vorkuta, bir merkez olma ölçeği açısından benzeri bulunmayan büyük bir sanayi ve strateji merkezdir. Dolayısıyla, o, *Kars* Denizinden Yenisey ve Obi nehirlerinin denize döküldükleri yere kadar muazzam kıyı teritorilerini de kontrol edebilir. Bu çerçevede, Yamal-Nenets Okrugu coğrafi olarak Hantı-Mansiysk Okruguna yakındır ve her ikisi tek bir jeopolitik bölgeye mensuptur.

"Kuzey trapezi"nin güney sınırının Komi Cumhuriyeti örneğinde çok önemli stratejik anlam ifade etmesinin özellikle altını çizmek gerekir. Bu durumda, Kuzey-Ural bölgesinin Ural'ın diğer kısmı (ve Kuzey Volga Boyu) ile entegrasyona gitmesi, sadece gayri makul olmayıp, açıkçası zararlıdır. Çünkü buradan Güney-Batıda (Komi - Perm'in ötesinde), ayrılıkçılık eğilimlerinin uzun tarihine sahip Tataristan bulunmaktadır. Rus topraklarının tam ortasına yerleşen Tataristan, özel bir tehlike arz etmemektedir. Ancak tüm benzeri durumlarda "ayrılıkçı mantık", denizlere veya yabancı topraklara çıkış aramaya sevk eder. O halde, her türlü dikey entegrasyon süreci er veya geç son derece tehlikeli olabilir. Burada ters bir yolla (Arhangelsk örneğindekinin aksine) gitmek

ve tüm Kuzey-Ural bölgesini ve doğu ve batıda buna komşu olan alanları Volga Boyu'ndan ve Ural'dan azami düzeyde ayrı tutmaya çalışmak gerekir. "Kuzey trapezi" bu durumda güneydeki tüm kıtasal mekandan katı bir surette ayrılmalıdır.

Doğuya doğru daha ileride, idari olarak Taymır ve Evenk[3] özerk okrugları ve Krasnoyarsk, yani eski Turuhan iline denk gelen Yenisey havzası toprakları uzanmaktadır. Tüm bu devasa bölgenin merkezi olarak Norilsk öne çıkmaktadır. Sözkonusu durumda Kuzey-Güney ekseni üzere boylamsal hareketlilik ihtimal dışı değildir. Çünkü Omsk'dan Baykal'a kadar olan Güney Sibirya yoğun Rus nüfusuna sahiptir ve bu istikametteki entegrasyon özel bir tehlike arz etmez. Bu blokun tamamı, aşağı yukarı eşit yerleşimin sona erdiği bir ara bölgede bulunmaktadır. Bundan sonra zaten Mackinder'in "Lenaland"ı, "sahipsiz alan"ı başlamaktadır. Bu bölge ve daha doğudaki tüm topraklar, kuzeyde hayat nişanesi olmayan tundra, güneyde ise geçilmez tayga ormanlarından ibaret muazzam bir kıtasal çöl, "potansiyel mekan"dır. Burasının Güney kısımları, Ruslar ve nispeten gelişmiş siyasal kültüre sahip eski Türk-Moğol halkları tarafından kısmen benimsense de, Kuzey alanları "insansız topraklar"dır (*no man land*). Böyle bir durumu hızlıca ve bir hamlede değiştirmek olmaz. Dolayısıyla, Norilsk merkezli devasa bölge, belirli bir süre daha kıtasal Rusya'nın kuzey-doğudaki "iç sınırı", Merkezin Kuzeydeki stratejik ileri karakolu olacaktır. Mantıksal olarak bu da, fevkalade ehemmiyeti haiz Norilsk'inin özellikle geliştirilmesine yol açacaktır. Kuzeyde Taymır (ve Kuzey Toprak (Zemlya) adası) ve güneyde Yenisey havzasının denetim fonksiyonu Norilsk'in üzerine düşmektedir. Bundan başka, bu noktadan sonra Avrasya'nın "uzak Kuzeydoğu"su, Lenaland üzerinde Merkezin daha dar, yani daha fazla noktasal, dar istikametli denetimi başlamalıdır.

Mackinder'in Lenaland'ı şu bölgeleri kapsamaktadır: Yakutistan, Çukotka, Kamçatka, Magadan ili, Habarovsk ili, Amur vilayeti ve Primorsk ili, Sahalin ve Kuril adaları. Bu mekanın tamamı iki jeopolitik alana bölünmektedir: bir taraftan "Kuzey trapezi" ve diğer taraftan Güney Yakutistan, Amur boyu (Priamurye),

• • • •

3 Eski ismi Tungus'tur -Ç.n.

Primorsk ili ve Habarovsk ilinin kuzeyi. Her iki alan, nitelik olarak birbirinden tamamen farklıdır. Güney kesimi, bilhassa Ohotsk ve Japon denizlerinin kıyıları nispeten yoğun nüfuslu olup kadim siyasal gelenekleri mevcuttur. Bu bölge Avrasya'nın oldukça faal etnisitlerinin yaşam yeri sayılır. Teknik gelişme ve aynı zamanda iklim anlamında burası Güney Sibirya'nın devamıdır.

Lenaland'ın kuzey kesimi ise, buna tam bir karşıtlık göstermektedir. Burası –ilkel altyapılı ve pratik olarak nüfussuz, Avrasya'nın en az gelişmiş "vahşi" kısmı ve devasa karasal toprak tabakasıdır. Tüm bölgenin yegâne büyük merkezi Magadan'dır. Ancak bu şehir de Kolıma ve Kuzey Yakutistan'ın karasal uçsuz bucaksız enginlikleri ile çok zayıf bağlantısı olan bir limandır. Çukotka'daki Anadır da kelimenin tam anlamında bir merkez sayılmaz ve hem de burası kıta ile bağlı değildir. Bahsi geçen kısım, deniz hudutlarıyla mükemmel surette korunmuş, çok miktarda yeraltı servetine sahip, fakat tamamen gelişmemiş ve özümsenmemiş, potansiyel konumda olan ayrı bir kıtadır. Sibirya'nın bu kısmı, tarih dışına çıkarılmıştır. Spengler'in "müstakbel Sibirya medeniyeti" hakkındaki fütürolojik kehaneti büyük ölçüde burayla ilgilidir. Eski Dünyanın bu eşsiz kesimi, henüz medeniyetler tarihinde kendi sözünü söylememiş ve kendi jeopolitik fonksiyonunu bir türlü ortaya koyamamıştır.

Bu bölgenin geri kalmışlığı, "medeniyetlerin akarsu teorisi" olarak adlanan bir hususla açıklanmaktadır: Belli bir bölgenin başlıca nehir yatakları birbirine paralel değil, çapraz oldukları zaman bu bölgenin kültürel gelişmesi de bir hayli hızlı olmaktadır. Sibirya (bilhassa Doğu Sibirya) bu prensibin klasik kanıtıdır. Çünkü buradaki büyük nehirlerin tümü birbiriyle kesişmeden aynı istikamette akmaktadırlar. Bununla beraber, gelişmedeki bu gecikme hiç de salt olumsuz nitelik taşımaz. Tarihi geri kalmışlık, diğer bölge ve milletler tarihinin rasyonel idrak edilmesi çerçevesinde önemli bir tarihi tecrübe edinmeye yardımcı olmaktadır. Belli koşullarda bu, daha önce görülmeyen bir hamlenin garantisi olabilir.

Lenaland'ın kuzey yarısına, salt coğrafi açıdan tek bir jeopolitik kompleks olarak bakılmalıdır. Burada çok önemli bir sorun meydana çıkmaktadır. Gelecekteki bu jeopolitik oluşum hangi merkez çevresinde teşekkül edecektir? Hangi eğilimi takip ede-

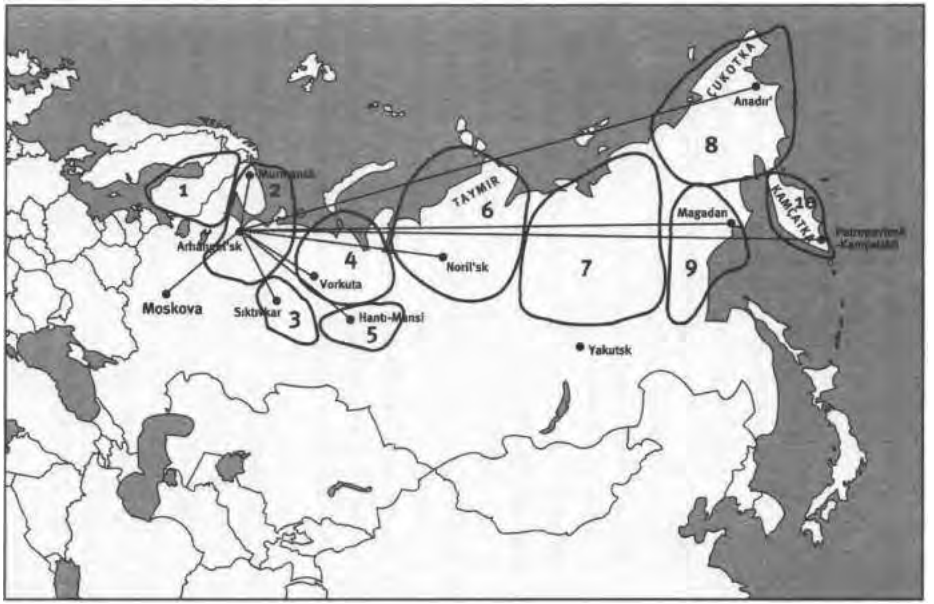

"Rus Kuzeyi"nin Jeopolitik Bölgeleri: 1. Karel-Fin, 2. Arhangelsk (öncelikle merkezle irtibatlıdır), 3. Sıktıvkar, 4. Vorkuta, 5. Hantı-Mansi, 6. Taymır (Noril'sk), 7. Kuzey-Yakutistan, 8. Çukotka, 9. Magadan, 10. Kamçatka

cektir? Lenaland'ı "tarihin coğrafi ekseni"ne dahil edip etmeme konusunda Mackinder'in şüphelerinin olması olgusu bile alternatif çözümlerin mevcutluğuna işaret etmektedir. Kıtasal stratejinin sözkonusu kısma özel dikkat göstermesi için bu kâfidir.

Açıktır ki, Merkezin denetiminde bu bölgenin "Arktik Pakt"a dahil edilmesi ve Kuzey kuşağının diğer, ikincil merkezleri ile korelasyonunun sağlanması en üst hedeftir. Ancak burada iki engelle karşılaşılmaktadır:

1. Bölge merkezinde, entegrasyon sistemlerinin inşa edileceği herhangi bir büyük stratejik noktanın bulunmaması;
2. Yakutistan'ın (Saha Cumhuriyeti) bu bölgedeki eksen durumu. Özellikle Yakutlarda nominal, ancak tarihen tescil edilmiş "ayrılıkçılığın" mevcut olması bu durumu zorlaştırmaktadır.

Bu durumda, "Arktik trapez"in kuzey yarısının Güneyle ilişkisi, ilk kez dramatik bir nitelik arz etmektedir. Çünkü Yakutistan'ın bulunduğu stratejik konum, Moskova'ya bağlı olmayan bağımsız bir bölgeye dönüşmek için gerekli tüm koşulları haizdir. Uzun kıyı hattı, cumhuriyet topraklarının boylamsal yapısı ve Sibirya'nın diğer bölgelerinden teknik kopukluğu bunu sağlamaktadır. Koşullar elverdiğinde Yakutistan, Atlantikçi stratejinin ana üssüne çevrilebilir. Bu stratejinin gereklerini -yani Avrasya'nın Pasifik kıyılarını yeniden yapılandırma ve "deniz gücü" denetiminde klasik Rimland'a dönüştürme- yerine getirebilir. Atlantikçilerin Pasifik bölgesine aşırı ilgileri ve Mackinder tarafından Lenaland'ın özel kategori niteliği ile karakteristik olarak üst düzeye çıkarılması, daha sonra bu toprakların Atlantikçi Spykman ve Kirk'ün haritalarında Rimland'a dahil edilmesi gibi hususların tamamı, merkezle zayıf ilişkisi olan sözkonusu bölgenin Atlantikçiler tarafından ilk uygun fırsatta Avrasya kontrolünden çıkarılmaya çalışılacağının kanıtıdır.

Bununla ilgili olarak aşağıdaki önlemleri almak gerekir:

1. Yakutistan'ın egemenliğini hukuki açıdan keskin şekilde sınırlamak
2. Yakutistan'ı iki veya daha çok kısma ayırmak. Her şeyden önemlisi, burada Laptevler Denizi ve Doğu-Sibirya Denizi

kıyılarını idari olarak Lena Nehri'nin kıtasal havuzundan ayırmak. Yakutistan'ı Pasifik kıyısından ayıran toprakları azami ölçüde artırmak ve bu kıyısal alanlar üzerinde stratejik denetimi pekiştirmek de önemlidir.

3. Bu bölgenin tamamı üzerinde Moskova temsilcisinin katı denetimini sağlamak.
4. Yakutistan'ın sınai-finansal entegrasyonunu Yakut olmayan bölgelerde örgütlemek, burasını Merkeze veya Merkezin Kuzey ve Güney Sibirya'daki projeksiyonlarına son derece bağımlı hâle getirmek.

Bahsedilen önlemler, bu bölgenin yeni jeopolitik yapıda -yeni merkez ve merkezden çevreye doğru yeni ilişkilerin kurulmasını öngörmektedir. Diğer bir ifade ile, Lenaland'ın Atlantikçi senaryo ile örgütlenmesini beklemeden, burasının henüz Rusya'ya bağlı olması sebebiyle de hiç vakit kaybetmeden Avrasyacı görüş çerçevesinde kıtasal Lenaland'ı yapılandırmaya girişmek gerekir.

Bu proje için Kuzey-Güney ilişkisinin özel bir çözümü mevcuttur. Burada sözkonusu eksen ilişkilerini sadece sınırlandırmak değil, tüm kuzey mekanının kutup ve kıyı alanlarını Yakutistan'dan koparark yeniden biçimlendirmek icap eder. Bu, yalnız önleyici jeopolitik davranış değil, Lenaland, müstakbel Sibirya, onun kıtasal, Avrasyacı kaderi için bir politik taarruz, bir pozisyon savaşıdır. Şimdilik bu konu iç politik önemi haiz olabilir. Bu konunun uluslararası anlam kazanmasına ve dış politika meselesi hâline gelmesine izin verilmemelidir.

Sonuç

Avrasya karasının Rusya'ya dahil kuzey kuşağı, genel küresel hareketlenmelerin gelişimi çerçevesinde devamlı olarak önemi artacak mühim bir jeopolitik gerçekliktir. Bu bağlamda, Rusya'nın küresel jeopolitik statüsünü, yani "tarihin coğrafi ekseni" statüsünü teyit etmek için bu bölge bilhassa önemlidir.

Yalnız Atlantikçiliğin, deniz gücünün (*talasokratiya*) başlıca jeopolitik düşman olarak belirlenmesi hâlinde Kuzeyin tüm sistemi gerçek stratejik tamamlayıcı niteliğini kazanabilir. Askeri doktrin-

ler veya uluslararası politika düzeyinde jeopolitik düalizm inkar edildiğinde bu konunun tamamı aniden anlamını kaybetmektedir. Bu durumda, Rus Kuzeyinin sadece hızla gerilemesi değil, aynı zamanda ileride parçalanması ve hatta Rusya'dan belirli bölgelerin koparılması kaçınılmaz olacaktır.

Günümüzdeki jeopolitik süreçlerin genel ritmi çerçevesinde, Kuzeyin yukarıda zikredilen jeopolitik sabiteler uyarınca jeopolitik yeniden örgütlenmesi, üst düzeyde güncel ve hayati bir meseledir. Hatta statükoyu muhafaza etmek için tüm bu toprakların jeopolitik yeniden organizasyonuna hemen başlamak gerekir.

Rusya'nın kaderi, Kuzeyin jeopolitik kaderiyle doğrudan bağımlıdır. Bu yasa, gelecekteki jeopolitik için bir temel teşkil etmektedir.

Kuzey, istikbal ve kaderdir.

Doğunun Meydan Okuyuşu

"İç Doğu"

Rus Doğusunun jeopolitik sorunları ele alınırken Kuzey örneğindeki yöntemi kullanmak ve konuyu üç bileşene ayırmak mümkündür:

1. Merkez–Doğu ilişkisi
2. Doğu vektörlerinin kendi aralarındaki ilişki
3. Bu vektörlerin Rusya'nın diğer bölge ve jeopolitik alanları ile ilişkisi

Ancak önce "Rus Doğusu" ile neyin anlaşıldığını belirtmek lazımdır. Salt coğrafi anlamdaki Doğu ile kültürel, medeniyetsel, tarihi anlamdaki Doğu arasındaki farkın altını hemen çizmek gerekir. Kültürel Doğuya Kuzey Afrika, Orta Doğu, Ön Asya, Orta Asya'dan Pakistan'a kadar tüm topraklar ve sonra Filipinler (İslam Dünyası) ve Hindistan dahil edilirken, Çin, Hindiçin ve Pasifik ülkeleri için de "Uzak Doğu" mefhumunun kullanılması kabul edilmiştir. Rusya'dan bakılırsa, tüm buralar uzak Mağrib'den Pasifik Uzak Doğuya yayılan Güneydir.

Diğer taraftan, Rusya'nın kendi içindeki "Doğu", bambaşka bir coğrafi ve jeopolitik gerçekliktir. Burası Volgaboyu (Tataristan) ve Ural'dan geçerek Sibirya ve Pasifik Okyanusu'na kadar uzanan bir bölgedir. Bu jeopolitik kategori, "Rus Doğusu" veya "İç Doğu" olarak isimlendirilebilir. Rusya'nın iç jeopolitiğini incelerken Merkezden (Moskova) Doğuya kadar olan coğrafi bölgeyi "İç Doğu" niteliğinde değerlendirmek lazımdır. Bu durumda, Kafkaslar ve Orta Asya "Güney" kategorisine girmektedir (bunlar ilgili bölümlerde ele alınacaktır).

Rusya'nın iç jeopolitiğine, Rusya Federasyonu'nun idari sınırlarıyla uyuşmayan bir "açık sistem" olarak baktığımızı dikkate alarak ve "jeopolitik hatlar" yönteminden hareket ederek jeopolitik bölgelerin belirlenmesinin, jeopolitik, etnik ve coğrafi-doğal birliği mevcut olduğu hallerde çoğu defa diğer komşu devletlerin topraklarından geçtiğini kaydetmek gerekir. Buna göre de, Rusya'nın "İç Doğu"suna Güney Ural'ın yanı sıra Aktübe'den yaklaşık 50. boylam üzere Semipalatinsk'e dek Kuzey Kazakistan da dahil edilmelidir. Bundan başka, Rusya açısından Moğolistan, Sincan (Doğu Türkistan) ve Mançurya jeopolitik olarak Güneye aittir. Dolayısıyla, Güney Sibirya'nın tamamı, Altaylar, Tuva, Buryatya, Priamurye (Amurboyu) ve Primorye (ilaveten Habarovsk ilinin güney yarısı) "kuzey trapezi"nden güneyde bulunan Merkezi Sibirya bölgeleri ile birlikte "İç Doğu" sahasına dahildirler.

Böylece, "İç Doğu"yu Kazan ve Ural'dan Pasifik Okyanusuna uzanan bir dikdörtgen biçiminde telakki etmek gerekir.

"Rus Sibiryası" Kuşağı

Rus Doğusu iklim yönünden Kuzeyden keskin biçimde farklılaşmaktadır. Burası ılımlı kıtasal iklimin olduğu bir yerdir. Volgaboyu ve Ural'ın yanı sıra Sibirya ve Primorye'de genellikle orman alanları bulunmaktadır. Kuzey Kazakistan'dan Baykal'a dek stepler şeridi daralarak sürüp gitmektedir. Altaylar ve Amurboyu -yüksek olmayan dağlar- kitleleridir. Toprakların çoğunluğu oldukça yoğun iskan edilmiş, yaşam ve ekonomi için elverişli topoğrafyadan ibarettir.

Rusya'nın iç doğusunun etnik muhtevası şöyledir: Ezici çoğunluk, milli cumhuriyetlerde dağınık halde ve Sibirya topraklarının büyük kısmında ise toplu yaşayan Ruslardan oluşmaktadır. Buradaki otonomiler ve cumhuriyetlerin genel çizgileri ile uyuşan birkaç etnik alan ayırt edilebilir.

Volgaboyu'nda yeteri kadar monolitik etno-nasyonal oluşum olan, siyasal bağımsızlık ve Rusya ile belirli rekabet geleneğini muhafaza eden Tataristan bulunmaktadır. Tatarların milli bilinçlerinin çok gelişmişliği yüzünden burası (Rusya'nın bütünlüğünü

1. "Rus Sibiryası": Etnik Olarak Ruslarca İskan Edilmiş Doğu Bölgeleri.

2. Rusya'nın iç jeopolitiğindeki en zayıf bölge. Tataristan'ın Güneyde Kazakistan'la muhtemel stratejik ittifakı ve Komi vasıtasıyla Buzlu Okyanusa erişmesi, Avrasya'nın tüm kıtasal yapısını yıkabilir.

koruması açısından) en zayıf bölgedir. Yine de "Tatar ayrılıkçılığı" problemini bir nebze de olsa önemsizleştiren en önemli faktör, Tataristan'ı kıtasal mekanın ortasında deniz sınırından veya Rus olmayan devletlerle komşuluktan yoksun bırakan coğrafi konumudur. Bu jeopolitik durum korunduğu sürece Rusya için özel tehdit oluşturmaz. Ancak herhalükârda Tatarların tarihi tecrübeleri sözkonusu bölgeye özel dikkati gerektirmektedir. Merkez, Kazan'la ilgili öyle bir politika yürütmelidir ki, bunun sayesinde Tataristan'ın jeopolitik sistemi, (mümkünse, teritoryel olarak bitişik olmayan) salt Rus bölgeleriyle ilişkili olsun. Bu durumda, aksine, Başkurdistan, Udmurtiya, Mordova ve Mariel bölgeleri ile entegrasyon süreçleri engellenmelidir. Bunlardan başka, Tatarlar hem ırksal ve hem de kültürel-etnik unsurlardan oluşan bir halk olduklarından Tataristan'ın kültürel-etnik emarelere göre teritoryel bölünmesine vurgu yapmanın bir faydası olabilir. Ayrıca, Rusların bu cumhuriyete göçünün de genişletilmesi yararlıdır.

Türk ve Müslüman olmaları Tatarları, Türk-Müslüman dünyasının jeopolitik bir parçası yapmaktadır. Bu konuda Merkez, Güneyin tüm jeopolitik dominantlarından (ilgili bölümde bundan bahsedilecektir) ibaret olan bir problemle karşılaşmaktadır. Tataristan'ı ne asimilasyon, ne de aktif coğrafi tecritle bu gerçeklikten ayırmak mümkündür. Bu yüzden, "Tatar meselesi", Rusya-İslam gibi daha geniş bir konunun ayrı bir maddesini teşkil etmektedir. Benzeri tüm durumların çözümündeki ortak bir payda, "tarihin coğrafi ekseni" ve İslam dünyası arasındaki menfaatlerin jeopolitik dengesini bulmaktır. Bu konuda istisnasız tüm hallerdeki ortak payda, uzun ömürlü küresel ittifak kurmaya imkan veren anti-Atlantikçiliktir. Tataristan örneğinde, Tatar milletinin kıtasal karakteri bilhassa vurgulanmalıdır. Günümüz koşullarında Avrasya ve Rusya'nın jeopolitiği örtüşürken bilinçli ve gönüllü bir ittifak, etnik-dinsel ayrımdan ziyade, daha derin bir zorunluluktur.

Daha geniş anlamda, Avrasya Devleti, yani Rusya, Slav ve Türk unsurların birleşimine dayanmaktadır. Bu bileşenlerden de, Heartland'la özdeşleşen bir "kıtasal devlet"in ekseni hâline gelen Velikorus halkı doğmuştur. Bu nedenle, adı geçen iki halk, Slavlar ve Türkler (artı Ugurlar ve Moğollar) ileride de Avrasya jeopolitiğinin sütunları olarak kalacaklar. Onların istikballeri,

siyasal ve etnik kaynaşmada olduğundan etno-kültürel farklılıkların ileri plana sürülmesi, özellikle bu farklılıklara siyasal anlamlar yüklenmesi, hem Rusların hem de Türklerin tarihsel kaderlerinin mantığına zıttır. Bu konu Moskova ve Kazan ilişkilerinde temel olmalıdır. Bunun için Avrasya'nın çıkarlarını siyasal (veya metapolitik) olarak da ifade eden özel bir "jeopolitik lobi" kurulması gerektiği de ihtimal dışında tutulmamalıdır.

Aynı düşünceler Tataristan'dan güneyde bulunan Başkurdistan için de geçerlidir. Orada da İslam inançlı Türk etnisitesi yaşamaktadır. Bunların ayırıcı yegâne özelliği, tüm Volgaboyu'nda en faal ve "öncül" halk olan Tatarlarda olduğu kadar bariz ayrılıkçı geleneğe ve gelişmiş milli bilince sahip olmamalarıdır. Bu sebepten dolayı, Tatar-Başkurt ilişkileri, Rusya'nın "İç Doğusu"nun bu kısmında jeopolitik istikrara hiçbir surette yardımcı olamaz. Merkez, Başkurdistan'ı Ruslarla meskun Güney-Ural bölgelerine entegre etmek, ve Kazan'a meyletmekten alıkoymak için elinden gelen her şeyi yapmalıdır. Bu bağlamda, özgün Başkurt kültürü, benzersizliği, diğer Türk-İslam biçimlerinden farklı oluşunu vurgulamak yararlıdır. Tataristan'la Başkurdistan'ın jeopolitik ilişkilerinin pekişmesi, Rusya için son derece tehlikelidir. Çünkü Başkurdistan'ın güney idari sınırı, teorik olarak Türk-İslam ayrılıkçığının üssüne dönüşebilecek olan Kuzey Kazakistan'ın yakınlığından geçmektedir. Sözkonusu durumda, Heartland'ı en korkunç tehlike -karasal mekanın tam ortasından Türk (Türkiye taraftarı, yani Atlantikçi) mızrağı ile paramparça olma- beklemektedir. Bu çerçevede, Tataristan'ın güneye yönelimi, Başkurdistan'la entegrasyon girişimleri ve hatta sonuncunun Orenburg vilayeti ile yakınlaşması, Merkezin kıtasal politikasınca ne pahasına olursa olsun engellenmesi gereken aşırı olumsuz eğilimlerdir. Başkurdistan enlemsel ilişkileri -Kuybışev ve Çelyabinsk vilayetleri ile- güçlendirilmeli, boylamsal temasları ise -Kazan ve Orenburg ile- aksine zayıflatılmalıdır.

Bundan sonra, Güney Ural'dan (Çelyabinsk) Krasnoyarsk'a dek Ruslar tarafından faal olarak iskan edilen ve benimsenen toprak şeridi uzanmaktadır. Batıdan doğuya doğru gittikçe, tarihen Rusların Sibirya'yı fetih yollarına uygun düşen bir jeopolitik eksen özenle ve açıkça şu şekilde çizilmektedir: Çelyabinsk-Omsk-Novosibirsk-Tomsk-Kemerovo-Krasnoyarsk-İrkutsk. Tüm bu

kuşak gelişmiş sanayi bölgesidir. Dahası, Novosibirsk gibi bir şehir de büyük entelektüel merkezlerden sayılmaktadır. Etnik anlamda buralar hemen hemen salt Rus bölgesidir. Benzeri durum, Baykal'ın doğu tarafıyla tekrarlanır: Çita'dan Baykal-Amur ana demiryolu boyunca Habarovsk'a ve daha sonra güneye Vladivostok'a dek sanki Güney Ural'dan başlayan şeridin bir devamıdır.

Bu özel Rus kuşağının daha da güneyinde önemli miktarda Türk (daha doğuda ise, Moğol) nüfusu barındıran paralel bir bölge bulunmaktadır. Bu bölge, Kuzey Kazakistan'dan başlar, Aktübe'den Kazakistan toprakları boyunca Semipalatinsk ve Ust-Kamenogorsk'a ulaşır ve Rusya arazisinde Altay Dağları (Türklerin vatanı), Hakasya, Tuva ve Buryatya ile devam eder. Altaylardan Baykal ötesine (Çita) dek bu Türk-Moğol kuşağı coğrafi ve büyük ölçüde etnik yönden de tedricen Moğolistan'a geçmektedir. Burada gerçekte gözle görülür hiçbir bir coğrafi sınır, bulunmaz. Jeopolitik açıdan, tüm bu alt kuşağa, "Rus Sibiryası" stratejik mekanın bir bileşenini teşkil ettiğinden "Rus Doğusu"nun güneye uzantısı gibi bakılmalıdır. Burada yegâne istisna, Moğolistan'nın doğu sınırından Ussuri Nehrine kadar olan Çin topraklarıdır (Çin Mançuryası). Mantıkla hareket edersek, burası stratejik olarak Rusya tarafından denetlenmelidir. Aksi halde, burası kaçınılmaz şekilde "tarihin coğrafi ekseni" ile jeopolitik anlamda Rimland'a dahil olan teritoriler arasında bir pozisyon çatışmasına sebep olur. Bu durumda Çin, şüphesiz ki, rimland kategorisine ait olacaktır (bu konuda hiçbir jeopolitikçinin hiçbir zaman şüphesi olmamıştır).

"Rus Sibiryası" diye isimlendirilen kuşak konusunda aynı jeopolitik prensip geçerlidir: Bu teritoryel kısmın tümünü bir tek jeopolitik alana faal olarak entegre etmek gerekir. Burada da Çelyabinsk-Habarovsk uzun ekseni boyunca enlemsel entegrasyon öncelikli cihet olmalıdır (Habarovsk-Vladivostok boylamsal kısa ekseni, bu hattın özel jeopolitik kesimde devamıdır). Muazzam uzunluktaki bu mekan, asıl Avrasya Devleti olarak Rusya'nın başlıca stratejik üstünlüğünü teşkil eder. Güney Sibirya koridoru sayesinde Rusya, Merkez bölgelerinin Pasifik kıyısıyla sıkı sıkıya bağlanması imkanını elde etmekte ve bununla da Sibirya'nın tam anlamıyla benimsenmesi için potansiyel anayolu ve Pasifik Okyanusuna nihai şekilde çıkışı temin etmektedir. Bu şerit, Avrupa

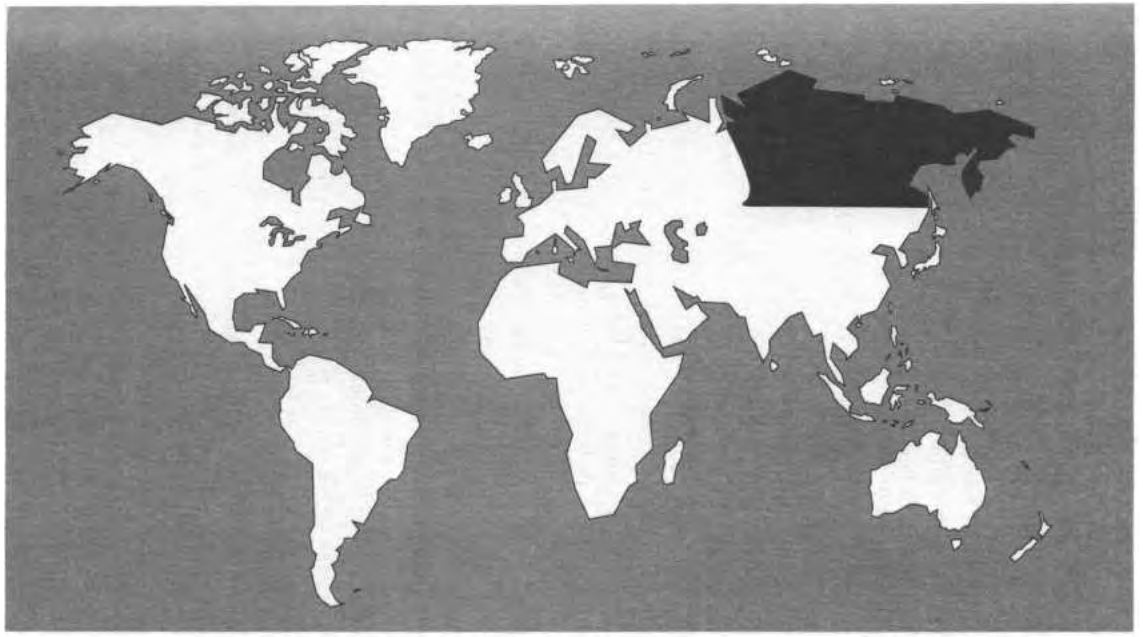

"Pasifik ekolü" jeopolitikçilerine (von Beckman, Frobenius vd.) göre, Sibirya topraklan önümüzdeki binyılın başlarında artık kürenin merkezî stratejik bölgelerine dönüşecekler.

dahil tüm Avrasya'nın idare edilmesinde bir maniveladır. Çünkü Uzak Doğudan Uzak Batıya kadar yüksek teknolojili kıtasal ilişkilerin organize edilmesi, küresel gerçekliği yeniden kurmaya imkan vermektedir. Bu durumda, dışarıdan deniz gücü tarafından okyanusların denetimi kilit konumunu yitirmektedir. Sibirya'nın kaynakları ileride kıtasal Avrupa'nın ve gelişmiş Japonya'nın yüksek teknolojileri ile birbirine bağlantılı olacaktır. Bu, gerçekleştirilebildiği zaman denizlere hükmedenlerin küresel hakimiyetlerinin sonu görünecektir.

Sibirya'nın enlemsel entegrasyonu (Çelyabinsk-Habarovsk ekseni), sadece Rusya'nın sahip olduğu en önemli stratejik üstünlüktür. Bu bölgenin benimsenmesiyle geleceğin tüm jeopolitik tarihi değişmeye başlayabilir. Spengler'in kehaneti bu durumda doğrulanacaktır.

Daha dar, "içsel" anlamda, "Rus Sibiryası" entegrasyonunun gelişmesi, jeopolitik denetimin enlemlere göre de genişlemesinin yolunu açacaktır. Güney "Türk-Moğol" kuşağı, biraz kuzeydeki salt Rus toprakları ile birbirine bağlanacaktır. Burada en geniş etno-kültürel özerkliğe, Çelyabinsk-Vladivostok Rus ekseninin ekonomik entegrasyonu ve stratejik baskınlığı eşlik edecektir. Bu sürece, Kazakistan, Rusya Federasyonu'ndaki özerk bölgeler ve cumhuriyetler, Moğolistan ve mümkünse Çin Mançurya'sının bazı kesimleri gibi idari anlamda çeşitli oluşumlar da dahil edilmelidir.

Bunun yanında, bahsedilen benzeri boylamsal vektör, kuzey istikametinde de öngörülmektedir. Burası, Rus olmayan yerli nüfusun daha seyrek olması, siyasi açıdan daha az gelişmesi ve siyasal egemenliğin de sıcak tarihi tecrübesinden yoksun kalışıyla ayırt edilmektedir. Hantı-Mansiysk ve Evenk okruglarının yanı sıra Habarovsk ilinde "Rus Sibiryası" kuşağının kuzey yayılmasının hududu, "Kuzeytrapezi"nin dahili entegrasyonunun paralel süreci ile belirlenmektedir. Sözkonusu entegrasyon, üç gelişme vektörüne (enlemsel, kuzey ve güney) sahip olup birçok durumda kurulu ve yeterince bağımsız siyasal oluşumlarla (devletler) çatışan "Rus Sibiryası"nın (Çelyabinsk-Habarovsk ekseni) çetin jeopolitik fonksiyonundan farklı olarak sırf enlemsel karakterlidir. Bu yüzden, her iki jeopolitik süreç farklı ritimlerde gelişecektir. Dolayısıyla, "Rus Sibiryası"nın kuzeyde gelişmesi ile "Kuzey trapezi"yle genel

entegrasyonu arasındaki somut nihai sınır, meçhul faktörlere bağımlı olacaktır.

Tüm bu jeopolitik gelişme vektörleri, aslına bakılırsa, yeni ve beklenilmeyen şeyler değiller. Zira bunlar, Rusya'nın doğuya hareketi ve Avrasya Devleti'ne dönüşmesi gibi muazzam tarihi süreçlerin sadece devamıdır. Pasifik Okyanusuna doğru Rus yolu tesadüfi değildir ve Sibirya'nın Ruslarca benimsenmiş toprakları da açık bir coğrafi mantığı takip etmektedir. Bu izlenen yol, Orman ve Steplerin topoğrafya sınırlarına uygun düşmektedir ki, bunların jeopolitik sentezinde de Rus Devleti kurulmuştur. Sibirya'yı benimseyen Ruslar, steplerle (veya step-ormanlar) sınırdaş kuzey tayga ormanlarının "kenarları" boyunca barınma ve köy "iktisadiyatı" için en uygun olan topraklarda yerleşerek hareket etmişlerdir. Çelyabinsk'ten Baykal'a dek bu doğal kesim, daralan bir çizgiyi andırmaktadır. Baykal'dan Pasifik kıyısına dek ise kuzey ormanları ile baştan başa kaplı bir bölge olup tedricen ve fark edilemeden tropikal ormanlara dönüşmektedir. Burada yaylalar ve dağlık alanların oranı artış göstermektedir.

Baykal'dan Amur Nehri ağzına kadar olan bölge bizi, "Kuzey trapezi"nin Yakutistan kısmını ele alırken konu edindiğimiz Lenaland meselesine yeniden döndürmektedir.

Lenaland İçin Meydan Muharebesi

Yakutistan olayında (Rus Kuzeyinin jeopolitiği analizinde) olduğu gibi, Yenisey Nehrinin doğusuna uzanan Doğu Sibirya'ya baktığımızda bir dizi jeopolitik problemle karşılaşmaktayız. Hatta diyebiliriz ki, "Avrasya Güneyi"nin doğu bölümünü değerlendirmeye başladığımızda üçüncü kez zorluklarla yüzleşmekteyiz.

Sırf coğrafi bakış açısına göre, Baykal ötesinde, Avrasya'nın daha batı bölümleri ile kıyaslandığında artık ciddi topoğrafya değişiklikleri başlamaktadır. Orada, kuzeyde kıtasal ormanlar ile güneyde tropikal (dağlık) ormanlar arasında mutlaka stepler alanı uzanmakta idi. Stepler, merkezi bir vilayetin, birinci (step) periferi halkasının, tropikal orman ve dağların sınır topoğrafyalarının ayırt edilmesi ile doğal bir simetriyi meydana getirmektedir. Moldovya'dan Altaylara dek bu tablo korunmakta, kuzeye

doğru ise step tabakası gözden kaybolmaktadır. Doğu Sibirya örneğinde ise, tamamen yeni jeopolitik ve coğrafi bölgeler sözkonusudur ki, bunlar farklı konumsal çözümler gerektirmektedir. Anî coğrafi "meydan okuma"nın (karasal ormanların dağlar ve tepelerzemininde tropikal ormanlara pürüzsüz geçişi) yanında, son derece elverişsiz etno-politik bir tablo da -bölgede Rusya'ya jeopolitik bağlılığı müphem olan birkaç yerli ve yabancı milli oluşumu mevcudiyeti- tespit edilmektedir. Lenaland'ın tümünde Rusların haddinden fazla düşük nüfus kesafeti, jeopolitik tabloyu aşırı endişe verici kılmaktadır.

İlk olarak Buryatya'ya bakalım. Buryatya, Baykal Gölünden kuzeye fazlaca öne çıkarak esasen Rus Sibiryası kuşağının sürekliliğini bozmaktadır. Buryatlar Lamaist olup Rus tarihinin zor anlarında kendi topraklarında Moğolistan ve Tibet'e meyleden bağımsız bir teokratik devlet kurmaya çalışmışlardı. Bu, kendi başına bir endişe oluşturmaz. Ancak burada yeni bir problem ortaya çıkmaktadır: Yakutistan'ın güney sınırlarının Buryatya'nın kuzey hudutları ile teritoryel yakınlığı. Yakutlar, Türk ailesine mensuplar; önemli ölçüde Hıristiyanlaşmışlar, fakat kadim Şaman geleneklerini de çoğunlukla muhafaza etmektedirler. Bu arada, bazı gruplar Lamaizm'e inanmaktadır. Yakutistan'ın deniz çıkışına ve Buryatya'nın ise Moğolistan'la hudutlara sahip olması hâlinde, potansiyel bir jeopolitik blokun vücuda gelme tehlikesi vardır. Bu blok, Tataristan veya bazı Kuzey Kafkas halklarının bariz ayrılıkçılığına kıyasla göreceli jeopolitik bağımsızlık için daha fazla önkoşula sahip olabilir. Eğer buraya Rusların son derece düşük yoğunlukta olduğu Pasifik kıyılarına yakınlığı da eklersek, o zaman kıyı bölgeleri (veya Lenaland'dan Pasifik'e potansiyel koridorlar) üzerinde deniz gücünün muhtemel kontrolü sayesinde sözkonusu tehlike ikiye katlanmaktadır. Ve nihayet, Amur vilayetinden geçen ve Yakutistan'ın güneyi ile Çin'in kuzey-doğu sınırını ayıran oldukça hassas bir şerit, işleri daha da zorlaştırmaktadır. Bu durum, Hint Okyanusundaki güney Çin kıyılarından Kuzeyde Laptevler Denizine dek direk bir jeopolitik koridorun açılmasına temel teşkil edebilir.

Tüm bu potansiyel jeopolitik konfigürasyonlar son derece kuşkulandırıcıdır. Şüphe yok ki, böyle bir tablo Atlantikçi strateji

uzmanlarına haddinden fazla cazibeli görülmektedir. Çünkü toprak ve kaynaklar açısından zengin ve stratejik fırsatlar anlamında eşsiz olan Lenaland, jeopolitik bakış açısına göre oldukça zayıf bir mevkide bulunmaktadır. Dahası, bölge üzerindeki Rusya kontrolünün hangi şekilde olursa olsun zaafiyete uğraması, hemen Avrasya karasının bu dev bölümünün "tarihin coğrafi ekseni"nden geri döndürülemez koparılışına yol açabilir. Bu olayların önüne geçmek için Uzak Doğu veya Amurboyu'nda (Priamurye) konuşlanan askeri varlığı sadece güçlendirmek yeterli olamaz. Potansiyel mevzi savaşı sözkonusu olduğundan büyük ölçekli jeopolitik tedbirler alınmalıdır.

Sonuç olarak, aşağıdakilere özel önem verilmelidir:

1. Yakutistan'ın güneyinde Merkez temsilcilerinin stratejik varlığını pekiştirmek gereklidir. Daha batı bölgelerdeki halkların planlı göçü ve toprakların "kolonileştirilmesi" vasıtasıyla bu başarılabilir.
2. Baykal Gölünden kuzeyde bulunan topraklar için de yukarıdakileri gerçekleştirmek gerekir. Böylece, tehlikeli sınırların aralarındaki mesafe açılacaktır.
3. Aynı zamanda İrkutsk vilayetinin kuzeyinin ve Amur vilayetinin tümünü, belli bir amaca matuf olan "kolonileştirme" planını hayata geçirmek suretiyle kuvvetlice benimsemek elzemdir.

   Bu üç önlemi, sözkonusu bölgedeki askeri mevcudiyeti güçlendirerek ve batıdan doğuya stratejik, ekonomik ve teknolojik yayılmayı canlandırarak takviye etmek lazımdır. Tüm bunlar "Rus kuşağı"nın tehlikeli daralmasını gidermek içindir.
4. Kuzey-doğu Çin üzerine mevzi baskısını aktifleştirmek ve Çin'in kuzeye doğru genişlemesinin jeopolitik herhangi bir gizli meylini önceden bertaraf edecek önleyici baskıyı bu bölgeye uygulamak gerekir.
5. Blagoveşensk, Komsomolsk na Amure ve Habarovsk şehirleri arasında bulunan kısmı, demografik ve stratejik olarak azami güçlendirmek gerekir ki, burada potansiyel Atlantikçi (denizden) veya Çin (karadan) jeopolitik saldırısına karşı büyük bir kalkan oluşturulabilsin.

6. Bütün bu tedbirlerin, Rus-Moğol ilişkilerinin son derece faal hâle getirilmesi ile pekiştirilmesi mühimdir. Çünkü Moğolistan, diğer ilişki türlerinde yararsız ve az cezbedici olsa da, bu bölgenin jeopolitiği için kilit ve hayatidir. Tüm Moğol-Çin sınırının tamamı ve özellikle doğu kesimi boyunca, Rusya'nın devasa askeri mevcudiyeti Lenaland'ın zorla koparılması riskini azaltacaktır.

Hatırlatalım ki, Kuzeyin jeopolitiği, özel çabaları aynı kesime yalnızca kuzey yönünden, Kuzey Okyanus kıyılarından yoğunlaştırmayı öngörmekteydi. Her iki jeopolitik stratejinin birleştirilmesi ve eşzamanlı uygulanması, Rusya'ya uzak gelecekte jeopolitik bir pozisyon kazandıracaktır. O zaman sözkonusu toprakların önemi o derece artacak ki genellikle Avrasya'nın küresel ehemmiyeti, bunlar üzerindeki denetime bağlı olacaktır.

Lenaland uğruna jeopolitik mücadele şimdi başlamalıdır. Gerçi bu bölgeye gösterilecek geniş ilgi bir süre sonra sözkonusu olacaktır. Ancak eğer önceden doğru jeopolitik ve stratejik modelin temeli atılmazsa, başladıktan sonra çatışmayı çözmek oldukça zorlaşacak, belki de bu sağlanamayacaktır.

Jeopolitikte başlıca meydan muharebeleri, siyasal veya uluslararası çatışmaların açık biçimine dönüşmeden bir hayli önce kazanılır.

Sibirya'nın Başkenti

Sibirya'nın entegrasyonu projesi, bu sürecin coğrafi bir merkezi olması meselesini, yani Ural ötesinde Moskova'nın yetkili temsilcisi olabilecek ve diğer tüm bölgeler için bir çekim merkezi fonksiyonunu icra edebilecek bir nokta sorununu da beraberinde getirmektedir. Bu rol için en uygunu Novosibirsk'tir. Bu şehir, sadece bütün Sibirya'nın büyük bir şehri olmayıp, aynı zamanda Rusya çapında önemli bir entelektüel merkezdir.

Novosibirsk'ten batı ekseni, Ural'ın başkenti Yekaterinburg'a, doğu ekseni ise İrkutsk'a, sonra Habarovsk ve Vladivostok'a yönelmektedir. Böylece, "Sibirya'nın Rus kuşağı"nda başlıca halka olan Novosibirsk'e tüm bu kuşakla ilgili önemli görevler düşmektedir.

Moskova-Novosibirsk ekseni, Rusya'nın "iç jeopolitik"inde en önemli güç hattı ve ayrıca Merkezden merkezkaç ve periferiden de merkezcil enerji akımlarının karşılıklı değişim sürecinin gerçekleştiği başlıca "jeopolitik hat" hâline gelecektir. Yekaterinburg merkezli Ural bölgesini, Rusya'nın merkezi kısmı ile Sibirya arasındaki bir ara mevzi yapmayıp doğrudan Moskova'ya bağlamak lazımdır. Novosibirsk'in jeopolitik konumunun çok ehemmiyetli olmasından dolayı bu şehir ve yakın bölgeleri özel statü ve yetkilerle donatılmalıdır. Çünkü tüm Sibirya'ya -kuzeye, güneye, doğuya ve batıya- ikincil jeopolitik hatlar asıl buradan dağılmaktadır.

Bu tür ikincil bir merkezileşmeden yalnız Primorsk ili ve Habarovsk ilinin güney kısımları için bir istisna yapmak anlamlıdır. Burası, Lenaland sorunsalı ve üzerindeki mevzisel mücadele ile katı ilişkisi olan tamamen özel bir alandır. Bu bağlamda, Habarovsk ve Vladivostok'a özel statü verilmeli ve doğrudan (Yekaterinburg gibi) Moskova'ya bağlanmalıdırlar.

"Kuzey trapezi"yle karşılıklı hareket için Novosibirsk-Norilsk ve Habarovsk-Magadan gibi ilave stratejik eksenler organize edilmelidir. Böylece, Doğu stratejik açıdan Kuzeyle karşılıklı bağımlı hâle gelecektir.

Kuzey gibi, Doğu da geleceğin jeopolitiği için bir köprübaşıdır. Avrasya'nın kaderi burada bulunmaktadır. "Rus Sibiryası"nın elverişli iklimi, yeni kıtasal modelin muazzam projesinin buradan başlaması için onu daha cazip kılmaktadır. Burada yeni şehirler kurulmalı, yeni anayollar açılmalı, yeni topraklar ve kaynaklar benimsenmeli ve yeni askeri üsler inşa edilmelidir. Bunlar yapılırken, önceden bu projeye iki esasın ahenkli birleşimini yerleştirmek gerekir: bir taraftan topoğrafyayı, doğayı, etno-kültürel faktörü ve nihayet ekolojiyi, diğer taraftan ise, gerek teknik gerekse stratejik kriterleri. Kadim gelenekleri yeni teknolojik tetkiklerle birleştirmek gerekir. Bu topraklarda insanoğlunun kadim meskenlerini dikkate almak ve bunları üretim ve askeri üslerin gelişmesi ile ilişkilendirmek gerekir.

Böyle bir mantık Sibirya'da henüz görülmemiş ve tasarlanmamış yeni bir merkezin yakın gelecekte tezahür etmesine yol açabilir. Tüm Rus Doğusu geliştikçe ve Pasifik Okyanusu "geleceğin okyanusu" olarak gündeme geldikçe, tüm Avrasya'nın başkentinin

-Yeni Bin Yılın benzersiz ve henüz var olmayan muhteşem başkentinin- asıl bu topraklara taşınması meselesi de gündeme gelecektir.

Bir zaman gelecek ki, Moskova "merkezi" vasfını kaybedecek, jeopolitik manada yetersiz, fazla "batılı" olacaktır. O zaman, Sibirya'nın Yeni Başkenti meselesi, sadece devlet düzeyinde değil, kıta ve dünya düzeyinde önem kazanacaktır.

Bununla beraber, böyle bir perspektifin, sadece Lenaland uğruna yapılacak mevzi mücadelesindeki zaferle mümkün olacağını bir an bile akıldan çıkarmamak gerekir. Bu olmadan Avrasya'nın jeopolitik canlanması anlamsızdır.

Güneyin Yeni Jeopolitik Düzeni

Güneyin "Yeni Jeopolitik"i

Güney bölgelerinin jeopolitiği (Batı bölgelerinde olduğu gibi), Kuzey ve Doğu problemlerinden ziyade Rusya-Avrasya'nın küresel misyonu ile büyük ölçüde bağlantılıdır. Hatta Kuzey ve Doğuya jeopolitik açıdan Rusya-içi alanlar olarak bakıldığında, dış faktörler daima mevcut olmuştur. O halde Güney (ve Batı) sorunsalı ele alındığında, yalnız Rusya'nın "iç jeopolitik"inden bahsetmenin bir anlamı olmaz. Çünkü burada bütün Rusya-içi gerçeklikler dış gerçekliklerle o kadar bağlantılıdır ki, genel jeopolitik tablonun şeklini tamamen bozmadan bunları ayırmak kesinlikle mümkün değildir.

"Tarihin coğrafi ekseni"nin Güneyle ilgili olmazsa olmaz bir şartı vardır: Hint Okyanusu sahillerine dek jeopolitik yayılma. Bu, boylamsal gelişmenin merkeziliği ve yegâneliği, Kuzey-Güney ekseninin mutlak üstünlüğü demektir. Rusya topraklarını Avrasya'nın güney kıyısal hattından ayıran mekanın tümü, jeopolitik açıdan bir şerit alan sayılır. Bunun hacminin sıfırlanması gerekir. Rimland'ın çizgi değil, şerit olarak mevcudiyeti olgusu, kıtasal entegrasyonun temel saikine karşıt deniz gücü tesirinin bir ifadesidir. Rusya'nın kuzey ve doğusunda Avrasya Rimland'ının hacmi sıfıra indirgendiği ve kıta burada jeopolitik olarak yetkin sayıldığı takdirde (geriye tek bir şey kalıyor: deniz gücünün tesiri ile çizginin şeride dönüşme ihtimalinin önceden önüne geçerek mevzisel statükoyu muhafaza etmek), güneydeki (ve batıdaki) rimland açık bir problem olacaktır. Doğuda ve kuzeyde Rusya için rimland, faal bir çizgi, ancak potansiyel bir şerit iken; güneyde ve

batıda aksine, faal bir şerit, ancak potansiyel bir çizgidir. Birinci halde, temel zorunluluk müdafaa ve savunma, mevcut durumun muhafazası ve dondurulması, önleyici jeopolitik adımlar atılmasıdır. İkinci halde bunun tersine, faal saldırı jeopolitiği, genişleme, genel "taarruz" stratejisi sözkonusudur.

Avrasya'nın bütün güneyinde Rusya, genel kıtasal entegrasyon prensibinden hareketle "yeni jeopolitik düzen"i kurmalıdır. Bu nedenle, Güneyin tüm siyasal oluşumlarına –İslam ülkeleri, Hindistan, Çin, Hindiçin'e- başından itibaren kıtasal mevzisel manevralar sahnesi olarak bakmak gerekecektir. Bunun da nihai hedefi, tüm bu ara bölgeleri Avrasya Merkezi ile, yani Moskova ile stratejik yönden kati şekilde birleştirmektir.

Merkezden çevreye giden, aslında Rusya sınırlarında duraklamayan, güneye, okyanus kıyılarına kadar götürülmesi gereken "açık hatlar" konsepti işte buradan ortaya çıkmaktadır. Bu "hatlar"ın Rusya topraklarından geçen kısımları faal; Rusya'yla stratejik dayanışma içinde olan ülkelerden geçen kısımları yarı faal; kendi jeopolitik yollarını takip eden veya (en kötü durumda) doğrudan Atlantikçi denetim bölgesine giren ülkelere tekabül eden kısımları ise potansiyel karakterdedir. Bu istikametteki Avrasya jeopolitiğinin genel mantığı, hatların tüm uzunluklarını faal veya yarı faal yapmaktan ibarettir. Buna istinaden, Anadolu'dan Kore'ye kadar Avrasya'nın tüm kıyılarını "Rus Güneyi" olarak telakki etmek gerekir.

Alanlar ve Sınır Dağlar

Güney istikametindeki jeopolitik genişleme zorunluluğu, Rusya'nın idari sınırlarına veya Rusya ile müttefik devletlere (Bağımsız Devletler Topluluğu) dahil olan bölgelerin kompozisyonunu da önceden tayin etmektedir. Buna göre de, faal ve yarı faal jeopolitik hatların periferilerinin analizi, bir an bile jeopolitik yasaların dikte ettiği başlangıçtaki eğilimden sapmamalıdır.

Daha kısıtlı bir çerçevede, "Rus Güneyi" aşağıdaki alanları içerir:

1. Balkan yarımadasının kuzeyi (Sırbistan'dan Bulgaristan'a dek);
2. Moldova, Güney ve Doğu Ukrayna;

"Rusya Güneyi"nin Jeopolitik Bölümleri: 1. Balkanlar, 2. Romanya-Moldova, 3. Kırım–Güney-Doğu Ukrayna, 4. Rostov Bölgesi, 5. Kafkasya, 6. Orta Asya (Sincan dahil), 7. Tibet, Moğolistan ve Mançurya.

3. Rostov vilayeti ve Krasnodar ili (Novorossiysk limanı);
4. Kafkasya;
5. Hazar Denizinin doğu ve kuzey sahilleri (Kazakistan ve Türkmenistan toprakları);
6. Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ı kapsayan Orta Asya;
7. Moğolistan.

Bu alanlar üzerinde kıtasal stratejik kontrol sağlanmıştır. Ancak bunların tümüne, Rusya'nın "ebedi" sınırları olarak değil, güneye doğru müteakip jeopolitik yayılmanın üsleri olarak bakılmalıdır. Jeopolitik bakışaçısına göre, Heartland'a tabi olmayan kıyı şeritlerinin varlığı, şu anda Avrasya'nın Merkezi ile yeterince sağlam bir şekilde birleştirilmiş alanların dahi daralması için daimi bir tehdittir. SSCB'nin çöküşü ve eski birlik cumhuriyetlerinin temelinde bağımsız siyasi oluşumların belirmesi, kıtanın güney kıyılarına doğru yayılmadan vazgeçmenin (Sovyet ordusunun Afganistan'dan çekilmesi) kaçınılmaz bir surette Moskova'nın güvenilir sınırlardan uzak kuzeye, kıtanın derinliğine geri çekilmesine sebep olacağının etkili bir örneğini teşkil etmektedir. Ancak kıtasal varlığın zayıflaması hiçbir zaman bir boşluk doğurmayacak veya "bağımsızlığını kazanmış" alanların egemenliklerini güçlendirmeyecektir. Çünkü bunların eyalet statüleri, jeopolitik otarşilerine zaten imkan vermez. Atlantikçilerin deniz gücünün nüfuzu, Moskova'nın kıtasal güç nüfuzunun yerini (bir şekilde) spontane olarak tutacaktır.

Dolayısıyla, "Rus Güneyi"nin tüm dahili kuşağının yapısı, baştan beri potansiyel taarruz üssü olarak ele alınmalıdır.

Bununla beraber, pratik olarak tüm sınır alanları dağlık yörelere (çoğunlukla yüksek platolar) rastgelmektedir.

Balkan yarımadasının kuzeyinde Balkan dağları, doğuya doğru Kafkas, sonra Kopetdağ ve Hindikuş sıra dağları, daha sonra ise Pamir, Tyan Şan ve Altaylar bulunuyor. Rusya-Avrasya'nın güney sınırının dağlık topoğrafyası -Doğunun bütün tarihini birçok anlamda belirlemiştir- günümüzde Atlantikçiliğin en önemli jeopolitik kozlarından biridir. Kadim Hint-Avrupalılar Avrasya

doğusunun tamamını ikiye ayırmaktaydılar: kuzey, Turan (Avrasya dağ silsilesinin yukarısındaki tüm yerler) ve güney, İran (adı geçen silsilenin aşağısındaki yerler). Fiilen, bu ayırım, Heartland (Turan) ve Rimland (İran) gibi çağdaş jeopolitik terimlere tamamen uygundur. Birkaç bin yıl sonra şimdi Rusya'nın güney cephesi, "step göçebeleri İran'ın yerleşik köylülerine karşı" bir diyalektik ilişkiye has olan aynı jeopolitik problemi ortaya koyacaktır.

Ancak şu anda, durum esaslı biçimde değişmiştir: Yerleşik kuzey Slav Ormanı, Turani göçebelerin hareketliliğini dengeleyerek ve özümseyerek bozkır Turan'a eklenmiştir. Yerleşik Hint-Avrupalılar (Slavlar) kültürel biçimlerle, çoğunlukla İran güneyinin arketiplerini tekrarlayarak bozkırı kuzeyden kuşatmışlardı. Orman ve Bozkırın sentezi, ve Avrasya olarak Rusya nitelik yönünden Turan'ı geride bırakmaktadır. O halde, İran problemi (geniş anlamda, Rus olmayan Orta Asya) başka bir medeniyetsel ve jeopolitik anlam kazanmaktadır. Bu, özellikle Şah rejiminin Atlantikçi deniz gücüne dayalı politikalarına radikal yollarla son veren İran İslam Devrimi'yle ortaya çıkmıştır.

Tüm bu jeopolitik hususlar, "Avrasya dağları" problemine radikal bir yeni yaklaşımın gerekliliğini talep etmektedir. Buna göre, sözkonusu "dağlar" stratejik sınır fonksiyonlarını kaybetmeli, kıtasal entegrasyon için bir mani değil, köprü olmalıdırlar.

Rusya güneyindeki (ve stratejik havzasındaki) dağların işlevlerinin değişmesi ihtiyacı, gelecekteki Avrasya jeopolitiğinin omurgası addedilmektedir. Bu tür bir ön değişim olmaksızın, Avrasya gerçek dünya hükümranlığına hiçbir zaman muvaffak olamayacak; dahası hiçbir zaman deniz gücü hakimiyeti ile gerçek eşit diyalog çizgisine bile yaklaşamayacaktır.

Balkanlar

Rusya'nın güney toprakları ve stratejik çevresinin ırki, dini ve kültürel olarak (Balkanlar ve Ukrayna dışında) Rusların medeniyetinden farklılaşan alanlara tekabül etmesi nedeniyle buradaki jeopolitik eksenler katı boylamsal nitelikte olmalıdır. Buradan çıkan sonuç şudur: Tüm dikey (boylamsal) entegrasyon süreçle-

rine destek vermek, benzeri süreçlerin yatay (enlemsel) olanlarına ise köstek olmak gerekir. Yani etnik ve siyasal olarak esasen Rus mekanlarından ayrılan alanlarda, etno-kültürel türdeşlik şartlarında baskın olan prensibe doğrudan karşıt bir prensibi kullanmak icap eder.

Batıdan doğuya tüm yerel jeopolitik sistemleri sırasıyla gözden geçirerek (geniş anlamda) "Rus güneyi"nin jeopolitik yapısının başlıca özelliklerini kaydedelim.

Balkan yarımadası. Burada dört özel alan mevcuttur:

1. Boşnak-Hırvat (en Batılı veAtlantikçi eğilimli, salt rimland);
2. Sırp (daha doğuda ve net Avrasyacı eğilimli);
3. Bulgar (daha da doğuda, "Rimland'ın Levanten versiyonu" unsurlarına –bu model Türkiye örneğinde gayet iyi görülebilir- ve kıtasal Avrasyacı senteze sahip);
4. Yunan (Ortodoks, fakat Atlantikçi Bloka dahil).

Bu bölgedeki (diğer her yerde olduğu gibi) "yeni jeopolitik düzen" (kıtasal ve Avrasyacı), bütün entegrasyon süreçlerinin Kuzey-Güney ekseni üzerine teşvik edilmesine dayanmaktadır. Bu, Belgrat-Atina ve Sofya-Atina ilişkilerinin pekişmesine azami destek anlamına gelmektedir. Balkanlar baştan başa mozaik bir yapı ve son derece mürekkep bir konfigürasyondan ibaret olduğundan Sırbistan, Bulgaristan, Makedonya, Karadağve Bosna'nın Sırp kesiminden oluşan ortak güney Slav federasyonu teoride ideal çözüm olsa da, yakın zamanda gerçekleşme ihtimali düşüktür. Dahası, bu, tehlikeli enlemsel entegrasyon sürecini gerektirmektedir. Etnik yönden böylesi karmaşık bölgelerde enlemsel entegrasyon her zaman problem doğurur. Örneğin, 20. asrın başlarında Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan gibi Ortodoks devletler arasındaki amansız Balkan savaşlarını, ve potansiyel olarak kıtasal ve Avrasyacı Ortodoks devletler içinde "paylaşılamayan elma" niteliğindeki sürgit Makedonya problemini hatırlayalım. Bu nedenle, Ortaçağ Sırp Nemaniçler "İmparatorluğu" örneği, pozitif bir jeopolitik paradigma olarak görülebilir. Bundan başka, Yunanistan'ın küresel jeopolitik projelerdeki (bu anlamda, Büyük İskender'in fetihleri) tüm önemli başarıları, Balkanların kuzeyinden gelen Makedon hanedanı ile, önce ise Dor tipi Hint-Avrupalı Sparta'nın

enerjileri ile beslenmekteydi. Balkan yarımadasının küçük modeli çerçevesinde Sırplar (ve kısmen de, Bulgarlar) Avrasya'nın itici gücü sayılırlar. Onlar heartland ideallerinin taşıyıcıları rolündedirler. Daha güneyde mevzilenen Yunanistan, jeopolitik açıdan bu kuzey kıtasal itici güç ve Rimland'la sağlam tarihi özdeşleşme arasında bulunmaktadır. Bu yüzden, Yunanistan'ın Balkanların kuzeyi ile birleştirici tüm entegrasyon projeleri, bu ülkede kıta dahili saiklerin kuvvetlenmesine yardımcı olabilir. Bu da, Ortodoks Rusya ile inanç yakınlığına dayanabilir.

Eğer uzak gelecekte Avrasya eğilimli genel Balkan Federasyonu tasavvur edilebilirse, bunun jeopolitik programı asgari olarak, Sofya-Moskova-Belgrat-Atina (ve yeniden Sofya) olarak doğru olmayan bir eşkenar dörtgenin oluşturulması şeklinde formüle edilebilir. Burada Merkezden iki hat –Rus-Sırp ve Rus-Bulgar– çıkar ve Atina'da kavuşurlar. Makedonya meselesi, tüm üç Ortodoks Balkan ve çeşitli düzeylerde potansiyel Avrasyacı devletler arasında engeli kaldırmak amacıyla bu ülkeye özel statü tahsis edilmesi sayesinde çözülebilir. Buradan Makedonya problemine Moskova'nın hayati ilgisi mantıken ortaya çıkmaktadır.

Tüm tabloya karşıt bir açıdan, Atlantikçi görüşten bakılırsa, hemen şu belli olur: Deniz gücü hakimiyeti için jeopolitik süreçlerin tamamına doğrudan karşıt bir karakter yüklemek mühimdir.

Birincisi, "deniz gücü" için, Balkanların kuzeyinde Atlantik yanlısı güçleri (Hırvatlarve Müslümanlar) desteklemek ve bundan başka, Sırbistan ve Bulgaristan'ı Yunanistan'la jeopolitik ittifaktan ayırmak önemlidir. Bunun için en iyisi, bahsedilen bölgede tüm kıtasal projeleri altüst edebilecek olan Makedonya'yı kullanmaktır. Türkiye de, Bulgaristan meselesine eklemlenirse, yani Türk-Bulgar münasebetlerinin Bulgar-Rus ilişkileri aleyhine iyileştirilmesine önayak olunursa, o zaman Avrasyacı kıtasal politikanın tamamı burada hezimete uğrayacaktır. Avrasya jeopolitikçileri bunu dikkate almalıdırlar.

Egemen Ukrayna Sorunu

Bundan sonra Ukrayna meselesi öne çıkmaktadır. Ukrayna'nın egemenliği, Rus jeopolitiği için o kadar olumsuz bir olgudur ki,

prensipte askeri çatışmayı kolaylıkla teşvik edebilir. Özi Kalesinden Kerç'e kadar Karadeniz kıyısından yoksun bir Rusya, gerçekte kimin tarafından kontrol edildiği belli olmayan o kadar küçük bir kıyıyı elde etmekte ki, bu halde normal ve bağımsız bir devlet şekliyle mevcudiyeti şüphe konusu olmaktadır. Karadeniz, "sıcak denizler"e erişimi ikame edememekte, ve İstanbul ve Çanakkale Boğazları üzerindeki Atlantikçi sağlam denetim yüzünden jeopolitik önemi de keskin bir şekilde düşmektedir. Bununla beraber, son derece elverişli, itibarlı ve masrafsız bir sınır olması, en azından merkez bölgelerini, Türkiye nüfuzunun muhtemel yayılma tehlikesinden korumaya imkan sağlamaktadır. Bu sebeplerle, bahis konusu topraklarda yeni bir (Atlantikçi ittifaka girmeye can atan) jeopolitik öznenin belirmesi, jeopolitik açıdan sadece tamamen sorumsuz adımlara yol açacak mutlak bir anomalidir.

Bağımsız bir devlet olarak Ukrayna birtakım toprak istekleriyle, Avrasya'nın tümü için büyük bir tehlike arz etmektedir. Ukrayna meselesi çözüme kavuşturulmadan kıtasal jeopolitikten bahsetmenin hiçbir anlamı olamaz. Bu şu demek değildir: Ukrayna'nın kültürel-dilsel veya iktisadi otonomisi sınırlandırılmalı ve merkezileştirilmiş Rus Devleti'nin (belli bir düzeye kadar, Çarlık İmparatorluğu'nda veya SSCB'de olduğu gibi) salt idari bir kısmına dönüştürülmelidir. Fakat stratejik olarak Ukrayna, güneyde ve batıda Moskova'nın ciddi uzantısı olmalıdır (muhtemel yeniden yapılandırma modellerinden Batıyla ilgili bölümde bahsedilecektir).

Ukrayna'dan Abhazya'ya dek tüm kıyı boyunca Moskova'nın topyekün ve hiçbir surette sınırlanmayan denetimi, Karadeniz sahillerindeki Rus jeopolitiğinin mutlak gerekliliği sayılır. Kırımlı Maloruslara, Tatarlara, Kozaklara (*Cossacs*), Abhazlara, Gürcülere vs. etnik ve inançsal özeklik verilmesi yoluyla bu alanın tamamı etno-kültürel alamete göre alabildiğince dilimlenebilir; yalnızca Moskova'nın askeri ve siyasal durum üzerinde mutlak denetimi şartıyla. Bu bölgeleri, gerek batıdan, gerekse Türkiye'den (veya Yunanistan'dan hatta) gelen Atlantikçi tesirden radikal bir biçimde ayrı tutmak gerekir. Karadeniz'in kuzey kıyısı, son derece Avrasyacı ve Moskova'ya merkezileşmiş biçimde tabi olmalıdır.

Karadeniz'le Hazar Denizi Arasında

Kafkasya temelde iki jeopolitik düzlemden ibarettir: Kuzey Kafkasya ve üç Kafkas cumhuriyeti: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan. Bu bölgenin yanı başında, Taganrog'dan Astrahan'a, yani Karadeniz'le Hazar Denizi arasında, Kalmıkya'nın da bir parça dahil olduğu Rus toprakları bulunmaktadır.

Sözü edilen bölgenin tamamı, son derece önemli bir stratejik kavşaktır. Çünkü buranın ahalisi fevkalade sosyal hareketliliğe ve kadim jeopolitik geleneklere sahiptir. Bölge, Atlantikçi Türkiye ile doğrudan sınırdaş olup, topoğrafya açısından Kafkas sıra dağları alanına giren hudut bölgelerini de stratejik yönden kontrol etmektedir.

Burası, Rus jeopolitik mekanının en kırılgan noktasıdır. Bu toprakların geleneksel olarak Rusya-heartland ile rimland ülkeleri (Türkiye ve İran) arasında şiddetli askeri harekatlara sahne olması tesadüfi değildir. Kafkasların kontrol edilmesi ilk tahminde, "sıcak denizler"e çıkışın önünü açmaktadır. Sınırların güneye (veya kuzeye) doğru her nakledilişi de kıtasal gücün hayati bir galebesi (veya hezimeti) demektir.

Tüm bu bölgenin üç yatay katmanı -Rus toprakları, Rusya bünyesindeki Kuzey Kafkasya ve asıl Kafkasya- daha da güneyde potansiyel bir uzantıya sahiptir. Rusya ve BDT hudutları dışında kalan bu yedek ve salt potansiyel kuşak, (İran topraklarında bulunan) Güney Azerbaycan'dan ve Türkiye'nin büyük ölçüde Kürtler ve Ermenilerce meskun kuzey kesimlerinden oluşmaktadır. Bahsedilen bölgenin tamamı, Rusya bünyesinde bulunan (veya bulunmuş) Kafkas halkları misali Türkiye ve İran'a etno-kültürel problem teşkil etmektedirler. Demek ki, kıtasal nüfuzun Kafkas havzası derinliğine yayılması için tüm objektif şartlar mevcuttur.

Böylece, Karadeniz ile Hazar Denizi arasında Merkez tarafından farklı yaklaşımları öngören dört düzlem veya katman tebarüz etmektedir.

Birincisi, esasen Rus düzlemini, Rostov na Donu-Volgograd-Astrahan sert yapısını inşa ederek enlemsel yönde azami bağımlı

kılmak gerekir. Burası, genelde Rus mekanının önemli bir halkasıdır. Çünkü kuzeye doğru Rusya'nın merkezi kesimine, daha da kuzeyde ise önemli kuzey limanı ve "Kuzey trapezi"nin potansiyel başkenti Arhangelsk'e yaslanmaktadır. Ülkenin merkezi Avrupa kesimine yakın mesafede olması ve demografik olarak nüfus yoğunluğu ve teknik gelişmişlik nedeniyle Rostov na Donu-Volgograd-Astrahan üçgeni, Rusya'nın Güneydeki mühim bir ileri karakoludur. Bu, bir bakıma Avrasyacı Merkezin kendisini, en derin alanlarla kesintisiz bağlantısı olan ikinci bir merkezle ikamesidir. İşte buna göre de, adı geçen bölge, Avrasya'nın tüm Kafkas politikasının jeopolitik çekirdeği olmalıdır. Bu amaçla, burası teknolojik, stratejik ve entelektüel bağlamda güçlendirilmelidir. Arzu edilir ki, burada Ruslarla meskun, idari ve siyasi olarak entegre olmuş özel bir alan kurulsun.

Bu durumda, Kalmıkya'nın oldukça düşük nüfuslu kuzey kesimleriyle ilgili bazı problemler ortaya çıkmaktadır. Üçgenin Volgograd'daki zirvesiyle aşağıdan bağlanması için bu kuzey bozkır mıntıkalarını jeopolitik olarak Rostov-na Donu ile Astrahan arasında doğrudan "açarak" ortak entegrasyon kuşağına intisap ettirmenin faydası vardır. Böylece, birinci bin yılın başlarında sözkonusu bölgenin tamamını kendisine tabi kılan kadim Hazarlar ülkesinin coğrafi ve jeopolitik yönden sınırları yeniden canlanacaktır. Bu jeopolitik oluşumu, şartlı olarak "Hazar üçgeni" diye adlandırabiliriz.

Kuzey ve Merkezle (Moskova) sıkı bağımlı olmasına rağmen, enlemsel (yatay) mantığı izlemesi gereken "Hazar üçgeni"nin salt Rus kesiminden geçerken entegrasyon vektörü radikal bir surette karakterini değiştirmektedir. Kafkasya'nın tamamı ve güneyindeki her şey boylamsal eğilime boyun eğmelidir. "Hazar üçgeni"nin stratejik merkezleri, güneye doğru şiddetli bir şekilde genişleyen kendi başına buyruk jeopolitik halkalar geliştirmelidirler; Rostov'dan Krasnodar vasıtasıyla Maykop'a, Suhumi ve Batum'a, Stavropol'dan Kislovodsk, Nalçik, Orconikidze, Çhinval ve Tiflis'e, Astrahan'dan Mahaçkale'ye dek.

Güney Kafkasya'nın etnik bölgelerinin her türlü enlemsel ayrılmalarını desteklemek, fakat boylamsal entegrasyonu ise aksine, pekiştirmek gerekir. Bu çerçevede, faal ayrılıkçı Çeçenistan'ı her

tür vasıtayla Dağıstan'dan (ve İnguşetiya'dan) ayırarak Hazar Denizine çıkışı kapatmak lazım. Çeçenistan'a sadece güneyde bulunan Gürcistan çıkışı bırakılırsa, her istikametten jeopolitik açıdan denetlenecek ve Ortodoks Gürcistan üzerinden yönetebilmek de mümkün olacaktır. Aynı zamanda Dağıstan ve İnguşetiya'yı Gürcistan'a bağlamak gerekmektedir. Bu da, ekonomik cihetten gelişmiş, ancak stratejik yönden Rusya'nın tamamen kontrol ettiği ve Avrasya eğilimli özerk bir Kuzey Kafkas bölgesinin meydana çıkmasına vesile olabilir. Yeni etnik oluşumlar (örneğin, birleşik Osetya) milli-devletsel oluşum mahiyetini kaybederek salt etnik ve kültürel, dilsel ve dinsel anlamlar kazanacaklarından Kuzey Kafkasya'nın yeniden ortak paylaşımı, Osetin sorununu da çözebilir. Aynı boylamsal mantığın izinden giderek Abhazya'yı doğrudan Rusya'ya bağlamak önemlidir.

Bütün bu adımlar bir jeopolitik amaca -Avrasyacı kara gücü kompleksini güçlendirmeye ve Atlantikçilikle düelloda küresel zafere hazırlamaya- yöneltilmiştir. Bu nedenle, planın tamamını "Kafkasya'da yeni jeopolitik düzen" şeklinde adlandırabiliriz. Buna göre, mevcut siyasal teşekkülleri "ulus-devlet" olarak, yani daimi sınırlara ve yetkin yönetim yapısına sahip ve sert bir biçimde belirlenmiş idari kurumlar şeklinde gören geleneksel yaklaşım reddedilmektedir. "Kafkasya'da yeni jeopolitik düzen", cari siyasal gerçekliklerin büsbütün yeniden paylaşımını, ve devlet-devlete veya millet-millete karşılıklı ilişkiler modelinden merkez-çevre gibi salt jeopolitik bir sisteme geçişi öngörmektedir. Burada da çevrenin yapısı siyasi değil, etno-kültürel farklılıklara göre belirlenmelidir.

Bu, hem BDT'nin üç Kafkas cumhuriyetini, hem de Rusya içindeki özerk oluşumları bünyesine alan bir "Kafkasya Federasyonu" planı ile gerçekleşebilir. O halde Merkez, bu bölgenin tamamına kültürel-ekonomik otarşi verebilir, fakat çok katı bir stratejik merkeziyetçiliği temin edebilir. Neticede bu politika, zorbalığa, işgale veya Kafkasya'nın çok çeşitliliğini tek biçimli kılmaya değil, kıtasal kaderin birliği ve müşterekliğinin idrak edilmesi üzerine kurulu son derece esnek bir sisteme yol açabilir.

Rusya'nın Kafkasya'daki geleneksel ve güvenilir müttefiki olan Ermenistan özel bir jeopolitik rol oynamaktadır. Türkiye'nin kuze-

ye ve doğuya, yani Orta Asya Türk dünyasına yayılışının önüne set çekilmesinde Ermenistan, mühim bir stratejik üs vazifesini yerine getirmektedir. Ve aksine, jeopolitik saldırı boyutunda ise güneye, kadim Ermenistan'ın önemli bir kısmının ve başlıca kutsal yerinin -Ağrı Dağı- bulunduğu Türkiye topraklarına doğru kesintisiz devam eden bir etno-kültürel birlik olarak önemlidir. Diğer önemli bir etnik faktör, Ermenilerin Kürtlerle ırksal ve dilsel akrabalık bağlarının olmasıdır. Türkiye dahilinde jeopolitik sarsıntıları tahrik etmek maksadıyla bu husus kullanılabilir. Bu bağlamda, tüm Kafkasya'yı ortasından kesen ve Ermenistan'la "Hazar üçgeni"nin güvenli irtibatını kuran karasal bir koridorun inşası hayli önemlidir.

Ermenistan başka bir anlamda da ehemmiyet arz etmektedir. İran'la tarihi ve etnik yakınlığa istinat ederek, Avrasyacı itici gücün merkezden İran rimlandına genişlemesinde önemli bir halka görevini ancak Ermenistan yapmaya kadirdir. Bu da, Moskova-Erivan-Tahran ekseninin kurulması anlamına gelmektedir.

Şiiliği, Güney Azerbaycan'la etnik akrabalığı ve tarihi münasebetleri vurgulayarak Azerbaycan'ı İran'a (hiçbir surette Türkiye'ye değil) bağlamak gerekir. Böylece, Erivan'dan geçen Moskova-Tahran stratejik hattı, Moskova-Bakü-Tahran hattı ile tekrar edilerek yukarıda bahsi geçen Balkanlardaki eşkenar dörtgene birçok anlamda simetrik olan bir yapı vücuda getirilebilir. Genelde, Balkanlar ve Kafkaslar arasında birçok jeopolitik benzerlikler mevcuttur. En önemlisi ise, *enlemsel süreçler korkunç çatışmaları kışkırtırken, boylamsal ilişkiler istikrara ve sağlamlığa neden olur* şeklindeki mühim bir jeopolitik yasanın etkisi her şeyden açık biçimde burada tezahür etmektedir. Bilhassa bu, Yugoslavya savaşında ve Dağlık Karabağ'la ilgili Ermenistan-Azerbaycan çatışmasında belirgindir. Karabağ sorunu bir anlamda Makedonya probleminin benzeridir. Ve bu yüzden, tüm bölgenin istikrara kavuşması için Moskova'nın Karabağ'la en kestirme ilişkileri geliştirmesi gerekir ki, bu toprakları Kafkas jeopolitik sisteminin tamamının denge noktası yapabilsin. Bunun için de, Karabağ görüşmelerine, bölgedeki siyasal mevcudiyetleri jeopolitik mülahazalarla makbul olmayan Atlantikçi tüm katılımcılar dışarıda bırakılarak en uygun halde dört taraf -Azerbaycan, Ermenistan, Rusya ve İran- katılmalıdır.

Orta Asya'da Yeni Jeopolitik Düzen

Orta Asya, Avrasya karasının, Kuzey Kafkas steplerinden Arap denizi kıyılarına dek uzanan, büyük bir parçası olarak düşünülegelmiştir. Bu alan, Orta Asya'nın eski Sovyet cumhuriyetlerinden Kopetdağ ve Pamir dağ silsilesi üzerinden güneyde İran ovasına ve güney-doğuda ise Afganistan'a inmektedir. Orta Asya, her şeyden önce Heartland'ı arzu edilen hedefe, Hint Okyanusu'na çıkarabilecek jeopolitik bir mekandır. Moskova bu istikamette deniz gücü ile mevzi mücadelesini kazanmayı başarabilirse, Hindistan'ın kıtasal bloka entegrasyonu, Türkiye'ye karşı Irak'ın stratejik desteği, Orta Doğu'ya doğrudan bir koridor açılması vs. gibi birçok meseleler kendiliğinden çözülecektir. Tüm bunlar sözkonusu bölgeyi, Avrasya güneyinin jeopolitik yeniden yapılandırılmasında merkezi bir konuma yerleştirmektedir.

Orta Asya'nın dağ silsileleri ile sadece siyasi ve jeopolitik değil, ırksal olarak da bölündüğünü belirtelim. Orta Asya'nın eski Sovyet alanında (Tacikistan dışında), Turan'ın varisleri olan Sünni Türkler yaşamaktadır. Bu Türklerin birçoğu bilhassa göçebelik ve hayvancılıkla iştigal etmeyi sürdürmektedirler. "Sovyet olmayan" Orta Asya, yani İran, Afganistan (ve hatta etno-kültürel yönden akraba olan Pakistan dahi) yerleşik Hint-Avrupalılarca yurt edinilmiştir. Böylece, jeopolitik birlik, açıkça ifadesini bulan ırki sınırlara sahiptir.

Bölgenin tamamı üç kısma ayrılmaktadır:

1. Merkezi Kazakistan (50. paralelin güneyi, çünkü bundan kuzeyde "Rus Doğusu"na dahil olan topraklar bulunmaktadır);
2. Sahrayla kaplı Türkmenistan ve Özbekistan, ve dağlık Kırgızistan (bunlar salt Turan topraklarıdır);
3. İran-Afganistan-Pakistan-Hindistan (burası geniş anlamda İran'dır, yani "Ariler ülkesi", "Ariler yurdu"dur).

Orta Asya'daki yeni jeopolitik düzen, tüm bu ülkelerin kuzeyden güneye doğru katı bir jeopolitik ve stratejik eksenle birbirine bağlanmasına dayanmaktadır. Burada mekanı, benzeri durumlarda her zaman olduğu gibi, çeşitli bölgelerin boylamsal yakınlaşmasına yardımcı olmak suretiyle sırf meridyenler doğrultusunda yapılandırmak gerekir.

Kuzeyde tüm Kazakistan'ın Güney Ural ve Batı Sibirya Ruslarıyla bağlantısı sözkonusudur. Bu bağlantı, bütün Orta Asya havzasının ana yapısı görevinde bulunmalıdır. Tüm kıtasal politikanın temelinde, Kazakistan'ın Rusya ile ortak kıtasal bir blokta mantıklı ve ölçülüp biçilmiş entegrasyonu durmaktadır. Ta başından beri buradaki en önemli husus, Türkiye'nin bu bölgeye yönelik her tür nüfuz edinme girişiminin engellenmesi, Atlantikçi Türkiye'nin başının altından çıkan ve eski "Sovyet" Orta Asyası'nın salt enlemsel jeopolitik gelişmesini öne süren, Hint-Avrupacı Kuzeye (Rusya) ve Hint-Avrupacı Güneye (İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan) zıt olan her türlü "Turancı" entegrasyon projelerine set çekilmesidir. Turancı bir entegrasyon, jeopolitik Avrasyacılığın karşı-tezidir. Bu tür bir entegrasyon, karasal güçleri üç kısma parçalamaktır: batı (Rusya'nın Avrupa kısmı), doğu (Rus Güney Sibiryası ve Uzak Doğusu) ve güney (İran, Afganistan ve Pakistan). Böylesi bir "Turancılık", gerek Rus Devleti'ne, gerekse Rus etnisitesine (Velikoruslar) bir başlangıç teşkil eden Ormanla Steplerin ırksal ve jeopolitik ittifakını bozmaya ayarlıdır. Turancılık İran ve Afganistan konusunda ise, İslam dünyasının dini birliğini bölük pörçük etmektedir. Buradan hareketle, heartland, Türkiye'ye ve "Panturanizm" taşıyıcılarına karşı sert bir pozisyonel jeopolitik savaş ilan etmelidir. Bu savaşta Rusya'nın başlıca müttefiki, İslamcı Ari İran olacaktır. Orta Asya, iki küresel Hint-Avrupacı gerçeklik -Ruslar ve Farslar- arasında dikey olarak "yayılmalıdır". Bu hususta, tüm Türk mekanında yerel özerk kültürel eğilimleri ayrıştırmak ve klanlar, boylar, "uluslar" vs. arasında geçimsizliği şiddetlendirmek için elden gelen her şeyi yapmak lazımdır. Bu bölgenin her yanındaki yöreler, bölgeler, sanayi kompleksleri, ekonomik çevrimler, stratejik tesisler, Türk havzası dışındaki topraklarla, ya da katı boylamsal istikamette çepeçevre kuşatılmaya çalışılmalıdır. Örneğin, Özbekistan'ın batısındaki Karakalpakistan, teritoryel olarak doğu yönüne (Buhara, Semerkant, Taşkent) değil, kuzeye (Kazakistan) ve güneye (Türkmenistan) doğru entegre edilmelidir. Aynı prensiple Özbekistan'la Tacikistan arasındaki sınır bölgelerini yeniden yapılandırmak gerekir. Semerkant ve Fergana vadisinin, hem tarihi, hem de etnik açıdan Özbek olduğu kadar Tacik toprakları ile de azımsanmayacak bağları bulunmaktadır. Benzeri durum güney Kırgızistan için de geçerlidir.

Yakutistan'ın jeopolitik konumu, Heartland'ın güvenliği için bir tehdittir, çünkü Yakutistan teritori açısından "Lenaland" jeopolitik kategorisine, yani ana kıtasal kitleden ayrılmaya tabi olan (Mackinder'e göre) kısma özdeştir.

Çağdaş Türkiye tarafından ileri sürülen Panturancı jeopolitik proje, tüm Türk dilli halkları tek bir süper devlette birleştirmeyi öngörmektedir. Aslında bu, Heartland'ı parçalama konusundaki Atlantikçi planla örtüşmektedir. Bu projede Kazakistan, Tatarlstan ve Yakutistan kilit konumdadırlar.

Karasal gücün tüm Orta Asya jeopolitik stratejisinin jeopolitik mafsalı Tacikistan olmalıdır. Bu ülke, bütün Rus "*Drang nach*

Süden"i, "Güneye hamle"nin önemli hususlarını kendi bünyesinde bulundurmaktadır. Tacikler, Hint-Avrupa kökenli Müslümanlar olup etnik yönden İran ve Afganlılara yakındırlar. Diğer bir deyişle, bu bölgede "İran" dünyasından bir kesittir. Bununla birlikte, Tacikistan, Rusya ve SSCB'ye dahildi, yani kıtasal, Avrasyacı jeopolitik sisteme entegre edilmişti. Buna göre de, kadim Soğdların bu küçük dağlık ülkesinin kaderi, Orta Asya'da yeni Avrasyacı düzen inşasının zaferini (veya hezimetini) sembolize etmektedir.

Tacikistan'la Afganistan arasındaki fiili sınır, kesin bir çizgi olarak algılanmamalıdır. Bu, tarihi bir veri değil, ancak jeopolitik bir hedeftir. Çünkü Heartland'ın menfaatleri icabınca burada her türlü katı sınırlamayı genellikle kaldırmak, stratejik hudutları daha da güneye nakletmek, aradaki alanı ise, etno-kültürel, kabilevi ve bölgesel sınırlara istinaden yeniden yapılandırmak gerekir. Afganistan'a gelince, bu ülke, yetkin merkeziyetçi bir devletçilik geleneğine sahip değildir. Burası, devletçilik ve politikadan daha ziyade dinle (İslam'la) bağlı olan göçebe ve yerleşik boylar (Peştun, Tacik, Özbek vs.) tarafından yurt edinilmiştir. Bu yüzden, Rusya'nın Afganistan'a jeopolitik dönüşü kaçınılmazdır ve bu, coğrafyanın kendisince önceden tayin edilmiştir. Burada gerekli olan tek bir şey vardır: askeri güçten ziyade ölçülüp biçilmiş bir jeopolitik stratejiye, her iki tarafın bilinçli ve gönüllü bir stratejik ittifak hazırlığına yaslanmak. Bu ittifak, Rusları ve Müslümanları otomatik olarak yakınlaştıran, deniz gücüne, "Batı güçleri"ne, "Atlantikçilik"e genellikle karşı olma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Sözkonusu süreçte Tacikistan başlıca üs rolünü oynamakta, toprakları jeopolitik bir laboratuvara dönüşmektedir. Burada iki farklı yöndeki saikler kesişmektedir: Avrasyacı Güneyin Hint-Avrupalı İslam saiki ve kuzeyden yani Heartland'dan gelen Rus jeopolitik itici gücü. Tacikistan'da, Duşenbe'de veya diğer bir şehirde daha kuzeydeki "Turan"ın yeniden örgütlenmesiyle ilgili ortak bir Rus-İslam stratejisi hazırlanmalıdır. Bu ülke, Yeni Avrasya'nın kurulmasında yeni bir devir açacak olan bir çözümü üretmeye mukadderdir. Sözkonusu çözüm, bir taraftan Steple kuzey Ormanı, diğer taraftan aynı Steple (Turan) İran arasında vuku bulan sentezle ilgili tezi nihai ve geri döndürülemez bir şekilde pekiştirebilir.

Böylece, Avrasyacı Merkezden bir hat daha geçirmek mantıklıdır: Moskova-Duşenbe-Kabil-Tahran. Bu hat boyunca eşi benzeri olmayan bir jeopolitik gerçeklik teşekkül etmelidir.

Tacikistan'ın bir kısmı olan Dağlık Badahşan, Çin (Doğu Türkistan) ile birlikte hemen hemen bir noktada buluşan Pakistan ve Hindistan'dan hiç de uzak olmayan bir mevkide bulunuyor. Pamir dağlarının çok yüksek kesimlerinde yerleşen bu bölgelerin neredeyse geçilmez olmasına rağmen, Dağlık Badahşan derin bir jeopolitik anlam ihtiva etmektedir. Burası, Şiiliğin en aşırı ifadesi, yani İslam'ın dini açıdan en ziyade Hint-Avrupacı versiyonu olan İslami heretik mezhep mensuplarıyla, İsmaililerle meskundur. Badahşan İsmailileri, İslam'a inanan (gerçi resmen Sünni olsa da), fakat etnik anlamda Hintlilerden oluşan Pakistan'ın sınır bölgelerinde yerleşmiştir. Bu ise, şüphesiz ki, sözkonusu din çerçevesinde Hint-Avrupa eğilimlerinin, açıkça "Şii" olmasa da, "gizli Şiilik" temayüllerinin yakın olduğunu göstermektedir. Hintli Müslümanlar ve Şivaistlerin yaşadığı Hindistan Keşmiri o kadar da uzakta değildir. Müslümanlar, yani Uygurlar Çin'in Doğu Türkistan bölgesinde de oturmaktalar. Yukarıdaki nedenlerden dolayı, Badahşan'ın dinsel özgünlüğü ve stratejik konumu, bu bölgede kesişen mühim jeopolitik problemlerin (Pakistan-Hindistan savaşları, Çin'de potansiyel Uygur İslam ayrılıkçılığı, Tibet'te ulusal kurtuluş mücadelesi, Pencab'ın az daha güneyindeki Sih hareketi vs.) çözümüne Heartland'ın faal şekilde katılmasına imkan vermektedir. Asya'nın bu kritik kavşağındaki tüm ipler Tacikistan'da, daha net söylersek, Badahşan'da bir araya gelmektedir. Buradan Moskova-Horok (Badahşan'ın başkenti) ilave ve bağımsız bir eksen olarak kendiliğinden meydana çıkmaktadır. Bunun dışında, Badahşan'ın Tacikistan'ın geri kalan kısmı ile olan bağlantısının o kadar sağlam olmaması (etno-kültürel ve kabilevi uyuşmazlıklar) yüzünden Moskova bu bölgeyi, Makedonya veya Karabağ benzeri ayrı bir jeopolitik realite olarak ayırt etmelidir. Çünkü Horok'un stratejik önemi, yüz ölçümü sadece Tacikistan'ı değil, tüm Orta Asya'yı da aşan devasa bir bölge için merkezi bir konumdadır.

Tüm bu karmaşık bölgenin yeniden yapılandırılması, "tarihin coğrafi ekseni"- Rusya'nın aktif nüfuzu eşliğinde ve bu konuda Atlantikçi deniz gücü unsurları bulunduran planlara karşı koyan

bir kara gücü modeline istinat etmelidir. Hintli Müslümanların Pakistan'ın ayrılmasına yol açan ayrılıkçılık hareketini, İngiltere'nin desteklediği bilinmektedir. Hindistan-Pakistan çatışmaları, aynı zamanda Atlantikçilere de faydalıdır. Çünkü bu durum, jeopolitik çelişkileri kullanma ve tüm bölgeyi Amerikan ve İngiliz askeri-stratejik mevcudiyetine bağlı kılma yoluyla kendi siyasal ve ekonomik etkilerini her iki tarafta pekiştirmeye imkan vermektedir. Şu anda hem Pakistan, hem Hindistan, hem de Çin, deniz gücü tarafından kontrol edilen Rimland'a sağlam bir biçimde dahildirler. İşte, Tacikistan ve Badahşan'ın jeopolitik rolü, bu gidişatı radikal bir şekilde değiştirmekten ve sözkonusu mekanın tamamında kıtasal entegrasyonun Avrasya sistemini örgütlemekten ibarettir. Bunu yaparken, ideolojik alanda en ufak etno-kültürel ve kültürel-dilsel nüansları dikkate almak son derece mühimdir. Askeri-stratejik sahada ise katı ve alternatifsiz bir merkeziyetçilik için çalışmak icap eder.

Siyasal anlamda İran'ın Amerika karşıtlığı ve Hindistan'ın katı "tarafsızlığı", Avrasyacı stratejinin başarısı için ciddi gerekçeler oluşturmaktadır. Gerisi, Moskova'nın ve geniş bağlamda Rusya-Avrasya'nın jeopolitik iradesine bağlıdır.

Çin'in Çöküşü

Çin, Güneyde Rusya'nın en tehlikeli jeopolitik komşusu sayılır. Onun rolü bir bakıma Türkiye ile aynıdır. Ancak Türkiye açıkça NATO üyesi iken ve stratejik Atlantikçiliği barizken, Çin'in durumu çok karmaşıktır.

Çin jeopolitiği ezelden beri çift yüzlü olagelmiştir. Bir yönden, Rimland'a, Pasifik Okyanusu'nun (doğu yakasında) "kıyı alanı"na ait olmuş, öbür yönden ise, hiçbir zaman deniz gücüne dönüşmemiş ve aksine, daima kıtasal arketiplere meyilli olmuştur. Bu yüzden, Çin'i "Merkezi (Orta) İmparatorluk" olarak adlandırmanın sağlam bir siyasal ananesi bulunmaktadır. Bu terim, tam da bir kıtasal kara gücü oluşumunu karakterize etmektedir. Bir de, Çin'i Hint Okyanusu'ndan Hindiçin yarımadası ayırmaktadır. Bu yarımadada deniz gücü eğilimi aşikâr olan devletler dizilmiştir.

Batı'nın Çin'i benimsemesi (kolonileştirme) sırasında ülkenin doğusu, İngiliz yanlısı kukla hükümet, yani Tsin hanedanı imparatorlarının son kuşakları eliyle tedricen yarı sömürge hâline getirilmiştir. 19. asrın başlarından ta 1949 (Çin Komünist Partisinin Homindan üzerindeki zaferi) yılına dek Çin jeopolitiği salt Atlantikçi eğilimleri (bağımsız deniz gücü gibi değil, Batının Avrasya'daki kıyı üssü rolünde) takip etmişti. Komünist Partisinin galebesi, durumu değiştirdi ve kısa bir dönem (1949-1958) için Çin, Avrasyacı Rus yanlısı politikaya doğru yöneldi. Ancak tarihsel geleneklerin etkisiyle bir süre sonra Avrasyacı eğilim terk edildi ve Çin "otarşi"yi tercih etti. Çin'in rimland olarak potansiyel Atlantikçiliğinin ve jeopolitik kimliğinin belirginleşmesi için Avrasyacı hattın epey zayıflamasını beklemek gerekecekti. Beklenen an, Çin'in 70'li yılların ortalarında tek dünyacı "Üçtaraflı komisyon" temsilcileri ile faal müzakerelere başladığı zaman gelip çattı. Bu da, Atlantikçi jeopolitik yapıya Çin'in yeniden dahil olması anlamına gelmekte idi.

Çin'in belli şartlarda Avrasya İttifakı yoluna tekrar ayak basması imkanını inkar etmemekle beraber, buna bilhassa bel bağlamamak gerekir. Salt pragmatik açıdan bakıldığında Batı ile ilişkileri, Çin'e, Rusya ile ilişkilerinden daha ziyade faydalıdır. Çünkü Rusya, bu ülkenin teknolojik gelişimine destek olamamaktadır. Böylesi bir "dostluk", sadece Çin'in Uzak Doğu, Moğolistan ve Güney Sibirya'daki jeopolitik oyunlarının hareket alanını daraltacaktır. Bundan başka, Çin'deki nüfus artışı, ülkeyi "boş topraklar" problemi ile karşı karşıya getirmektedir. Bu çerçevede (hemen hemen iskana açılmamış) Kazakistan ve Sibirya toprakları oldukça cazip olacaktır.

İki nedenden dolayı Çin, Rusya için tehlikelidir: kendiliğinden Atlantikçiliğin jeopolitik bir üssü olarak ve "sahipsiz alanlar" arayan yüksek nüfus yoğunluğu olan bir ülke olarak. Her iki durumda da Çin, heartlandı mevzii açıdan tehdit eden bir konumdadır. Lenaland'ın güneyindeki toprakları elinde tutması nedeniyle, bulunduğu yer çok tehlikelidir.

Bunun dışında, Çin kapalı ırki-kültürel spesifikliği haizdir ve tarihte müşahede edilen dönemlerde Avrasya'nın kıtasal inşasına hiçbir zaman katılmamıştır.

Tüm bu mülahazalar –somut siyasi durumdan bağımsız olarak– Çin'i Güneyde ve Doğuda Rusya'nın potansiyel düşmanı

yapmaktadır. Bunu jeopolitik bir aksiyom olarak kabul etmek gerekir. Bu sebeple, Rusya'nın "iç" güney kuşağının en doğu kesimindeki hedefi, mümkün oldukça daha geniş "sınır bölgesi" oluşturarak etkisini güneye doğru azami genişletmektir. Gelecekte Avrasya, nüfuzunu Hindiçin'e kadar yaymalıdır, ancak bunu mütekabil menfaatlere dayanan bir ittifak yoluyla başarmak pratik olarak imkansızdır. Ve burada Çin'in (Türkiye dışında) İslamcı Asya'dan ve Hindistan'dan önemli farklılığı bulunmaktadır. Avrasya'nın diğer kesimleri ile yapılan Avrasyacı ittifak karşılıklı çıkarlara, yani jeopolitik misyon birliğini idrak etmeyi temel alan bilinçli ve gönüllü bir ittifaka dayandığı halde, Çin örneğinde kuvvete dayalı konumsal baskı, topraklarının çözülmesini tahrik etme, parçalama, devletin siyasi-idari yönden yeniden paylaşımı sözkonusudur. Aynı yaklaşım Türkiye için de geçerlidir. Çin ve Türkiye potansiyel jeopolitik hasımlarımızdır. Irak, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Kore, Vietnam ve Japonya ise potansiyel jeopolitik müttefiklerimizdir. Bu durum, iki farklı jeopolitik stratejiye başvurmayı gerektirmektedir. Düşmanlar örneğinde zarar vermek, müttefikler olayında ise jeopolitik amaçlardaki müşterekliği ortaya çıkarmak lazımdır.

Şimdi, Badahşan'dan Vladivostok'a kadar olan alanda Rusya'nın "iç jeopolitik" önceliklerini ortaya koymak kolaylaşmaktadır.

Buradaki başlıca model, Kuzey Çin topraklarının daha güneydeki topraklardan koparılmasıdır. Jeopolitik analiz bunun için ciddi gerekçeler sunmaktadır. Çin'in kuzey-batısı, siyasal özerkliğin uzun tarihine sahip kadim bir ülkeye, Sincan'a (Doğu Türkistan) tekabül etmektedir. Burada tarihen birbirinin yerini alan çok sayıda devlet mevcut olmuştur. Dahası, şu anda bu topraklar üzerinde İslam inancına mensup Türk etnisitesi, Uygurlar yer almaktadır. Sözü edilen bölgelerde Çinliler, doğrudan güç baskısı ve açıkça kolonileştirme, yerli ahaliyi sömürme, dini ve etnik özerkliğin savunulması için yapılan tüm girişimleri bastırma vasıtasıyla denetimi sağlamaktalar. Sincan'ın Rusya'ya ilhakı düşüncesi Rus imparatorları zamanında Sibirya'nın benimsenmesi projesi çerçevesinde mevcut idi. Bu düşünceye yeniden dönmek icap eder. Sincan'dan güneye Kun-Lun ve Tibet uzanmaktadır. Burada da

"Sıcak Denizler"e Erişimin Bağlı Olduğu "Heartland"ın Önemli Stratejik Alanları

Çin'in Jeopolitik Parçalanmasının Tahmini Hattı. Kuzey Bölgelerinin Heartland'ın Stratejik Alanına Girmeleri Gerekir.

benzeri durumla karşılaşmaktayız: Tibet kendine has nüfus, spesifik din, kadim siyasal ve etnik geleneklerle mücehhez bir ülkedir. Pekin'in buralardaki hakimiyeti sunidir ve Sincan'da olduğu gibi doğrudan zora dayalıdır. Jeopolitik olarak Rusya, sözkonusu yörelerde ayrılıkçılığın faal bir biçimde desteklenmesiyle ve Çin karşıtı milli kurtuluş mücadelesinin başlatılmasıyla doğrudan ilgilidir.

İleride tüm bu teritoriler Avrasyacı kıtasal federasyonda uyum içinde olabilirler, zira Atlantikçilikliğin bu topraklarla ne coğrafi, ne de tarihsel bağları bulunmaktadır. Sincan ve Tibet, kara gücü kuşağına dahil olmalıdır. Bu, en olumlu jeopolitik çözüm olacak, ve Çin'in Avrasya karşıtı jeopolitik projelerden el çekmediği durumda bile Rusya'ya güvenilir bir savunma kalkanı oluşturacaktır. Sincan ve Tibet olmaksızın Çin'in Kazakistan ve Batı Sibirya'ya potansiyel jeopolitik müdahalesi imkansız hâle gelmektedir. Ayrıca, sadece bu toprakların Çin kontrolünden tam kurtuluşu değil, hatta bu bölgelerdeki durumun istikrarsızlığa dönüştürülmesinin ilk aşamaları dahi Rusya'nın stratejik kazanımı olacaktır.

Doğuya doğru Rusya'nın stratejik müttefiki Moğolistan gelmektedir. Burada engelleyici davranılması ve Moğol siyasetinde Çin taraftarlığı faktörünün güçlenme ihtimaline izin verilmemesi mühimdir. Moğol stepleri ve çölleri, Güney Sibirya'yı Çin'e karşı mükemmel surette savunmaktadır. Moğolistan'ın Sincan ve Tibet'le münasebetlerini etkinleştirmek gerekir. Bu, Çin'in ve jeopolitik nüfuzunun tedricen yerinden edilmesine yönelen tüm bölgenin yeni konfigürasyonu doğrultusunda şartların oluşması için elzemdir. Bu amaçla Moğol-Tibet federasyonu projesi ileri sürülebilir ki, buraya Buryatya, Tuva, Hakasya ve Altay Cumhuriyeti de dahil olabilir. Bu halkların Lamais geleneklerinin birliği Çin karşıtı jeopolitik stratejide Moskova için önemli bir araçtır.

Güney kuşağındaki son bölge ise, Çin'in kuzey-doğusunda bulunan Mançurya'dır. Burada da (Çin açısından) zayıf bir jeopolitik halka ile karşılaşmaktayız. Sözkonusu topraklarda aynı zamanda siyasi istiklâl ananesine sahip kadim devletler mevcut olmuştur. 20. Yüzyılda Japonya, başkenti Harbin olan Mançurya Devleti'ni yeniden kurmuştu. Bu oluşum da Çin'in istilası için bir kıtasal üs görevini yerine getirmişti. Mançurya'da Çin'in kontrolünde olmayan ayrı bir siyasi devletin mevcudiyeti, Rusya için son derece arzuya şayandır. Japonya, Avrasya'nın potansiyel müttefikleri safında yer aldığından bu meselede çabalar birleştirilebilir.

Tibet-Sincan-Moğolistan-Mançurya hep birlikte Rusya'nın güvenlik kuşağını oluşturmaktadır. Bu bölgedeki başlıca hedef, Rusya'nın potansiyel müttefikleri Hindistan ve Japonya'yı ve aynı zamanda Pekin'in dikta politikasından muzdarip olan yerli aha-

liyi kullanarak bahsedilen toprakları Heartland'ın denetimine tabi kılmaktır. Çin açısından da sözü edilen kuşak, Kazakistan ve Sibirya'ya, potansiyel "Kuzeye atılım" için bir köprübaşı addedilmektedir. Buralar, Lenaland'ın güneyine komşu olan yerlerdir; çevrelerinde kaçınılmaz surette dünyanın önde gelen güçlerinin pozisyonel jeopolitik mücadelesi ortaya çıkacaktır. Rusya bu köprübaşını Çin'den koparmalı, Çin'i güneye itmeli, ve bunun jeopolitik telafisi olarak da Çin'e Kuzey-Güney ekseni doğrultusunda güney istikametinde -Hindiçin (Vietnam dışında), Filipinler, Endonezya, Avustralya boyunca gelişmeyi- teklif etmelidir.

Balkanlardan Mançurya'ya

Balkan yarımadasından Kuzey-doğu Çin'e kadar tüm mekanlarda Avrasya, Güneye "ağırlığını koymalı"dır. Bu kuşağın tamamı, stratejik yönden Rusya güvenliği için ehemmiyetli bölgedir. Sözkonusu mekanın çeşitli kesimlerinde meskun halklar, etnik, dinsel, kültürel açılardan farklılık arz etmektedir. Ancak istisnasız olarak onların her biri Heartland'ın jeopolitik formülü ile yakınlaşan unsurlar içermektedir. Birileri için bu Ortodoksluk, diğerleri için bir devlete mensup olma, üçüncüler için etnik ve ırki yakınlık, dördüncüler için düşmanın müşterek olması; beşinciler için bu, pragmatik bir hesaptır. Güneyin böylesi çok çeşitliliği, son derece esnek bir jeopolitiği, ve ilişkilerin, ittifakların vs. gerekliliğini kanıtlayan fevkalade gelişmiş argümanları dikte etmektedir. Bu kriterlerden hiçbirisi burada öncelikli değildir; yalnız bir faktöre -etnisite, din, ırk, tarih, menfaat vs.- dayanmak olmaz. Her somut olayda farklı davranmak lazımdır. Burada geriye en yüksek kriter olarak jeopolitik ve onun yasaları kalmaktadır ki, diğer düşünceleri kendisine tabi kılmalıdır; yoksa bu, ayrı ve bağımsız prensipleri temel alan dış (veya iç) politikanın sadece bir aracına dönüşmemelidir. Yalnızca bu durumda Avrasya istikrara kavuşabilir, Rusya ise kıtasal güvenliğini ve kara gücü misyonunu emin bir şekilde temin edebilir.

Batı Tehdidi

İki Batı

Avrasya Batısındaki mekanı düzenleme sorunu, bir ilim olarak tüm jeopolitiğin bel kemiğini oluşturur. Batı Avrupa, Avrasya'nın Rimlandıdır; hem de en yetkin, benzersiz ve tarihen özdeşleşen bir Rimland'dır. Rusya'nın heartland olması karşısında ise, Batı genellikle başlıca küresel düşmandır, yani "kıyı medeniyeti"nin yetkin deniz gücü fonksiyonunu tamamen üzerine alan ve tarihi kaderini denizle özdeşleştiren bir parçasıdır. Bu sürecin öncülü İngiltere olmuştur. Ancak sanayileşme, teknik gelişme ve "ticaret düzeni"nin değer normları alanındaki bayrak yarışını devralan diğer tüm Avrupa ülkeleri de er veya geç bu deniz gücü birliğine katılmışlardır.

Batının nihai coğrafi manzarasının tarihi teşekkülü safhasındaki önderlik, ada-İngiltere'den kıta-Amerika'ya, bilhassa ABD'ye geçmiştir. Böylece, deniz gücünün stratejik, ideolojik, ekonomik ve kültürel boyutlarda azami tecessümü, ABD ve onun kontrol ettiği NATO Bloku oldu.

Küresel güçlerin böylesi bir nihai jeopolitik belirlenimi, Atlantikçi kutbu ve deniz gücünü Atlantik ötesine, Amerika kıtasına yerleştirmektedir. Avrupa'nın kendisi ise (hatta İngiltere dahil Batı Avrupa), deniz gücü merkezi iken ABD'nin "tampon alanı", "kıyı şeridi", "stratejik eklenti"si hâlini almaktadır. Deniz gücü ekseninin okyanus ötesine böylesi kayması, jeopolitik konfigürasyonu bir nebze değiştirmektedir. Yüz yıl önce Avrupa (İngiltere ve Fransa) Rusya'nın başlıca düşmanı iken, II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu

bölge ABD'nin stratejik kolonisine dönüşerek kendi başına stratejik önemini kaybetti. Bu dönüşüm, her türlü deniz gücünün kıtaya karşı tipik sömürgeci yaklaşımını karakterize eden "denizden bakış"a tam olarak uygun düşmektedir. Eğer önceleri Avrupa'nın "kıyı" olma vasfı, özel jeopolitik bir oluşum, ada-İngiltere'ce daha faal hâle getirilmenin potansiyel nitelendirilmesi idiyse, şimdi bu, güçler dağılımının güncel haritasına tamı tamına uymaktadır: Avrupa'dan hemen hemen onun suni projeksiyonu olarak çıkan jeopolitik bir gerçeklik olan ABD, Avrupa'yı metropolden koloniye dönüştürerek kelimenin tam anlamında Batının büsbütün bağımsız bir kutbu oldu. Olan bitenlerin hepsi, deniz gücü jeopolitiğinin klasik mantığıyla uyum içindedir.

Böylece, günümüzde küresel Batının jeopolitik problemi, Rusya için en geniş manada iki bileşene ayrılmaktadır: Amerika olarak Batı ve Avrupa olarak Batı. Jeopolitik açıdan, bu iki gerçeklik farklı anlamları ihtiva etmektedir. Amerika'dan ibaret olan Batı, Rusya'nın topyekün jeopolitik düşmanı, Avrasya eğilimlerine doğrudan zıt bir kutup, Atlantikçiliğin karargâhı ve merkezidir. Amerika ile girişilen jeopolitik mücadele, ABD'nin rolünün belirginleştiği 20. asrın ortalarından itibaren tüm Avrasya jeopolitiğinin temeli olmuştur. Bu bağlamda, Heartland'ın pozisyonu açıktır: ABD'nin Atlantikçi jeopolitiğine bütün düzeylerde ve yeryüzünün her tarafında karşı koymak, düşmanı azami ölçüde zayıflatmak, moralini çökertmek, aldatmak ve eninde sonunda yenmek gerekir. Özellikle, burada her türlü ayrıkçılığı, bin bir türlü etnik, sosyal ve ırki çatışmaları teşvik ederek, ABD'deki iç politikayı istikrarsızlaştıran tüm muhalif hareketleri -ifratçı, ırkçı ve mezhep gruplaşmalarını- destekleyerek, jeopolitik düzensizliği Amerika-içi gerçekliğe zerk etmek elzemdir. Aynı zamanda, Amerikan politikasında ABD'nin kendisini iç problemleri ile sınırlı tutması gerektiği tezini savunan bazı çevrelerin (çoğunlukla sağ-Cumhuriyetçiler) izolasyoncu eğilimlerine yardım etmenin faydası vardır. Durumun bu merkezde olması, Rusya için en yüksek düzeyde yarar sağlayacaktır; hatta bu "izolasyonculuk", Monroe Doktrininin başlangıçtaki versiyonu çerçevesinde, yani ABD nüfuzunun iki Amerika kıtası ile sınırlandırılmakla gerçekleşse dahi. Bu hiç de şu demek değildir: Avrasya değişik bölgeleri ABD denetiminden çıkarma-

ya çabalarken Latin Amerika dünyasını destabilize etmekten el çekmelidir. ABD'ye karşı jeopolitik baskının tüm düzeyleri eş zamanlı uygulanmalıdır: Avrasya karşıtı Atlantikçi politikanın aynı anda stratejik blokun (Varşova Paktı) ve devlet birliğinin (SSCB) çöküşüne, ve etnik-teritoryel bölünmenin müteakip süreçlerine "sponsorluk" yaptığı gibi. Heartland, Deniz Gücüne (*Sea Power*) dengiyle misillemede bulunmalıdır. Tüm bunlar ABD konusunda Rusya "dış jeopolitiği"nin merkezi hedefidir. Dolayısıyla daha detaylı bir analiz bu çalışmanın sınırlarını aşmaktadır.

"Batı" terimi ile ifade edilen ikinci realite başka bir anlamı içermektedir. Bu, son onyıllarda jeopolitik anlamı değişen Avrupa'dır. Yerküresinin geri kalan kısmı için geleneksel olarak metropol olan Avrupa, ilk kez stratejik, kültürel, ekonomik, siyasal vs. olarak koloni durumuna düştü. Amerika sömürgeciliği, daha önceki açık ve katı biçimlerden farklılık arz etse de, anlamı aynen devam ettirmektedir. Şu anda Avrupa'nın kendine özgü jeopolitiği ve coğrafi iradesi yoktur. ABD'nin Avrasya'daki yardımcı üssü ve Avrasya ile çatışmanın en büyük ihtimalle çıkabileceği yer olması sebebiyle fonksiyonları sınırlanmaktadır. Bu durum otomatik olarak şuna yol açmaktadır: Amerika karşıtlığı çizgisi, Avrupa devletlerini daha önce hiçbir zaman görülmemiş bir projede birleştirerek onların ortak jeopolitik alternatifi hâline gelmektedir. Avrupa'nın Maastricht'te birleşmesi, bütünsel ve bağımsız bir organizma gibi tarihi anlamını ve jeopolitik egemenliğini geri almaya iddialı bir Avrupa'nın zuhur etmesinin ilk sinyalidir. Avrupa, ne Ruscu, ne de Amerikancı olmak istiyor. "Soğuk Savaş"ın son bulmasından sonra bu irade tüm şümulü ile tezahür etmektedir.

Şimdi sorabiliriz: Avrasya'nın kendi batı yarımadasıyla ilişkileri genel hatları ile ne durumdadır?

Salt jeopolitik bakış açısından, Avrasya'nın, Avrupa'yı Atlantikçiliğin, ABD'nin kontrolünden çıkarmakta mutlak çıkarı vardır. Bu, öncelikli amaçtır. Rusya, Batıda deniz sınırlarına sahip olmalıdır; bu, Avrasya'nın jeopolitik gelişmesinin stratejik zorunluluğudur. Bu tür sınırların yokluğu, bunun yerine, Avrupa'yı suni ve zorla ortadan kesen kara hattının mevcudiyeti son kertede SSCB'nin jeopolitik yenilgisini getirmiştir. Dolayısıyla, amaç, yanlışları tekrarlamamak ve durumu düzeltmektir. Kuzey,

Doğu, Güney ve Batıda Avrasya'nın stratejik sınırlarını okyanuslar (Amerika örneğinde olduğu gibi) meydana getirdiği zaman, Avrasya deniz gücünden bağımsız olacaktır. Yalnız o zaman medeniyetlerin düellosu eşit şartlarda gerçekleşecektir.

Buna göre de, Rusya'nın iki çıkış yolu vardır. Birincisi Avrupa'nın askeri işgalidir. İkincisi egemenliğini, otonomisini ve otarşisini korumak şartıyla Avrupa mekanını Moskova'nın muteber stratejik müttefiki olacak şekilde düzenlemektir. Birinci yol o kadar gerçek dışıdır ki, ciddiyetle ele alınması gerekmez. İkinci yol karmaşık olmakla beraber gerçekleşmesi mümkündür. Çünkü yarım yüzyıllık Amerikan sömürgesi olma durumu Avrupa bilincinde ciddi izler bırakmıştır.

Rusya'nın stratejik müttefiki olarak dost Avrupa'nın ortaya çıkması, sadece onun bütünlüğü hâlinde mümkündür. Aksi halde, Atlantikçi düşman, iki dünya savaşına benzer çatışmaları tahrik ederek Avrupa blokuna parçalanma ve ayrılığı enjekte edecek türlü yollar bulacaktır. Bu nedenle, Avrupa'nın birleşmesine kolaylık gösterilmeli, özellikle merkezi Avrupa devletleri, ilk sırada da Almanya desteklenmelidir. Almanya'nın Fransa ile ittifakı, Paris-Berlin (de Gaulle projesi) ekseni bir omurga kemiğidir. Bunun etrafında Yeni Avrupa'nın gövdesinin kurulması her şeyden makuldür. Almanya ve Fransa'da Atlantikçilik karşıtı sağlam siyasi gelenekler (gerek sağ, gerekse sol siyasal akımlarda) mevcuttur. Belli bir döneme kadar potansiyel ve gizli kalan bu gelenek, bir anda tüm gücüyle kendini gösterebilir. Moskova ise, olayların nihai gelişmesini beklemeden şimdiden bu çizgiye yönelmelidir.

Moskova'nın görevi, Avrupa'yı ABD (NATO) boyunduruğundan çıkarmak, onun birleşmesine önayak olmak, Moskova-Berlin gibi başat dış politika ekseni vasıtasıyla Merkezi Avrupa ile entegrasyon ilişkilerini kuvvetlendirmektir. Avrasya'ya müttefik dost bir Avrupa lazımdır. Askeri açıdan, Avrupa uzun müddet yalnız başına (ABD'siz) ciddi bir tehdit oluşturmayacak, ancak tarafsız Avrupa'yla yapılacak iktisadi işbirliği, kaynaklar ve stratejik askeri ortaklık karşılığında Rusya ve Asya'nın teknoloji sorunlarının pek çoğu çözüme kavuşacaktır.

Bu dış politika hedefinden hareketle, Rusya'nın batı bölgelerindeki iç politik durumunu incelemek gerekir.

"Tampon Kordonu"nu Yıkmak

"Rus Batısı"nın jeopolitik analizindeki temel formül, "Avrupa'ya Avrupalılık, Rusya'ya Rusluk" prensibidir. Burada, genelde İslam dünyası örneğindeki gibi davranmak gerekir. Yeni sınırlar kaçınılmazdır; bazı bölgeleri yeniden bölmeli, ancak her seferinde başlıca amaç, Batıda azami etnik-kültürel, ekonomik ve sosyal serbestliğe sahip olan, ama stratejik yönden Moskova'ya bağımlı dost-bitaraf oluşumlar meydana getirmektir. Maksimum hedef, tüm Avrupa'nın "Finlandiyalılaştırılma"sıdır. Fakat Rusya'nın hemen yanı başında bulunan mekanların yeniden düzenlenmesinden başlamak lazımdır.

Burada hemen karmaşık bir problem, "tampon kordonu" ortaya çıkmaktadır. Atlantikçi jeopolitikçiler, Rusya'nın Avrupa ile (özellikle Almanya ile) ittifakının stratejik tehlikesini gayet iyi anlamakta ve mutat olarak buna her vasıtayla engel olmaya can atmaktadırlar. Deniz gücünün en etkili aracı, "tampon kordonu"dur. Bu, hem batı, hem doğu komşularına düşman ve Atlantikçi kutupla direk bağlı olan birkaç sınır devletten ibaret bir şerittir. Bu türden "tampon kordonu" rolünde ananevi olarak Polonya ve daha güneydeki Çekoslovakya, Romanya vs. Doğu-Avrupa ülkeleri bulunmaktadır. Bu "kordon" düşüncesini jeopolitikçi Mackinder üretmişti. Asrın başlarında ve II. Dünya Savaşı arifesinde bu, oldukça başarılı şekilde hayata geçirilmiştir. Hem de her iki durumda maksada varılmıştı: en nihayette iki kıtasal devlet, Rusya ve Almanya arasında çatışma çıkmıştı ki, neticede stratejik zaferler Atlantikçilere nasip olmuştur. Amerika, Batıdaki başat durumunu, Avrupa'nın kanını akıtan ve bilhassa Almanya ve Rusya'yı (Atlantikçiliğin iki başlıca rakibi) takatten düşüren dünya savaşına borçludur.

Açıktır ki, bu türden bir "tampon kordonu", küçük, kindar, tarihen sorumsuz halk ve devletlerin delice iddiaları ve bir deniz gücü olan Batıya karşı köle gibi bağımlıkları ile şu anda bile ortaya çıkmaktadır.

Mevzubahis olan, Baltık Deniz ile Karadeniz arasında jeopolitik bir alanın tezahür etmesidir. Buraya da Avrupa'ya tam bir unsur

olarak giremeyen, ancak Moskova ve Avrasya'dan da şiddetle uzaklaşan devletler dahildir. Yeni "tampon kordonu" üyeliğine adaylar şunlardır: Batılık halkları (Letonyalılar, Litvanyalılar, Estonyalılar), Polonya (Batı Prusya dahil), Beyaz Rusya (bu düşünce lehinde Avrasya karşıtı olan Katolik azınlık lobi yapmakta), Ukrayna (özellikle, Uniat[1]-Katolik olan Batısı), Macaristan, Romanya (yine Uniatların etkisi ile), Çek Cumhuriyeti ve Slovakya. Burada, Batının geleneksel nüfuz dairesine mensup olan Doğu Avrupa'nın Katolik kesiminin her tarafta sözkonusu olduğu görülmektedir. Bir de burada jeopolitik tarihinde defalarca kıtasal oluşumların -Rusya İmparatorluğu, Avustruya-Macaristan, yakın geçmişte SSCB'-ninyıkılışında manivela olan ülkelerle yüz yüzeyiz.

Avrasya'nın hedefi, bu kordonun hiç mevcut olmamasıdır. Bu, hem Avrupa'nın, hem de Rusya'nın menfaatinedir. Bu teşekküller, devlet sıfatıyla değerlendirildiklerinde temelsiz, etnik ve inanç açısından çelişkilidirler; stratejik ve ekonomik olarak gelişmemiş ve kaynaklardan yoksunlar. Diğer bir deyişle bu yapmacık devletler, sadece Atlantikçilik tarafından sunice desteklenen stratejik alanlar olarak bir anlam ifade etmektedirler. Her tarafta bunları Avrasya'ya bağlayan faktörler (ya Ortodoksluk, ya Slav akrabalığı bilinci, ya Rus nüfusun varlığı, tarihi yakınlık ya da aynı anda birkaç unsur vs.) mevcuttur. Bununla beraber, Batıyla yakınlaştırıcı tam aksi faktörler (Katoliklik, Uniatlık, etnik ötekilik, siyasal egemenlik gelenekleri vs.) mevcuttur. Henüz bu teşekküller bir bütünden ibaret olmayıp bahsedilen iki eğilimden herhangi birini tercih edememektedirler. Buna göre de, kelimenin tam anlamıyla "tampon kordonu"na dönüşmektedirler. Doğuyla entegrasyona bir tür, Batıyla entegrasyona başka tür unsurlar engel olmaktadır. Buradan da, bu ülkeleri tahrik eden daimi iç ve dış istikrarsızlık doğmaktadır. Bu istikrarsızlık, deniz gücünün değirmenine su taşımakta, Avrasyacı jeopolitik ve kıtasal blok yolunda sürekli bir engel oluşturmaktadır.

"Tampon kordonu"nu bertaraf etmenin yegâne yolu, yeni oluşan devletleri salt jeopolitik etkenler temelinde büsbütün yeniden paylaşmaktır. Bu hiç de toprakların otomatik olarak başka dev-

• • • •

1 Ukrayna ve Beyaz Rusya'nın yanı sıra Doğu Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Ortodoks olmakla beraber Roma Papalığına bağlı kalmak isteyen kiliseler -Ç.n.

letlere ilhakı demek değildir. Bu devletlerin yerine bir federasyon veya birkaç devletin tesis edilmesinden bahsedilebilir ki, bunların jeopolitik eğilimleri kesin olsun. Hem etnik, hem kültürel, hem de inançsal yönden yekpare olan küçük teşekküllerin büyük jeopolitik bloklara entegrasyonu kolay olacaktır. Rusya ve Avrupa ile sarsılmaz müttefiklik ilişkilerinin mevcudiyetinde ise yeni sınırlar gerçek bir mesele anlamına gelmeyecektir. Dahası, sadece "tampon kordonu"nun yokluğu "Dublin'den Vladivostok'a" kadar olan mekanı Avrasya'nın işbirliği, iş ortaklığı ve stratejik partnerliği alanına çevirerek bu genel Avrasya münasebetlerini normalleştirebilir.

Baltık Federasyonu

Rusya'nın yanı başında bulunan komşu batı kuşağının tamamına daha ayrıntılı olarak göz atalım. Tüm bu alan, birkaç kısma ayrılmaktadır. Kuzeye doğru, Norveç'ten Finlandiya'ya kadar devam eden İskandinav kuşağı uzanmaktadır. Finlandiya'nın genel jeopolitik projeyle ilişkisini, Kuzeye ayrılan bölümde konu etmiştik. Burada, azami kültürel otonomiye sahip, ancak Avrasya Blokuyla stratejik entegrasyona giden bir Karel-Fin etnik-teritoryel oluşumunun meydana getirilmesi mevzubahistir. Norveç ve İsveç, aynı zamanda Baltık cumhuriyetleri, Karel-Fin problematiğinden ziyade daha geniş bir başka jeopolitik kontekste aittir.

Burada biz daha genel bir konu ile, Baltık ve İskandinavya'nın jeopolitiği ile karşılaşmaktayız. Bu halde, İsveç jeopolitikçisi Rudolf Kjellen'i ("*jeopolitik*" teriminin mucidi) izlemek ve tüm Baltık bölgesini, Almanya çevresinde yapılanan Orta Avrupa'nın kuzey uzantısı olarak ele almak en uygunu olacaktır. Kjellen'e göre, İskandinav jeopolitiği Almanya ile etnik, kültürel ve coğrafi müşterekliğe dayalı bir stratejik birleşme dışında bir gelişme gösteremez. Ancak bütün bu yapının tutkalı Prusya -İskandinavyalılar için de ortak olan Protestan inancının baskın olduğu Alman Devleti- olmalıdır. Protestan-İskandinav Bloku, Prusya'nın, Berlin'in kuzeyde bir devamı olmalıdır. Bu nedenle, bahsi geçen tüm bu mekan, kendisini bir bütün olarak algılamaya başlarken, Prusya'nın jeopolitik birliğinin yeniden ihdası olmadan yapamaz. Şu anda Prusya

mevcut değil; toprakları Almanya, Polonya ve Rusya arasında paylaşılmıştır. Demekki, siyaseten "tarafsız" ve Moskova'ya dost bir Balkan Federasyonu vücuda getirmenin en önemli önkoşulu hazır değildir. Sözkonusu bölgeyi Avrasyacı prensiplere göre düzenlemenin pratik imkansızlığı buradan kaynaklanmaktadır.

Salt teorik düzeyde bu problem iki aşamada çözülmektedir:

1. Tarihi Prusya hudutları çerçevesinde yeni etnik-mezhebi bir mekan tesis edilmektedir. Bunun teşebbüsçüleri Moskova ve Berlin'dir. II. Dünya Savaşı sırasında elde edilen Prusya topraklarının bir kısmından (Kaliningrad vilayeti) taviz vermekle adı geçen eksen figüre hayat hakkı tanıyan Rusya'ya karşı bu teşekkülün bağlılığı burada ortaya çıkacaktır.
2. Prusya çevresinde Baltık devletlerinin bir blokta stratejik birliği süreci başlamaktadır. Bu bloka Norveç, İsveç, Almanya, Estonya, Finlandiya-Karelya, Danimarka ve mümkünse Hollanda girmektedir. Polonya, Litvanya ve Letonya'ya özel statü tanınmaktadır. Tüm ülkelerin NATO'dan çıkması ve Baltık havzasında silahtan arındırılmış bir bölgenin kurulması zorunlu bir koşuldur. İleride stratejik denetim Moskova'ya ve "tarafsız Avrupa"nın Silahlı Kuvvetlerine, yani Avrasya savunma kompleksine geçmektedir.

Bu sistemde yegâne zayıf unsur, Katolik mezhebinin üstünlük teşkil ettiği Polonya ve Litvanya'dır. Sözkonusu ülkeler, deniz gücü jeopolitiğinin Avrasya'ya ve kıtasal blok oluşumu ihtimaline karşı yönelmiş başlıca kaldıracı olmuştur. Üstelik, tarihte Leh-Litvanya knezliğinin ehemmiyetli bir siyasal bağımsızlık örneği bulunmaktadır. Bazı tarihçiler (özellikle, Spengler) coğrafi olarak genel hatlarıyla Polonya ve Litvanya'nın tarihi sınırlarına tekabül eden özel "Baltık medeniyeti"nden söz etmişlerdir. Fakat belirli tarihi şartlar bu medeniyetin tam olarak gelişmesini engellemiş ve onu (Spengler'in ifadesi ile) "sonuçsuz" (*abortif*) bırakmıştır. Kabul etmek gerekir ki, bu problemin hiçbir olumlu çözümü yoktur; çünkü şu şekilde formüle edilmektedir: ya Leh-Litvanya mekanı bağımsız bir jeopolitik gerçeklik olarak varolacak (ve Prusya ekseniyle Avrasya yanlısı Baltık birliği yolundaki baş edilemez bir mania olacak), ya da bu yapının dilimleri diğer jeopolitik bloklara entegre edilecek, kendisi de parçalanacak ve rüşeym hâlinde can

verecektir. Bu bölgede Katoliklik temelli her türlü entegrasyon, gerek Doğu (Moskova) ve Kuzey (İskandinav Protestan alemi), gerekse de Batı (Almanya) konusunda gerginlik doğuracaktır. Dolayısıyla bu ülkelerin Katolik olmayan politika eğilimlerini savunan güçleri, yani laik "sosyal demokrasi" taraftarları, neo-putperestler, "etnosentristler", Protestan ve Ortodoks dini çevreler, etnik azınlıklar Avrasya'nın Polonya ve Litvanya'daki esas jeopolitik partnerleri olmalıdır. Bundan başka, Polonya-Litvanya ilişkilerindeki etnik gerginlik fevkalade önemli bir unsurdur ki, istifade etmek ve mümkünse şiddetlendirmek gerekir.

Prusya'nın yeniden ihya edilmesi büyük ölçüde Polonya'yla ilgili problemleri, geriye sadece güney yolunu bırakmak suretiyle (çünkü Baltık bölgesi Alman-Rus kontrolünde olacak) çözdüğü halde, Litvanya'ya gelince mesele daha da çetrefilleşmektedir. Çünkü bu ülke Katolik dünyasının en kuzey parçası olmakla beraber Baltık denizinde uzun bir kıyı hattına sahiptir. Ayrıca, Rus mekanını Orta Avrupa'nın uç noktasından ayırarak ne bu aleme, ne de diğer aleme mensup olmaktadır. Atlantikçi jeopolitikçilerin bu durumu kullanmakta geç kalmayacakları aşikârdır: onlar Litvanya'yı ihtilaf kaynağına ve Avrupa'nın yeniden düzenlenmesinde başlıca bir engele dönüştüreceklerdir. Litvanya'nın jeopolitik durumunun Avrasya projesi için olumsuz sonuçlarını, tüm bu havzanın stratejik birliğini pekiştirmek ve bunu kuzey-batıdan İsveç-Danimarka halkası ile çevrelemekle yalnız kısmen sınırlamak mümkündür.

Katolik-Slavlar Orta Avrupa'ya Mensuptur

Biraz güneye inmekle, Slav-Katolik veya Uniat bölgesine varmaktayız. Burası Polonya'dan Batı Beyaz Rusya ve Batı Ukrayna, Volın, Galiçya, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti vasıtasıyla Balkan yarımadasının batısında, Hırvatistan ve Slovenya'ya kadar uzanmaktadır. Bu mekana jeopolitik olarak Macaristan, Avusturya ve Bavyera komşuluk etmekte olup sırasıyla Katolik Macarlar ve Almanlarla meskundur. Uniat kilisesi, Ortodoks Romanya'da da faaliyet göstermektedir. Bu başlıca Slav mekanı, Rusya ile etnik ve ırki akrabalığına rağmen hiçbir zaman kendisini doğu-Slav devlet-

çiliği ile özdeşleştirmemiş, hatta Moskovalı Avrasya İmparatorluğu ile bu özdeşleşme daha düşük düzeyde olmuştur. Mevcut örnekte etnik akrabalık, jeopolitik entegrasyon için yeterli bir temel teşkil etmemekte. Bu faktörün çift anlamlı oluşu, Orta Avrupa'nın organik ve birbiriyle çelişkili olmayan jeopolitik birliğinin düzenlenmesini frenleyerek tarihen Rusya ve Almanya'nın (geniş manada, Avrupa) çatışmasına ve savaşlarına sebebiyet vermiştir.

Kültürel olarak Katolik Slav halklar, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda mekan tutmuşlardır. Bu imparatorlukla yaşanan ve çöküşe götüren etnik sürtüşmeleri ise, Viyana'nın ulus-üstü emperyal jeopolitik misyon düşüncesini kaybettiği ve gittikçe daha fazla etnik "Germenizm"le özdeşleştiği bir zamanda ortaya çıkmıştır. Yegâne istisna, Bohemya, Mora ve Bosna'dır. Burada Slavlık Alman-Katolik temelden dini farklılığını başından itibaren idrak etmiştir. Bu da, Gus savaşları, Reformasyon galeyanı ve tarikatların kıvılcımıyla (Bosnalı Sırp hacılar örneğinde) ifadesini bulmuştu. Jeopolitik bakışaçısından tüm bu halklar, Orta Avrupa'ya aittir ve Orta Avrupacı Merkez (bu doğal olarak Almanya'dır) etrafında yapılandırılmalıdırlar. Moskova'nın bu bölgelere doğrudan etkisi öncelikli olamaz; çünkü etnik akrabalıkyalnızca kültürel-tarihi ve manevi-mezhebi ayrımın altını çizmektedir.

Bu mülahazalardan hareketle, Rusya, Doğu Avrupa ülkelerini Alman kontrolüne bırakarak onlar üzerinde doğrudan denetimini terk etmelidir. Burada, Moskova, bunun kendiliğinden oluşacağı ana kadar pasif bir şekilde beklememelidir. Tüm hassas problemlerin çözümünde jeopolitik bir pay kazanarak Berlin'le birlikte bu sürecin inisiyatifçisi ve gerçekleştiricisi olmak için bu alanda organik süreçlere aktif olarak destek olmalıdır. Bu bağlamda, Uniat ve Katolik nüfusun yoğun olarak bulunduğu Batı Ukrayna-Galiçya ve Güney Karpatların (Zakarpatye) bazı kısımlarındaki üstünlükten feragat etmek icap edecektir. Bu, Beyaz Rusya'nın birkaç bölgesi için de geçerlidir. Bazı topraklar üzerindeki doğrudan siyasal hakimiyetinden feragat etmekle Moskova karşılığında tüm Orta Avrupa bölgesinin en batı hudutlarında stratejik mevcudiyet hakkı elde edilmelidir. Tüm Orta Avrupa'nın yeniden düzenlenmesinin anlamı burada yatmaktadır. Moskova, Katolik-Slav mekanının tamamına Berlin'in emrinde Orta Avrupa'ya entegre

edilme imkanını tanımalıdır, yani burasını da Kuzey-Güney prensibine göre çevrelemelidir. Bu birliğin içinden çıkarılması gereken tek ülke (tüm Orta Avrupa yapısının iki güçlü tarafça (Rusya ve Almanya) himaye edilmesi için bahsettiğimiz nedenlerden dolayı) Litvanya'dır. Burada Batı-deniz gücü büsbütün dışarıda tutulmalıdır. Çünkü aksi halde tüm bu sözkonusu kuşak, "tampon kordonu"na dönüşerek karşıt bir anlam kazanacaktır (gerçi bu, tam da bu tür bir "kordon"un meydana çıkmasını önlemek için kurulmaktadır).

Beyaz Rusya ve Velikorusya'nın Birleşmesi

Doğu Avrupa'nın mezhebi yapısını dikkate alan bir haritada güneye yöneldikçe Ortodoks nüfusun Katolik nüfusu sıkıştırarak daha da batıya hareket ettiği açıkça görülür. Bazı Sırp toprakları Adriyatik Denizi kıyılarına ulaşmakta, bundan başka Arnavutlar arasında belli oranda Ortodokslar da bulunmaktadır (bağımsız Arnavutluğun kurucusu Ortodoks papaz Fan Noli idi).

Beyaz Rusya, Ukrayna'nın merkezi kısmı, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Bulgaristan'ı kapsayan bu topraklar çift yüzlü jeopolitik bir tabiata sahiptir: coğrafi olarak Orta Avrupa'nın güney kısmına, kültürel ve inançsal yönden ise Rusya-Avrasya'ya mensuplar. Bu halkların dini kimlikleri güneyde İslam'a, batıda ise Katolikliğe karşı koymakla oluşmuş olup milli mefkureleri Ortodoksluka ayrılmaz biçimde bağlıdır. Bilhassa (Ukrayna şöyle dursun) Rus-Moldova, Rus-Romen münasebetlerinde pek çok şey yerli yerinde değilken, Moskova ne bölge üzerindeki jeopolitik kontrolü tamamıyla Almanya'ya devredebilir, ne de kendisinin bu ülkelere doğrudan siyasal etkisini beyan edebilir. Rusya'nın en yoğun tarihi ilişkileri Sırbistan'la olmasına rağmen, bunların temelinde tüm bölgenin entegrasyon taktiğini kurmak imkansızdır. Zira Sırbistan'ın da Ortodoks komşularıyla geleneksel olarak yeteri kadar gerilmiş ilişkileri mevcuttur. Bundan başka, Rusya'nın Balkanlardaki jeopolitik stratejisinin genel tablosunu Güneyle ilgili bölümde aydınlattığımızdan burada Beyaz Rusya, Ukrayna ve Romanya'nın (Moldova'yla birlikte) kapsadığı teritorileri daha somut olarak değerlendirmemiz gerekir.

Beyaz Rusya'nın jeopolitik tablosu oldukça berraktır. Beyaz Rusların Lehleşmiş küçük bir kısmı (Katolik ve Uniatlar, ve aynı zamanda Lehler) dışında nüfusun baskın çoğunluğu kati şekilde Rus mekanına mensuptur ve merkezi Avrasya etnisitesinin bir öznesi, yani kültürel, dini, etnik ve jeopolitik anlamda "Rus" olarak değerlendirilmelidirler. Dilsel spesifiklik, etnik ve kültürel birtakım vasıflar büyük resmi değiştirmez. Buna göre de, Moskova Beyaz Rusya'yla en yoğun bir biçimde kaynaşmalıdır. Burada Beyaz Rusların kültürel ve dilsel özgünlüklerinin teşvik edilmesinin tüm Avrasya entegrasyon sisteminde önemli ve olumlu bir husus olduğunu unutmamak gerekir. Bir devlete mensup etnisiteler konusunda bu prensibi, hudut halkları veya komşular örneğinde olduğu gibi katiyetle izlemek icap etmektedir. Beyaz Rusya'da merkezkaç ve tahripkâr eğilimlere karşı içilmesi gereken yegâne acı ilaç, Katolik ve Uniatların topluca oturdukları bazı bölgeleri (bunlara Orta Avrupa mekanına girmek için yeterli olacak düzeyde otonomi tanımaya varacak nitelikte) özel bir idari kategoriye ayırmaktır. Beyaz Rusya'yı, Moskova'nın doğrudan ve katı kontrolüyle ne pahasına olursa olsun bir bütün olarak tutmaya çabalama, Rusya'nın batı komşuları yönünde de potansiyel bir jeopolitik çatışmaya yol açacaktır. Sözkonusu durumda bu çatışma (örneğin, Litvanya'dan farklı olarak) ilgili tüm tarafların menfaatleri doğrultusunda çözülebilir.

Beyaz Rusya'yı, Rusya'nın bir bölümü olarak telakki etmek gerekir. Bu yüzden, onunla entegrasyon, etnik türdeş mekanın tüm örneklerindeki iç düzenlemede öncelikli olan Batı-Doğu ekseni doğrultusunda yapılmalıdır. Rusya'nın günümüzdeki batı sınırları fersah fersah öteye taşınmalıdır. Bu nedenle, bütünsel bir jeopolitik resimde Beyaz Rusya toprakları batı hudutlarından ziyade merkezi bölgeye ait olacaktır.

Ukrayna'nın Jeopolitik Parçalanması

Ukrayna meselesi, bu devletin jeopolitik bileşenleri modelinin benzer olmasına rağmen daha da girifttir. Burada Ukrayna'nın jeopolitik büyüklüğünün mühim bir rol oynamakta olduğu doğrudur. Ukrayna, ölçüsüne göre birçok iri Avrupa devletini geçen devasa

Ukrayna'nın dört jeopolitik bileşeni: 1. Batı Ukrayna (Orta Avrupa'ya ait), 2. Malorusya (Dinyeper nehrinin sol kıyısı), 3. Dinyeper'in sağ kıyısı (Velikorusya'ya meyleden bölgeler), 4. Kırım (Avrasyacı bağımsız jeopolitik oluşum).

bir teritoryel teşekküldür. Bu ülkede hem ayrımcılık hem de siyasal egemenlik eğilimleri tarif edilemeyecek derecede aktiftir. Ukrayna bir devlet olarak herhangi bir jeopolitik anlamı haiz değildir; ne evrensel düzeyde özel kültürel değeri, ne coğrafi eşsizliği, ne de etnik özgünlüğü vardır. Tarihi anlamını, "Ukrayna" ismiyle, yani "kenar bölge" (*okraina*), "hudut toprakları" olarak adlandırılması betimlemektedir. Kiev Rusyası devrinde şimdiki Ukrayna doğu Slav devletçiliğinin merkezi iken, Vladimir (daha sonra Moskova) doğu, Novgorod ise kuzey kenar bölgeleri ("*ukraina*") addedilmekteydi. Ancak Rusya (Rus') Slav Devleti'nden Avrasya İmparatorluğu'na dönüştükçe en büyük merkezlerin jeopolitik işlevleri de radikal biçimde değişti. İmparatorluğun başkenti Moskova oldu, Kiev ise Avrasya ve Orta Avrupa etkilerinin karşılaştığı ikincil bir merkeze

dönüştü. Burada, herhangi bir kültür sentezi mevzubahis değildir. Büyük ihtimalle, daha fazla arkaik, müstesna Rus Ortodoks katmanları, Batı Avrupa'nın dinamik, daha fazla "çağdaş" tesirlerine –özellikle batı Polonya ve güney-batıda Avusturya-Macaristan vasıtasıyla- maruz kalmıştır. Şüphe yok ki, Ukrayna kültürü ve dili kendine özgü ve benzersizdir, fakat herhangi bir evrensel boyuttan yoksundur. Büyük ölçüde Ukrayna etnisitesini vücuda getiren Kozaklar (*Cossaks*) yerleşim yerleri, bağımsızlıkları, özel ahlâki, ekonomik ve sosyal düzenleri ile farklılık arz etmekte idi. Bununla beraber, tüm bu unsurlar jeopolitik bağımsızlık için yeterli olmamaktadır. Üstelik, başlıca nehirlerin (Dinyester, Dinyeper) birbirine paralel şekilde aktığını gösteren ülkenin akarsu haritası da Ukrayna devletçiliğinin ağır geliştiğini izah etmektedir.

Bu nedenle, Ukrayna'nın bağımsız mevcudiyeti (bilhassa çağdaş sınırlar çerçevesinde) sadece "tampon kordonu" olarak bir mana ifade eder. Çünkü çelişkili jeopolitik eğilim unsurları bu ülkenin ne Doğu, ne de Batı Blokuna, diğer bir deyişle, ne Rusya-Avrasya'ya, ne de Orta Avrupa'ya tamamen birleşmesine izin vermektedir. Tüm bunlar Ukrayna'yı sözde varolmaya ve deniz gücünün Avrupa'daki stratejisine jeopolitik açıdan hizmet etmeye mahkum etmektedir. Bu anlamda Ukrayna'nın rolü, Baltık cumhuriyetleri ile benzerdir. Bu çerçevede bir zamanlar "Karadeniz-Baltık federasyonu" kurulması projesi ciddiyetle tartışılmıştı. Bu, tipik bir "tampon kordonu", Doğu Avrupa'da istikrarsızlığı teşvik etmeye ve bir düzine askeri çatışma çıkarmanın önkoşulunu hazırlamaya hizmet edecek tahripkâr bir jeopolitik oluşum demek idi. Şu anki sınırları ve "egemen devlet" statüsü ile Ukrayna'nın varlığı, Rusya'nın jeopolitik güvenliğine vurulan, topraklarına müdahale ile eşdeğer görülebilecek korkunç bir darbeyle özdeştir.

Üniter Ukrayna'nın daha fazla yaşamını sürdürmesine izin verilemez. Bu ülke, jeopolitik ve etnik-kültürel gerçekliklerin çeşitliliğine uygun surette birkaç kuşağa bölünmelidir.

1. Doğu Ukrayna (Çernigov'dan Azak Denizine dek Dinyeper'in doğusundaki tüm bölgeler), Velikorus çoğunluğun ve Ortodoks Malorus nüfusun yoğun biçimde meskun olduğu bir alandır. Bu bölgenin tamamı, şüphesiz Rusya'ya yakındır, onunla kültürel, tarihi, etnik, dini yönden bağlantılıdır.

Burası, gayet iyi benimsenmiş, teknik olarak gelişmiş bir vilayet olup geniş otonomi ve Moskova ile mutlak ve sarsılmaz ittifak eşliğinde pekala bağımsız bir jeopolitik bölge olabilir. Burada, boylamsal entegrasyon, Harkov vilayetinin daha kuzeydeki asıl Rus topraklarıyla (Belogorod, Kursk ve Bryansk vilayetleri) irtibatının sağlanması ve bu yapının güneye yayılması tercih edilmelidir.

2. Kırım, geleneksel olarak etnik mozayiği ile ayırt edilen özel bir jeopolitik oluşumdur. Maloruslar, Velikoruslar ve Kırım Tatarları burada mürekkep bir konfigürasyonla yerleşmişler. Burası, birbirine oldukça düşman üç jeopolitik itici güçten ibarettir. Velikoruslar Moskova yanlısı olma (Ukrayna'nın geri kalan diğer, hatta Doğu kısımlarından da saldırgan bir şekilde) eğilimindeyken, Maloruslar, tam tersine, aşırı milliyetçidir. Kırım Tatarları ise, genelde daha çok Türkiye'ye meyilli ve Rusya'ya oldukça düşmandırlar. Kırım Tatarlarının jeopolitik eğilimlerinin hesaba katılması genellikle bahis konusu değildir. Zira Türkiye tüm hususlarda Rusya'nın düpedüz jeopolitik rakibi sayılmaktadır. Ancak aynı zamanda Kırım'daki Tatarların mevcudiyetini hesaba katmamak da olmaz. Kırım'ın Rusya'ya direk birleştirilmesi, Malorus nüfusun son derece olumsuz tepkisini çekecek, ve yarımadanın Ukrayna toprakları vasıtasıyla Rusya sistemine entegre edilmesinde, ki bu genelde pek gerçekçi değildir, problemler doğuracaktır. Kırım'ı "egemen Ukrayna"ya bırakmak da mümkün değildir. Çünkü bu durum Rusya'nın jeopolitik güvenliğine doğrudan bir tehdit oluşturacak ve Kırım içinde etnik gerginliğe sebep olacaktır. Tüm bu mülahazalar dikkate alındığında, Kırım'a özel bir statü tanınması ve Moskova'nın direk stratejik kontrolünde, fakat Ukrayna'nın sosyo-ekonomik çıkarlarının ve Kırım Tatarlarının da etnik-kültürel taleplerinin göz önünde bulundurulduğu azami bir otonomi verilmesi gerektiği sonucu meydana çıkmaktadır.
3. Çernigov'dan Odessa'ya dek Kiev'in de içinde bulunduğu, etnik yönden Malorus etnisitesinin ve dilinin hakim olduğu Ukrayna'nın merkezi kısmı. Ancak, burada üstünlüğü teşkil eden mezhep Ortodoksluktur. Bu Ortokods Malorusya,

Doğu Ukrayna ile kültürel akraba olan ve şüphesiz Avrasya jeopolitik sistemine giren bağımsız jeopolitik bir gerçekliktir.

4. Batı Ukrayna türdeş değildir. Kuzeyde, ayrı bir bölge olan Volın, güneyde Lvov vilayeti (Galiçya), daha da güneyde Zakarpatye (Karpat ötesi)/(batı çıkıntısı) ve nihayet Besarabya'nın doğu kısmı bulunmaktadır. Tüm bu bölgeler müstakil birer vilayettir. Volın'da Uniatlar ve Katolikler çoğunluktadır; bu vilayet, kültürel açıdan Orta Avrupa'nın Katolik jeopolitik kısmına aittir. Hemen hemen benzeri bir tablo, Galiçya ve Zakarpatye için geçerlidir. Gerçi daha güneydeki bu topraklar ayrı bir jeopolitik gerçekliği oluşturmaktadır. Volın tarihen Polonya ile, Galiçya ve Zakarpatye ise Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile ilişkilidir. Ukrayna'nın Besarabya toprakları, Maloruslar ve Velikorusları Romenlerin ve Moldovalıların izlediği karışık bir nüfusla meskundur. Bu bölge pratikte büsbütün Ortodokstur ve Velikorusya'dan Balkanlara, Sırbistan'a çapraz biçimde giden Ortodoks kuşağını meydana getirmektedir. Besarabya'dan Odessa'ya kadar olan tüm bölgeyi, merkezi-Ukrayna jeopolitik alanına dahil etmek gerekir. Bu nedenle, burasını meridyene göre Dinyeper'in sol kıyı kuşağına dahil etmek mantıklı olacaktır. Adı geçen kuşak, Kuzey-Güney ekseni boyunca Rovno'dan İvano-Frankovsk'a ve daha sonra güneyde Dinyester'den Odessa'ya kadar uzanmaktadır.

Böylece, Batı Ukrayna, bu kavramın dar anlamında, üç bölgeden -Volın, Galiçya ve Zakarpatye'den- vücuda gelmektedir. Teritoryel olarak bunlar yakın olsalar da, topoğrafya (Zakarpatye, Slovakya gibi sıra dağlardır), etnik bünye ve siyasal gelenekler açısından farklılaşmaktadırlar. Günümüzde Moskova karşıtı, Batı yanlısı jeopolitik hattı faal surette yürütmekle Ukrayna'nın genel politik atmosferini aktif şekilde etkileyen bu "tahripkâr" teritorilere, Ortodoks ve genelde Rus yanlısı olan hem merkezi Ukrayna, hem de doğu Ukrayna mekanından kopmaları için öncmli ölçüde (siyasal özekliğe varıncaya dek) özerklik sunulmalıdır. Rusya'nın bu paralellerdeki stratejik hududu, Ukrayna-Polonya, Ukrayna-

Macaristan veya Ukrayna-Slovakya sınırlarının geçtiği yerlere bağlı olamaz. Bu stratejik sınır, daha da batıya doğru, en az Orta Avrupa'nın batı ucuna, en iyi halde Atlantik'e kadar uzanmalıdır. Böyle bir perspektiften hareket edilerek bu bölgenin jeopolitik açıdan baştan aşağı yeniden yapılanmasına girişilmelidir. Çünkü Doğu Avrupa'da jeopolitik değişikliklerin müteşebbisi ve Almanya'nın başlıca partneri rolünde bulunan Rusya, öncelikle bu bölgenin tamamının Atlantikçi kontrolden kurtarılması, ve onun yerine genelde Rusya ve Avrupa'nın askeri-stratejik işbirliğinden oluşan Avrasyacı kıtasal savunma sisteminin kurulması şartlarında ısrar edip muvaffak olmalıdır.

Volın, Galiçya ve Zakarpatye, ortak "Batı-Ukrayna federasyonu"nu oluşturabilirler. Bu federasyon dahilindeki entegrasyon düzeyi, somut durumlara göre serbest şekilde ayarlanabilir. Burada her şeyden önemlisi, Merkezi Ukrayna (Kiev toprakları) ile Batı Ukrayna arasından kültürel-mezhebi bir sınır geçirilmelidir ki, Ortodoks topraklar, ahenk bozucu merkezi-Avrupa Katolik veya Uniat etkisinden kaçınabilsin.

Ukrayna faktörü, Rusya'nın batı kuşağında en zayıf noktadır. Diğer yerlerde Heartland'ın jeopolitik zenginliğinin dağılması tehlikesi potansiyel düzeydeyken, ve Avrasya jeopolitik sistemi için mevzi mücadelesi, karşısına sadece önleyici hedefler koyarken; "egemen Ukrayna"nın varlığı olgusu, jeopolitik düzeyde Rusya'ya jeopolitik savaş ilanıdır (bu mesele Ukrayna'nın kendisinden ziyade, Atlantikçiliği ve *Sea Power*'ı alakadar eder). Sözkonusu olan Ukrayna'nın Atlantikçi "tampon kordonu" rolünü bilinçli olarak seçmesi değil (gerçi bazı durumlarda bu bilinçli davranış olamaz), Moskova ile entegrasyon süreçlerine aktif şekilde katılmadan veya (en azından) ayrı ayrı jeopolitik bileşenlere parçalanmadan pratikte bu rolü yerine getirmeye başlamasıdır.

Ukrayna meselesi Moskova'nın önünde duran başlıca ve en ciddi problemdir. Her ne kadar Kuzeyin ve "kutup trapezi"nin problemleri Rusya ve Avrasya'nın uzak geleceğine bağlı olmaktaysa, Sibirya'nın iskan edilmesi ve Lenaland uğruna savaş, yakın gelecek için bir anlam taşımaktaysa ve nihayet Asya Güneyinin yeniden düzenlenmesinin mevzisel stratejisi Rusya için aktüel, fakat önleyici anlama sahipse de, Batı jeopolitiği ve bu jeopolitiğin merkezi olan "Ukrayna meselesi" Moskova'nın acil önleyici

tedbirler almasını gerektirmektedir. Zira artık Rusya'ya stratejik bir darbe indirilmesi sözkonusudur. "Tarihin coğrafi ekseni"nin buna karşılık vermemesi düşünülemez.

Moskova'nın Kiev ile pürüzsüz entegrasyonunun imkansızlığı ve (bu entegrasyonun tüm objektif engellemelere rağmen gerçekleşse bile) sağlam jeopolitik bir sistem doğurmayacağı dikkate alınarak Moskova aktif bir biçimde Ukrayna mekanını yegâne mantıklı ve tabii jeopolitik modele göre yeniden düzenlenmeye koyulmalıdır.

Romanya ve Moldova: Entegrasyon, Ne İçin?

Romanya ve Moldova, tek bir Ortodoks etnisitenin -Latin dil grubuna ait bir dilde konuşan ve önemli ölçüde Slav muhitinin kültürel, dilsel ve ırki unsurlarını bünyesinde bulunduran Daklarıntorunları ile meskun bir jeopolitik bölgenin iki yakasıdır. Jeopolitik bakışaçısından Romanya ve Moldova'nın entegrasyonu kaçınılmazdır. Ancak burada Moskova bu birleşmeyi kendi amaçları doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışmalıdır ki, bu mekanı doğrudan kendi stratejik kontrol alanına dahil edebilsin. Romanya kültürü, bu toprakları Avrasya'ya direk bağlayan tipik bir Ortodoks modeli oluşturmaktadır. Bu toprakların Rusya'yla eksiksiz kaynaşmasının önündeki yegâne engel, dil faktörü ve Katolik bölgelere jeopolitik yakınlığıdır. Bundan başka, Romanya'nın batısında Banat'ta kayda değer oranda Katolik Macarlar ve Uniat Romenler bulunmaktadır.

Romanya, Moldova ve Merkezi Ukrayna'dan Ortodoks halklarla iskan edilmiş kesintisiz bir kuşak geçmektedir. Rusya topraklarını Sırbistan'la birleştiren bu kuşak, Avrasya'nın Balkanlardaki ileri karakoludur. Tüm bu bölgeyi tek bir stratejik ve kültürel alana, fiilen bir ülkeye dönüştürmek, Avrasya'nın menfaati icabıdır. Bu husus, asıl Moskova'dan Moldova-Romanya entegrasyonunun müteşebbisi olmasını talep etmektedir ki, bunun alameti farikası baştan beri Ortodoks ve Avrasyacı olarak belirlenmelidir. Burada önemli olan, Romen Ortodoks yerleşim bölgesinin doğudan ve batıdan Slav Ortodoks halkları -Ukraynalılar ve Sırplar- ile tamamlanmasıdır. Böylece, etnik olduğu kadar mezhebi alamete ve kültürel akrabalığa dayalı teritoryel entegrasyonun kesintisizliği sağlanabilecektir. Bununla birlikte, Dinyester'den

Çernigov'a kadar olan bu "Ortodoks Blok" (merkezinde birleşmiş bir Romanya'nın durması gerekir), Berlin'le işbirliği içinde bulunmalıdır. Berlin'e ise, Orta Avrupa'nın daha da batı kesimi Prusya'dan Çek Cumhuriyeti ve Slovakya vasıtasıyla Macaristan'a ve Avusturya'ya, daha sonra ise Hırvatistan'a, yani Adriyatik'e kadar olan yerler bırakılmaktadır. Buraya Polonya'nın kuzey çıkıntısı ve Doğu Prusya da eklenirse, ki bu kuzey Almanya'nın payına düşmektedir, o zaman Rusya'nın batı Balkanlar bölgesindeki tabii uzantısı, jeopolitik olarak Almanya'nın nüfuz dairesine mensup olan Orta Avrupa'daki jeopolitik dengeyi bozmadan mantıklı ve kabul edilebilir düzeyde olacaktır.

Koşul: Kan Değil, Toprak

Tüm bu hareketler Avrupa jeopolitiğinin genel tablosundan ortaya çıkmaktadır. Burada dar anlamda Orta (Almanya'nın himayesi altında) ve Batı Avrupa bölgeleri kesin biçimde ayrışmaktadır. Rusya'nın Batı Avrupa ile doğrudan bir temas noktası bulunmuyor. Buna göre de, bu alanda Avrasya stratejisinin (burada kilit unsur Fransa'dır) hayata geçirilmesi, ortak Avrupa yapısının ve Berlin-Paris ekseninin kurulmasına bağımlıdır. Batı Avrupa'da Avrasya faktörü Moskova'nın doğrudan bir politikası olamaz. Moskova burada yalnızca Berlin aracılığıyla vardır; Avrasyacı kıtasal ve anti-Atlantikçilik eğilimler burada bir ifade ile -"Almanya taraftarlığı" (Germanofillik) ile- tanımlanmaktadır. Fransızlar için "Alman taraftarlığı"ndan daha açık bir "Avrasyacılık" istenilemez. Çünkü heartland problematiği Batı Avrupa'ya Alman kıtasalcılığıyla yayılmaktadır.

Bununla beraber, bu hiç de "Batı Avrupa'nın problemlerine Rusya kayıtsız kalmalıdır" demek değildir. Tüm Avrupa'nın Atlantikçi etkiden çıkarılması Rusya'nın menfaati gereğidir. Demek ki, Moskova Batı Avrupa'nın Orta Avrupa'ya, yani Almanya'ya eşitlenmesine aktif şekilde yardımcı olmalıdır.

Burada Almanya'ya da başlıca talepleri ta başından beri ileri sürmek gerekir: Berlin'in jeopolitik üstünlüğüne açık olan Orta Avrupa'daki tüm entegrasyon süreçleri, ve Batı Avrupa'da, Avrupa devletlerini Almanya'ya yöneltmek amacını taşıyan tüm değişiklikler, Almanların kültürel, siyasal, inançsal veya ideolojik alanlarda

etnik üstünlüğü prensibine imkan vermemelidir. Avrupa Avrupalı, Orta Avrupa, Orta Avrupalı olmalıdır, yani Avrupa halklarının tüm dilsel, etnik ve dini özgünlükleri, Berlin tarafından geliştirilmeli ve teşvik edilmelidir. Berlin'in önceliği ise hiçbir surette ırki değil, bilhassa jeopolitik ve sosyal olmalıdır. Birçok Orta Avrupa halkıyla ırki akrabalığı (Slaylık) sebebiyle Moskova sorumluluk taşımaktadır. Dahası etnosentrizm ve Almanların milli, ırki kibirlenmesi Avrupa'yı sık sık kanlı çatışmalara sokmuştur. Avrupa'nın jeopolitik açıdan tepeden tırnağa yeniden düzenlenmesi sırasında Rusya, Hitler macerasına benzer facialarl önceden ihtimal dışında tutmak amacıyla Berlin'in jeopolitikle ırkı, "*toprak*la *kan*ı" kesin bir şekilde ayırmasının garantörü olmalıdır. Avrupa'nın jeopolitik yeniden yapılandırılmasında Alman milliyetçiliğinin her türlü işaretleri Berlin'in kendisi tarafından amansızca bastırılmalıdır; bütün süreçler, "halklar hukuku" ve kültürel, dini ve dilsel alanda tam özerkliğin sıkı gözetilmesi temelinde seyretmelidir.

Aynı tür talepleri, Moskova kendisi ve müttefikleri için de ilan etmelidir. Etnik temeller teşvik edilmeli ve jeopolitik merkezce yalnızca pozitif yönde, müspet bir gerçeklik, milli bir kimlik olarak faal biçimde desteklenmelidir. Tabii ki, etnisiteler arası uyuşmazlığın ve milli düşüncenin menfi yönlerinin tamamen ortadan kalkmasını beklemek mümkün değildir. Ancak tam bu sırada jeopolitik merkeziyetçilik prensibi, Avrasyacı bütünün hayati siyasal ve stratejik çıkarlarından hareket ederek iç problemleri çözüme kavuşturan, etnisiteler- üstü yüksek arabulucu vasfıyla devreye girmelidir.

Bu prensip, Yeni Avrasya Düzeni'nin kurulması gereken Rusya içindeki ve dışındaki tüm bölgeler için geçerlidir. Fakat Batı ve Avrupa örneğinde bu çok mühimdir. Çünkü 20. asrı sarsan en korkunç çatışmaların tümünün esasında bu alanlardaki etnik problemler yatmaktadır.

Avrasyacı Analiz

Ortodoksluğun Jeopolitiği

Hıristiyan Ekümeninin Batısı ve Doğusu

Ortodoksluğun jeopolitik spesifikliğinin belirlenmesinde en can alıcı husus, *Doğu* Kilisesi bahsidir. Amerika kıtasının keşfine kadar, coğrafi olarak Avrasya kıtasının kuzey-batısı, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile kesişen Hıristiyan dünyası sınırlarında, Ortodoks ve Katolik mekanları arasında bir hudut çizgisi net bir şekilde takip edilebilmekteydi. Bu bölünme, şüphesiz ki, tarihi bir tesadüf değildir. Ortodoks alemi dini ve niteliksel açıdan Doğuya yakınken, Katoliklik Batıya özgü bir olaydır. Bundan dolayıdır ki, 1054 yılında kiliselerin nihai ayrılmasına dayanan teolojik formülasyonlar da jeopolitik unsurlar barındırır.

"Filioque", yani Kutsal Ruhun ancak Babadan veya Baba ve Oğuldan[1] gelmesi üzerindeki tartışma, Hıristiyanlık ve Hıristiyanlık-sonrası medeniyetin iki -rasyonel/ferdi/batılı ve mistik/kolektif/doğulu- türünün müteakip gelişmesini ilahiyat terimleriyle önceden haber vermektedir. "Filioque"la ilgili ilavelerin Batı tarafından kabul edilmesi, sözde rasyonalist "itaatkârlık" (*subordinatizm*) teolojisine nihai yönelişi, yani Teslisin gizemli ve akıl üstü doğasını küçümseyen hiyerarşik ilişkilerin İlahi gerçekliğe girişini pekiştirdi.

"Filioque" sorununa paralel biçimde, mühim ihtilaf maddelerinden biri de, Roma kilisesinin hakimiyeti ve Papanın en yüksek

• • • •

1 Hatırlatalım ki, Ortodokslar, Kutsal Ruhun yalnız Babadan geldiğini (gerçi Oğul tarafından da müjdelendiğini) düşünürken, Katolikler onun hem babadan hem de Oğuldan geldiğini iddia etmekteler. *Filioque*, Latin dilinde "hem de Oğuldan" mealindedir.

ruhani otorite olması düşüncesi idi. Bu da Katolik "itaatkârlık"ın sonuçlarından birisi idi ki, hatta dünyanın kurtuluşunda Kutsal Ruhun takdirinde bulunan hareketlerde bile mutlak doğrusal hiyerarşiyi savunmaktaydı. Böylesi bir duruş, yerel Kiliselerin dilsel otonomisi düşüncesine ve genelde Ortodoksluk için geleneksel olan dini ibadet alanındaki sınırsız özgürlüğe tamamen zıt idi.

Ve nihayet, kiliselerin Doğu ve Batı olarak ayrılmasındaki önemli noktalardan sonuncusu, Roma'nın İmparatorlukla ilgili kutsal öğretiyi aforoz etmesi idi. Bu imparatorluk, Papaların sunmak istedikleri biçimiyle sadece Kilise iktidarına sert biçimde tabi olan dünyevi bir idari aygıt değil, Havari Pavlus'un *Selaniklilere II. Mektubu*'nda bahsedilen eskatolojik olaya "Deccalin zuhurunu engelleyen", "ilmihal hocası" ve "muhafız" olarak müdahil olan esrarengiz soteriolojik[2] bir şahs-ı manevidir.

İlahi takdirin akıl üstülüğü (mistik teolojinin üstünlüğü), yerel kiliselerin dinsel ve dilsel özgürlüğü (havarilerin Ellinci gün yorumunda kaynağını bulan) ve İmparatorluklar ve imparatorların kutsal rolleri hakkındaki doktrin (Ortodoks uyum teorisi) gibi Katoliklik tarafından Hıristiyanlığın fiilen inkar edilen hususları, Ortodoksluğu Katoliklikten ayıran belirleyici özelliklerdir.

Tüm bu farklılıklar nihai ayrılıktan yıllar öncesineden itibaren müşahede edilmekteydi. Bununla beraber, 1054 yılına kadar belirli bir dengenin korunmasına da muvaffak olunmuştu. O tarihten itibaren, Hıristiyan ekümenin jeopolitik düalizmi tamamen belirlendi ve her iki alem -Ortodoks ve Katolik- kendi yollarına devam ettiler.

1453'e (Konstantinopol'ün Türkler tarafından alınışı tarihine) varıncaya kadar Ortodoks Kilisesi jeopolitik olarak Bizans İmparatorluğu'nun kaderi ile özdeşleşmekteydi. Katolik alem ise Batı Avrupa'yı kapsamaktaydı. O zamana kadar Roma ve Konstantinopol jeopolitik, siyasal, iktisadi ve kültürel çıkarlarıyla, ayrıca, tüm entelektüel itikadi mutlaklık ve mantıksal bağımlılığı ile kiliselerin farklılığını yansıtan ve önceden belirleyen, açıkça tespit edilen ve tevile mahal vermeyen teolojik özelliği ile iki Hıristiyan "büyük alan"ı (jeopolitik kavramlarla ifade edilirse) meydana getirmekteydiler. Batı, Thomas Aquinas'ın rasyonel teolojisine dayanmaktaydı, Doğu ise, büyük aziz Gregory Palamas'ın

• • • •

2 Hz. İsa'ya itikat ederek kurtulma doktrini -Ç.n.

metinlerinde parlak şekilde tecessüm eden mistik teolojik çizgiyi devam ettirmekteydi.

Palamas'a karşı Thomas Aquinas. İşte Hıristiyan Doğu ve Hıristiyan Batının jeopolitik düalizminin mahiyetini aksettiren bir teolojik formül: arzu edilen alemin mistik tefekkürü, iktidarların uyumu ve yerel kiliselerin ayinsel yorumlarına (Ortodoksluk) karşı, rasyonel teoloji, Avrupa krallarının dünyevi işlerinde Papalığın diktası ve yegâne kutsal ayin dili olarak Latince'nin hakimiyeti (Katoliklik). Değişik bir kültürel temayüle, psikolojik belirleyiciye ve farklı spesifik siyasal yapıya sahip iki dünyanın jeopolitik olarak karşı karşıya duruşu açıkça ortadadır.

Ortodoks jeopolitiğin temellerinin genel şeması böyledir. Açıktır ki, benzeri durumlarda Bizans'ın ve Ortodoks Kilisesinin başlıca hedefi, kendi yapısını muhafaza etmek, siyasal ve dini etki alanının hudutlarını korumak, kendi bağımsızlığını savunmak idi. Bu bağlamda, Ortodoksluğun iki temel jeopolitik hasmı bulunmaktaydı:

1. *Gayri Hıristiyan dünya*: Bu dünyanın baskısı gerek Barbarların imparatorluk hudutlarına yaptıkları akınlarda, gerekse İslamlaşmış Türklerin kitlevi baskılarında görülmekteydi.
2. *Hıristiyan Batı*: Burası yalnızca "heretik Latin" toprakları olarak değil, aynı zamanda irtidadın ve inançlara ihanetin dünyası; hakikatten ve kurtuluştan haberdar olmakla beraber bunları reddetmiş, bunlara ihanet etmiş insanların ülkesi olarak telakki edilmekteydi.

Ortodoksluğun jeopolitik konumunun çizildiği böylesi ezeli ve dolgun bir tabloda, Bizans'ın çöküşünden sonra Doğu Kilisesini ve Ortodoks devletlerini uzun yüzyıllar boyunca endişeye düşürecek olan tüm jeopolitik problemlere göz atmak çok kolaydır. Bizans imparatorları belli dönemlerde iki tehditle karşılaşmışlardı: "*Türk kavuğu veya Latin mitrası*". Batıya ve Roma'ya karşı gösterilen teolojik yaklaşımın özelliğini dikkate alırsak, üçüncü bir yolun mevcut olmadığı bir durumda "Türk kavuğu" lehine seçimini yapan Ortodoksları daha kolay anlayabiliriz. Bu arada, çoğu Ortodoks Hıristiyan, Konstantinopol'ün düşüşünü, "Floransa *unia*sı (birliği)"nda "filioque" inancını kabul etme karşılığında Roma ile yakınlaşmaya çalışan Bizans'ın bu jeopolitik adımının

Tanrı tarafından cezalandırılması olarak algılamışlardı (gerçi elçilerin Konstantinopol'a dönüşü üzerine bu kabul kınanmıştı).

Bizans Sonrası Ortodoksluk

Konstantinopol'ün düşüşünden sonra tüm jeopolitik tablo keskin surette değişti. İstanbul Patriği Ortodoks Kilisesinin başı olarak kalsa da, tüm yapının intizamı bozuldu. Hatırlatalım ki, Ortodoksluğun köşe taşlarından birisi, İmparatorluğun soteriolojik işlevi hakkındaki doktrin idi. Ortodoks İmparatorluğu (ve böylece Ortodoks İmparatoru) artık mevcut olmadığından Kilise de yeni, özel ve oldukça paradoksal bir varoluş dönemine girmeye mecbur oldu. O andan itibaren bütün Ortodoks alemi, sadece jeopolitik değil, teolojik açıdan da derin ayrılıklar içeren iki kısma bölündü.

Bizans sonrası Ortodoks dünyasının birinci kısmı, Ortodoks olmayan devletlerin, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasal denetim alanında kalan Kiliselerden meydana gelmiştir. Bu Kiliseler, Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüşüne dek idari yönden Ortodoks "millet" olarak isimlendirilen, Ortodoks Rum, Sırp, Romen, Arnavut, Bulgar ve Arapları bünyesinde bulunduran bir yapıya dahil idiler. Bu Ortodokslar arasındaki âli şahsiyet, İstanbul Patriği idi. Gerçi bununla birlikte İskenderiye (Mısır'da sakin Ortodoks Rum ve Arapların başpapazlığı) ve Antakya (günümüzdeki Suriye, Irak ve Lübnan topraklarındaki Ortodoks Arapların başı) Patrikleri faaliyette idi. Küçük Kudüs Patrikliğinin yanı sıra Kıbrıs ve Sina dağlarındaki müstakil Kiliseler de özel statüye sahipti. İstanbul Patrikliği, Ortodoks aleminin tümünün manevi lideri sayılırdı. Bununla beraber, burada Katoliklikteki gibi düz bir hiyerarşi sözkonusu değildi, ve müstakil kiliseler önemli ölçüde serbestliğe sahipti.[3] İstanbul Patrikliği, Fener semtinde bulunmakta ve Patrikliğe tabi olan Rum hizmetçilere verilen "Fenerliler" (*Fanariot*) ismi de buradan gelmekte idi. 1453'ten itibaren Ortodoks dünyasının bu kısmının hem jeopolitik, hem de teolojik düzeylerde çift anlamlı bir pozisyonda olduğu kaydedilmelidir. Çünkü Ortodoks devletçiliğinin eksikliği, Ortodoksların siyasal tarihe eskatolojik

• • • •

3 Türklerden bağımsızlığını göreceli koruyan Gürcü Ortodoks Kilisesini ayrıca değerlendirmek gerekir.

bakışını doğrudan etkilemekte ve Kilisenin dünyadaki varoluşu, artık hiçbir şeyin, "kıyamet habercisi"nin gizemli gelişine mani olmadığı bir "döneklik dünyası"nda bulunması olarak değerlendirilmekteydi. İktidarların Ortodoks uyumunun kaçınılmaz reddi, Ortodoks Kilisesini (ve onun siyasal kaderiyle bağlı olan diğer kiliseleri) başlangıçtaki hâlinden başka bir şeye dönüştürmekteydi. Bu da, onun gerek teolojik ve jeopolitik eğiliminin, gerekse kutsal tabiatının değişime uğradığını göstermekteydi.

Bütüncül bir Ortodoks doktrindeki teoloji ve siyasetin karşılıklı bağımlılığının açıkça anlaşılması, Rusya'yı 15. yüzyılda izlediği ve "Moskova-Üçüncü Roma'dır" teorisiyle sıkı biçimde bağlı olan bir yolda ilerlemeye zorladı. Rusya ve Rus Ortodoks Kilisesi, Bizans sonrası doğu Hıristiyanlığının tamamen farklı bir jeopolitiğe ve hatta farklı bir dini tabiata sahip ikinci kısmıdır.

Rusya'da (*Rus*) Patrikliğin kurulması ve Moskova'nın "Üçüncü Roma" olarak ilân edilmesi, böyle bir Ortodoksluğun mistik kaderiyle doğrudan ilişkilidir. Konstantinopol'ün düşüşünden sonra Rusya (*Rus*'), hem Ortodoks siyasetin, hem de Ortodoks Kilisenin var olduğu *yegâne* jeopolitik "büyük alan" olarak kalmıştır. Rusya gerek teolojik, gerekse jeopolitik düzeyde Bizans'ın halefi hâline gelmektedir. Ancak burada Ortodoksluğu Latin Batıdan da, gayri Hıristiyan rejimlerin siyasal hakimiyetinden de farklı kılan üç temel parametre muhafaza edilmekteydi. Böylece, "kıyamet habercisinin gelişine engel olan" statüsüyle birlikte, Moskova Konstantinopol'ün tüm jeopolitik problematiğini de devraldı. Aynı zamanda, Bizans'ta olduğu gibi Rusya da iki düşman jeopolitik gerçeklikle -"Latin mitrası" ve "Türk kavuğu" ile yüz yüze geldi. Ancak sözkonusu olayda tüm tarihi sorumluluk Rus çarları, Rus kilisesi ve Rus halkı üzerine düşmekteydi. Konstantinopol'ün sukutundan sonra bu sorumluluğun Moskova'ya geçmesi olgusu, tüm gidişatı özel bir eskatolojik dramatizme bürüdü ki, bu, yalnızca son beş yüzyılda Rusların psikolojisine yansımakla kalmadı; Rus Devleti ve Rus Kilisesinin jeopolitik yönelişinde de kendisini belli etti. Buna paralel şekilde, Rus halkının "İlahi bir halk" olduğu görüşü formüle edilmekteydi.

Ancak aynı zamanda yeni bir problem alanı doğmaktaydı: Rusya hudutları dışındaki Ortodoks dünyası ile ilişkiler ve İstanbul

Patriğinin Moskova Patriğine göre statüsü. Gayri-Rus Ortodokslar bir ikilem karşısında bulunuyorlardı: ya Rusya'yı bir "kurtuluş gemisi", yeni "Kutsal toprak" niteliği ile kabul etmek ve böylece, Moskova'nın ruhani otoritesine boyun eğmek; ya da tam tersi, böylesi bir "Ortodoks çarlığı"n varolma ihtimalini reddetmek ve Moskova'ya karşı, Bizans'ın eskatolojik fonksiyonunun gayrimeşru gaspçısı olarak muamelede bulunmak. Bu seçim sonucuna göre de, diğer kiliseler ve Moskova'ya karşı kendi ilişkilerini düzenlemesi gerekiyordu. O andan itibaren Ortodoks dünyasının hem jeopolitik, hem de *teolojik* yönden farklılaşan iki kısma fiilen bölündüğü söylenebilir. Bu çerçevede, İstanbul'un nüfuz dairesinde Moskova karşıtı çizginin zafer kazandığı bilinmektedir. Demek ki, Fenerli hizmetçiler Ortodoks doktrinini öyle şartlara uyarlamışlardı ki, orada siyasal projeksiyondan söz edilemezdi. Diğer bir ifadeyle, Rum Ortodoksluğu, bütüncül bir dini-siyasi öğretiden ferdi kurtuluşun salt dini doktrinine dönüşerek kendi seciyesini değiştirdi. Ve bundan sonra, İstanbul'la Moskova'nın rekabeti, temelde Ortodoksluğun iki versiyonunun -Moskova örneğinde tam, İstanbul örneğinde ise indirgenmiş- karşı karşıya bulunuşundan ibaret oldu.

Bundan başka, Rum Ortodoksluğunun niteliğinin değişmesi, birçok anlamda onu Roma'nın çizgisine yaklaştırdı. Çünkü üç temel itikadi ihtilafın bir maddesi kendiliğinden ortadan kalktı. Fenerlilerin Vatikan'la dini yakınlaşması, birçok Ortodoks Rumun geleneksel olarak yüksek mevkileri işgal ettiği Türk idaresiyle siyasi yakınlaşmayı da beraberinde getirdi. Ortodoks dünyası üzerinde nüfuz elde etmek için Rus Kilisesiyle girişilen rekabetin eşliğinde bu tür ikiye bölünmüş bir mevcudiyet, Rum Ortodoksluğunu bağımsız jeopolitik misyonundan mahrum etmekte, onu Osmanlı yöneticileri ve Papalık elçilerinin siyasi entrikalarının daha geniş gayri Ortodoks bağlamında ikincil jeopolitik faktörlerden sadece birisi kılmaktaydı.

Her şeye rağmen, 15. yüzyıldan itibaren "Ortodoksluğun jeopolitiği" terimi, hemen hemen "Rusya'nın jeopolitiği" ile özdeş olmaya başladı.

Bununla birlikte, tüm gayri-Rus Ortodoks alemi, Fenerlilerin politikasının kontrolünde görmek doğru olmazdı. Bu alemin çeşitli

köşelerinde, teolojik ve eskatolojik üstünlüğü Ortodoks Rusluğa teslim eden karşıt halet-i ruhiye mevcut idi. Bilhassa bu, Sırplar, Arnavutlar, Romenler ve Bulgarlar için söylenebilir. Bunlar içerisinde Rus severlik (Rusofili) ve Fenerli jeopolitik temayüller ananevi olarak rekabet hâlindeydi. Bu durumun en zirve noktası, Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde bulunan Ortodoks halkların 19. yüzyılda milli ve siyasi bağımsızlıklarını yeniden elde etme amacıyla başvurdukları gözü pek girişimler zamanında tüm belirtileri ile kendini göstermişti.

Petersburg Dönemi

Konstantinopol'ün düşüşü ve Ortodoks Balkan halklarının bağımsızlık mücadelesinin başlaması arasındaki dönemde Ortodoksluk için çok mühim bir olay gelişti. Sözkonusu olay, Rusya'daki bir kırılma ve buna müteakip hemen gerçekleştirilen I. Petro'nun reformları idi. O sırada Ortodoksluğun statüsünde nitelik değişimi meydana geldi ve Doğu Kilisesinin 200 seneye yakın değişmez kalan itikat esasları o andan sonra yerinden oynadı. Başkentin Moskova'dan Petersburg'a nakli ve Patrikliğin ilgasıyla birlikte Sinod'un tesis edilmesi, teolojik ve eskatolojik anlamda Rusya'nın artık itikadi anlamda meşru bir Ortodoks İmparatorluk olmaktan vazgeçtiği anlamına gelmekteydi. Ortodoks jeopolitik modelden bir tür Protestan devletçiliğe fiilen geçiş yapılmıştı. O tarihten sonra Rus Ortodoksluğu da jeopolitik düzlemde Rusya Devleti ile yalnızca kısmen uyuşan çift anlamlı bir gerçekliğe dönüştü. İtikadi muhtevasının açıkça sarsılmasına rağmen Rusya'nın genel jeopolitik mantığı, dünyevi ve salt siyasal çıkarların dini-eskatolojik meseleler üzerinde kesin üstünlük oluşturmaya başlaması sebebiyle başlangıçtaki çizgisini (gerçi başka bir düzeyde de olsa) sürdürdü. Buna paralel olarak Batıda da geleneksel Katolik model, yerini salt milli-siyasal oluşumlara, ulus-devletlere bıraktı. Sonuçta orada da teolojik sorunsal meydandan çekildi ve daha pratik, ticari (merkantilist) ve sığ politik çıkarlar karşısında arka plana geçti. Bununla beraber, kiliselerin itikadi hizipleşmesiyle önceden tayin edilen jeopolitik denge,

Protestan ülkelerin ortaya çıkması dikkate alınmazsa, genellikle eskisi gibi kaldı.

Protestanlık jeopolitik yönden iki sektöre bölünmektedir: Prûsya Luterciliği ve İngiliz-İsviçre-Hollanda Kalvenizm'i. Zahiri benzeyiş ve her ikisinin Roma karşıtı itiraz dalgalarının eşzamanlı oluşlarının yanında Lutercilik ve Kalvinizm'in neredeyse tamamen karşıt anlamlara sahipler. Prusya Devleti'nde temerküz eden Luterci kamp, "Ahd-i Cedit" şartlarının radikalleştirilmesi noktasında Vatikan'ın hem itikadi, hem de mistik bakımdan eleştirilmesine dayanmakta idi. Bu, genel hatlarıyla Ortodoksluğun Katolikliğe karşı mutat iddialarının tekrarıydı. Luterci Prusya coğrafi olarak da Ortodoks Rusya ve Katolik Batı Avrupa arasında bulunuyordu. İngiltere'nin devlet dini hâline gelen (daha sonra ABD'nin siyasi yapısını büyük ölçüde etkileyen) Kalvenizm ise, aksine, Eski Ahit yaklaşımını ve bu yaklaşımdan hareketle Roma'nın eleştirilmesini temel almaktaydı. Kalvenizm ve ondan türeyen tarikatların coğrafi yönden de Uzak Batıya ve Avrupa'ya, Atlantik Okyanusu istikametine meyletmeleri bir tesadüf değildi.

Petro sonrası Romanovlar Rusyası Prusya modeline yakındı, yani kendi Ortodoks itikadından sapmakla, pozisyonunu ulus-devlete tedricen teslim eden Katolikliğin yarı yolundaydı. Bu bağlamda, temel jeopolitik gerilim, bir taraftan Rusya, diğer taraftan hem Avusturya hem de Britanya İmparatorluğu arasında yoğunlaşmaktaydı. Dini düzlemde bu, Ortodoksluğun Katoliklik (Avusturya) ve Kalvenizm'le (İngiltere) karşı karşıya bulunuşu idi. Önce mutlakıyetçi, sonra inkılapçı olan Fransa, cumhuriyet ideallerini ve Aydınlanmayı yaymaya çalışarak tüm bu olaylarda önemli rol oynamaktaydı. Burada şunu belirtmek gerekir ki, Rusya, Avusturya ile birtakım müşterek jeopolitik çıkarları (bilhassa, Türkiye karşıtlığı hususunda) haizken, İngiltere'nin stratejisi, Osmanlı İmparatorluğu'nu desteklemek dahil her alanda pratik olarak Rusya'nın stratejisine zıt idi.

Her şeye rağmen, Petro sonrası Rusya dahi Bizans jeopolitiğinin ana hatlarını miras edinmişti. Gerçi "Üçüncü Roma" düşüncesinin itikadi bütünlüğü ihlal edilmişti. O andan itibaren, tarihte "İlahi inançlı halk"ın hiçbir zaman bir bütün olmayan ve teolojik yönden kanıtlanmayan yolunun yalnızca mekanik olarak devamından

bahsedilebilirdi. Bu dönüşüme paralel şekilde, maddi ve sığ politik menfaatler dış politikada daha büyük rol oynamaya başladı. Dini faktörler de salt devletin dünyevi alandaki yararına olan şu veya bu siyasi hareket için çoğu defa bahane niteliğinde kullanıldı.

Ortodoks Halkların Milli İstiklâli

19. Yüzyılda Yunan, Sırp, Bulgar, Arnavut, Romen vs. birçok Ortodoks halk Türklerin siyasi hakimiyetinden etkin bir şekilde kurtulmaya başladılar. Burada dini etken milli kurtuluş mücadelelerinin temel motiflerinden birine dönüşerek ehemmiyetli bir yer tuttu.

Yeni Ortodoks devletlerin belirmesi ve Osmanlı İmparatorluğunun dağılması, birtakım jeopolitik ve ideolojik faktörlerin sonucuydu:

1. Türklerin siyasi hakimiyetlerinin yozlaşması, Yunanların ve diğer Balkan halklarının milli duygularının gelişmesine imkan verdi. Bu da, Aydınlanma düşüncelerinin yayılmasına kolaylık sağladı. Bu olayda, "modernist etkiler"in beşiği Fransa önemli rol oynadı.
2. Türkiye'nin jeopolitik düşmanı niteliğindeki Rusya, hasmını içeriden çökertmek için bu durumu aktif şekilde kullandı. Yunanistan ve Balkanlardaki Rus ajanları çabalarını, Ortodoksların taleplerini desteklemeye teksif etmişlerdi. Bu çabalara, Rusya'nın jeopolitik baskısı da eşlik etmekteydi.
3. Ortodoks halkların kendine has dini rönesansı başladı, siyasi ve milli bağımsızlık uğrunda mücadele düşüncesi, eskatolojik karakterli mesiyanik sezgilerle bir arada bulunmaktaydı.

Sözkonusu dönemde, Büyük Yunanistan (veya Büyük Ülkü, *Megale Idea*), Büyük Bulgaristan, Büyük Sırbistan ("alın yazısı"), Büyük Romanya vs. siyasi-ideolojik konseptler şekillenmişti.

Megale Idea

Büyük Yunanistan taraftarları, Yunan topraklarını Türklerden tamamen geri almayı ve "Yeni Bizans"ın yeniden ihdasına, Çar

iktidarının tesisine ve İstanbul Patriğinin tüm Ortodoks dünyadaki liderlik rolünün iadesine çalışmaktaydılar. Amansız mücadele ve milli isyan neticesinde 1830 yılında Yunanlar Peleponez ve Mora çevresinde küçük bağımsız bir devlet elde edebilmişlerdi. 1913'deki Balkan savaşlarından sonra bu devlet topraklarını iki katına çıkarmıştı. Bu meyanda "Büyük Ülkü"nün gerçekleştirilmesi, diğer Ortodoks devletlerin jeopolitik çıkarlarıyla çatışmaktaydı. Şöyle ki, Yunanlar, Makedonya, Trakya ve diğer toprakların kendi devletlerine ilhak edilmesini talep etmekteydiler ki, buralarda Sırplar ve Bulgarlar da hak iddia etmekteydiler. Bu planın doruk noktası, Konstantinopol'ün (İstanbul) Türklerden kurtarılması idi. Ancak tüm bu proje, Yunanistan'ın Atatürk Türkiyesi ile giriştiği ve Yunanlıların darmadağın olduğu savaştaki mağlubiyetiyle feci biçimde sona erdi. Sonuçta, Anadolu'nun Rum nüfusu kitlevi şekilde Yunan topraklarına göçmeye mecbur edildi.

Önemle kaydedilmelidir ki, Yunan milli kurtuluş mücadelesi hiçbir surette Fenerli ruhbanlar ve İstanbul Patrikliğince takdirle karşılanmadı ve teşvik edilmedi. Bunlar, siyasal açıdan Rusya jeopolitiği veya özgürlüğe can atan Balkan halklarından ziyade Osmanlı İmparatorluğu ile dayanışma içinde idiler. Dahası, Türk İmparatorluğunun çöküşü, Rusya dışında kalan Ortodoks alemde Fenerlilerin dini önderliği açısından bir felaket oldu. Buna göre de, Yunan milliyetçiliği ve "Büyük Ülkü", açık seçik bir Ortodoks karakterde olsa da, ta başından beri Rus ajanlarının yanı sıra Fransız Aydınlanması taraftarlarının önemli nüfuz sahibi oldukları Mason tipli bazı özel gizli örgütlerce ilerletildi. Diğer bir ifadeyle, Türk egemenliğinden kurtulduğu kritik dönemde Yunanistan'daki Ortodoks düşünce, Rusya ve diğer Akdeniz bölgelerindeki Yunan diasporasıyla ilişkili olan paralel dini bir yapının kazanımı idi. İlginçtir ki, genetik ve politik olarak Fenerlilerle irtibatlı olan Yunan aristokrasisi, artık bağımsızlığın elde edilmesinden sonra daha çok Avusturya ve Almanya'ya meylederken, içinde "Büyük Ülkü" fikrinin yeşerdiği Yunan burjuvası ise Rusya ile ittifakın ateşli taraftarı idi. Burada, Bizans sonrası resmi Yunan Ortodoksluğunun Vatikan'ın çizgisiyle bazı hususlarda dayanışmada olduğu da yeniden açık olarak ayırt edilebilir.

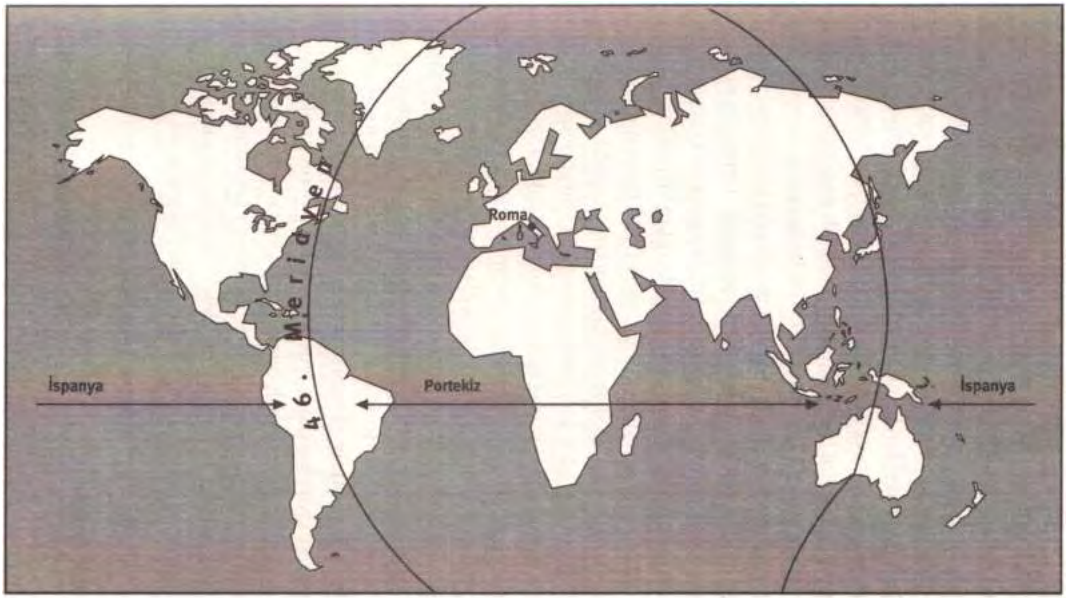

Vatikan'ın jeopolitiği. 1493 yılında Roma Papası VI. Aleksandr Borciya "Inter coetera" isimli emirle yer küresinin yeni keşfedilmiş topraklarının tamamını İspanya ve Portekiz arasında paylaştırdı. Özellikle, Latin Amerika ülkelerinden sadece Brezilya'da Portekizce konuşulması durumu bununla izah edilmektedir.

"Alın Yazısı"

14. Yüzyılda Sırp Nemaniç hanedanınca kurulan tarihi büyük Balkan Devleti örneğini temel alan Büyük Sırbistan ülküsü, Sırp kurtuluş mücadelesi yıllarında yeniden canlandırıldı. Başlangıçta, isyan eden Sırplar küçük bir toprağı, Shumadia'yı Osmanlı hakimiyetinden kurtardılar. Bundan sonra Balkanlarda Sırpların hakimiyetinde ve Ortodoks hanedana sahip bağımsız bir Slav Devleti kurma mücadelesini başlattılar. 1815'ten itibaren Sırplar belli bir bağımsızlığa muvaffak oldular. Fakat bu bağımsızlık, Obrenoviçler ve Karageorgiyevler gibi iki Sırp hanedanında tecessüm eden iki farklı jeopolitik eğilimi de beraberinde getirdi. Ortodoks olmalarına rağmen Obrenoviçler, komşu olan Avusturya'ya meyletmekteydi. Bu meselede Avusturya'ya en yakın olan Voyvodina topraklarındaki bazı siyasi-entelektüel çevreler faal rol oynamaktaydı. Karageorgiyevler ise, aksine özellikle Rusya'ya ağırlık vermekteydiler. 1903'te Rus gizli servisinin desteği ile Obrenoviçler tahtan indirildi ve Sırbistan, Rusya yanlısı çizgiye döndü. 1920'ye doğru Karageorgiyevlerin liderliğinde Sırpların emrinde birçok Balkan halklarını, esas olarak Katolik Hırvatları ve Slovenleri, Ortodoks Makedonları, Müslüman Boşnakları ve Arnavutları birleştiren büyük bir Balkan devleti, Yugoslavya teşekkül etti. Bunun dışında, Yugoslavya'nın kuzeyinde Katolik Macarlar Sırp kontrolü altına düştüler. Ancak bu siyasi yapı istikrarsız çıktı. Zira Yugoslavya'nın Ortodoks olmayan halkları (Avusturya ve Türkiye nüfuz ajanlarının yardımıyla) Sırpların etnik baskınlığına ve Ortodoksluğun dini üstünlüğüne direnmeye başladılar. II. Dünya Savaşında Almanya yanlısı Hırvatistan ve Bosna'nın fiilen Ortodoks Sırplara soykırım uyguladıkları zaman, bu karşı duruş en büyük gerginlik noktasına ulaştı.

Büyük Romanya

Büyük Romanya projesi de, Ortodoks ortamda teşekkül etmişti. Burada mevzubahis olan sadece Türk kontrolünden tam olarak kurtulma değil (gerçi hem Moldova, hem de Eflak resmen Osmanlı

İmparatorluğu bünyesinde bulunmuyorlardı), Romen din adamlarını nüfuzu altına almaya çalışan Fenerlilerin politikasına da bir karşı koyma idi. Bu bağlamda, Türkiye ve Fener karşıtı halet-i ruhiye Rusya tarafından destekleniyordu ki, bu da Romenlerle meskun Besarabya'nın Rus topraklarına aidiyetini kolaylaştırmaktaydı. Bununla birlikte, 18. yüzyıldan itibaren Romanya'da Uniat fikirler canlılık kazanmaya başladı. Uniatçılık, Ortodoks ayinlerin muhafaza edilmesi koşuluyla Ortodoks Kilisesinin Vatikan'a tabi kılınması düşüncesidir. Gerçekte ise, bu durumda jeopolitik olarak aslında Vatikan kazanmakta, Ortodoksluk mutlak şekilde kaybetmektedir. Bu yüzden Ortodokslar tarafından Uniatçılık, Ortodoks halklar sayesinde kendi misyoner, politik ve dini etkisini Doğuya yayma hevesinde olan Katolikliğin bir taktik gidişi olarak görülmekteydi. Romanya'da özellikle Transilvanya'da yaygın olan Uniatçılık, ta başından beri Romanya'nın Romalılık mahiyetini, Romen dilinin Latin kökenli oluşunu övme vs. gibi kültürel Latinleştirme eğilimleriyle beraber gelişmişti. Bu ülkede Uniatçılık, Katolik Avusturya'ya yaslanmakta, Ortodoksluk ise tabii olarak Rusya tarafından desteklenmekte idi. Rum Ortodoks Fenerliler, Romanya'da Avusturya-Katolik ve Rusya-Ortodoks jeopolitik çıkarlarına zıt olan Türkiye yandaşı bir politikayı fiilen takip etmekteydiler. Büyük Romanya ülküsü kesin olarak Ortodoks bir içeriğe sahipti ve bunun bayrağı altında Romenler milli bağımsızlık uğruna mücadele etmişlerdi. Burada şunu kaydetmek gerekir ki, Romen milliyetçiliği açıkça Yunan karşıtı karakterde idi. İnançsal alanda ise Latin kültürüne meyilli olan Uniatçılık, Roma'ya ve Batı Avrupa'ya yönelmekte iken, Romen Ortodoksluğu Moskova yanlısı çizgiyi izlemekteydi. İlginçtir ki, Romanya'nın Sovyetleştirilmesinden sonra 1948 yılında ateist Komünist rejim, Uniat mezhebini Ortodoksluğa tabi kılarak ve Katolik azınlıkları belirli baskılara maruz bırakarak kesin biçimde Romen Ortodoksluğunun tarafını tutmuştu.

Büyük Bulgaristan

Bulgarların Ortodoks ve aynı zamanda milli uyanış hareketleri 1870 yılından başlatılabilir. O tarihte Rusya'nın baskısı

ve yardımıyla bağımsız bir Bulgar Kilisesi (*eksarhlık*) kuruldu. Bu kilisenin amacı, Balkanlarda yaşayan Ortodoksları, siyasi açıdan Osmanlı İmparatorluğuna ve dini açıdan da İstanbul Patriğine ve Fenerlilerin hakimiyetine karşı olan jeopolitik bir blokta birleştirmekti.

Bulgaristan jeopolitik bağımsızlığına kavuşmasıyla beraber Makedonya, Trakya ve İstanbul'un ilhak edilmesini öngören "Üç denizli Bulgaristan" adlı milliyetçi bir projeyi hazırlamıştı. Geleneksel olarak Rus yanlısı olan Bulgar Ortodoksluğu, tarihin bazı dönemlerinde sığ milliyetçi maksatlar uğruna bu çizgiden sapmışlardı, Romanya'daki Uniatlar, Sırbistan'daki Obrenoviç hanedanı, Yunan aristokrasisi ve diğer birtakım Doğu Avrupa güçlerinin Orta Avrupa safını tutarak, Rusya'ya karşı Avusturya-Macaristan'ın müttefikliğini yeğledikleri gibi.

İlgi çekicidir ki, Balkanlarda yeni Ortodoks devletler oluştukça onların jeopolitik eğilimleri her zaman Rusya ve Avusturya, yani Rus Ortodoksluğu ve Roma Katolikliği arasında gidip gelmekteydi. Böylesi değişmez bir düalizmin sözde sebebi, bazı ihtilaflı topraklar ve ilk olarak da Makedonya idi. Makedonya yüzünden Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan arasında daima uyuşmazlıklar çıkmaktaydı. Ve bu çatışmada Rusya'nın şu veya bu tarafa destek vermesi, karşı tarafı otomatik şekilde Avusturya'nın kolları arasına atmaktaydı.

Ortodoks Arnavutluk

Arnavutların sakin oldukları yerlerden Bizans ve Katolik dünyasının geleneksel sınırları geçmekteydi. Bu halk içinde 4 mezhep mevcuttur: Sünniler (Türkleşmiş Arnavutlar), Bektaşiler (Sufi tarikat üyeleri), Katolikler ve Ortodokslar. Ortodoks Arnavutların azınlık oluşturmasına rağmen asıl bu grup milli kurtuluş mücadelesinin merkezinde durmuştu. Bağımsız Arnavut devleti, Ortodoks piskopos Fan Noli sayesinde teşekkül etmişti ki, bu şahıs 1918'de ilk Arnavut hükümdarı olmuştu. Fan Noli katı Rusya taraftarı idi ve Rus Ortodoksluğu onu tüm girişimlerinde faal olarak desteklemekteydi. Ortodoks Arnavutlar, mezheplerine bakmaksızın bütün milleti kendi liderliklerinde birleştirmişlerdi. Ancak onların

başlıca düşmanları ve rakipleri, Katoliklerden ziyade geleneksel olarak Arnavutluk'ta kökleşmiş Yunan Ortodoks ruhbanlar idi! Böylece, Arnavutluk misalinde Bizans sonrası Ortodoks aleminin jeopolitik düalizmi ile yeniden yüzleşmekteyiz. Burada Yunan ve Rus Kiliselerinin jeopolitik çıkarları karşı karşıya idi.

Fan Noli, Ekim devriminden sonra da Rus yanlısı olmayı sürdürdü. Bunun neticesinde de ileride Arnavut kralı olacak olan Ahmed Zog tarafından devrildi. Faşist İtalya'nın işgali devrinde Ortodoks Arnavutlar Katoliklik yanlısı iktidar tarafından takiplere maruz bırakıldı. Lakin "Sovyetleşme"den sonra Ortodoks Kilisesi tekrar devletin desteğini aldı; fakat bu sefer artık Komünist iktidarın desteğini. Yalnız 1967'de "Kültür devrimi"nin ve Maoculuğun revaçta olduğu bir zamanda Sovyet Arnavutluğu kendini "dünyada birinci ateist devlet" olarak ilân etti ve her mezhepten inanları doğrudan kovuşturmaya başladı.

Ortodoks Ülkelerdeki Jeopolitik Lobiler

Ortodoks Balkan ülkelerindeki jeopolitik eğilimlerin genel olarak gözden geçirilişi, mühim bir yasayı ortaya çıkarmaktadır: Her bir devlette bazı dini özelliklerle ilişkili olan asgari iki jeopolitik lobi vardır.

Birincisi, "Moskova Üçüncü Roma'dır" çizgisini (gerçi şartlı da olsa) miras alan Rus Ortodoks Kilisesi jeopolitiğine yönelen Rusya yanlısı lobiler her tarafta mevcuttur. Bunlar Roma'ya ve onunla her türlü yakınlaşmaya karşıdır (demek ki, Avusturya, Macaristan ve Katolik Almanya, diğer bir deyişle Orta Avrupa'nın Katolik kesimine de karşıdır). Ancak aynı zamanda İstanbul Patrikliğine çeşitli düzeylerde muarız olarak Türkiye ve "Fenerliler"in karşısında yer almaktadır. Bazı durumlarda (örneğin, Yunanistan'da) bu lobi, sadece Ortodoks çevreleri değil, Mason tipli gizli birtakım örgütleri de içermektedir.

İkincisi, bu ülkelerde karşıt lobiler de mevcuttur. Bunlar Ortodoks olsun olmasın, Roma'yla yakınlaşmayı, Orta Avrupa'ya, Avusturya'ya, nihayette Uniatçılık veya hatta Katolikliğe teveccüh etmeyi tasvip etmektedirler.

Üçüncüsü, her yanda Türkiye nüfuzunun izleri kalmıştır ki, bunlar İngiltere tarafından desteklenmişti. Bu da şu demektir: Sözkonusu durumda Anglo-Sakson jeopolitiği, güney yönelime sahip olmakta ve geleneksel olarak Osmanlı yönetimiyle bağlantılı olan Balkan ülkelerindeki Fenerli temayüllere ve çağdaş Ortodoksluğa dayanmaktadır.

Yugoslavya'nın yıkılışı, Balkanlardaki jeopolitik dağılım örneğini göstermektedir. Rusofil çizgi, Belgrat'ın ve Bosnalı Sırpların tutumlarında tahakkuk etmiştir. Hırvatistan ve Slovenya, Orta Avrupa'ya meyillidir, Anglo-Saksonlar (ABD ve İngiltere) ise, Türklerin varisleri Bosnalı Müslümanlara faal surette arka çıkmaktadırlar. Burada yine Makedonya meselesi belirmektedir ki, Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan arasında yeniden ihtilaf çıkmaktadır. Arnavutluk meselesi de yeni gücüyle kendisini özellikle Kosova'da hissettirmektedir. Pridnestrovye trajedisi ve günümüz Romanya ve Moldova'sında Rusya karşıtı halet-i ruhiye, bu bölgelerde ancak Moskova aleyhtarı atmosferin ve Latin temayüllerin taşıyıcısı olabilecek Uniatçılık ve Katoliklik yanlısı lobiye yeniden özel bir dikkati zorunlu kılmaktadır.

Rus Ortodoks Kilisesi ve Sovyetler

Ortodokslukla Sovyet rejimi arasındaki ilişki, son derece zor bir konudur. Bir tarafta, Sovyet döneminin, Rus Kilisesi jeopolitiğinin en önemli hususlarıyla mutlak şekilde üst üste düşen devrim öncesi Rusya'nın jeopolitik çizgisini her şeye rağmen miras aldığı görüşü bulunmaktadır. Bunu şartlı olarak, Moskova Patriği Sergi'ye atfen "Sergiancılık" olarak adlandırabiliriz. Bu patrik, günümüzde de dinmeyen kilise içi tartışmaların çıkış noktası olan "Sizin başarılarınız, bizim başarılarımızdır" (Stalin'in ateist Hıristiyanlık karşıtı rejime müracaatı) tezini formüle etmişti. Bu "Sergian" formül, hiç de Ortodoks muhafazakârların sunmak istedikleri gibi çelişik ve korkunç bir şey değildir. Bolşevik Devrim, Rusya'nın kilise hayatında öyle değişimleri beraberinde getirdi ki, bu değişimlerin simgesel boyutu hayrete şayandır. Eşzamanlı olarak Patrikliğin yeniden ihdas edilmesi, başkentin Moskova'ya taşınması ("Moskova, Üçüncü Roma'dır" düşüncesine sembolik

olarak geri dönüş), Rus Çarlarının Kolomensk'teki konutunda "Derjavnaya" ikonasının sihirli bir şekilde bulunuşu gibi olaylar, Çar iktidarının mistik, soteriolojik ve eskatolojik fonksiyonunun avdetine, iki yüz yıllık Petersburg döneminin ardından tabiatüstü boyutunun ihyasına delalet etmekteydi. Bununla birlikte, Bolşevikler tüm Rus jeopolitiğini devraldılar, devleti güçlendirdiler ve sınırlarını genişlettiler. Bunlara paralel olarak, dini duyguların ıstırap çekme yoluyla unutulmuş ateşliliğinin, günah çıkarma ibadetinin, Hz. İsa uğrunda gösterilen cefakârlığın yeniden tesis edilmesiyle Kilisenin dini canlanışı da sürüp gitmekteydi.

İkinci görüş, Sovyet Rusya'yı, Ortodoks Rusya'nın tam anti-tezi olarak görmekte, "Sergiancılık"ı ise Deccale ve inançlara ihanetle eşdeğer addetmektedir. Böylesi bir yaklaşım, Sovyet dönemine Ortodoks jeopolitiğin devamı olarak bakılmasını imkansız hâle getirmektedir. Bu ideolojinin en belirgin taşıyıcısı, Yurtdışındaki Rus Ortodoks Kilisesi ve tarikatçı Hakiki Ortodoks Kilisesidir. Bunların hareket noktası, Deccalin gelişini Bolşevizmle eskatolojik yönden özdeşleştirmektir. İlginçtir ki, bu bakış açısı siyasi boyuttaki Ortodoksluğu kabul etmemekte ve Ortodoks Kilisesinin siyasetle ilişkili olması gerekliliğini reddeden "Fenerliler"in tavrı ile tipolojik olarak örtüşmektedir. Aynı zamanda, bu tür bir tutum, jeopolitik açıdan İtilâf devletlerinin, Batı Avrupa ve özellikle Anglo-Sakson ülkelerin yardımına dayanan "Beyazlar" hareketine duyulan sempati ile de uyum içindedir. Yurtdışındaki Rus Ortodoks Kilisesinin merkezinin ABD'de bulunması tesadüf değildir. Jeopolitik bakımdan bu tür "Ortodoks" anti-Sovyetçilik ve "anti-Sergiancılık", Batı için değişmez olan Atlantikçi çizgiyle örtüşmektedir: İdeolojik sistemi ne olursa olsun (Sovyet, Çarlık, patriarkal, modern, demokratik vs.) Rusya'ya karşıdır.

Sonuç

Bizans İmparatorluğunun dağılmasından sonra Ortodoks jeopolitiği, 5. yüzyıldan 15.yüzyıla kadar süren "bin yıllık çarlık" döneminde haiz olduğu mutlak teolojik ve eskatolojik işlevinden mahrum oldu. İki yüz yıllık "Moskova, Üçüncü Roma'dır" çizgisi, Ortodoks algılayışta gerçek Gelenek dönemiyle özdeşleşen bu

"kutsal" döneme yakındır. *Raskol*[4] (Bölünme) dönemi ve Petro reformlarının ardından daha çift anlamlı bir devir başladı. Tüm bu süre içinde Rusya, eski jeopolitik çizgisini genel hatlarıyla, doktrinel şiddetini kaybetse de, hâlâ sürdürmektedir. Ortodoksluk bağlamında Bizans sonrası dönemin tamamını düalizm karakterize eder. Burada Rus Devleti jeopolitiği ile doğrudan irtibatlı olan Rus Ortodoksluğu, politik olarak kendini gerçekleştirmekten kesin bir şekilde alıkonulmuş ve Osmanlı sisteminin genel yapısında yardımcı fonksiyonlar gören bir Ortodoksluk türünü bünyesinde barındıran İstanbul Patrikliğinin Rum-Fener çizgisine muhaliftir.

Rusya'nın kendisi ise, Bizans'ın "Latin mitrası ve Türk kavuğu" cepheleşmesi geleneğini benimsemekte ve tek başına Ortodoksluğun menfaatlerini jeopolitik ve devlet düzeyinde savunmak zorundadır. Bu çizgi, Rusya'yı Balkan politikasına iştirak etmeye zorlamaktadır. Burada da daima Rusya karşıtı "Fener" etkisi dahil olmak üzere bir düzine düşman jeopolitik temayülle cebelleşmektedir.

Ve nihayet, Sovyet dönemi jeopolitiği, Rusya'nın nüfuz alanını, Ortodoksluğa ananevi olarak düşman olan ülkeler ve halklar sayesinde genişleterek, tezat gibi gözükse de, Rus Devleti'nin genel küresel stratejisini devam ettirmiştir. Tabii ki, burada Sovyetlerin Rus Ortodoks Kilisesi konusunda itikadi halefliği sürdürmelerinden bahsedilemez. Ancak unutulmamalıdır ki, itikadi açıklık Petro zamanında çaresizce kaybedilmiş, *Raskol* döneminde ise sarsılmıştı. Eğer "Sergiancılık" cephesinden bakılırsa, Rus Ortodoks Hıristiyanlığına ve devletimize ananevi olarak düşman olan dünyanın yarısını fetheden Sovyet süper gücünün jeopolitik başarıları, Rus Kilisesi ve Ortodoksluk jeopolitiğinin zaferleri gibi telakki edilebilir. Bu sonuncu tez, hiç şüphesiz ki, oldukça tartışmalıdır. Ancak bunun kadar tartışmalı olan bir görüş de, aslında, Petro sonrası Romanovlar Rusya'sının hakiki Ortodoks devletle özdeşleştirilmesidir. Doğrusu her iki durumda da açık jeopolitik haleflik ortadadır.

• • • •

4 17. Yüzyılın ortalarında birtakım ayin ve kutsal metinleri Rum usulüne göre değiştiren Patrik Nikon'un gerçekleştirdiği değişikliklere karşı çıkan akımın Kilise içinde meydana getirdiği bölünme kastedilmektedir. Eski usulde ibadet ve inancını sürdüren sözkonusu akım, eski ayincilik (*staroobryadçestvo*) adıyla bilinmektedir. -Ç.n.

Ne Çarlığın, ne de Sovyet Rusyası'nın mevcut olduğu günümüzde can çekişen ve sakat bırakılan, çalınıp çırpılan ve ezeli düşmanımız olan Batıya satılan bir ülke söz konusuyken, Ortodoksluğun tüm jeopolitik tarihini garazsız ve objektif bir şekilde anlamak, ve "Rus" olarak adlandırılmayı arzu eden yeni devlet hakimiyetinin kader levhasına kazınması gereken sabiteleri tespit etmek durumundayız.

Devlet ve Teritori

Üç Önemli Jeopolitik Kategori

Dünyanın yeni jeopolitik tablosu ile ilgili tartışmaların çoğunluğu, üç temel kategori etrafında toplanmıştır:

1. *Ulus-devlet* (*Etat-Nation*), yani tarihen geleneksel olarak teşekkül etmiş merkeziyetçi bir devlet (örneğin, Fransa, İtalya, Almanya, İspanya vs.);
2. *Bölge* (*region*), yani bir veya birkaç ulus-devletin parçası olan idari, etnik veya kültürel bir alan olup aynı zamanda önemli ölçüde kültürel-ekonomik özerkliği haiz birim (örneğin, Fransa'da Bretan, Belçika'da Flandriya, İspanya'da Katalonya, Galisya ve Basklar ülkesi vs.);
3. *Büyük Alan*, "birlik" veya "topluluk" olup birkaç ulus-devleti bir ekonomik veya politik blokta birleştirmektedir.

Gerek sol, gerekse sağ "Avrupacılar"ın çoğu, ulus-devlet kategorisini, yani geleneksel merkeziyetçi devletin hükmünün artık kalmadığını varsaymakta ve asıl diğer iki örneğe -bir yandan, bölgeselciliğe ve hatta özerkliğe, öbür yandan da bölgelerin tek bir blokta kıtasal birleşmesine- vurgu yapmaktadırlar. Burada farklı kutuplardaki siyasal çizgiler kesişmektedir: "Yeni solcular" ulus-devleti, ilerleme namına reddedilmesi gereken aşırı "sağ", haddinden fazla "totaliter" ve "baskıcı", çok "tutucu" bir oluşum olarak görmekteyken; "yeni sağcılar", aksine, bu ulus-devleti, Avrupa tarihinin olabildiğince "modernist", aşırı anti-geleneksel aşamasına atfetmektedirler. Bu aşamada gerçek Avrupa İmparatorluğu, Fransız nihilist ve laik mutlakiyetçiliği tarafından

yıkılmıştı. Bundan başka, "yeni sağcılar" bölgeselciliği, etnik geleneklere ve etnik-kültürel farklılaşma prensibine dönüş olarak görmektedirler. Bu da, tüm "yeni sağcı" düşüncenin belkemiğini teşkil etmektedir.

Öte yandan, yukarıdakilerin tam tersine, yeteri kadar geniş bir politikacı yelpazesi, ulus-devlet değerlerini savunmaktadır. Ve devlet merkeziyetçiliğine bağlılık, hem "sağcıları", hem de "solcuları" yeniden birleştirebilir. Ancak bu görüşte olanlar, kaide olarak, "yeni" değil, "eski" sağcılar ve solculardır. Fransa'da Avrupa'nın birleşmesi karşıtları üç siyasi güç olmuştu: Le Pen'in Milli Cephesi (aşırı sağcılar), Marshe'nin Komünistleri (aşırı solcular) ve Jean-Pierre Chevenement'in milliyetçi duygulara sahip sosyalist-merkeziyetçileri. Buradan şu sonuç çıkmaktadır: aynı jeopolitik proje çerçevesinde birbirinden en uzak mesafede bulunan ideolojik ve siyasi kanaatler bile birbirine uyabilir.

Bununla beraber, her siyasi gücün, çağdaş toplumun jeopolitik yapısına ilişkin üç temel versiyona dair kendine münhasır anlayışları vardır. Farklı güçlerin bu üç projenin ileride kendi ideolojileri açısından nasıl değerlendireceklerini görmek için bir şema çizmek ilginç olacaktır. Açık olsun diye aşırı uçlardan bahsedeceğiz. Ancak tabii ki, bunlar siyasetin merkezine yakınlaştıkça nüans ve renklerle süslenmektedirler.

Sağcıların ve Solcuların Bölgeselciliği

Sol ideolojiler genelde, toplumsal hayatın idari ve siyasi yapılarındaki devlet etkisinin hafifletilmesi eğilimindedirler. Bu, adem-i merkeziyet prensibini, yani iktidarın bir merkezden birkaç, ileride ise daha fazla merkeze tedrici evrimini öngörmektedir. Zamanında bu teoriyi meşhur anarşist Proudhon geliştirmişti. Solcular totaliter ve otoriter yönetim usullerinin yavaş yavaş ilga edilmesine çalışmaktadır. Demek ki, onların jeopolitik temayülü, geleneksel devletin, bu devletin prensiplerinin, memur aygıtının, baskı uygulayan organlarının vs. muhafazası aleyhine yönlenmiştir. Tüm bunlar, Solcuların ferdin özgürlüğünü kısıtlayan herhangi bir fert üstü yapıya değil, "hümanizm"e, atomik fert değerlerine yönelik başlıca ideolojik eğiliminden neşet etmektedir. Bu düşünce temelinde de, sosyo-ekonomik adem-i merkeziyetçilik ve son

Monoetnik Oluşum Olarak Rusya

yüzyıllarda Batıya özgü ulus-devlet prensibinin reddedilmesi doğrultusunda oldukça sağlam bir eğilim olarak çağdaş Avrupa bölgeselciliği gelişmiştir.

Solcuların bu liberal tezleri tarihsel bir bakiye olarak hem "devlet", hem de "millet" mefhumunu nihai kertede inkar etmektedir. "Hümanist insan hakları" düşüncesi, adı geçen mefhumların önüne konulmaktadır. Bu, artık çoktan soyut insancıl bir slogan olmaktan uzaklaşmış, ve insanların millet, halk, devlet, ırk vs. üyeleri sıfatıyla geleneksel kolektif varoluş biçimlerine açıkça karşı olan hayli saldırgan bir ideolojik komplekse dönüşmüştür. Solcular için bölgeselciliğe yapılan vurguların mantıklılığı buradan ileri gelmektedir. Zira onların düşüncesine göre, bir devletin teritoryel kısımlarının idari serbestliği, değerlerin ayarını ferde doğru yakınlaştırmakta, geniş sosyal gruplar üzerindeki mutlak otorite ve denetim çemberini kaldırmaktadır.

Apaçık görülmektedir ki, Solcuların sözkonusu fikirleri, milli-devletçi ideologlara, yani, "devletçiler" ("*etatist*ler") ve "milliyetçiler"e zıtlık teşkil etmektedir. Bu sonunculara göre, ulus-devlette tecessüm eden halkın tarihi ve siyasi birliği esas yüksek değerdir. Devletçi-milliyetçiler ve liberal-bölgeselciler zıtlığı, siyasi süreçlerin aktif ve dinamik geliştiği pratikte tüm ülkelerdeki temel jeopolitik siyasi projelerle ilgili ateşli polemiklerin değişmez unsurudur.

Fakat gelenek ve etinisite problemiyle sıkı ilişkisi olan "sağcı bölgeselcilik" de mevcuttur. Böylesi bir bölgeselcilik, çağdaş merkeziyetçi devletin yalnızca unsurlarını kültürel ve ideolojik açıdan eşitleme aracı olmasından doğmaktadır. Bu devlet çoktan kutsal fonksiyonunu yitirmiş, gerçek kültürel, ahlâki ve etnik ananelerin izlerine karşı köklenmiş baskıcı bir aygıt hâline gelmiştir. "Sağcı bölgeselciler" halkların ayinsel, kültsel hayat biçimini ve geleneksel sanatları kısmen yeniden diriltmeyi, modern dünya öncesi geleneksel medeniyetlere özgü idare etme yöntemlerinin ihya edilmesi imkanını adem-i merkeziyet prensibinde görmektedirler. Gerçekte bu tür "sağcı bölgeselcilik", "köktencilik" anlayışına tam uygun düşmektedir. Prensip olarak Sağcılar, yabancı kökenlilere karşı büyük şehir sakinlerinden daha keskin ve antipatik davranan taşralılara mahsus bazı "doğal" farklılaşmaları ima etmektedirler.

Böylece, siyasi cepheleşmenin ikinci hattı oluşmaktadır: sık sık etnik temizliğe de başvuran "sağcı bölgeselciler" ve "ilerlemeci", "liberal" değerlerin topluma aşılanması için en uygun aracın devlet merkeziyetçiliği olduğunu düşünen "solcu devletçiler". Bu devlet merkeziyetçiliği, "ilerleme ile üstesinden gelinmiş" bakiyelerin (geçmişten kalan şeyler) restorasyonu ihtimalinden toplumu korumaktadır.

Yeni Büyük Alan: Tekdünyacılık mı İmparatorluk mu?

Devletlerüstü entegrasyon konusunda da birbirine oldukça zıt siyasal söylemler mevcuttur. Bir yanda geleneksel devletlerin tamamen ortadan kaldırılmasını ve "dünya hükümeti" olarak isimlendirilebilecek bir merkezden yönetilecek küresel medeniyet sahasının kurulmasını tasarlayan "tekdünyacı proje" vardır. Prensipte bu proje, tüm ananevi toplum yapılarını yıkmaya, halklardan değil, "fertler"den; devletlerden değil, teknokrat birlikler ve sanayideki niteliksiz işçilerden oluşan tek bir "beşeri" alanı suni şekilde inşa etmeye can atan liberal fikirlerin mantıki sonucudur. Böyle bir ortamda "Avrupa Birleşik Devletleri" asrın başlarındaki tekdünyacıların gözlerinde tütmekteydi. Bunu gerek kapitalist-liberaller (Monnet, Coudenhove-Kalegri vd.), gerekse de Komünistler (Troçki vd.) hayal etmekteydiler. Daha sonra bu düşünceler, hem Maastricht yapımcılarının, hem de "yeni dünya düzeni" ideologlarının ilham kaynağı oldu.

Ancak bu tür tekdünyacı perspektife paralel olarak, konformist olmayan siyasi güçlerin savunduğu alternatif bir yol da mevcuttur. Sözkonusu olan, modern ulus-devletlerin geleneksel imparatorlukların trajik çöküşlerinin bir sonucu olduğunu düşünen Yeni İmparatorluk teorisyenleridir. Sadece bu imparatorluklar, niteliksel farklılaşma, dini hiyerarşi, korporatif ve dini temel üzerine kurulu toplumun gerçek kutsal örgütlenmesine tam anlamıyla uymaktadırlar. "Yeni Büyük Alan"ın bu şekilde anlaşılması, entegrasyona salt niceliksel yaklaşımdan (tekdünyacılarda olduğu gibi) değil, mevcut tarihi oluşumların üstünde olan ve bunları kutsal bir sentezde birleştirecek dini ve milletüstü prensipten ortaya

çıkmaktadır. "Emperyal proje", duruma göre, ya dini (Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasını isteyen Katolikler), ya ırki (Hint-Avrupalı kökenlileri birleştiren Avrupa İmparatorluğu ideologları, özellikle, Fransız "yeni Sağcılar"), ya jeopolitik (Belçikalı Jean Thiriart'ın teorisi), ya da kültürel (Rus Avrasyacıların projesi) faktörü esas almaktadır.

Dolayısıyla, burada iki zıt siyasi kutup mevcut olup benzeri jeopolitik gerçeklikleri ters perspektiflerden görmektedirler.

	Bölgesellik	**Ulus-devlet**	**Büyük Alan**
Solcular	Milliyetçilik karşıtı Anarşizm	Aydınlanmacı "ilerlemeci" devlet	Tekdünyacılık
Sağcılar	Etnikçilik, Gelenekselcilik, Köktencilik	Milliyetçilik, "Devletçilik"	İmparatorluk

Böylece, jeopolitik projelerin herbirinden iki farklı, birbirine karşıt yaklaşım ayırt ettik. Bu yaklaşımlar başlıca meseleler etrafındaki ideolojik mücadelenin tüm önemli ihtimallerini önceden belirlemektedir. Yukarıdaki şema vasıtasıyla birbirinden oldukça uzak olan güçler arasındaki çeşitli siyasal ittifakları tasnif etmek mümkündür.

Rusya'nın Jeopolitiği

Modern dünyanın jeopolitik yapısının genel problematiğinin Rusya'yla doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Burada yukarıdaki üç temel jeopolitik projeyle karşılaşırız. Üç kategori -bölgeselcilik, ulus-devlet ve Büyük Alan- birebir benzerleriyle jeopolitik gerçekliğimizde mevcuttur.

Bölgeselcilik, Rusya Federasyonu (RF) hudutları içinde ayrılıkçı eğilimlere -gerek milli cumhuriyetler ve *okrug*lar, gerekse salt teritoryel oluşumların (Sibirya, Ural vs. cumhuriyetleri tasarıları) tam özerklik iddiaları hâlinde- tekabül etmektedir.

Ulus-devlet olarak Rusya

Merkeziyetçi devlet modeli, "RF hudutları çerçevesindeki Rusya" jeopolitik projesi yandaşlarınca savunulmaktadır.

SSCB'nin yeniden tesis edilmesi, SSCB sınırları dahilinde Rusya İmparatorluğunun veya Avrasya İmparatorluğunun teşkil edilmesi lehinde olanlar, Yeni Büyük Alan ideologları grubuna mensuptur.

Genel şemada olduğu gibi, şu veya bu projenin taraftarları aynı politik görüşleri tamamen paylaşmak mecburiyetinde değiller. Dahası, her projenin şartlı biçimde "sağ" ve "sol" olarak belirlenen iki kutupsal belirtisi vardır.

Rusya'nın siyasi hayatındaki "Sağcılar"ın ve "Solcular"ın konumlarını üç jeopolitik seçeneğe bakışlarından ortaya koymaya çalışalım.

Aşırı "sol" cenahtaki ayrılıkçı eğilimleri, SSCB'nin çöküşüne sebep olan güçler kullanmaktadır. Sovyet Devleti'ni "gericilik" ve "totaliterlik" kalesi olarak gören Rusya liberalleri epey zamandır "14. yüzyıl sınırlarındaki Rusya" düşüncelerini ileri sürmekteydiler. Bu, Rus topraklarının hem etnik, hem de salt coğrafi prensiplere göre parçalanmasını öngörmekteydi. Bu tür "Solcular" Rus milletinin birliğini ve Rus Devleti'nin kudretini, herhangi bir tarihi değer ifade etmesi şöyle dursun, beşeri "ilerleme" yolunda bir engel olarak değerlendirmektedir. Sözkonusu proje, RF'nin dağılmasını açıkça arzu eden bazı aşırı liberallerce savunulmaktadır.

Böylesi bir ifratçı liberal varyant, karşıt aşırı milliyetçi kampın belli kesimlerinin bazı önerileri ile uyum içindedir. Bunlara göre, Rusların ırki temizlik ve etnik izolasyonculuk prensiplerine dayanan tek milletli bir devlet kurmaları gerekir. "Rus Cumhuriyeti" teşkil etme düşüncesi bundan ibarettir. Aslında, Rusya Federasyonu topraklarında meskun gayri Rus etnisiteler arasında bağımsız tek milletli devletler kurma gibi benzeri tasarılar da mevcuttur.

RF çerçevesindeki milli-devletsel programın "sol" varyantı, Gorbaçev sonrası Rusya liderliğinde şekillendi. Bunlar, reformların hayata geçirilmesi için, Rusya'daki tüm bölgeleri Moskova'nın katı çizgisine tabi kılan merkeziyetçi yöntemlerin kullanılmasının her şeyden önemli olduğuna inanmaktaydılar. Devlet merkeziyetçiliği, yine bu güçlerin görüşlerince, Rusya'nın sosyo-politik gerçekliğini dönüştürmek için en uygun ve hızlı araçtır. Böylece,

Rusya Avrasya İmparatorluğu

ülke "evrensel", "ilerlemeci", aslında ise, "batılı" ve "Atlantikçi" standartlara ulaşabilecekti. "Solcular" bölgeselciliği, kural olarak, kendi amaçlarını gerçekleştirmeye karşı bir tehdit olarak algılarlar. Çünkü adem-i merkeziyet ve bölgelerin özerkleşmesi, liberal reformların mantığını reddeden ve belki de başka, alternatif ("sağcı") sosyo-politik projeleri teklif eden rejimlerin ortaya çıkmasına yardımcı olabilir. SSCB'nin yeniden inşası mezkur ideolojik sonuçlara neden olacağından emperyal yayılma da bu güçler için kabul edilmezdir.

Bunlarla birlikte, devletçi "Sağcılar" akımı da mevcuttur ve gittikçe güçlenmektedir. Bunlar, SSCB'nin çöküşüyle barışık olan vatanseverler olup Rusya Federasyonundan güçlü merkeziyetçi bir Rusya Devleti meydana getirmenin milletin birliği ve kudretli, bağımsız, otarşik bir alanın teşekkülü işine hizmet edeceğini düşünmektedirler. Devletçi "Sağcılar" Rusya Federasyonunun küçük parçalara bölünmesinin, Ruslar için sahip oldukları toprakların kaybedilmesi anlamına geleceğini; emperyal genişlemenin de, birçok başka milletten unsurların ekleneceği ve Rusların milli çoğunluğuna tehdit oluşturacağı düşüncesiyle ne ayrılıkçılığı, ne de emperyalizmi tasvip etmektedirler.

İmparatorluğun yeniden inşası teorisyenleri arasında da iki kutup bulunmaktadır. Temelde Gorbaçev ve lobisine meyleden Rusyalı "sol" tekdünyacılar, en kısa zaman içinde gerek BDT, gerekse daha geniş çerçevede, Avrasya mekanında "yekpare bir demokratik alan" kurmayı gerekli görmekteler.

"Sağcılar"ın Yeni Büyük Alan anlayışı, rejimle barışık olmayan muhalefetin siyasi programlarına yansımıştır. Bu muhalefet temsilcilerinin çoğunluğu –gerek nasyonal-komünistler, gerekse gelenekselci-emperyalistler– Rusya Federasyonu çerçevesindeki Rusya'nın sadece teritoryel yönden yetersiz bir jeopolitik oluşum değil, Rusya'nın büyük bir devlet olarak stratejik çıkarlarını savunma meselesinde de esas itibariyle aldatıcı bir çözüm olduğu görüşündedirler. "Sağ" Avrasyacılık, Rusya'nın tarihi misyonunun salt emperyal kavrayışından tezahür etmektedir. Buna göre, Rusya ya bağımsız otarşik bir "kıta" olmalı ya da kaderin yüklediği tarihi ve jeopolitik yükümlülükten vazgeçmelidir.

Böylece, Rusya devletçiliğinin geleceğini ilgilendiren tüm jeopolitik seçenekleri, farklı güçlerin ideolojik eğilimlerini dikkate alarak aşağıdaki şemada olduğu gibi ifade edebiliriz:

	Rusya Bölgeselciliği	**Rusya Merkeziyetçiliği**	**Avrasyacılık, Büyük Alan**
Rusya "Solu", Liberal-Reformcular	Ayrılıkçılık, etnik cumhuriyetler	Otoriter merkezli liberal reformlar, Yeltsinizm	"Tek demokratik alan", "Ortak Avrupa Evi", Gorbaçev lobisi, "sol tekdünyacılık"
Rusya "Sağı", Vatanseverler-Muhafazakarlar	"Rus Cumhuriyeti"	"Sağ Yeltsinizm", "Rusya Federasyonu vatanseverliği"	Avrasya İmparatorluğu, SSCB'nin yeniden inşası

Yakın Çevrenin Jeopolitik Problemleri

Büyük Alan Yasaları

Jeopolitiğin temel yasası, Mackinder ve Haushofer tarafından ileri sürülen ve Karl Schmidt tarafından da geliştirilen *Büyük Alan prensibi*dir. Bu prensip gereğince, devletlerin milli egemenliği askeri güç, teknolojik gelişmişlik ve ekonomik temelden ziyade topraklarının büyüklüğü ve coğrafi konumuna da bağımlıdır. Jeopolitiğin klasikleri, egemenlik meselesinin bölgenin jeopolitik bağımsızlığına, kendine yetebilirliğine, otarşisine doğrudan bağımlı olduğunu iddia eden yüzlerce ciltlik çalışmalar yapmışlardır. Gerçekten egemenliğe can atan halklar ve devletler ilk olarak teritoryel bakımdan kendine yeterli olma problemini çözmelidir. Çağımızda bu tür yeterliliğe, başka devletlerin muhtemel (askeri, siyasi veya iktisadi) saldırılarından stratejik açıdan korunabilen yalnızca çok büyük devletler sahip olabilir.

Kapitalizm ve sosyalizmin karşı karşıya bulunduğu dönemde, bloklara ve Büyük Alanlara olan ihtiyaç barizdi. Hiç kimsenin şüphesi yoktu ki, bir ülke, ancak marjinalleşme ve periferiye katılma suretiyle küresel jeopolitik alandan saf dışı edilme pahasına "bağlantısız" olabilirdi. Bundan başka, tüm "bağlantısız ülkeler" sosyalizm veya kapitalizmin dosdoğru tarafgirliğinden ziyade, daha az radikal biçimde seçimlerini şu veya bu kamp lehine yine de yapıyorlardı. Süper güçlerden birinin çöküşü, şüphesiz ki, dünyadaki jeopolitik alanı ciddi anlamda değiştirmiştir. Ancak bu durumda Büyük Alanlar prensibi geçerliliğini kaybetmemektedir. Aksine, bugün, anlamı tüm yeryüzünü, Amerikalı merkezden idare edilen Tek Büyük Alana dönüştürmekten ibaret olan "tekdünyacılık" jeopolitik projesi daha da yaygınlaşmaktadır.

Pax Americana ve Tekdünyacılığın Jeopolitiği

Amerika yanlısı, "Atlantikçi" Büyük Alan projesi, küresel *Pax Americana* kurulması veya tek "dünya hükümeti"ne sahip "yeni dünya düzeni"nin tesis edilmesi gibi hususlar temelde jeopolitik eşanlamlılardır. İşte böyle bir plan, bu gün Batının, öncelikle de ABD'nin uluslararası politikasında hazırlanmakta ve hayata geçirilmektedir. Açıktır ki, Büyük Alanın tekdünyacı konsepti, hangi halk ve devlet olursa olsun, asıl devlet ve siyasal egemenliğin her türünü tamamiyle saf dışı etmektedir. Dahası, iki kutuplu dünya, Büyük Alanlardan birisinin etki dairesine dahil olan devletlere, tekdünyacı projede tasarlananla kıyaslanamaz düzeyde geniş özgürlük (egemenlik) vermekteydi. Bunun da nedeni, küresel karşı durmanın, uydu devletleri yalnızca bastırmayı değil, satın almayı da mecburkılması idi. Tekdünyacı fütürologların tek küresel Büyük Alanı, herhangi bir egemenliğin zayıf bir gölgesinin bile tamamen ortadan kalkmasını gerektirmektedir. Çünkü parçalanmış ve atomize edilmiş "küçük alanlar"ın askeri veya iktisadi güçle bastırılması, yegâne denetim aracı olacaktır (olası bir jeopolitik rakibin yokluğu, satın alma ve aldatma seçeneğini kendi kendiliğinden ortadan kaldırmaktadır).

Cari durum, her bir devlet ve halk (ve özellikle daha önce Atlantikçi Batı karşısında bulunan jeopolitik bloka dahil olanların) önünde zaruri bir alternatifi ortaya koymaktadır: *ya Atlantikçilerin yönetiminde tek Büyük Alana entegre olmak, ya da son süper güce mukavemet etmeye kabil olan yeni bir Büyük Alan vücuda getirmek.* Gerçek jeopolitik egemenlik meselesi, bu alternatifle doğrudan alakalıdır. Ancak burada her iki durumda da ayrı bir halk veya devlet için herhangi bir tam egemenlik sözkonusu olamaz. Tekdünyacı modelin kabul edilmesi hâlinde, her türlü egemenlik genelde önceden saf dışı edilmektedir. Zira "dünya hükümeti", alternatifi olmayan ve yegâne iktidar merkezi olacak ve bu durumda sadece "yeni dünya düzeni"nin küresel sahte imparatorluğu egemen konuma gelecek, tüm kesimleri ise, kolonilere dönüşecektir. Yeni Büyük Alan organize edildiğinde, ideoloji ve dünya görüşüyle ilgili başlıca düşüncelerin belirlenmesinde göreceli

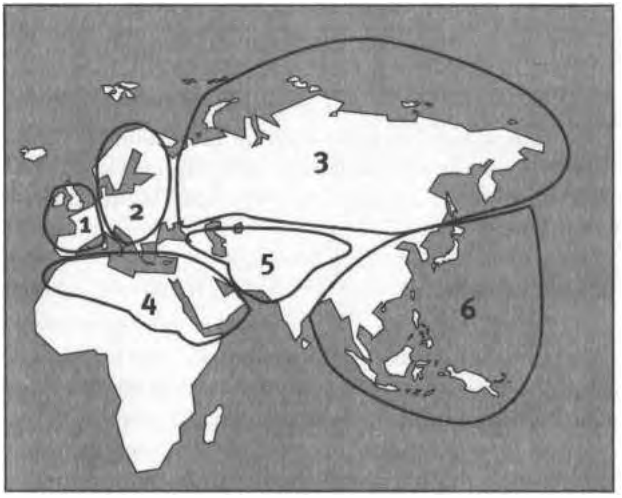

Avrasya'nın Altı Medeniyet Kuşağı: 1. Batı Avrupa, 2. Orta Avrupa, 3. Rusya-Avrasya, 4. Arap Asyası (Mağrib ülkeleri dahil), 5. Orta Asya, 6. Uzak Doğu. Kuzey ve güney alanları arasındaki paralellikler açıkça görülebilir.

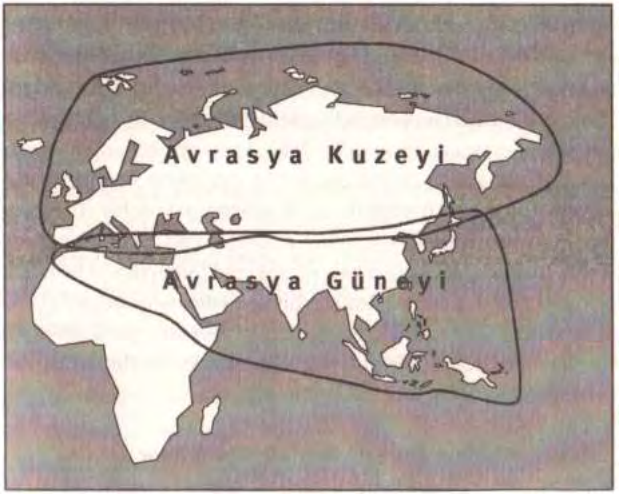

Avrasya'nın meridyenlere göre jeopolitik taksimi. Pirenelerden Altaylar ve Mançurya'ya dek uzanan dağlar silsilesi, Avrasya'nın iki dünyası arasındaki en önemli doğal sınırdır.

özgürlük varolacağından büyük jeopolitik oluşum çerçevesinde göreceli egemenlikten bahsedebiliriz. Dolayısıyla, bu bloka giren halklar ve devletler, en azından etnik-kültürel egemenlik ve yeni makro-ideolojinin inşasına doğrudan doğruya katılacaklarını ümit edebilecekken; "yeni dünya düzeni"nin tekdünyacı varyantı ideolojik yönden artık tamamlanmış ve liberal-piyasacı Amerikan modelin sömürgeci örneği olarak yeryüzünün bütün halklarına sunulmaktadır.

Rusya'nın Çelişkisi

Cari jeopolitik durumun özelliği şudur ki, son zamanlara dek sosyalist bir kamp şeklinde mevcut olan Avrasya Büyük Alanının yıkılması girişimi, bu kampın tam merkezinden, Avrasya'nın başkenti olan Moskova'dan gelmekteydi. SSCB Gorbaçev şahsında, Avrasya Blokunun tekdünyacı projeye dahil olmasının inisiyatifçisi idi. "*Perestroyka*", "yeni düşünüş" vs. fikirler, jeopolitik düzeyde tek Büyük Alan modelinin tamamiyle kabul edilmesi ve iki kutupluluktan tek kutuplu dünyaya bilinçli bir geçiş demek idi. Önce sosyalist kamp dağıtıldı, Doğu Bloku sınırlandırıldı. Sonra jeopolitik kendini-tasfiye devam ettirildi ve günümüzde "yakın çevre" ülkeleri olarak kabul edilen bölgeler de Rusya'dan çekilip alındı.

Her şeye rağmen, Avrasya Adasının kalbi, yani Heartland sıfatıyla Rusya, şu anki jeopolitik durumda Atlantikçi jeopolitiğe diğer tüm bölgelere nazaran en iyi şekilde karşı çıkabilir ve alternatif Büyük Alanın merkezi olabilir. Ancak jeopolitik kendini-tasfiye gerçeği, ülkeyi bir süreliğine (ümit edelim ki, kısa bir süreliğine) jeopolitik mukavemetteki merkezi rolünden geri çekilmek zorunda bıraktı. Bu nedenle, tekdünyacı projeyi reddeden devlet ve halkların Rusya'nın jeopolitik uyanışını beklemeden (sözkonusu uyanışı yalnızca hızlandırabilecek) birtakım bağımsız adımlar atabilmeleri için alternatif Büyük Alan oluşturmanın diğer ihtimallerini tahlil etmek gerekir.

Rusya, "Tarihin Ekseni" Rolünü Sürdürüyor

Tekdünyacı alternatifin geçici olarak felç olmuş Rusya dışındaki jeopolitik seçimi, her şeye rağmen Rus topraklarının ve Rus

halkının kilit stratejik ve coğrafi fonksiyonunu dikkate almalıdır. Dolayısıyla, belli bir dereceye kadar Rusya'nın siyasi mekanını kontrol eden çağdaş tekdünyacılara karşı koyma, genel bir Rus aleyhtarlığına (Rusofobi) dönüşmemelidir. Dahası, Rusların temel jeopolitik menfaatleri kültürel, dini, iktisadi ve stratejik açıdan tekdünyacılık ve Atlantikçilik karşıtı Büyük Alan alternatifi perspektifiyle örtüşmektedir. Bu nedenle, Rusya içindeki siyasi muhalefetin milliyetçi eğilimleri, Rusya dışındaki tüm tekdünyacılık karşıtı jeopolitik entegrasyon projeleriyle kaçınılmaz olarak dayanışma içinde olacaktır.

Mitteleuropa ve Avrupa İmparatorluğu

Muhtemel yeni Büyük Alan alternatiflerinden birisi, belirli siyasi ve ideolojik çevrelerin Batıya/Anglo-Sakson dünyasına, ve öncelikle ABD'ye karşı yöneldiği Avrupa'dır. Böylesi Batı karşıtı bir Avrupa, saf bir ütopya değildir. Zira benzeri projeler tarihte defalarca, gerçi her defasında birtakım hatalar veya tahriflerle olsa da, gerçekleşmişti. Alman üst yönetimindeki bazı çevrelerin İngiliz severliği ve Fransız düşmanlığı (diğer koşullarla birlikte) mevzubahis projenin tam manasıyla gerçekleşmesine mani olmasına rağmen, 20. yüzyıldaki Mihver ülkeleri, böylesi bir Avrupa'nın iskeletini vücuda getirmekteydiler. II. Dünya Savaşından sonra benzer bir teşebbüs de Gaulle tarafından yapıldı ki bugün Fransa resmen NATO üyesi olmamasını bu politikaya borçludur. Her şeye rağmen, Batı karşıtı geleneksel emperyal Avrupa düşüncesi günümüzde gittikçe daha fazla aktüel hâle geliyorken, Amerikan birliklerinin Avrupa kıtasında konuşlandırılması, artık "Sovyet tehdidi"nin varlığı ile meşrulaştırılamamakta ve ayan beyan Amerikan işgali niteliği kazanmaktadır. Teknik ve iktisadi gelişmişlik düzeyine göre Avrupa, Amerika'nın ciddi bir rakibidir. Avrupalıların doğal jeopolitik çıkarlarının alttan gelen bir baskıyla güçlenmesi hâlinde bu devletlerdeki tekdünyacı ve Amerika yanlısı kalburüstü zümre geri adım atabilir ve Avrupa bağımsız bir jeopolitik hayata geçer. Avrupa'da siyasal özgürlüğe kavuşma eğilimleri ve ideolojik alter-

natif arayışları gün geçtikçe yükselmekte, bunlara paralel şekilde, bağımsız Avrupa Büyük Alanı oluşturma şansı da artmaktadır.

- Almanya: Avrupa'nın Kalbi

Avrupa Büyük Alanı, Avrupa devletlerinden en kıtasal olanı Almanya, daha kesin söylenirse *Mitteleuropa*, yani Orta Avrupa etrafında teşekkül etmelidir. Almanya'nın jeopolitik menfaatleri geleneksel olarak Batının Atlantikçi yönelişine karşı olmuştur. Bu jeopolitiğin hem kıtasal, hem de sömürgeci boyutlarıyla alakadardı. Almanya, Anglo-Sakson sömürge fetihlerine her zaman karşı olmuş, ve ananevi, hiyerarşik ve temel değerlere dayalı salt karasal, kıtasal, otarşik bir medeniyet kurmaya çalışmıştı. Avusturya-Macaristan Habsburglar İmparatorluğu örneğinde *Mitteleuropa*, devletsel-sosyal boyutta Avrupa medeniyeti köklerinin dayandığı Büyük Roma İmparatorluğunun son Avrupalı izi idi. Aslında, Roma İmparatorluğu da, Batı ve Orta Avrupa'yı tek bir jeopolitik yapıda birleştiren Büyük Alan idi. Bugün de Avrupa İmparatorluğu düşüncesi açık bir şekilde Almanya ve Alman nüfuz alanına giren ülkelerle bağlantılıdır.

Bu tezlerden hemen önemli bir jeopolitik sonuç çıkarılabilir: *"Yakın çevre"nin tüm batı ülkeleri (gerek Baltık cumhuriyetleri, gerekse Ukrayna ve Moldova) için anti-tekdünyacı jeopolitik bir ittifak, ancak Almanya eğilimli Orta Avrupa Blokuna (tabii ki, eğer Rusya'nın kendisinde durum değişmezse) girmekle mümkündür.* Bu durumda, SSCB'nin batı bölgeleri, Avrupa Büyük Alanı'nın doğu hudut semtlerine dönüşme şansına sahip olabilecek ve bir nebze de egemenlik elde edecekler (yine de bu egemenlik, Rusya bünyesindekinden veya muhtemel anti-tekdünyacı Rusya merkezli yeni Avrasya Blokundakinden çok daha az olacaktır).

Avrupa İmparatorluğu, bu bölgelere belli bir kültürel, dilsel ve ekonomik özerklik temin edebilir ve liberal-piyasacı, plütokrat yapıda farklılığa, otarşiye ve milli kimliğin muhafazasına ilişkin imaları bile yok eden eşitlemeci tekdünyacı Sistem'den koruyabilir. Bununla beraber, burada herhangi bir siyasal ve devletsel bağımsızlıktan bahsedilemez. Üstelik, Almanya merkezli Avrupa İmparatorluğu, her zaman Alman milliyetçiliğinin öfkelenip parlaması tehdidi altında bulunacaktır. Gerçi bu da Hitler'in

1. Ortodoks Medeniyeti Ülkeleri. Avrasya Ekseni. 2. Orta Avrupa Ülkeleri. Avrupa Ekseni. 3. Batı Avrupa Ülkeleri. Kıta Karşıtı Güçlerin En Muhtemel Müttefikleri.

"Pangermenizm"inin hezimetinde görüldüğü gibi bir çöküşle sonuçlanır.

"Avrupa'ya Yakınlaşma"

Her şeyin ötesinde, bu perspektif Batı Ukrayna ve Estonya'ya uygundur. Çünkü ancak bu bölgeler gerçekten tarihi ve dini anlamda Batı kültürüne mensup olup kendi jeopolitik çıkarlarını Orta Avrupa'nın menfaatleri ile özdeş görmektedirler. "Yakın çevre"nin diğer ülkelerine gelince, Beyaz Rusya, Ukrayna'nın doğu ve merkezi kısımları siyasal ve kültürel bakımdan Rusya-Avrasya'ya aittir. Diğer bazı şeylerde farklılık mevcutsa da, bunlar jeopolitik bloku Doğudan Merkeze (Orta Avrupa) değiştirmeyi gerektirmeyen birtakım teferruatlara indirgenebilir ve etnik-kültürel (devletsel

değil!) özerklik çerçevesinde düzenlenebilir. Litvanya, kendi açısından, daima Doğu Avrupa jeopolitiğinde ikili fonksiyon yerine getirerek özel bir rol oynamıştır. Rusya'ya karşı, batı kültürünün taşıyıcısı olmuştur. Orta Avrupa'ya karşı ise aksine, Polonya ile birlikte Batı-Baltık-Slav bağımsızlığını Almanya baskısından koruyan bir doğu gücü olarak kendini göstermiştir. Jeopolitik nokta-ı nazarından Litvanya son yüzyılda kâh Alman, kâh Rus tarafının olmuş ve artık çoktan beri de kendisi değildir (artık kendisi de olamaz). Çünkü çağdaşlığın ileri sürdüğü egemenlik koşullarına uyacak yeterli jeopolitik temelleri haiz değildir.

Litvanya'dan farklı olarak, yukarıdakilerin aynısı kısmen Letonya için de söylenebilir. Gerçi Letonya, Baltık bölgesinde dış etkilerin periferisi olarak genelde hiçbir zaman jeopolitik tarihinde bağımsız bir rol oynamamıştır.

Moldova'ya baktığımızda, bu teritoryel oluşum da hiçbir zaman kendi devletçiliğine sahip olmamıştır. Her şeye rağmen, gerek Romenler, gerekse Moldovalılar bağımsız bir siyaset ve devlet geleneğinden tamamen yoksundurlar. Fakat tarihen Romanya (Moldova topraklarının bazı kısımları dahil) hem Rusya-Avrasya, hem de Orta Avrupa (Avusturya-Macaristan özelinde) jeopolitik blokunun bünyesinde bulunmuştur. Buna göre de, Romanya'nın Orta Avrupa ile ittifakının belli bir evveliyatı vardır. Moldovalıların ve Romenlerin büyük çoğunluğunun Ortodoks olması, onları gene de Doğuya ve Rusya'ya daha fazla yaklaştırmaktadır.

"Hürriyet"in Sınırları ve Kaybedilmiş Üstünlükler

"Yakın çevre"nin batı ülkelerinin Avrupa İmparatorluğuna katılması ve Orta Avrupa'ya yaklaşması mümkündür ve tarihen de temellendirilmiştir. Gerçi hemen hemen tüm durumlarda (yerel Fin-Ugurların suskun ve uysal torunlarınca meskun Töton (*Teuton*) tarikatının koloni toprakları niteliğindeki Estonya ve Batı Ukrayna dışında) Rusya-Avrasya'nın Doğu Bloku salt jeopolitik açıdan defalarca tercih edilmiştir. Zira kültürel yönden bu bölgeler Orta Avrupa'dan ziyade, Doğu ile daha fazla bağlantılıdır. Böylece, Rusya kendi entegrasyon misyonunu inkar etmeye devam ettiği

sürece "yakın çevre"nin batı ülkelerinin Orta Avrupa ile birliği, tekdünyacılık karşıtı jeopolitik eğilimin bir ara versiyonu olabilir.

Bu ülkelerin muhtemel bir "Avrupa İmparatorluğu"na dahil olmaları hâlinde, tabii ki hiçbir siyasal egemenlik alamayacaklarını kaydetmek gerekir. Çünkü BüyükAlan jeopolitik, iktisadi ve askeri himayeyi sunarken bunun karşılığında kendi tabiiyetindekilerden siyasi-milli bağımsızlıktan, İmparatorluğun çıkarlarına ters düşen kendilerine özgü ideolojik veya diplomatik politikadan vazgeçmelerini talep etmektedir. Bu, "küçük milliyetçilik" taraftarlarına dokunsa da, bizim örneğimizde, bir bütün olarak ele alınan süper devletler, kıtasal İmparatorluklar ancak, egemen olabilirler.

Tampon Bölge

"Yakın çevre" nin batı yönündeki ülkelerinin jeopolitik probleminin, başka bir boyutu da mevcuttur. Bu, doğrudan faaliyet gösteren ve sözkonusu ülkeleri tekdünyacılığa ve Amerikancılığa yararlı siyasal davranışlara bağımlı kılan *Atlantikçi faktörüdür*. Bu konuda birkaç düzlem bulunmaktadır.

ABD, yeryüzünde başka herhangi bir Büyük Alan mevcut olmadığı takdirde gerçek bir dünya hakimi olma perspektifine sahiptir. Buradan şu sonuç çıkmaktadır: Amerikan jeopolitiğinin başlıca amacı, jeopolitik bakımdan potansiyel güçlü bloku yıkmak ve oluşumuna engeller çıkarmaktır. Tarihte bu politikanın bir emsalini, daima kıta içinde "tampon kordonu" veya kordonları örgütlemeye çalışan İngiltere örneğinde görebiliriz. "Tampon kordonu", ittifak yapmaları veya Büyük Alana karşılıklı olarak girmeleri hâlinde ilgili devlete (önce İngiltere, günümüzde ABD) tehlikeli bir rekabet arz edecek olan iki büyük jeopolitik teşekkül arasındaki devlet ve halkların topraklarından ibarettir. "Tampon kordonu" ülkeleri, kaide olarak, aynı zamanda iki kıtasal gücün çatışma nedenidir. Sözkonusu ülkelerin jeopolitik bağımsızlıkları fiilen mümkün olmadığından çevreden ekonomik, siyasal ve askeri destek aramak zorundadırlar. Mevcut durumda üçüncü büyük jeopolitik güç politikasının içyüzü, "aradaki" ülkelerin hükümetleri üzerindeki diplomatik nüfuzu vasıtasıyla çatışmayı tırmandırarak iki yakın BüyükAlan arasındaki "tampon kordonu"nu bir gerginlik

alanı hâline getirmektir. "Tampon kordonu"nun en radikal şekli, "aradaki" ülkenin her iki kıtasal komşusundan tam bağımsızlığa can atması durumudur. Pratikte bu, üçüncü "uzak" bir devletin kolonisine dönüşmek demektir.

"Tampon kordonu"nun en meşhur örnekleri, asrın başlarında Rusya ve Almanya arasında bulunan ve İngiltere tarafından kontrol edilenlerdir. Bunlar, Avrupalı Batı ülkelerinin doğrudan ajanları ve uyduları vazifesini yaparak Orta Avrupa ve Rusya-Avrasya Büyük Alanlarını birbirinden ayırmaktaydı. Aynı taktik, defalarca diğer daha yerel durumlarda tekrarlanmıştı. Günümüzde ABD, jeopolitik ihtiyacın zoru altında "tampon kordonu"nu dış politikasının başat aracı yapmaya mecburdur. Amerikalı güvenlik danışmanı Paul Wolfowitz'in ABD hükümetine sunduğu bir raporda (Mart 1992), "Avrupa ve Asya kıtalarında ABD'ye karşı koyabilmeye kabil bir stratejik gücün meydana çıkmasına engel olunması gerektiği"nden açıkça bahsedilmiş ve bu anlamda, "tampon kordonu" ülkelerinin (özellikle, Baltık ülkeleri) "Rusların müdahalesi hâlinde NATO ülkeleri tarafından silahlı mukavemeti gerektirecek mühim stratejik alanlar" olduğu belirtilmişti. Bu, Almanya ve Rusya'nın karşılıklı çıkarlarının bulunduğu bir bölgede üçüncü bir devletin jeopolitik mantığının ideal örneğidir.

Eyaletten Koloniye Dönüşüm

"Tampon kordonu" politikası, "yakındakinden bağımsız, uzaktakine bağımlı" formülüyle de ifade edilebilir. Şunu açıkça anlamak gerekir ki, burada herhangi bir gerçek bağımsızlık veya egemenlik mevzubahis değildir. Gerçi dar görüşlü "küçük milliyetçilik", küçük burjuva düzeyinde bu tür bir "üçüncü devlete sömürge bağımlılığı"nı "milli kurtuluş mücadelesi"nin zaferiyle geçici olarak özdeşleştirebilir. Ancak hatırlatılmalıdır ki, gayet güzel idare edilen dünyamızda, küçük devletler örneğinde, bırakın zaferi, tam bir fikir birliğiyle ortaya konan bir mücadele bile mümkün değildir.

Moskova'nın denetiminden çıkmış "yakın çevre" ülkeleri, aralarında bağımsızlık için yapılan dahili mücadelelerin pek cüzi bir rol (eğer böyle bir şey mevcut olmuşsa) oynadığı çeşitli jeopolitik koşulların zoruyla ABD'nin kıtadaki tekdünyacı politikasının

"tampon kordonu" olmaya, yani komşularının güvenini yitirmeye ve "ikili ihanet" bedduasını almak için tüm koşullara sahiptir. Dahası, bu durumda onlar *eyaletten koloniye dönüşeceklerdir*. Bu halde, tekdünyacılık bunların milli kültürlerinin yerine evrensel sömürgeciliğin ikamesini, kültürel "Coca-kolonileşme"yi teklif edeceğinden, hallerinin ne olacağını tasavvur etmek büsbütün dehşetlidir. Yöneticileri de "tampon kordonu"nun oyuncak bekçileri olacaktır. Bu ülkeler siyasal bağımsızlıktan mahrum kalacak, güvenlikleri ise, intikam için fırsatı kaçırmayacak olan kıtasal komşularının daimi tehdidi altında olacaktır.

Böylece, "yakın çevre" ülkelerinin "tampon kordonu"na dönüşmesi perspektifi, her tür jeopolitik bağımsızlığın kaybedilmesi anlamına gelmektedir. Çünkü "tampon köpeği"nin "kıtasal fil"e sataşması durumunda, "köpek" bunun karşılığını "yeni dünya düzeni"nin okyanus ötesi şeflerine tam siyasal, kültürel ve ekonomik kölelikle (ve buna ek olarak, en yakın bir gelecekte "fil"in tamamiyle kurallara uygun bir tepkisiyle) ödeyecektir.

"Yakın çevre"nin batı ülkeleriyle ilgili "tampon kordonu" perspektifi apaçıktır. Onun formülü, "ne Almanya, ne Rusya"dır (yani, "ne Orta Avrupa, ne de Avrasya"). Bağımsız jeopolitik bir güç bakımından Almanya günümüzde salt bir potansiyelden ibaret olduğundan, haklı olarak tahmin edilebilir ki, sözkonusu ülkelerin "bağımsızlığı" ("egemenliği") mefhumunu, tekdünyacılık ve Amerikancılığa hizmet etmeye geçiş gibi görmek gerekir. En azından, cari jeopolitik tablo böyledir. Diğer bir deyişle, Moskova'nın hainâne politikası sonucu "bağımsızlığa mahkum olmuşluğa" değil gerçekten "bağımsızlığa" can atan "yakın çevre"nin batı ülkeleri her şeyin ötesinde bilinçli bir şekilde ABD hizmetinde bulunmak için "tampon kordonu" rolünü seçmektedirler. Bu, bilhassa Almanya ile geleneksel olarak tatsız ilişkileri olan ülkeler için karakteristiktir.

"Tampon kordonu"nun "yakın çevre"den gelen ülkeleri, Orta Avrupa'yı atlayarak Batıyla (Batı Avrupa ile) ittifaka girmektedir. Bu, onların Atlantikçi, tekdünyacı eğilimlerinin en parlak belirtisidir.

Prensipte aynı mülahazalar "yakın çevre"nin doğu ülkeleri için de doğrudur. Bununla beraber, bunların jeopolitik perspektiflerini

yeterince anlamak için Doğunun jeopolitik güçleri konusunda daha fazla teferruata girmek gerekir.

Asya, Seçim Karşısında

Doğuda Büyük Alan olma iddiasında bulunabilecek potansiyel jeopolitik güçler şunlardır: Çin, İran, Türkiye ve Arap dünyası. Bu Büyük Alanlardan her birinin spesifikliğini "yakın çevre"nin doğu ülkelerini göz önünde tutarak kısaca analiz edelim.

Çin jeopolitiğinin birkaç satırda aydınlatılması imkansız özel bir bahis olduğunu söylemek gerekir. Doğunun "yakın çevre"si İslam'ın yaygın olduğu bir bölge olduğundan Çin'den tek Büyük Alan meydana getirilmesi perspektifi, İslami jeopolitik koalisyon ihtimalleri karşısında ikinci planda kalmaktadır. En azından şu an durum böyle olsa da, yakın gelecekte entegre edici faktör olarak Çin'in aniden hareketlenmesi de ihtimal dışı değildir.

İslam dünyası çerçevesinde "yakın çevre"nin doğu ülkeleri için küresel perspektifleri olan üç jeopolitik etmen vardır. Bunların her birinin sarih bir şekilde ifade edilmiş ideolojik özellikleri bulunmaktadır. Bunlar, kıtasal-İslami, devrimci İran; laik, Atlantikçi, profan, milliyetçi Türkiye; ve İslam'ın Arap "Suudi Arabistan" teokratik varyantıdır. Tabii ki, Arap dünyasında başka jeopolitik ihtimaller (Irak, Suriye, Libya) de mevcuttur. Fakat bunlardan herhangi birinin şu anda Orta Asya konusunda entegre edici Büyük Alan rolü iddiasında bulunması mümkün değildir. Genellikle Suudi Arabistan'a yönelişi, şartlı ve jeopolitik olarak "Arap İslamı" (sosyalist olmayan) temayülü ile eşitlenebilir.

"Yakın çevre"nin doğu ülkeleri, Asya Bloku çerçevesinde üç muhtemel jeopolitik entegrasyon perspektifine sahiptir.

"İslam Devrimi"nin Kıtasal Perspektifleri

İran, günümüzde Orta Avrupa'nın Batıdaki fonksiyonunun benzerini Asya'da yerine getiren nadir bir ülkedir. "Batı" ile "Avrupa'nın profan tekdünyacı medeniyetini", "Doğu" ile de "Hint, Çin ve ... Rusya'yı" anlayan İranlılar kendilerini gerek Batıdan, gerekse Doğudan ayırmaktadırlar.

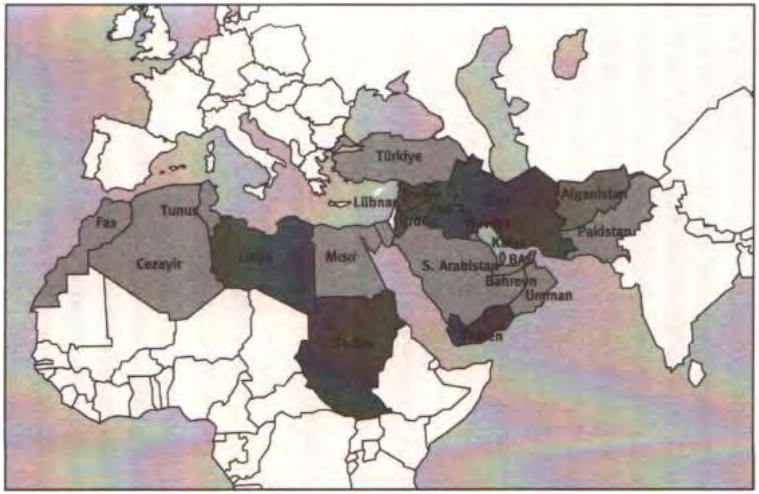

İslam Devletlerinin Jeopolitik Eğilimleri.

1. Anti-Atlantikçi Rejimler.

2. Jeopolitik Eğilimi Belirsiz Olan Ülkeler.

3. Atlantik Taraftarı Rejimler.

İran İslamı, açık anti-tekdünyacı yönelişi ve küresel bazda Dünya İslam Devrimi iddiasıyla dinamik ve kuvvetli bir güçtür. Jeopolitik anlamda İran, büyük Avrasya Blokunun çekirdeği olmak için stratejik, ekonomik ve ideolojik tüm imkanları haiz salt kıtasal bir devlettir.

Orta Asya cumhuriyetlerinin (öncelikle, petrolü ile Azerbaycan'ın ve nükleer güce sahip devasa Kazakistan'ın) İran'a yönelmeleri, gerçek kıtasal egemenlik yolunda ön şartları vücuda getirebilir. İran yanlısı bir koalisyon, Orta Avrupa'nın Orta Asya'daki örneği olabilir (kıyaslayın: Orta Avrupa-Orta Asya). Çünkü bu kıtasal bölgelerin hem tarihi emsalleri, hem ideolojik prensipleri, hem de kültürel-dini türdeşliği böylesi bir birliğin sarsılmazlığı ve etkililiği için yeterli zemin oluşturacaktır.

Önemle kaydetmek gerekir ki, İran taraftarı Büyük Alan, potansiyel olarak bünyesine Afganistan ve Pakistan'ı almaktadır. Bu da Tacikistan ve Özbekistan'la teritoryel süreklilik sahasının önünü açmaktadır. İran'ın Türkmenistan'la ise doğrudan doğruya sınırları bulunmaktadır.

"Pantürkizm" Tuzağı

Çoğu zaman "Pantürkizm" eşliğinde Türkiye'ye yönelişin ise tamamen farklı bir niteliği vardır (zira "yakın çevre"nin Orta Asya halkları çoğunlukla "Türk"tür).

Bir devlet olarak Türkiye, Osmanlı İmparatorluğunun yerinde onun bir devamı değil, bir parodisi olarak teşekkül etti. Çokmerkezli ve çokmilletli emperyal İslami yapının yerine Kemal Atatürk; laik, ateist, profan ve milliyetçi düzeni ile Fransız ulus-devletin doğu versiyonunu kurdu. Doğunun kendi manevi, dini ve jeopolitik geleneğinden keskin bir şekilde kopan ilk devleti Türkiye'dir. Bugün NATO üyesi olan Türkiye, fiilen Atlantikçiliğin ve tekdünyacılığın Doğudaki ileri karakolu, Asya-Doğu ile Arap alemi arasındaki "tampon kordonu" sayılmaktadır. Türkiye'nin önerdiği jeopolitik model, Batı dünyasına ve ateist, tekdünyacı medeniyete entegre olmaktır. Ancak "Avrupa"ya girmeye can atan Türkiye, Avrupa Büyük Alanının gerçek üyesi olarak (bu teorik açıdan Türkiye'nin

Orta Avrupa Blokuna katılmasını öngörmektedir) değil, hâlen ABD'nin "siyasi-ideolojik" kolonisi olarak kaldığından "yakın çevre" ülkelerinin bu ülkeye yönelmesi, Avrasya'nın doğu kıtasal kütlesi (İran, Çin ve Hindistan) ile (tekdünyacı oyuncak yönetimleri devirmeye çalışan patlamaya hazır) Arap dünyası arasında "tampon kordonu" pozisyonu ve "sömürgeci arayüz" sıfatı ile tekdünyacı projeye entegre olmak anlamına gelmektedir.

Türkiye'nin yolu, Atlantikçi süper devlete hizmet etme ve "dünya hükümeti"nin kontrolündeki tekdünyacı küresel Büyük Alan modelini kabul etmektir. Türkiye tarafından oynanan "pantürkizm" kartının zahiren geleneksel karakterli olduğuna itiraz edilebilir. Bu kısmen doğrudur. "Yakutistan'dan Sarayevo'ya Büyük Türkiye" projeleri gerçekten faal bir şekilde Türkiye'nin propagandasıyla hazırlanmaktadır. Burada şunu not etmek gerekir ki, ancak bugünkü Türkiye'nin siyasi, ideolojik ve ekonomik rotasının radikal bir biçimde değişmesi hâlinde bu projeler ciddiyet kazanabilir. Bu da neresinden bakarsanız bakın bir Devrimi ve jeopolitik menfaatlerin 180 derece dönüşünü gerektirmektedir. Bunun mümkün olduğunu göz ardı etmeden, yine de yakın gelecekte olayların buna yakın akışının zayıf bir ihtimal olduğunu da kaydetmek lazımdır. Bununla beraber, şu anda propagandası yapılan bu tür bir perspektif gayet somut bir jeopolitik sonuca, yani "yakın çevre"nin doğu ülkelerinin İran'dan yüz çevirerek laik, ateist toplum modeline, Atlantikçilik yanlısı "tampon kordonu"na tedricen entegrasyonu seçmelerine neden olabilir. Milli hasletleri halkların ve devletlerin jeopolitik, mekansal ve dini çıkarlarının üstünde gören "Panslavizm" veya "Pangermenizm" türü ideolojiler gibi "Pantürkizm" de çift anlamlıdır.

Petro-dolarlar ve Tekdünyacılık

Arap İslamının ve İslami teokrasinin kalesi olan Suudi Arabistan, ideolojik düzeyde tipolojik yönden Hıristiyanlığın Protestan biçimlerine çok yakın olan otoriter, ahlâkçı ve püriten Müslümanlığın özel "Vehhabi" modelidir. Doğulu Asyalı düşünüş, münzevilik ve dini tutku burada ritüelizm ve hemen hemen laik ahlâk sisteminin hakimiyeti ile değiştirilmiştir. Köktenci İslamcı

Haydar Cemal'e göre, "Suudi Arabistan, şu anki hâliyle 'kıtasal İslam' dünyasına doğrudan bir zıddiyet arz etmektedir". Vehhabi Suudi Arabistan'ın jeopolitik çıkarları, tekdünyacı projenin belirli versiyonuyla birbirine oldukça uygun düşmektedir. Çünkü bu ülkenin ekonomik ve askeri refahı, Suudi krallarının askeri ve ekonomik alanda hanedan çıkarlarını kollayan ABD'nin desteğine dayandırılmıştır. Irak'a karşı savaş, askeri muavenete bir örnektir. Ekonomik "yardım" ise şundan ibarettir: Suudi Arabistan'ın ekonomisi büsbütün petrolden oluşmaktadır. Alışılagelmiş şekilde tüm Arap petrolü dünya piyasalarına Anglo-Amerikan eliyle giriş yapmaktadır. Avrasya kaynaklarının çıkarılması ve bunların işletilmesi, teorik bazda Suudilere rekabet teşkil edebilir, Avrasya devletlerini zenginleştirebilir ve Avrupa ve Japonya'yı ABD'den bağımsız kılabilir. Böylece, Arap petrolünün denetimi vasıtasıyla Avrupa ekonomisini yöneten ABD'nin ve ekonomilerini Amerikan petro-dolarları üzerine oturtan Suudi krallarının menfaatleri aynı kapıya çıkmaktadır.

Suudi Vehhabi teokrasisi asıl Arap Büyük Alanını kurmayı, ne hanedanın, ne de Atlantikçilerin yararına olduğundan, defalarca engelledi. Suudilerin kıtasal Avrasya İslami Büyük Alanından endişe etmeye daha fazla nedenleri vardır. Devrimci İran, Suudilerin bir numaralı ideolojik düşmanı addedilmektedir. Böylece, "yakın çevre"nin doğu ülkelerinde Suudi Arabistan'ın jeopolitik çıkarları, Asya İslami Büyük Alanının teşekkül etmesine karşıdır. Demek ki, Asya cumhuriyetleri için "Vehhabilik" bayrağı altında Arap-İslam entegrasyonu yolu, gerçekte yine de tekdünyacı projeye katılıma dönüşecektir. Ancak bu "Pantürkizm"in laik-milliyetçi versiyonunda değil, ahlâkçı-teokratik varyantında olacaktır. Bir bakıma, bu da "tampon kordonu"na dahil olmaktan başka bir şey değildir. Fakat sözkonusu durumda "cezbedici olan", milliyetçilik değil, din (ve para) faktörüdür.

Yukarıdaki mülahazaların bilançosunu çıkararak şunu söylemek mümkündür: yeni Büyük Alan kurmadaki "yakın çevre"nin doğu ülkelerinin biricik olumlu yolu, Tahran'a meyleden "İslam Devrimi" yoludur. Bu durumda milli çatışmalar çözülebilir, dini gelenek ve düzen restore edilebilir. Jeopolitik düzeyde ise bu, sözü geçen bölgelerde tekdünyacı projelere karşı koymaya muktedir

kuvvetli bir kıtasal blokun ortaya çıkması anlamına gelecektir. Üstelik, bu doğrultuda atılan ilk adımlar bile Arap dünyasında zincirleme bir tepkiye neden olacaktır. Bu da, tüm İslam ümmetinde tekdünyacı kontrolün kaybedilmesi tehlikesini gösterecektir. Bundan başka, böylesi jeopolitik bir ittifak, Orta Avrupa (Batıda İran'ın tabii ve başlıca müttefiki) ve Rusya-Avrasya'nın tekdünyacı karşıtı güçlerini kaçınılmaz surette uyandıracaktır.

En Az İki Kutup, ya da ... Ölüm

Çağdaş jeopolitik ortamda, mesele oldukça keskin bir şekilde konulmaktadır: ya ABD idaresinde "yeni dünya düzeni" (tüm devlet ve halklar tekdünyacı, teknokrat, ateist, sadece kendi menfaatini düşünen "Disneyland"cı kozmopolit modelin kişiliksiz ve uslu birer "vidacıkları" olacaktır), ya da Atlantikçilik ve tekdünyacılığa karşı jeopolitik muhalefetin derhal oluşturulması, ve potansiyel tekdünyacı karşıtı, geleneksel ve köklü halk ve devletlerin alternatif bir (veya birçok) blokta örgütlenmesi. Günümüzde durum o kadar kritiktir ki, alternatif Büyük Alanın nasıl ve hangi belirtilerle ortaya çıkacağı hemen hemen önemli değildir. Eğer bu meydana çıkacaksa ve gerçekten tekdünyacılığa karşı koyacaksa, o halde bu bile jeopolitik alternatifleri çeşitlendirmek ve çoğaltmak, tekdünyacı muhalefet çerçevesinde dahili özgürlük düzeyini artırmak için tek başına kafidir. ABD için "*başlıca amacın, jeopolitik alternatiflerin oluşmasına izin vermeme*" (ne tür olursa olsun) olduğu her zaman hatırlanmalıdır. Bu yüzden, tüm tekdünyacılık karşıtı güçlerce doğrudan karşıt bir tez -"başlıca amaç, jeopolitik alternatif oluşturmaktır" (ne tür olursa olsun)- ileri sürülmesi tamamen doğrudur.

Bu gün durum o kadar ciddidir ki, "iyi" ve "daha iyi" arasında seçime gerek kalmıyor. Eğer Rusya jeopolitik bağımsızlığını tekrar tesis edebilir ve Atlantikçi yönetimden yakasını kurtarabilirse bu mükemmel olur. Bu durumda, "yakın çevre" ülkelerine, (bu sefer çift anlamlı Marksizm'in ideolojik resminden uzak) Rus Avrasya'sına yeniden katılmak için fevkalade imkanlar doğacaktır. Bundan başka, şu anki "yakın çevre"nin gönüllü ve bilinçli geri dönüşü, gelecekteki kültürel, dinsel, dilsel, iktisadi ve hatta siyasi

(ancak devletsel değil) özerkliğin teminatı olacaktır. Bu, en basit ve en iyi varyant olabilir. Hem de, bu felaketli geçiş döneminde tekdünyacıların gerçek sömürgeci emellerinin açığa çıkması, Rusya-Avrasya'nın (gerek Doğuda, gerekse Batıda) müttefik ve uydularının sayısının daha da artmasına önayak olacaktır.

Eğer bu gerçekleşmezse, o zaman tekdünyacılık karşıtı jeopolitik projenin ateşleyicisi, ya Almanya öncüllüğünde Orta Avrupa, ya da "İslam Devrimi" bayrağı altında birleşik Orta Asya olabilir. Prensipte geriye, Arap aleminde ve Latin Amerika'da tekdünyacılık karşıtı ayaklanma perspektifi kalmaktadır. Gerçi askeri bakımdan bu gibi potansiyel Büyük Alanlar, Süper Devletle rekabet edecek düzeyde donanımlı değildirler.

"Yakın çevre" ülkeleri için Büyük Alan problemi merkezi ve hayati derecede önemlidir. Orada bugün her şey, yani millet, din, kültür, özgürlük, refah ve güvenliğin geleceği jeopolitik istikametin seçimine bağımlıdır. Mesele bundan daha da keskin olamaz. Bugün sorumlu tüm insanlar şunu anlamak zorundadır: Tekdünyacı projenin kabulü, milletlerinin kendine özgünlüklerinin, kimliklerinin tarihi yüzünün bir şekilde nihai olarak yok edilmesi, milli tarihlerinin sona ermesi anlamına gelecektir.

İç Savaş Olasılığı

Milli Menfaatler ve Tekdünyacı Lobi

Rusya'da muhtemel iç savaş konusu gittikçe daha aktüel hâle gelmekte, ve bugün bu korkunç meseleyi analitik bakışaçısından gerek ikaz edici duygular, gerekse yatıştırıcı öğütler yönünde incelemek gereklidir. Her şeyden kötüsü (eğer yine de Rusya'da iç savaş patlak verirse), karmaşık ve çelişkili bir güç dağılımında kaybolarak buna tamamen hazırlıksız yakalanmaktır. Bu durum, en basiretli ve ideolojik bakımdan sadık vatanseverleri bile tereddüde sokabilir.

Bu konuya, millet ve devletlerin siyasi hayatındaki diğer önemli hususlarda olduğu gibi çağdaş jeopolitik durumun genel hatlarını belirleyen başlıca noktaların kaydedilmesinden başlanmalıdır. Devlet ve milletin varolmasının temel gerekliliği, egemenlik, bağımsızlık ve siyasi özgürlük prensibidir. Ve milli egemenlik talepleri, milli menfaatlerle eşanlamlıdır. Rusya ve Rus halkı dünya siyasi tarihinde eşsiz bir yere, misyona ve role sahiptir ve millidevletsel yazgısının-vazifesinin özgür ve yetkin bir şekilde yerine getirilmesi, halkın organik bir birlik olarak mevcudiyetinin başlıca anlamıdır.

Ancak özel bir dönemi yaşamaktayız, devletin iç politikası dış politika koşulları ile koparılmayacak tarzda bağımlıdır ve tarihin hiçbir aşamasında milli-devletsel oluşumlar üzerindeki dış baskı bu denli güçlü ve sarsılmaz olmamıştır. Dahası, dünya ölçeğinde milli-devletsel teşekküllerin ve hiçbir egemenlik ve milli menfaatin olmadığı bir ortamda, insanların hayatının örgütlenmesini

öngören tekdünyacılık teorisi, Batının çağdaş siyasal iktidarının en temel doktrini hâline gelmiştir. Tekdünyacı dünya topluluğunun başında da yönetimi toplumlarla değil, atomik fertlerin matematiksel toplamıyla gerçekleştiren kozmopolit bir zirve takımının bulunması kaçınılmazdır. Böylece, tekdünyacı vektör başından beri her türlü milli-devletsel oluşumlar *aleyhine* yönelmiştir. Başlıca hedefi, halklar ve ülkelere bölünmüş *eski* geleneksel dünyayı yok etmek, ve tarihi ve organik kamusal-toplumsal teşekküllerin tümünü reddeden "yeni dünya düzeni"ni kurmaktır.

Tekdünyacı faktör tabii ki, sadece Rusya'ya yöneltilmiş değildir (diğer millet ve devletler de onun için engeldir). Ancak Rusya en kuvvetli bir jeopolitik teşekkül olarak son zamanlara kadar tekdünyacı denetimin Batıdan tüm dünyaya tedricen yayılmasına mani olan esas kale olmuştur. Hâliyle, Sovyet sistemi de belli noktalarda tekdünyacı çizgiler taşımıştır. Batı tekdünyacılarının projelerinden birisi, SSCB'yi, "yeni dünya düzeni"nin genel küresel sistemine tedrici, "evrimci" şekilde dahil etmekten ibaret idi. Bu meşhur uyumlulaştırma teorisi büyük ihtimalle, perestroykayı başlatan başlıca güçlerin hareket noktası idi. Fakat Rusya'nın "tekdünyacılaştırılması"nın yumuşak versiyonu çeşitli nedenlerle "çalışmadı", ve o zaman Rusya'ya ilişkin tekdünyacı politika, saldırganca baskı uygulama ve açık tahripkâr faaliyet hâlini aldı. SSCB'nin acımasızca ve aşırı hızlı çöküşü, "uyumlulaştırmacılık" taraftarlarını yönetim kaldıraçlarından mahrum etti ve tekdünyacı siyaset açık ve saldırgan Rus aleyhtarlığı biçimine dönüştü.

Tekdünyacı vektör, Rusya'nın güncel durumunu anlamak için son derece önemli noktadır. Önceleri ülkemize yapılan dış etkiler, Rus Devleti'nin gücünü zaafa uğratmaya veya onu çeşitli uluslararası çatışmalarda kendi tarafına çekmeye çalışan diğer milli-devletsel oluşumlar tarafından gelmekte ve daha evvel Rusya'nın (açık ve gizli) jeopolitik düşmanları genelde kendi yapılarıyla kıyaslanabilmekte iken, şimdi esas dış faktör, herhangi bir kesin milli-devletsel veya jeopolitik çehreye sahip olmayan ve millet-üstü, küresel ütopik sosyo-politik projeden meydana gelen özel bir baskı türü olmuştur. Bunun da arkasında devasa ekonomi-politik kudret sahibi göze görünmeyen düzenbazlar durmaktadır. Şüphesiz, geleneksel dış politika etkenleri de sürüp gitmektedir

(tekdünyacı proje henüz daha tam gerçekleşememiştir). Lakin bunların önemi ve ağırlığı, tekdünyacı baskının tümüyle mukayesede zayıfkalmakta ve arka plana geçmektedir. Örneğin, Rusya'nın Almanya, Japonya veya Çin'le ilişkileri bugün iki tarafın değil, en azından üç tarafın işidir: Rusya, diğer devlet, ve gerek doğrudan, gerekse iki-taraflı problemleri inceleyen siyasi kurumlarda "nüfuz ajanları" yoluyla hareket eden tekdünyacı dünya lobisi. Burada asıl bu "üçüncü güç", tekdünyacılık çoğu zaman belirleyici olmaktadır. Çünkü onun etkileme araçları ve nüfuz yapıları, "arkaik" milli-devletsel oluşumların ilgili mekanizmalarıyla kıyaslanamaz derecede düzenli ve etkindir.

Böylece, Rusya'da gerek iç, gerekse dış politikada herhangi bir kararın alınmasında, herhangi bir sürecin yapılandırılmasında, Rus siyasal ve sosyo-ekonomik hayatının herhangi bir eğiliminin belirlenmesinde iki temel unsur fark edilebilir: tekdünyacı "nüfuz ajanları" ve milli-devletsel çıkarlarla hareket eden gruplar. Yukarıdaki tüm söylenenlerden iki kutbun da en önemli noktada birbirine karşı oldukları ortadadır: Birisi, Rusya'nın egemenlik, bağımsızlık ve otarşisini ("yeni dünya düzeni"nin tekdünyacı kozmopolit koşullarında tamamen hükümsüz bırakılmasına değin) en aza indirmeye çalışırken, diğeri, aksine, milli-devletsel egemenliğinin teyit edilmesi, pekiştirilmesi ve genişlemesi, ve her türlü tam otarşik toplumun varolmasına düşman kesilen küresel tekdünyacı yapıdan milletin tamamen çıkarılmasına yönelmiştir. Elbette ki, gerçek siyasette sözkonusu kutuplar neredeyse hiçbir zaman açık bir biçimde yüzleşmemektedirler. Yönetim organlarının çoğunluğu, her iki temayülün mevcut olduğu karmaşık bir sistemden ibarettir. Ancak ne de olsa, bu iki kutup, siyasetten "bihaber" figüranların tavizleri, safderunluğu, eksik akıllılığı veya yolsuzlukları ile örtbas edilen daimi ve sert bir düşmanlıkta bulunan temel güç eğilimlerini belirlemektedir.

Böylece, Rusya'nın güncel siyasi tablosundaki iki kutbu ortaya koyduk. Rusya'da iç savaş olasılığı konusundaki iki görüş bunlara uygun düşmektedir. Bu iki güç, eninde sonunda, potansiyel çatışmanın temel unsurları, tarafları olacaktır. Gerçi bunların karşı karşıya bulunması, rollerin daha özel ve girift paylaşımı altında örtülü kalabilir. Milli ve anti-milli güçlerin bu durumda

kendi bayrakları altında değil, gerçek jeopolitik motif ve temayülleri perdeleyen sosyal, siyasi ve ideolojik eğilimlerin karmaşık ve çelişkili sistemi adına hareket ettiklerini Rusya'daki ilk iç savaş örneği göstermektedir. Geçmişin yanlışlarını tekrar etmemek için yeni iç savaşın korkunç olasılığını siyasi veya ideolojik yönlerden objektif olarak analiz etmek gerekir.

Güç Dağılımı Alternatifleri

Rusya'da iç savaşın esas noktalarını, mevcut güçleri ve dolaysız dürtüleri, bunların tahmini versiyonlarını tespit ve kaydedelim:

1. İç savaşın birinci (ve ihtimali en düşük olan) versiyonu, *milli-devletsel güçlerin tekdünyacı lobi* karşıtlığı çizgisinde gelişebilir.

Temel eğilimlerin tümüyle uyuşmazlığı dikkate alındığında rollerin bu tür bir paylaşımı gerçekten oldukça mantıklıdır. Tekdünyacılar, Rusya'nın egemenliğini her yönden zayıflatma, ekonomi-politik bağımsızlığını sarsma, kozmopolit tekdünyacı yönetici sınıfına bağımlı kılma, milli misyonunu serbestçe gerçekleştirme imkanından mahrum etme gayretindedirler. Milliyetçiler ve devletçiler ise aksine, otarşiyi güçlendirmeyi, azami siyasi bağımsızlık ve ekonomik-sosyal kendine yetebilirliği istemektedirler. Doğal olarak, birbirine her konuda, hem genelde hem de özelde karşı olan bu iki yönü barış yoluyla uyumlulaştırmak mümkün olamaz.

Bununla beraber, iç savaşın bu versiyonu ("kozmopolitler milliyetçiliğe karşı") genellikle ulusal ve küresel düzeye çıkamaz. Çünkü tekdünyacı ideoloji, prensip itibariyle kitlelere fanatizm aşılamaya ve nüfusun önemli bir kesimini bile idealleri uğrunda mücadeleye yöneltmeye kabil değildir. Barış koşullarında atalet, vurdumduymazlık ve genel pasiflik tabii ki, tekdünyacılar için yardımcı etkenler olabilir. Fakat kanlı çatışma, ateşler ve ölümler hâlinde insan psikolojisinin daha derin katmanlarına başvurmayı, fanatizmi ve kendini feda etmeyi gerektirmektedir. Bunun aksine milliyetçiler ise, tekdünyacılara karşı açık ve geniş silahlı mukavemet durumunda, çatışma tekdünyacılarca çok katı kontrol edilen

merkezlerde yerelleştirilmeyip ulusal nitelik kazanırsa, halkın büyük ekseriyetinin desteğine kolaylıkla bel bağlayabilirler.

Diğer bir deyişle, "tekdünyacılar-milliyetçiler" senaryosuna göre yapılacak iç savaş her türlü halde gerçek ve topyekun bir iç savaşa dönüşmeyecektir. Zira tekdünyacılar, milliyetçilere karşı kitleleri organize edecek ideolojik açıdan kuvvetle eklemlenmiş ve politik yönden faal olan temellere sahip değiller ve olamayacaklar da. Eğer böyle bir çatışma alevlenseydi, bundan çıkış, hızlı ve kesin olurdu: milli-devletsel güçler, halkın vatansever idealini savunmaya çalışanlarla yüz yüze gelen anti-milli lobinin hakkından süratle gelirdi. Esas itibariyle, bu tür bir iç savaş hemen hemen kansız ve çok kısa süreli olurdu, ve tekdünyacıların imhasından sonra çatışmanın iç kaynağı tasfiye edilebilirdi. Devletin siyasi ve sosyal hayatı ise, geleneksel devlet ve milletlerde olduğu gibi milli menfaatlerinin sınırlarında gelişmiş olurdu.

Ancak sanılmasın ki, tekdünyacı lobi, kendi gerçek durumunu ve bu senaryonun kendini telef etme olduğunu anlamayacaktır. Demek ki, olayların bu yönde gelişmesinden her vasıtayla kaçınmaya çalışacaktır. Bu nedenle, sözkonusu versiyon da tamamen inanılmayacak bir şeydir.

2. İç savaşın ikinci varyantı, *Rusya Federasyonu, yakın çevre cumhuriyetlerinden birisine (veya birkaçına) karşı* formülüyle belirlenmektedir. Bu tür bir durum, eski SSCB mekanındaki yeni devlet oluşumlarının son derece istikrarsız olması yüzünden kolayca meydana çıkabilir. Büyük çoğunluğu az da olsa bir devlete ve milli geleneğe sahip olmayan ve organik toplumların etnik, sosyo-ekonomik ve dini alanları ile örtüşmeyen tamamen keyfi sınırlar çerçevesinde teşekkül etmiş bu devletsi yapılar, muhakkak derin iç ve dış krizlerin girdabına sürüklenecekler. *Stratejik imkanları, dış yardıma başvurmadan kendi bağımsızlıklarını savunmaya imkan vermediğinden, bunlar prensipte herhangi bir gerçek egemenlik edinemezler*. Siyasi, sosyal ve iktisadi sistemlerinin çöküşü kaçınılmazdır. Doğal olarak bu, gerek Rus (veya Rus yanlısı) nüfusa, gerekse Rusya'ya karşı ilişkilere tesir edecektir.

Şimdiki durumda, büyük ihtimalle onlar tarafından Rusya'ya meydan okunacak, Rusya Federasyonu da buna çeşitli düzeylerde saldırganlıkla cevap verecektir. Rusya'yı ve Rusları inciten millet-

lerarası veya teritoryel çelişkilerin patlaması, kaçınılmaz surette diğer eski Sovyet cumhuriyetlerinde yankı bulacağından bu süreç büyük ihtimalle zincirleme nitelik taşıyacaktır.

Rusların milli menfaatleri ile Rusya (ve yeni cumhuriyetlerin) içindeki tekdünyacı lobi eğilimlerinin bu durumda doğrudan doğruya ve zevahirde karşılaşmayacakları açıktır. Bu savaşta Ruslar için başlıca düşman, komşuları olacaktır. O halde, tekdünaycı lobinin Rusya Federasyonunun yenilgisine oynaması hiç de zorunlu değildir. Amerikalılarca "düşük yoğunluklu savaş" (veya hatta "orta (!) yoğunluklu") olarak adlandırılan çatışma türü, Rusya'da ve geniş ölçüde Avrasya'da yerel, uzayıp giden ve çift anlamlı bir nitelik edinerek stratejik ve jeopolitik koşulları istikrarsız hâle getirebildiği takdirde, tekdünyacı lobinin menfaatlerini büsbütün tatmin edebilir. Rus milli çıkarları da şu halde yerine getirilmek zorunda olmayacaktır; hatta iç savaş vatansever ve milliyetçi sloganlar altında yapılsa bile. Afganistan örneğinde olduğu gibi, Rusya'nın komşu bölgelerle askeri çatışması, bu devletlerde yalnızca Rus nüfuzunun zayıflamasına neden olacak ve komşuların Rusya ile tek jeopolitik Avrasya Blokunda birleşme yönündeki entegrasyon saikinin cazibesine zarar verecektir. Rusya Federasyonu ve eski Sovyet cumhuriyetlerindeki nüfusun kültürel-sosyal tipinin benzerliği, bu çatışmaya, kardeş katli ve gerçekten iç savaş niteliği vermektedir. Slav cumhuriyetleri (öncelikle Ukrayna) durumunda ise bu, üstelik, millet-içi bir felaket olacaktır.

Böylece, iç savaşın bu varyantı da çelişkili ve çift anlamlıdır. Rus milli menfaatlerinin, egemenlik zorunluluğunun olayların bu tür gelişimi sırasında pekiştirilmesi hiç de zorunlu değildir. Tekdünyacı, Rus aleyhtarı lobi ise, Rusları uluslararası arenada gözden düşürecek ve devletin zaten sağlam olmayan sosyo-ekonomik istikrarını baltalayacak bir "düşük yoğunluklu savaş" kuşağını Rusya Federasyonu çevresinde yaratarak kendi açısından bu işten kazançlı bile çıkabilir. Tabii ki bu, Rusya'nın yakın çevredeki Rusların ve Rus yanlısı halkların savunucusu olarak hareket etmemesi anlamına gelmez. Ancak tüm bunları yaparken, kendi jeopolitik ve stratejik nüfuzunun genişlemesine özellikle ihtimam göstermelidir. Hatta eğer Ruslar komşularından kadim Rus topraklarının bir parçasını savaşarak geri almayı başarsalar bile, bunun

bedeli, yeni düşman devletlerin belirmesi olacaktır. Neticede bu devletler Rusya'nın başlıca rakiplerinin, yani tekdünyacıların kampına itileceklerdir. Bu durumda, Rusya'ya lazım olan yeni emperyal entegrasyon belirsiz bir süre ertelenecektir.

3. Üçüncü versiyon, yapısı itibariyle birinciye benzerdir. Ancak burada iç savaş, *Rusya Federasyonu hudutları içinde Ruslar ve gayri Rus etnisiteler arasında* başlayabilir.[1] Senaryo, bir önceki ile aynı olabilir: Herhangi bir milli bölgede veya özerk cumhuriyette Rus nüfus, gayri Rus kökenlilerin saldırısına maruz bırakılır; etnik dayanışma diğer Rusları bu çatışmaya karışmaya itebilir; Rus olmayan diğer milli bölgeler etnik bazda silahlı çarpışmaya sürüklenir; iç savaş "düşük yoğunluklu savaş" vasfını kazanabilir. Bu, Rusya için daha tehlikelidir. Çünkü bunun sonucu, Rusya Federasyonunun toprak bütünlüğünün bozulması veya en azından gayri Rusların, "bastırmayı" becerebilecekleri yerde Ruslara karşı etnik düşmanlıklarının kışkırtılması olabilir. Burada diğer devlet ve millet teşekküllerinin de Ruslara karşı çarpışmaya bulaşmaları kaçınılmaz olacaktır. Bu da, çatışmayı daimi ve uzun süreli kılabilir. Böylesi bir çatışma, Rusları devlet düzeyinden dar etnik baza taşıyacak ki, bu da önce Varşova Paktının, ardından SSCB'nin çöküşü ile emperyal sıfatını zaten kaybeden Rusya'nın jeopolitik niteliğini daha da fazla daraltacaktır.

Böylece, iç savaşın sözkonusu versiyonu, genellikle Rus milli menfaatlerine aykırıdır; bunun nedeni de, Rus mekanının etnik bileşenlere bağlı parçalanmasının fiilen yasallaşması ve böylece, bir zamanların emperyal halkının jeopolitik vasfının salt etnik düzeyden ileride neredeyse "kabile" seviyesine indirgenmesidir. Rus Devleti'nin otarşisinin sarsılmasına yönelen katı Rus aleyhtarlığı tekdünyacılığı için bahsedilen seçenek, oldukça cezbedici olabilirdi. Zira Ruslara devletsel kimliği değil, dar etnik kimliği aşılamayı öngörmekte ki, bu, muhakkak surette Rusya'nın stratejik ölçeğini küçültecektir. Öte tarafından, etnik bilinç patlaması "nüfuz ajanları"na da darbe vuracağından sözü edilen versiyon, tekdünyacılar için de belli bir riski beraberinde getirmektedir. Rus vatanseverler için ise, bu versiyon hiçbir yönüyle yararlı değildir.

• • • •

1 Belirtmek gerekir ki, bu satırlar 1993 Aralık ayında, yani Çeçen Savaşının başlamasından bir sene önce kaleme alınmıştır.

4. Dördüncü versiyon da Rusya dahili olmakla beraber etnik husumet değil, *bölgesel, idari-teritoryel çelişkiler* üzerine bina edilmiştir. Moskova'nın ekonomi-politik ve sosyal meselelerdeki merkeziyetçi siyaseti, genel çözülme sürecinde azami özerkliği almaya can atan bölgelerin güçlü tepkisini doğuracaktır. Etnik uyuşmazlıklarda olduğu gibi burada da Sovyet İmparatorluğu'nun inhitatı, merkeziyetçi ve entegrasyoncu düşünceyi meşruluk, açıklık ve caziplikten mahrum etmektedir. Bunun dışında, eski sistemin totaliter yönetim tarzını benimseyen merkezin aktüel politikası, merkez-bölgeler ilişkisinin ikinci kısmını, ki bu yardım ve sosyo-idari destekten ibarettir, fiiliyatta kabul etmemiştir.

Merkez, önce olduğu gibi yine bir şeylerin üstüne oturmak ve denetlemek istiyor. Ancak bu sefer karşılığında gerçekte hiçbir şey vermemektedir. İmkanlar alanı kısıtlandığından ve merkeze bağımlı hâle geldiklerinden bölgeler ekonomik açıdan kaybetmekteler. Buraya, bölgelerin siyasal özellikleri de ilave edilmektedir. Bölgelerdeki tekdünyacı reformların anti-milli karakteri kozmopolit megapol başkentlerden daha ziyade yürek acısıyla hissedilmektedir.

Bölgeler, ayrılıkçılık doğrultusunda artık ilk adımlarını atmıştırlar. Gerçi bu girişimler merkez tarafından önlenmiştir. Fakat Rusların Rusya'nın güneyinde, Sibirya'da veya başka bir yerde Moskova'nın siyasi ve iktisadi diktatörlüğünden özgür olan bir "bağımsız devlet" kurmayı herhangi bir tarihte yine isteyebilecekleri kuvvetle muhtemeldir. Bu salt ekonomik rasyonalite üzerine oturtulmalıdır. Moskova'yı atlayarak bölgesel kaynakların veya yerli üretim mallarının satışı, birçok halde yerel durumu keskin şekilde iyileştirmeye kadirdir. Öte taraftan, "bölgesel devrim", örneğin merkezin aşırı liberal politikadan vazgeçmesi, sosyal teminatların muhafaza edilmesi, ideolojide milli boyutun pekiştirilmesi gibi siyasal hedefleri de ileri sürebilir. Tüm bunlar bu düzeyde iç savaşı mümkün kılmaktadır. Bölgeler, belli bir zamanda kendi düşüncelerinde ciddiyetle ısrar edebilecekler. Bu da, onlar üzerindeki denetimini elden kaçırmak istemeyen merkezin karşı bir hareketine yol açacaktır.

İç savaşın bu versiyonu da, önceki ikisinden daha az çift anlamlı ve daha az çelişkili değildir. Gerçekten de, bir yandan, reformların

merkezi olan Moskova'dan ayrılmayı arzulayan bölgelerin talepleri bazı vatanseverlik ve milliyetçilik çizgileri taşımakta ve halkın menfaatine cevap vermektedir. Merkezin tekdünyacı güçleri, bölgelere karşı çıkarak burada milli değil, anti-milli çıkarları kollayacaklardır. Çünkü liberallerin Rusya toprakları üzerindeki kontrolü, evvela "yeni dünya düzeni" inşacılarına yarar sağlamaktadır. Fakat, diğer yandan bölgesel ayrılıkçılık, Rus devlet teritorilerinin dağılmasına sebep olacak, milli gücü zayıflatacak, bölünmez Rus halkı içinde kırılma hattını hazırlayacaktır. Rusya üzerinde tekdünyacıların denetimleri etkisizleşirse, bilinçli olarak bu tür çatışmayı tahrik edebilirler. Bu durumda ülkenin teritoryel olarak parçalanması, devlet otarşisinin zaafa uğratılmasında son adım olacaktır.

Milliyetçi güçler bu konuda doğrudan ters bir mantıktan hareket etmelidirler. Henüz merkezin iktidarı kuvvetliyken, bölgelerin merkezden özerkliğe can atmaları desteklenerek bölgesel taleplerle dayanışma içinde olunduğu izhar edilmelidir. Ancak en başından beri, imparatorluğun yeniden oluşturulması perspektifi temelinde tüm bölgelerin stratejik ve siyasal entegrasyonu lüzumunun altını çizmek gerekir. Merkezde tekdünyacı lobi kan kaybettikçe, vatanseverler kendi eğilimlerini pürüzsüz bir şekilde değiştirmeli, iç çatışmanın yol verilemez oluşunda ısrar etmeli ve bölgeleri birliğe çağırmalıdırlar.

Her şeye rağmen, bölgesel bazdaki iç savaş, önceki iki senaryoya eşdeğer olup hiçbir surette milli menfaatlerle örtüşemez.

Bir hususu özellikle belirtmek icap eder. İç savaşla ilgili beşinci versiyon da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Buradaki güçler ideolojik, milli ve teritoryel değil, sosyo-ekonomik farka göre -örneğin, "yeni zenginler" "yeni fakirler"e karşı- belirlenmelidir. Prensip itibariyle bu versiyon ihtimal dışı olmayıp gelecekte bunun için tüm koşullar oluşabilir. Lakin toplumun şu anki hâlinde salt ekonomik faktör açıkça baskın değildir. Dehşetli ekonomik badirelere, emekçi tabakaların genel fakirleşmesine ve "yeni Ruslar"ın acayip zenginleşmesine rağmen Rus toplumu kendi taleplerini henüz ekonomik terimlerle formüle etmemektedir. Jeopolitik, milli, ideolojik boyutlar kıyaslanamaz ölçüde daha müessir ve günceldir.

Bunlar kitleleri meydanlara dökmeye ve silaha sarılmaya mecbur edebilir. Ekonomik kriz, sivil savaş için gayet iyi bir zemin teşkil edebilir, belirli durumlarda fecaatlere sebep olabilir. Ancak temel güç, çizgileri ekonomik olmayan diğer tezler olacaktır. Millet, etnisite, vatanseverlik ve özgürlüğe yapılan göndermeler bugün hayatın salt maddî cephesini görecelileştirmeye, ikincil plana itmeye muktedirdir. Hatta maddi boyut başat olduğu durumda dahi, Marksist ve sosyalist doktrinlerin itibardan düşmesi nedeniyle, kendi taleplerini tutarlı ve coşturucu bir siyasal ideoloji biçiminde ifade edemez. Büyük ihtimalle, ekonomik etken olası çatışmalarda belirleyici olmasa da mevcut olacaktır.

Analiz Sonuçları

Rusya'da iç savaş maalesef mümkündür. Zannedilmesin ki, devletin milli çıkarları ile tekdünyacıların planları arasındaki temel çelişkiler barış içinde ve tatlılıkla halledilebilecektir. Bu güçler arasında bir "uzlaşma" veya "ateşkes"ten ciddiyetle bahsedilmesi için ya milli-devletsel eğilimlerin taşıyıcılarının nihai olarak mahvedilmesi (bu ancak Rus Devleti'nin ve Rus halkının yok edilmesi ile mümkündür), ya da tekdünyacı lobi temsilcilerinin yok edilmesi gerekir.

Asıl bu yüzden Rusya'yı iç savaşa musallat etmek veya toprakları üzerinde "düşük yoğunluklu savaş" kuşağı vücuda getirmek, her an tekdünyacı lobinin başlıca projesi olabilir. Şüphesiz ki, bu lobiyi temsil edenler, diğerleri (gerek ayrılıkçıların, gerekse merkeziyetçilerin) adına hareket ederek kendilerinin arka planda kalmaları için ellerinde gelen her şeyi yapmaya gayret edeceklerdir.

İç savaşın üç versiyonu -Rusya Federasyonu yakın çevreye karşı, RF'nin Rus kesimi gayri Rus nüfusa karşı, bölgelerle merkezin çatışması- Rusya'nın ve Rus halkının milli menfaatleri konusunda hakikaten kaygılı olanlar için prensip itibariyle kabul edilmezdir. Bu üç seçeneğin üçü de (belirli bölgelerin Rusya kontrolüne geçmesi hâlinde bile) Rusya'nın jeopolitik ve stratejik mekanının ileri düzeyde parçalanmasıyla sonuçlanacaktır. Öyleyse, vatanseverler bu senaryoları her türlü vasıtayla önlemelidirler. Ahlâki açıdan da, bu onlara *yararlı* değildir. Ancak bu gerçekleştiği takdirde, tekdün-

yacıların bu tür çatışmaların (eğer bunlar alevlenmeye başlarlarsa) tahrikine katkıda bulunacaklarını tahmin etmek mantıklı olacaktır.

Tekdünyacı lobi için Rusya'da iç savaşa benzer bir şey de birçok sebepten dolayı yararlı olabilir. Rusların doğrudan katıldığı bir askeri çatışma, merkezdeki liberallerin aşağıdakileri yapmasına fırsat tanımış olur:

1. "Vatanı kurtarma" bahanesiyle *siyasi diktatörlük kurmak* ve zor kullanarak siyasi muhaliflerden kurtulmak;
2. *Ekonomik çöküşü savaşla izah etmek* ve ekonomiyi doğrudan merkezin kontrolünde çalışmaya mecbur etmek;
3. *Kamuoyunun dikkatini "reformcular"ın faaliyetinden saptırmak* (bunların bugün tehlikeli olduğu ortadadır);
4. Batının Atlantikçi hakimiyetine ve tekdünyacı projelere karşı yönelen *Rusların kıtasal dayanışma çatısı altında komşu Avrasya devletleri ve Avrupa oluşumları ile ilerideki ittifakını önceden engellemek*.

Tüm bunlar, er ya da geç bilhassa liberal rejim daha fazla sallandıkça Rusya'da tekdünyacılığın katı versiyonunun taşıyıcılarının "iç savaş"a başvuracağını tahmin etmeye zorlamaktadır. Bu durumda, tekdünyacı lobinin kendi içinde "yeniden yapılanması"nın zorunlu olarak gerçekleşeceği önemle belirtmelidir. Lobinin bir kısmı vatansever, belki de milliyetçi ve şoven sloganlarla hareket edecektir.

İlk patlamaların ne zaman olacağını söylemek zordur. Bu, çoğu spontane ve suni faktörlere bağımlıdır. Bir süre buna benzer bir şey meydana gelmezse dahi, tekdünyacı lobi Rusya'da devletin siyasi iktidarının mühim odaklarını kontrol ettiği sürece olayların bu yolda gelişiminin potansiyel tehdidi daha fazla gündeme gelecektir.

Tekdünyacıların milliyetçilere karşı olduğu "iç savaş"ın yalnızca birinci varyantı, kısa süreli, hemen hemen kansız, vatanseverler ve Rusya için faydalı olabilir. Dahası, milletin iç düşmanlarıyla doğrudan doğruya müsademesi, kaçınılmaz surette milli güçlere zafer getirebilirdi. Fiilen bu, kelimenin tam anlamıyla bir "iç savaş" olmazdı. Faal mukavemetin, anlık kıvılcımı neticesinde gerçek bir iç savaş ihtimali yok edilmezse de, belirsiz bir müd-

dete ertelenebilirdi. Ancak bunun için tekdünyacı lobiyi kendi bayraklarıyla hareket etmeye tahrik etmek gerekirdi. Rusların açıkça ve eksiksiz ifade edilmiş milli menfaatleri adına da vatansever güçlerin birleşmeleri icap ederdi. Bunu yapmak şüphesiz ki, kolay değil neredeyse imkansızdır. Bir yandan tekdünyacıların kendileri faaliyet gösterdikleri ülkeye karşı kin beslediklerini ve onu yıkmaya çabaladıklarını alenen beyan edecek kadar saf değilken, öte yandan da, milli-devletsel güçler, ideolojik tutumlarının esaslarını anlaşılır ve mantıklı, aynı zamanda kısa ve emin bir tarzda ifade etmeye çoğu halde muktedir değiller. Buna, devrini tamamlamış Sovyet-Komünist klişelere bağlılık, dozu fazla kaçmış duygusallık, zayıf analitik düşünme kabiliyeti, jeopolitiğin temel ilkelerinin ihmali vs. mani olmaktadır.

Gerçek sivil barış, her hususta birbirine doğrudan zıt olan iki tarafın bir uzlaşısına dayanamaz. Tekdünyacı değerler sistemi hâlâ hakimken, bunun cenahları –Sağcılar, Solcular, merkeziyetçiler- tüm farklılıklara rağmen genel eğilimi şüphe altında bırakamazlar. Elbette bu durumda "barış" mümkün olur, ancak devletlerin yok olması ve milli güçlerin diyalogdan radikal biçimde dışlanmasıyla. Eğer milli-devletsel değerler sistemi başat rolü oynarsa, o zaman nasyonal-kapitalistler, nasyonal-sosyalistler, nasyonal-komünistler, nasyonal-monarşistler veya nasyonal-teokratlar arasında bir uzlaşma arayışından bahsedilebilir. Lakin bu seferde anti-milli, tekdünyacı, Rus aleyhtarı güçler diyalogdan ihraç edilecek, ideolojik yönden yasadışı duruma düşürülecektir.

Toplumumuz korkunç bir iç çatışmaya gidiyor. Eğer olayların gidişatını etkileme ve seçme yeteneğimiz hâlâ kalmışsa, ehveni şerri tercih etmeliyiz.

Haçlı Seferi

Haçlı Seferi

Liberalizm: Totaliter Bir İdeoloji

Çağdaş Batının ve jeopolitik öncüsü olan Amerika Birleşik Devletleri'nin hakim ideolojisi nedir? Bu hiç de yersiz bir soru değildir, bilakis her birimizle doğrudan ilgilidir. Gelin, açık yürekli olalım: Küresel jeopolitik savaşta yenilmiş, mağlup edilmişiz. Bu nedenle, şunu kesin ve katı bir şekilde bilmek zorundayız: Küresel güçler dağılımının yeni koşullardaki patronu kimdir? Onun dünyaya bakışının ana hatları nelerdir? Dünya, tarih, insanlığın kaderi ve bizimle ilgili ne düşünmektedir? Bunlar herkese gereklidir; gerek yeni efendilere boğun eğmek ve itaatle hizmet etmek niyetinde olanlar için, gerekse bu durumu kabul etmeyi reddeden, isyan çıkarmaya ve yeni jeopolitik özgürlük elde etmeye can atanlar için.

Batıda herhangi bir ideolojinin varolmadığını, orada tutum ve görüşlerin plüralizminin hüküm sürdüğünü, herkesin istediği şeye inanmakta, bunu dile getirmekte ve canı istediğini yapmakta hür olduğunu bize telkin etmişlerdi. Bu, *büsbütün yalan* olup "Soğuk Savaş" cephanesinden iktibas edilen propaganda amaçlı bir manevradır. Gerçekte ise, Batıda herhangi bir ideolojiden daha az totaliter ve müsamahakâr olmayan *hakim bir ideoloji* mevcuttur. Ancak bunun biçimi ve prensipleri kendine özgüdür, felsefi esasları, tarihi kökleri alışık olduğumuz ve bize malum olan ideolojilerden tamamiyle farklıdır. *Bu ideoloji, liberalizm*dir; "otonom fert" (yani rasyonel fertçilik) akidesi, "pratik rasyonellik", teknolojik ilerleme inancı, "açık toplum" konsepti, "piyasa"

ve "serbest değişim" prensibinin sadece iktisadi değil, ideolojik, sosyal ve felsefi özde de inşa edilmesi üzerine kurulmuştur.

Liberal ideoloji, dar ekonomik anlamda "sağcı", humaniter retorik anlamında ise "solcu"dur. Burada liberalizm, "sağ" ve "sol" arasındaki tüm diğer uyumları veya sadece "sağ"ı ve "sol"u kendiliğinden reddetmekte, parçalara ayırmakta ve marjinalleştirmektedir. Liberalizmin totaliterliği, kendine özgüdür. Farklı düşünenlere doğrudan fiziksel baskı yapmak yerine, bunların yumuşakça nefeslerini kesmeye, tedricen toplumun uçlarına itmeye, muhalif ve rakiplerin ekonomik yönden boğazlarını sıkmaya vs. yönelmektedir. Ancak gerçek olduğu gibi kalmaktadır: *Batının hakim ideolojisi (liberalizm) alternatif siyasi-ideolojik projelerle aktif bir biçimde mücadele etmekte, fakat amaca ulaşmak için totaliterliğin diğer türlerinden daha hassas, daha rafine, daha etkili metotlardan yararlanmaktadır.* Liberal totaliterlik vahşi ve açık değil, maskelenmiş, hayali ve gözle görülmezdir. Bununla beraber, sertlikte hiç de diğerlerinden aşağı kalmaz.

Batıda bir "hakim ideoloji"nin mevcudiyeti, bizim toplumumuzda da gittikçe daha sarih şekilde anlaşılmaktadır. Erken perestroykanın naifliği, "çoğulculuk" ve "demokrasi" hayalleri koyu reformcularda bile tedricen buharlaşıp gitmiştir. Liberalizmin gerçekliği ve liberalizm ideolojisi gözle görülür hâle gelmiş ve hâliyle muayyen bir sarahate ulaşmıştır. Batı taraftarları *bundan sonra somut liberalizmin* (herkesin muğlak ve müphem bir şey olarak anladığı bir çeşit "demokrasi"nin değil) *tüm ideolojik esaslarını* zaruri şekilde *ayırt etmelidirler*. Batı aleyhtarları ise bu ideolojiye düşmanlıkta birleşmektedirler. Bu, az çok anlaşılır bir şeydir.

Fakat liberalizmin hayli gizli bir katmanı daha var. Sözkonusu olan bazı teolojik ve dini temellerdir. Bu temeller, netice itibariyle, Batıyı bugün orada kök salan ve hakim olan bir ideolojik modele götürmüştür. Sözkonusu katman, "açık toplum" ve "insan hakları" türünden basmakalıp söylemler kadar alemşümul değildir ve mutlak olarak tanınmamıştır. Maamafih bunlar, kendi başına sadece buzdağının görünen kısmı olan liberal ideoloji küresinde baş rolü oynayan temel ve gizli kaynaklardır.

Burada mevzubahis olan Protestan eskatolojidir.

ABD: Batının Mükemmel Bir Örneği

Bugün dünyayı, tam bir süper devlet olarak tek kalan ABD'nin yönettiğine hiç kimsenin şüphesi yoktur. ABD, Batının sadece askeri alanda en kudretli devleti değil, birçok anlamda *Batı tarzı gelişmenin sonucu, zirvesi ve en büyük başarısıdır.* ABD, Batı medeniyetinin tüm seyri içinde hazırlanan en radikal reçetelere göre tarihi ataletten, gelenekten vesaireden yoksun suni biçimde kurgulanmış bir oluşum olarak temeli atılmış ve bina edilmiştir. *Bu, sözü edilen medeniyetin doruğu, varoluşunun tacıdır.*

ABD, Batının yekunu, jeopolitik, ideolojik ve dini öncüsüdür. Liberalizm prensipleri yalnızca Birleşik Devletler'de topyekun ve mantıklı şekilde kök salıp tutunmuş ve bir süre sonra *hem Batı, hem de liberalizm büsbütün haklı olarak ABD'yle özdeşleştirilmiştir.*

Amerika, çağdaş dünyanın hegemonu; dünyanın tüm önemli süreçlerini elinde tutan jeopolitik, stratejik ve ekonomik devasa bir imparatorluktur. Sadece sıradan ve hatta çok güçlü ve gelişmiş bir devlet değil, aynı zamanda *ideolojik bir modeldir*; gelişme *yoludur, insanlığa ideolojik, dünya görüşü ve siyasi değerlerin belli bir sistemini empoze eden, insanlığın yargıcı ve rahibidir.* ABD İmparatorluğu, *liberalizmin, sermayenin, burjuva düzeninin en yüksek gelişme aşaması olarak sanayi-sonrası toplumun imparatorluğudur.*

ABD şüphesiz ki, Avrupa'nın ve Avrupa tarihinin doğrudan varisidir. Ancak bu oluşumun benzersizliği şuradadır: Birleşik Devletler Avrupa'dan sadece bir şeyi, medeniyetin rafine edilmiş, ayıklanmış cihetini, yani liberal rasyonalizmi, "toplumsal antlaşma" teorisini, ferdiyetçiliği, dinamik teknolojik sanayileşmeyi, mutlak "ticari düzen" düşüncesini aldı. Daha evvel bütün bu eğilimler, Protestan İngiltere'de temerküz etmişti. Britanya İmparatorluğu, Batı tarihinin mantıken aktığı salt "ticaret medeniyeti"ni kurmanın ilk modeli (Kadim Fenike'yi hesaba katmazsak) idi. Liberalizmin Adam Smith, Ricardo gibi başlıca teorisyenlerinin, Locke, Hobbes, Mandeville gibi ferdiyetçilik filozoflarının İngiliz olması bir tesadüf değildir. Batı kapitalizminin Protestan ahlâkından nasıl doğduğunu ve belirli sosyo-ekonomik oluşumların meydana çıkmasında etnik-dini faktörün ne kadar mühim olduğunu Max Weber ve daha çarpıcı şekilde Werner Sombart inandırıcı biçimde göstermişlerdir.

"Ticaret düzeni"nin bayrak yarışı zamanla ABD'ye kaydı. 20. yüzyılın II. yarısından itibaren Batı medeniyeti bağlamında Amerika'nın liderliği tartışılmaz tarihi bir olgu oldu.

ABD, Batının, Batı sermayesinin tecessümü, merkezi, ekseni ve özüdür. Birleşik Devletlerin tüm yeryüzünün tek sahibi olduğu bu günlerde bizler, bir merkeze giden, tek bir noktada buluşan tarih mantığının kolaylıkla farkına varabiliriz ("Soğuk Savaş"ın jeopolitik, sosyal ve ekonomik karşı durmasının dramatik çözülüşüne kadar hayatta kalamayan düşünürler bunu tarihi nedenler dolayısıyla fark edememişlerdi).

Böylece, *tüm Batı tarihi ABD'ye akmaktadır*. Jeopolitik bir olgu olarak Batı, aslında Hıristiyan Kilisesinin Ortodoksluk ve Katolikliğe bölünmesi aşamasında ortaya çıktı. Katolik alemi, bundan böyle kavramsal anlamda "Batı"nın esası oldu. O andan başlayarak Katolik dünyası insanları, kendilerini tüm insanlıkla, kendi tarihlerini dünya tarihiyle, kendi medeniyetlerini Medeniyet'le özdeşletirdirler. Diğer bütün medeniyetler ve gelenekler, hor görücü bir tarzda "vahşi, barbar ülkeler"le eşit tutuldu. Bu tür "insani olmayan" kategoriye yalnızca gayri Hıristiyan halkları değil, tüm Ortodoks camiayı da dahil etmişlerdir. İşin aslına bakılırsa, bu camia gerçek, tahrif edilmemiş, otantik Hıristiyanlık alanı idi. Bu arada, önce Bizans, sonra Rusya olmak üzere Ortodoks ülkeler, Hıristiyan olduklarından dolayı Katolikler nezdinde böylesi saldırgan bir husumete uğramaktaydılar. Ortodoksluk farklı bir Hıristiyanlık örneğini, cihanşümul, açık, tarikatçı olmayan; Batıda teşekkül eden ve bir döneme kadar yegâne Hıristiyan devletçiliği iddiasını sürdüren medeniyet düzeninin tamamına radikal bir alternatifi sunmaktaydı. *Katoliklik ve Ortodoksluğun karşı karşıya bulunmasında, medeniyetler tarihinin diyalektik gelişimi ve müteakip yüzyıllardaki jeopolitik süreçlerin bağlantısını aramak gerekir.*

Batı tarihini, kiliselerin ayrılmasından itibaren başlatmak icap eder. O esnada Katoliklik salt "Batıcı" eğilimlerin başında duruyordu. Ancak bir süre sonra Katolik öğretinin belli unsurları (bunlar kiliselerin Ortodoks birliğinden miras kalmıştı) Batının başlıca gelişim çizgisi ile çelişkiye düşmektedir. Buradaki kırılma, Reformasyona tekabül eder. O sırada en "batılı" temayüller Protestanlıkta odaklanmaktadır. Protestanlık, önceden tespit edilen bölünme istikametinde sürekli ilerleyen ülkeler ve halklar

arasında yayılıyordu. Bu bölünme, Doğuya yabancılaşmayı, "vahşi halklar"a yüksekten bakarak hakir görmeyi, sadece kendilerini ve kendi teknik gelişkinliklerini medeniyetin zirvesiyle özdeş kılmayı, Katoliklik çerçevesiyle bile yetinmeyen ferdiyetçi ve rasyonel meyilleri (gerçi bunlar da Ortodoksluğun başlangıçtaki öğretisinin tamamen geleneksel ve hakiki ruhundan ötedeki istikametteki esaslı birtakım adımlardı) içermekteydi.

Protestan ülkeler -evvel emirde İngiltere- "deniz medeniyeti" yoluna girmekte, liberal modelin mutlaklaştırılması, "ticaret düzeni"nin evrenselleşmesine yönelmekteydiler. O andan itibaren Batının kendisinde önder ve "Uzak Batı" rolünü İngilizler ifa etmeye başlıyorlardı.

Daha geç bir tarihte asıl ifratçı, en radikal Protestan İngiliz tarikatları Amerikan medeniyetinin temelini atıyor, ABD'yi tasarlıyor ve hayata geçiriyorlardı. Onlar, "vaat edilmiş toprak" (arz-ı mev'ud) olarak uçtaki Batıya kâmil bir toplumu, "ideal Batı"yı, "mutlak Batı"yı kurmak maksadıyla gitmekteydiler. *Amerika Birleşik Devletleri, köktenci Protestan tarikatların uzlaşısı olan bir devlet olarak kurulmuştur ve şimdiye değin ABD'deki siyasi elitin büyük ekseriyeti, değişmez bir surette Protestan inancı mensuplarından oluşmaktadır.* Bu, aslında tamamen mantıklıdır. Bu ülkeyi, onu kuran, örgütleyen, gelişkinliğe ve kudrete ulaştıranların ideolojik olarak meşru varisleri yönetmektedir.

Amerikalıların kendileri bunu "*Manifest Destiny*", "Tecelli eden kader" (veya "Önceden çizilmiş kader") olarak isimlendiriyorlar. Bir diğer deyişle, Amerikalılar kendi tarihlerini medeniyet zaferine, tüm Batı tarihinin en mükemmel örneği olarak Amerikan medeniyetinin temellendiği dünya görüşü modelinin galebesine giden mantıklı bir yol şeklinde görüyorlar.

Bir İdeoloji Olarak Protestanlık

"Modern Batı toplumu -ve özellikle Amerika- artık çoktan ateisttir, nüfusun pek önemsiz bir kesimi dini takip etmektedir, ve dahası, Protestan türü olsa da köktencilik ABD'nin veya bilhassa genelde Batının resmi ideolojisiyle hiçbir surette eşitlenemez". Aslında din bir kült veya dogmaların toplamı olarak hareket etmek

zorunda değildir. Modern dünyada dinin, sık sık örtülü şekilde psikolojik esaslar, kültür ve yaşam kalıpları sistemi, yarı bilinçli jeopolitik sezgi niteliğinde tezahür ettiği, önemle belirtilmelidir. Din, ideolojiyle kıyaslanabilir: Birileri (azınlık) kavramsal aygıtın tüm yekununa sahiptir, diğerleri ise ideolojiyi sezgisel biçimde yakalamaktadır. Ve günümüzde çoğu zaman din, daha ziyade kültürel zemin, aile psikolojisi, sosyal ahlâk normları vasıtasıyla etkide bulunmaktadır. Bu bağlamda, *ABD, tam Protestan bir ülkedir. Bu "Protestanlık" sadece bu mezhebin açık takipçilerini değil, diğer dini inanç sahibi insanların veya ateistlerin büyük kısmını da ilgilendirmektedir.* Protestan ruhu sadece Püritenlerde, Baptistlerde, Quakerlerde, Mormonlarda vs. değil, hem Amerikan Krişnalarında, hem Moon tarikatında, hem Amerikalı Cizvitlerde ve hem de dinsiz Amerikalı tüccarda bile kolayca gözlemlenebilir. Tüm bunlar farklı düzeylerde "Protestan ideoloji" ile içli dışlıdır. Gerçi kültsel ve itikadi yönden bu, göreceli bir azınlıkça kabul edilmektedir.

İkinci bir argümana gelince, ABD'deki siyasal elit, toplumun tamamının eşit oranlı bir yansıması değildir. Bunun için, siyasetçiler ve üst yönetimdekiler arasında cildi renkli olanların pek önemsiz sayıda olmasına bakmak yeterli olacaktır. Geleneğe göre, Amerika politikasındaki çoğunluk tipi "*WASP*" ("*White Anglo-Saxon Protestant*"), yani "Beyaz Anglo-Sakson Protestan"dır. Tam bir Protestan köktencilik burada diğer tabakalardan daha muhtemeldir.

Ve nihayet, daha somut bir argüman da şudur: İki fiili siyasi tekelden birisi olan ABD'nin Cumhuriyetçi Partisi, Protestan-köktenci dünya görüşünü açıkça ve sürekli kendine kılavuz ederek hareket etmekte ve bunu, tabii olarak Amerikan medeniyetinin mihver çizgisinin, "*Manifest Destiny*", Birleşik Devletleri'nin "Tecelli Eden Kader"inin dini-itikadi tecessümü saymaktadır.

Kitlelerce genel kabul görmüş laik liberalizm ve siyasal elitin Protestan eskatolojik köktenciliği arasındaki katman rolünü, iktidara hizmet eden *jeopolitik araştırma merkezleri* yerine getirmektedirler. Bunlar incelemelerinde genellemeci bir metot kullanmaktaydılar. Bu metotta misyonerlerin kehanetçi köktenciliğinden ve ayrıntılardan yoksun şekilde ele alınan Protestanlığın temel dini ve felsefi postulatları ile "insan hakları" ve "demokrasi" konusunda coşkulu bir demagojiden arındırılmış liberal doktrinin en pragmatik yönleri örtüşmektedir. Başka bir ifade ile, ABD'nin

siyasal elitindeki fevkalade gelişmiş jeopolitik düşünce, eskatolojik köktenciliği, "tarihin sonunda Yeni İsrail olarak ABD'nin halkları yönetmekle vazifelendirilmiş olduğu" görüşünü, "rasyonel egoizm" ve "yalnızlaşmış fert" önceliğine dayalı toplum yapısının azami rasyonelleştirilmesi olarak serbest ticaret fikrini kendi bünyesinde çelişkisiz biçimde barındırmaktadır. *Amerikan jeopolitiğinin Protestan kurtuluşçuluğu (mesiyanikliği), evrensel piyasa modeli önermesi ve liberal değerler sistemi birbiriyle uyumludur.*

"Şer İmparatorluğu"

Uzun asırlar boyunca Batının başlıca jeopolitik ve ideolojik düşmanı, Rusya olmuştur. Bu tamamen kurallara uygundur. Teolojik düzeyde bu durum, kaynağını Katolikliğin (artı Protestanlık) Ortodokslukla ve Doğu Roma İmparatorluğuyla, yani Bizans'la karşıtlığından almaktadır. Hıristiyanlığın batı ve doğu türü, iki yoldur, iki çözümdür, *iki bağdaşmaz, birbirini dışlayan mesiyanik idealdir.* Ortodokslar dünyanın Arzu edilen ebedi alem ışığında manevi yenilenmesine, Katoliklik ise Vatikan'ın idari yönetiminde yeryüzünün maddi perestroykasına yönelmektedir (F. M. Dostoyevski'nin *Karamazov Kardeşleri*'ndeki "Büyük Engizisyon Hakemiyle ilgili efsane"ye bakınız). Ortodoksluk tefekkürü, Katolikler ise eylemi her şeyden üstün tutmaktadırlar. Ortodoks siyasi öğreti, "iktidarlar uyumu"nda ısrar etmekte, dünyevi (krallar, çarlar) ve dini (patrik, ruhbanlar) esasları sıkı bir şekilde ayırmaktadır. Katoliklik ise, Vatikan'ı kendilerine tabi kılmaya can atan laik hükümdarların tersine gasbetme eylemini tahrik ederek Papanın iktidarını dünyevi hayata yaymaya çalışmaktadır. Ortodokslar, Katolikleri "din değiştirmeye" teslim olan "dönekler" olarak addederken, Katolikler Ortodokslara "barbar ispritizmacı tarikat" olarak bakmaktadır.

Daha sonra, en çok Ortodoksluk karşıtı çizgileri -ayinler ve birçok itikadın reddine dek- son haddine kadar Protestanlar vardırmışlar.

Konstantinopol'ün düşüşünden sonra Bizans'ın doğrudan ve tek dini-siyasi, jeopolitik varisi Rusya (Rus') *idi.* O, ancak ve ancak bu nedenle "Kutsal" olarak adlandırılmaktaydı. Onu "kutsal", "İlahi", "Tanrı tarafından seçilmiş" yapan, Bizans'ın mirasını takdir-i İlahi ile kabul edişi, Ortodoks geleneğin mutlaklığına

(sosyo-politik ve hatta ekonomik boyutlar da dahil) bağlı olması idi. Sadece Ortodoksluğun bir mezhep olarak yayılması gerçeğinin, ona bu kutsallığı vermediğinin altını özellikle çizmek gerekir. Zira Ortodoks kiliseler diğer ülkelerde ve diğer halklar arasında da mevcuttur. Fakat Ortodoks inancının, kuvvetli ve hür bir imparatorlukla, Çarlıkla, Çarla ve milli Rus Patrikliği ile kombinasyonu böyle bir isimlendirmenin itikadi, teolojik ve eskatolojik salahiyetini sağlamaktaydı. Aslına bakılırsa, "kuvvetler uyumu" ve Ortodoks siyasi yapı -ilk defa Romanovların ikinci çarı (bölünme, *Raskol*), sonra ise onun oğlu batıcı ve tasfiyeci I. Petro tarafından- aforoz edildiğinde Rusluk da "kutsal" olmaktan çıktı.

Her şeye rağmen, *16. yüzyıldan itibaren Rusya* (Rus'), *Avrupa'nın başlıca ideolojik, medeniyet rakibi rolünde hareket etmektedir*. Daha sonra Doğuda İngiltere ile uzayıp giden jeopolitik düello, son zamanlarda ise "Soğuk Savaş" bunu takip etti.

Tarih doğrusal bir çizgi değildir, sık sık ricat eder, çizgi dışına çıkar, detayları öne çıkarır, tezat ve anomaliler üzerinde yoğunlaşır. Bununla beraber, bir eksen çizgi belirgindir. Geniş anlamda, şüphesiz bir tür "*Manifest Destiny*" ("Tecelli eden kader") mevcuttur. Bu, *Batıyı Amerikan modeline, Amerikan yaşam tarzına, süper devlete götürmektedir. Doğu (en azından, Hıristiyan Doğu) ise, yüzyıllar boyunca Rusya'da tecessüm etmektedir*. Piyasacı eskatolojik Protestan Anglo-Saksonların mutlak simetrik antitezi, Sovyet Ruslarının altın çağa olan sosyalist inancı idi. Liberal senaryo doğrultusundaki "Kainatın sonu"nun zıddı, Ortodoks-Rus, sosyal, Avrasyacı, doğulu senaryoya göre "kainatın sonu"dur.

Tarihin mantığı en değişik düzeylerde daima temel bir düalizmi ısrarla ortaya koymaktadır: ABD ve SSCB, Batı ve Doğu, Amerika ve Rusya. Dünya dramı, kıtasal düellonun iki kutbu, kıtaların fiziki ve manevi büyük savaşı hakkında ekonomi, politika, jeopolitik, teoloji ve kültürde apaçık ve mufassal bir düşünce olarak önümüzde belirgin ve korkunç ölçüde sarih bir antitez bulunmaktadır.

Kadercilik

Acaba Amerikalılar Avrasya ile, Rusya ile jeopolitik zıtlığın teolojik iç yüzünü idrak etmekteler mi? Şüphesiz ki, evet; hem de bazen Ruslardan daha berrak şekilde.

Latince'den "düşünce", "yazgı" gibi çevrilebilecek "*dispensatio*" kelimesinden gelen ve "kadercilik" olarak adlandırılan özel bir Protestan eskatolojik öğreti mevcuttur. Bu teoriye göre, Tanrının Hıristiyan Anglo-Saksonlar, Yahudiler ve diğer geri kalan halklar konusunda birer "yazgı"sı bulunmaktadır. Anglo-Saksonlar "Babil sürgününden Yahudiye'ye geri dönmeyen İsrail'in on kabilesinin torunları" olarak telakki edilmektedir. Bunlar "Protestanlığı ana mezhepleri niteliğinde kabul ederekkendi kökenleri hatırlamışlardı".

Protestan Anglo-Saksonlar hakkındaki "yazgı", kaderciliğin müritlerine göre, şöyledir: Dünyanın sona ermesinden önce bir kargaşa çağı ("büyük acı", *tribulation*) başlamalıdır. O esnada şer güçler, "şer imparatorluğu" (Reagan, SSCB'yi "şer imparatorluğu" adlandırdığında İncil'deki asıl bu eskatolojik anlamı kastetmekteydi.) Protestan-Anglo-Saksonlar (diğer "yeniden doğmuşlar"a (*born again*) da denktir) üzerine saldıracak ve kısa bir süre "tam bir yıkım" hüküm sürecek. "Kargaşa çağı"nın (*tribulation*) başlıca menfi kahramanı "çar Gog"dur (*Yecüc*). *Kadercilerin eskatolojisinde bu şahıs değişmez ve daimi şekilde Rusya ile özdeş kılınmaktadır*. Ayan beyan bu ilk defa Kırım Savaşı sırasında 1855 yılında Evangelist John Cumming tarafından formüle edilmiştir. O zaman, o, Rus çarı I. Nikolay'ı, İncil'de önceden bildirilen (Hezekiel 38-39) İsrail istilasını yöneten "Gog"a, "Magoga prensi"ne (*Yecüc Mecüc*) eşit tutmuştur. Bu konu, 1917 yılında yeni bir güçle tekrar alevlendi, *"Soğuk Savaş" döneminde ise, dindar Amerika'nın "manevi çoğunluğu"nun fiilen resmi tutumu hâline geldi.*

Kadercilerin öğretisine göre, Tanrının İsrail hakkında diğer bir "yazgı"sı daha mevcuttur. "İsrail" ile aynen tarihin sonunda ihdas edilecek olan Yahudi Devleti'ni anlamaktadırlar. Ortodokslardan ve diğer tüm normal Hıristiyanlardan farklı olarak Protestan köktenciler, "dünyanın sonu" olaylarına İsrailoğullarının katılımı hususundaki İncil kehanetlerinin harfi harfine, Ahd-i Atik uyarınca anlaşılması gerektiğine ve bunların Yahudiliğe mensup olmayı günümüzde de sürdüren Yahudileri şamil olduğuna inanmaktalar. Dünyanın sonunda Yahudiler İsrail'e geri dönmeli, devletlerini yeniden kurmalı ve Gog'un (Yecüc), yani "Ruslar"ın, "Avrasyalılar"ın istilasına maruz kalmalıdırlar (bu "kadercilik kehaneti" tuhaf bir şekilde 1947 yılında aynen gerçekleşmiştir).

Bundan sonra "kadercilik"in en ilginç kısmı başlamaktadır. "Büyük acı" sırasında Anglo-Sakson Hıristiyanların "uzay gemisinde veya UFO'larda" semaya (*rapture*) "götürülecek" ("büyülenecek") ve Yecüc'ün (Rusların) İsrail'le savaşı bitene kadar orada bekleyecekleri öngörülmektedir. Sonra Anglo-Saksonlar, Protestan "İsa" ile birlikte tekrar yeryüzüne inecekler. Burada onlar Yecüc'e galebe çalan İsrailliler tarafından karşılanacak ve hemen oracıkta bu sonuncular da Protestanlığa geçecekler. Böylece "bin yıllık hakimiyet" ve Amerika'nın İsrail'le beraber sarsılmaz "açık toplum" ve "tek bir dünya" cennetinde mutlak hükümranlığı başlayacak.

Bu saçma teori, bazı nedenler olmasaydı, marjinal fanatiklerin düşüncesi olarak kalabilirdi.

Yukarıda tasvir edilen eskatolojik senaryonun harfi harfine hayata geçeceğine samimi olarak inanan koyu "kaderciler"den birisi Cyrus Scofield idi. Scofield, milyonlarca tirajla dağıtılan en popüler İngilizce İncil'in ("Scofield Reference Bible") düzenleyicisi olarak meşhurdur. Amerika'da bu kitaba her adım başı rastlanılır. Scofield radikal "kadercilik" ruhunun hakim olduğu tarihle ilgili yorumlarını ve gelecek olaylara ilişkin kehanetlerini İncil metninin içinde serpiştirmiştir. Hâl böyle olunca, acemi bir okurun asıl İncil metnini Scofield'in tefsirinden ayırt etmesi bir hayli zordur. Dolayısıyla, Anglo-Sakson alemde ve bilhassa ABD'de Hıristiyanlığın tebliği en başından "vatansever" Amerikan eğitimi ("*Manifest Destiny*"), Rus aleyhtarı eskatolojik öğreti ve Siyonizm vurgusu gibi bileşenleri bünyesinde barındırmaktadır. Diğer bir ifade ile, *temelinde Doğu-Batı düalizminin bulunduğu çok asırlı ideolojinin yeni bir biçimi, "kadercilik"te ifadesini bulmaktadır.*

Çağdaş "kaderciler"in birçok metinlerinde "yazgılar", yeni teknik kazanımlarla irtibatlandırılmakta ve bu durumda "nükleer kadercilik", yani nükleer silahı bir tür kıyamet alameti olarak görme şeklindeki tefsirler meydana çıkmaktadır. Ve yine Rusya (veya SSCB) burada "şer güç", "nükleerci çar Gog" rolünü ifa etmektedir.

Bu "atomik kadercilik"i popülerleştiren kişi, 18 milyon tirajla yayılan, kehanetlerin bir tefsiri olan *Eski Büyük Kainat* (zamanında tiraj bakımından İncil'den sonra ikinci kitap olan) eserinin müellifi Hall Lindsey olmuştur. Lindsey'nin ateşli destekçisi, onu düzenli olarak Pentagon'un nükleer strateji uzmanlarına konferans vermek

için davet eden Ronald Reagan'dan başka birisi değildi. Diğer bir "nükleer kaderci", tele-Evangelist Jerry Falwell yine Reagan döneminde hükümete yakın olan bir danışman olup hükümetin nükleer güvenlik meselelerinin ele alındığı kapalı toplantılarına ve generallerin istişarelerine katılmıştı. İşte, arkaik dini eskatolojik konseptler, bu kadar laik ve ilerici Amerikan toplumunda ileri teknoloji, jeopolitik çözümleme ve mükemmelce düzenlemiş siyasal yönetim sistemleri ile uyum içindedir.

Bu arada, ABD'nin ülkenin jeopolitik ve ekonomik çıkarlarıyla çoğu zaman dosdoğru çelişmekte olan katı İsrail yanlısı tutumunu ancak "kadercilik" izah etmektedir. Bunsuz sözkonusu tavır anlaşılmazdır. Protestan köktencilerin 1947'de yeniden teşekkül eden yeryüzündeki İsrail'in (bu olay Protestanların gözleri önünde Scofield'in yorumları ve İncil'inin dolaysız ve ikna edici tasdiki idi) kaderiyle dayanışması derin teolojik eskatolojik bahislere dayanmaktadır.

Amerikan zihniyetinin anti-Rus, anti-Doğu ve anti-Avrasyacı prensiplerinin bu kadar derin ve sarsılmaz olması bizim için çok mühimdir. Bu, yüzyıllarca düşmanlıkla köklenmiş ve itina ile beslenmiş deruni bir reddediştir, nefrettir.

"Kadercilik"in kendi başına fevkalade inandırıcı olduğunu söylemek gerekir. Onun yardımıyla İsrail'in yeniden kurulması, "Soğuk Savaş", tek taraflı küresel hükümranlığa giden Amerikan yolunun etapları, NATO'nın Doğuya genişlemesi vb. çağımızın birçok olayı mantıklı, anlaşılır ve makul hâle gelmektedir.

Onlar Durmayacaklar...

Bütün bu parçaları bir araya getirelim. Korkunç (Ruslar için) bir tablo elde ediyoruz. Topluca "Batı" diye adlandırılan ve Soğuk Savaş zaferinden sonra "liberalizm" görüntüsü arkasında dünyanın hakimi olan güçler, gruplar, dünya görüşleri ve devlet teşekkülleri eskatolojik bir teolojik doktrine inanmaktadırlar. Buna göre dünyevi tarih olayları, teknolojik ilerleme, uluslararası ilişkiler, sosyal süreçler ve saire *kıyamet günü perspektifinde* yorumlanmaktadır. Bu Batı modelinin medeniyetsel kökleri çok eski zamanlara uzanmaktadır. Birçok anlamda, burada arkaiklik teknolojik ve

sosyal modernleşmeye paralel şekilde günümüze dek muhafaza edilmiştir. Sözü edilen güçler, bizleri, Rusları değişmez ve sürekli surette "cehennem ruhları", "Magog ülkesinden çar Gog'un çeteleri", "mutlak kötülük"ün taşıyıcıları ile özdeş tutmaktadır. İncil'de zikredilen kıyamet öncesi "Roş, Meşeh ve Fuval çarları" doğrudan Rusya'ya işaret eder şekilde açımlanmaktadır: "Roş" = "Rusya"; "Meşeh" = Moskova; Fuval = Skifya (İskitlerin kadim yurdunun ismi). Başka bir deyişle, Batının ve özellikle ABD'nin Rus düşmanlığı hiç de "totaliterliğin kurbanları" veya malum "insan hakları" ile ilgili riyakâr kaygılardan doğmamıştır. *Sözkonusu olan, tarihi, kültürel, teolojik, jeopolitik, ahlâki, sosyal, ekonomik vs. tüm yönleriyle Doğu Avrupa medeniyetinin mantıklı ve doktriner açıdan haklı gösterilen lanetlenmesidir.*

"Batı ideolojisi"nin birbirinden uzak olan kavramsal düzeylerinin çok ölçülü kesişmesine özel dikkat edilmesini isterdik: "kadercilik mezhebi"nin eskatolojik ve kıyamet günü doktrinleri ile hareket eden kapitalizmin ekonomik alandaki savunucuları, felsefi-sosyal çevredeki ferdiyetçilik teorisyenleri, kıtasal strateji düzlemindeki jeopolitikçiler ve ilahiyatçılar *her durumda Rusya'nın "şer imparatorluğu", tarihi bir tezat, dünya tarihinin menfi bir kahramanı olarak özdeşleştirilmesi konusunda mutlak bir uyum içindedirler.*

Bütün bunlar çok çok ciddi şeylerdir. Dünya savaşları ve imparatorlukların batışı, halkların ve ırkların büsbütün kayboluşu, sınıf çatışmaları ve devrimler, büyük bir tezadın sadece bir bölümüdür. Bu çelişkinin doruk noktası, bize de önemli rol ayrılmış olan son kıyamet muharebesi, yani *Endkampf* olmalıdır. Rolümüz Batının gözünde çoğunlukla tamamen menfidir.

Onlar hepimizi, çocukları, yaşlıları ve kadınları cahilliye dönemi gaddarlığıyla ve liberal hayasızlıkla nihai olarak imha edene değin durmayacaklar.

Onların niyetleri aşikâr ve dehşetlidir.

Bizim sükunetimiz, aval aval bakmamız, duygusuzluğumuz ve üşengenliğimiz bu şartlar altında bir suç olarak görünmektedir.

Tekdünyacı Komplo

Efsunlanmış Akıl

Yakın bir zamanda korkunç bir sarsıntıyı, devasa kıtasal Devletin ve emsalsiz bir sosyal sistemin aniden yıldırım hızıyla tepe taklak oluşunu yaşadık. Tüm entelektüel güçlerimizin bunun nasıl gerçekleştiğini anlaması, anlamlandırması, açıklaması gerektiği için seferber olacağı zannedilirdi, değil mi? Olayın nedenleri nelerdi? Hangi şekilde gelişmişti? Ve aslında ne olmuştu? Bu sorular ciddi şekilde sorulmadan, bu olayın anlamının ihtirassız, dikkatli, dramatik açıklamasını yapmadan hiçbir tarafa adım atamayız, planlama yapamayız, yönelemeyiz, nefes bile alamayız. Ancak ilginçtir ki, herkes asıl bu meseleyi sükutla geçiştirmekte ya da hazır, tamamiyle tutarsız, inandırıcı olmayan planları kendine güvenerek teklif etmektedir. Bunların pek önemsiz olması, facianın boyutu ile keskin tezat teşkil etmektedir.

Milletin aklı büyülenmiş sanki.

Bu konuda bir şeyler yapmak lazım.

Jeopolitik Terimlerle Açıklama

Meydana gelen felaketi açıklayan yorumlardan birisini burada sunmakla beraber, bunun yegâne doğru veya mükemmel olduğu iddiasında değiliz. Yaptığımız, olayın manasını kavramaya, tartışmaya bir davetiyedir; bundan daha fazlası değil.

Sovyetler Birliği, çeşitli düzeylerde ele alınabilen, değerlendirilebilen ve betimlenebilen son derece mürekkep bir fenomen

idi. Biz, sırf jeopolitik düzlemle sınırlı kalacağız. Burada analizin diğer tüm boyutları da üstü örtülü şekilde bulunmaktadır.

Bir jeopolitik yapı olarak SSCB, kıtasal kitleye, Heartland'a, Avrasya'ya, "tarihin coğrafi ekseni"ne tam denk gelmekteydi. Sovyetlerin güney ve batı istikametlerinde genişlemesi, anakaranın coğrafi özelliği içinde potansiyel ve objektif surette mündemiç olan teritoryel entegrasyon vektörüne uygun düşmekteydi. SSCB, jeopolitik düalizmin karasal kutbunun misyonunu tam ölçüde miras almış, "Deniz düzeni"ne karşı "Kara düzeni"nin yetkin ifadesi olmuştu.

Ve bunun aksine, SSCB'nin jeopolitik anti-tezi olan Batı, Avrasya'nın tüm niteliğine karşı olan "deniz nizamı"nın, "Dünya Adası"nın timsali sayılmaktaydı.

Modern tarihin jeopolitik kesitte başlıca ayırt edici güç çizgisi bu objektif düalizm üzerine kurulmuştur.

Böylece, *dünya tarihinin çağdaş döneminin (20. yüzyıl) jeopolitik bakımdan açıklanmasındaki can alıcı nokta,, "Kara güçleri" (Rusya, daha sonra SSCB) ile "Deniz güçleri" (İngiltere ve Fransa, daha sonra ABD) arasında daimi, radikal, çok düzlemli, karmaşık bir zıtlığın kabul edilmesidir.*

Bu jeopolitik düalizm, yani "kıtaların büyük savaşı", geri kalan her şeyi bariz ve ciddi bir şekilde izah etmektedir. Bu tür bir yaklaşım, aksi bir durumda atomik olguların çetin kaotik bir girdabına dönüşen bütün olayları derhal anlamlı kılmaktadır.

Ancak dünyanın böylesi bir jeopolitik resmi hiçbir zaman yeterince açık formüle edilmemiş ve geniş kitlelere yaygınca anlatılmamıştı. Bu bir tesadüf değildir. Çünkü toplumun geniş katmanlarının jeopolitik becerisi, siyasi elitin bazı kesimlerinin hareket alanını kısıtlayabilirdi. Bu kesimlerin plan ve yöntemleri, "devletin jeopolitik çıkarları" gibi objektif olarak belirlenmeleri için belli durumlarda ayrı ayrı halk ve devletlerin menfaatleri ile açık çelişkiye girmekteydi. Jeopolitik, aslında hiçbir zaman bir "gizli bilim", "esrarlı bir bilgi" olmamıştır. Bununla beraber, jeopolitik metodolojinin açık seçikliği ve sadeliği, inandırıcılığına karşın bu konuda sadece nüfusun geniş tabakalarının değil, çok sayıda araştırmacı ve siyaset uzmanının da korkunç cahilliği hayret vericidir. Jeopolitiğin zevahirde "lanetlenmesi"nin ve ısrarla "sahte

ilim" kategorisinde tasnif edilmesinin yanı sıra dünyanın planlanmasıyla iştigal eden Amerikan "Dış İlişkiler Kurulu" (*Council on Foreign Relations*), Üçtaraflı Komisyon (*Trilateral Commission*), Bilderberg Kulübü, Roma Kulübü vs. kapalı örgütlerde dünyanın mali ve entelektüel elitlerinin en yetkili ve neredeyse "gizli" çevreleri tarafından jeopolitiğin aktif bir şekilde kullanılması gibi hususları, jeopolitiğin bir bilimsel topluluğun akademizminde cereyan eden doğal bir anlayış değil, aksine, bilinmeleri hâlinde iktidar sınıfını veya bu sınıfın en gizli kesimini hoş olmayan sonuçlara götürebilecek bir düzine metodolojik modeli suni biçimde örtbas etmek (itibardan düşürmek) amacı taşıyan *özel, gayet iyi geliştirilen bir strateji* olduğu fikrini uyandırmaması imkansızdır.

Jeopolitik bakış açısından SSCB'nin çöküşü, "Kara güçleri"nin çöküşü ve bunların "Deniz güçleri" önünde topyekün yenilgisi demektir. Bu dehşetli olay, jeopolitik bakımından başka türlü değil, yalnızca bu şekilde yorumlanmalıdır. Eğer başlangıçta mesele, perestroykanın ilk aşamalarında bu tarzda konulsaydı, böyle bir hadise gerçekleştiği şekliyle basitçe ve gürültüsüz, kolay ve cezasız olamazdı.

Eğer Sovyet toplumu SSCB'ye ve Varşova Paktı ülkelerine, mekanın objektif yasaları gereğince organik olarak oluşan sırf jeopolitik kıtasal bir gerçeklik vasfıyla yaklaşsalardı, o zaman her nevi ideolojik değişim veya ekonomi-politik reform, Avrasya'nın tüm jeopolitik potansiyelinin, Kara bölgeleri üzerindeki mekansal denetimin tüm bütünlüğünün önceden bilinerek korunması (hatta arzu edilen, artırılması ve ekleme yapılması) çerçevesinde hayata geçirilebilirdi. Bu durumda ideolojik ve ekonomik reformların daha az radikal olabileceği ihtimal dışı değildi. Ancak Moskova'nın stratejik kudreti bir nebze de olsa eksilmezdi. Böylece, jeopolitiğin gizli tutulması, marjinalleştirilmesi ve yapay olarak susturulması hususları "kara medeniyeti"nin kalelerini yıkmaya yöneldiği iyi bilinen güçlerin taktik gidişleri idi. Böyle bir tezin haklılığını gösteren bir gerçek ise şudur: Amerikan siyasal elitler, bunun aksine, yöntemsel olarak kendi plan ve projelerini jeopolitik ile karşılaştırıp kontrol etmekte, bu ilmin diğer analiz metotlarına kıyasla önceliğini ve yeterliliğini tamamiyle kabullenerek buna göre kendi stratejilerinin ana hususlarını düzenlemektedirler.

Karanın Yenilgisi

SSCB'nin düşüşünün jeopolitik açıklaması, böylece, sadece *ideoloji ve ekonomiye* istinat eden alışılagelmiş yorumları önceden safdışı etmektedir. Bu yüzden, jeopolitik tasfiyeciliğin mekanizmalarının, *özel kavramsal-ideolojik* alanda bulunması gerekir. Bu alan başlangıçtaki saikin başka, daha pratik ve basit bir görünüşteki müteakip biçimlenmesinden önce gelmekteydi. Başka bir ifade ile, "Kara güçleri" yönetiminin itibar edildiği devasa kıtasal imparatorluk idarecilerinin nasıl olup da devletsel ve stratejik intihar yoluna girebildiklerini açığa çıkarmak lazımdır. Onları büyük bir devleti jeopolitik yok oluş uçurumuna götüren bütün bir trajik silsilevi kararları alma tuzağına düşürenler acaba hangi modellere göre hareket etmişlerdi?

Bu olayın en basit bir izahı, SSCB liderliğinin bir şekilde alternatif jeopolitik kamp tarafından devşirtilmiş olduklarını, "Deniz güçleri" hizmetine geçtiklerini iddia etmek olacaktır. Ancak bu, fantastik bir bakıştır. Stratejik ve jeopolitik açıdan dünyanın yarısını elinde tutan bir Avrasya Devleti'nde iktidarın doruklarında bulunan ve "Kara güçleri"ni kollayan bir grup insan, ne oldu da bir anda görüşlerini yüz seksen derece değiştirdi ve kendi elindekileri düşmana nasıl verdi? Olayların bu tür döngüsü, "Kara" ve "Deniz" güçleri arasında, yani "kıyı bölgeleri"nde yerleşen; bir kaide olarak dışarıdan "Deniz"le, içeriden "Kara" ile olmak üzere iki vektörün faaliyet gösterdiği *ara* konumdaki jeopolitik yapılarda mümkün olabilir. Burada, tepedeki siyasilerin belli bir zamanda, biri diğerinin aleyhine olan iki ihtimalden birini seçerek şu veya bu jeopolitik vektörü tercih edebilecekleri varsayılabilir. Fakat *Karanın, Avrasya'nın ifadesi olan bir devlet olarak SSCB'nin herhangi bir seçeneği yoktu.* Kara, kıyı bölgesi değildir. Ona göre de, ikisinden birini yeğleyemez. O, ne ise, sadece odur. Demek ki, bir anlamda, kendisine özgü olan jeopolitik ve medeniyet yoluna mahkumdur. Kara, Deniz'i seçmediği gibi Avrasya da "Atlantikçilik"i tercih edemez. Yoksa olduğu gibi varolmaya son verecek, "su altında kalacaktır". SSCB, eğer kudretini Batı Avrupa, Uzak Doğu, Hindistan ve Orta Doğu dahil tüm Avrasya'ya yayabilseydi ve daha sonra Amerika'yı yerinden ederek Atlantik'e ve Pasifik bölgesine

genişlemeye başlayabilseydi, Dünya Adasına (Amerika'nın yaptığı gibi) çevrilebilirdi. Yalnız bu durumda Anakara, Gemi'ye, Ada'ya dönüşebilirdi. Olayların diğer her türlü seyri, Deniz'in Atlantikçi taarruza, ve kıyısal bölgelerin kontrolü aracılığıyla Avrasya'nın soluk almasını önleyen Anakonda stratejisine tüm cephelerinde karşı koyan salt kıtasal bir hattın muhafazasını gerektirirdi.

Diğer bir deyişle, Sovyet liderlerinin objektif Avrasyacı çizgiden Atlantikçiliğin yardakçılığına geçişi bilinçli ve açıkça gerçekleşemezdi. Zira böylesi bir adım o kadar gayri tabiidir ki, hatta en meşum hain kalbin bile bu derecede paradoksal bir intihar girişimi için uygun bir yer olduğu düşünülemez. Dahası, SSCB liderliğinin kolektif oluşu, bir şahsiyetin belirleyici rolüne imkan vermemekteydi.

SSCB'nin kendini tasfiyesinin, "Deniz güçleri"nin en büyük zaferi ve "Atlantikçi istihbarat şebekesi"nin başarısı olduğu tamamen açıktır. Fakat Atlantikçi lobi geç Sovyet dönemi yöneticilerin akıllarını hipnotize etmek için özel bir konsepte sahip olmalıydı. Bu düşünce, belli bir etkileme kurgusuna dayanarak Avrasya İmparatorluğu'nun önderlerini şaşırtabilme ve zararlı hareketlere kışkırtabilmekle beraber, olaylara Atlantikçi bakışın basit bir ifadesi değil, nitelik açısından Moskova'nın stratejik çıkarlarına açıkça muarız olmalıydı.

*Bu nasıl bir konseptti*r? Eğer bunu aydınlığa çıkarırsak, büyük faciayı anlamaya çok yaklaşacağız.

Dünya Topluluğu Yönetilebilir midir?

Perestroykayı başlatan ilginç yazılardan biri, Gorbaçev'in danışmanı Şahnazarov'un kaleme aldığı, dikkat çekici başlığıyla "Dünya Topluluğu Yönetilebilirdir" makalesi idi. Bu yazı, *samizdat*ta[1] "dünya hükümeti" ve tek "dünya devleti" kurmaya yönelik "masonların dünya komplosu" teorisi ile henüz yeni tanışan vatansever camianın ilk dalgası içinde bir hareketliliğe neden oldu. Şahnazarov, bu tür bir perspektifin gerçekliğinden (neredeyse kaçınılmazlığından) açıkça bahsetmekteydi. Şahnazarov'un sta-

• • • •

1 İllegal-underground neşriyat, fan-zin -Ç.n.

tüsü ve yazısının tonu, bunun kendi düşüncesi olmayıp, iktidar zirvesinde mütalaa ve müzakere edilen temalardan biri olduğuna şüphe bırakmıyordu. Yoksa oldukça totaliter bir dönemde böyle bir şeyin imkanı olamazdı. Anlaşılan, anti-Mason samizdata ara sıra göz atan Merkezi Komite ve KGB'nin muhafazakâr, nasyonal-vatansever güçleri, Şahnazarov'un bu çıkışına hiddetlenmişti; ve mesele uzun bir süreliğine kapandı. Bir de o günden sonra bu hususa dair ciddi ve programlı yayınlar genellikle görülmedi. Parti muhafazakârları tarih sahnesinden çoktan silindiğine göre, sözü edilen konuyu sükutla geçiştirme tavsiyesinin başka, daha nüfuzlu çevrelerden kaynaklandığı tahmin edilebilir. "İfade özgürlüğü" görüntüsüne rağmen bu çevrelerin de belli mevzuların geniş kamuoyunun dikkati dışında kalmasında çıkarları vardı.

Her şeye rağmen, "dünya hükümeti" kuramı, sık sık açık paranoya belirtileriyle zikredilen uyarılmış komplo-bilimcilerin sırf anti-Mason hayal-tahminlerine indirgenemez. Yoksa bu, onların ifşaatlarının niteliğini keskin surette düşürmekte ve verdikleri bilginin ciddiyetine gösterilen güveni sarsmaktadır. Sözkonusu düşünce, dini öğretilere kadar dayanmaktadır. Bu öğretilere göre, zamanın sonuna (ahir zaman) yaklaşırken "beşeriyet, Babil karışıklığı dönemiyle ihlal edilen birliğini yeniden tesis edecektir". Bu birleştirici doktrinin birçok versiyonu bulunmaktadır. Bunlardan Joahim de Flor'un telkin ettiği "Üçüncü Çarlık" teması, "Kutsal Ruh çağları" gibi bir kısmı açıkça ifade edilmiş Hıristiyanlık çizgisine sahiptir. Modern zamana yaklaştıkça benzeri düşünceler, daha laik, daha ateist-hümaniter, liberal karaktere büründüler. Aslında bunlar çoğu zaman Avrupalı "ilerlemeci" masonluğun ayırt edici özelliklerini oluşturuyordu. Batı medeniyetinin sekülerleşmesi, dünyevileşmesi ilerledikçe, tüm insanların bir devlette birleştirilmesi gibi ütopik teoriler hümanizmin bayrağı oldu. Bunlar, Mason localarının gizli laboratuarlarını terk ederek önce Avrupa'nın ilmi, kültürel, siyasi çevrelerinde sonra ise genel Batı elitinde genişçe yayıldı. Nihai kertede, ilerlemeye inanan herkes ancak böyle bir geleceğe yönelmeli idi. Çünkü çeşitli halklar, milletler ve devletlerin kendine has dillerinin, mezheplerinin ve kültlerinin birlikte varolması, evrimciler tarafından insanlığın genel gelişimi yolunda ara aşamalar olarak görülmekteydi. Bu

etaplar ortadan kalktığında ilgili kurumlar da uygun olmadıkları için ilga edilecekti. Pek çok "dünya hükümeti" versiyonu bir arada bulunmaktaydı: Bazı durumlarda (Martinizm, Masonluğun "Mısır" kolu, köktenci Protestan tarikatlar, Cizvitler, İskoç Riti'nin yüksek tabakaları vd.) bu konu mistik, "mürteci" (eskilerin deyimiyle) vasfını sürdürmekte; başka bir halde ancak hümanist, sosyal idealden bahsedilmekte ("Roma kulübü", Kont Coudenhove-Kalegri'nin, Jean Monnet'in projeleri vs.); bir diğerinde mali-siyasi elitler için küresel entegrasyonun ekonomi-politik yararları değerlendirilmekteydi (İngiliz "Yuvarlak Masa Örgütü", Üçtaraflı Komisyon, Bilderberg vs.). İnsanlığın birleştirilmesi yönünde, eğilim ve amaçları bakımından bazen doğrudan çelişkili olan tüm bu projeler, Fransızca "*monde*", yani "dünya" kelimesinden "*mondializm*" (tekdünyacılık) adını aldı. Bunun "dünya ihtilali" ismiyle genişçe bilinen bir de Komünist türü mevcut idi.

Bizim için şu noktanın altı önemle çizilmelidir: *"Tek devlet" konsepti, hiç de şüpheli egzotik komploculuların saçma hipotezleri değil, pragmatiklerden (ekonomistler, sosyologlar, teknokratlar) ütopyacı-hümanistlere (bilim adamları, sanatçılar, sosyalistler) ve realistlere (siyasetçiler, sanayi ve mali devleri) kadar değişen çeşitli elitlerin dikkat merkezinde duran başlıca temalardan biridir*. Zaten "mistikler", "gizemciler" (okkültistler), köktenciler ve (komplo-bilimcilerin geniş dikkatini en çok çeken) "illüminantlar" bahsedilen meselede oldukça "marjinal" bir pozisyon işgal etmekteler; bunların etkileri ise son derece ehemmiyetsizdir.

"Tek İnsanlık": Araçsal Mit

"Dünya hükümeti" projesi, yani tekdünyacılık bir konsept olarak jeopolitik bilimiyle ciddi bir çelişki içinde bulunmaktadır. Gerçi her iki halde de mevzubahis olan, yeteri kadar küresel kategoriler ve karmaşık gerçekliklerle hareket edilmesi ise de -ki, buradan yaklaşımların benzerliği hakkında yanlış bir izlenim oluşabilir- temeldeki başlıca prensipler farklılık arz etmektedir. *Jeopolitik, daimi bir mukadder düalizmin, "kıtaların büyük savaşı"nın, iki küresel medeniyet tipinin –"kara" (Avrasyacı) ve deniz (Atlantikçi)– dünya çapında düellosunun kabulü ile başlar ve biter*. Bu düalizm, tarihin seyrini gerek sübjektif (insani) gerekse objektif (coğrafi,

doğasal) boyutta meydana getirmektedir. Böylece, *jeopolitik; her biri "kendi içinde bir dünya"dan, yetkin ve kendine yeten modelden, kendine has evrensel bir tipten ibaret bu medeniyet türlerinin keskin uyuşmazlığı, mutlak alternatiflikleri fikri üzerine bina edilmiştir*. Böylesi bir perspektifte, "dünya hükümeti" ancak bir kutbun diğeri üzerindeki nihai ve geri döndürülemez bir zaferinden sonra mümkün olabilir. Bu durumda "tek insanlık" da, iki yarının bir bütünde birleşmesi olmayıp, sözkonusu *türlerden herhangi birinin* -ya Avrasyacılığın, ya da Atlantikçiliğin- evrenselleşmesi, küreselleşmesi, totalleşmesi olacaktır. Fakat bu, sadece belirsiz bir gelecek için tasavvur edilebilmesi hasebiyle jeopolitik, fütürolojik projelerden değil, somut amaçlara ulaşmak için somut jeopolitik stratejiler ve taktiklerin hazırlanması ve hayata geçirilmesinden bahsetmeyi tercih etmektedir.

Bunun aksine tekdünyacılık -en azından teoride- beşeriyetin özde "hümanist" birliğini, tesadüfi, keyfi ve niteliksel olarak "menfi" olgular olan her türlü bölünmeyi kabul etmektedir. Böylece, ilerlemeci gelişmeyle birlikte medeniyet aksaklıkları da "akıllanan" beşeriyet tarafından bilinçli surette bertaraf edilecektir. Bu beşeriyet, önce "teknokratlar", "bilim adamları" ve "mühendisler"in iktidarının kurulması ile beliren teknik çağa, sonra ise bir anlamda "bilgi" veya "sanayi sonrası" toplum düşüncesini andıran özel bir medeniyet devrine, "bilgi çağına" geçiş yapacaktır.

İki tür yorum modeli olarak jeopolitik ve tekdünyacılığın *birbirleriyle ihtilaflı olduğu* gayet açıktır. Tekdünyacılık jeopolitik düalizmin mukadder oluşunu ve eskatolojik anlamını (ayrıca düalizmin kendisini de) reddetmektedir. Jeopolitik ise bunu kabullenmekle beraber, tam tersine, "tek beşeriyet" düşüncesine, ve böylece "tek ilerleme"ye de karşı çıkmaktadır. Eğer "ilerleme" mevcut ise, onun rotası, karakteri Avrasyacı ve Atlantikçi medeniyetler sözkonusu olduğunda keskin surette *farklılaşmaktadır*.

Şu anda tam da en önemli hususa geldik.

Kremlin Hizmetindeki Tekdünyacılık

Sovyet dönemindeki istihbarat örgütlerinin tarihine bir göz atarsak, *tekdünyacılık ve jeopolitik* olayında bizi ilgilendiren iki

kavramsal yaklaşımın kendi aralarında nasıl çatıştıklarını gösteren çarpıcı bir misalle karşılaşırız. Sözkonusu olan, Sovyet istihbaratının nükleer silah hazırlanması ve Batılı bilim adamlarından önemli gizli bilgilerin temin edilmesiyle ilgili gizli bir operasyonu idi. Sovyet nükleer bombasının yapımı bunsuz uzayabilir veya tamamen imkansız hâle gelebilirdi. Efsanevi istihbaratçımız Pavel Sudoplatov tarafından tüm bu olayların tarihi oldukça objektif şekilde tasvir edilmiştir. Bu hadisede, kavramsal tarihin gizli mantığı apaçık tezahür etmektedir. Kaydedelim ki, II. Dünya Savaşı sonrası çift kutuplu sistemin tamamı doğrudan nükleer silahla alakalıdır. Bu tespit, tarihin jeopolitik yorumunun en muazzam ve hatırı sayılır bir teyidi idi: İki blokun (bunlar, daha asrın başlarındaki ilk jeopolitikçilerce tespit edilen jeopolitik kutuplara tam tamına denk gelmekteydiler) varolması, coğrafi, medeniyetsel, iktisadi ve ideolojik hususları tam bir kavşakta bir araya getirmekte, bununla da jeopolitikçilerin dünya tarihinin mantığı ve coğrafyayla bağlantısı hakkındaki görüşlerine parlak bir delil teşkil etmekteydi.

II. Dünya Savaşı sırasında "Kara"nın başkenti Moskova, Hitler Almanya'sının intiharcı (jeopolitik anlamda) davranışı (iki cephede savaş) yüzünden kendisinin esas jeopolitik ve ideolojik düşmanı olan liberal kapitalist Batı (İngiltere ve ABD) ile elbirliği yapmaya mahkumdu. Tüm bakış açılarından (reel politik faktoloji dışında) çelişkili olan böylesi bir ittifakı bir dereceye kadar da olsa haklı çıkaracak yegâne kavramsal model, "hümanist", "ilerlemeci" insanlığı, "anormal tür" olan "faşist yamyamlar"a karşı birleştirme düşüncesi, yani *tekdünyacı model* idi. Belli bir dereceye kadar tekdünyacı projeler, özellikle çağdaş tekdünyacılığın kurucularından Taillar de Charden'in planı, "faşist" unsurların da "dünya hükümeti"ne dahil edilmesini öngörmekteydi. Ancak Hitler'in psikopat davranışları ve aleni ifade edilen "anti-hümanistliği" (bir de, ırkçılığı) teori bazında bile bundan el çekmeye zorladı.

Böylece, *tekdünyacılığın çeşitli versiyonlarına duyarlı olan bir muhit, Sovyet-İngiliz ve bilhassa Sovyet-Amerikan işbirliğinin kavramsal açıdan şekillenmesini sağladı.* Fakat katı ideolojik (bir yandan, komünist, diğer yandan kapitalist) totalitarizm koşullarında tüm tekdünyacı temalar, istihbarat servislerinin doğrudan ve müteyakkız kontrolünde bulundurularak büyük

ölçüde gizli tutuldu, kapalı kaldı. SSCB'de tekdünyacı operasyon, bütün detaylarına varıncaya kadar bizzat Lavrenti Beriya'nın ve hatta projenin baştan sona küçük nüanslarından haberdar olan Stalin'in gözetiminde yürütülüyordu. Tekdünyacı temayüller Sovyet istihbaratı ve NKVD[2] ile direkt bağlantılıydı. O dönemin arşiv dosyaları incelendiğinde de, kavramsal ideolojinin nerede bittiği ve adi casusluğun nerede başladığına dair çizgiyi kesin bir şekilde çizmek zordur. Yine de, böyle bir çizgi mevcuttu. SSCB ile bilim-teknik alanında işbirliği yapmaya razı olan Oppenheimer, Fermi, Einstein, Nils Bohr gibi Batılı alimlerin çoğunluğu, daima inanmış ve samimi bir tekdünyacı olarak kalmışlardı. Yalnızca bazıları, örneğin Pontekorvo gerçek bir Sovyet casusu idi.

1943 yılında Stalin, Rus bilim adamı ordinaryüs Vernadski ile özel bir görüşme yapmıştı. Vernadski, tekdünyacılığa inanan ve bir "bilgi çağı" teorisyeni (Taillar de Charden bu kelimeyi ondan ödünç almıştır) idi. Görüşme sırasında Vernadski, Batılı alimlerin kimden gelirse gelsin, her türlü tekdünyacı öneriye kolayca ilgi göstereceklerine emin olduğunu dile getirmişti. *Vernadski'nin "tek insanlık" ve "ortak ilerleme"ye inancı o kadar büyüktü ki, Stalin onu "siyaseten basiretsiz" olmakla azarlamıştı.* İşte burada jeopolitikle tekdünyacılık arasındaki ilintiyi anlamaya imkan verecek önemli bir nokta bulunmaktadır. Stalin, kendisine sırf jeopolitik yaklaşımı kılavuz edinmişti. Sovyet ve Batılı bilim adamlarının tekdünyacı halet-i ruhiyelerine başvurmak, onun için yalnızca *taktik pragmatik* bir hamle idi. Stalin tekdünyacılığı tamamen Avrasyacı amaçlar doğrultusunda kullanmak istemekteydi. Tüm operasyonun gözetimi işinde şahsen Beriya'yı, NKVD'yi, istihbaratı ve bu arada Pavel Sudoplatov'u görevlendirmişti. Daha sonra Sudoplatov hatıralarında Sovyet nükleer bilim adamları arasında bu konulardan bihaber birisi için zar zor görülebilen bir ayırıcı çizginin de varlığını ima etmektedir. Bazıları, Kapitsa veya Vernadski gibi inanmış ve samimi tekdünyacılar idi (Sudoplatov, bunlardan "Ekim Devrimi öncesi davranış"ın taşıyıcıları olarak bahsetmektedir). Bu arada, şunu da belirtmek lazımdır ki, bir zamanlar Meşrutiyetçi Demokratların (Kadetler) ideologu olan Vernadski, devrim öncesi Rusya'nın Mason çevreleri ile de bağ-

• • • •

2 NKVD: İçişleri Bakanlığı -Ç.n.

lantılıydı. Nükleer bilim adamları arasındaki Kurçatov ve genç nesilden olan diğerleri ise, inançlı Stalinciler ve Avrasyacılar olup ağabey yoldaşlarının tekdünyacı sempatilerini anlamamaktaydılar.

Bu dönemde NKVD, sadece bilim adamlarının tekdünyacılığını değil, bunun başka, daha ifrat biçimlerinden ve bu çerçevede, tekdünyacılığın Siyonist versiyonundan da yararlanmaktaydı. Bu versiyona göre, dünyanın sonunda tüm insanlık, "Mesih"in gelişiyle yeniden kurulan Yahudi Devleti'nin hizmetinde *birleşecektir*. Stalin ve Beriya bu temayülü de salt pratik, jeopolitik ve Avrasyacı amellerin hizmetine sokmuşlardı. Bu amaçla, feci akıbetiyle bilinen Michoels'in Yahudi Anti-Faşist Komitesi kurulmuştu. Bu komite doğrudan NKVD'nin casus şebekesiydi ve bilhassa da Sovyetlerin büyük istihbaratçısı Heyfits tarafından denetim altında tutulmaktaydı. Tekdünyacı muhite başka bir düzlemde müracaat etme çizgisinin tekrar edilmesi vasıtasıyla Siyonist çevreyle çalışma, nükleer silah konusuna önemli derecede yardım etti. Oppenheimer ve Einstein işte bu Siyonist kanallar vasıtasıyla NKVD'ye "kazandırılmaktaydı".

Faşizm üzerindeki galebeden sonra, Batı ve SSCB arasındaki jeopolitik ve ideolojik çelişki tekrar öne çıktığında, tekdünyacı yapıların mürekkep sistemi, Stalin'in eliyle yerinden oynatıldı. Yahudi Anti-Faşist Komitesi'nin de tasfiye edilmesi, birçok bilim ve sanat adamına yapılan baskılar, bu dönemde Avrasyacı eğiliminde Stalin'e artık gerekmeyen *tekdünyacı gruplaşmaların dağıtılmasının bir neticesi* idi. Bu karmaşık komplo olaylarının yansıması, belki de, Stalin'in açıkça belirgin olan anti-Siyonist yönelişli son terör dalgasıydı.

Sözkonusu tekdünyacı şebekenin Sovyet toplumundaki bilim çevrelerinde, NKVD'nin üst kademelerinde ne dereceye kadar kök saldığını söylemek zordur. Fakat vakıa, vakıa olarak kalmaktadır. Nükleer bombayla ilgili bahisteki ve "Soğuk Savaş"ın emekleme evresindeki uluslararası hayattaki, Batı ve Doğu çekişmesi, aynı zamanda dramatik çarpışmalardaki ve siyasal elitlerin (özellikle, gizli servislerin) sarsıntılarındaki birçok mühim olay, önemli ve entelektüel açıdan kayda değer sosyal grupların (bilim, sanat, bürokrasi veya siyasi çevrelerde) taşıdığı *jeopolitik yaklaşım ve tekdünyacı eğilim arasındaki çelişkilerle* izah edilebilir.

Büyük Tasfiyenin Akabinde

"Buzların erimesi" olarak isimlendirilen 60'lı yıllarda, önceki dönemin tekdünyacılığını tuhaf bir şekilde hatırlatan yeni bir ideoloji dalgasıyla karşılaşmaktayız. Kruşçev'in fikirlerinin kurgusu ve söylemi; daima iki medeniyetin -Sovyet (Avrasyacı) ve kapitalist (Atlantikçi)- maddi parametrelere göre karşılaştırılabilir, kıyaslanabilir olduğu düşüncesini belli etmekteydi. Bu da zımni olarak *niteliksel türdeşlik* anlamına gelmektedir. Kruşçev'in "Batıya yetişmek ve onu geçmek" (bu, tekdünyacılığı, medeniyetlerin birliğini üstü kapalı kabul etmekti. Zira her türlü müsabaka ancak genel ve yekpare kriterlerin mevcudiyetinde yapılabilir) sloganı, Stalin'in "sosyalizmin en son insanı bile burjuva Batının birinci insanından üstündür" tarzındaki jeopolitik, Avrasyacı özdeyişinin sert bir antitezidir. Stalin'de ortak paydası olmayan iki dünya, Kruşçev'de ise aynı dünyanın en iyi halde maddi kriterlere göre belirlenen iki versiyonu düşüncesi vardır.

"Buzların erimesi" ile beraber tekdünyacı katmanların geniş bir yelpazesi de canlandı. Burada hangi merkezlerin başta geldiğini kesin olarak açığa çıkarmak zordur. Fakat belli ölçüler göz önüne alındığında Kruşçev devrinde toplumda Stalin'in son tasfiye hareketinden sonra kendini toparlayan tekdünyacılığın üç kutbu ayırt edilebilir.

Birincisi, fizikçi-nükleerci bilim çevreleri idi. Burada ordinaryüs Sakharov kilit rol oynamaktadır. Andrey Dmitriyeviç Sakharov'un bilimsel kariyerinin en erken aşamalarından itibaren tekdünyacı eğilimli bilim adamlarıyla her yönlü sıkı ilişkisi bulunuyordu. O zamanlar nükleer silah projesinde tekdünyacı bakışları besbelli olan alimler çalışmaktaydı. SSCB'deki bu bilimsel lobinin, aynı eğilime mensup Avrupalı meslektaşlarıyla birtakım temaslarının devam edebileceği de ihtimal dahilindedir.

İkincisi, Beriya ekibinin imha edilmesinin ve yeni Kruşçev rejiminin eski istihbaratçılar kuşağına karşı yaptığı temizliklerin akabinde bile NKVD'nin derinliklerinde bazı yapıların muhafaza edildiği her halükârda iddia edilebilir. Birtakım dolaylı ipuçları doğrultusunda, II. Dünya Savaşı ve sonrası yıllarda tekdünyacı planları yürütmüş bu istihbaratçı çevrelerin, KGB'de '60'ların sonunda

kurulan 5. İdare ile bağlantılarının olduğu tahmin edilebilir. Bu idarenin başına, daha sonra KGB başkanı Kryüçkov'un yardımcısı olan Filip Denisoviç Bobkov gibi şayan-ı dikkat birisi getirilmişti. Bahsi geçen grup hakkında Pavel Sudoplatov önemli bilgiler verebilir (eğer arzu ederse). İlginçtir ki, şimdilerde Filip Bobkov MOST grubunun (bu grubun başkanı, Vladimir Gusinski'dir. Gusinski, aynı zamanda Rusya Yahudi Kongresi'nin de başkanıdır) güvenlik servisinin şefidir.

Üçüncüsü ve en bariz olanı ise, Sovyet Yahudilerinin Siyonist projelere alet edilmiş belirli bir kısmında tekdünyacı akımların varlıklarını sürdürmeleri idi. Açıktır ki, bu çevreler böylesi bir halet-i ruhiyeye kendiliğinden itilmekteydiler; bilhassa birçok Yahudi'nin İsrail Devleti'nin teşekkül etmesiyle birlikte Sovyet projesine duyduğu ve SSCB'de '40'ların sonu '50'lerin başında anti-Siyonist eğilimlerle derinleşen hayal kırıklığından sonra.

Tekdünyacı eğilimli grupların, Stalin tasfiyelerinin son dalgasından sonra korunabildikleri ve ilk defa "buzların erimesi" esnasında yeteri kadar net şekilde faalleştikleri hiçbir tereddüde mahal bırakmadan ileri sürülebilir.

Çöküşün Mimarları

1967 senesinde tekdünyacı projeler tarihinde yeni bir dönemin başlangıcını simgeleyen bir olay meydana geldi. Burada kastettiğimiz, önemli problemlerin çözümünde küresel yaklaşım gerekliliğini açıkça ilan eden uluslararası bir örgütün, "Roma Kulübü"nün kurulmasıdır. Buna paralel şekilde, Batının finans, siyaset ve medya elitlerinin tepedekilerini birleştiren Dış İlişkiler Kurulu (CFR: *Council on Foreign Relations*), Bilderberg kulübü, Üçtaraflı Komisyon gibi kapalı analitik kuruluşlarda "uyumlaşma teorisi" faal surette hazırlanmaktaydı. Bu teoriye göre, ileride kapitalist ve sosyalist yapıların genel bir liderlik altında tek dünya ekonomi sisteminde kaynaşma ihtimali vardı. İtalyan sanayici Aurelio Peccei ve İngiliz (İskoçyalı) bilim adamı Alexander King tarafından kurulan "Roma Kulübü" ise, gizli tekdünyacı grupların projelerini hayata geçirme, bunlara meşhur bilim ve toplum adamlarının katılımını teşvik etmekle görevli bir toplumsal kuruluş olarak telakki edilmekteydi.

Sovyetler Birliği, Cermi Mihayloviç Gvişiani isimli bir ordinaryüsü temsilci olarak "Roma Kulübü"ne göndererek sözkonusu projelere büyük ilgisi gösterdi. Bakanlar Kurulu başkanı Kosigin'in kızı Lyüdmila ile evli olan Gvişiani, fiilen 1972'den itibaren Sovyet bilim çevrelerinde resmen tanınan tekdünyacı kesimin merkezindeki kişi oldu. O zaman "Roma Kulübü"nün kararıyla Avusturya merkezli Uygulanabilir Sistem Analizleri Uluslararası Enstitüsü (IASA) kuruldu. Bunun da bir kolu, Sistem Araştırmaları Enstitüsü yine Gvişiani öncülüğünde Moskova'da oluşturuldu.

Ekoloji ve felaket tahminlerden faydalanmakla, demografik ve hammadde sorunlarını öne sürmekle "Roma Kulübü"nün tekdünyacı ideologları tedricen şunları demeye getiriyorlardı: İki küresel blokun jeopolitik düşmanlığı, tehlikeli bir gelişmedir; iki sistem arasındaki çelişki zannedildiği kadar keskin değildir; Avrasyacı ve Atlantikçi medeniyet düzenlerinin farklılığı, hiçbir deruni yasaya uygunluğu yansıtmayan oldukça tesadüfi tarihi faktörlerin bir sonucudur vs. Birçok bakımdan tekdünyacı gerekçeler yumuşama (*détente*) politikasını ve genelde 70'lerdeki barışçılık akımını önceden belirlemekteydi.

Elbette ki, Sovyetlerdeki Brejnev liderliği yine de alışılagelen Avrasyacı yaklaşımı izlemekteydi. Fakat Sovyet sistemindeki tekdünyacı temayüller de siyaset, bilim, analitik ve ideoloji çevrelerinin üst kademelerine nüfuz ederek sebatla genişlemiş ve kuvvetlenmişti. Tekdünyacı ortamda esasen Sistem Araştırmaları Enstitüsü'nden başka, TSEMİ[3], ABD ve Kanada Enstitüsü, APN[4], Merkezi Komitenin üst düzey uzmanlarının önemli bir kısmı, ve bilhassa KGB'nin ideolojik projeleri yürüten 5. İdare bulunmaktaydı. Bu sonuncusunun, özelliği gereğince, tekdünyacı proje ve çevrelerle daima ve farklı seviyelerde ilişkileri vardı.

'80'li yıllara dek artık Sovyet tekdünyacıları, sadece ilk bakışta beşeriyetin mukadderatı konusunda endişeli olan ilginç bilim adamları, ütopyacılar ve sosyal bilimcilerden ibaret bir yer gibi gözüken "Roma Kulübü"yle temas hâlinde değillerdi. Üçtaraflı Komisyonun yetkili şahısları ile de doğrudan bağlantı

• • • •

3 Ekonomik ve Matematiksel Araştırmalar Merkezi -Ç.n.
4 *Novosti* Haber Ajansı -Ç.n.

hâlindeydiler. Batının üst düzey elitlerinden insanları bünyesinde barındıran bu komisyonun üyeleri, gizli ve tüm demokratik yetkilerden yoksun şekilde faaliyet gösterdikleri gibi aslında dünya halklarının mukadderatı hususunda karar almaları için meşru haklara sahip değillerdi.

Üçtaraflı Komisyonun, bir kopyası elimizde bulunan 16 Ekim 1980 tarihli gizli bir belgesinden kesitler aktaralım:

"*Başlık: Başkanların Tokyo görüşmesi ve Üçtaraflı Komisyonun ilerideki faaliyeti.*

1. Pekin görüşmesi ve Sovyetler Birliği ile muhtemel temaslar.

Başkanların Tokyo'daki buluşmasından Pekin'le yapılan anlaşmaya dair aşağıdaki maddeler belirlendi: (...)

3. Pekin ve Moskova ile ilişkilerimizdeki fiili asimetriklik, önümüzdeki haftalarda bay Gvişiani ile temaslarımızı yenilemek suretiyle düzeltilmelidir. Avrupa, aynı zamanda Amerika ve Japon grupları da, Çin'le ilişkilerimizin anti-Sovyet nitelikte yorumlanmasından kaçınmak için Moskova ile görüşmelerin tekrar başlatılması gerektiğinde oybirliği ile hemfikirdir."

Neden bahsedilmektedir? *Çin perestroykasının başlaması, Çin ekonomisinin dünya piyasalarına entegrasyonu ve Sovyetler Birliği'nin de aynı sürece sürüklenmesini sağlayacak yolların araştırılmasından.*

Tarih: 16 Ekim 1980. Brejnev henüz hayatta, Varşova Paktı sağ salim ve KGB pürüzsüz çalışmakta. Fakat perestroyka hazırlıkları, meydana gelecek tüm sonuçlarıyla birlikte artık bütün hızıyla sürmekte. Gvişiani'nin bürosundaki işler fıkır fıkır kaynamakta. Bu arada, Gvişiani'nin kız kardeşi, Gorbaçev'in yakın mesai arkadaşı Yevgeni Primakov'un eşidir.

Böylece, bize ne olduğuna ilişkin gizli tertipler yavaş yavaş su yüzüne çıkmaktadır. Ve burada her şeyi netleştiren son derece önemli bir tarihi paralellik meydandadır.

Deniz Güçlerinin Doğuya Genişlemesi

Zamanında Stalin ve Beriya'nın Batıdaki tekdünyacı atmosferden ve ilgili gruplardan kendi Avrasyacı, jeopolitik amaçları için nasıl yararlandıklarını hatırlayalım. Ustaca ideolojik-istihbarat

operasyonları sayesinde Avrasya'yı nükleer silahlarla donatmışlardı. Bu, kendi niyeti doğrultusunda Avrasyacılığın tekdünyacılığı kullanımına bir örnektir. "Dünya devrimi"yle ilgili propaganda ve hazırlıklar objektif olarak Avrasyacı Blokun menfaatine olduğu dönemde, bahsedilen stratejinin bir diğer misalini, Komintern ve geniş anlamda Üçüncü Enternasyonal oluşturmaktaydı.

70-80'li yıllarda aynı hamleler, aynı operasyonlar yeniden tekrarlanmaktadır; fakat bu sefer karşıt tarafça. Bu defa, tekdünyacı projeler Atlantikçi tarafça istimal edilmekte, "uyumlaşma" görüntüsü ve tekdünyacı retoriğin sis perdeleri altında Batı kutbu, Avrasyacı Blok üzerinde tam hakimiyet kurmakta, onu felce uğratmakta, anakara yapısının iskeletini yok etmektedir. İki-kutuplu dünyadan, çekişmeden, insanlığın nükleer silahla kendi kendini mahvetmesi perspektifinden vazgeçilmesi bahanesiyle Batı, hileli ve hünerli oyunlar vasıtasıyla düşmanını, kendi jeopolitik mantığını (ve ideolojik eğilimini) dışlamaya zorladı, silahını elinden aldı, fakat gerektiği anda da mütekabil adımlardan sert biçimde kaçındı. Ve, Batıya karşı tahripkâr misyonu yerine getiren ve daha sonra artık gereksiz kalan Michoels'in Yahudi Anti-Faşist Komitesi'ne, zamanında Stalin'in, Sovyetler Birliği'ne ve Sovyet halkına davrandığı gibi muamelede bulundu.

Neticede şöyle bir tablo oluşmakta: *Tekdünyacılık pratikte bağımsız bir doktrin, tamamlanmış ve tutarlı bir plan değil, iki medeniyet kutbu arasındaki ideolojik mücadelede jeopolitiğin yalnızca -ama fevkalade etkili olan- bir aracı, yardımcı bir vasıtası olmaktadır.*

Perestroykadan sonra Atlantikçi camianın tüm eylemleri, NATO'nun Doğuya genişlemesi, Batının siyasi ve ekonomik sisteminin sersemlemiş, bunalmış Rusya'ya zorla empoze ettirilmesi, Avrasya'nın tekyanlı silahsızlandırılmasının ardından ABD'nin stratejik gücünün bütünüyle muhafaza edilmesi gibi hususlar ancak ve ancak *jeopolitik yaklaşımın* haklılığını gösteren apaçık, inandırıcı, gözle görülür delillerdir. Pratikte bu yaklaşım yegâne yeterli, güvenilir ve üstün (yaklaşım) iken, "tek insanlık" rüyaları ve hümanist ütopyalar gerçek ve şiddetli, aynı zamanda amansız *kıtalar savaşı* için yalnızca bir örtü, demagojik bir arayüz teşkil etmektedirler.

Savaş Yasalarına Göre Muhakeme

Şimdi bu kısmın başında sorulan soruya cevap verilebilir. Avrasyacı Bloku tekyanlı tasfiye eden Sovyet üst yönetimi, düpedüz "Atlantikçi istihbarat şebekesi" olamazdı (olması da eşyanın tabiatına aykırıydı). Böylesi bir angaje etme operasyonunda, dünyanın en etkili gizli servislerinden hiçbirisi başarı elde edemezdi. Jeopolitik felaketin gerçekleşmesinde aradaki ve tehlikeli bir halka, çekirdekleri Stalin zamanından tevarüs eden (belki de bunların kökleri 1917 Devrimi öncesi grup ve örgütlere kadar dayanmaktadır), ancak gerçek gelişmelerini '70-'80'li yıllarda KGB'nin 5. İdare yönetiminde kaydeden SSCB'deki tekdünyacı çevreler ve tekdünyacı enstitülerdi. Şüphesiz ki, bunlara paralel olarak Batının kendi ajanları da faaliyetteydi. Fakat tekdünyacı çevreler olmaksızın bunlar hiçbir surette böylesi hayrete şayan ve hızlı bir zafere ulaşamazdı.

SSCB'deki tekdünyacı projenin tüm yandaşlarını ve katılımcılarını düpedüz ihanetle damgalamak doğru olmazdı. Bu, çok karmaşık ve detaylı değerlendirmeyi gerektiren bir meseledir. Lakin bu grupların ve şahısların, enstitülerin, uzmanlar aygıtının ve danışmanların yüzünden koskoca bir devletin yıkıldığı ve tarih sahnesinden kaybolduğu tartışılmaz bir olgudur. Ve Avrasyacı ülküye, Rusya Devleti'ne ve kıtasal medeniyete inancını sürdürmeye devam eden herkesin, tekdünyacılardan (ve onların yardakçılarından) tüm şiddetiyle hesap sormaya tamamıyla haklıdırlar (onların hareketlerinin meşum bir hatanın, saf bir yanılgının veya kötü bir istemin sonucu olduğuna bakmaksızın).

Kartaca Yokedilmelidir

(Büyük) Katon'un Çılgın Nakaratı

Senatoda birçokları Romalı (Büyük) Katon'un (M.Ö. 324-149 yılları) nutuklarına her zaman "Kartaca yok edilmelidir (*Carthago delenda est*)" ifadesiyle başlamasına gülmekteydiler. Konuşmalarını, hangi konuda olursa olsun, ister Roma'nın güncel hayat problemleri veya Tanrılara kurban kesmeyle ilgili olsun, aynı paranoyak deyişle bitiriyordu: "Bu nedenle düşünüyorum ki, Kartaca yokedilmelidir (*ceterum, censeo Carthaginem esse delendam*)". Bu davranış, senatörleri aşırı derecede bıktırmıştı. Ama tarih gösterdi ki, Katon'un sesi ile tarih konuşuyordu; işte asıl o, Pön Savaşlarında belirlenen medeniyetler kavgasının içyüzüne nüfuz edebilmişti. Ne koloniler ve deniz yolları uğrundaki mücadele, ne ticari menfaatler, ne de devletsel iddialarındaki zıtlaşma Roma ve Kartaca arasındaki mücadelenin mahiyetini oluşturmaktaydı. Sözkonusu olan, en azından ilerideki birkaç bin yılda dünya tarihinin kaderini belirleyecek bir formül idi. Roma ve Kartaca, evrenselliğe, dünya imparatorluğu temeline, beşeriyet ahlâkının bir ölçütü olmaya hak iddia eden medeniyetin iki kutbuydu.

Kartaca, ticaret düzeninin, "açık toplumu"n bir sembolü idi. Bünyesinde piyasa ekonomisi, ferdiyetçilik, rasyonalizm, mutlak şüphecilik ilkeleri hüküm sürmekteydi. Ahlâk, zenginlikle eşdeğer hâle getirilmişti. Zengin birisi sadece "talihli" değil, aynı zamanda "kutsal" addedilmekteydi. İnsan tabiatının bayağılığı, yolsuzluğa ve satılık olmaya meyletmek hiç de şüphe doğurmuyordu. Her şey satılır ve her şey alınırdı. Güzel yollar, rasyonel serbest ticaret,

deniz ulaşımının azami kullanımı, yabani Barbar halkları satın alma, kolonileri sömürme. Tüm bunlar Kartaca tarafından icat edilmiş, hayata geçirilmiş, kamil bir düzeye vardırılmıştı. Azami kazanç elde edilmişti. Kartaca, Roma'yı birkaç defa dize getiren bir dünya devletiydi. Bu göz kamaştırıcı görüntünün arkasında ise, Moloh'un karanlık kültü, yavruları yakan karanlık bir Tanrı bulunmaktaydı. Kartacalılar yeni doğan yüzlerce tüyü bitmemiş vücudu, putun ateş soluyan ağzına atmaktaydılar. Bu menhus şehrin harabeliklerinde inanılmayacak miktarda ufak iskeletçikler tespit edilmiştir. Moloh kültü, Sermayenin topyekün hakimiyetinin perde arkasındaki haracıydı.

Eğer Katon olmasaydı, beşeriyet iki bin yıl büsbütün farklı bir gerçekliği yaşayacaktı.

Roma başından beri başka bir yol takip etti. Bu yol hiç de masalsı, pastoral, hüsnüniyetli değildi. Aksine çoğu zaman merhametsiz ve sinsi, sofu ve yıkıcı, fakat radikal şekilde farklı bir arketipe yönelmişti. Roma insanın şeref ve liyakatine, kahramanlığa ve disipline, insan şahsiyetinin kendini yenmesine ve ideal boyutlarına inanmaktaydı; paranın ahlâk bozucu hâli yerine, doğrudan açık bir zorbalık; küçükleri yakan Moloh'un yerine kibirli, ancak savaşta ve imparatorlukta (ticarette değil) adaletli olan gök tanrıları sözkonusu idi. Roma, yeni doğanların yüzkarası biçimde öldürülmelerinin, tüccar, bankerlerin ideallerini değil, otokrasi ve özgürlük, hiyerarşi ve çilecilik, savaşçı, kahraman ve gönüllü fedailik ideallerini taşımaktaydı. Roma, halklara hiç de evrensel olandan geri kalmayan, fakat mahiyetçe karşıt olan; eksiklik ve kusurlardan yoksun olmayan, lakin Kartaca sistemiyle karşılaştırılmayacak olan kendi modelini öneriyordu. Kurtarıcının, göklerden Roma İmparatorluğu topraklarına zuhur etmesi hiç de tesadüfi değildi. Romalılarca Kuzey Afrika'daki Sami ucubesinin mahvedilmesi, kim bilir, belki de *Sevindirici Haber* (*İncil*) için şartların gizlice oluşturulmasıydı?

Katon bunu fevkalade berraklıkla anlamıştı; sanki geleceği görmüştü.

"Kartaca yok edilmelidir". Hem de kati surette. Bunu hatırlamak hiçbir zaman faydasız değildir. Bu, muhakkak bilmemiz gereken tek şeydir. Biz Ruslar, üç Roma'nın varisleriyiz. Bunlardan sonuncusu hâlâ ayaktadır.

Roma ve Kartaca 20. Yüzyılda

Günümüzde de yukarıdaki aynı problem mevcuttur. Yeni Kartaca, uğursuz gölgesini, küre üzerine çekmektedir. Adeta Roma lejyonlarının toprakta silikleşmiş görüntüsünde Fenikeli şehir cehennemden yükselmektedir. Moloh'un sesi ayan beyan duyulmaktadır: "ticaret düzeni", "toplumun rasyonelleştirilmesi", "güzel yollar", "açık toplum", "deniz hakimiyeti"... Tabii, boyutlar farklıdır, Akdeniz yerine, tüm dünya sözkonusu.

Çağdaş Batı, Kartaca'nın düpedüz ideolojik halefidir. Elbette, bu her zaman böyle olmamıştır. Son iki bin yılın büyük bir kısmında yine de Roma çizgisi, yani hiyerarşi, maneviyat etiği ve insan haysiyeti hakim olmuştur. Fakat öyle görünüyor ki, Kartaca, kendini yüzyıllar sonra hissettirecek gizli bir virüsü Batıya bulaştırabilmiştir.

Yeni Çağdan başlayarak Aydınlanma devrine dek Batı ve medeniyeti, karanlık Kartaca kutbuna yöneldiler. Günümüzde bu yolda mükemmelliğe vardılar.

20. Yüzyılda medeniyetler çatışması nihai ikili formülüne ulaştı. SSCB, Roma çizgisini temsil etmekteyken, NATO Bloku ise bilinçli ve devamlı surette Kartaca'nın menfaatlerini savundu.

Kara hakimiyeti (sosyalizm) Deniz hakimiyetine (liberalizm), Avrasyacılık Atlantikçiliğe, Emek Kapitale karşıydı.

Bu iki yetkin medeniyet tanımlaması modelleri arasında natamam, bölük pörçük ve yetkin olmayan versiyonlar (faşizm ve bunun benzerleri) boş boş gidip gelmekteydiler. Ancak bu, genel tabloyu değiştirmiyordu. Tarih, Pön Savaşları zamanında olduğu gibi iki kutup, iki eğilim, birbirini dışlayan iki yol arasında uzayıp gitmekteydi.

Yeni Roma, Avrasya, Yeni Kartaca'ya (Atlantikçilik, ABD) karşıdır. İşte, 20. yüzyıl tarihinin -önemli olandan dikkatleri dağıtmaya ve yalnızca şaşırtmaya yarayan çok katmanlı tarih teorilerinden bağımsız- gerçek anlamı budur.

Yüzyılın ve bin yılın sınırına geldik. Her şey apaçık gözükmektedir: Neler önemli, neler ise ikinci dereceli olmuş; nelerin anlamı

vardı, neler ise yapmacıktı; neler tarihin ruhuyla bağlıydı, neler ise buna en uzak ilişkiye sahipti...

Kartaca'yı darmadağın eden, insanlığın yolunu "ticaret düzeni" meretinden ilelebet temizleyen Birinci Roma çizgisi belirgin ve mutlak şekilde fark edilmektedir.

İkinci Roma, İstanbul'dur, yani Bizans İmparatorluğudur. Burada Roma ideali mütedeyyinleşmiş, İmparatorluk Hz. İsa tarafından takdis edilmiş, Kutsal Ruh'un "koruyucu", "ilmihal hocası", "Deccal"in gelişini engelleyen rolünde faydalı bir güce dönüşmüştür (HavariAziz Pavlus'un *Selaniklilere II. Mektubu*'ndan). Bizans, yine Kartaca (ama bu sefer iç Kartaca) üzerinde bir galibiyettir. İkinci Roma bin yıl hayat sürmüştür. *Tausendjährige Reich.*

Sonra Batı, Ortodokslukla yollarını ayırmaktadır. Henüz bugünkü alçaklıktan çok uzaktı, ama dönekliğin ilk alametleri meydandaydı. Bunlar Ortodoks kahinlerce (Patrik Photius, Efesli Aziz Mark vd.) malum idi. Roma'nın misyonunun Bizans'a nakledilmesi, tekrar gözden geçirilmeye tabi değildir. Gerçek Roma, kaygan bir kavramdır.

Fakat bu devir de sona eriyor. Batıyla uzlaşmaya razı olduğundan Bizans batıyor. Kendi fonksiyonundan geri adım atıyor, ve Tanrının cezası, korkmaz gözü pek Türkler görünümünde Ortodoksluğun beşiğine yağıyor.

Ancak Avrasya'nın Kuzeyinde yeni bir güneş, son Roma, Moskova doğar. Rusya (Rus'), hem yer yüzünden menfur şehri silen, hem de topraklarını gerçek Hıristiyan inancıyla ışıklandıran Roma'nın misyonunu üstlenir. İşte, Rusya, tarihin ekseni, Kara güçlerinin kalesi, son çağın yeni Roma'sıdır.

Zikzaklar ve ricatlarla, tarihin tezatları ve "dünya aklı"nın sezişleri vasıtasıyla Rusya (Rus') nihai hesaplaşmaya gitmektedir. Batının ve Rusya'nın yolları farklıdır, biri birine zıttır. Biz, bir Roma'dan diğer bir Roma'ya ilerliyoruz. Onlar ise, Kartaca ve onun altın postu uğruna Roma'ya ihanet etmişlerdi.

"Özgür dünya", "uygar ülkeler", "açık toplum". Bugün Moloh'un hizmetçileri böyle adlandırılmaktadırlar. Bizans'tan uzaklaşan Batı, bir amaca doğru adım atmaktaydı: sermayenin hükümranlığına, yani "parasal düzen"in mutlaklaştırılmasına. Son hamle, "denizler çariçesi" sanayileşmiş İngiltere'ydi. Sonra bu

salt Kartaca idealinin bayrağı altında yeni bir medeniyet teşekkül etti: tarihten ve kadim Roma'nın son kalıntılarından arındırılmış "Amerikan rüyası", sonuna kadar Avrupa'dan yakayı kurtaramayan, Kartaca tipli dünya düzeninin suni laboratuvar ideali olan *Amerika Birleşik Devletleri*. Onlar, karşılarına şu küstah amacı koydular: dünya hükümranlığını elde etmek, küreyi tek bir modele, kadim Finike'nin deniz gücü modeline boyun eğdirmek; hem de Roma maneviyatına bir rövanş, bir misilleme ve Hint-Avrupa tanrılarına bir cehennem intikamı olarak.

1991 yılında Sonuncu Roma düştü.

Halihazırda Kartaca küresel zaferini kutlamaktadır. Her şey sütliman gitmese de galibiyet ortadadır. Bu, yalnızca bir ülkenin bir diğer ülke, bir ekonomik modelin diğer bir rakibi, bir kültürün de diğer bir alternatifi üzerindeki galibiyeti değildir. Her şey çok daha vahimdir. Bu, çocukları kurban alan şeytani bir put olan Moloh'un zaferidir.

> "Ve deniz kumunda ayağa kalktım, sudan çıkan yedi kafalı ve dokuz boynuzlu bir canavarı gördüm; boynuzlarında on hükümdar tacı, kafalarında ise küffar isimleri vardı".

Ona, kutsilerle savaş yapmak ve onları yenmek havale edilmişti; ve de her türlü soy, halk, millet ve kabile üzerinde hakimiyet verilmişti.

> "Ve yer yüzünde yaşayanların tümü ona tapınacaklar..."

Rusya Ordusu: Dünya Tarihinin Sonuncu Öznesi

Hepimizin tarihin derin anlamını idrak edebilmesi düşük bir ihtimaldir. Zira zamanında Katon'a da gülmüşlerdi. Halbuki onun söyledikleri "saplantılı bir düşünce"nin bir örneği olarak tarihte yerini almıştır. Toplumun farklı kesimleri, yaşamın seyrini farklı düzeylerde anlarlar. Aynısı, Sovyet döneminin sonlarında Roma'nın kaderinden mesul olanların başına geldi. Bunlar, yumuşak bir tabirle, üzerlerine düşen misyonun seviyesinde olamadılar. Kimisi son derece saftı, kimisini de Atlantikçi tertibat yozlaştırmıştı. İşte, olgu meydandadır: Sovyet Devleti'nin siyasi eliti sadece kocaman bir ülkeye ve emsalsiz bir halka hıyanet etmekle kalmadı,

muharebe yapmadan eşsiz bir medeniyet projesini teslim etti, üçüncü ebedi şehrin kapılarını istilacılara açtı. Bu, benzeri olmayan bir cinayetti. Bu, Moloh'la, altın postla yapılan bir işbirliğidir. Böyle bir amelin nasıl bir cezaya layık olduğunu tasavvur etmek zordur. Fakat yargılamak, başka bir zamanın işidir. Şimdi ise hâlâ bir şeyler kurtarılabilir mi, nasıl hareket etmeli, hangi stratejiyi seçmeli gibi meseleler açıklanmalıdır.

Belki de, baş gösteren felaketin tüm boyutlarına akıl erdirebilecek biricik güç, Rusya ordusudur. Neden acaba ordu, diye doğru bir soru yöneltilebilir. Zira genel kabul görmüş klişeler uyarınca ordu üyeleri o kadar yüksek entelektüel kapasiteleri ile temayüz etmemektedirler. Ancak dünya tarihinin bu dönemecinde askerleri imtiyazlı bir kast durumuna getiren bir neden var. Bu husus aşağıdakilerden ibarettir.

Amerikan askeri doktrini, hem Soğuk Savaş, hem de içinde bulunduğumuz dönemde bütünüyle bir prensip üzerine inşa edilmiştir: Ruslar (Sovyetler) ABD ve diğer Batı ülkelerinin yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda tarihsel düşmanıdır. Öyleyse, mesele ideoloji veya iktisadi modelde değil, asıl jeopolitikte, coğrafyada ve tarihte yatmaktadır. Bu düşünce, Amiral Mahan ve Nicolas Spykman tarafından son derece açık bir şekilde ifade edilmiştir. Birleşik Devletlerin küresel stratejilerinin temelini atanlar bu kişiler idi. Onların doğrudan halefleri, Kissinger, Brzezinski, David Rockefeller gibi çağdaş teorisyenlerdir. Amerikan askeri stratejisi, tarihi müelliflerin külliyen incelenmesine dayanmakta ve Amerikan modelinin evrensel, küresel anlamının iyice anlaşılmasından ileri gelmektedir. Batı toplumunun diğer kompartımanlarında görüş karmaşıklığı mevcut olsa da ve sık sık değişik mevzular ve temalar ön plana çıksa da, askeri stratejisi başından beri değişmemiştir. Amerikan gücünün teminatı bundadır: programlarından bağımsız surette tüm siyasi partiler ve kudretli ekonomik şirketler, ortak payda olarak medeniyet projesinin birliğini idrak ederek bir jeopolitik stratejiyi takip etmektedir. ABD'nin özü jeopolitik stratejisinde saklıdır. Diğer alanlardaki üstü kapalı hususlar, burada inanılmaz berraklıkla yüze çıkmaktadır. Bu strateji, Karaya, Avrasya'ya, "ticaret düzeni"ni geri tepen kıtasal modellere karşı mücadele üzerine köklenmiştir; tek kelimeyle,

Roma'ya karşı savaş üzerine. Geri kalan her şey, ikincil önemdedir. Amerikalı stratejistler "üçüncü Roma mahvedilmelidir" deyişini tekrarlamaktan yorulmuyorlar. Kendilerine göre haklıdırlar da.

Rusya'da Amerikan askeri stratejisini, mesleklerinin özelliğinden dolayı ilk olarak *askerler* kavramaktadır. Onlar, ABD Savunma Bakanının siyasi işlerden sorumlu yardımcısı Paul Wolfowitz'in, stratejik mülahazaların dikte ettirdiği Amerikan dış politikasının temel önceliklerinin sıralandığı 1992'deki raporunu (*New York Times*'ın 8 Mart 1992 ve *International Herald Tribune*'un 9 Mart 1992 tarihli sayılarında yayınlanmış) herkesten önce okumaktaydılar. Sözkonusu raporda, tüm ülkelerin "*Amerikan liderliğine karşı koymaktan ve Amerika'nın ekonomik ve politik yapısının üstünlüğünü şüphe altında bırakmaktan vazgeçmesi*" gerektiği beyan edilmekteydi. Wolfowitz'in raporunda, esas tehdit olarak "*Rusya'daki milliyetçiliğin yükselişinden veya yeniden Rusya'nın, bağımsızlıklarını kazanmış ülkeleri -Ukrayna, Beyaz Rusya ve diğerlerini- kendine ilhak etme çabasından doğabilecek ve Avrupa'nın istikrarına yönelecek bir tehlike*"ye parmak basılmaktaydı.

Demek ki, asıl Rusya *askerleri*, Atlantikçi Kartaca'nın küresel iradesinin tevile mahal bırakmayacak açık ifadesiyle doğrudan karşılaşacak bir sosyal özneyi meydana getirmektedir. Sovyet stratejisi, Amerikan stratejisinin antitezi üstüne yapılandırılmıştı. Rusya'nın bugünkü siyasi liderliği -şimdi hangi nedenlerden dolayı olduğunu tartışmayalım-, bırakın gerekli cevabın verilmesini, gerçek durumu kabul etmeyi bile reddetmektedir. Memurlar, haklı oluşlarında hâlâ "cahillikleri"ni bahane edebilirler. Ancak Rusya askerleri bunu yapamaz. Onlar, Moskova'nın tüm ideolojik tavizlerine rağmen Batının Rusya'ya baskısının zerre kadar hafiflemediğini bizzat gözlemlemekteler. *Bizden geriye bir şey kalmadığında ancak Kartaca sakinleşecek.* Bu, herhangi bir Rusya subayına bütün çıplaklığıyla ayan olmuştur (ve olmalıdır da). Ordunun dramı buradan kaynaklanmaktadır. Ordu, tarihin meydan okumasına cevap vermeye kabil, dahası mecbur olan sonuncu sosyal öznedir. Geri kalanlar, cahillik, demagoji ve anlamsız ekonomik istatistik ile çevreleri kuşatılmış ve bertaraf edilmiştir. Şehrin hisarlarında içeriden ihanete uğramış, dışarıdan da kolu kanadı kırılmış sadece

bir müfreze kalmıştır: mevzisini terk edemeyen Roma'nın son savaşçıları, Rusya ordusu.

Tarih, bu Rus askerlerinin –bunlar küresel siyasi meseleleri çözmeye hazır ve yetkili değillerdi– *üzerine çöktü.* Onlar Katon'un mirasından, "Pön Savaşlarının ebedi varisliğinden pay alan son kuşaklar durumuna düştüler.

Tarih onlara öyle bir harita üzerinde sunulmuştur ki, burada düşman NATO birlikleri, sınırlarımıza yaklaşan kara bir felaket gibi çizilmiştir. Bu, bizim imha ettiğimiz, onların ise sahip oldukları füze başlıkları, denizaltılar ve askeri casus uydularının miktarıyla hesaplanmaktadır. Küresel yenilginin ürkütücü istatistiği. Yalnızca Sovyet sisteminin ve Rus halkının değil, ebedi Roma misyonunun, Karanın mağlubiyeti.

Tanrıların ölümü.

Reich'ın son günlerinde Berlin'e yağan Sovyet bombaları altında Göbbels şöyle diyordu:

"Zannediyorsunuz ki, Almanya yok olacak? Hayır, ruh yok olacak..."

Ve bugün bu ifadeyi kendimiz için daha çok nedenle kullanabiliriz. "Zannediyorsunuz ki, SSCB yok olacak? Hayır, Roma yok olacak... Asıl ruh yok olacak..."

Gelecekteki Rus Katull

Kartaca bu aralar son derece güçlüdür. Neredeyse mutlak küresel hakimiyete, tek dünya hükümetine, dünya hükümranlığına eşdeğerdir. Ancak bu muazzam yapının, onu gelişmeye ve kudrete götüren sebepler yüzünden yıkılacağı konusunda bir belirti bulunmaktadır. Gilbert Chesterton bunu çok kesin biliyordu. Onun sözleri günümüz için ne kadar aktüeldir:

"Neden menfaatçi insanlar, şerrin her zaman galebe çaldığına, acımasız olanın akıllı ve hatta bir aptalın, yeterince alçak ise, akıllıdan üstün olduğuna inanmaktalar? Neden onlara öyle geliyor ki, şeref bir duygusallıktır, duygusallık ise bir zayıflık? Çünkü diğerlerinde olduğu gibi onlara göre de, olayların doğası, yaşadıkları dünyanın karakteri hususundaki şahsi tasavvurları her şeyin temelinde yatmaktadır.

Onların kanısınca, dünyayı korku hareket ettirmektedir ve bu nedenle dünyanın kalbi şerdir. Onlar, ölümün hayattan güçlü olduğuna, bu yüzden bir ölünün, bir canlıdan güçlü olduğuna inanmaktalar. Kabullerde ve çay masası etrafında karşılaştığımız insanların birer Moloh ve Vaal tapınanı oldukları sizleri şaşırtacaktır. Fakat asıl bu akıllı, menfaatçi insanlar, dünyayı Kartaca'nın gördüğü gibi görmekteler. Bunlarda, Kartaca'nın düşüşüne sebep olan gözle görülür kaba bir basitlik bulunmaktadır. İşgüzarların gerçek ruha son derece umursamaz kalmaları nedeniyle Kartaca düştü. Ruha inanmamaktalar ve bundan dolayı son kertede aklıselime inanmayı da bırakıyorlar. Merhametli olmak için haddinden fazla menfaatçidirler. Dahası, bir ruhun olduğuna inanacak kadar da ahmak değiller. Her askerin ordu ruhu ile çağrıldığını inkar etmekteler. Öyle sanıyorlar ki, insanlar artık savaşamadıklarında, bunun yerine para-pul savaşacaktır. Pön işgüzarlarının başına böyle bir şey geldi. Dinleri, bir umutsuzluk dini idi; hatta işleri tıkırında iken bile. Romalıların hâlâ ümitli olduklarını nasıl anlayabilirlerdi ki? Dinleri, güç ve korkunun dini idi. Onlar, insanların güce itaat etmeye mecbur kaldıklarında bile korkudan nefret ettiklerinin nasıl şuuruna ererlerdi ki? Dünya duyuşlarının tam kalbinde bir yorgunluk vardı, savaşlardan da yorulmuşlardı. O kadar uzun bir süre paraya, zorbalığa ve tanrılara, gaddarlara bir canavar gibi tapanlar nasıl bir insanı anlayacaklardı ki? Ve işte üzerlerine müjdeler yıkıldı: küller her yanda alevlenip yandı, Hanibal darmadağın edildi, Hanibal devrildi... Kartaca şeytanlar zamanından bu yana kimsenin düşmediği gibi düştü."

Yeniden, iki bin yıl öncesinde olduğu gibi bir yanda şüphecilik ve para, öbür yanda başkaldırının fanatik ruhu.

Düşmanı yenmek için hiçbir şey önünde duraklamamamız gerekiyor. Bu bir savaştır. Kıtaların büyük savaşı.

Tamamıyla kaybedilmiş savaşların olmadığına itimat etmek lazımdır. Her şeyin yitirildiğinin sanıldığı vakit, muharebenin en ciddi ve ehemmiyetli aşaması başlamaktadır. Düşmanlarımızın ayakları altında kaygan bir zemin vardır. Görünürde onlar her şeyin hesap kitabını yapmışlar, her şeyi ölçüp biçmişler, her şeyi gerçekleştirmişler. Ancak onlar hiçbir zaman "ordunun ruhu"nu, Rus Ordusunun ruhunu, Ebedi Roma'nın, Üçüncü Roma'nın, gizli

Rusya'nın (Rus') Nurlu Şehrinin tüketilemez, mahvedilemez sesini anlayamayacaklar. Hiç şüphe etmiyorum ki, er veya geç istikbalin Rus şairinin dudaklarından, Orel, Tambov veya Omsk taşrasındaki evine dönerken, kadim Roma şairi Sirmion'lu Katull'un dudaklarından döküldüğü gibi şunlar dökülecektir:

"Kartaca yok edilmiştir, Amerika Birleşik Devletleri artık mevcut değildir".

Jeopolitik Kaderdir

Kara ve Denizin Mücadelesi

Jeopolitik temelde bütün devlet ve kültürleri iki tipe -*kara ve deniz*- ayırır. Bu, *jeopolitiğin birinci yasasıdır*. Jeopolitikçiler, denizciliğe isnat eden deniz medeniyetlerinin ve kültürlerinin çoğu zaman piyasa ekonomisine sahip olduklarını ve siyasette liberal-demokratik düzene ağırlık verdiklerini kaydetmişlerdir. Bunun aksine, kara devletleri, piyasa-dışı (planlı veya kısmen planlı) ekonomileri ve sınırlı demokrasiyi veya genellikle toplumun hiyerarşik yapılanmasını tercih etmektedirler.

Kadim zamanlarda bu karşı durmanın örnekleri şunlardı: tüccar *Kartaca* hiyerarşik *Roma*'ya karşı, demokratik *Atina* militer, münzevi *Sparta*'ya karşı.

Sonraları deniz medeniyetinin önderliği İngiltere'ye (daha sonra ABD'ye) geçti. Almanya, Avusturya-Macaristan ve Rusya gibi devletler de *kara* devleti olmaya devam ettiler.

Tedricen Kara ve Deniz jeopolitik ikilisi, Batı ve Doğu ülkelerinin zıtlaşması şeklinde pekişti. Batı ve bilhassa Batı medeniyetinin ileri karakolu olan ABD, piyasa mantığını son haddine kadar götürürken, Avrasya ve Doğu devletleri gelişmenin başka yollarını arıyorlardı (Sovyetlerin sosyalizm denemesi, bu arayışa tamı tamına uygun düşmektedir). 20. asrın ikinci yarısından itibaren dünyanın jeopolitik haritası kesin olarak iki kampa paylaştırıldı: SSCB eksenli Avrasyacı Doğu Bloku ve ABD eksenli Atlantikçi Batı Bloku. Önce gazeteciler, sonra da politikacılar bu durumu "Soğuk Savaş" olarak adlandırdı, ve bu terim yaygınlık kazandı. Küresel gerilimin

temelinde salt ideolojik saiklerin (sosyalizm ve kapitalizm kavgası) bulunduğu sanılmaktaydı. Bununla beraber, jeopolitikçiler hatta "Soğuk Savaş" mefhumunun henüz mevcut olmadığı 20. asrın ikinci yarısından epey önce dahi, Anglo-Sakson, Atlantikçi deniz medeniyetinin Avrasya'nın kara devletleriyle kaçınılmaz surette karşı karşıya geleceğini söylemişlerdi (hem de ideolojik ihtilaflara hiç bakmaksızın öngörmüşlerdi). Atlantikçilik ve Avrasyacılığın karşı karşıya bulunması, Doğu ve Batı aynı ideolojik değerleri kabul etse bile, başlıca kültür-medeniyet mülahazaları hasebiyle kaçınılmazdır. Jeopolitik, er veya geç istediğini elde edecek ve iki küresel kutup arasında muhakkak jeopolitik bir çatışma kendini hissettirecek ve şiddetlenecektir. Bunun da sorumlusu, çeşitli şahısların veya "militarist" eğilimli siyasetçilerin ("şahinler") kötü niyetleri değil, mekan ve doğanın objektif mantığıdır.

Böylece, *20. yüzyılda tüm dünyanın Varşova Paktı ve NATO ülkeleri olarak iki stratejik kampa bölünmesi, ideolojik zıtlığın değil, "siyasi coğrafya"nın temel yasalarından hasıl olan salt jeopolitik karşıtlığın sonucuydu.*

Neden Soğuk Savaş Bir Türlü Bitmiyor?

Amerika'nın başkanları ve bunların danışmanları Soğuk Savaşta ABD ve SSCB karşıtlığının jeopolitik altyapısını açıkça kavramaktaydılar. Jeopolitiğin ilkelerine aşina olan bu şahıslar, SSCB'nin demokratik yönde atacağı muhtemel ideolojik adımlarının dahi kültürel zıtlığı ortadan kaldıramayacağı hususunda bir an bile tereddüde düşmediler. Bunun apaçık delili, Doğu Blokunun, Varşova Paktı'nın kendini tasfiye etmesinin ardından, bunu NATO tarafından benzeri, simetrik eylemin takip etmemesiydi. NATO stratejisyenleri, Moskova'nın komünizm ve "dünya devrimi"nden vazgeçişiyle, "Atlantikçilik" ve "Avrasyacılık" cepheleşmesinde aslında hiçbir şeyin değişmeyeceğini gayet iyi biliyorlardı. İşte bu nedenledir ki, Kuzey Atlantik ittifakı sadece muhafaza edilmekle kalmadı, bunun yanında genişletildi ve kuvvetlendirildi. "Batılı partnerler"in bu çeşit bir hasımlığı, Rusya liderliğini hayretlere düşürdü. Gerçi bu sonuncu olay, artık komünist olmayan yeni Rusya yönetiminin danışman kadrolarını mekaniksel olarak

oluşturan Sovyet uzmanlarının ve analitikçilerinin nefretle sırt çevirdiği "burjuva ilmi"nin, jeopolitiğin ilkelerinin tamamıyla göz ardı edilmesiyle ancak izah edilebilir.

Bu minvalde gittikçe paradoksal bir durum meydana çıktı. ABD, *jeopolitik analiz çerçevesinde* demokratik Rusya'yı kendi potansiyel düşmanı addetmeyi sürdürdü ve bunu askeri doktrininde (siyasal düzenlerin benzer olmasına bakmaksızın) iyice sağlama bağladı. Rusya ise, jeopolitiğin aksine, sırf ideolojik mantıkla fakat bu sefer ters bir yönde hareket etmeye devam ederek ABD ve NATO ülkelerini "potansiyel düşman" olarak algılamaktan vazgeçti. Ve böyle bir nitelendirmeyi askeri doktrininden hemencecik çıkardı. Dayanaksız olmamak için Paul Wolfowitz'in 1992'deki raporundan zikredilen ifadeleri hatırlayalım.

Paul Wolfowitz'in sözkonusu beyanları, alternatif *kara* blokunun teorik bazda dahi muhtemel organizasyonuna karşı koyma üzerine temellendirilmiştir. ABD'nin "potansiyel rakipler"i ile tevile yer vermeyecek şekilde Rusya, İslam devletleri ve bazı güçlü Avrupa ülkeleri (Almanya, Fransa), yani *Avrasyacı, kıtasal* boyuta ve spesifik kültürel ve stratejik tarihe sahip tüm devletler ve kültürler kastedilmektedir.

O halde, NATO'nun Doğuya malum genişlemesi, Atlantikçi jeopolitik bakış açısına göre gayet doğal bir gelişmedir, Atlantikçi stratejistlerin görüşünce tamamen mantıklıdır. "Rusya'da milliyetçiliğin yükselişi"ne (gerçekte, böyle bir şeyin en küçük alameti burada gözlemlenmemektedir) ilişkin ifadeler de, sadece Atlantikçi stratejinin asıl mahiyetini örtbas etme ve "insancıl retorik"in oldukça saldırgan adımlarını boyama ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Ortodoksluk ve Nükleer Silah

Jeopolitikçiler yalnız kültürel etmenlerle hareket etmezler. Onlar için gerçek stratejik ve ekonomik potansiyelin de hesaba katılması hiç de daha az ehemmiyetli değildir. İşte bu niteliği ile jeopolitik yaklaşım tüm diğerlerinden farklılaşmaktadır: burada hem idealist, hem maddi, hem askeri, hem de dini, kültürel ve

ekonomik olmak üzere çok değişik faktörler dikkate alınmaktadır. Rusya'yı *objektif olarak* Atlantikçiliğin başlıca düşmanı hâline getiren coğrafi konumu yanında, gerçekte Rusya'nın şimdiye kadar sahip olduğu nükleer silah potansiyeli meselesi ile karşılaşmaktayız. Bu potansiyel, ülkemizi hedef edinen büyük çaplı askeri çatışmayı gerektiği zaman güçlü etkiyle önleyecek kadar kâfi düzeydedir.

Rus tarihi, Avrasya kültürü, Ortodoksluk dini ve nükleer silah Rusya'da jeopolitik anlamda *birbirilerini karşılıklı tamamlayan* güç faktörlerine dönüşmektedir. Bunların hepsi birlikte toplu olarak Rusyalılara devletçiliği, özgürlüğü ve bağımsızlığı korumayı garanti etmektedir. İdeoloji ise ikincil önemdedir. Tarih, onun hatta birkaç on yıllık zaman dilimlerinde bile sık sık değiştiğini göstermektedir. Halbuki devlet ve milletin gelişme vektörü her şeye rağmen muhafaza edilmektedir. Gerek Avrupa, gerekse Rusya birçok siyasi model değiştirdiler, hükümet darbeleri ve ihtilaller, diktatörlükler ve cumhuriyetler, monarşiler ve parlamentolar, ayaklanmalar ve baskıların şahidi oldular... Ancak burada tüm tarihe şöyle bir göz gezdirirsek, halkların ve devletlerin kendi amaçlarına doğru, yüzyıllar boyunca ve milyonlar tarafından inşa edilen yüksek ideallere giden şanlı ve azametli, uzun ve zahmetli, fakat daima şahane ve makul bir yolu görürüz.

Jeopolitik, geniş çapta düşünmeyi, yüzyıllarla, kıtalarla ve halklarla düşünmeyi mecbur eden bir ilimdir. Eğer birilerine haddinden fazla soyut gözükürse, bu izlenim yanıltıcıdır. Asıl jeopolitik yasalara uygunlukların çok dikkatlice ve titizce hesaba katılması sayesinde Amerikalı analizcilere ve geniş anlamda Batı medeniyeti stratejisyenlerine Avrasyacı rakiple (yani, maalesef bizimle) mücadelede bu kadar etkili kazanımlar elde etmek nasip olmuştur. Bu analizde de onlar bütün bu faktörleri göz önünde bulundurdular: ekonomik potansiyeli ve Protestan ahlâkı, Batılı ferdiyetçilik felsefesini ve piyasanın etkileyiciliğini, nükleer silah ve dünya hükümranlığının "Amerikan rüyası"nı ("*Manifest Destiny*").

Rus jeopolitiği de aynen böyle davranmalıdır, yani tüm tarihi, ekonomik ve stratejik düzlemler göz önünde tutulmalı ve ülke liderliğine, hareket etmeleri ve hayati ehemmiyetli kararları almaları gereken o tarihi ve jeopolitik manzara aydınlatılmalıdır. Her

türlü tek taraflı, örneğin salt ekonomik, dini veya stratejik yaklaşım zararlı olabilir. Jeopolitik, devletin iktidar kademelerindekiler için tamamen gerekli bir ilimdir.

Jeopolitik Yasalar Gözardı Edilemez

Bahsedilen bu kısa mülahazalar dahi bir tezadı anlamakta yeterli olabiliyor. "Jeopolitik" kelimesi, basın yayın organlarında analizciler ve siyasetçilerce sık sık zikredilmesine rağmen şimdiye kadar bu ilmin temel ilkelerini açıkça ve tutarlı bir şekilde ortaya koymak için hiçbir girişimde bulunulmamıştır. "Jeopolitiği" yerel, bölgesel ölçeğe indirgemeye, sadece özel problemlere uygulamaya çalışmaktadırlar. Burada bu ilmin birinci yasası -*"medeniyetin çifteliği", Kara ile Denizin, Avrasyacılıkla Atlantikçiliğin, ticaret düzeniyle ticaret-dışı düzenin, Doğuyla Batının objektif karşıtlığı yasası*- faal biçimde sükutla geçiştirilmektedir. Tüm bunların arkasında ancak cahillik ve ehliyetsizliğin olduğu zannedilmesin. Batının tüm jeopolitik kılavuzlarında bu tarif edilmiştir, bunu fark etmemek mümkün değildir. Bununla beraber, asıl bu kadar anlaşılır ve etkileyici bir yasa, Rusya'nın başındaki bazı şahıslarda (bereket versin ki, şimdilerde bunlar yüksek mevkileri terk etmişler) karakteristik olan siyasal eğilime zıttı. Jeopolitik değil, ilkel ideolojik düalizm gelenekleri içinde terbiye almış bu şahıslar, Rusya toplumundaki ideoloji değişiminin, dünkü düşmanlarımızı müttefiklerimiz yapacağını hesap etmişlerdi. Bu görüşle herhangi bir fikir aykırılığı, nerdeyse cinayet sayılırdı. Jeopolitiğe bir bilim olarak başvurma, onların bu muhakemelerini hemen çürütebilir, "Batı yardımı"na olan safdil umutlarının tamamen mesnetsiz olduğunu gösterebilirdi. Kuşkusuz, böyle bir optimizm şükür ki, artık geçmişte kalmıştır. Cari dönemde Rusya liderliği daha fazla sorumlu ve ölçülüp biçilmiş bir duruşu benimsemektedir (bu husus gerek Cumhurbaşkanlığı, gerekse Dışişleri ve Savunma Bakanlıklarının çizgisi için geçerlidir). Ancak birçok bakımdan jeopolitik konum elden kaçırılmıştır, ve bugünkü iktidar ciddi jeopolitik tıkanmaları aşmak zorundadır. Bu çerçevede, günümüzde en önemli jeopolitik problem, "NATO'nun Doğuya genişlemesi"dir.

Jeopolitik, bu meselede ne önerebilir?

Avrasyacı Blok

Jeopolitiğin ikinci yasası (deniz ve kara medeniyetlerinin karşıtlığı yasasından sonra), *stratejik bloklar yasası*dır. Buna göre, tarihin mantığı, ya birleşik bir devletin, ya da birçok devletin oluşturduğu stratejik blokun bünyesindeki bölgelerin değişen tarihi şartlara intibak etmek ve rekabete dayanıklı olmak için genişlemelerini dikte etmektedir. Bu yasa başka türlü şöyle formüle edilmektedir: "şehir devletlerden, teritoryal devletler vasıtasıyla kıta devletlerine". Böylesi teritoryal, askeri ve ekonomik entegrasyon, 20. asrın tüm siyasi tarihinin açık olgusudur. Günümüz koşullarında hiçbir milli devlet herhangi bir büyük stratejik bloka katılmadan kendi bağımsızlığını, iktisadi, askeri ve kültürel hürriyetini sağlayamaz. Bu süreçleri Amerika kıtasının tek bir gümrük birliğinde entegre edilişinde, Avrupa Birliği'nin inşasında vs. gözlemliyoruz. Bu anlamda Atlantikçi medeniyetin, bitaraf teritoriler veya Avrasya teritorileri hesabına genişlemesi ve bunun tersi durumu gayet doğal bir şeydir. Bir blok seçiminde sadece güç veya maddi faktörler değil, kültürel, dini ve milli geleneklerin yakınlığı da önemli rol oynamaktadır.

Bu tür jeopolitik perspektifte "NATO'nun genişlemesi" tamamıyla tabii bir gelişmedir. Çünkü burada bir küresel blokun (*Atlantikçi*) kıtasal denetim alanını diğer bir blokun (*Avrasyacı*) aleyhine azami genişletme çabası ortaya çıkmaktadır.

Rusya da benzeri bir jeopolitik konsepti keskin şekilde öne sürseydi, gerek eski birlik cumhuriyetlerini (Baltık cumhuriyetlerinin dışarıda bırakılması mümkündür), gerekse bazı Doğu Avrupa devletlerini (Romanya, Bulgaristan, Sırbistan) ve bundan başka çeşitli Asya ülkelerini (İran, Hindistan) bünyesinde bulunduran Avrasya Birliği'ni kurmaya girişseydi, bu gayet normal bir şey olurdu. Bu, rekabete muktedir bir jeopolitik proje olurdu ki, otomatik olarak saldırgan, "militarist", "kışkırtıcı" vs. anlamına gelmemektedir. Bu projeye, ABD ve onunla teşrik-i mesai içindeki diğer Batı devletlerinin sürekli savundukları jeopolitik konseptin, Rusya'nın (daha geniş, Avrasya) coğrafi ve tarihi gerçekliklerine doğrudan bir ilavesi olarak bakılabilirdi.

Hazarlar Meselesi

Yahudiler ve Avrasya

Mevcut Şemaların Yetersizliği

Yahudi meselesi çağdaşlarımızın zihnini meşgul etmeyi sürdürmektedir. Ne onun suni suskunluğu, ne alelacele savunucu haykırışlar, ne de ilkel Yahudi düşmanlığı bu problemi ortadan kaldırır. Yahudi halkı, dünya tarihinin benzersiz olgularından biridir. Bu halk tamamen özel, sadece kendi dini-ahlâki çizgisine özgü bir yolda bin yılların içinden esrarengiz ve çok anlamlı bir misyonu yerine getirerek açıkça yürümektedir.

Bugün bu mevzuun herhangi ikna edici, tamamen tatmin edici izahı mevcut değildir. Tarihçilerin bir kısmı Yahudi faktörünün Rus ve Sovyet tarihindeki önemini genellikle reddetmek eğilimindeler. Bu, hakikatin kabaca çiğnenmesi demektir. Sadece, belli başlı Bolşeviklerin ve Sovyet Devleti siyasal elitinin soyadı listelerine bakılması durumunda bile büyük miktarda Yahudi ismi göze çarpar.

20. Yüzyılda Yahudilerin Rusya'daki (SSCB'deki) işlevlerine ilişkin ikinci yaklaşım, nasyonal-vatansever çevrelerimiz için karakteristiktir. Burada Yahudilerin rolünün salt menfi, yıkıcı, tahripkâr olduğu görüşü baskındır. Bu, özellikle eskiden kara güruhçular (*çernosotentsy*), daha sonra Beyaz Ordu (*Belogvardiya*) muhitinde popüler olan meşhur "Yahudi komplosu" teorisidir. Köklü muhafazakâr-Yahudi aleyhtarları, bu modeli SSCB'nin yıkılışına da aktarmakta ve aynı zamanda reformcular arasında bu milletten büyük miktarda temsilci olduğuna istinat ederek Yahudileri suçlamaktadırlar. Bu tezin zafiyeti şuradadır ki, aynı

halk hem Sovyet Devleti'ni kurmakta ve yıkmakta, hem sosyalist, anti-burjuva konseptlerin ana propagandacısı olmakla, hem de kapitalizmin baş savunucusu olmakla itham edilmektedir. Bundan başka, Yahudi Bolşeviklerin hayat hikayeleriyle önyargısız tanışlık, onların kendi hayatlarını kolaylıkla feda ederek Komünist ideolojisine tamamen samimi şekilde inandıklarını, ve "kinik ve yalancı sabotajcılar" grubuna ilişkin versiyonu ciddiye almanın kabul edilebilir bir yanı yoktur.

Üçüncü yaklaşım Yahudi sever (nihayette, Siyonist) çevrelere hastır. Onlar, Yahudilerin daima ve bütün olaylarda haklı taraf olduğunu; diğer halkların haksız zulümlerinin kurbanları; tüm pozitif, manevi, kültürel ve sosyal değerlerin taşıyıcıları olduklarında ısrar etmektedirler. Bu tutum, Rusya'daki önemli tarihi süreçlerin tamamında Yahudilerin yönetici rolünü kabul etmektedir. Ancak ebedi hakikatin, hayrın, zekanın ve insan severliğin timsali olan Yahudilerin hem Devrimde, hem Sovyet tarihi boyunca, hem de perestroykada olumlu kutbu teşkil ettiklerini önceden iddia etmektedir.

Tüm bu yaklaşımların gözle görülür kusurları vardır. Peki, işin aslı nedir?

Yeni Bir Yaklaşım

Kaydedilmelidir ki, antisemitik ve Siyonist yaklaşımlar, Yahudilerin çağdaş Rus-Sovyet tarihindeki konumlarını izah ederken, bir nevi *Yahudilerin derin birliği*nden, tarihi refleks ve irade birliğinden hareket etmektedir. Başka bir ifadeyle, Yahudileri diğerleri gibi bir etnisite değil, kendine özgü bir *örgüt*, *parti*, *tarikat*, *lobi* vs. olarak değerlendirme eğilimi meydandadır.

Diğer bir versiyona göre ise, Yahudilerde herhangi bir birlik mevcut değildir. Diğer halklarda olduğu gibi, her bir Yahudi tarihte bir şahsiyet olarak kendi "ben"inden bağımsız şekilde hareket etmektedir. Bu "ben", sadece çevresel, ikincil, psikolojik anlamda etnik faktörce tayin edilmektedir (o halde, antisemitikler ve Siyonistlerin anladığı anlamda "Yahudilik" kavramı geçerliliğini kaybetmektedir).

Tüm bu görüşleri kaydetmekle beraber, bunların bariz yetersizliğinden dolayı başka bir versiyonu teklif ediyoruz. Eğer gerek ferdi ve genel grup yaklaşımı, yani belirsiz çokluk, gerekse de tesanüt hâlindeki birlik konseptleri bizleri tatmin etmiyorsa, o halde ara bir model önermek tabiidir. Yahudilerin *içsel ikiliğinden*, bu emsalsiz etnisite içinde bir değil, *iki iradenin, iki "örgüt"ün, iki "tarikat"ın, iki tarihsel refleks merkezinin, iki kurtuluş senaryosunun* varlığından bahsetmek anlamlıdır.

Yahudiler Safındaki Doğucular ve Batıcılar

Avrasyacı meşhur yazar Yakov Bromberg, bir zamanlar buna çok benzer bir düşünceyi "Yahudi Doğuculuğu hakkında" isimli makalesinde ileri sürmüştü. Burada Rusya Yahudiliği içinde birbirine aykırı psikolojik ve kültürel arketipleri temsil eden iki düşman grubun açıkça fark edilmesi mevzubahisti. Gruplardan birisi, *Hasidik-gelenekselci* temayüllüdür. *Mistiklik, dini fanatiklik, müfrit idealizm, fedakârlık, hayatın maddi yönüne, mal biriktirmeye ve rasyonalizme karşı derin nefret*, bunların ayırıcı vasıflarını teşkil eder. Ancak ortodoks (geçerli, kabul edilmiş, çoğunluğun inandığı) dini çevreden başka, aynı psikolojik tip, sekülerleşerek ateşli devrimciler, Marksistler, Komünistler, *narodnik*der (halkçılar) ortaya çıkarmıştır. Hele mistik Yahudiliğin bir kolu, sadece soyut Marksistliği ile değil, aynı zamanda Rus halkına karşı derin sempati ve samimi dayanışmasıyla farklılık göstermişti; özellikle Rus köylüleri ve Rus işçileri ile, yani resmi, Çarist ortamla değil, köklü, esas, temel, paralel bir Rusya ile; eski ayincilerin ve mistiklerin, "büyülenmiş Rus hacılarının" Rusya'sıyla.

Bromberg, bu Hasidik-Marksist, mistik-sosyalist çevreyi "*Yahudi Doğuculuğu*" adıyla bir grupta birleştirmektedir. Bu, Yahudilikteki "*Avrasyacı fraksiyon*"dur. Sovyet döneminin diğer mümtaz tarihçilerinden Mihail Agurski de, *Nasyonal Bolşevizmin İdeolojisi* isimli çok önemli bir eserinde aynı sonuca varmaktadır. Müellif çalışmasında, Yahudi devrimci çevrelerinde yayılan, Sovyet nasyonal-Bolşevizminin Yahudi kökenli çok sayıdaki mensuplarına, özellikle bu akımın en büyük ideologları İsayi Lejnev ve Vladimir Tan-Bogoraz'a has olan Rus severliğin köklerine dik-

katleri çekmektedir. Birçok Yahudi, Bolşevikliği nihayet büyük bir halkla bütünleşmenin ve gettoları terk etmenin bir yolu olarak görmekteydiler. Bolşevikliğe, eskatolojik olarak Rus kurtuluşçuluğunu Avrasya devriminin, sermaye ve sömürünün dışlayıcı yasalarının ortadan kaldırılmasının ortak himayesi altında Yahudi kurtuluşçuluğu ile birleştirmenin bir buluşma çizgisi olarak bakmaktaydılar. Böylece, mistik eğilimli Doğu Avrupa Yahudilerinin (Hasidiklerden Sabetaycılara kadar) müfrit kesimleri Bolşevikler, SR'ler[1] ve Marksistler için besleyici bir tabanı teşkil etmekteydi. Kızıl önderlerin çoğunluğunun mistik eskatolojik kurtuluşçu heyecana bürünmüş Hasidik ailelerden ve yörelerden çıkması tesadüfi değildir. Bu yakınlaşmanın zahiri tezatlığına rağmen Hasidik tipli Yahudi köktencisi ile ateist Bolşevik toplumunun ateşli kurucuları arasında tipolojik ve psikolojik sıkı bir bağ mevcuttu. Çünkü her ikisi Yahudiliğin "Avrasyacı", "Doğucu", mistik-irrasyonel kesimine mensuptu.

Bunlara karşı olan grup kendi bünyesinde tamamen farklı bir Yahudi tipini birleştiriyordu: rasyonalist, burjuvacı, dine karşı mesafeli; bunun aksine, açgözlülüğe, şahsi zenginleşmeye, mal biriktirmeye, ekonomik faaliyetin rasyonelleştirilmesine ihtiraslı şekilde dalmış bir Yahudi tipi. Bromberg'e göre bu, "*Yahudi Batıcılığı*" idi. Ve yeniden, Yahudi Doğuculuğu örneğinde olduğu gibi, burada da zevahirde birbirine zıt olan pozisyonların kesişmesini görmekteyiz. Bir yanda, aşırı Talmudcuların ("Rabbinikler") dini çevreleri bu kategoriye girmektedir. Bunlar Maymonidesçi ortodoks çizgiyi, yani Yahudi dinindeki Aristocu-rasyonel damarı tevarüs ettirenlerdir. Vaktiyle bu Talmudcu kamp, ruh ve mitolojik biçimiyle kuru yaratılışçı, Yahudi teolojisine zıt olan Yahudilikteki kabalistik (*kabbalah*), ateşli mistik eğilimlerle faal surette mücadele etmişlerdi. Daha sonra bunların liderleri, Yahudi mistik heterodoksisinin mesiyanik önderi yarı-Mesih Sabetay Sevi'ye kat'i şekilde karşı koymuşlardı. 18. ve 19. yüzyıllarda yine bunların içinde "*mitnaged*ler" (İbranice'de "hasımlar" demektir) adlı bir grup kurulmuştu. Bunlar, Doğu Avrupa Yahudileri arasında aşırı mistisizmin canlanışıyla ve Hasidizmle müthiş pençeleşmekteydi-

• • • •

1 Sosyal devrimciler -Ç.n.

ler. Bu cephe, dini rasyonalizme, tüm mistik-mitolojik tortulardan temizlenmiş Talmudçu geleneğe istinat etmekteydi. Yahudilere modernleşmeyi ve sekülerleşmeyi, "hümanizm" ve "Batının ilerici halkları" ile "asimilasyon" hatırına dini ayin ve ananelerden imtina etmeyi teklif eden "Yahudi aydınlanması"nın önderleri olan "*haskal*lar" da sözü edilen kampa mensup olmaları şaşırtıcı değildi. Rusya'da bu tip Yahudiler, muhafazakâr nominal monarşik-Ortodoks rejime karşı aşırı muhalif hissiyatta olsalar da, Batıcı, liberal konumda bulunuyorlardı. Bu grubun burjuvacı, rasyonalist ve demokratik yönelişlerini tamamıyla tatmin eden Şubat Devrimi, onların arzularının doruk noktasıydı. Bolşevik devriminden sonra "Yahudi batıcılığı" genellikle Beyazları destekledi. Zira Bolşevik liderlerle ırki yakınlığa rağmen, onlar evrensel ve mistik meyilli "Yahudi Doğucular"ı tanımıyorlardı.

Buna benzer olarak, Devrim sırasında Rusların derin arketip özellikleri temelinde "beyazlar" ve "kırmızılar"a bölündükleri gibi, Yahudilik de siyasal anlamda derin bir fayla belirlenmeden çok önce Yahudilik-içi iki kampa -bir yanda Hasidik-Kabalacı (Bolşevik) ve diğer yanda Talmudcu-rasyonalist (aydınlanmacı, burjuvacı-kapitalist)- ayırmıştı.

O halde, Bromberg ve Agurski'nin tipolojisi, bizim salt mantıki yollarla vardığımız sonuçları tarihi örneklerle tasdik etmektedir: *Etnik-dini bir birliği* (bu husus da şüphelidir) *vücuda getiren Yahudilik, yine de mahiyetçe iki kampa, iki "tarikat"a, iki "cemaat"e, iki tipe ayrılmış bulunmaktadır. Bunlar, belli kritik durumlarda sadece farklılık değil, köklü düşmanlıklar göstermektedirler.* Bu kutuplardan her biri mahiyetçe aynı olan dini ve laik ifade biçimlerine sahiptir. "Yahudi Doğuculuğu", "Yahudi Avrasyacılığı" (Bromberg'e göre) veya "Yahudi nasyonal-Bolşevikliği" (Agurski'ye göre), dini (Hasidizm, Sabetaycılık, kabala) ve laik (Marksizm, devrimci sosyalizm, halkçılık, Bolşeviklik) düzlemleri ihtiva etmektedir.

"Yahudi Batıcılığı" da çift taraflıdır: dini düzlemi Maymonidesçi rasyonalist Talmudculukla (daha sonra anti-Hasidik Litvanya Yahudi liderleri ve "*mitnaget*" merkezleriyle) kesişmekte; laik versiyonu ise, kendini liberal-demokratik, "aydınlanmacı" hümanizmde belli etmektedir.

İki Örnek

Tarafımızdan ortaya konan temel ikilik/düalizm, anlaşılmayan ve diğer açıklayıcı metodolojilerde çelişkili kalan pek çok faktörü derhal açıklamaktadır. Ayrıca, "Yahudi antisemitizm" olarak adlanan muammalı olgu da mantıki açıklamaya kavuşmaktadır. Bu bağlamda, Marks'ın Lassal'ı tenkit ettiği aşırı Yahudi aleyhtarı (Yudofobik) ifadeleri ve genelde Yahudiliği kapitalizmle özdeşleştiren radikal anti-Yahudi ruhlu pasajları artık tamamen anlaşılır olmaktadır. Çünkü kökeni itibariyle Yahudi olan Marks, geleneksel olarak burjuvaziyi ve kapitalizmi (burada hem felsefi hem de pratik anlamda Yahudiler köşe başlarını tutmakta) kendisinin baş düşmanı olarak gören mistik-Hasidik, mesiyanik tipe mensuptur. "Yahudi Meselesine Dair" başlıklı makalesinde Marks şunları yazmaktaydı: "*Yahudiliğin laik temeli nedir? Maddi ihtiyaçlar, menfaatperestlik. Bir Yahudinin yeryüzündeki ideali nedir?Kişisel çıkar aramak. Onların dünyevi Tanrısı kimdir? Para... Para. İşte, İsrail'in gayretkeş ilahı. Yahudiliğin ampirik mahiyeti kendi çıkarını aramaktır.*"

Diğer bir örnek. Vaktiyle mistik-Sabetaycı Yakov Frank'ın taraftarı Kabalacı-Zoharcı (Kabalistlerin *Zohar* kitabına inanlar) grup, ezeli düşmanları Talmudcuların (Rabbinikler) insana kin besleyen merasimlerini "ifşa ederek" toplu halde Hıristiyanlığa geçmişlerdi. Yahudi tarihçi G. L. Strak, *İnsanlığın İnançlarında ve Batıl İtikatlarında Kan* adlı eserinde Frank'ın yandaşlarıyla Talmudçuların çatışmasını şöyle tasvir etmektedir: "*1759'da onlar (Frankistler -A.D.) başpiskopos Vratislav Lübenski'ye, bir ceylanın suya susadığı gibi vaftiz edilmeye susadıklarını beyan ettiler. Ve "Talmudcuların putperestlerden daha fazla günahsız Hıristiyan kanı akıttıklarını, buna susadıklarını ve bunu kullandıklarını" ispat etmeyi önerdiler. Aynı zamanda, iskanları için Lemberg'den doğuda bir yer gösterilmesini istirham ettiler ki, "Talmudcu-meyhanecilerin sarhoşluk yaydıkları, zavallı Hıristiyanların kanını iliğini sömürdükleri ve soyup soğana çevirdikleri yerlerde kendi ellerinin emeği ile yaşayabilsinler. (...) Çok geçmeden müzakerelerden sonra Leh ruhbanlarının ısrarlı ricası üzerine bine yakın Zoharcı vaftiz edildi*".

Bu iki misalde değişik düzeylerde seyreden manevi karşıtlığın birliğini görmekteyiz. Ateist Marks, Kapitali "Yahudi" şahsiyeti

ile özdeşleştirmekte ve buna istinaden Yahudilere ve "ampirik ilahlar"ına lanet yağdırmaktadır. "Frankist" mistikler, tüm polemiğin seviyesine uygun olarak Talmudcuları "Hıristiyan kanı içmek"le kınayarak onları tamamen farklı bir mesnetle lanetlemektedirler. Şayan-ı hayrettir ki, Zoharcılarda da sosyal motifler belirmekteydi: "Rabbinikler" Hıristiyanları son kuruşlarına kadar soymaktalar, Zoharcılar ise "kendi ellerinin emeği ile yaşamaya" niyetliler. *Mistik-düşünürler, mit yaratanlar, gnostikler, fanatikler ve ruh çağıranların dini ahlâkçılara, katıksız ayincilere, kültsel formalistlere karşı dini çatışması, sezdirmeden ve tabii surette sosyalistlerin kapitalistlerle, Bolşeviklerin liberal-demokratlarla cepheleşmesine dönüşmektedir.*

Yahudiler, Yahudilere Karşı

Genellikle Yahudilik, Şubat Devrimi arefesinde mevcut düzene muhalefette tek vücuttu. Bu her iki kesim için de geçerliydi. Yahudi-doğucular kapitalizme ve dini muhafazakârlığa, kültür alanında yabancılaşma ve şekilciliğe direnmekte, devrimci değişimleri ve kurtuluşçu gelişmelerin sihirli döneminin açılmasını özlemekteydiler. Yahudi-batıcılar ise, Çarlığı, Batı medeniyeti seviyesine erişmesi gereken geri kalmış, yeteri kadar kapitalist, medeni ve insancıl olmayan bir rejim diye niteleyerek büsbütün farklı sebeplerden dolayı kabul etmemekteydiler. Genelde, bütün Yahudilik, hanedanın devrilmesinde ve devrimin gerekliliğinde hemfikirdi.

Elverişli durum gelip çattığında tüm bu güçlerin toplu hareketiyle Şubat Devrimi gerçekleştirildi. Ancak hemen bunun peşinden galiplerin ordugâhında dinmeyen çelişkiler açığa çıktı. Çarlık rejiminin devrilmesinin ardından *ikinci bir bölünme çizgisi* (bu defa dahili) bütün çıplaklığıyla kendini belli etti, ve tüm müteakip gelişmeleri bu çizgi belirledi. Şubat Devriminden sonra *devrimci ve evrimci güçlerin, solcu doğucular ve solcu batıcıların, Avrasyacılar ve Avrupacıların* çelişkileri ön plana çıktı. Yahudiliğin kendi içindeki tiplerin temel düalizmi tüm sarahatiyle açığa vurdu.

Bolşevik kutbu, asıl "Yahudi doğuculuğu"nun temsilcilerini, Hasidik-Sabetayca tipini, Yahudi komünistleri, Yahudi sosyalistleri, kısacası henüz 18. asrın sonlarında "*kendi elinin emeği ile yaşa-*

mak" isteyenleri bünyesinde birleştiriyordu. Bu emekçi, eskatolojik, evrensel, çoğu bakımdan Rus sever olan Yahudilik, Rus "solcu emperyalistleri"nin nasyonal-Bolşevik akımları ile dayanışma içindeydi. Bu akımlar Ekim Devriminde milli arzuların sonunu değil, başlangıcını; yeni bir kızıl şafağı, iç karartıcı iki yüzyıllık St. Petersburg Sinodunun bereketsiz parodisiyle yitirilen gizli eski ayinci Kitej'in[2], Sovyet Rusya'nın (Rus') ikinci defa doğuşunu görmekteydiler. Velhasıl Bolşeviklikteki Yahudi cereyanı, kökleri Ortaçağın dini tartışmalarına kadar uzanan *(Yahudilik için organik olan) büyük bir kesimin tarihi yolunun mantıki ve muzaffer bir tamamlanışıdır.*

"Yahudi doğucular"ın bu eskatolojik cemaatinin düşmanları, dünya kapitalistlerinin tamamı, ve özellikle *eski Rabbiniklerin ampirik (Marks'a göre), laik tecessümü olan Yahudi burjuvazidir.* İşte, birçok Yahudi komüniste de yabancı olmayan çelişkili Bolşevik "antisemitizm"i buradan gelmektedir. Agurski çalışmasında çok ilginç bir hususu ileri sürmektedir: Yahudi Vladimir Tan-Bogoraz, kaba antisemitik vaazı kendisine beis görmeyen Rus Bolşevikinden yana tavır koyduğunda sadece taraf tutmamakta, onu baştan sona doğrulamaktadır. Bu, Zoharcılarla ilgili tarihi nasıl da hatırlatmaktadır!

Diğer taraftan, antisemitizm tersi bir istikamete de yönelebilir. O halde bunun taşıyıcıları pekala Yahudiler, ya da onların idare ettiği siyasiler de olabilir. Örneğin, Churchill'in antisemitik açıklamaları genişçe bilinmektedir. O, Bolşevik önderlerin çoğunluğunun Yahudi kökenli olmasına işaret ederek, "medeniyeti Doğudan tehdit eden Yahudi tehdidi"nden bahsetmekteydi. Bunun yanında Lord Churchil, politik kariyerinde Douglas Reed'in inandırıcı şekilde betimlediği gibi İngiltere ve ABD'deki sağcı-Siyonist çevrelere sırtını yaslamaktaydı. Demek ki, "sağcı" ve "solcu" Yahudilik mevcut olduğu gibi "sağcı" ve "solcu" antisemitizm de sözkonusudur.

Şubat Devriminden Ekim Devrimine dek dünya Yahudiliğinin iki parçasının bölünme çizgisi geçmektedir. Belli bir zaman sonra bu düşmanlık, çok acımasız biçimler kazanmıştır.

• • • •

2 Efsanevi bir şehir -Ç.n.

Kendi Elinin Emeği ile Yaşamak

Şüphe yok ki, Yahudiler bazı sosyal, iktisadi ve kültürel alanlarda emsalsiz kabiliyetleri ile temayüz etmektedirler. Yüzyıllarca dağınık olma durumu, kadim arzularından, binlerce yıllık dininden, derinlerdeki ahdinden vazgeçmeyi düşünmeyen bu küçük, ama sebatkar, azimli halka birçok şey öğretmişti. Etraftaki her şeyi muvakkat, uzaklaştırılmış, akıcı nitelikte telakki eden Yahudiler, "daima kendi evinde olma" hâliyle her şeyi belli bir gecikmeyle algılayan "büyük halklar"ın düzeyinde cereyan eden devlet ve millet çapında hızla akan süreçlerdeki sosyal durumlara hemen intibak etmeye imkan veren bir dizi olağanüstü dinamik vasıflar geliştirmişlerdi. Ancak bu melekeler, değişik durumlarda değişik amaçlarla kullanılabilirdi. Şöyle ki, *Yahudi Bolşevikler kudretli Sovyet Devleti'nin, sosyal adalet imparatorluğunun, kara jeopolitiğinin Avrasya kalesinin vücuda getirilmesi için tüm gayretlerini, tüm milli istidatların tüm manevi güçlerini harcadılar.* Avrupa, Amerika ve Asya'da dini, mistik, manevi yönden "Doğucu", "Avrasyacı" muhitten gelen Yahudi diasporasının çok sayıdaki unsuru da uzun yıllar Sovyetlerin yapısal istinatgâhı, Büyük Avrasya'nın sadık nüfuz araçları, Bolşevik kurtuluşçuluğunun taşıyıcıları oldular. Onlar Komintern'in temelini oluşturdular, dünyanın her köşesinde Moskova'nın güçlü Avrasyacı istihbarat ağını ördüler. Yine altını çizelim ki, mevzubahis olan sadece Yahudiler değil, Yahudilerin özel kategorisi, spesifik Yahudi kampı, "Yahudi-Avrasyacılar"dır. Bu arada, belirli bir aşamada bu Yahudiler, Moskova'nın yönetimi (ve yaptırımları) altında İngiliz-Atlantikçilerle, sermaye ve liberal demokrasi güçleriyle kıran kırana bir çarpışmaya girerek İsrail Devleti'nin kuruluşunu hazırlamışlardı. Onlar ayrıca İsrail'deki sol güçlerin mihverini oluşturmuşlardı. Bunların çabalarının mahsulü, meşhur *kibbutz*lardı. Bunlar, Zoharcı "kendi elinin emeği ile yaşamak" idealini gerçekleştirdiler.

Bütün Yahudileri son derece günahsız kurbanlar olarak sunan Yahudiliğin savunucuları, gerek Lenin, gerekse Stalin tasfiyelerinin sert baskıcı dönemlerinde Yahudilerin yalnızca kurban olmayıp, cellatlık da yaptıklarını; hem de münferit, salt şahsi değil, grup, parti, fraksiyon düzeyinde bunu yaptıklarını hiçbir surette açık-

layamıyorlar. Ne antisemitik, ne de Yahudiseverlik çerçevesine oturan bu durum, aslında Sovyetlerin iktidarında da Yahudilikteki iç mücadelenin dinmediği ile; kendi soydaşlarının marifetlerini ve yılan gibi manevralarını ve entrikalara, riyakarlığa, komplolara karşı meyillerini iyi bilen Bolşevik, "Hasidik", "Zohar"cı unsurların, Yahudilikteki burjuvacı öğeler, "Yahudi-batıcılar"ın bakiyeleri, "Rabbinik" maneviyatın varisleri ve "*mitnaged*ler"in fikri halefleri ile acımasız bir şekilde mücadele etmeleri ile izah edilmektedir. İşte, tezat buradadır: Merkezde gayet net izhar edilen antisemitik tasfiyeler ve yanı başında Yahudilerin kendileri durmaktaydı.

Bir Kırılmadan Çöküşe

Yahudi Avrasyacılığının kritik anlarından biri, 1948 yılıdır. O zaman Stalin ve çevresindekiler, kuruluş aşamasında Sovyet liderliğince (bir Hasidik-sosyalist yapı olarak) büyük iştiyakla desteklenen İsrail Devleti'nin, ülkede kapitalist-*mitnaged*lerin üstünlük kazanması nedeniyle burjuva Batının bir aracı hâline geldiği sonucuna varıyorlar. Sovyet Yahudiliğinde de Siyonist temayüller uyanmaya başlamıştı. Bu, inisiyatifin "Batıcı" kesimin geri kalanlarına geçtiği anlamına geliyordu. Bunların köklerinin topyekün kazınması yalnızca görüntüydü ve yaşama kabiliyetleri Yahudi-Avrasyacıların uyanık şüphelerini dahi aşmıştı.

Asrımızın sonundaki olayların gösterdiği gibi bu olay, Sovyet Devleti'ni ve bütün dünyadaki sosyalizmi ölüme götüren bir an oldu. Sovyet önderliğindeki antisemitik eğilimler belli bir sınırı geçtiğinde -bilhassa pratik olarak tamamı inanmış Avrasyacılardan ve Lavrenti Beriya'ya doğrudan bağlı ajanlardan (bu durum ancak onların yararına delalet etmekte) müteşekkil olan Yahudi Antifaşist Komitesi'nin yok edilmesi insanı isyan ettiriciydi- yalnız en dayanıklı Yahudi nasyonal-Bolşevikler Rusofil ve Sovyet-emperyal tavırlarını sarsılmadan sürdürdüler. Genellikle, Yahudi kitlelerin gözünde Avrasyacıların nüfuzu bir hayli zarar gördü. Temel jeopolitik ve ideolojik çizgileri esaslı bir şekilde itibardan düştü. Diğer bir yandan, parti ve askeri çevrelerden iktidarın doruklarına doğru Velikorus ve Malorus unsurlar yükselmeye başladılar. Daha asrın başlarından Yahudi ve Rus Bolşeviklerin manevi birliğinin

hamurunda bulunan sol milliyetçiliğin, kurtuluşçu nasyonal-Bolşevizmin heyecanı bunlar için büsbütün anlaşılmazdı. Bu yeni nesil, ya Bolşeviklerce kökü sonuna kadar kurutulmayan Çarlık özel kuvvetler kesiminin "Romanov"cu ordu ruhunu ya da belli oranda düşüncesiz, içgüdüsel antisemitizmle karışık avam halk, işçi-köylü şovenizmini miras edinerek kendilerini Yeni Hakikati yayanlardan daha çok devletçi hissetmekteydiler. Devrimi ve bunun rehberlerinin yüksek manevi, tarihi gayretini bilmeyen bu ordu kadroları, milli siyasetin inceliğini idrak edemiyorlardı. Ukrayna kökenliler bahsedilen konuda özellikle umursamazlıklarıyla seçilmekteydiler. Bunlar belli bir zaman sonra, Kruşçev'le birlikte SSCB'de iktidarın yüksek kademelerini daha da yoğun işgal etmeye başladılar. Gerçi Stalin'in ölümünün hemen ardından Beriya antisemitik "Doktorlar meselesi"ni tamamen durdursa da, artık telafi edilmesi imkansız olan gerçekleşmişti.

Daha sonra kaçınılmaz kırılma yaşandı. Sovyet Hakimiyetinin temel sütunu olan Rus-Yahudi, Avrasyacı-kıtasal, enternasyonal-emperyal, kurtuluşçu, devrimci cereyan sarsıldı, halsiz düşürüldü, kendi temelinde biçimsizleştirildi. Devlet, iktidar, iktisadi organizmalar mihaniki faaliyet göstermeye başladı. Kökeninde her zaman değişmeyen gizli ideolojik, metapolitik, temel ilkesel nedenlerin bulunduğu tasfiyeler sona erdi; yerlerini klanların kıpırdanışları, sosyalizmin tedricen "burjuvalaşması"; onun bayağılığa, küçük burjuva zihniyetine yuvarlanışı aldı. Devrimci eskatolojik heyecan yok oldu. Sovyet Devleti ancak mekaniksel şekilde varolmaya devam etti. Dünya eskatolojik Avrasya devriminin üssü, kudretli, kocaman, kendine özgü, fakat başından beri mevcut olan alemşümul misyonundan mahrum kalarak sıradan bir devlete çevrildi.

Yahudilik düzleminde bu, "Hasidik-Sabetaycı" kampın tam mağlubiyeti, ve birincil rollere yavaş yavaş Yahudi rasyonalistler, Kantçılar, hümanistler, *Mitnaged*ler ve Batıcıların yerleşmesi demekti. Nasyonal Bolşevizmin gizli ittifakı bozuldu, Yahudi doğuculuğu hızlı bir surette marjinalleşti. Etkisi ve konumu feci bir şekilde kırıldı.

Zamanla Yahudi-Bolşevik tipinin kendisi de periferiye doğru yerinden oynatıldı ve SSCB'deki Yahudi cemaatinin başına Maymonidesçi, Talmudcu mezhebin temsilcileri terfi ettirildi; en çok da laik, dünyevileşmiş hümanist-liberal versiyon taraftarları.

Bu burjuvacı, sağcı-Siyonist kanat, o tarihten itibaren yalnızca Sovyet düzeninin yıkımı için çalıştı; sosyalizmin iflasını hazırladı, devasa jeopolitik yapıyı içeriden kemirdi.

Avrasyacı Geleceğe

Yahudi doğuculuğu salt modern, müstesna Sovyet fenomeni sayılmamaktadır. Milli tarihin derinliklerinden kaynaklanmaktadır. Belki de, gerisinde müthiş bir dini veya ırki bir sır yatmaktadır. Ne de olsa, "*mitnaget*" lobisinin, Yahudi batıcılığının zaferinin geri döndürülemez ve topyekün bir olgu olmadığı ve olamadığı şüphe doğurmuyor. Yahudi doğuculuğunun konumunun başka hiçbir zaman bugünkü kadar zayıf ve marjinal olduğu inkar edilemez. Ancak bu tamamıyla yalnızca bir zaman olayı da olabilir. Yahudiliğin belli kısmının milli kimliği, kurban edilmeden, büyük merhametten, gerçeğin ıstıraplı ve idealist arayışından, mistik düşünceden, toplumun karanlık köleci yasalarına, yani piyasa yasalarına ve bencil çıkarlara karşı ikrah doğurucu nefretinden ayrı düşünülemez. Yahudi doğuculuğu, ilk efsanevi Çadiklerin[3] alçakgönüllülükteki özverileri ve yüksek fedakarlıkları, ırki ve dini mensubiyete bakmaksızın yakınlara karşı gösterilen pek samimi acıma hissi, adalete ve toplumun adil düzenine yönelik fanatik inanç, ve nihayet, trajik ve çok güzel, seçilmiş de olan, tarihin İlahi halkı olan Rus halkıyla az çok sezilen dayanışması gibi hususlar Yahudiliğin belli bir kesiminden silinip atılamaz, onun emsalsiz mukadderatından ayrılmazdır.

Rus vatanseverlerinin (kısmen haklı) antisemitizmi ve günümüzdeki Rusya Yahudi-liberallerinin ana kitlesinin Batıcı, rasyonalist, piyasacı, tahripkâr ve anti-devletçi temayülleri arasında sıkışıp kalan Yahudi doğuculuğu zor dönemlerini yaşamaktadır.

Fakat umutsuzluğa kapılmamak gerekir. Bu halkın tarihinde daha ağır tecrübeler olmuştur.

• • • •

3 Hasidik hareketin liderleri -Çn.

Çağdaş Rusya'nın Jeopolitik Öncelikleri

Avrasya Herşeyden Üstündür

Gerçek Jeopolitik

Jeopolitik analiz, üç esaslı düzleme ayrılabilir. Tarih, strateji, coğrafya ve dünya gerçekliğini iki tip medeniyetin -Kara ve Deniz medeniyetinin- bağdaşmazlığı olarak değerlendiren disiplini ancak "jeopolitik" diye adlandırmak gerekir. Bu temel bir yaklaşımdır ve belli problemlerin ele alınışında jeopolitik metodolojinin daha detaylı uygulanan tüm diğer biçimleri bu ilkeden ileri gelmektedir.

Kara ve Deniz arasındaki tarihi düello, asrımızda Atlantikçilik ve Avrasyacılığın zıtlığı şeklindeki nihai karakterini kazanmıştır. Bu, sadece "Büyük Oyun" değil, Çok Büyük Oyun düzeyidir. Sonuçta jeopolitik, medeniyetlerin kontrastı hakkında bir ilimdir. Somut araştırmalar esnasında öğrenilen ve tahlil edilen tüm diğer fikirler asıl buna indirgenmektedir.

Orta Düzlem

İkinci düzlem, sanki bir basamak aşağıya, daha somut plana doğru inişten oluşmaktadır. Burada medeniyetlerin karşıtlığının küresel yaklaşımından başka bir yöne sıyrılmakta, ve "süper" veya "büyük güçler" konsepti ile iştigal etmekteyiz. Manevi yönelim ve coğrafi alanın imtizacını başköşeye oturtan medeniyet yaklaşımından farklı olarak jeopolitiğin orta düzlemi, somut siyasal biçimleriyle devletler veya bloklar realitesi ile hareket etmektedir. Medeniyetin itici gücü burada, ilgili siyasi, idari, iktisadi, stratejik,

askeri kuruluşlarıyla birlikte gerçekte mevcut olan ülkeler şeklini almaktadır.

Birinci düzlemde Avrasyacı ve Atlantikçi kutuplardan söz etmek çok yerinde iken, bu durumda belirli devletler mezkur kutupların namına hareket etmektedir. Çağımızda bu medeniyet kutuplarının en yetkin temsilcileri ABD ve Rusya'dır.

Chopard'ın "Büyük Oyun"la anladığı şey de bu düzleme aittir. Yazısında da, uluslararası hayattaki önemli olayların -öncelikle çatışmaların- Anglo-Sakson dünyasının (ABD) Rusya ile geleneksel mücadelesinin bir tezahürü gibi deşifre edilerek yorumlanmasını tamamen haklı olarak önermektedir.

Bölgesel Jeopolitik

Jeopolitik süreçlerin daha da alttaki düzlemi, ABD ve Rusya güçlerinin doğrudan ihtilafıyla değil, münferit bölgesel devletlerin özel çıkar rekabetiyle karşılaştığımız zaman başlamaktadır. Tabii ki, bu sürtüşmelerin de arkasında, bölgesel problemleri kendi küresel planlarına alet eden "büyük güçler" örtülü biçimde durmaktadırlar. Fakat aynı zamanda bölgesel devletler de karşılıklı ilişkilerinde, küresel jeopolitik süreçleri belirleyen prensiplere çok benzer olan ilkeleri sık sık temel almaktadırlar. Gerçek egemenliğe ancak kıtasal çaptaki büyük güçlerin veya stratejik blokların sahip olduğu andan önce bölgesel jeopolitik tam anlamıyla en gerçek jeopolitik idi. Lakin zamanla daha genel bir kontekste bağımlı hâle geldi ve bağımsızlığını yitirdi.

Yine de belli durumlarda araştırmaya kolaylık sağlamak için jeopolitik yöntemler, bölgesel çatışma ve uyuşmazlıklara uygulanabilir, yalnız Büyük Oyunun ve Çok Büyük Oyunun daha geniş bağlamının unutulmaması kaydıyla.

Görünürdeki Çelişkiler

Şimdi jeopolitik disiplinin değişik düzlemlere ayrılmasını, Moskova-Berlin ve Moskova-Pekin eksenleri konusuna uygulayalım.

"Çok Büyük Oyun" açısından (medeniyet yaklaşımı) şu ya da bu medeniyet modelinin küresel hükümranlığı için hayati faktör,

Avrasya'nın kıyı bölgesinin kontrol edilmesidir. Bu kıyı bölgesinin en hayati kısımları Batıda Avrupa, Güneyde Orta Doğu, daha doğuda ise İran, Hindistan, Çin, Japonya (geniş anlamda, Pasifik havzası)dır.

Atlantikçiler (önce İngiltere, şimdilerde ABD), "tarihin coğrafi ekseni"nin, Avrasya'nın kutbunun (asıl Rus toprakları) bulunduğu anakara içindeki alandan kıyı bölgesini koparmaya can atmaktadırlar. Avrasyacılar ise, bu boğucu kuşatmayı yarmaya ve "kıyı bölgesi" güçlerini kendi stratejik partnerlerine dönüştürmeye, yani bunları kıtasal blok bünyesine almaya gayret etmektedirler. Bu durumda, Avrasya "sıcak denizler"e erişimi elde eder ve Atlantikçiliğe küresel çapta eşit düzeyde karşı koymaya kabil olur. Dahası, böylesi kıtasal bir birleşme, Avrasya'yı önceden ayrıcalıklı duruma sokmakta ve Atlantikçi medeniyetin batışı kaçınılmaz hâle gelmektedir.

Böylece, Çok Büyük Oyun, Berlin (Avrupa'nın başkenti)-Moskova (Avrasya'nın başkenti)-Tokyo (Pasifik havzasının başkenti) ekseninin Moskova-Tahran ekseni ile birlikte tesis edilmesinden ibarettir. Yardımcı eksen, Moskova-Delhi'dir. Eğer Ankara ile Tahran, Pekin'le Tokyo, Berlin'le Paris arasında üçüncü düzlemde (bölgesel) kökleşmiş tarihi çelişkiler olmasaydı, teorik olarak buraya Moskova-Ankara, Moskova-Pekin ve Moskova-Paris eksenlerinin de eklenmesi mümkündü.

Moskova-Berlin-Tokyo-Tahran eksenini vücuda getirme, tüm Avrasyacı stratejinin uzun dönemli jeopolitik zorunluluğudur ve bu zorunluluk ilgili devletlerin somut durumlarına bağımlı değildir. İlkesel mülahazalara göre, kıtasal ittifakın bu tür bir konfigürasyonu, en sağlam ve mükemmel olandır. Eğer bunu gerçekleştirmeye muvaffak olunursa, bu Karanın Deniz üzerinde radikal ve geri döndürülemez bir galebesi, dünyada Avrasya Düzeninin tesis edilmesi demek olacaktır. Böylesi bir Avrasyacı formül somut koşullara bağımlı değildir; Moskova, Berlin, Tokyo, Tahran belirli sürelerle Avrasyacı misyonu yerine getirmekten vazgeçebilir, o an için kârlı, fakat tarihen çözümsüz olan alternatif ittifakları karşıt blokta arayabilir. Tüm bunlar belli tarihi koşullara bağımlıdır. Fakat bu da, temel jeopolitik eğilimleri ortadan kaldıracak güçte değildir. Bunlar zahirde "reelpolitik"in kaotik görünüp kaybolu-

şu içinden devasa bir plan gibi belirerek tam anlamıyla uzun bir perspektifte anlaşılmaktadır.

Moskova'nın Berlin (daha geniş anlamda, Avrupa) ve Tokyo (Pasifik mekanı) ile ittifakı tarihi anın rastlantısı değildir, bu kaderdir. Ondan mümkün olduğu kadar uzun müddet kaçınmaya çalışmak mümkündür, fakat er ya da geç kendi etkisini tam olarak gösterecektir.

Bu, jeopolitiğin en ortodoks, klasik biçiminin temel çıkarımıdır. Bu çıkarımı inkar etmek, ancak bu ilmi bütünüyle tekzip etmekle mümkün olur.

Orta Düzlemde Büyük Oyun

İkinci, yani orta düzleme geçtiğimiz zaman, jeopolitik haritanın potansiyel planıyla beraber kesin belirlenmiş tarihi dönemde somut siyasal-stratejik aygıtların mevcudiyeti ile yüzleşmekteyiz. Berlin-Moskova-Tokyo paktının II. Dünya Savaşı arifesinde suya düşmesi sebebiyle günümüzde Atlantikçiler (Rusların eliyle) Avrupa ve Japonya'yı kendilerine tabi kılmayı başardılar. Sözkonusu mekanlar, 1945'deki mağlubiyetten sonra Amerika'nın uyduları hâline geldiler.

O nedenledir ki, şu an ne Japonya, ne de Almanya kendi başlarına bir jeopolitik çizgiyi yürütmeğe kabil olup Washington'un iradesine boyun eğmek zorunda kalmaktadırlar. Çok Büyük Oyunda onlar Avrasyacı Blokta yer alabilirler (ve almalıdırlar da), aksi hâlde Avrasya küresel zaferini görmeyecektir. Fakat şu anda onlar Çok Büyük Oyunda ABD'ye yardımcı olmaktadırlar ve başka türlü de yapamazlar.

Jeopolitik çizgisi hem potansiyel, hem de gerçek manada uygun olan yegâne ülke İran'dır. Moskova, bu ülke ile tüm düzeylerde ve tüm meselelerin çözümünde yakınlık aramalıdır.

Genelde ise, Moskova'nın Balkanlarda (Sırbistan-Kosova), Asya'da (Afganistan, BDT'nin Asya ülkeleri), Orta Doğuda (Irak) ve Uzak Doğuda (Kuzey Kore, Vietnam, Moğolistan) somut politikasını hayata geçirirken ikili mantıkla hareket etmesi lazımdır. Almanya ve Japonya'nın gerçekteki ve zahirdeki biçimlerini ayırt etmek gerekir. Bundan şu ortaya çıkmaktadır: Moskova, ABD'nin tamamen anti-Rus karakterli jeopolitik girişimlerine

karşılık verirken, orta düzlemdeki Büyük Oyunda diğer cenahta saf tutmalarına rağmen er ya da geç stratejik ortaklar olması gerekenlerle ilgili anlayışlı bir tutum sergileyebilir. Kosova meselesinde (daha önce Hırvatistan ve Bosna'da olduğu gibi) Almanya'nın tavrı Moskova için hiçbir surette kabul edilemez olsa da, Avrasyacı mantık Moskova'yı husumetin tüm ağırlığını sırf ABD'ye yöneltmeye mecbur etmektedir.

Aynı hususların Moskova-Pekin ekseni için söylenmesi icap eder. Son yıllarda Rusya ve Çin arasında jeopolitik pozisyonların orta düzlemde belirli bir yakınlaşması gerçekten gözle görülür derecededir. Ancak bu, geçici ve uzun süreli olmayan bir ittifaktır. Çin dünya pazarına, Atlantikçi jeopolitik sisteme uyumlu hâle gelmeyi sadece arzulamakla kalmayıp, buna (herhangi bir kıyı devleti olarak) uyabilir de. Batılı partnerlerine Moskova ile daha sıkı ittifakla ve sosyalizme geri dönme ihtimaliyle şantaj yaparak yalnızca belli imtiyazlı şartlarda ısrar etmektedir. Moskova ne kadar çabalasa da, tam kendi coğrafyasına göre Avrasyacılığın kutbu olarak kalmaya mahkumdur. Atlantikçilik de bu durumda sıkı bir karar vermeden ziyade iç kargaşaya delalet eden geçici, kısa süreli bir duraklamaya mecburdur. Çünkü böyle bir karar ne az ne çok, doğrudan ve kati olarak jeopolitik intihar demektir. Moskova-Pekin mihveri sağlam değil, şartlıdır, tarihen tesadüfidir. Bu, o kadar birbirine zıt Washington-Tokyo eksenine -Hiroşima ve Nagasaki'den sonra güvenilebilir ve uzun ömürlü olacağını yalnız dar görüşlüler hesap edebilir- belli bir dereceye kadar irticalen verilen bir cevaptır.

Chopard, "Büyük Oyun" makalesinde orta jeopolitik düzlemdeki gerçek durumu tasvir etmektedir. Olayların bu tür gidişatını dikkate almak ve buna itibar etmek elzemdir. Ancak burada "orta düzlem jeopolitiği"nin verilerini daha geniş bir teorik kontekste doğru yerleştirmeyi öğrenmek gerekir.

Zaferin Teminatı

Avrasya ekolüne yöneltilen Alman, Japon, Türk vs. taraftarlığıyla hata işlediklerine dair sitemleri sık sık duymaktayız. Tüm bunlar gerçeklere uymamaktadır. Avrasyacı ekol, kendi aygıtı, metodolojisi, tarihi, klasikleri vs. ile birlikte bir bilim olarak jeopolitiğin

verilerini kendine kılavuz edinmekte ve bu verilere dayanarak Avrasya'nın kaderini Rusya'nın kaderiyle özdeş tutmaktadır. O halde, Avrasya'nın medeniyetsel egemenliğinin pekişmesine, dolayısıyla, Vatanımızın özgürlüğü ve kudretli oluşuna, tarihi misyonunu zaferle yerine getirmesine yol açan her şey makbuldür. Ona kolaylık sağlayan her şey iyi, engel olan ise kötüdür. Berlin-Moskova-Tokyo-Tahran ekseni, Avrasya'nın galibiyetinin objektif teminatıdır. Demek ki, asıl bu, mutlak zorunluluktur; yoksa Almanlara, İranlılara veya Japonlara karşı bir nevi soyut sempati değil. Aynı şeyler Japon, Alman veya İranlı Avrasyacılar için mevzubahistir. Onlar jeopolitik mantığı idrak ederek her vasıtaya başvurarak Rusya ile sıkı ittifaka can atmaktadırlar. Burada bir halk olarak bize herhangi bir özel sempati duymayabilirler. Buna zaten gerek de yok.

Kıtaların büyük savaşı, insan duyularına ve korkularına uygun olmayacak kadar derin ve ciddi düzlemde seyretmektedir.

Ekonomi: Dördüncü Bölge

Ekonomi: Bir Dilden Daha Üstün Olmayan Şey

Bugün bazıları, ekonominin bir yazgı -diğer şeyleri önceden belirleyen ve önemli tarihi süreçleri anlamaya hizmet eden evrensel şifre- olarak kendi hâlinde bir gerçeklik olduğuna inanmaktadır. Bu tür müfrit bir yaklaşımın karşıtları ise, ekonominin önemini küçültme, iç yasalarını göz ardı etme, zorunluluklarını nemelazım deyip geçme eğilimindedirler. Her iki tutum da yapıcı değildir.

Gerçekte ekonomi, bir dilden başka bir şey değil. Ve bu dilde en çeşitli düşünce ve mesajlar ifade edilebilir.

Jeoekonominin Tanımlanması

Örtülü dünya görüşlerinin bütün bir yelpazesini spesifik tarzda dile getiren ekonomi teorileri arasında öyleleri vardır ki, ekonomi yasalarına uygunlukları bir nevi evrensel ve genel kural addedilmektedir (liberalizm ve Marksizm böyle olanlardandır). Fakat ekonomiyi tarihi, kültürel, etnik, dini, sosyal vs. diğer faktörlerle koparılmayacak surette ilişkilerindiren başka modeller de vardır. Tüm bu teorileri, genelleştirilerek "üçüncü yol ekonomisi" veya "heterodoks ekonomiler" olarak adlandırabiliriz. Çünkü son zamanlara kadar sadece liberal ve Marksist yaklaşımlar "ortodoks" sayılırdı.

"Heterodoks" modeller içinde en ilgi çekenleri, *ekonomiyi mekanla, coğrafya ile* ve nihai kertede, mekanın medeniyetler tarihine etkisini inceleyen evrensel bir disiplin olan *jeopolitik ile*

irtibatlandıranlardır. Böyle teoriler "*jeoekonomi*" adını almıştır. Burada ekonomik model, her halkın ve devletin spesifik tarihsel mekanı ile ilişkili kılınmaktadır.

Jeoekonominin, geleneksel ekonomik konsept unsurlarının salt jeopolitik bir aygıtla bileşik bir dil olduğu söylenebilir.

Jeoekonomi şu prensibe dayanmaktadır: *Ekonomik modellerin uygulandığı somut tarihsel sahalar, pratikte tüm ekonomik sistemi eşsiz medeniyet muhitine bağdaştırarak etkiler.* Böylece, bütün ekonomi modelleri, ekonomik sistemin varoluşunun her somut örneğini emsalsiz ve özel yapan esaslı düzeltmeler geçirmektedir. Sonra bu münferit durumlar genelleştirilmekte, ve *bütüncül ve organik bir tipoloji sistemi* oluşmaktadır.

Çağdaş jeoekonominin kaynağını Alman Friedrich List ve Amerikalı J. M. Keynes gibi teorisyenlerden aldığını kaydedelim. Bunların her biri, ekonomik bölgelerin özgünlüğü prensibini kendine göre formüle etmişlerdi. List, "büyük alanların otarşisi"nden, Keynes "ekonomik adalar"dan (yani, ekonomik sistemleri "ada prensipi"ne göre düzenlemekten) bahsetmişti.

Üç Bölge ve Üçtaraflı Komisyon

Günümüzde dünyanın jeoekonomik haritası, üç devasa ekonomik -Amerika, Avrupa ve Pasifik- alandan meydana gelmektedir. Böylesi bir taksimata uygun olarak da '70'li yıllarda kapitalist dünyanın çok büyük entelektüel kuruluşları ve ulusaşırı finans şirketleri tarafından, adı geçen üç alem arasındaki karmaşık ilişkileri düzene koyması gereken bir Üçtaraflı Komisyon vücuda getirildi. Komisyonun yönetimine ABD, Avrupa ve Japonya'nın temsilcileri dahil oldu.

Bu üç jeoekonomik alandan her biri, geniş ölçüde bağımsız ve sınırlandırılmış, otarşik, birbiriyle rekabet hâlinde olan bölgelerdir; nitelik bakımından türdeş değildirler. Aralarında Amerikan bölgesi ekonomik olduğu kadar stratejik ve siyasi göstergelere göre de başı çekmektedir. ABD nükleer silaha da sahip olduğundan siyasal-güç açısından dünya kapitalist sisteminin garantörüdür. İki diğer bölge, ABD'ye karşı yarım uydu durumdadırlar ve ken-

dilerinin salt ekonomik süreçlerinin gelişme mantığını ABD'nin dış stratejik iradesine uydurmak zorundadırlar.

Bu yasaya uygunluk, Üçtaraflı komisyonun yapısında tahakkuk etmiştir. Şöyle ki, komisyon başkanlığındaki değişmez isim, David Rockefeller'dir ("Chase Manhattan Bank"); başlıca entelektüel kadrolar -ki bunlar arasında meşhur Henry Kissinger, Zbigniew Brzezinski ve bunların bilimsel kuruluşlarının çalışanları vardır- yine ABD'dendir.

Bu tabloda kapitalist dünyanın ancak zahirde türdeş bir piyasa sahası, baştan sona "açık toplum" olduğu açıkça görülmektedir. İşin aslında ise, bu dünyanın yapısı jeopolitik ve medeniyet projeleri ile belirlenmektedir: II. Dünya Savaşının galibi olan ABD, diğer iki jeoekonomik -Avrupa (temelde Almanya çevresinde oluşan) ve Asya (Japonya etrafında örgütlenen)- alanı iktisadi anlamda stratejik olarak kendisine muti kılmıştır. Bu çerçevede, sözkonusu bölgeler, "dünya kapitalizmini savunma" fonksiyonu karşılığında ABD'ye "nükleer vergi" ödemek zorunda kalmışlar.

Yıkıma Mahkum Edilen Vatan

Sosyalist kampın düşüşünden sonra dünyanın jeoekonomik tablosu keskin şekilde değişti. Avrasya'nın kalbinde bulunan sosyalist ekonomiye sahip ülkelerin yerinde belli bir vakum doğdu. Yukarıda bahsedilen üçbölgeli sistem, SSCB ile rekabet etmek ve onu hem Batıdan, hem de Doğudan sıkıştırmak üzerine inşa edilmişti. Halbuki genel sistemde yıkıcı amaçlara ulaşıldığında bir denge karışıklığı tezahür etti.

Batının stratejistleri ve Üçtaraflı komisyonun ideologları tedricen şu sonuca vardılar: SSCB'nin yerine piyasa ekonomisi eğilimleriyle ortaya çıkan yeni devletler, bir blok hâlinde hareket ederek tüm sistem için çok büyük bir istikrar bozucu faktör teşkil etmekte, ABD'yi stratejik baş rolde olmasının mantıki meşruluğundan yoksun bırakmakta, diğer iki jeoekonomik alanın Atlantikçi denetimden tam bağımsızlığa can atışını haklı kılmaktadır.

Buna göre de, BDT ülkelerinin ekonomik istikrarını bozmaya faal şekilde yardımcı olma, Rusya Federasyonu'nun kendi içindeki ekonomik bütünlüğünü zaafa uğratma, ardından ise Avrasya

devletlerini siyasal olarak parçalama kararları alındı. Bu proje, Brzezinski'nin "Avrasya İçin Jeostrateji" adlı meşhur makalesiyle dile getirilmiştir. Burada mevzubahis olan, Rusya'nın parçalara ayrılması, ve bu parçaların ve BDT ülkelerinin mevcut üç alana tedricen dahil edilmesi, böylece bu yolla nüfuzlarının yayılmasıdır.

RF ve BDT için alınan bu mahkumiyet kararı, jeoekonomik dilde "üç jeoekonomik alanın uygunluğu konsepti" olarak ifade edilmektedir. Salt ekonomik dilde ise, bu projenin eşanlamlı biçimi, "liberal reformların derinleştirilmesi" formülüdür.

Kapitalist dünya için geleneksel olan modellerin Rusya, BDT ve Avrasya'da yeri yoktur. Bu, birtakım mitolojik "gizli örgütler"in şer istemi değildir. Bu, ikinci binyılın eşiğindeki küremizin jeoekonomik yapısının sade ve berrak mantığıdır. Bunu Mason localarının kalın örtüleri arkasında değil, Batının üniversitelerinde öğretiyorlar.

Ekonomide Patriotik Düşünce

Patriotik projeyi, siyasette ifade edilen o berraklığıyla jeoekonomi dilinde de formüle etmek tamamen mümkündür: Buradaki hedef kesindir: *dördüncü ekonomik alan.*

Özgür ve bağımsız bir "ada", "kıta" olarak Rusya'nın geleceği, Avrasya'nın geleceği, bugün *BDT çerçevesinde iktisadi entegrasyon süreçlerini ayakta tutup tutmayacağımıza ve Rusya'nın kendisinde ekonomik ilişkilerin bütünlüğünü koruyup koruyamayacağımıza* bağlıdır.

Günümüz dünyasında tam bir yalnızlaşma mümkün değildir. Avrasya ekonomik alanı ne kadar geniş olursa, uzak ve orta vadede o ölçüde yaralı olacaktır; hem de bazı fakir BDT ülkelerinin gümrük birliğine dahil edilmesinden doğacak geçici masraflara rağmen. Rusya politikasındaki patriotik motiflerin anında Batının faal mukavemetiyle karşılaşacağı aşikârdır. Bu sadece Batılı basın yayın kuruluşlarınca patriotik muhalefetin kötülenmesinde kendini göstermemekte, genelde Rusya'nın çağdaş ve müteredditi Batı yanlısı hakimiyet dairelerinin şeklini de etkilemektedir. Bu sonuncular da, Batıda artık gittikçe daha fazla menfi surette gösterilmektedir.

Durum bu merkezdeyken -ki Batıyla doğrudan siyasi ve ideolojik cepheleşme çizgisini benimseyemiyoruz- çok önemli bir faaliyet alanı, özellikle jeoekonomi bağlamındaki ekonomidir. Üçtaraflı Komisyonun stratejisyenleri, Rusya politikasındaki milli ruhlu değişikliklere neden bu denli sertçe tepki verdiklerini Batı kamuoyuna hâlâ anlatabilseler de, Avrasya'daki salt ekonomik entegrasyon süreçlerine karşı çıkmayı mantıken haklı göstermek çok daha zorlu olacaktır.

Dördüncü jeoekonomik alanın hemen kurulmasını talep ederken, bu sürecin siyasi biçimlenmesine bakmaksızın her türlü yardımda bulunurken -ki burada pragmatik amaçlarla sırf "iktisadi", hatta "piyasacı" deliller kullanıldığı takdirde ancak etkin olunabilir- biz fiilen milli kurtuluş mücadelesine, antikoloniyal devrime girişmekteyiz.

Madem ki, ekonomi bir dildir, patriotik düşünce bu dilde de tüm kapsamıyla ifade edilebilir.

Nükleer Faktör

Eğer Rusya, gümrük birliğine ilişkin "beşli antlaşma" (Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan) çizgisini geliştirmek yoluyla dördüncü jeoekonomik alanı toparlamayı başarırsa, tüm dünyanın görüntüsü değişecektir. Nükleer potansiyelimizi korumamız, Avrupa ve Pasifik jeoekonomik alanlarını yeni bir seçim karşısında bırakacaktır. Bu sefer salt ideolojik saikler mevcut olmayacağından tercihin ABD lehine yapılacağı hususu tamamen aşikâr değildir. O ABD ki, sözkonusu jeoekonomik alanların (Avrupa için Almanya, Pasifik havzası için de Japonya) yapı kurucu iki kudretli devletine karşı vaktiyle siyasi iğdişi gerçekleştirerek "muzaffer" ve "işgalci" edasıyla hareket etmektedir. Bu devletler ise, o andan itibaren tarihsel potansiyellerini ancak ekonomiye yatırmak zorunda kaldılar. Jeoekonomik açıdan entegre edilmiş Avrasya, dünyadaki muazzam dönüşümlerin kaynağı olabilir, diğer alanların Amerika himayeciliğinden jeopolitik kurtuluşu sürecini başlatabilir.

ABD en çok, Rusya'nın nükleer silahları, bilhassa Amerika'nın jeopolitik ve jeoekonomik diktasına körü körüne boyun eğmeyi

reddeden devletlere yaymasından korkmaktadır. Dolayısıyla, asıl bunu yapmamız lazım.

Bizi ölüme mahkum edenler, her şeyden çok bizim sağ salim kalmamızdan korkuyorlar. Bu doğaldır. Ancak eğer biz de yaşamak istiyorsak, o zaman dikkatle bakmamız lazım: acaba böyle acımasız bir cellat somut olarak nelerden korku duymaktadır?

İzolasyon mu?

Liberallerin Can Çekişmesi Bizi Ana Hedeften Saptırmakta

Şu an ülkede yeni bir politik şekillenme meydana gelmektedir. Hızlı biçimde iktidarı, etkilerini, mali potansiyellerini kaybeden, can çekişen liberallerle ölçülü ve sabırlı "aydınlanmış patriotizm" kampı arasındaki gerilimli isterik pençeleşme sebebiyle bu yeni durum dikkatimiz dışında kalmaktadır. Oligarşiler ve medya patronları dengelerini kaybetmemek veya kati intikam almak için var güçleriyle çalışarak çılgınca hareket etmekteler. Ancak "besbelli eskimişler"in son nöbetlerinin son çırpınışlarına aldanmayarak, Rusya'nın objektif koşullarında, iktisadi alt yapısında, jeopolitik statüsünde önemine göre "genç reformcular"ın ıstıraplı veda edişlerinden daha ciddi, geri döndürülemez değişimler meydana gelmektedir.

Bugün Rusya'nın önünde duran gerçek meselenin adı *İzolasyon*dur. Eğer önceleri "izolasyon", "otarşi", "milli kendi kendine yeterlik" Rusya'yı Batıya tamamen açmaya can atan "reformcular"ın tekdünyacı eğilimlerine karşı koyan radikal muhalefetin siyasi sloganları idiyse de, bugün bu bir temenni değil, fiili durumdur. Bu andan itibaren partilerin ve hareketlerin, baskı gruplarının veya sektörel lobilerin her türlü mantıklı siyasi yönelişleri şu soruya kendi cevaplarını vermelidir: Rusya'nın izole edilmesine nasıl yaklaşmalı, dünya ekonomisinin temel trendlerini dışarıda bırakarak iktisadi ve siyasi gerçekliği nasıl yapılandırmalı?

Son yıllarda liberallerin çok da açık düşünemeyen kamuoyunu korkuttukları şey gerçekleşti; hem de nasyonal-patriotik muha-

lefetin devrimci yolla iktidara gelmesi sayesinde değil, liberal politikacıların kendilerinin bir dizi hareketleri sonucunda.

Bin yılın eşiğindeki Rusya'ya uygun bir "izolasyon" anlayışının mahiyetini derin derin düşünmenin tam zamanıdır.

Friedrich List'in Ekonomi Dehası

"İzolasyon" terimi daima bir tür menfi anlayış zeminiyle alakalıdır. Liberaller, "açıklık"ın iyi, "izolasyon"un ise kötü olduğunu zihnimize kazımayı başarmışlar. Olumlu örnek niteliğinde mutat olarak, açıklık ve ticaretin serbestliğine dayanan piyasacı ekonomik rejim verilmektedir. Buna karşı da, fakirliğin olmasa da daimi kıtlık ve düşük yaşam standartlarının hüküm sürdüğü "totaliter devlet" konulmaktadır. Buradan çabukça şu paralellik kurulmaktadır: "Açıklık, tekdünyacılık, gelişmedir, yalnızlık ise yoksulluktur". Ancak sonrası bu kadar belirgin değildir.

Çok çeşitli iktisatçı ve politikacılara (Keynes'den Ratenau, Vitte, Lenin'e kadar) muazzam etkide bulunan geçen asrın iktisatçısı Friedrich List, liberal tezi ("Açıklık iyidir, izolasyon kötüdür") öyle tekzip edilmez bir dizi argümanla mantıken eksiksiz çürütmüştür ki, bunlar bugün de geçerliliklerini tamamen korumaktadırlar. List İngiltere örneğinde iki toplumun iktisadi sistemlerinin liberal açıklığı durumundan, daimi surette yalnız taraflardan birinin -ki bu, daha gelişkin ve köklü, oturmuş ve baskın piyasa altyapısına sahip olandır- tam anlamda kullanmasına yol açtığını göstermişti. Diğer bir deyişle, Friedrich List liberal ideolojinin mühim bir noktasını açığa çıkarmıştı. *Sözkonusu ideoloji, bu yolda ilk hareket eden ülkelerin veya stratejik blokların çıkarına iltimas edercesine hizmet etmektedir.* Böylece, liberal-piyasacı doktrininin görünürde bir çıkarının olmayışı ve zahiren ilan edilen "evrenselliği", *tamamıyla belli devletlerin yeteri kadar bencil olan çıkarlarını örtbas etmeleri sağlayan bir örtü*den ibarettir ancak. Birtakım nedenlerle kendi iktisadi yapısını farklı yollarla geliştiren devletler ise, liberalleşmeleri hâlinde egemenliklerini kaybetmeye ve pazarda daha "ileride" olan komşularından bağımlı duruma düşmeye mahkumdur. Öte taraftan, List şunu da çok iyi anlamaktaydı: Günümüz şartlarında ekonominin dinamik gelişmesi, dış ekonomik ilişkilerini tamamen bloke eden *bir devlet çerçevesinde*

mümkün değildir ve zamanımızın ekonomik meydan okumasına *diyalogu elinin tersiyle itmekle cevap vermek imkansızdır*. Başka bir ifadeyle, izolasyonculuk da çıkış yolu değildir, o da er ya da geç kaçınılmaz surette bir *durgunlaşma* ve -sonra da- dinamikçe ilerleyen liberal rakiplerin *doğrudan kolonisine dönüşme ile* sonuçlanacaktır.

Peki, ne yapmalı?

İktisadi ve jeopolitik modellerin pek çok parametresini analiz eden List, şu neticeye varmıştı: Liberal komşularıyla rekabet eden, fakat bu iktisadi yola daha geç tarihlerde katılan bir devlet için ancak bir kurtuluş çaresi vardır. Bu da "*büyük alanların otarşisi*"dir.

List'in "büyük alanların otarşisi" teorisinin mahiyeti kısaca aşağıdaki şekildedir. İktisadi yapının açıklığı, toplumun sosyo-ekonomik dinamiğinin önemli bileşenidir. Bununla birlikte piyasa bakımından daha gelişmiş devletlere karşı açıklık ise, mukadder şekilde kolonileşmeye ve egemenliğin kaybına yol açmaktadır. Dolayısıyla, *seçici açıklığa* başvurmak gerekir. Bu, belli devletlerle pazar açısından aynı veya daha az gelişkin devletler örneğinde mevcut olur. Daha fazla terakki etmiş devletler sözkonusu olduğunda ise, "demir perde"ye dönüşür. Ancak bu son örnekte de ilişkiler tam bir gümrük blokajına değil, devletin jeopolitik menfaatlerini gözetleyen organlarınca zararsız veya hatta yararlı nitelendirilen ekonomik işbirliğine vardırılmaktadır. Devletin ekonomik büyümesine uygun düşen değiş tokuşlar, daha gelişmiş ülkeler mevzubahis olduğunda da alkışlanır. Büyümeye mani olabilecek şeyler ise, yasa dışı duruma sokulur.

Fakat bu tür bir *seçici açıklık*, gelişmekte olan ülkeler *tek gümrük sınırlarıyla birleşen yeteri kadar büyük bir iktisadi kıtayı* kurmaya muvaffak oldukları takdirde müessir olacaktır. Diğer bir ifadeyle, *yegâne mümkün "otarşi" ancak "büyük alanlar"ın topraklarında etkin bir varlık gösterebilir*. Tek başına bir milli devlet, objektif nedenlerden dolayı otarşiye *muktedir değildir*.

Friedrich List, teorisini somut tarihi hadiselerin tam merkezindeyken formüle etmişti. Gözleri önünde gelişmiş liberal İngiltere vardı ki, kendi menfaati doğrultusunda oyunun kurallarını feodal, kıtasal, galiba umutsuzca geri kalan Almanya'ya zorla empoze etmekteydi. Lakin List tüm tabloyu değiştirecek yolun önemli

merhalelerini dahice önceden sezmişti. Ve alimin düşüncesine kulak asmaya Almanya idarecilerinin aklı yattı. Çıkış noktası, Almanya, Avusturya ve Prusya ekonomilerini bir ekonomi blokunda birleştiren *Zollverein*, "gümrük birliği" oldu. Etnik ve tarihi yakınlık, sözkonusu durumda kolaylaştırıcı faktör vazifesini yaptı. "Seçici açıklık"ilkesi, sadece Almanya'ya yeni dinamik itici güç sağlamakla kalmadı, aynı zamanda tüm Avrupa için kendine özgü iktisadi bir gelenek oldu. "Büyük alanların otarşisi"nin hayata geçmesi sayesinde -yeni biçimde olsa da- kıta Avrupa'sı (ve bilhassa Almanya) II. Dünya Savaşı felaketinden hızlı surette düzlüğe çıkmayı başardı; hatta Anglo-Saksonların (öncelikle, ABD) piyasa düzenini, Batının resmi ekonomik doktrini şeklinde zorla kabul ettirmeyi becermelerine bakmaksızın. Fakat "Alman mucizesi"ni doğuran, aslında işgalci ve sömürgeci Marshall Planı değil, Listçi paternalist modelin sessizce ve ihtiyatlı kullanılışıdır.

Doğrusal Tarihi Paralellik

Şimdi ise ülkemize dönüp bakalım. Reformların genel mantığı, Friedrich List'in karşılaştığı durumu şaşırtıcı şekilde hatırlatmaktadır. Piyasacı olmayan bir ülkedeki (SSCB) radikal liberal reformlar ekonominin gelişmesine değil, onun tamamen bozulmasına, egemenliğin elden gitmesine, ve büyük bir ülkenin sömürgeye ve Batıya hammadde temin eden bir yamaya dönüşmesine neden olmaktadır. Genç reformcular, Chicago liberal ortodoksisinden zerre kadar farklı düşünen herkesi "kırmızı-griler" ve "intikamcılar" olarak yaftalayarak Keynes konusunda inatla ve saldırgan bir biçimde ses çıkarmaz olmuşlardır. Sonuç ise, reformların topyekün iflası, Rusya'da sosyal ve siyasal gerçekliğin destabilize olmasıdır. Olayların seyrine göre, devasa bir devlet dağılmış, sanayi felç olmuştur. Ekonomi gerçekliğinden soyutlanmış tekdünyacı maliye oyunları, pek tabii ki devlet düzeyinde Ağustos "sendromu"una yol açacaktır. Hatta en hevesli ve angaje olmuş siyasetçilere bile ayan olmaktadır ki, Rusya'nın problem yaşamadan "dünya pazarı"na uyum çabası başarısız olmuştur. Ruble, artık hiçbir -hatta en suni- mali macerayla dünyanın stok para birimi (bu, fiilen ABD Doları'dır) karşısında tutunamıyor. Rusya ekonomisinin reel

sektörü, küresel piyasa modelleriyle objektif çelişkiye girmiştir. Piyasaya doğru yönelişin devam etmesi, egemenliğin son unsurlarından, ülkenin toprak bütünlüğünden, sosyal istikrarın ve milli güvenliğin asgari garantilerinden de nihai olarak vazgeçmeyi gerektirmektedir. Reformların durması ise, kaçınılmaz surette izolasyonculuğa götürecek; hem de son derece ağır ekonomik koşullarda bulunan ayrı bir milli devlet çerçevesinde. Her iki yol da, felaketle sonuçlanmaktadır.

Fakat geçen asrın sonunda Almanya da, benzeri durumdaydı. Ancak şimdiki ABD'nin rolünü o zaman Büyük Britanya ifa etmekteydi. Ve çözüm, "büyük alanların otarşisi"nde bulundu.

Bu, bugün Rusya için de yegâne kurtarıcı çözümdür.

Kurtuluş Yolu

"Büyük alanların otarşisi" projesinin günümüzdeki Rusya açısından gerçekleşmesi, en genel şekliyle aşağıdaki ana adımlara inhisar ettirilebilir:

- "Avrasya gümrük birliği"nin kurulması, güçlendirilmesi ve genişlemesi, "dördüncü jeoekonomik alan"ın kurulması (Beyaz Rusya, Kazakistan, Tacikistan, Özbekistan ve Kırgızistan'ın dışında buraya bazı uzak çevre ülkeleri -Sırbistan, Yunanistan, İran, Hindistan, Irak, Suriye, Libya vs.- de dahil olabilir);
- Batıyla ekonomik ilişkiler alanında *seçici açıklık* rejiminin, gümrükler üzerinde (bugünkü gibi lobici ve yozlaşmış değil) katı jeopolitik denetimin tesis edilmesi, sanayiinin bazı stratejik sektörlerinin tekelleştirilmesi;
- Gelişmiş ülkelerle ekonomik ilişkilerde çeşitlendirilmiş yaklaşımların kullanılması (ABD ve onun iradesini sözsüz uygulayan uluslararası kurumlar yerine, öncelik Avrupa'ya, Çin'e ve Pasifik devletlerine verilmelidir);
- ABD dolarından farklı olan diğer bir uluslararası para birimine, örneğin Avrupa Euro'suna, daha ileride ise kendi "Avrasya para birimi"nin -"Avrasya Rublesi"nin veya hatta "Avrasya doları"nın- tesis edilmesine yönelme;

- "Avrasya projesi"ni ve bunun temelinde oluşan geniş uzlaşıyı reddeden, diğer bir (gerek bundan sonraki liberal-tekdünyacı reformlar, gerekse dar-milli izolasyon hâlinde mukadder şekilde felakete yol açacak) tarihi yolu seçmekte (teorik veya pratik açıdan) ısrar eden siyasi ve iktisadi güçleri otomatik olarak toplumsal, sosyo-politik ve basın hayatından dışlayan Avrasya tipli özel bir "siyasal hassasiyet" normunun ülke dahilinde uygulanması;
- Ekonomide seferberlik rejimine geçilmesi;
- Şu anda depresyon ve duyarsızlık içinde olan halk kitlelerinin yaratıcı enerjilerini uyarmak için geniş kampanyalar yapılması.

Biz, kritik bir sınırda bulunmaktayız. Ölüp giden bir şey için ekranlardan hüngür hüngür ağlamamalı; o, mümkün oldukça çabuk gömülmelidir. Önümüzde büyük bir yapının geniş imkanları vardır. Eğer şansımızı kaçırırsak, o zaman kendimizi değersiz ve anlık şeyler için harcamış olur; affedilmez tarihi bir cinayet işlemiş oluruz. Bugün hem eski, hem de yeni uçurumdan kaçarak yoldan keskin dönüş yapmanın emsalsiz bir fırsatı -ne açıklık, ne de izolasyonculuk; bunun yerine Üçüncü yol, Avrasya yolu- bulunmaktadır.

Ukrayna mı, İmparatorluk mu?

Moskova ile "Büyük Antlaşma"nın Onaylanması

25 Aralık 1998 tarihinde Rusya Federasyonu Devlet *Duma*sı tarafından "Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında dostluk, işbirliği ve partnerlik Antlaşmasının onaylanmasına dair" bir karar kabul edilmiştir. Bu, Rusya'nın jeopolitik geleceği için büyük önem arz eden ve toplumda pek çok tartışmaya neden olan mühim bir hukuki belgedir.

Bu belgenin mahiyetinin anlaşılması için dünyanın jeopolitik tablosunda kısa bir gezintiye çıkılması gerekir. Burada birbirine karşıt esas güçler, Atlantikçi ve Avrasyacı bloklardır. Atlantikçiliğin merkezinde ABD, Avrasyacılığın merkezinde ise, Rusya, yani "merkezi kara" yerleşmiştir. Bunlar arasında dünyanın mukadderatı uğrunda mevzi savaşı sürmektedir. Rusya'nın uzun dönemli başlıca programı olan *kıtasal entegrasyon, Tokyo'dan Azor adalarına değin anakarasal Avrasya alanı*nın teşekkülüdür. Moskova'nın hedefi, stratejik etkisini Doğu, Batı ve Güneye doğru genişletmektir. Atlantikçilerin (NATO) amacı ise, aksine, Rusya-Avrasya'yı anakonda halkasına hapsetmektir.

Perestroyka ile birlikte Moskova kendi misyonundan vazgeçmiş, tek yanlı biçimde düşmana teslim olmuştur. Bu düpedüz bir jeopolitik cinayet idi. Bunun ne anlaşılır bir izahı, ne de mazur görülebilir bir tarafı vardır. Fakat şüphe yok ki, tasfiyeciler en yakın gelecekte Rus tarihince mahkum edilecektir.

Avrasyacı misyonunu terk eden Rusya, *bölgesel devlet* vücuda getirme yoluna girdi. 1991 yılındaki Mart referandumunda çoğunluğun beyan ettiği oyların hilafına, liberallerin halk karşıtı

koalisyonu emperyal tipli Avrasya oluşumunu –bunu, "SSCB" veya "Rusya İmparatorluğu" olarak nasıl adlandırırlarsa adlandırsınlar- yok etmeye yöneldi.

Moskova'daki Atlantikçi lobinin kabahati yüzünden *yeni bağımsız devletler*, bu çerçevede Ukrayna da ortaya çıktı. Rusya'nın kendisi ise emperyal-Avrasyacı kıtasal misyonundan vazgeçti ve "bölgesel önemini pekiştirme"ye koyuldu. "Pekiştirme" sözde kaldı. Gerçekte ise ayrılıkçı süreçler Rusya Federasyonuna aktarıldı.

Bu, kendi jeopolitik misyonundan feragat etmenin *en dehşetli ve dönüm anı* idi ki, bugün bunun korkunç semerelerini toplamaktayız.

Bundan böyle BDT'deki bütün devletlerin iki seçimi vardı: ya Avrasyacı projeye geri dönmek, ya da NATO safına geçmek. Her bir devlet bünyesinde hem Avrasyacı (Moskova yanlısı), hem de anti-Moskovacı, bağımsız, aslında ise Amerika taraftarı eğilimler mevcuttur. *Dünya jeopolitik haritasının iki kampa bölünmesi olgusu bile, Moskova'dan vazgeçişi Atlantikçilik lehine otomatik adım hâline getirmektedir.*

Sadece "egemen Ukrayna"nın varlığı bile, artık Atlantikçilik yönünde atılan bir adım demektir. Ancak bunun sorumlusu Ukrayna halkı değil, ortak Avrasyacı geleceğe ilgi duymayan yıkıcı unsurlar ve yabancı gruplar, aynı zamanda gerek Ukrayna, gerekse Rusya'da stratejik pozisyonlara yükselen jeopolitik nüfuz ajanlarıdır.

Ukrayna, Avrasyacı mekandan düşer düşmez problemler baş gösterdi: Kırım meselesi, Ukrayna'nın Rusça konuşan nüfus problemi, gümrük rüsumları ve enerji ödemeleri, Ukrayna Kilisesinin bağımsızlığı problemi vs.

İki farklı devlet hâline gelen Rusya ve Ukrayna, jeopolitik barikatın muhtelif taraflarında saf tuttular. Ancak bunların fonksiyonları farklıdır. Rusya, tanıma göre, sınırlandırılmış durumda dahi Avrasya'nın merkezi olmayı sürdürmekteyken, Ukrayna "*tampon bölge*" rolünü oynamaya başlamakta, NATO'nun ileri karakoluna çevrilmektedir. İşte, NATO ile ortak tatbikatlar ve RF'nin başı üzerinden Batıyla stratejik ittifaka girme hususundaki dairini tehditleri bundan dolayıdır.

Bu durum, Moskova'nın *kendi jeopolitik misyonunu hâlâ sonuna kadar kavramaması ve kabul etmemesi ile* karmaşık bir hâl

almaktadır. Rusya'nın jeopolitiğindeki Avrasyacı yöneliş konusunda ne toplumda ne de iktidarın yukarı katmanlarında bir fikir birliği mevcuttur.

Henüz Moskova'nın jeopolitiğinin belirlenmediği böylesi bir durumda, Rusya ve Ukrayna arasındaki antlaşmanın onaylanması meselesi gündeme gelmektedir.

Bu antlaşma çift anlamlıdır. Bir yandan o, müttefiklik ve stratejik ilişkileri zikretmektedir (bu olumlu yandır), öte yandan ise, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı toprak taleplerinden vazgeçtiğini hukuki olarak kayda geçirmektedir.

Rusya ve Ukrayna'nın stratejik partnerliği daha geniş entegrasyoncu süreçlere yol açmazsa ve Ukrayna ileride Avrasyacı kıtasal yapının bir parçası hâline gelmezse, bölgesel devlet olarak kalırsa, sözkonusu antlaşma, Moskova'nın "tampon" bir devlete ilişkin mevzilerini devir-teslim eden bir belge olacaktır. Sonuçta, bu devlet objektif nedenlerle (bağımsızlığı hâlinde) er ya da geç NATO'nun, yani Rusya'nın başlıca jeopolitik düşmanının üssüne dönüşmek zorundadır.

Kiev-Moskova: Rus Devletçiliğinin Formülü

Şimdi ise, Rus ve Ukraynalıların, iki kardeş Slav halkın birliğinin, vahdetinin olmasına veya aksine birlik ve vahdetinin mevcut olmamasına ilişkin meselenin ileri sürülmesini mümkün kılan o tarihi ve jeopolitik tabloya göz atalım.

Kiev ve Moskova kıyaslaması Rus devletçiliğinin jeopolitik formülünü vermektedir.

Ne zaman ki, Rusya (Rus') tek milletli (mono-etnikli ile karıştırılmasın) bir devletti, başkenti Kiev idi. Bu, Bizans'ın dini nüfuz alanına giren bir Doğu Slav devletinin tipik yapısıydı. Tabii ki, artık o zaman en iyi Ruslar -örneğin, Kiev katedralinin başında bulunan ilk Slav, metropolit İllarion- Rusya'nın (Rus') gelecekteki azameti konusunda, yani sonuncuların önder hâline geleceği hususunda kehanetlerde bulunuyorlardı. Ruslar diğer halkların ardından, en sonuncu olarak Hıristiyanlığı kabul etmişlerdi. Fakat Hıristiyanlık tarihinde önder olmak onlara nasip olacaktı (İstanbul düştüğünde,

dünyayı kurtarma misyonu bizim Rus halkı, Moskova Çarlığı, Rus Ortodoks Kilisesine geçti).

Sonra bunu boyunduruk, paramparça olma dönemi takip etti; ve Tatarlardan Rusya yeni imparatorluk kurucu saikini benimsedi.

Moskova Çarlığı, radikal şekilde farklı bir jeopolitik teşekkül oldu. *Bu artık millî bir devlet değil, Bizansçılığın Ortodoks ideolojisine, ve ordu tipli iktisadi, askeri-stratejik merkeziyetçiliğe sahip bir Avrasya İmparatorluğu idi.*

Ağırlık merkezinin Kiev'den Moskova'ya kayması mühim bir aşamaydı. Bu, milli devlet olarak Rusluğun Rusluk-İmparatorluğa, Rusluk-Avrasya'ya geçiş idi.

Kiev'in jeopolitik rolü, esaslı bir biçimde değişime uğradı. Rus devletçiliğinin beşiği olan Malorusya, Okraina'ya (kenar bölge), Ukrayna'ya dönüştü. Malorusya topraklarının özellikle batı kısmı bir sürü sebepten dolayı Orta Avrupa'nın sağlam jeopolitik etkisi altına düştü. Diğer bir ifadeyle, belli bir andan itibaren Kiev, *Batıcı temayüllerin* iletkeni olmaktadır. Ortodoks müellifleri daha 17. yüzyılda bunları sezmekteydiler. Zakariya Kopıstenski *İnanç Hakkındaki Kitap* eserinde Ukrayna vasıtasıyla Rusya'ya (Rus') büyük bir belanın -hakiki Ortodoks İnancına ihanetin, Uniat ve Katolik dalâletinin- geldiğini önceden görmekteydi.

Moskova döneminde Kiev gittikçe Rus tarihinde anti-Avrasyacı rolde oynadı. "Anti-*moskal*[1] eğilimler", "Malorusya ideolojisi"nin ilk belirtileri (dini mayası Uniatçılık, kültürel mayası ise, Slav küçük milliyetçiliğinin özel anti-Avrasyacı, anti-Velikorus versiyonuyla uyumlu "Avrupacılık"tı) başlangıcını buradan almaktadır.

Nikon'un meşum reformları birçok bakımdan bu Malorus çizgi tarafından tahrik edilmiş, ve sınırların genişletilmesindeki pragmatik hedef doğrultusunda, Rus Kilisesinin, Rus Ritinin teolojik ve kültürel eşsizliği ve Moskova Ülküsü de feda edilmiştir. Ortodoks papaz Avakum'un ardından eski ayinciler Moskova Ülküsünün en radikal savunucuları vasfıyla hareket etmekteydi.

Başkentin Moskova'dan Peterburg'a nakli, Batıcılığın diğer bir versiyonu, yani bir Ülkü, bir Avrasya kutbu olarak asıl Moskova'ya özgü olan mantıklı ve bilinçli Avrasyacılıktan feragat etme idi.

• • • •

1 *Moskal*, Ukrayna ve Beyaz Rusya'da Ruslara verilen lakaptır -Ç.n.

Kiev, milli devletin, bölgesel devletin, Moskova ise İmparatorluğun, Avrasyacı entegrasyoncu ahengin simgesidir.

Kiev mazidir. Moskova ise hâl ve istikbaldir.

Velikorusların Slavların en doğudaki kolu olarak değil, *Avrasyalı entegrasyoncu halk* niteliği ile; etnik düzeyde yalnızca Slavları değil, gerek Tatar, gerekse de Fin-Ugur unsurları da bünyesine alan emsalsiz bir kültürel-dini, etnik-devletsel oluşum olarak vücuda gelmeleri mühim bir noktadır. Velikorus (Moskova) ülküsü öyle herhangi bir milliyetin -mesela, Ukrayna ülküsü gibi- sıradan bir ülküsü değildir. Velikorus ülküsü ve Velikorusların, yani asıl Rusların misyonu, Avrasya Güneş İmparatorluğu, Hak İmparatorluğu olarak idrak edilen muazzam küresel ideali, büyük Hakikati gerçekleştirmekten ibarettir.

Kiev ülküsü, çok fazla sınırlı ve daha fazla Avrupalı, daha az evrensel ve küreseldir. Etnik değil, ideolojik alamete göre Malorus olanlar, Moskova'nın mesiyanik idealini sadece emperyal hırs ve kolonicilik olarak görmektedirler.

Kendilerinin Malorus ideallerini ise, aksine, "saadet", "refah" ve "çalışkanlık"ın "küçük burjuvacı" idealleri olarak yeteri kadar mutedil bir tarzda değerlendirmektedirler.

Velikorusların, yani bizim ülkümüz Büyük, Maloruslarınki ise, küçük ülküdür.

Velikorus, Malorus: Bir Kültür Tipi Seçimi

20. Yüzyılda Rusya'nın felsefi düşüncesinde en ilgi çeken akım olan Rus Avrasyacılar Büyük Ülkünün, Moskova merkezi-yetçiliğinin inançlı taraftarlarıydılar. Ancak etnik açıdan hemen hemen tümü -Savitski, Trubetskoy, Suvçinski- Malorus idiler. Bağımsızlıkçılar onların entegrasyoncu projelerine saldırdıkları zaman, Velikorus Avrasyacı hakikatin tarafında saf tutmaya engel olmayan Malorus kökenlerinden bahsederlerdi.

Biz Ruslarda saf kan bulmak zordur. Maloruslar, Velikoruslar, Tatarlar, Ugurlar, diğer Avrasya halkları gerçek Rus insanında karışmıştır. Bu bizim bir illetimiz değildir, bu emsalsiz, evrensel oluşumuzun, büyüklüğümüzün teminatıdır. Dostoyevski de, Rus insanını "cihanşümul" olarak nitelemekteydi. Bu, manevi yönden

Velikorus olana aittir ancak. Bu nedenledir ki, *Moskova ile Kiev arasındaki bir seçim, etnik değil, bir Ülkü, jeopolitik bir Vatan seçimidir; ırki değil, daha ziyade manevi ve dini bir seçimdir.*

Avrasya projesini reddeden, *dar etnik Velikorus milliyetçiliğine* vurgu yapan, salt Rusya bölgesel devletini savunanlar "Ukraynalılar" gibi davranmaktadırlar. Onların milli Rusya'sı daima küçük, "Malo (Küçük)-Rusya" olacaktır. Ve onların milli ideali de böylece, er ya da geç küçük ve basit hâle gelecek.

Avrasyacı Zorunluluk: Ne Pahasına Olursa Olsun Birlik

İki devletin -Rusya ve Ukrayna'nın- ayrılığı, Slavlığın, bizim İdealimizin hasımları olan Atlantikçiler için yarar sağlar. Büyük Avrasya'nın düşmanları, Atlantikçi stratejisyenler bizi açıktan açığa çatıştırmak istiyor. Bağımsızlıkçılar -gerek Rusya'nın, gerekse Ukrayna'nın "küçük Rusları" olmak üzere her iki tarafta- tavırlarını nasıl kanıtlarsa kanıtlasınlar, objektif olarak okyanus ötesindeki yağmacıların, "yeni dünya düzeni" deccalinin ekmeğine yağ sürmektedir.

Moskova ve Kiev arasındaki münasebetlerde sıkı bir öncelik *-ancak ortak bir Avrasya kıta Devleti, birleştirici evrensel Moskova ülküsü-* tespit edilmelidir.

Ukrayna'da da böylesi bir projenin pek çok miktarda potansiyel veya gerçek yandaşları mevcuttur. Bunlar, 11 milyonluk salt Velikoruslar, Ortodoks Malorusların çoğunluğu, objektif Sovyet Avrasyacılarıdır ki, bunların hepsi sosyalist hassasiyetli insanlardır. Atlantikçi Batının tüm milli kültürlerin, bütün geleneksel değerlerin sonunu getireceği bilincine sahip olan en radikal bağımsızlıkçılar ve Ukrayna milliyetçileri dahi yüce Gelenek ideali uğruna ve jeopolitiğin objektif yasaya uygunluğunu anlamak suretiyle yer yüzünün tüm halklarına ve milletlerine soysuzlaşmayı, sefaleti, yok olmayı ve sermayenin sahte aydınlığını taşıyan sömürgeci "yeni dünya düzeni" aleyhinde davranarak *Avrasyacı birlik*, Yeni İmparatorluk, Aydınlık ve Hakikat İmparatorluğu taraftarı hâline gelmelidirler.

Atlantikçi şerri yenmemiz, ancak bir safta bulunmakla mümkündür.

Kafkasların Meydan Okuyuşu

Küresel Durum

Kafkasya, Ruslar ve Batı Avrupalıların jeopolitik çıkarlarının geleneksel olarak çatıştığı bir alandır. Kafkasya ve Güney Kafkasya üzerinde denetim kurmak için Avrasya (Moskova) ve Atlantik (Batı Avrupa, bilhassa İngiltere) kutupları arasında son üç yüzyıl boyunca savaşlar yapılmıştır. Jeopolitik mevzi savaşının mahiyeti şundan ibaretti: Rusya sıcak denizlere, Güneye, Hindistan'a ve Hint Okyanusuna çıkmaya can atmaktaydı; İngiltere ise, her vasıtayla buna karşı koymaya çalışıyordu. Kafkas savaşları, Kırım Harbi, bütün Rus-Türk ve Rus-İran savaşlarının jeopolitik anlamı bundan ibaretti. Rusya'nın karşısında her zaman İngiltere vardı.

Bu, aynı zamanda Kafkasya'da 20. asrın başlarında ve devrim sonrası yıllardaki Rus-İngiliz menfaatlerinin çatışmasının da tablosudur.

Bu bölgenin merkezi önemini kavrayan Çarlık ve sonra Sovyet Rusya genellikle jeopolitik durumu kendi lehine çözmeyi başarabilmiş ve orta düzeyde stratejik bir zafer kazanmıştı. Bu anlamda, Karadeniz'in doğu kıyıları ve Hazar Denizi'nin büyük bir bölümü üzerinde kontrolünü pekiştirmişti. Yine de Okyanusa erişmek büyük hedefine ulaşılamamıştı. Bu yöndeki son stratejik operasyon, Afganistan müdahalesi felaketle sonuçlanmıştı.

20. Yüzyılda endüstri medeniyetinin itici gücü niteliğindeki petrol faktörü özel bir önem kazandı. Bu perspektifte, Kafkas bölgesinin geleneksel ehemmiyeti Hazar sayesinde daha da merkezi bir hâl aldı. Kaynakları itibariyle Hazar havzası, Suudi Arabistan'dan hemen sonra gelir.

20. asrın ortalarında Rusya ve Batı (özellikle İngiltere) arasındaki yüzyıllar süren düalizm -ki bu jeopolitik biliminde "Avrasyacılık-Atlantikçilik" olarak bilinir- iki süper devletin, SSCB ve ABD'nin karşıtlığı şeklinde somutlaştı.

Bu karşıtlık, SSCB'nin çöküşünün akabinde de kaybolmadı. Tam aksine, tüm çıplaklığıyla (sadece ideolojik veya ekonomi-politik değil) jeopolitik muhtevası meydana çıktı.

Perestroyka ve sonrası dönemde bölgedeki bütün çatışmalar, iki küresel jeopolitik güç hesaplaşmasının bir yansıması idi. Bunlar doğrudan ve dolaylı olarak sosyal, dini, ideolojik ve etnik ihtilafların gerisinde bulunmaktaydılar.

Jeopolitik koordinatlar sisteminde Kafkas bölgesinin her türden değerlendirilişi, küresel jeopolitik düalizm ve Rusya ile ABD'nin (geniş anlamda, Kuzey Atlantik İttifakının) sürekli ve her konuda çatışan jeopolitik çıkarları çerçevesinde reel güç dağılımının tüm karmaşık tablosuna ilişkin son bilgileri ihtiva eder.

Kafkasya Mücadelesinde Atlantikçiler Avrasyacılara Karşı

Jeopolitik düalizmden hareketle Kafkasya bölgesinde hem Avrasyacıların, hem de Atlantikçilerin nihai jeopolitik amaçları kolaylıkla formüle edilebilir. Avrasya'nın hedefi, merkezcil eğilimlerin tahkim edilmesi, tüm bu alanın Moskova'nın stratejik denetimi altında tutulması, esnek kontrol sistemi ve çok faktörlü metodolojisi sayesinde daima kendi nüfuzunu ve stratejik varlığını koruma ve kuvvetlendirme imkanı bulan Çarlık Rusya'sının ve Sovyet Rusya'nın jeopolitik geleneklerini sürdüren sağlam bir yapının kurulmasıdır.

Atlantikçilerin menfaatleri, bunun tam aksi istikamette yoğunlaşmaktadır. ABD'nin jeopolitik çıkarları, tüm bölgeyi Moskova'nın etkisinden çıkarmak, yerleşik jeopolitik sistemi bozmak, Kafkasya topraklarını Batının azami menfaati yönünde yeniden biçimlendirmekten ibarettir.

Amerikan planında yıkıcı ve yapıcı olmak üzere iki aşama vardır. Birincisi, Kafkasları destabilize etmeyi, güçler dengesi sistemini ve Moskova'nın stratejik kontrolünün geçiş kuşaklarını

tahrip etmeyi öngörmektedir. Burada, çok muhtelif faktörlerin kullanımı tasarlanmaktadır. Bunlardan bazılarından sırf pragmatik açılardan yararlanılmakta ve müteakip aşamada öncelikle desteklenecek güçlerle hiçbir ortak yönleri bulunmamaktadır. İkinci aşama ise, durumu istikrara kavuşturacak yeni bir yapıdan ibaret olacaktır. O zaman bölgedeki kilit mevziler ya doğrudan Amerikan yanlılarının, ya da Atlantikçi güçlere zımnen hizmet edenlerin elinde toplanacaktır.

Buna uygun olarak, Moskova da simetrik bir modele yönelmelidir: Öncelikle, Atlantikçi planın birinci evresine karşı koyarak kırılgan da olsa bir dengenin her vasıtaya başvurarak desteklenmesi gerekir. Ancak gerçek durumda süreçler yıkıcı bir bağlamda geliştiğinden sırf koruyucu stratejiden başka Moskova artık işlemeye başlamış yıkıcı süreçlere pasif değil, aktif mukavemet göstermeli, düşmanın operasyonlarını bozacak tuzaklar kurmalı, zararlı unsurları bunları üreten sistemlere ve yapılara şırınga etmelidir. Bunun dışında, Kafkasya'nın artık Moskova'dan yabancılaşmış bölgeleri (üç BDT ülkesi ve Çeçenistan) aktif bir jeopolitik faaliyet arenasına dönüşmelidir. Bu faaliyet, orada Atlantikçi saiklerin bloke edilmesine, Amerikan yanlısı nüfuz grupları ve örgütlerinin temelinin sarsılmasına; özellikle yerel siyasal ve iktisadi elitlerin ABD ve stratejik ortaklarıyla olumlu ilişkilerinin rayına oturmaya başladığı durumlarda sosyo-politik ortamın destabilizasyonuna yönelmelidir.

Rusya güvenliği için başlıca tehdit, "jeopolitik düşman" tanımının mutlak bir siyasi formülünün yapılmamasıdır. Sadece bu formül milli güvenlik doktrinini tam, çelişkisiz ve müessir kılabilir. Rusya Federasyonu'nun siyasi liderliği, başlıca düşmanımızın ABD, Atlantikçilik ve onun stratejik partnerleri olduğuna; geri kalan ülkelere, halklara ve gruplara ise, iki objektif medeniyet ve jeopolitik kutbun, Avrasya ve Dünya Adasının (ABD, NATO) çıkarlarının çatıştığı bir ara alan olarak bakıldığına dair açık bir jeopolitik gerçeği mutlak bir şekilde ve belgelere geçirmek suretiyle (şu veya bu şekilde) kabul etmesi gerekir.

Dolayısıyla, tüm Kafkasya problemi jeopolitik bir kesitte yeni boyut kazanmaktadır.

Çeçenistan

Çağdaş Kafkasya'da jeopolitik yoğunluğun merkezi bugün Çeçenistan'dır. Bu teşekkül, bölgedeki tüm jeopolitik ve stratejik dönüşüm ahenginin sembolü, ibresi ve değişimlerin dinamik merkezi sayılmaktadır.

Günümüzdeki Çeçen çatışmasının tüm gidişatı, Kafkas jeopolitiğinin tarihi sabitelerini tekrarlamaktadır. Küçük eski Dağlı halklar, Türkiye'nin doğrudan doğruya takviyesiyle Atlantikçiliğin (önce İngiltere, bugün ABD) çıkarları lehine Rusya-Avrasya'ya karşı jeopolitik bir harekat yürütmekteler. Bütün bu durum, tezat gibi gözükse de, çağdaş Rusya'da çok güçlü bir Atlantikçi (Rus aleyhtarı) lobinin olmasıyla daha da zorlaşmaktadır. Bu lobi Rus-Çeçen savaşında açıkça Çeçenistan tarafını tutmuştur. Bugün bunlar suskunluğa karışmıştır, ama hiçbir yere kaybolmamıştır.

Çeçenistan, SSCB'nin son dönemlerindeki Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan'ın gittiği yolu takip ederek Kafkas bölgesinde "Rus dünyası"nı yıkan bir patlayıcı rolü oynadı. Ancak şu anda BDT'nin bu üç ülkesi bağımsız devletler hâline geldiklerinden bu artık bir mazidir. Çeçenistan ise, Rusya Federasyonu'nu ilgilendiren muhtemel yıkıcı faaliyetlerin bir örneğini teşkil etmektedir.

Çeçen savaşındaki başlıca stratejik hedef, Rusya topraklarının bir kısmını Merkezden koparmak, amorf bir devletçilikle huzursuz bir çatışma alanı oluşturmak idi. Bu çerçevede, Atlantikçiler, objektif olarak herhangi bir fark gözetmeden ayrılıkçılıktan menfaat uman bütün güçlere oynuyorlardı.

Gerçekte ise, Çeçenistan'daki Rusya karşıtı güçler iki bileşene ayrılmıştır: resmi Ankara ve Suudi Arabistan "Vehhabileri" ile ilintili olan Amerika yanlısı lobi, ve daha ziyade İran'a, sufizme, köktenci Türkiye muhalefetine yaslanan yerli milliyetçiler. Her iki güç, anti-Rus eğilimi noktasında dayanışma içindeydi ve buna göre de ilk safhada Batı tarafından eşit düzeyde desteklendiler. Ama tedricen -ve özellikle Batının çıkarlarının ileride bölgenin normale dönmesinden geçtiği düşünüldüğünde- öncelik her şeyden evvel "Vahabiler"e verilecektir. Çeçenistan'daki "Atlantikçi", Türkiye yanlısı gruplaşma Suudilere yönelmiştir (hâliyle, CIA'in doğrudan istihbarat şebekesi bunların güdümüyle meşgul olma-

lıdır). Karşıt kutup olan "yerliler" veya "İran yanlıları" er ya da geç bölgede "Amerikan düzeni"nin kurulmasına engel olan bir faktör gibi hareket edecekler.

Çeçenistan dahilinde jeopolitikle ilgili lobilerin konumları, bir model olarak Kafkasya'nın diğer alanlarına da uzanmaktadır. Yani oralarda da tam anlamıyla benzeri güçler varlık göstermektedir. Bazı kesimlerde Moskova'nın doğrudan etkisi mekanik olarak hâlâ korunmaktayken, diğerlerinde ancak iki küresel faktör kalmıştır. Burada doğrudan Moskova merkeziyetçiliğinin ehemmiyetinin mütemadiyen azalacağı ve genelde ayrılıkçı eğilimlerin öneminin artacağı hususunda iki eğilim tespit etmek mümkündür. Bunlardan birisi Atlantikçilerce ilerde gözetilecek, diğeri ise bu toprakların destabilize edilmesi ve Rusya'dan koparılışı sürecinin sona ermesinin ardından ortadan kalkmaya mahkum olacaktır.

BDT'nin Üç Kafkas Ülkesi

Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan Kafkasya'nın jeopolitik tablosunun mühim bileşenlerini oluşturmaktadır. Burada diğer Güney Kafkasya [Transkafkasya] halklarının geçecekleri yolun bazı objektif yasalarını bulmak mümkündür.

Atlantikçilik yanlısı "Moskova'dan bağımsızlık" politikası ile işe başlayan Hıristiyan Ermenistan, asrın başlarındaki tarihi tekerrür ettirerek -o zaman Ermeniler "Beyaz" Atlantikçi İtilafçıları Bolşevik Moskova'ya tercih etmişlerdi- İslam devletleriyle çevrelenmiş, denize erişimden ve nitelikli güvenilir ulaşım yollarından yoksun olan jeopolitik konumunun tüm zaaflarını çabuk anladı. Böylece kati surette Moskova yanlısı stratejik bir pozisyonu benimsedi. Bununla birlikte, İran'la bölgesel münasebetleri faal bir şekilde gelişmektedir. Bu da, genel Atlantikçilik karşıtı Avrasya konseptinin Moskova-Tahran ekseninden ileri gelmektedir.

Ortodoks Gürcistan herkesten daha ziyade anti-Rus eğilimlidir. Ama burada dini-jeopolitik refleks azar azar uyanmakta ve Avrasya ile ittifak gerekliliği bilinci kendini hissettirmektedir.

Azerbaycan hepsinden çetrefillidir. Ermenistan ve Gürcistan'da Moskova karşıtı duygular kaynarken, en ziyade "Sovyet ve Moskova yanlısı" bir cumhuriyet olan Azerbaycan şu anda yüzünü esas

olarak Türkiye'ye ve doğrudan ABD'ye çevirmiştir. Vehhabi etkisi burada asgaridir. Zira Azerbaycanlılar Şii'dir. Ancak Atlantikçilik, Ankara'nın siyasi, etnik ve iktisadi aracılığıyla sürdürülmektedir. İran tarafında bulunan Güney Azerbaycan problemi İran'la gerginliğe yol açmaktadır.

Kafkas Jeopolitiğinde Üç Eğilim

Kafkasya bölgesindeki çeşitli siyasi güçleri, tüm halkları ve ülkeleri de dahil ederek jeopolitik ölçüte göre tasnifini yapabiliriz.

Bölgeden çıkıp federal organlarda önemli mevkileri tutanlarca desteklenen, ve eski Sovyet liderlerine dayanan Moskova yanlısı tabii bir lobi mevcuttur. İslâmi çevrelerde bu eğilim, farklı tempolarla da olsa devamlı olarak azalmaktadır. Fakat Hıristiyan ülkeleri ve yerleşim bölgelerinde tabii kalıcı bir Rus severlikten başka, yabancı bir dini kuşatma içindeki jeopolitik mevcudiyetin tüm zorluğunu gerçekten idrak eden yeni temayüller de fark edilmektedir. Bu, Ermenistan ve Osetya'da daha bariz, Gürcistan'da ise daha silik şekilde görülmektedir.

İkinci temayül, yerlilik destekli ve Batı dışı, "gelenekselci" gelişme yolu eğilimi ile nasyonal-ayrılıkçılıktır. Bu, her türlü evrensellik -Rus veya Amerikan- karşıtı bölge liderlerinin en "tutkulu" kesimidir. Kaide olarak, bunlar Sufilik veya Şiilik taraftarı temayüle sahip, İran'a açık sempati, "Arap İslamı"na ise antipati duyan Müslüman-köktencilerdir.

Üçüncü trend -Batıya, Suudi Arabistan'a ve resmi Türkiye'ye yönelen Kafkasya ayrılıkçılığıdır. Burada ahlâkçı Sünni "Vehhabilik", liberal-demokratik, açık Atlantikçi temalarla pekala birlikte olabilir.

Yeni Bir Model İhtiyacı

Rusya'nın Kafkaslardaki stratejisi genel jeopolitik konteksti dikkate almak zorundadır. Şu anda bölge üzerinde bir nüfuz ve denetim modelinin aktif yıkımı gerçekleşmekte ve diğer bir modele

şiddetli bir ihtiyaç görülmektedir. Bu yeni model, bölgesel elitler nezdinde Rusya yanlısı hissiyatı yayma ve iç çelişkilere oynama gibi geleneksel metodolojinin yanı sıra, tamamen yeni, daha önce olmayan bir durumu da hesaba katmalıdır (ayrılıkçılığın iki türünü ayırt etmek gerekir; birisi gerek kısa, gerekse uzun dönemli perspektifte büsbütün kabulü imkansız ve olumsuzdur, ikincisi ise aksine, uzun vadeli perspektifte Moskova için olumlu bağlamda kullanılabilir.)

Diğer bir ifadeyle, bugünkü düşmanlarımızdan, yani "gelenekselci" ayrılıkçılar, İran teamüllü "köktenciler"den ileride Rusya'nın jeopolitik çıkarı doğrultusuna istifade edilebilir.

Dağıstan ve Çeçenistan

Dağıstan da Kafkas bölgesinin Moskova'dan bir sonraki ayrılma evresini oluşturan stratejik bir alandır. Dağıstan'ın çok milletli yapısının, kendi idari organlarındaki girift etnik denge sistemi, gerikalmış sanayi-ekonomi düzeni (merkezyönetime olan bütçe bağımlılığına göre, Rusya Federasyonu'nun diğer cumhuriyetleri ve bölgeleri arasında Dağıstan ikinci sırada bulunmaktadır) ve karaborsacı "havyar" ticareti arasında son derece dengesiz bir uyuma sahip olması vb. hususlar, başından itibaren onun Moskova'ya bağımlılık derecesini azami ölçüde tutmakta ve bu yüzden onu sadık ve tutucu kılmaktadır. Bu nedenledir ki, Dağıstan'da ayrılıkçılık temayülleri daha az belirmiştir. Fakat bir döneme kadar sadakatin teminatı olan faktörler, belli şartlarda istikrar bozucu etkenlere dönüşebilir. Kritik bariyer aşıldığı anda, kırılgan ahengin kanlı bir ortama çevrilme riski bulunmaktadır.

Kafkasya'yı Moskova etkisinden çıkarma hususundaki ayrılıkçı planın gerçekleşmesinde bugünkü Çeçenistan için Dağıstan başlıca stratejik hedeftir. Bu noktada bütün Çeçen liderler -hem "Vehhabiler", hem de "gelenekçiler"- hemfikirdir. Hazar Denizi'ne çıkış, Grozni'ye yeni stratejik ufuklar açacaktır. Bu sebeple, Çeçenistan, Dağıstan'a bir istikamette -Rusya'dan ayrılması istikametinde- sürekli etkide bulunacak bir vektördür.

Çeçenistan yönetiminin Dağıstan'a yönelik faaliyetlerinde birkaç yaklaşımı mevcuttur:

1. Birincisi, *etnik* olandır. Aukha'daki Çeçen-Akinlerin ayrılmak ve Çeçenistan'la birleşmek propagandası. Bu çizgiyi, geçenlerde resmi Grozni ile ihtilafa giren Türkiye yanlısı grupça takip etmektedir. Bununla beraber, bunun uzağı göremeyen bir tutum olduğu ortadadır. Zira bu, diğer Dağıstan etnisitelerinin (Avar, Dargin, Kumık, Lak, Lezgi vs.) Çeçenistan'a karşı tavır almasına neden olacaktır. Bu anlamda, "Vehhabici lobi"nin de siyasal güçlerini daha büyük kaynaştırıcı bir proje çerçevesinde Dağıstan'a çekmeye çalışacağının beklenmesi gerekir. Şu anda çizgileri henüz belli olmasa da, bunun merkezinde "birleşik Sünnilik", "İslamın paklığı" düşüncelerinin duracağını tahmin etmek gerekir. Buna paralel olarak, bu yönde Türkiye'nin bilhassa Türkler (Kumıklar) üzerinde etkisi olacaktır.
2. İkincisi, "*köktenci*" olandır. Bu yaklaşım, İran yanlısı gruplaşma tarafından, aynı zamanda anti-Rus ve anti-Batıcı, İran'a meyilli ve bağımsız bir jeopolitik oluşum olacak olan "Ortak Kafkasya İslam Devleti"nin kurulmasına dair daha genel bir jeopolitik projeye atfedilerek geliştirilmektedir. Burada sözkonusu olan, "geleneksel" Sufi, Kafkas İslamını yeni jeopolitik yapının konsolide edici unsuru niteliğinde kullanarak ve Dağıstanlı politik güçlerle özellikle Avarların "İmam Şamil Halk Cephesi" adlı teşkilatları ile, karşılıklı ilişkiye girerek karmaşık siyasal sistemi düzenlemektir.

Petrol

Hazar petrolü, ve buna uygun olarak da petrol boru hatları çok mühim jeopolitik anlamı haizdir. ABD'nin stratejik planları, Hazar'ı Karadeniz'in Türk kıyısıyla birleştiren bir jeopolitik kuşak meydana getirmekten ibarettir. Sözkonusu kuşağın Rusya Federasyonu ve İran'ın kontrolünde bulunmaması gerekir. Bu, Türkiye'nin veya doğrudan Amerika'nın etkisi altında bulunan bir "Kafkas Devleti"nin veya birkaç devletin kurulmasını gerektirmektedir.

Bu ise Azerbaycan'ın etnik (ırki) alamet doğrultusunda Türkiye'nin nüfuz alanına daha fazla çekilmesi demektir. Gürcistan, siyasi eliti ve Şevardnadze'nin Batı yandaşı klanı vasıtasıyla; diğer Kafkas halkları ise, Suudi Arabistan'a eklemli "Vehhabi" İslamının yayılması yoluyla bu projeye dahil edilmelidir.

Boru hattının veya boru hatlarının konfigürasyonu, bu durumda Hazar-Karadeniz kuşağının Rusya'nın tesirinden çıkarılmasını zaruri kılmaktadır. ABD'nin çok önemli jeopolitik hedeflerinden birisi budur. Çünkü dünya petrol kaynaklarının belirgin şekilde kısıtlı olmasından dolayı, ABD, petrolü ve bunun gelişmiş ülkelere aktarımını kontrol etmek suretiyle dünya hegemonyasını muhafaza etmeye muvaffak olmaktadır.

SSCB, Kuzey Avrasya'daki kaynakları geliştirmeyi tercih ettiğinden Hazar petrolüne özel önem atfetmemiştir. Buna göre de, Atlantikçilik ile Avrasyacılığın küresel karşıtlığının stratejik amacı, halihazırda Hazar ve Hazar-Karadeniz alanı üzerinde denetim kurmaktır.

Moskova-Tahran Ekseni

Tüm Kafkas bölgesinin jeopolitik durumunun genel yapısı, Moskova'ya kendi stratejisinin sınırlarını dikte ettirmektedir.

Sözkonusu stratejinin olmazsa olmaz şartı, *bu bölgede ABD'nin ve uydularının planlarına, yani "Atlantikçi" olarak nitelendirilebilecek tüm proje ve eğilimlere karşı hareket etme zorunluluğudur.* Bu şartı başköşeye yerleştirmek lazımdır. Atlantikçiliğe *sadece yüz yüze değil, onunla ortak "barış sağlama" çabaları görüntüsü altında yapmacık işbirliği yaparak da karşı çıkmak gerekir.*

Bu şarttan hareketle Moskova Kafkaslardaki mevzilerini pekiştirmelidir. Özellikle, Sovyet döneminden mekaniksel olarak kalan değil, yeni güç çizgilerine göre oluşan Moskova yanlısı temayüller dikkate alınmalıdır. Bu anlamda, ileriyi önceden kestirmek ve bölgelerin Moskova'ya doğrudan bağımlılığının siyasi olarak muhtemel ortadan kalkışının *ardından* merkezcil fonksiyonu yerine getirecek faktörlerin hesabını yapmak gerekir. Bunun en iyi örneği, belli bir "Rus düşmanlığı" ve ayrılıkçılık döneminden sonra Rusya

yanlısı jeopolitik eğilime (bu, aynı zamanda Ermeni politikasının tarihi sabitesidir) geri dönen Ermenistan'dır.

Artık şimdiden ilerideki dönüşümlerin hesapları doğrultusunda yapısal ağların temelini atmak lazımdır. Eğer "Kafkas Devleti"nin kuruluşu gerçekleşirse, ki bu görmezden gelinemez, ABD'nin (ve buna uygun olarak Türkiye'nin de) bunu ne pahasına olursa olsun (petrol faktörünün burada özel önemi vardır) gerçekleştirme gayreti iyi idrak edilerek, yeni oluşum içinde ileride Amerika ve Türkiye yanlısı çizgiye karşı *zararlı unsurlar* olarak faaliyet gösterecek liderlerin ve siyasi hareketlerin temsilcilerinin Moskova tarafından uygun bir tarzda şimdiden yönlendirilmesinin yararı vardır. Burada mevzubahis olan, ABD (Batı) karşıtı ve İran meyilli Kafkas İslamcılığının (ve milliyetçiliğinin) "köktenci", "Sufi", "yerel" versiyonudur. Bu amaç için, Kafkasya'nın siyasi gerçekliğinde kök salmış ve bölge elitlerinin davranış modellerini ve motivasyonlarını gayet iyi bilen Ermeni diasporasını kullanmak gerekir (Ermeni istihbarat örgütleri, etkili oluşlarını Elçibey'in azliyle sonuçlanan Azerbaycan olaylarında ispat etmişlerdir).

Bundan başka, öncelikle Vaynak/Çeçen (veya Dağıstan'da Avar) etkisinin Kuzey Kafkasya'da güçlenmesi, aynı zamanda Azerbaycan'ın ehemmiyetinin yükselmesi hâlinde "günah keçisi" durumuna düşecek *etnik teşekküllerden* istifade edilmelidir. Bu çerçevede, *Lezgi hareketini* ve Dağıstan ve Azerbaycan Lezgilerinin etnik oluşumu düşüncesini desteklemenin yanında Osetin-İnguş çatışmasını ve Çeçen-Akinler ile Laklar ve Kumıklar arasındaki uyuşmazlıkları maharetle denetim altında tutmanın yararı vardır.

Başlıca anlaşmazlık alanlarından birinin petrol olması nedeniyle Moskova'nın İran'la *siyasi ve stratejik bir pakt* akdetmesi gerekir. Buna göre, her iki taraf, Türkiye'nin, "Vehhabilik"in veya doğrudan ABD'nin güçlü nüfuza sahip olduğu Kafkasya bölgelerinin destabilize edilmesine; ve aksine İran ve Rusya'nın güçlü pozisyonları bulunan mıntıkaları ise stabilize etmeye yardımcı olacaktır. Boru hattı güzergahının Rusya ve İran seçeneklerinin, bunun Rusya Federasyonu ve İran'a (uzun dönemli perspektifte) dost jeopolitik oluşumlardan geçirilmesi önceliği ile desteklenmesi icap eder.

Dağıstan konusunda bir husus belirtelim: Dağıstan, en yakın gelecekte *Kafkas çatışmasının en muhtemel alanı* olacağından Rusya ve İran nüfuz ağlarının derhal en sıkı işbirliği ile bu kaçınılmaz felakete özel bir senaryo üretmeleri gerekmektedir. Bu da Çeçenistan konusundaki tavırların açıklanmasıyla başlamalıdır. *Ancak ortak ve koordineli çabalarla bu yönde hem Moskova, hem de İran'a yararlı bir sonucun çıkabileceği konusunda Rusya ve İran yönetimlerinin sarih anlayışları, her iki tarafın istediği neticeye ulaşmasını ve mukadder felaketi gerekli yöne döndürmesini sağlayacaktır.*

Alevlenen Dağıstan çatışmasını kontrol etmekte Moskova'nın stratejik partneri *Tahran*; aracı merci ise, İslami etnik-geleneksel-cilik ve Sufilik, aynı zamanda Amerikan karşıtı İslami entegrizm olmalıdır.

İslam'a Karşı İslam

"İslam Tehdidi" Miti

"Yeni dünya düzeni" mimarlarınca icat edilen ve safdil kitlelerce tüketilen zamanımızdaki politik mitlerin en zararlılarından birisi, barbar mürteci bir güç olarak medeni insanlığı ve özellikle "zengin Kuzey"i tehdit eden İslami köktencilik iddiasıdır. NATO'nun varlığı, İslam tehlikesinin veya köktenci tehlikenin mevcudiyetiyle meşrulaştırılmaktadır. Bu, Batı ile Rusya arasındaki siyasi-stratejik münasebetlerin başlıca argümanlarından biridir. Bu muhayyel belâ karşısında Batı, Rusya'ya koruyucu müfreze rolünü atfetmektedir. En azından, NATO'nun resmi temsilcileri ve Washington'un elçileri bunda ısrar etmektedir. Aslında her şey tamamen farklı şekildedir. Bu konsept, rakipler kampında potansiyel müttefikleri birbirine düşürmek suretiyle her birisini yalnızken tepelemek amacıyla Batının gerçek, daha kurnaz ve hassas stratejik operasyonlarını gerçekleştirmek için sadece bir sis perdesi, bir paravandır.

İslam dünyası hiç de türdeş değildir. Bünyesinde birkaç etkili jeopolitik merkez vardır. Bunlardan her biri özgün din, tarih, kültür ve medeniyet eğilimlerine dayanmakta ve gerek küresel, gerekse yerel çapta bağımsız bir stratejik çizgiyi takip etmektedirler. Köktencilikten başka, İslam'da pek çok diğer versiyon ve cereyan mevcuttur. Ancak çok mühim olan bir nokta şudur ki, İslami köktencilik anlayışı gerisinde yalnızca farklı değil, hatta birbiriyle çelişen temayüller bulunmaktadır. Bunu anlamadan, ne Çeçenistan'da, Dağıstan'da, Kuzey Kafkasya'da günümüzde meydana gelen olayların, ne Rusya Federasyonu'nun Müslüman

nüfuslu diğer bölgelerinde beliren felaketin, ne de genelde İslam dünyasındaki gelişmelerin manasını yeterli düzeyde kavrarız.

- İslam'ın Kutupları

İslam dünyasının jeopolitik açıdan en faal kutupları aşağıdaki medeniyet ve siyaset merkezleridir:

1. Vehhabilik ideolojisinin sadece çok yaygın değil, aynı zamanda hakim rejimin resmi ideolojisi sayıldığı Suudi Arabistan, tüm İslam dünyasında önemli bir rol oynamaktadır. Vehhabilik, Arap Sünniliğinin mistik unsurlara yönelik herhangi bir imadan mahrum ahlâkçı, Püriten, müfrit biçiminden ibarettir. Bu, manevi boyuttan yoksun İslamdır, ahlâkçı fanatizmin tecessümüdür.

   Şu anki gerçeklikte, petrol şeyhlerinin totaliter idaresiyle iç içe olan bu Suudi Vehhabi kutbu, Atlantikçi Batının mutlak müttefiki olup ABD'nin Orta Doğu ülkelerinde ve geniş anlamda tüm İslam dünyasında çok güvenilir ileri karakolu sayılmaktadır.
2. İkincisi, herkese karşı olan kutup, ağırlıklı olarak Şii temayüllü İran İslamı ile temsil edilmektedir. Bu kategoriye Sünni İslam'da bariz mistik eğilimleri haiz çeşitli akımlar da dahildir. Bu grupların hepsini "Sufi" diye adlandırmak mümkündür. Bu cereyan, hem tarihi, hem felsefi, hem de kültürel olarak Vehhabiliğin tam zıddıdır. Bu İslam, canlıdır, vizyon sahibidir, paradoksaldır. Ahlâk ikincil önemdedir. Ön planda ise, yenilenen ferdi veya kolektif tecrübenin, içten gelen gizli ilmin, hadiselerin merkezine giden sırlı yolun mistikliği durmaktadır. Çağdaş İslam'daki İran yanlısı, Şii-Sufi cereyanlar jeopolitik bakımdan topluca Avrasyacı, kıtasalcı olarak adlandırılabilir. Bir kaide olarak, onların şöyle bir ortak paydaları vardır: Batıya ve Atlantikçiliğe karşı radikal bir düşmanlık, "büyük Şeytan"la özdeşleştirilen zengin Kuzeyin teknokrat maddiyatçı ateist medeniyetine karşı dini bir nefret.

   İslamın köktenciliğinin bu iki çeşidinin mutlak bağdaşmazlığının altını çizmek gerekir. Yüksek dini otoriteleri ile Şii dünyası, halife Yezid'in elinde şehit olan imamlara perestiş ederken, Vehhabi geleneği bu tarihi şahsiyeti, yani Yezid'i, yüksek dini otorite sahibi addetmektedir. Böylece, ortada dini, psikolojik ve jeopolitik bir muhalefet vardır.

3. İslam'ın bir diğer bağımsız versiyonu (bu, neredeyse sırf Arap kavimlerini kapsamaktadır), tarihen en çok Baas Partisiyle ilgili olan İslami sosyalizm çeşididir. Bu temayül, Irak, Suriye, Lübnan ve Güney Yemen'de, aynı zamanda Mısır ve Libya'da fevkalade güçlüdür. Vaktiyle İslami sosyalizm Sovyetler Birliği'nce jeopolitik açıdan desteklenmişti. Ancak onun çöküşünden sonra bu çizgi, çeşitli köktenci temayüllerin artan popülerliği karşısında etkisini açıkça kaybetmişti. İleride bu akım, sözkonusu köktenciliğin şu ya da bu versiyonu ile bir kombinasyona gitmeye mahkumdur.
4. İslam dünyasındaki bir diğer kuvvetli temayül, "aydınlanmış İslam"dır. Bu, İslam geleneğinin dini ve medeniyetsel boyuttaki normlarından fiilen büsbütün vazgeçişten ibaret olup Batı tarzı siyaset ve ekonominin kopya edilmesine yönelmiştir. Aslına bakılırsa, Atlantikçi grubun Batı yanlısı ve stratejik açıdan bağımsız olmayan, fakat aynı zamanda halk İslamının temel ve sembolik unsurlarını barındıran laik modelinden meydana gelmektedir. Bu tür rejimlerin İslam alemindeki örneklerini, laik Türkiye, günümüzdeki Amerikan taraftarı Mısır, Pakistan, Cezayir, Tunus ve Fas oluşturmaktadır.

İslam'ın sayılan dört versiyonu tüm çeşitliliğine rağmen jeopolitik eğilim açısından şu şekilde gruplandırılabilir: Sufi-Şii çizgisi ve Arap sosyalizminin bakiyesi *Avrasyacı*; Suudi Vehhabiliği ve "aydınlanmış İslam" ise *Atlantikçidir*. Bu yüzden, İslam faktöründen bahsedildiği zaman, hemen en azından yukarıda zikrettiğimiz birkaç şema çerçevesinde neyin kastedildiğini netleştirmek zorundayız.

Jeopolitik İçerik

Şimdi anlaşılmaktadır ki, İslamın yekpareliği hakkındaki görüş, tamamen yersiz bir propaganda hamlesidir. Ortada Batılı ve Batı karşıtı, Avrasyacı ve Atlantikçi İslamlar mevcuttur. Burada ayrıştırma kriterleri dindarlık düzeyi değil onun spesifikliği (Vehhabilik ve Sufiliğin zıtlığı); laiklik olgusu olmayıp, belli ideolojilerin jeopolitik tercihleridir (kapitalist Batı taraftarı rejimler ve İslami sosyalizmin radikal muhalefetçiliği).

Batı, Atlantikçiliğe meyil eden İslama destek vermekte ve Avrasyacı İslama karşı mücadele etmektedir. Rusya gibi objektif ve organik bir Avrasya Devleti örneğinde de Batının tavrı yine değişmezdir: *potansiyel müttefikleri* (Avrasyacı İslam) *ile Rusya'nın arasını bozmak*, bunun yanında *"İslami görüntüdeki Atlantikçilik"in Rusya karşıtı tahripkâr eylemlerini tüm var gücüyle desteklemek."* "Yeni dünya düzeni" elitlerinin çıkarlarını tatmin edecek iç ve dış politika kurallarını Rusya liderliğine empoze eden Amerikan ve NATO stratejisyenleri yukarıdaki formülü kendilerine kılavuz edinmektedirler.

Batının jeopolitik menfaatleri, nüfuz ağları ve Batı yanlısı lobi tarafından Rusya içinde yayıldığı için, liberallerin Çeçenistan olayları hususunda çelişkili ve inanılması güç (jeopolitik hesaba katılmaz ise) yaklaşımları tamamen mantıklıdır: bir yandan İslam karşıtı hissiyat, öte yandan ise, Avrasyacı bir yapı olarak Rusya'ya gözle görülür bir zarar verme sözkonusu olduğunda Müslümanlarla dayanışma içinde olmak.

Vatanseverler tarafından da, iç savaşın korkunç ortamı dahil hissi ve zevksel tercihleri, mezhebi zıtlıkları dışlayarak aynı sert jeopolitik yöntemle hareket etmek tamamen yerinde olurdu. Ancak maalesef, Batının jeopolitik bilinci pratik zeminde yüzlerce ciddi analitik merkezlere, kurumlara ve düşünce kuruluşlarına -ki bunlar bilahare diğer ülkelerde kendi politikalarının yayıcılarını (bunların dışında, hem Rusya liberallerini, hem de "genç reformcular"ı) jeopolitik projelerle teçhiz etmekteler- istinat ediyorken, Rusya'daki milli güçlerin jeopolitik bilinci parçalanmış, yüzeysel, tesadüfi, hissi ve hamdır. Vatanseverlerin genel jeopolitik cehaletleri Atlantikçi planların gerçekleşmesini son derece kolaylaştırmakta, ve halkımız ve devletimizin organik ve tabii Avrasyacı misyonunu yerine getirmeyi geciktirmektedir.

Çeçenistan'ın İdeolojik Haritası

Genel hatlarıyla çizdiğimiz tablo, politik yönden faal gözlemcilerin dikkatini çeken Çeçenistan'da meydana gelen olayları deşifre etmeyi mümkün kılmaktadır. Şüphesiz ki, mevzubahis olan, "İçkeriya/Çeçenistan" olarak adlanan o ilginç ve oldukça tehlikeli jeopolitik oluşum içinde nüfuz alanlarını yeniden paylaşmaya can

atan klanların ve gruplaşmaların basit düşmanlığı değildir. Bu tür süreçler her zaman tüm topluluklarda süregitmekle beraber olayların stratejik mahiyeti hakkında hiçbir şeyi izah etmezler. Daima bir grup diğerini saf dışı etmeye çabalamakta ve bunun için çeşitli ideolojik maskeler kullanılmaktadır. Ancak bu maskeler hiç de keyfi değildir. Aksine, ideolojik ve jeopolitik sürçler özel mantığa tabidirler ki, siyasete yalnızca kariyer için veya ticarete katılır gibi katılanlar çoğu zaman bunu bütün şümulüyle fark edemezler. Çeçenistan'daki iç çatışmaya iştirak edenlerin çoğunun neyi somut olarak savunduklarını ve neye katıldıklarını sonuna kadar anlamadıkları tahmin edilebilir. Zaten bunu onlardan isteyen de yok. Süreçleri arzu ettikleri yöne doğru suni bir şekilde kaydıran ehliyetli güçler ve merkezler ise her şeyi daha iyi anlamaktadırlar. Burada ancak büyük ölçekteki jeopolitik veya sosyal sonuçlar önem arz etmektedir, hangi vasıtalarla bunlara ulaşılacağı değil.

Çeçenistan'daki iç çatışmanın nedeni, başlangıçta Rusya karşıtı kampanyada birleşen güçlerin çok çeşitliliği şartına bağlıdır. Moskova yanlısı güçler, çatışmanın erken evrelerinde "İslami sosyalistler"in pozisyonuyla şartlı olarak karşılaştırılabilir. Fakat Moskova'nın zayıflaması ve jeopolitik bakımdan kendini tasfiye etmesi (bilhassa maskelenmeyen Atlantikçilerin orada pratik mutlak hakimiyetleri döneminde), onları mukadder bir mağlubiyete mahkum etmiştir. Bunlara (ve Moskova'ya) karşı üç güç aynı safta birleşti: nasyonal-köktenciler, Türkiye yanlıları ("aydınlanmış İslam") ve Vehhabiler (temelde dışarıdan ithal edilenler). Burada bir faktörü daha dikkate almak gerekir: Çeçen İslamı, yönelimine göre geleneksel olarak salt Sufi, Suudi ahlâkçılığına büsbütün yabancıdır; ve tam tersine, Şii ve İran modeline yakındır. Demek ki, organik ve devam edegelen Çeçen köktenciliği kaçınılmaz olarak Avrasyacı renginizini taşımaktadır. Bu, hiç de Avrasya'nın esas kutbu olan Moskova'ya karşı otomatik sempati anlamına gelmemekte, ancak aynı zamanda Atlantikçi, Batı yanlısı eğilimi de pratik olarak dışlamaktadır.

Türkiye yanlısı ve Vehhabici çizgilerin bambaşka anlamları vardır. Bu jeopolitik temayüller, tarihi ve manevi köklerden yoksun yeni bir medeniyet kontekstini Çeçenistan'a sürüklemektedirler. Burada şunu da söylemek gerekir ki, günümüzdeki laik Türkiye

(NATO üyesi) kendi köktencilerine ve nasyonal-organik güçlerine son derece düşmanca yaklaşmaktadır. Bu yüzden, bazı Çeçen köktencilerinin İran yanlısı Türkiyeli İslamcılarla (çoğu zaman kendi vatanlarında, yani Türkiye'de yasadışı durumdalar) temaslarını ve diğer Çeçen liderlerin resmi Ankara'ya olan eğilimlerini ayırt etmek lazımdır.

Diğer bir deyişle, bir şekilde Çeçenlerin kendilerine de belli olması gerekir ki, Atlantikçi İslam (Vehhabilik) ve Türkiye taraftarı lobi, bu egzotik ve kendine has halkın kültürüne, medeniyetine ve dinine özgül vasıflarına Moskova'dan daha da zıt bir modeli Çeçenistan'a taşımaktadır.

Böylesi jeopolitik bilincin ilk akordu, Vehhabiliğin taraftarları ve aleyhtarları arasında geçen şu anki çatışmadır.

Afgan Modeli

İslami güçlerin jeopolitik karşıtlığına diğer bir parlak örnek, Afgan çatışmasındaki önemli şahıslardır. Orada birkaç farklı eğilim mevcut idi:

1. Karmal ve Necibullah'ın "İslam sosyalizmi" (SSCB'nin çöküşüyle beraber pozisyonunu yitirmiştir).
2. Gerek İran eğilimli köktencileri (esas itibariyle Sufiler), gerekse aynı zamanda Atlantikçi resmi Pakistan yönetimiyle ilişkili olan Vehhabicilik eğilimli grupları bünyesinde barındıran mücahitlerin geniş koalisyonu.

Necibullah'ın düşüşünden sonra çatışmanın esas çizgisi, bu ikinci grup içinde gelişti. Taliban harekatı, Pakistan aracılığıyla Batı tarafından desteklenen son derece Atlantikçi bir vektördür. Diğer Sufiler ve İran yanlısı gruplar, Taliban'a karşı çıkmaktadır. Atlantikçi-Taliban'ın başarıları belli bir anda Atlantikçilik karşıtı mücahitleri Moskova'yla bile ittifaka gitmeye zorladı ki, aslında bunu çok önce yapmak gerekirdi.

Bu alandaki jeopolitik yasalara uygunluklarının açıkça anlaşılması, Tacik çatışmasını da daha organik surette çözmeye yardım edebilirdi. Bereket versin ki, burada Vehhabilik ve Taliban yanlısı faktör yeteri kadar gelişmemiştir ve artçı (tarihi anlamda) muharebeler Rahmanov'un "İslami sosyalizm"i ile İran taraftarı köktenci

Sufi grup arasında yapılmaktadır. Bu arada, Afganistan'dan beslenen Tacik muhalefeti, Afganistan'da mücahit-Sufilerin Taliban dalgasıyla neredeyse silinip süpürüldükleri ve topyekün yenilgi ihtimali karşısında stratejik yardım için Moskova'ya müracaat ettikleri zaman, taleplerini keskin bir şekilde yumuşatmış ve görüşmeler başlamıştı.

İttifakların Katı Mantığı

Jeopolitik düşünce, günümüz dünyasında yegâne elverişli düşüncedir. Jeopolitiğin çıkarımlarını ve yöntemlerini kabul edip etmememize bağlı olmaksızın olayların mantığı bizi bu gerçekliği dikkate almayı mecbur etmektedir. Zira şu anda dünyanın yegâne sahibi olan Batının bütün stratejik metotları jeopolitik üzerine kurulmuştur. Şu da var ki, onun zaferi mutlak değildir, orada jeopolitiğin gereklerine riayet edilmemekte veya özensizce riayet edilmektedir. Ancak bundan dolayı baskı gücü -ki çok gerçek ve tesirlidir- hiç de azalmamaktadır. Dolayısıyla, Rusya örneğinde de, ülkenin siyasi yönetiminde, şiddetli vatandaşlık duygusuna sahip insanlarda jeopolitik bilincin temel melekelerinin mevcut olması tamamiyle gereklidir.

Jeopolitiğin objektif mantığı, inançsal, ırki, kültürel veya ideolojik aidiyetleri ne olursa olsun Avrasyacı tüm güçlerin stratejik ittifak yapmaları zaruretini bütün açıklığıyla ve sarih olarak dikte etmektedir. Özellikle, Rusya-İslam paktı; ve Moskova ve İslam'da İran'a, Sufiliğe meyleden, esaslı, kıtasal ve anti-Batı tipli köktencilik akımlarının ortak strateji hususunda koordinasyonu kendiliğinden meydana çıkmaktadır. Bu, gerek dış, gerekse iç politika projeleri için mevzubahistir.

Bu genel tespitlerden, Rusya'nın siyasal yönetimi ve kuvvet bakanlıklarına Çeçenistan ve daha geniş anlamda, Kuzey Kafkasya'nın durumuna ilişkin tavsiyelerin tam bir yelpazesini çıkarmak artık zor değildir. Bir süre önceye kadar sırf barışmaz bir düşman olarak görülen Avrasyacı Çeçen İslamı aslında belirli bir tarihi dönemde kendi jeopolitik ve medeniyetsel vasfını belli edecektir. Bu, besbelli ki Avrasyacılığı mündemiçtir.

O halde, zaman kaybetmeye değer mi?

RUS JEOPOLİTİĞİ

ALEKSANDR DUGİN

RUS STRATEJİST ALEKSANDR DUGİN'E GÖRE, BİR MEKAN FELSEFESİ OLARAK JEOPOLİTİK, MODERNİTENİN TARİHSELCİLİĞİNE KARŞI POSTMODERN ÇAĞIN GELİŞTİRDİĞİ EN ÖNEMLİ ENSTRÜMANLARDAN BİRİDİR. DUGİN, İNSANLIĞIN MEKAN FAKTÖRÜYLE KARŞILIKLI İLİŞKİSİ OLARAK TANIMLADIĞI JEOPOLİTİK ÇERÇEVESİNDE RUSYA'NIN KÜRESEL VE MEDENİYETLER ARASI KONUMUNU ANLAMLANDIRMAYA ÇALIŞIYOR.

ONA GÖRE, ASYA VE AVRUPA GÜCÜ OLARAK MEDENİYETLER ARASI BİR KAVŞAKTA YER ALAN RUSYA'NIN BU İMPARATORLUK İDDİASINI SÜRDÜREBİLMESİNİN TEK YOLU, AVRASYACI JEOPOLİTİĞİN DİRİLTİLMESİDİR. AVRASYACILIK SADECE RUSYA'NIN DEĞİL, ATLANTİK EKSENLİ BATI İTTİFAKINA KARŞI AVRASYA GÜÇLERİNİN YÜKSELİŞİNİN VAZGEÇİLMEZ STRATEJİSİDİR.

RUS AVRASYACILIĞININ SÖZCÜSÜ DUGİN, COŞKULU KALEMİYLE -BAŞTA TÜRKİYE OLMAK ÜZERE- BÖLGESEL GÜÇLERE BAKIŞINI, BATI-DOĞU İLİŞKİLERİNİ VE GELECEĞİN DÜNYASINDA RUSYA'NIN YERİNİ KONUMLANDIRMAYA ÇALIŞIYOR.

THC
0586471
FZC

Aleksandr Dugin (d. 1962)
1998-2004 arasında Duma başkanlığına strateji ve jeopolitik konularında danışmanlık yaptı. 2002-2003 yıllarında Avrupa Birliği Partisi'nin liderliğini yürüttü. 2003 yılında Uluslararası Avrasya Hareketi'ni kurdu. 2002'den beri *Izvestia, Literaturnaya Gazeta, Vremya Novostey* gibi ulusal yayın organlarında köşe yazarlığı yapan Dugin'in, çok sayıda makale, kitap ve çevirisi bulunuyor. Dugin, SSCB sonrası dönemin en etkin Rus düşünürü olarak anılıyor.